הארץ

2.10 ש"ח יום ו', ג' בחשון התשמ"ט, 14 באוקטובר 1988 VOL.69/21041 OCTOBER 14 1988

ביהמ"ש העליון יחליט עד יום ג' אם לאשר או לדחות פסילת כך

הבוקר מוגש ערר של הליכוד והתחיה על אי־פסילת הרשימה המתקדמת

מאת נדב שרגאי
כתבי "הארץ"

בית המשפט העליון יחליט עד יום שלישי אם לאשר או לדחות את החלטת ועדת הבחירות המרכזית לפסול את רשימת כך מלרוץ לכנסת ה־12.

נשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר שלל את פירושו של בא־כוח העותרים, עו"ד אהרן פאפו, למושג גזענות. שמגר אמר כי המחוקק בישראל התכוון לא רק לגזענות כמובנה ביולוגי־תורשתי, אלא גם לגזענות על רקע לאומי־אתני.

בסיום הדיון קיבל בנהיג כך מאיר כהנא את רשות הדיבור.

ראה ידיעה בעמוד 4

הבוקר יוגש לבית המשפט העליון ערר מטעם סיעות הליכוד והתחיה על אישור הרשימה המתקדמת לשלום.

צה"ל יערך ברצועה לבלום את גל נסיונות הפיגוע בנשק חם

רבין: הפעלת נשק חם מהווה סימן לדעיכת ההתקוממות ● הערכה במערכת הביטחונית: עונת מסיק הזיתים תוריד רמת הפעילות האלימה בשטחים משום חשש התושבים

מאת דן סגיר ואיתן רבין
כתבי "הארץ"

אלוף פיקוד דרום יצחק מרדכי אמר אתמול בעת סיור ברצועת עזה, כי צה"ל יערך כתוצאה ברצועה ויתאים את פעילותו לגל פיגועים מסוג חדש ברצועה.

כוחות בשבוע האחרון הללו גורמים עויינים בעזה להשליך רימוני יד על סיורי צה"ל והוא נסיונות הפיגוע בחיילים ברצועה.

לדברי האלוף, "סוג חדש זה של התקוממות מצריך הערכות מחודשת של צה"ל וכך אנחנו עושים".

עוד הוסיף האלוף מרדכי כי נעשים מאמצים גדולים כדי ללכוד את אלה שגרמו לפיגועים האחרונים, שבוצעו בנשק חם.

גורם בטחוני בכיר אמר אתמול ל"הארץ", שניתן לצפות בשלושת החודשים הקרובים לירידה משמעותית בפעילות האלימה וההפגנות בכפרים ובאזורים החקלאיים, מתוך רצון שלא להפגע מפעולות נגד של שלטונות הצבא. בתקופה האחרונה העבר מסר ברור למוכתרים ומנהיגות של תושבי השטחים: כפרים ואזורים שלא ידכאו את פעילות המפגינים, יסבלו קשות בהלך עונת מסיק הזיתים. מסעי הזיתים ביו"ש מפרנסים אלפי משפחות בכפרים ותעשיה

שלמה של בתי בד, להפקת שמן הזית. בענף הזיתים ישנה מחזוריות דו־שנתית של שנה ברוכה ושנה דלה. היבול השנה הוא גדול ולכן מייחסים הגורמים השונים בשטחים חשיבות רבה, למסיק שקט, הפקת השמן ומכירתו. בשיחה עם כפריים בשומרון, הביעו הללו את חששם העמוק ממצב בהם בתקופת המסיק. תושב הכפר בידיא, שבעירייה הוגו לא מכבר את המוכתר, בטענה ששיתף פעולה עם ישראל, אמר השבוע: "נמות אם לא יתנו לנו למסוק את הזיתים. הזיתים הם מקור הפרנסה העיקרי שלנו". הפגיעה בכפריים השנים יכולה להיות באמצעות הטלת עוצר ממושך שלא יאפשר יציאה למטעים למסוק, צווי סגירה על בתי הבד השונים, איסור יצוא של הזיתים לירדן (השוק העיקרי) או איסור מכירתו לקנים בישראל. הגורם הבטחוני הבכיר ציין שההחלטה על הכפר או האזור שיפגע בתקופת המסיק תתקבל בהתאם לפעולות האלימות שיבוצעו תושביו, או באזור הסמוך לו. אמצעי לחץ בלכלי שכבר הופעל על מגדלי הזיתים הוא תביעה מבתי בד לתשלום חובות מס ישנים וכן דרישה לתשלום מקדמות מס גבוהות ביותר. בנפת טול כרם הודיעו ע"י השלטונות מפתחות של שני בתי בד, אשר חבו כספים למס הכנסה.

שר הבטחון יצחק רבין אמר, כי העובדה שתושבי השטחים הללו לאחרונה להפעיל נשק חם ורימוני יד מוכיחה שההתקוממות הפלשתינית בשטחים הנמשכת מזה 10 חודשים, נמצאת בשלבי דעיכה.

בשיחה עם כתבים זרים, ציין רבין כי מסקנתו זו מבוססת על יסוד ההתרחשויות האחרונות, במהלכן נורו פלשתינים השוטרים כי סייעו לשלטונות ישראל והוצאו שלושה ריבוני יד על ישראלים ברצועת עזה. "ברגע שהם עברו מאלימות אזרחית לטירור, הרי בעיני זו הוכחה לכך שהם נכשלו בהשגת מטרתם ע"י מה שהם מכנים בשם אינתיפאדה", אמר שר הבטחון.

הרוג ותשעה עשרה בשטחים

בהתנגשות בין כוחות צה"ל למפגינים ערבים בכפר ג'דידה שבנפת ג'נין נהרג אתמול אחד המפגינים, מתבור אל חריר (18) וארבעה אחרים נפצעו מירי של אנשי הכוח. מקורות צבאיים מוסרים שבמסגרת פעילות יזומה של צה"ל בכפר התוקפו כוח צה"ל בבלוקים ואבנים. חייל צה"ל נפצע קל. החיילים אשר נתונים היו בסכנה פתחו באש. מוזיר, כאמור, נהרג אחד התוקפים.

בתקרית אחרת בכפר ריר אל

ראסן, נפצעו שני ילדים מפגינים בני 13 ו־14 ובעיר נוסף בן 19. דיווח על תקרית זו הגיע רק ממקורות ערבים. מקורות צבאיים מסרו שלא ידוע להם כלל על הפרשה. אתמול נימשך, זה היום השביעי ברציפות העוצר שהוטל על העיר שכם ופלפתים רבים בעיר מנותקים עדיין באופן יזום ע"י צה"ל. במו כן נימצאים תחת עוצר גם מחנות הפליטים אל עמרי והכפרים בורקה, וכלעה. שלושה כפרים בנפת ומאללה נמצאים תחת סגר: בית רימה, כפר מלק ותיימה. גורמים צבאיים מסרו שיתכן כי במהלך הלילה או הבוקר יוסר העוצר מסביבת המקומות הללו

הפרות סדר נימשכו זה היום הרביעי ברציפות ברצועת עזה וכתוצאה מכך ניפצעו 3 ילדים.

המצב הקשה ביותר הוא ילד בן 10 מחאן יונס, עליה אבו שמאללה, אשר נורה בחזה ואושפז בבית החולים באסר בעזה. דובר צה"ל בעזה אמר כי מצבו של הילד בינוני.

שני ילדים נוספים ניפצעו אתמול בהפרות סדר. הפרות הסדר התרחשו באזאן יונס וברפיח.

במחנה הפליטים אל בורג' יידו צעירים אבנים על סיורים של צה"ל, הגיעו רגלי אש"ף והבעירו צמיגים.

עימות שמיר־פרס – בעוד 10 ימים; סקר: הציבור מעדיף עימות ספונטני

תמימות דעים בליכוד ובמערך: מנחה העימות יהיה ניסים משעל והוא יקבע הכללים ● פורת: אסורה השתתפות עובדי רשות השידור בתעמולה ● המפלגות יבקשו היתר מהשופט גולדברג

בעוד עוזריהם שקדו אתמול על הכנת העימות הטלוויזיוני המשותף ראש הממשלה יצחק שמיר (מימין) וממלא מקומו, שמעון פרס, באמצעי התעמולה שלהם ברחובי הארץ. שמיר ביקר אתמול בעזה. פרס ברחובות וגם בציונה. תצלומים: עודד מילשטיין והנריה הכהן

מאת אילן שחורי וליליל גלילי
כתבי "הארץ"

המערך והליכוד הצליחו להגיע להסכמה בדבר אופי העימות בין ראש הממשלה יצחק שמיר לממלא מקומו שמעון פרס. ראשי מטה ההסברה בשתי המפלגות, ניסים זווילי ורוני מילוא כי מנחה העימות, יהיה ככל הנראה שדרן הטלוויזיה ניסים משעל, וזה יקבע את כללי העימות אם בין העימות יהיה ספונטני או שהאישים יענו על שאלות ותשובות שיוכנו מראש.

על פי הסיכום בין הליכוד למערך, יתקיים העימות 9 ימים לפני מועד הבחירות לכנסת, ב־23 בחודש. הוא יצולם בשעות הבוקר וישודר עוד באותו יום במשך כחצי שעה בהלוקת זמן שווה בתשדירי שתי המפלגות. העימות יתקיים ככל הנראה באולפני סלעד בירושלים.

על פי ההסכם בין זווילי למילוא יהיו נוכחים באולפן עד 8 אנשים מכל צד. הצעה של שמואל פרנקל ממפלגת העבודה כי העימות יהיה בנוכחות קהל לא נתקבלה על ידי נציגי הליכוד. צוות מיוחד של שתי המפלגות יורן בצדדים הטכניים של העימות כמו תפאורה, תאורה וכדומה.

יצחק שמיר התבטא השבוע כי אינו מתשיב את העימות ויהיה מוכן לכל סיכום שיתקבל במטה הבחירות.

למעשה היה זה רוני מילוא שהציע לזווילי כי שניהם יסכמו על מנחה העימות ויאפשרו לו לקבוע בעצמו את הכללים. על פי ההחלטה יציג המנחה את הצעותיו עד יום חמישי בשבוע הבא.

הוחלט כי שתי המפלגות יפנו לרשות השידור וליו"ר ועדת הבחירות המרכזית השופט אליעזר גולדברג, בבקשה שיאפשר את השתתפותו של משעל בתשדירי

התעמולה של המפלגות. אמש הודיע אורי פורת מנכ"ל רשות השידור, כי על פי החוק אסורה השתתפות של עובדי רשות השידור במשדרי התעמולה והוא יפנה ליו"ר ועדת הבחירות להחליט בעניין. משעל עצמו מסר אמש, כי עדיין לא פנה אליו גורם כלשהו בהצעה להנחות את העימות.

העימות ימשך, כאמור, חצי שעה וכל מפלגה תתרום רבע שעה מהזמן המוקצב לה במשדרי התעמולה. הגורלה תיקבע מי משני ראשי המפלגות יפתח בשאלה הראשונה ומי יסיים את העימות. לכל תשובה יינתן זמן מוגדר.

הרוב בעד ספונטני

רובו הגדול של הציבור – 71% – מצדד בעימות ספונטני בין שמיר לפרס, בו אין מקבלים את השאלות מראש. רק קצת למעלה מ־13% גורסים כי העימות צריך להיות "לא ספונטני", ועל המועמדים לקבל את התשובות מראש. שאר הנישאלים,

לא גיבשו דעה בנושא. כך עולה ממצאי סקר שערכה חברת טלסקר, מכון מחקר בלתי תלוי, בהנהלת דורי שדמון, בקרב מדגם מייצג של 500 נשאלים, בין ה־12–9 באוקטובר.

עוד נשאלו הנבדקים לגבי העדפתם לסוג הממשלה שתורכב לאחר הבחירות: למעלה מ־29% מעדיפים ממשלה עם רוב קטן בראשות המערך, קרוב ל־22% מעדיפים ממשלה בעלת רוב קטן בראשות הליכוד, וכמעט 28% מצדדים בממשלת אחדות. השוואת ממצאים בשאלה זו לנתוני חודש מרס, מראה על עליה של 2% בהעדפה לממשלת מערך צרה, ועליה של 5% בהעדפה לממשלה צרה בראשות הליכוד. בשאלה נוספת שהוצגה בסקר, בחרו כמעט 27% מן הנשאלים בשמעון פרס כ"אישיות המתאימה ביותר להיות ראש ממשלה", לעומת 18% הרואים את יצחק שמיר כמתאים ביותר לתפקיד.

ברה"מ שיכנעה את אש"ף לדחות את ההכרזה על הקמת מדינה עצמאית

מקורות מדיניים בירושלים הביעו סיפוק מן ההחלטה: אש"ף מגלה גמישות ופרגמטיות ● מגעים חשאיים בין הממשל האמריקאי לבין גורמים באש"ף באמצעות תיווך סעודי

מאת שאול זדקא
עקיבא אלדר, יואב קרני
וסוכנויות הידיעות

העתון הבריטי "לה מונד" מסר ששטוריה ותחת בין הנזירים שתעיל בימים האחרונים להניע את הנהגת אש"ף לדחות את ההכרזה על הקמת המדינה הפלשתינית עד לאחר הבחירות בישראל. הלחצים של סוריה, בריה"מ ומצרים הביאו להחלטת הנשיאה לפתוח את הכינוס יום לפני הבחירות בישראל במגמה לפרסם את החלטות המועצה יום או יומיים אחריהן.

מקורות מדיניים מסרו, שאש"ף קיבל הצעות מבריה"מ, המתבססות על עקרונות שעליהן הוסכם בפסגת וושינגטון, והציגו המגדיר הממשלה לשרת מזרחית, קבלת עמדה שונה במשא ומתן הבריטי על הבוהה בחירות במשוגלים יחס בריגולים בכל אש"ף ואם פעולה בריה"מ היא מהבוחרות ע"י פלשתינים, אחר ההפרכה בעמדת ההכרזה בבריחת בריה"מ מייצא גם על הנישה התנועה כך אש"ף מגלה גמישות ופרגמטיות.

"לא־רמזד פוליאקוב, מפתח צוות יישוי למחלקת השוהה עם שר החוץ הסובייטי בפאריס, קרא לפלשתינאים לגלות ריאליות וגמישות, בהדגישו כי בריה"מ מאמינה שהגיע זמן שאש"ף יכיר במדינת ישראל.

מגעים חשאיים רעקיפים בין ממשל רייגן לבין אש"ף נערכים באמצעות שר החוץ הסעודי הנסיך סעוד אל־פייסל. מקורות דיפלומטיים בלונדון טוענים כי בשבועיים האחרונים, מאז ניתק חוסיין את עצמו מן הגדה, היה סעוד איש הקשר בין ג'ורג' שולץ לבין ערפאת.

על הפלשתינים להכיר בישראל, השיב פוליאקוב "אנו מכירים במדינת ישראל בהחלטת האו"ם 242 ומצפים להסדר בריטוריאלי".

לשאלה, אם בריה"מ מפעילה לחץ

לבכירים תינתן תוספת של 15.8%; לשכירים פיצוי חד־פעמי – 4.5%

הנשיא יקבל מ־1 בנובמבר 9,575 ש"ח לחודש, ראש הממשלה – 6,301 ש"ח, שר – 5,615 ש"ח, סגן שר, ח"כ ומנכ"ל – 5,270 ש"ח ● הח"כים רן כהן וצבן: אין לשלם תוספות מופרזות

מאת צבי זרחיה ויהודית וינקלר
כתבי "הארץ"

שכר הנשיא, שרי הממשלה, חברי כנסת והמנהלים הכלליים בשירות המדינה יועלה החודש ב־15.8%. תוספת השכר שיקבלו הבכירים תנוע מ־719 ש"ח ועד 1,486 ש"ח לחודש. השכירים לעומת זאת יקבלו בחודש הבא תוספת יוקר של 4.5%. תוספת היוקר המכסימלית לשכירים תגיע ל־82 ש"ח לחודש בלבד.

שכר השרים והבכירים מעודכן אחת לשלושה חודשים על פי השינויים החלים בשכר הממוצע במשק. שכר הבכירים לא עודכן מאז חודש אפריל '88.

אלה השיעורים החדשים של שכר הבכירים: נשיא המדינה יקבל 10,887 (סוף בעמוד 4)

הערכה באוצר: המדד – 1.6%

מאת איתן אבריאל ואבי גנאור כתבי "הארץ"

בצהריים תפרסם הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה את מדד המחירים לצרכן לחודש ספטמבר ולפי חישוביהם של גורמים כלכליים במשרד האוצר צפוי המדד להיות כ־1.6%. הסיבות העיקריות לעלייה הבו: עלייה בהוצאות האחזקה בגין תחילת שנת הלימודים (שכר לימוד, ספרים וכו') יותר מעליית המדד המצטברת מאז שנת הלימודים הקודמת, סיום מכירות סוף העונה בענפי ההלבשה וההנעלה וכן עלייה במחירי הירקות והפירות. התייקרות המסובסדים מהשבוע שעבר לא תיכלל במדד.

לעלייה לא תהיה השפעה על תוספת היוקר, מאחר ולפי ההסכם שנחתם אתמול יקבלו השכירים תשלום חד פעמי בשיעור של 4.5% ממשכורתם, כלומר פיצוי של כ־50% מעליית המדד בשנת החודשים האחרונים. עליית מדד של כ־1.6% גבוהה בכ־50% יותר מעליית המדד בחודש ספטמבר אשתקד, ששיעורה היה 0.9%.

שוק ההון

הדולר נחלש

מאת יהודה שרוני

המשך החלשות הדולר בשווקי העולם, כתוצאה מפירסום נתוני הגרעון במאזן המסחרי האמריקאי, הביאו לשחיקת הדולר היציג גם בארץ. עקב כך נרשמו הוצעים לאפיקים הדולריים. היצעים בבנקאיות שבהסדר, נקלטו על ידי בנק ישראל ללא שינוי שער. בשוק המניות נרשמה מגמה מעורבת, עם נטיה לעליות שערים. באגרות החוב אג"ד כות המועד, נרשמו בדרך כלל הצעים

קורת רוח בישראל מזכייתו של הסופר המצרי הנודע בפרס נובל לספרות לשנת '88

"מחפוז – מגן ללא חת על השלום בין ישראל למצרים למניעת הרס באיזור"

האקדמיה השוודית: כתיבתו מהווה תרומה רבה לפיתוח הערבית הספרותית ● מחפוז מייחס זכייתו לעבודה קשה ולמזל ● פרס: ברכתי שלוחה למי שתרם לביצור מעמד התרבות המצרית

מאת בני ציפר
ואליהו זהבי כתבי "הארץ"

פרס נובל לספרות לשנת '88 הוענק אתמול לסופר המצרי נגיב מחפוז, הסופר הראשון הכותב בשפה הערבית המקבל פרס יוקרתי זה.

האקדמיה השוודית, לנדעי הודות הודיעה כי הסופר בן ה־77 קיבל את הפרס על "יצירות עשירות בדקיות, לעתים בהירות ותרות מבע והיי אליום ולעתים דו־משמעיות ומעלות רוחות אב". בהודעה נאמר כי האקדמיה מעניקה את הפרס, שערכו 2.5 מיליון כתר (390,000 דולר) על מפעל יצירתי שעיצב אמנות סיפורית־ערבית, שניתן ליישמה לאנושות כולה. "כתיבתו מהווה תרומה רבת עוצמה לגנבלה כסגנון ולפיתוח השפה הספרותית בחוגים תרבותיים חוברי ערבית. יצירתו מדברת אל כולנו", נאמר בהודעת האקדמיה.

הסופר המצרי ייחס אתמול את קבלת פרס נובל לספרות לעבודה קשה ולמזל.

"לא באמר לי שהציעו אותי כמועמד לפרס אך אני יכול לומר לכם כי עבודה קשה וכולה להביא פרי, וכן מזל", אמר לעיתונאים בדירתו בשכונת עגוזה הקהירית, בגדה המערבית של הנילוס.

ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס שיגר אתמול מברק ברכה לנגיב מחפוז עם פירסום הידיעה בדבר זכייתו בפרס נובל.

פרס כתב אליו במברקה: "מי ששרטט ביד אומן את פני החברה המצרית, מי שהעמיק לחדור ללבטיה בין המורשה והמודרניות, מי שתרם יותר מכל לבצר את מעמדה של התרבות המצרית בעת החדשה ומי שהגן ללא חת על השלום – שלוחה ברכתי וברכת קהל הקוראים בישראל המכיר את יצירותיך אם במקור ואם במעשרת ספריך שתורגמו לעברית".

שגריר ישראל במצרים, פרופ' שמעון שמיר, ציין בהתייחסו להענקת פרס נובל לסופר המצרי, כי ייתכן שמחפוז, כמו אינטלקטואלים ליברליים אחרים, התאכזב מכך, שהשלום לא צבר את התנופה, עליה חשבו בתחילה, אולם תמיכתו בשלום נשארה ללא חת. מחפוז, לדעת השגריר שמיר, שראיין כלפתית מקהיר ביומן גלי צה"ל, גורס כי השלום באזור זה הכרחי למניעת הרס והתפוררות תרבותית.

נגיב מחפוז, חתן פרס נובל השנה, נחשב לגדול המספרים בתחום הרומן בספרות הערבית החדשה. מחפוז נולד בשנת 1911 בקהיר.

באמצע שנות ה־40 החל מפרסם רומנים שריקעם קהיר של זמננו. גולת הכותרת של הרומנים הללו היא הטרילוגיה שלו שהתפרסמה בין השנים 1956 ל־1957 והיא שביססה את מעמדו כחשוב שבין כותבי הרומנים בעולם הערבי. בעשרים השנים האחרונות פירסם מחפוז גם קבצים אחדים של סיפורים ומחזות קצרים וכן גם כמה רומנים קצרים.

נגיב מחפוז

סוף שבוע עם הארץ

עמ' ב' 1:

להשתחרר מהנטל
יואל מרקוס

מיכאל שלי
יואב קרני

עמ' ב' 2:

3 שבועות לבחירות
אילן שחורי

עמ' ב' 3:

40 שנות אלתור
רן כסלו

חד"ש מחפשת הכרה
לילי גלילי

עמ' ב' 4:

תנועה של איש אחד
עוזי בנזימן

שיחת השבוע
עם דניאלה וייס
אורית גלילי

עמ' ב' 5:

נפלאות כוד
מיכל רזה

בנקאים במעצר
אריה לביא

עמ' ב' 6:

בדידותו של בן ג'דיד
לה מונד

בחירות בגיניאה
ניו־יורק טיימס

עמ' ב' 7:

כתב זר
תום שגב

כספת
שטרסלר, טרוני, גנאור

עמ' ג' 1–2:

תרבות וספרות

עמ' ב'10:

הטלוויזיה של השבוע
הדה בושס

המרכז למיזוג אויר

מזגן תדיראן מפוצל
2.5 כ"ס – 3300 ש"ח
כולל מע"מ. אפשרות לתשלומים
03-999188, 9664178

מזג האוויר

ירושלים 24–12
תל אביב 28–13
חיפה 27–16
באר שבע 30–13
רמת הגולן 25–14, טבריה 32–15, עפולה 29–13, שומרון 27–16, גמל תקופה בן גוריון 29–15, יריחו 33–18, עזה 28–19, אילת 34–22

לוח ארצי

הלק א' 11–10
חלק ג' 12–3

שערי הדולר

	השער היציג	השינוי בש"ח
יציג	1.5326	−0.0040
נוטעים	1.9297	−0.0047
שוחר	1.8300	–

שער הסל

יציג	1.7191	+0.0014

בשל סיבות טכניות יופיע הרבות והספרות בחלק א'

בגליון זה 32 עמודים
בצירוף 48 מוסף
העיתון מופיע ב־3 חלקים

עורך את העמוד: משה גל

זעם בסין על הפרסומים בדבר יחסים רשמיים עם ישראל: "אין דבר כזה"

הערכה בירושלים: הסינים עדיין מעוניינים ● לא ישקלו מחדש עסקת הטילים עם סעודיה וסוריה

מאת עקיבא אלדר
סופר המדיני של "הארץ"
ומהבנויות הידיעות

סין הודיעה אתמול כי אין לה כל תוכניות לכונן יחסים דיפלומטיים עם ישראל והכחישה גם כי שתי המדינות מקיימות דיונים על פרוייקטים מסחריים ואקדמיים משותפים.

דוברת במשרד החוץ הסיני הכחישה כי סגן מנהל משרד החוץ הישראלי יצחק מינרבי שהה בפקין ועומד לקיים פגישות עם מדינאים סיניים. "לא קיים דבר כזה", אמרה הדוברת בתשובה לשאלה על אפשרות לכינון יחסים רשמיים, דיפלומטים בין סין לישראל.

הדוברת הכחישה ידיעות שהפיצו מקורות בירושלים שלשום, שלפיהן ישראל וסין הקימו שתי חברות ממלכתיות לביצוע פרוייקטים משותפים וכי מרכז אקדמי ישראלי ייפתח בפקין כמשרד קשר.

אך מקורות מהימנים בפקין מסרו כי קבוצת אקדמאים מישראל שהתה עתה בפקין ונידיים עם רוכנים ישראלים מבקרים בסין.

הם גם אמרו כי סין מגלה עניין גובר והולך בטכנולוגיה מתוצרת ישראל, בעיקר בתוצרתה החקלאית ובמוצרים טכניים, וכי היו ידיעות עקשניות על שיתוף פעולה צבאי בין שתי המדינות.

הפרסומים בישראל גרמו מבוכה לממשלת סין, בעיקר עקב העיתוי – ערב ביקורו של יורש העצר הסעודי הנסיך באנדאר שהגיע אתמול לסין במסגרת המגעים לכינון יחסים דיפלומטיים מלאים בין שתי המדינות.

דובר משרד החוץ אלון ליאל אמר כי אין ברצונו להתייחס להכחשות מפיה של הדוברת במשרד החוץ הסיני, כפי שלא התייחס לפרסומים על הקשרים החדשים עם סין.

למרות הזעם בסין על הפרסומים בישראל, מעריכים בירושלים כי הסינים לא יוותרו בהם מכל הסיכומים שהושגו בימים האחרונים. הסינים מעוניינים מאוד להשלים את עסקת הפתם ורכישת ציוד חקלאי תמורתו.

עסקת הטילים לגיטימית

בנושא עסקת הטילים עם סעודיה וסוריה מסרו מקורות מדיניים כי הסינים אינם מוכנים לשקול את העסקה מחדש, וטוענים כי מדובר בעסקות לגיטימיות. בנשא זה ברור באחרונה בשיחה שקיים שר החוץ שמעון פרס עם עמיתו הסיני קיין קיצ'ן בניו יורק. האחרון לא הגיב לדברי הביקורת שהשמיע פרס נגד מדיניות התורמות למירוץ החימוש הגרעיני במזרח התיכון.

הרצוג יוצא לביקור רשמי ראשון של נשיא ישראלי בצרפת – 5 ימים מיום ב'

מאת גדעון אלון
סופר "הארץ"

נשיא צרפת פרנסואה מיטראן יבוא לנמל התעופה אורלי כדי לקבל את פניו של נשיא המדינה חיים הרצוג, שיגיע ביום שני לביקור ממלכתי בצרפת. הביקור, שנועד להיערך בראשית השנה, נדחה כמה פעמים מסיבות טכניות. יהיה זה ביקור ממלכתי ראשון של נשיא המדינה בצרפת מאז קום המדינה.

ביקור הנשיא בצרפת בתקופה זו חשוב במיוחד מכיוון שהיחסה לביקור היא מצד הצרפתים, ולנוכח ההכרה כי ביקורים ממלכתיים של ראשי מדינות הם הביטוי העליון של יחסים בין מדינות.

ביקור ממלכתי בדרג זה נערך בצרפת בדרך כלל במשך שלושה ימים. ביקורו של הרצוג יימשך חמישה ימים, בתוקף הכוונות לכבד את רצונו לבקר במקום הפלישה בנורמנדי, שם נתח כחייל בצבא הבריטי ב־1944, וכן לפגוש את הקהילה היהודית.

בביקור יערוך מיטראן ארוחת ערב חגיגית לכבוד הרצוג בהשתתפות 180 מוזמנים. הנשיא ייוועד גם עם ראש הממשלה מישל רוקאר, שר החוץ אנדרי דומא, נשיא האסיפה הלאומית וראש עיריית פאריס ז'אק שיראק.

לקראת הביקור יקשטו שדרות השאנז־אליזה בדגלי ישראל. הרצוג יניח זר בשער הניצחון ויבקר בנורמנדי ובקאן. כן יהיה הנשיא אורחה של הקהילה היהודית הגדולה של צרפת ויקרא ליהודים להעמיק את החינוך היהודי ולהתגייס למען העלייה.

גורמים מדיניים אמרו אתמול כי יש חשיבות רבה לביקור הממלכתי של הנשיא בצרפת דווקא בימים אלה, כדי להסביר את מדיניותה של ישראל בשטחים ולתקן את הרושם המעוות על התנהגותם של חיילי צה"ל כלפי תושבי הגדה והרצועה.

בביקור יישא הרצוג 10 נאומים ויעניק ראיונות לטלוויזיה, לרדיו ולעיתונות הכתובה.

המימד האישי בביקור הנשיא, שהוא בעל סמליות רבה מבחינה יהודית, יתבטא בטיסה לנורמנדי, שם יניח זר באנדרטה בארומנש, באזור שבו נחת בשרתו בצבא הבריטי בעת הפלישה ב־1944. טקס צבאי ייערך בבוקר שנותר במקום, באזור שממנו קיבל בזמנו הרצוג רשות לצאת לחופשה לפאריס כדי לחפש אחר שרידי משפחתו.

את ההזמנה לנשיא הרצוג מסר מיטראן לאחר ביקורו בישראל, אך הביקור נדחה מפעם לפעם, תחילה בגלל העמדתו של הרצוג לבחירה מחודשת ואחר כך בעקבות הבחירות בצרפת ומלאכת הרכבת הממשלה שם. מיטראן חזר, עם זאת, בכל מגעיו עם הרצוג על הזמנתו ולאחר התייצבות עם גורמים ממשלתיים הוסכם על עריכת הביקור עתה.

מצפים כי בשיחותיו עם המארחים יעלה הנשיא הרצוג את בעיית הנעדרים יהודית המצוקה ונושאים מדיניים שונים.

ציפיה בשוק האירופי שישראל תקיים את ההסכמים המאושררים כלשונם

מאת דניאל דגן

בון (מיוחד ל"הארץ"). "אחרי אישור ההסכמים המסחריים עם ישראל, אנחנו מצפים שהם יוגשמו כלשונם, ושתיפסק הפרקטיקה של גביית מסים שונים על מוצרים ממערב אירופה". זאת אמר אמש פקיד בכיר בנציבות השוק המשותף בתגובה על החלטת הפרלמנט האירופי בשטרסבורג.

לאחר קרוב לשנה של עיכוב, אישרר השבוע הפרלמנט את ההסכמים ברוב גדול, ובכך הסיר למעשה צעדי עונשין כלכליים שהוטלו על ירושלים עקב התקוממות הפלשתינית בשטחים.

הפקיד הבכיר, ממקורביו של קלוד שסון, הבליט את המאמץ שעשתה הנציבות כדי להבטיח את אישור ההסכמים.

שייסון, האחראי בנציבות על הקשרים עם מדינות הים התיכון, מסר השבוע לסיעות שונות בפרלמנט דין וחשבון חיובי על ביצוע הסדרים המאפשרים ייצוא חקלאי עצמאי מהשטחים. לדעת משקיפים, הסר בכך אחד המכשולים שמנעו עד שלשום את אישור ההסכמים.

השוק המשותף מחה בפני ישראל פעמים רבות על שירושלים הטילה למעשה "מכסים מוסווים" על שורה של מוצרים תעשייתיים. על־פי הוסכם בין הצדדים, אין להטיל כלל מכסים על מוצרים כאלה, או שיש לבטל בהדרגה מכסים קיימים.

ההנהגות הראשונה מאישור ההסכמים המסחריים עם ישראל תהיה ספרד, המגמה לשווק בארץ מוצרים תעשייתיים שונים, בהם מכוניות. מחירי המוצרים הספרדיים גבוהים בדרך כלל מאלה של המתחרות האירופאיות, אך היתרון הזה התקזז עד כה בשל המכסים. עכשיו תהווה ספרד חלק מ"אזור סחר חופשי" ומוצריה התעשייתיים יהיו משוחררים ממכס (בהדרגה או בבת אחת).

לחוק הגורמים המתונים

בפרלמנט האירופי עצמו חזרו והדגישו נציגי הסיעות העיקריות כי הם מקווים שהחלטתם לאשרר את ההסכמים תחזק את הגורמים המתונים בישראל.

נציגים אלה אמרו בשיחות פרטיות, שהבחירות הקרובות בארץ היו אחד הגורמים החשובים במערכת השיקולים שלהם. "לא רצינו לתת סיוע נוסף לתעמולת הבחירות של הליכוד", אמר אחד מראשי הסיעה הסוציאליסטית, שביקש לא לפרסם את זהותו.

הסיעה הסוציאליסטית היא הגדולה ביותר בפרלמנט האירופי, ותמיכתה המאסיבית (פרט ליוצאים מן הכלל מן ה"לייבור" הבריטי) הכריעה במידה רבה את תוצאות ההצבעה השבוע.

ועדת הכספים נענתה לבקשת השופטת (בדימוס) מרים בן־פורת

היועץ המשפטי במשרד מבקר המדינה יהיה פטור מלעבור מכרז לתפקידו

בן־פורת: כדי שייבחר אדם בעל נאמנות לארמסוייגת ● חשש מתקרים

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

מבקרת המדינה השופטת בדימוס מרים בן־פורת ביקשה אתמול מוועדת הכספים של הכנסת לפטור את היועץ המשפטי במשרדה מלעבור מכרז לתפקיד.

המבקרת אמרה אתמול לחברי הוועדה כי היועץ המשפטי במשרד מבקר המדינה הוא תפקיד מרכזי ביותר המלש על תחומים מגוונים, רגישים ורבי־חשיבות, וחשוב כי לתפקיד ייבחר אדם שיש לו נאמנות לארמסויינת.

בקשתה של מבקרת המדינה עוררה תמיהות בקרב חברים בוועדה. ח"כ חיים רמון (מערך) אמר כי אם כבר מחליטים לפטור את היועץ המשפטי ממכרז, יש להגביל את תקופת כהונתו, כך שיסיים את תפקידו במועד שמבקרת המדינה תפרוש מתפקידה. הצעת רמון נועדה למנוע מצב שהיועץ המשפטי יישאר ללא תעסוקה לאחר חילופי המבקרים.

ח"כ דן תיכון (ליכוד) הביע חשש כי בכך ייווצר תקדים, ובכל פעם שמשרד ירצה להעביר מינוי כלשהו בשירות המדינה, או מינוי יועץ משפטי בלא מכרז, הוא יוכל לעשות זאת על סמך האישור שיינתן ליועץ המשפטי של מבקרת המדינה.

בסופו של דבר תמכו רוב חברי הוועדה בבקשת מבקרת המדינה. חברי הכנסת רמון ותיכון נמנעו.

עדות ראיה / אוד גונדר

קונצרט "התחיה" של מאהלר במצדה

מוסיקה גדולה מהחיים, גדולה על כל אולם קונצרטים

אפשר להתחיל ברוח צינית משהו. הריחוק, האתר האקזוטי – בעיקר מחיר הכרטיסים: 150 עד 550 דולר הפכו את האירוע הזה לצו אופנת השבוע.

1,200 ישראלים יכלו לספר הערב במסיבת יום שישי על חוויה תיירה: ירידה בשיירת אוטובוסים מרוחלת מעוד בכביש הגישה למצדה, שנסגר לכל תנועה אחרת, התחככות בשלושת אלפים אורחים מחו"ל: תורמים בכירים למגבית ו־400 אנשי ארגון "קרן אור", הפועל בצרפת למען ישראל, שהגיעו לכאן בטיסה מיוחדת.

אפשר לדבר על הלבוש. חליפות שלושה־חלקים, שמלות פאר ומעילי פרווה נראים מגוחכים משהו תחת כיפת השמיים המדברית. האורחים מצרפת יחד עם הישראלים מקפידים באלה יותר מהאמריקאים. קבוצה של אלה האחרונים באה בדגמ"חים צה"ליים. היישר מתכסים שבו ביקרו חבריה.

אפשר להזכיר שתוכנית "קונצרט התחיה" של הפילהרמונית במצדה לא כללה את תחיית השפה העברית. עובדה: תוכניה היתה על טהרת האנגלית.

אבל הרוח הצינית הזאת נעלמת כאשר עולה זיקוק פתיחה ומאיר את חומות מצדה בפתח האירוע. כמנכ"ן פרס ויצחק שמיר, שלמה הלל וחיים הרצוג אומרים דברים על מצדה של או ההיסטוריה של היום. וכין מהטה והפילהרמונית פותחים ב"תרועה לישראל" של יוסף טל ותומות מצדה מוארות. יוסי ידין, אח וכן למשפחת חוקרי מצדה, קורא את נאום אלעזר בן־יאיר. זה אחר זה עולים אחריו גרגורי פק, איב מונטן ומרטין גריי בנאום מרגש על "למה אני". למה אני שרדתי בגיטו? למה אני שכלתי את משפחתי? למה אני כאן? מעל לכל הוא מדבר על מורשת השלום.

אחר כך המוסיקה. משחק אורות עולה ויורד על ההר, פושט ולובש צבעים וצללים, מתעורר לחיים עם המוסיקה ושוב גווע עם דעיכת האור. המוסיקה הזאת, הגדולה מהחיים, הגדולה על כל אולם קונצרטים, מקבלת כאן לפתע מימדים אחרים, של כמעט מוסיקת רקע, והתפאורה העיקרי הוא של ההר.

אחרי השיא המוסיקלי שיא נוסף. אנא רוזובסקי, לשעבר מסודבת עלייה, סרבנית ממצדה עם אחותה, עדיין מסורבת עלייה בלנינגראד. לפני שהיא מאזינה לנגינת התקווה על קו הטלפון, ותומות האחות הוזרקה ב"שנית מצדה לא תיפול".

לפני 21 שנה, בתום מלחמת ששת הימים, נגנה הפילהרמונית עם ליאונרד ברנשטיין את "התחיה" של מאהלר באמפיתיאטרון על הר הצופים בירושלים לנוכח מדבר יהודה. מי שהגיעו אתמול מירושלים למצדה, בעשרות אוטובוסים של אגד, עשו דרכם תוך עיקוף ארוך, דרך צומת קסטינה – מפאת האינתיפאדה.

בית דפוס החשוד בהדפסת כרוז לתמיכה באינתיפאדה נחשף בתמרה

מאת נורית כהנא
סופרת "הארץ" בחיפה

משטרת מרחב הגליל חשפה בתמרה בית דפוס שבו הוכן כרוז מס' 1 של ערבים מתוך תחומי הקו הירוק שהוכן לתמיכה בהתקוממות בשטחים. הדפוס פעל ללא רישיון, כך מסרו מקורות משטרתיים.

בעל בית הדפוס ומספר פועלים משכבם ששה בו נעצרו. הכרוז הוצא לפני שלושה ימים וכלל דברים נגד המדינה ותמיכה באינתיפאדה.

נעצרו גם עשרה מתושבי כבול, גב ומם בקשר להדפסת הכרוזים, בפעולה שערכו שוטרי תחנת שפרעם. העשרה נעצרו בחשד שהכינו את הכרוז, ולדברי המשטרה עסקו בהכנת כרוז מס' 2. העשרה חשודים גם בגיוס כספים למען תושבי השטחים.

עימות בוש דוקאקיס ישודר הלילה בישראל

מאת יואב קרני

וואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). לפי נות בוקר ניהלו המועמדים לנשיאות בארה"ב את ויכוח הטלוויזיה האחרון שלהם, והוא עמד בצל מצבה אלקטוראלית, שהטילה רשת הטלוויזיה "איביסי". על פי סקר דעת קהל משותף של הרשת ושל העתון "וואשינגטון פוסט", ג'ורג' בוש עומד על סף ניצחון ברוב גדול בבחירות לנשיאות. סקר מקביל של "סיביאס" ו"ניו יורק טיימס" תחזה אף הוא ניצחון לבוש, אם כי אין הוא כנסה לחזות את ממדיו.

סקר "איביסי" צייר תרומה כבדה במפלגה הדמוקרטית, עד שכמה מראשי מטה הבחירות של מייקל דוקאקיס ניסו להטיל ספק בממצאיו.

הבעת צער

"הארץ" פירסם אתמול בעמוד הראשון תצלום שהופץ על־ידי דובר צה"ל, שבו נראים הרמטכ"ל, ראש מפח"ש וקצין שריון ראשי בעומדם מול לוח ההבצוה לחללי השריון, כששני האחרונים צוחקים. "הארץ" מצטער, אם פרסום התמונה או הכיתוב לה גרם עוגמת נפש לכי המשפחות השכולות או לקוראי העיתון בכלל.

הילה שפרלינג, השמיניסטית מתשדיר הליכוד:

"המערך עשה עוול לעיירות הפיתוח; פניתי מיוזמתי לתקן את הרושם הרע"

מאת אילן שחורי

בפעם הראשונה מאז הוולו תשדירי התעמולה בטלוויזיה נשמעו קריאות של שמחה ומחיאות כפיים רמות במטה ההסברה בליכוד. היה זה לאחר הופעתה המרשימה של הילה שפרלינג, תלמידת שמינית בת 17, שדיברה נגד תשדירי מפלגת העבודה שם האשם הליכוד בפרוצה בעדרי הפיתוח מול הקצאה משאבים להתנחלויות בשטחים.

הופעתה של הילה שפרלינג הממה את אנשי מטה ההסברה בליכוד ובאותה מידה גרמה למבוכה במטה הבחירות במפלגת העבודה. אלו הודרו לפרסם אמש תגובה שבה נאמר שלא לפגוע בילדה, אך חזרו והאשימו את הליכוד בלקיחת כספים מערי הפיתוח והקצבתם בגדה. "הליכוד לא השיב להאשמותינו וכשאין לו מה להשיב, הוא משתמש באמצעים אחרים", אמרו אמש במטה הבחירות של מפלגת העבודה.

הטלפון לא פסק אמש לצלצל בביתה של הילה שפרלינג ממגדל העמק. עשרות ביקשו להודות עם דבריה ולהודות לה על הדרך המבריקה שבה השמיעה אותם. לדירת אמה, מורה מחיפה שעברה להתגורר במגדל העמק ב־1971, הגיעו טלפונים של תושבי ערי פיתוח אחרים ששיבחו את הופעתה.

ל"הארץ" סיפרה הילה שפרלינג, האחות הבכורה במשפחה בת ארבע נפשות, תלמידת המגמה העיונית בבית הספר המקיף אורט רוגוזין, כי פנתה מיוזמתה לליכוד לאחר הופעה המבישה דיסיון ההסתה נגד הליכוד של מפלגת העבודה על חשבון עיירות הפיתוח. כבת למשפחה ישראלית שורשית ולאם שהיא דור שביעי בארץ, אמרה אמש הילה שפרלינג, היא לא יכלה להשלים עם הדברים שנשמעו.

"מיד לאחר התשדיר האיום של מפלגת העבודה לא ידעתי נפשי מרוב כעס. עוד באותו ערב שוחחתי עם רבים מהחברים שלי וכולם היו עמי בדעה שנעשה כאן עוול גדול מאוד, ויש לספר את האמת. מיד בבוקר התקשרתי לכל מיני מקומות של הליכוד. את כפר המכביה לא הצלחתי להשיג, ולבסוף הפנו אותי לבית המפלגה הליברלית בתל אביב. שם לקחו את הפרטים שלי, ואחרי יומיים קיבלתי טלפון לבית הספר ומרכזת בית הספר סיפרה לי שמחפשים אותי מהליכוד".

לדברי הילה שפרלינג, לא היה חשוב לה באיזו מסגרת היא תופיע. "אפילו אם הייתי צריכה להופיע במשדרי התעמולה של המערך או רצ, הייתי יוצאת הצעקת על העוול הגדול שניסו לעשות לנו – שבגלל כמה קולות השמיצו את אחד הדברים המפוארים ביותר במדינת ישראל. דיברתי כאזרחית מגדל העמק שהמקום פה חשוב לה, ומישהו, בגלל תעמולת בחירות זולה, ביקש להוריד את ההישגים היפים האלה לטמיון", סיפרה.

"אני חושבת שעשיתי משהו גדול למגדל העמק שסיפרתי את האמת. בתשדיר המערך הרגשתי שהורידו עלי אבן כבדה", אמרה אמש הילה שפרלינג, הנחשבת בין חברותיה לילדה מתונה. היא מנגנת בפסנתר, כותבת שירים, חברת מועצת תלמידי בית ספרה ומבקשת להיות עיתונאית בגלי צה"ל עם גיוסה לצבא.

אמש בטלוויזיה / הדה בושס

החודש הארוך ביותר

חודש זה באמת יותר מרי. פרק זמן מגוגם עבור כל כך הרבה דברי הבל. שבועיים הם די והותר כדי להוריד לנו את המזיל למראה תשדירי הבחירות. אין פלא שהסקרים מדווחים שאחוזי הצפייה יורדים במידה ניכרת, ומתברר גם שיחודרי הבחירות אינם עוד שיחת היום. הארישות המורחלת אינה רק מנת חלקנו. מתקבל הרושם שחלק מראשי המפלגות והדוברים הראשיים שלהם יצאו לווקאנד ארוך, אולי כדי להחליף כוח ולפתוח בתקפה מחודשת לקראת סיום.

בליכוד נתנו פסק זמן לילדי הפלא, הוציאו מן הגנזים את דוד לוי. ניצוד אותו והוא הופיע מעונב ומחוייט, עם פן טרי, ומתברר שהוא לא רק בנה את היכל התרבות, אלא את המדינה כולה, כולל הקיבוצים. עכשיו, מי יודע, אולי גם סוף סוף יגיע תורו של שרון, שהוא בבחינת נכס אלקטורלי פגום, כנראה.

הפנים החדשות בליכוד הם של שאול עמור, ראש עיריית מגדל העמק. בחור פעה משכנעת וסבטית, יש בפיו גם דברים נכונים בקשר לעיירות הפיתוח. אבל מהיכן לקחו את הבערה המצמצמת? האם משנה ראשונה של קודש ודומיו, שם למדה את המונולוג שלה בעל פה מתברר "שהמערך משסה אותה באנשים שאינם מציקים לה", והיא כועסת. כלומר, שאול עמור ואנשי הליכוד אינם מציקים ומתנכלים לבוחרות צעירות והמערך רק משמיץ. ממש תגלית השבוע.

במערך מציג אברום בורג, על רקע ג'ינגל כפרי מאוליק, את הפנים החדשות שם, כאשר הסיורת לבנות מקומות את פני המועמדים הנמרצים הצועדים בסך. (האם מיכאל בר־זהר גם הוא פנים חדשות?) בורג, מגיש אמין וסימפטי, לאחר שורת המגישים הלא־מוצלחות של המערך, מציג הפעם את אפרים דינגר, אם כי לא ברור מדוע האחרון זקוק לגברת צמודה המאשרת את מזידו. גברות צמודות והפכת כבראה לחלק מהנוף של התשדירים. דומה גם שההקנאו באושר המשפחתי של דוני מילוא, ובהתאם חושפים גם את יוסי ביילין בחיק משפחתו. אמנם יש לו אשה יפה ומוצלחת, אבל המעמד – ועוד בתמונת הדיקוד – נראה מביך. ביילין אינו זקוק לזו.

רגע הרמטי נוסף הופעתו הלא־צפויה של יוסי שריד, בהודי נוסף ועוד בקולראס. "האבן שנזרקה על פרס פגעה בנו", הוא מכריז והלב ממש נשבר. מעניין מה היה אומר אילו נזרקה על רבין: כרע גם ביצעי תפנית הזה ועתה מתקרפים שם את הליכוד, אבל לא רק אותו. רק כהן בהופעת בתולין מדבר על 18 אלף בחורי ישיבה המשתמטים ברשות מצה"ל. הוא רק שוכח להזכיר שבגזימת רצ לכנסת נמצא סרבן שירות בשטחים. אך זה אינו מסתיר את בחורי הישיבות. מה גם שמיד לאחריו הוזר אלינו הרב פורץ, שבלעדיו אי־אפשר לנו עוד, והפעם כאסטרטג מטעמו של הקדוש ברוך הוא. מתברר שגם הוא יודע איך לסיים את האינתיפאדה. אבל שלא כמו הליכוד, הוא גם מגלה את הסוד: לסגור את יו"ש הרמטית בפני התקשורת, אבל שיעשו זאת אחרים ולא בחורי הישיבות.

ברשימת המפלגות התוספה גם אגודת ישראל המאוחדת עם הפיסיקאי פרופ' ירמיהו ברנובר, שמקומו באמת לא יכירנו במעמד זה. אני לא כל כך מבינה מה לחב"ד ולאגודת ישראל ומה אמר הרבי מליובאוויטש. אבל אולי, כאשה, דעתי קצרה עלי.

ערך את העמוד: ישראל סמרני

ראיתי שמעתי

פנאיה גלילאו, נשיא פיג'י, שבא לבקר את חייליו המשרתים ביוניפי"ל ובכוח הרב־לאומי, זכה מן ההפקר הצנוע לכבודה של האישים החשובים שהצטופפה בקונצרט למרגלות המצדה. לפני כן שמע האורח דברי שבח מפי ראש הממשלה, יצחק שמיר, על תרומת ארצו לשלום המורה התיכון באמצעות חייליה המשרתים כאן. שמיר הציע להושיט סיוע לפיג'י, והנשיא מיהר להרים את הכפפה והודיע כי יעביר בהקדם רשימת בקשות בתחום החקלאות והבריאות.

חוויות אישיות מרגשות צפויות בשבוע הבא לנשיא המדינה, חיים הרצוג, במהלך ביקורו הממלכתי בצרפת. ב־20 בחודש יבקר בבית הכנסת היהודי פאבה, שנוסד על־ידי סבו של הנשיא, הרב יואל הרצוג, שהיה רבה של הקהילה האורתודוכסית במשך עשרות שנים. חוויה מרגשת נוספת צפויה לנשיא כשיבקר בנורמנדי, אליה ישוב לראשונה מאז הגיע לשם עם חיילי הדיוויזיה שאליה השתייך כצבא בנות הברית ב־1944. הרצוג יניח ליד האנדרטה בארומנש זר לזכר קורבנות השואה.

אל הנשיא ורעייתו אורה, תתלווה משלחת מצומצמת. בנו הצעיר, יצחק (שיצטרף לנסיעה בת חמישה הימים על חשבון הנשיא), מנהל לשכת הנשיא, ניסן לימור ושליש הדובר של הנשיא, גיורא מורים. כן תצטרף מתורגמנית, מזכירה ושני עובדים של משרד החוץ ועורך "ידיעות אחרונות", דב יודקובסקי כנציג ועדת העורכים. בגלל הבחירות לכנסת המתמשמשות ובאות, החליט הנשיא להרצוג במנהגו ולא לצרף הפעם לפמלייתו אישים פוליטיים.

הליכוד ויצמן דיסקו? הזמנה ל"ערב בידור וכנס מקצועי" מטעם המערך ובהשתתפות השר עזר ויצמן, הועברה אתמול על־ידי סגן יו"ר ועדת הבחירות מטעם הליכוד, ח"כ דן מרידור, אל סגן היו"ר מטעם המערך, ח"כ חיים רמון. בהזמנה מוכרזים "ריקודי דיסקו והדגמת טכניקות חדשות בספרות". האירוע אמור להתרחש ביום שני הקרוב בסינרמה, וההזמנה מצורפת לעלון של המערך המופנה לסוחר העיר ולעצמאי. ח"כ מרידור כותב בפנייתו שאם יעסוק השר ויצמן באותו אירוע בבידור, כגון בריקודי דיסקו ובהדגמת תספורות – אין הוא מתנגד להשתתפותו, אולם אם יעסוק במשהו הקשור בבחירות הקרובות, אסור הדבר על פי חוק הבחירות.

עמוס בן ורד

הזמרת מירוזה:
אות הוקרה צרפתי

יד המקרה היא שבאותו יום בו הוכרז על מתפח כזוכה הפרס, הוענק לזמרת הלבנונית פיירוז בצרפת מדליה על־ידי שר התרבות של צרפת, ז'אק לאנג. לאנג אמר שפיירוז היא סמל של מדינה שאינה רוצה למות.

הקונסוליה הישראלית בניו־יורק היתה מוצפת אתמול בפניות של אנשי תקשורת אמריקאים, בבקשה לקבל פרטים על זוכה פרס נובל לספרות, הסופר המצרי נגיב מחפוז. דובר השגרירות שמח להפנות את כל השואלים אל ד"ר ששון סומך, מומחה בינלאומי לספרות ערבית השוהה עתה בדיוק באוניברסיטת פרינסטון.

הבטחוני הנדיב במשך השנים. לאירוע הוזמנו כל שרי הממשלה, חברי ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, כל חברי המטה הכללי של צה"ל ורבים אחרים.

אופרה אחרת. מקרב כל ה"מי ומי" של מדינת ישראל, שישבה אתמול למרגלות המצדה, נעדר שר הביטחון, יצחק רבין, שהאזין לקונצרט בחיפה, במלאת חמישים שנה להקמתו של בית החולים רמב"ם. ורבין החליט להעדיף את רמב"ם על פני המצדה, מכיוון שבעשור האחרון עברו בבית החולים אלפי פצועים צבאיים, יותר מבכל בית־חולים אחר. הכנסות הקונצרט הוענקו לקרן קודש לרכישת ציוד חדש לבית־החולים.

ח"כים עדיפים. חברת "קיסריה מקרקעין ונופש" מעדיפים לבחור בחברי כנסת כחברים במועצת המנהלים של החברה. ח"כ אליהו שפייזר, שכיהן כחבר מועצת המנהלים של החברה, כנציג ציבור, התפטר עקב כהונתו בתפקיד זה בחברת "לומיר", שהיא החברה־האם של "קיסריה מקרקעין". ב"קיסריה" החליטו לא לוותר על חבר כנסת. הם פנו לח"כ אחר, מיכה חריש, והוא מונה כדירקטור נוסף בחברה. אגב, להריש יתרון: הוא מועמד לכנסת הבאה, ואילו שפייזר לא נכלל ברשימה המערך לכנסת.

למחרת הבחירות תתקיים במוזיאון תל־אביב קבלת פנים שעורך שר הביטחון, יצחק רבין, לשר ההגנה האמריקאי, פרנק קארלוצ'י ורעייתו שמגיעים לביקור בישראל. במערכת הביטחון החליטו שקבלת הפנים תיהפך למפגן של תודה והוקרה לארה"ב על מסכת הידידות ועל הסיוע

בעריכת עידית רוזנבלום

זכו בפיס

בהגרלת רבפיס של מפעל הפיס מס' 41/88 שהתקיימה ביום 10/88/, 13 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 250,000.00 + 16,668.00 ש"ח זכה המספר 630198.

בסך 15,000.00 + 1,668,00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 30198.

בסך 1500.00 + 168.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 0198.

בסך 150.00 + 18.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 198.

בסך 15.00 + 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 98.

בסך 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 9/5/8

אגרת אישית מספר 4 – אל ה"קול הצף"

על אלימות-ואלימות מפוברקת

קול צף יקר,

בעתון "דבר" הופיעה שלשום קריקטורה של הקריקטוריסט המוכשר "מושיק" – המראה אבן גדולה ומאיימת, המושלכת על מישהו – ומתנוססת עליה הסיסמה: "רק הליכוד יכול". הרמז ברור: "הליכוד", הוא ולא אחר, ידה את האבן במכוניתו של מ"מ ראש־הממשלה בעת ביקורו בקרית־גת.

אך מה לעשות, שבאותו גליון עצמו של "דבר" נמסר שהחשוד בהשלכת האבן הוא אדם מעורער בנפשו (ואני מסתמך על העתון) שהיה מאושפז תקופה ממושכת – **ושלא זו בלבד שאיננו חבר ב"ליכוד" אלא, שלפי גירסה אחת הוא משתייך ל"כך" ולפי גירסה אחרת, הוא חבר... ב"מערך" דווקא.**

מדוע אני מתעכב על פרשה בלתי חשובה זאת? מפני שזו דוגמא אופיינית לשיטה סלפנית ומסוכנת בתעמולת בחירות – שאסור שנשלים עימה. באמריקה קוראים לזה "RED HERRING" "דג מלוח אדום" – משמע, שבאים ר"מפברקים" ענין מסויים כדי להסיט את תשומת־הלב מנושאים אחרים, חשובים יותר. ל"מערך", למשל, היה לא כל כך נוח השבוע להתווכח על המפולת ב"כור", או על מה שקורה במערכת־הבריאות, או על ה"רעיון הגאוני" להגן על מדינת־ישראל ואזרחיה... על ידי הקמת גדר אלקטרונית בחצר האחורית שלה.

הרבה־הרבה יותר נוח, כמובן, לדבר על אלימות ועל ידוי־אבנים של ה"ליכוד". בקיצור, ראשית מאשימים – ואחר כך תגידו "אין לנו אחות". מי שבכנות מתנגד לאלימות ירחק גם מאלימות מילולית. וגם השקר הוא צורה של אלימות מילולית, שכן סופו של זה להוליד אלימות של ממש. אנחנו ממילא חברה אלימה מדי (ראו מה שקורה יום יום בכבישים), ודי לנו באלימות האמיתית שקיימת בחיינו, כולל האלימות הפוליטית (שאינה פוסחת, לצערי, על שום מפלגה) – כדי שניגרר גם לאלימות מפוברקת...

שבת שלום!
זלמן שובל

הפסק להתלבט – הצבע ליכוד

עם הליכוד לנצחון בבחירות

שיחת היום עם שמואליק קדם

על אישרור הסכמי הסחר בין ישראל והשוק המשותף

בשנה האחרונה נגרם לענף מגדלי הפרחים נזק של 10 מליון דולר

מה המשמעות המעשית שיש להחלטת הפרלמנט האירופי בשטרסבורג לגבי מגדלי הפרחים ליצוא?

זו החלטה בעלת ערך כלכלי רב למגדלי הפרחים והירקות, משום שהיא תאפשר לנו להגדיל את ההכנסה הפנויה שלאחר ניכוי כל ההוצאות. במשך שלוש שנים יוסר בהדרגה המכס המוטל כיום על הפרחים המיוצאים לאירופה, עד שנגיע לאפס מכס ובכך נשתווה למצבם של מגדלי הפרחים מספרד ופורטוגל. יש להמריץ עכשיו את המגדלים לייצר יותר כדי שניתן יהיה להגדיל את היצוא.

האם העיכוב המתמשך באשרור הסכמי הסחר הביא לנזקים?

העובדה שההחלטה הזו לא התקבלה לפני שנה, אלא רק עתה גרמה נזק של 10 מליון דולר לענף הפרחים. מאז הקפאת מחירו של הדולר ב־1985, ההכנסה שלנו נשחקה משום שהשכר של הפועלים והוצאות הייצור גדלו. ההחלטה שהתקבלה שלשום תביא אותנו עכשיו לרמת הכנסה של 1986. על קברניטי משרדי האוצר והחקלאות לנצל את המציאות החדשה כדי לשנות את מפתחות המימון לייצוא במגמה ליצור דינמיקה נוספת להגדלת הייצוא החקלאי של הסחורה הטרייה.

פוליטיקאים אומרים שהעכוב נגרם בגלל האינתיפאדה, אבל הגורם האמיתי לעיכוב המתמשך בהחלטה, היתה התנגדות משרד החקלאות לדרישת נציבות השוק האירופי לאפשר למגדלי פרי ההדר והירקות בשטחים לייצא את תוצרתם באופן עצמאי. אשתקד כשנציב השוק, קלוד שסון ביקר בארץ, אילו נתנו עמו על הסכם שיאפשר לתושבי השטחים לייצא את תוצרתם החקלאית באופן עצמאי,ניתן היה למנוע את הנזק הכספי שנגרם לנו.

שמואליק קדם (43) הוא מגדל פרחים לייצוא ומנכ"ל תאגיד "אביב" בעמק חפר

כמה מגדלי פרחים בארץ?

בארץ כ־4300 מגדלי פרחים, מריבותם מאזורי השרון, עמק חפר ותל־מונד. המיוחד את האנשים העוסקים בגידול פרחים לייצוא הוא הגיל הצעיר, בממוצע בני 35–30 שנה.

אילו סוגי פרחים הם המבוקשים ביותר באירופה?

הוורדים והגפסניות.

באחרונה נתעתם ביקורת על אגריקסקו העוסקת בשיווק הפרחים ותובעתם ממנה לצמצם את העלויות. האם המאבק הוכתר בהצלחה?

לאור דרישת המגדלים החליטה מועצת הפרחים להוזיל את עמלות השיווק בשיעור של 25%, אבל אנחנו סבורים שאין להסתפק בכך ואפשר להקטין את העמלות ב־45%.

האם מגדלי הפרחים אינם יכולים לשווק בעצמם את תוצרתם לחו"ל?

כיום רק 7% ממגדלי הפרחים משווקים באופן עצמאי. אני מאמין שלא רק בענף הפרחים אלא גם בפירות וירקות, יש לפתח תאגידים אזוריים שיהוו מודלים עצמאים לשיווק לחו"ל, שיוכלו להתחרות באגריקסקו במסגרת של תחרות כלכלית חופשית. רק גישה כזו תוכל להביא להתייעלות של כל המערכת העוסקת ביצוא חקלאי.

מאת גדעון אלון

יבי כשהרצח אינו בורח
המוסר נרצח
אני לא יכול לראות:
עיני נשרפו.
אני לא יכול לחבק:
זרועותי נקטעו.
אני לא יכול לשתוק:
שפתי אבדו

עמוס קינן

בית ש"י עגנון ירושלים

100 שנה להולדתו של ש"י עגנון
ה'תרמ"ח – ה'תשמ"ח

ערב עיון

יתקיים בבית ש"י עגנון ביום רביעי, ח' בחשון ה'תשמ"ט – 19.10.88 – בשעה 19:30

על הנושא:

אסתר עגנון ביצירתו של ש"י עגנון

המרצה: עדנה שבתאי, סופרת
דברי פתיחה: אמונה ירון־עגנון

* * *

תלפיות • רחוב יוסף קלאוזנר 16, ירושלים • מיקוד 93388 • טל' 02-716498

ה_ש_ו_ל_ח_ן_ש_ל

אל על

	מקס' מינימום	מקס' מקס'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	8	14	בהלקית	8	15
אתונה	18	25	נאה	13	26
בוקרשט	6	20	נאה	–	–
בריסל	10	15	מעונן חלקית	4	12
וינה	10	20	מעונן חלקית	10	16
ורשה	–	–	–	10	18
ז'נבה	11	19	אפ' לגשם	11	16
לונדון	9	13	מעונן חלקית	9	15
ליסבון	15	17	גשם	10	19
מדריד	11	16	גשם	6	4
ניו־יורק	5	12	מעונן חלקית	5	13
פאריס	10	14	מעונן חלקית	8	17
פרנקפורט	10	16	מעונן חלקית	12	13
ציריך	11	18	מעונן חלקית	–	–
קהיר	19	27	מעונן חלקית	17	29
קופנהאגן	9	12	מעונן חלקית	11	11
רומא	18	23	גשם	14	26

ELAL אל על

קשיי תקציב בליכוד

כספים שהובטחו במסעות ההתרמה בארה"ב ובאירופה לא הגיעו לקופת הליכוד ● בוטלו מודעות הליכוד בעיתונים

מאת אילן שחורי
כתב "הארץ" לענייני מפלגות

למטה הבחירות של הליכוד יש בימים האחרונים קשיים תקציביים. כספים רבים, שהובטחו במסעות ההתרמה בארצות־הברית ובאירופה של אחדים מראשי הליכוד בחודשים האחרונים, לא הגיעו עדיין לקופת הליכוד. כתוצאה מכך הוחלט בליכוד בשלב ראשון להפסיק פרסום מודעות בעיתונים ורוב עמודי המודעות שהוזמנו בימים האחרונים בוטלו. בעיות תקציביות בעיקר בנושאי ההסברה קיימות גם במפלגת העבודה, השבוע הסתבר כי כמעט כל תקציב ההסברה במערך אזל.

נודע כי בימים האחרונים איימו מספר סניפים בליכוד להשבית את פעילותם מחוסר משאבים תקציביים. הבעיה הגדולה ביותר התעוררה במטה הליכוד בתל־אביב. פעילים במטה טענו השבוע כי הכספים שהובטחו להם בתחילת מערכת הבחירות לא הגיעו והם אינם מסוגלים לבצע כהלכה את עבודת הבחירות. רק בהתערבותו של יו"ר מטה הבחירות של הליכוד, משה ארנס, הוזרמו אתמול סכומי כסף מסויימים לסניף תל־אביב, כדי שלא יממש את איומו. בעיות דומות קיימות גם בסניפים אחרים של הליכוד. במטה הארגון בליכוד התאוננו אתמול כי כינוסים רבים עומדים על סף ביטול מחוסר כספים. כיוזה קשה בנושא זה היתה גם בין יו"ר המטה הארגוני, ח"כ מיכה רייסר, לבין גיזבר הליכוד, ח"כ אהוד אולמרט.

גורם בכיר בליכוד מסר אמש ל"הארץ", כי הסיבה לקשיי המזומנים בנושא הכספי נעוצה בעיכובים של הבנקים האמריקאיים בהעברת הכספים שהובטחו והופקדו כבר בחשבונות בחו"ל. לדברי אותו גורם, כספים אלו יגיעו לקופת הליכוד תוך ימים אחדים. גזבר הליכוד, ח"כ אהוד אולמרט, אמר אמש ל"הארץ", כי לליכוד אין כל קשיים תקציביים והסניפים ברחבי הארץ פועלים במסגרת התקציב, שאושר להם בתחילת מערכת הבחירות. לדברי אולמרט, הוא נוקט יד קשה בסניפי הליכוד ובאגפי המטה השונים, כדי למנוע בזבוז כספים. אולמרט אישר כי הוחלט לפי שעה להקפיא את פרסום מודעות הליכוד בעיתונים. "הסתבר לנו כי בשבועות האחרונים היתה אינפלציה של מודעות וחשבנו שהיא מיותרת, על כן התחלנו בצמצומים", הדגיש אולמרט.

בעיית תקציב יש גם למפלגת העבודה. בימים האחרונים נתברר כי תקציב ההסברה הולך ואוזל, וככל הנראה צפויה גם במפלגת העבודה החלטה בימים הקרובים להפסיק או לצמצם למינימום את פרסום המודעות בעיתונים. בשיחה ל"הארץ" אמר אמש שמואל פרנקל, מנהל מטה ההסברה במערך, כי הוחלט לחדול כמעט לחלוטין מפרסום המודעות בימים הקרובים ולרכז את המאמץ הפרסומי בעיתונות בימים האחרונים ערב הבחירות, שלפי ההערכה יהיו ימי ההחלטה המכריעים של המתלבטים.

צעיר ממפ"ם מצביע על כתובות נאצה שכיסו את קן השומר הצעיר בכפר סבא: מפ"ם בני זונות; ערבים החוצה

החלטה לצרף את דוד לוי למטה ההסברה של הליכוד

עקב ביקורת חמורה על הסברת הליכוד במישדרי הטלוויזיה ● שמיר חלק שבחים לצוות ההסברה בראשות נסים ומילוא

מאת אילן שחורי
כתב "הארץ" לענייני מפלגות

סגן ראש הממשלה, השר דוד לוי, שמתח בימים האחרונים ביקורת חריפה על הסברת הליכוד במשדרי התעמולה בטלוויזיה, ישתתף מעתה בישיבות מטה ההסברה של הליכוד וינסה לתרום מנסיונו ממערכות הבחירות הקודמות לתפקוד תקין יותר של הסברת הליכוד. על כך סוכם אתמול בין לוי לבין יו"ר מטה הבחירות בליכוד, השר משה ארנס.

בימים האחרונים גברה הביקורת על הסברת הליכוד. אישים בכירים בליכוד טענו כי ההסברה אינה מתפקדת, משדרי הטלוויזיה אינם טובים ואינם מתוכננים ומתואמים. לעומת זאת ראש הממשלה, יצחק שמיר, חלק שבחים רבים לצוות ההסברה ושלח השבוע מספר פעמים ברכות לצוות שבראשות השר משה נסים ורוני מילוא.

בצמרת הליכוד הדגישו אמש כי אין מדובר בהדחתם של ראשי המטה ההסברתי, אלא בהחלטה לצרף את השר לוי לדיונים, כדי שיתרום מנסיונו האישי. מקורבי השר לוי מסרו אתמול כי הפניה לשילובו של לוי במטה ההסברתי באה מארנס. אנשי לוי אמרו כי ארנס אמר ללוי, כי המצב הקיים מחייב את התערבותו בכל תחומי ההסברה וכי ביקש ממנו להשתתף כבר מאמש בדיוני הצוות המתכנן את ההסברה.

נודע כי לוי אמנם השתתף אמש בישיבת מטה ההסברה בליכוד. הוא טען שהליכוד חייב להדף את המסר מול מפלגת העבודה ולהבליט את כל תחומי העשייה המוצלחים שלו בכל תקופות שלטונו. "יש לדבר אל השכל הישר ובמסרים ברורים ולא להיגרר אחרי מה שמפלגות אחרות טוענות. צריך להופיע עם קו הסברה ברור בתחום המדיני, הכלכלי והחברתי. יש לפרט את העשייה הרבה של הליכוד בעשור האחרון. יש להדגיש את נושא שיקום השכונות, השיפור בכבישים, הפעולות ביו"ש ועזה", אמר לוי. הוא אמר עוד כי הליכוד חייב לפרט במשדרי הטלוויזיה את תוכנית האוטונומיה, כדי שהציבור יידע בדיוק במה הדברים אמורים.

המתקדמת תשדר ראיון עם ערפאת

מאת סופרת "הארץ"

הרשימה המתקדמת לשלום מתכננת לשדר במוצאי שבת במסגרת תשדירי הבחירות קטע מראיון שנערך לאחרונה עם יאסר ערפאת.

כשאר תשדירי תעמולת הבחירות יועבר הראיון המלא לאישור השופט גולדברג, יו"ר ועדת הבחירות. ערפאת עצמו, לדברי דובר המתקדמת, נתן את הסכמתו לשידור הראיון לתעמולת הבחירות בטלוויזיה הישראלית. בכוונת המתקדמת לשדר כחמש דקות מהראיון המלא, שבמסגרתו מצהיר ערפאת על הכרה בהחלטות האו"ם 242 ו־338, וכשאר החלטות האו"ם הנוגעות לסכסוך במזרח התיכון.

שר בעבודה: אין אח ורע לפולחן האישיות של פרס

תרעומת במערך מ"השתלטות" פרס על תשדירי התעמולה

מאת אילן שחורי
כתב "הארץ"
לענייני מפלגות

שרים במפלגת העבודה הביעו בימים האחרונים תרעומת על כך שיו"ר מפלגת העבודה ומ"מ ראש הממשלה, שמעון פרס, החליט – לדבריהם – להשתלט על שידורי המערך בטלוויזיה, ועוזריו אינם מאפשרים מתן ביטוי גם לאישים אחרים, העומדים בראש מפלגת העבודה.

בשיחה ל"הארץ" אמר אמש שר בכיר במפלגת העבודה, כי פרס מהמר עתה על כל הקופה. בנצחון העבודה בבחירות יאפשר לו יד חופשית לחלוטין בהרכב הממשלה ובחלוקת התפקידים, אך כשלונו יוביל אותו אל מחוץ להנהגת המפלגה. "לפולחן האישיות של פרס אין אח ורע במפלגות דמוקרטיות והדבר מזכיר התנהגויות בארצות הקומוניסטיות והדיקטטוריות הערביות", אמר אותו שר. גורם בכיר אחר במפלגת העבודה אמר אתמול כי נותר לו רק "לספור את הימים עד לבחירות ולאחר מכן יעשה את החשבון".

גם ראש הממשלה, יצחק שמיר, התייחס אמש בעת סיור בחזית לפולחן האישיות של פרס. "פולחן אישיות כזה של איש אחד עוד לא ראיתי גם לא בימי דוד בן גוריון. איך יכול להיות שאיש אחד מחליט על כל המהלכים ואומר – סובב עלי, אני המומחה, אני הגדול בכל: במדיניות ובכלכלה – הוא גם מזלזל בחבריו, לא רואים אף אחד לידו, וכל זה למה כדי להוביל אותנו לדרך של הרפתקנות מדינית. אדם יכול להמר על רכושו, על גורלו, אבל לא על גורל העם", אמר שמיר.

שמעון פרס

ראש הממשלה שישראל צריכה

עוד האשמות הדדיות באלימות ובחבלה בין הליכוד והעבודה

העבודה תקדיש מישדרי תעמולה אחרונים להבלטת צילומי אלימות של פעילי הליכוד באיזורים שונים בארץ

מאת אילן שחורי
כתב "הארץ" לענייני מפלגות

הליכוד והעבודה המשיכו גם אתמול בהחלפת האשמות באלימות ובפגיעה בפעילים ובסניפי שתי המפלגות ברחבי הארץ. במטה הבחירות של הליכוד האשימו את פעילי מפלגת העבודה בחבלה בשעות הלילה באחדים מסניפי הליכוד ברחבי הארץ. דובר הליכוד, דני נווה, אמר אתמול, כי "כמעט לא חולף יום בו לא מושחת סניף של הליכוד על ידי בריוני המערך". לדבריו, "על פי שיטה מתוכננת מראש, מסיתה מפלגת העבודה נגד הליכוד, משמיצה ומעלילה כפיה, ובידיה עוסקת בחבלה ובאלימות נגד סניפים של הליכוד ברחבי הארץ".

במקביל נדונה אתמול בעיית הליכוד והאלימות במערכת הבחירות בצוות היחושות במטה הבחירות במפלגת העבודה. בישיבה הובעה הערכה כי האלימות של הליכוד משחקת לטובת המערך והוסכם כי לקראת הימים האחרונים של משדרי התעמולה בטלוויזיה יבליט המערך צילומים מאיזורים שונים בארץ, בו נקטו פעילי הליכוד אלימות נגד פעילי מפלגת העבודה. כמו־כן כי מדי יום תביא מפלגת העבודה דיווח מפורט על אלימות הליכוד ברחבי הארץ.

מפלגת העבודה האשימה אתמול את הליכוד בחבלה בסניף המערך בשכונת גילה בירושלים. לטענת מטה הבחירות של מפלגת העבודה, רוסס הסניף בכתובות בצבע כחול, בהן נאמר, בין היתר, כי רק הליכוד יכול ופרס שווה אפ"ס. כן נמסר שמכוניתו של רענן כהן, מטעם המערך לכנסת, חובלה אתמול קשות, כאשר עמדה בחניה של מפעל "סריטול". המכונית עליה היו מודבקים "סטיקרים" של המערך היתה היחידה שחובלה.

עוד נמסר ממטה הבחירות של המערך, כי בעת ביקורו של דוד לוי בלוד נכנסו במקום אנשי המערך, כדי לקיים הפגנה שקטה. השלטים שנשאו הושחתו על ידי פעילי הליכוד.

גדעון אלון, כתב "הארץ", מוסיף: נשיא המדינה, חיים הרצוג, גינה אתמול בחריפות את תופעות האלימות במערכת הבחירות לכנסת. לדבריו, הציבור הרחב והנבון בישראל סולד משימוש בסגנון פרוע ואינו מוכן לסבול גילויים של אלימות מילולית או פיסית. הנשיא הדגיש כי הוא משוכנע שתופעות אלה הן נחלת קומץ בודדים, אך גם אותן יש לעקור מן השורש.

הנשיא אמר שיש לצפות שההתמודדות בין המפלגות, חריפה ככל שתהיה, תרחק מסגנון של הכפשות והשמצות ותתייחס לגופו של עניין ולא לגופו של אדם. הוא הוסיף כי בבחירות הקרובות עומדות להכרעה בפני הציבור בישראל סוגיות ושאלות בעלות חשיבות לאומית. הבחירות הבאות הן מבחנה העליון של הדמוקרטיה הישראלית, אמר.

המפד"ל לא תחתום על הסכם עודפים עם מימ"ד או אגו"י

11 מחברי הלשכה תמכו בהסכם עודפים עם מימ"ד ● המר: אין להעמיק הקרע עם אנשי מפלגה המהווים חלק מהציונות הדתית

מאת גדעון אלון
כתב "הארץ"

בתום ישיבה סוערת החליטה אתמול לשכת המפד"ל לא לחתום על הסכמי עודפים – לא עם אגו"י ולא עם מימ"ד.

16 מחברי הלשכה תמכו בהצעה, שהמפד"ל לא תחתום כלל על הסכם עודפים ו־11 תמכו בהיענות לפניית מימ"ד לחתום עמה על הסכם עודפים.

בתחילת הישיבה הזהיר מזכ"ל בני עקיבא לשעבר, אמנון שפירא, כי "אם יוחלט לחתום על הסכם עודפים עם אגו"י הלא ציונית, יצטרכו גורמים שונים במפד"ל להסיק מסקנות מרחיקות לכת".

הוויכוח העיקרי נסב על הצעת מימ"ד לחתום עמה על הסכם עודפים. השר זבולון המר, ראש סיעת למפנה, יגאל ביבי, חבר ההנהלה הציונית, יצחק מאיר, ואברהם שטרן תמכו בחתימת הסכם עודפים עם מימ"ד. השר המר אמר כי אין להתעלם מפנייתה ואסור להעמיק את הקרע עם אנשיה, המהווים חלק מהציונות הדתית. הגורמים הנציים במפד"ל (השר יוסף שפירא, הח"כ פרופ' אבנר שאקי, חיים דרוקמן וחנן פורת) התנגדו לחתימה.

המזכ"ל המדיני, שאול יהלום, אמר כי אין להיענות לפניית מימ"ד, שכן "הציבור הדתי־ציוני יפרש זאת כבכוונתנו ללכת אחרי הבחירות לקואליציה עם מפלגת העבודה, כפי שמימ"ד התחייבה לעשות". פרופ' אבנר שאקי אמר כי "אין זה כבוד לחתום על הסכם עם גוף שהוכיח כי הוא אנטי־מדינתי". חנן פורת הדגיש כי אין לסלוח למימ"ד על שלושה פשעים: הפילוג שיצרו במחנה הציוני־דתי, פגיעתם בכבוד הרבנות וכוונתם לפשרה טריטוריאלית בשטחים.

בתגובה הביע מנהיג מימ"ד, הרב יהודה עמיטל, את צערו על החלטת המפד"ל. לדבריו, בהחלטה זו פעלה המפד"ל כמו האם במשפט שלמה שאמרה גם לי וגם לך לא יהיה. הוא הדגיש כי החלטת המפד"ל עלולה לגרום לאבדן מנדט לציבור הדתי־ציוני.

הרב יהודה עמיטל יצא לארה"ב, כדי לגייס כספי תרומות למסע הבחירות של מימ"ד.

השופט גולדברג:

אסור להשמיץ את התקשורת בתעמולת הבחירות

מאת עמוס [illegible]

התקפת עו"ד אליקים העצני, מועמד התחיה, על התקשורת, ששודרה אתמול במסגרת תעמולת הבחירות, זכתה לתגובה חריפה מצד יו"ר ועדת הבחירות, השופט אליעזר גולדברג.

העצני יצא בהתקפה כוללת על העתונאים ברשות השידור וכינה אותם, בין היתר, "אוכלי חינם" ו"שמאלנים". על כך כותב השופט גולדברג לח"כ גאולה כהן, באת כוח "התחיה" בוועדת הבחירות: שידורי הבחירות לא נועדו לעשיית חשבון עם ציבור שלם של עובדי מדינה, אלא להתמודדות על השקפות הדעות עם יריבים פוליטיים. בהיותם עובדי מדינה מנועים אנשי אמצעי התקשורת האלקטרוניים מלהתגונן ומלהגיב, כותב עוד השופט.

לילי גלילי, סופרת "הארץ" מוסרת: יו"ר אגודת העיתונאים בירושלים, העיתונאי גבי ברון, מחה אתמול במכתב ליו"ר ועדת הבחירות, אליעזר גולדברג, על תשדיר הבחירות ברדיו, בו תקף אליקים העצני את רשות השידור ואמר דברים מהם השתמע כי "כולם שמאלנים" ויש לסגור את הרשות.

ערכה את העמוד: עדה אושפיז

לכל לקוחות ישרא־טל

מספר טלפון החדש שלנו

03־492661

פקסימיליה: 03־481261

כתובתנו החדשה: כור תקשורת ותהראה, אגף ישרא־טל, עתידים, נוה שרת, ת.ד. 13022 תל־אביב, 61130.

מכذا من الاصل

مكذا من الاحيل

שחל: יש סיכוי טוב לגלות מאגרי גז בקידוח שיקמה 5

מאת יהודה שרוני

ישראל תהיה במדינות הראשונות בעולם שיפתחו את הדור הבא של תחנות כח גרעיניות, כך מסר אתמול שר האנרגיה, משה שחל, בסיור באתר טורבינות הגז של חברת החשמל ברמת חובב.

שחל אמר: התחנות שתבנה ישראל, ככל הנראה בתחילת שנות ה־2000, יהיו בטוחות יותר ואמינות יותר".

ישראל מתכוונת להקים תחנת כח גרעינית לחברת החשמל באתר שבטה שבנגב. שר האנרגיה סבור כי 80% ממרכיבי בניית התחנה יהיו מתוצרת הארץ.

סיכויים למאגרי גז

(ע). בביקור באשקלון אמר אתמול שחל כי "יש סיכויים טובים לגילוי מאגרי גז בקידוח שקמה 5 באזור ניקים שבדרום".

שחל אמר לכתב עתי"ם שהעומק המשוער של מאגר הגז הוא כ־1500 מטר. בעומק זה התגלו בשעתם מאגרי הנפט בשדות חלץ-כוכב.

את קידוח שקמה 5 עושה החברה הלאומית לקידוחי נפט, והוא כבר הגיע ל־1200 מטר.

אווירה של סודיות במו"מ בין ראשי כור והנהלת בנקר'ס טרסט

הבנק האמריקאי עומד על תביעתו להחזר ההלוואות או לקבלת בטחונות

מאת מיכל רוזה
כתבת "הארץ" לענייני כלכלה

אווירת סודיות עוטפת את המשא והמתן המתנהל בין ראשי קונצרן כור לבין הנהלת בנקר'ס טרסט לגבי הסדרת בקשת הפירוק שהגיש בתחילת השבוע לבית המשפט בתל אביב.

הדיונים, שהחלו שלשום בבוקר באווירה נוקשה ותכליתית, נמשכו שעות ארוכות ללא פתרון, אך הוחלט להמשיך במשא ובמתן כדי לנסות למצוא פתרון שיתקבל על־ידי הבנק. אמש לא היה ידוע אם הדיונים יימשכו גם היום.

במשא ובמתן משתתפים מנכ"ל כור בני גאון, יועצה המשפטי של החברה עו"ד רם כספי, יו"ר הנהלת בנק הפועלים עמירם סיון ויו"ר דירקטוריון הבנק איתן ברגלס. מצד הבנק האמריקאי משתתפים המשנה לנשיא הבנק בריאן סימבליסט ומנהל הפעילות הבין־לאומית קרל רוארק. כן משתתף בדיונים עו"ד יעקב נאמן, המייצג את הבנק בארץ.

ל"הארץ" נודע כי הנהלת בנקר'ס טרסט עומדת בנוקשות על תביעתה לקבל מ"כור" את החזר ההלוואות בסך 20 מיליון דולר שמועד פירעונן היה בחודשים ספטמבר־אוקטובר וש־כור הודיעה כי אין ביכולתה לפרוע. כן מבקשים האמריקאים לקבל מכור בטחונות מתאימים ליתרת ההלוואות שלהם לקונצרן.

הידוע כי אחת ההצעות שהועלו בדיונים היתה לשעבד לטובת בנקר'ס טרסט את מניותיה של כור בחברת מסקיקי ישראל. שווים של חברה זו נאמד בכ־50 מיליון דולר, וכור מחזיקה ב־50% ממניותיה.

הקושי של כור בשעבוד מניות אלו, כמו שעבוד מניות אחרות בחברות מבוססות, נובע מהחשש כי קבלת תביעה זו תגרור תביעות נוספות לשעבוד מניות מצד בנקים אחרים בחו"ל. מנכ"ל כור הודיע לפני צאתו לארה"ב כי כור לא תוכל לבצע מהלך כזה.

מרפי בסנאט: מדיניות הענישה הקיבוצית של ישראל אינה מועילה

מאת יואב קרני

וושינגטון (מיוחד ל"הארץ"). עוזר מזכיר המדינה של ארה"ב לענייני המזרח התיכון ריצ'ארד מרפי אמר אתמול כי מדיניות הענישה הקיבוצית שנוקטת ישראל בשטחים אינה מועילה. את התיאור "ענישה קיבוצית" ייחד מרפי ל"הטלת עוצר, סגירת כפרים, סגירת ערים".

הדיפלומט האמריקאי, שדיבר בעדות לפני ועדת־משנה של בית הנבחרים, הבהיר כי האינתיפאדה לא הגיעה אל קצה, כפי שנחזה בינואר ובפברואר. לכן, לדבריו, הענישה הקיבוצית, שממשלת ארה"ב גינתה, אינה מועילה.

מרפי אמר כי ישראל מחזיקה עכשיו במעצר מינהלי בין 2400 ל־2500 איש, ובסך הכל עצורים בישראל 5,000 פלשתינאים. כשנשאל אם יש מגעים כלשהם בין ישראל ובין מנהיגי האינתיפאדה, השיב מרפי: "מנהיגי האינתיפאדה מושלכים למעצר ברגע שהם מזוהים". אחר כך הוסיף: "כולם נושאים ונותנים במעצר".

על עצם הרעיון של משא ומתן אמר מרפי כי בהתחשב באווירת ערב הבחירות בישראל, משאומתן עם מנהיגים פלשתיניים אינו מועיל מבחינה פוליטית.

מרפי אמר, כי קשה להאמין שתושבי השטחים יפנו עורף לאש"ף. "זאת אינה ציפיה ריאליסטית", אמר. על האפשרות של מהלכים דיפלומטיים מיד אחרי הבחירות בישראל ובארה"ב, ועוד לפני כהונת ממשל חדש בארה"ב, אמר כי מזכיר המדינה שולץ "מודע היטב לעובדה שהשעון מתקתק את תקתוקיו האחרונים לממשל, והוא רוצה להעביר (לממשל הבא) את היוזמה חיונית ודינמית ככל האפשר.

נשק כימי ללוב

ריצ'ארד מרפי אמר אתמול, בעדותו בוועדת משנה בבית הנבחרים לענייני המזרח התיכון ואירופה, של־מיטב ידיעותיה של ארה"ב, "לוב עומדת על סף היכולת לייצר נשק כימי", והיא כבר השתמשה בנשק כזה עד לפני שנה ויותר, במלחמת המדבר שלה עם צ'אד.

כשנשאל על חלקו של קונצרן יפאני בהעברת טכנולוגיה וציוד ללוב, השיב כי ארה"ב ביקשה מהיפאנים לחקור בחומרה וביסודיות את הפרשה, "והיפאנים עושים כך".

העובדים המינהליים באוניברסיטות מחריפים העיצומים החל מהבוקר

מאת גילי מנדלר
סופרת "הארץ" לענייני חינוך

בעוד עובדי הסגל האקדמי מתכוננים להשבית את הלימודים באוניברסיטאות החל מיום רביעי, מחריפים עובדי המינהל את העיצומים שהם עורכים, החל מהבוקר. אספקת החשמל והמים תשובש, לא יתבצעו פעולות תחזוקה שונות ולא יהיה רישום סטודנטים.

החל ממחרתיים תשתתק הפעילות המינהלית בכל האוניברסיטאות וייערכו אסיפות הסברה לעובדים. מאתמול לא מתקיימות בחינות לסטודנטים המבקשים לתקן ציונים, ואין מאפשרים לסטודנטים חדשים לערוך את הסידורים הדרושים לכניסתם למעונות. בחלק ממעונות הסטודנטים באוניברסיטאות הופסק זרם החשמל ואספקתו לא תחודש גם מחר.

על הרחבת העיצומים הוחלט אמש בכינוס של ועדי העובדים המינהליים במוסדות להשכלה גבוהה, אחרי שפגישה ביום לבין הממונה על יחסי העבודה במשרד העבודה, נציג הנהלות האוניברסיטאות ונציג ההסתדרות לא העלתה דבר.

יוסי הראל, אחד מנציגי מזכירות הוועדה של העובדים המנהליים, מסר אמש כי הם תובעים שהמוסדות להשכלה גבוהה יחתמו אתם על הסכם המסגרת. הנהלות המוסדות מסרבות לעשות זאת משום שהאוצר אינו מוכן להעביר להן את מלוא המימון בעבור תוספות השכר.

"יונתי פרדי" של תיאטרון החאן תועלה באולם דוהל שבבית־דני בתל־אביב במוצאי שבת, ביום א' וביום ב', 15–17 באוקטובר, ולא כפי שפורסם במוסף.

תוספת של 15.8%

(המשך מעמוד 1)

ש"ח ברוטו לחודש. ראש הממשלה יקבל 6,301 ש"ח ברוטו לחודש. שר ישתכר 5,615 ש"ח ברוטו לחודש. חבר כנסת, סגן שר ומנכ"ל בשירות הציבורי יקבלו 5,270 ש"ח ברוטו.

נשיא בית המשפט העליון (בלא תוספת ותק) יקבל 9,575 ש"ח ברוטו לחודש. נשיאי בתי המשפט המחוזיים (בלא תוספת ותק) יקבלו 7,245 ש"ח לחודש. שופטי שלום (בלא תוספת ותק) יקבלו 5,785 ש"ח.

גורמים כלכליים ציינו אתמול כי הבכירים אינם מקבלים תוספת דרגה, ואינם זוכים לדמי הבראה וביגוד הניתנים לעובדי המדינה. עוד אמרו כי תוספת השכר של 15.8% שתינתן במשכורות אוקטובר לבכירים כוללת את תוספת היוקר של 4.5% שתינתן לשכירים.

ח"כ רן כהן (רצ) פנה אתמול אל שר האוצר ויו"ר הכנסת בבקשה להורות לנציבות שירות המדינה, שלא לשלם תוספת שכר מופרזות לשרים ולח"כים ולהסתפק בתוספת של 4.5% בלבד, הזהה לזו שיקבלו השכירים במשק.

ח"כ יאיר צבן (מפ"ם) אמר שיש לדחות את העדכון הקרוב של שכר הבכירים.

סגן יו"ר הכנסת ח"כ דן תיכון (ליכוד) טען כי קשה להגן על העלאת שכר הח"כים אחת לשלושה חודשים, ואולם, שכר הח"כים נקבע על ידי ועדה ציבורית בראשות יצחק נבנצל. "מי שיש לו טענות והצעות, על שיעורי תוספת השכר, צריך לומר ששיטת העדכון אינה מקובלת עליו".

עד תקרה של 1830 ש"ח

בחודש הבא יקבלו כל השכירים במשק תוספת לשכרם בשיעור של 4.5%, עד לתקרה של 1830 ש"ח, וזאת על פי הסכם שנחתם אתמול לפנות בוקר בבית הועד הפועל של ההסתדרות בתל אביב, בין ההסתדרות לבין לשכת התאום של הארגונים הכלכליים.

ההסכם מהווה פשרה בין תביעת ההסתדרות לפצות את השכירים עבור החודשים אפריל־אוקטובר ב־70% מהצטברות המדדים בחודשים אלו לבין עמדת המעסיקים הפרטיים אשר סירבו להיענות לכך.

הקיצבאות יעודכנו

קיצבאות הביטוח הלאומי יעודכנו החודש, בעקבות הפיצוי בסך של 4.5% שיינתן לשכירים.

השכר הממוצע ברוטו על פי חוק הביטוח הלאומי עודכן ב־15.8% והגיע ל־1,819 ש"ח לחודש. קיצבאות הזיקנה יגדלו אף הן ב־15.8%. קיצבת זיקנה ליחיד תגיע ל־291 ש"ח. קיצבת זיקנה לזוג קשישים תהיה 437 ש"ח. הקיצבאות לאוכלוסיות מעוטות הכנסה יגדלו ב־8%. העדכון כולל את הפיצוי בסך 4.5%. הקיצבה לקשיש כולל הקיצבה למעוטי הכנסה תהיה 472 ש"ח לחודש.

ביניש: את הסגנון הזה כבר שמענו ולא רוצים להיזכר היכן

במשך ארבע שעות וחצי הציגה המשנה לפרקליט המדינה את טיעוניה, שעיקרם: רשימת כך היא רשימה גזענית ● עו"ד פאפו, בשעתיים וחצי שנותרו עד לסיום שמיעת הטיעונים, טען: כך אינה משפילה, אינה מבזה – אינה גזענית; כהנא מכבד את הערבי יותר מהיהודי

מאת נדב שרגאי
כתב "הארץ"

שני שיאים דרמטיים אירעו ביום הדיונים הארוך (שמונה שעות) שהקדיש אתמול בית המשפט העליון לשמיעת הערר על פסילתה של רשימת כך.

תחילה היתה זו המשנה לפרקליט המדינה דורית ביניש שהגדירה "רבותי השופטים, תנועת כך ואנשיה מנסים לטמא את עיניכם. הם מיתממים, כאילו האידיאולוגיה שלהם נשענת אך ורק על שיקולי ביטחון או על ההלכה. כאילו רק באלה יסוד האפליה והזלזול השטני כלפי הערבים. האמת היא שנקודת המוצא שלהם היא של גזע נחות. 'כלבים' קורא לערבים הרב כהנא. הוא מסית לטרור של ממש נגדם, ויש על כך סלילי הקלטה. הוא מסית נגדם בדרך מאוד מסוימת, המזכירה לנו תקופה נוראה שאנו היינו מבקשים לשכוח".

חמש שעות אחר כך, לפני שנעלו השופטים את הדיון, מקבל הרב כהנא במפתיע את רשות הדיבור ופונה לשופטים בקול נמוך: "שמעתי כאן השוואה ביני לבין הנאצים. אני לא נאצי. אני לא גזען. אני יהודי. איש הלכה. כל מלה שיוצאת מפי וכל הצעות החוק שלי בכנסת הם דברים שהסבא של הסבא של הפרקליטה המלומדת היה סומך עליהם את שתי ידיו. הבעיה שלכם, רבותי השופטים, היא שיש כאן מאבק ומלחמה בין עולם היהדות לעולם ההתייוונות. עליכם להבין כי אין מונחת לפניכם בקשה לפסילת כהנא וכך, אלא בקשה לפסילת היהדות, ועל כן איני מקנא בכם כלל ועיקר".

על דוכן השופטים נערמו אתמול עשרות חוברות ופרסומים של כך והרב כהנא. ביניש בחרה את הקטעים היותר קשים והציגה אותם בבית המשפט. היו בהם כמה מהצעות החוק שהגיש כהנא לכנסת בתקופת כהונתו בה: איסור על מפגשים בין נוער יהודי לנוער ערבי, מאסר חמש שנים לערבי שבעל יהודייה, חוק הפרדה בין ערבים ויהודים בחופי הרחצה, חוק האוסר יחסי מין בין יהודים וערבים.

היו גם ציטוטים: "טרור ערבי במדינת ישראל? התשובה החד־משמעית היא טרור יהודי נגד ערבים" (20.10.86); "הבעיה העיקרית של המדינה הם הערבים. הסרטן של המדינה. הם מבינים רק כוח. צריכים לבער את הערבים מהארץ סוף סוף" (7.3.88); "אני מבין את הערבים. אני אטפל בסרטן, בגיס החמישי הזה" (9.1.88); "מי יתן סוף סוף טיפול לארמני לעבריין הערבי הלאומני" (29.1.85, בדיון על טיפולים הורמונליים).

"כהנא", אמרה ביניש, "אינו מבחין גם בין בני מיעוטים המשרתים בצה"ל לבין אלה שאינם משרתים בצה"ל. הוא אף הגיש חוק המבקש לשחרר בני־מיעוטים שכבר משרתים, מהצבא. הוא גם מבקש באמצעות חוק לשחרר ממאסר כל מי שפגע בערבי, ומציע, אף זאת בחוק, שלבג"ץ לא תהיה שום סמכות לדון בנושאי בטחון המדינה, ועוד חוק, שימנע מכל מי שאינו יהודי לפנות לבג"ץ".

ביניש אחזה בידה גיליון הנושא את הכותרת "עקרונות מצע תנועת כך" ועליו סמל התנועה. היא מקריאה מתוכו סעיף אחד בלבד: "ייסוד ארגון טרור שמטרתו תהיה הדרת המסגדים שעל הר הבית". עוד ציטוט מכהנא שמביאה ביניש: "אני מוכן לפוצץ את שני המסגדים שעל הר הבית, אבל אם יבואו אלי אנשים וישאלו האם לעשות זאת, לא אמליץ על כך בפניהם. אסביר להם שבמצב הקיים לא ניתן יהיה להגן עליהם מפני החוק, אבל אם אתם תתנו לי את הכוח בכנסת, אעשה זאת בדרך החוקית".

ביניש ממשיכה: "כהנא קיבל קהלות בלמעלה מ־540 ישובים. מדובר בפעילות אקטיבית מאין כמוה. תראו איזו יוזמה, איזו אינטנסיביות של פעילות. מונח לפני מדריך פעולה לפעילי התנועה. 'הדרך לניצחון' שמו. שם מוסתים הפעילים לנצל כל בעיה מקומית בכל ישוב בארץ כדי לשפוך את התיאוריה על הערבים, האשמים בכל. לא משנה אם מדובר ביישוב הסובל מאבטלה או בבעיות אתיופים או בבעיית ביוב. הכל ייעשה כדי לקדם את המטרה העליונה. כהנא משפיל ופוגע בערך האדם. 'שלום כלבים, שלום יהודים', הוא זועק באסיפת בחירות שלו".

המשנה לפרקליט המדינה מוסיפה עוד ציטוט: "הפלשתינאים האלה, הפלישתים האלה, עוד ישמעו. הם ישקו את הבעלים שלי. יתחננו לפני: 'תן לנו לצאת', ואני, אני אהיה לארץ' אתם ואתן להם לצאת. אין דו־קיום אתם. התמוד והרוכב. זהו דו־הקיום".

עוד על דו־קיום, מאסיפה של כהנא ביהוד: "אין דו־קיום עם סרטן. או שאתה חותך אותו, או שאתה מת". ובהמשך אותה אסיפה: "בעוד שעה בתל אביב יישבו בבתי הקפה ערבים עם יהודיות".

אי־אפשר להימנע, לדברי ביניש, מהשוואה עם "מיין קמפף" של היטלר, המתאר איך יושב היהודי בפינה ואורב לגרמניות.

לחלק מהציטוטים אין השופטים מאמינים למשמע אוזניהם. הם שואלים את ביניש שוב ושוב אם הדברים מתועדים. ביניש מאשרת, וממשיכה הלאה: "הוא מציע להפסיק לשלם להם ביטוח לאומי, ואומר: 'אנחנו מסבסדים את הסוף שלנו. צ'ק לילד אחד. ארבעה צ'קים לארבעה ילדים, 10 צ'קים ל־10 ילדים ו־20 צ'קים ל־20 ילדים'. הוא גם מציע שלוש שנים עבודת פרך לערבים בני 17. זו רשימה גזענית מובהקת שמסיתה מעיר לעיר ומכיכר לכיכר. לא מקרה הוא שכהנא משווה שוב ושוב את הערבים לחיות. עם כל הרגישות, אני חייבת לומר שאנחנו את הסגנון ואת התוכן הזה שמענו כבר ואנחנו לא רוצים להיזכר היכן – לוקחים לכם את הכסף, מחורים אותו בנרתיכם. נשמע לכם מוכר? אם הזכות להיבחר היא מלכת הזכויות, כפי שהגדיר אותה פרקליט כך עו"ד פאפו, אזי מי שרוצה לשלול את זכות הבחירה הזאת מאחרים פוגע בזכות היסוד החשובה שמעניק המשטר הדמוקרטי".

דה־לגיטימציה של הדעות

הגדרת שוויון האזרחים, על־פי ביניש, היא הרעיון הבסיסי של המשטר הדמוקרטי. היא מפרשת את התיקון לחוק יסוד הכנסת, התיקון שעליו הסתמכה ועדת הבחירות בהחלטת הפסילה: "הגנת היסוד של המחוקק היתה שרשימה הבאה בשערי הכנסת, ולו עם מצע אחד בלבד, ואלה הם האלמנטים המאפיינים אותה, זוהי עצם הסכנה. חברות בכנסת של מסוכן היא סכנה בפני עצמה".

בתשובה לשאלות השופטים כופרת המשנה לפרקליט המדינה במבחן המימוש של היעדים (של כך, במקרה זה), כקריטריון לבחינת הסכנה. "ברגע שהמטרה הוגדרה היא נופלת באחת משלוש הקטגוריות – הסתה לגזענות, פגיעה באופי הדמוקרטי או פגיעה באופי היהודי – או הרשימה פסולה (...) השלב הקובע הוא הכניסה לכנסת ולא תוצאות הכניסה וההשפעה ההסתברותית. המחוקק קבע שהדעות האלה לא יבואו בכלל הדעות הלגיטימיות שלגביהם ניתן בכלל להתווכח ולהתמודד. רק דה־לגיטימציה של הדעות יכולה להגביל את הפצתן ולמנוע את סכנת המימוש שלהן".

פרופ' ליבוביץ' איננו גזען?

החלה ביניש ... וחצי קם עו"ד אמנון פאפו להשיב. הוא אינו מקבל כי הדמוקרטיה והשוויון חד הם. "אילו היה המחוקק רוצה, הוא היה כותב בחוק 'שלילת האופי השוויוני' ולא 'שלילת האופי הדמוקרטי'", הוא אומר. פאפו מציע לפרש את הביטוי "שלילת האופי הדמוקרטי" כ"שלילת המוסדות של המדינה, שלילת סדרי השלטון הדמוקרטי".

פאפו מציין כי במשך השנתיים וחצי האחרונות, מאז שתיקנה הכנסת את חוק יסוד הכנסת באופן שאיפשר לפסול את כך, לא הוגש ולו כתב אישום אחד על הסתה גזעית. לפאפו יש הגדרה אחרת לגזענות, שאליה התכוון המחוקק: "תחושה של התנשאות והבדלה על רקע ביולוגי בלבד".

נשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר אינו מקבל את הפירוש של פאפו. "התיזה של אותו פרופ' לכת ואינה מעוגנת בהיסטוריה החוקתית. הפירוש שלך, שאילו מדובר בגזענות על בסיס ביולוגי בלבד, היא מאד מצמצמת. אין שום ספק שכוונת המחוקק היתה גם להדיפה על רקע לאומני־אתני".

אך פאפו בשלו: "כהנא לא עוסק בהסתה גזענית אלא באפליה (...) כדי שתהיה גזענות צריך שתהיה אווירה של השפלה, של ביזוי לשמו. אצל כהנא אין את האלמנטים האלה (...) אם תקראו היטב את ספרי כהנא, תיווכחו לדעת שכהנא מכבד את הערבי עוד יותר מן היהודי, מכיוון שהערבי יודע לעמוד על זכויותיו הלאומיות. כאשר מצטטת דורית ביניש את "שלום כלבים, שלום יהודים", אין היא יודעת את הרקע לאמירה. אין היא יודעת שכהנא הותקף קודם האמירה הזאת באבנים ובסכינים. אין היא לוקחת בחשבון אפשרות שהדברים נאמרו בערגא דרתחא".

לא פעם גולש פאפו לנאום פוליטי וחורג מהטקסט המשפטי. השופטים מעירים לו על כך יותר מפעם אחת, ללא הועיל. פאפו שואל באחד מהקטעים הללו: "האם פרופ' ליבוביץ' אינו גזעני? הוא הרי מסית למלחמת אזרחים במפורש. הוא רוצה שיו"ש תהיה יודנריין. ומה עם הנזקים המסוממים של רפול או עם הזיות הדרדגליזיות של מנחם בגין".

ועוד טיעון יש לפאפו: "כהנא לא היה בפלמ"ח, ואולי לכן נגרר עכבר וכהנא נפל".

עורך את העמוד: ישראל עמרני

מודעה

מוגש כחומר למחשבה ע"י משה בדש/תשלובת מפעלי פיקנטי

העתונאי יגאל לביב גילה וחשף את פרשות השחיתות שהסעירו את המדינה:

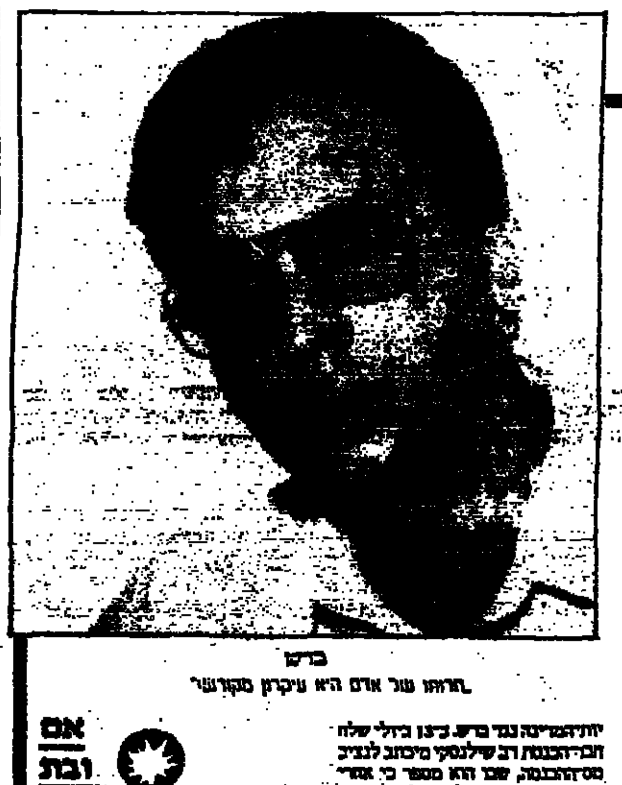

בדש
„הרווח של אדם הוא עיקרון מקודש"

העולם הזה, 12.10.88

האם מותר לאזרח לפרסם מודעה נגד מס־ההכנסה?

לא! קבע נציב המס, ודרש מבית־המישפט לאסור זאת!

מודעה פיקנטית

לפני שופטת בית־המשפט בתל־אביב, שרה פריש, הוגש תיק לארביטרז'. נציג הפרקליטות ביקש צו איסור על משה בדש, בעל מיפעלי פיקנטי למלפפונים ולמטבלים, לפרסם מודעות בעיתונות נגד מס־ההכנסה ונציבו, וכן לעצור כדי לשחרר בעיתונות, כאשר של המודעה אנשי מס־ההכנסה.

כותרות־ראשיות והגשו כמה מודעות שפורסמו בהארץ, ושעקין הכותרת: „מנגנון־המס נגד איש אחד", והקו תיאור התנכלויות, כביכול, של נציב מס־ההכנסה לבדש. צורפו גם כמה מיכתבים

המודעות, הודיע נציג הפרקליטות במהלך הדיון כי הוא חוזר בו מהבקשה.

בפסק־הדין, שבו נדחו בקשות הפרקליטות מכל וכל, קבעה השופטת פריש: „הרווח של אדם הוא עיקרון מקודש, ורשאי אדם להלך חופשי ללא שתנועותיו תוגבלנה בכל דרך שהיא, אלא אם כן הגבלה זו היא הכרחית וחיונית למעצר... גם אליבא דעמדת המישטרה, אין הצדקה למעצר. אם כך, מה הבסיס להגבלת תנועותיו... אין בסיס לבקשה (היא נדחית)".

השופטת אימצה את הצהרת בדש,

איום וסחיטה. המישטרה חקרה גם את אנשי הארץ, שפירסמו את המודעות.

כמה שבועות אחרי חקירה זו הועבר התיק ממישטרת תל־אביב ליחידה לחקירות פשעים חמורים של שימעון סביה. הודעו לתיק חוקרים של עו"ד מס־ההכנסה. המגמה: להביא למישפט באה אחרי גמר חקירת היחידה של סביה, שתוצאותיה היו אפס גדול.

ב־26 ביולי שלח עורך־הדין ויינרוט מיכתב לפרקליטות האזרחית בתל־אביב. תמצית המיכתב ותוכנו מחייבים ציטוט מדויק שלו:

„וכך נאמר בו:

„כשל אירועים חריגים, המתרחשים בחודרה, הקשורים לתיק שאנו מנהלים (העירעור האזרחי של ברש נגד מס־ההכנסה) אין לי מנוס מלפנות אליך במיכתב זה.

„כידוע לך, כשבוע לאחר שהתחום מסה הדוחל לספל בתיק, הגיעה אלינו דרישה „תמימה" ליתן פירוט של כל שכר־הטירחה וכל הכנסה שהיתה לו בשנים האחרונות מחברת פיקנטי ומאנשי פיקנטי. העיתוי היה כזה שלא היה במעט ספק בדבר המניעים לאותה דרישה.

„בנסיבות אלה שלחנו למשה גבייש, סגן־נציב מס־ההכנסה, מיכתב ובו פורט ניה קשה על הדרך שרשויות מס־ההכנסה נוהגות בתיק זה. מובן שבמקביל מסרנו כל מידע שנדרש מאיתנו, הבענו נכונות ליתן כל מידע וכל מיסמך הנוגע לדרישה.

„בעיקבות המיכתב מסר פקיד־השומה, המטפל בתיק, מר דמי מגדולה, למישרדי כי הוחלט להפסיק את הבירור האמור. והנה, משהוחלה חליפת האשמות בעיתונות בין ברש לנציב מס־ההכנסה, הורשה לפתוח „בבדיקה".

„מחלקת־החקירות של מס־הכנסה חוקרת מזה כמה שבועות כל מי שקשור בחברת פיקנטי או נותן לה שירותים. הדבר הגיע לחקירה שנערכה לרואה החשבון נחום פרידקס, וכל עניינה שכר־הטירחה ששולם לאנשי־מיקצוע על־ידי חברת פיקנטי. לאחר מכן נחקר רואה־החשבון הדר, ובהמשך הגיעה מחלקת־החקירה לעורך־הדין צביקה וולף.

„ולא זו בלבד, אלא שאחד מעובדי חברת פיקנטי בעבר הודיע כי פקיד טוכנה בסויים פנה אליו והציע לו, לבטל הליך התלוי ועומד נגדו, אם הוא יואות למסור מידע כל שהוא על בדש או פיקנטי.

„באו שהוחלו שילטונות־המס לנקוט צעדים אלה, יש לנו קושי רב בניהול התיק. כל כי סיכול היה לסייע לנו, אם בעירות. ואם בעזרה בניתוח חומר חשבונאי. אם בכל דרך אחרת, איננו רוצה בכל מגע עם התיק הזה, או עם מרשינו, הדבר כשבם להלוחין את כל המערכת המישפטית שמתנהלת בין מרשינו לבין פקיד־השומה.

„בנסיבות אלה לא יהיה מנוס מלפנות לבית־המישפט, כדי שישתמש בסמכות הטבועה הנתונה לו, ויורה לרשויות־המס להימנע מפגיעה בהגנתו והנהגת עבודתו של פיקנטי.

„הלכות עיתוניות כאלה ניתנו באמריקה, בנסיבות שאין להשוותן למיקרה החמור דנא.

„ברצוני להפנות את תשומת־ליבך לכך שהמשרד בעניינים שהתרחשו לפני כמה שנים. ופלא רב הוא שהוטא עתה, כשרשויות־המס בורקות לשמי העניינו שהן נתונות בו בפישפט גופו, וכשנפתחה מחדש, לצערנו, חזית התיק שורתית חרשה בין ברש לנציב מס־ההכנסה, הולה „בריקה" כזו. המטרה להלחיץ את הליכי המישפט התלויים ועומדים.

„עד כאן המיכתב.

נציב מס־ההכנסה רביטביין
„אין בסיס לבקשה"

פיקחים של עובדי מס־ההכנסה, כבתן בכתב כי לפני ארבע שנים ניהל ברש עם הכיתב שיחה טלפונית, שבה היו מיקטעים שיש בהם איום או הטרדה.

במהלך הדיון הגישו נציגיו של ברש, מישרד עורכי־הדין של הד"ר יעקב ויינרוט, את סלילי השיחות המפורטות שבהן כביכול, יש מקריאה יהודית קשה למצוא בהן רמז לאיום או הטרדה. עורך־הדין גם התנגד לבקשה לשעבד לכם שיחות, ובכל כי אין כל עילה לבקשה כזו.

כי לא נישר ולא ינסה להיפגש עם עדים הקשורים בתביעה שהגיש נגד מס־ההכנסה.

אפס גדול

פרשה זו לפרקליטות היתה ניסיון נוסף של נציב מס־ההכנסה, יאיר רביטביץ, לפעול נגד בדש.

אם ובת

מייד אחרי שבדש הגיש לפישפט את העלונה נגד בריוסף, כשר עורך כיהן כמנהלה, הוא הורה לבטל את השומה שהוצגה לפיקנטי, והטיל על עובדות מישרד, כשם גלינה גולדינר, להכין שומה חדשה. זו הכינה שומה שלפיה על פיקנטי לשלם מס של שיבעה מיליון שקל.

גולדינר היא רכזת חקירה־הולמים כמשרד. בתה היא עובדת בבית מישרד מנהל־ההשגות בבית מס־ההכנסה, המנהל את מרבית התיק הזה. הבת מעיקה לפני הטם בתיק מס־ההכנסה, הכל בזה בגישור בריוסף.

פיקנטי עירער על השומה בבית המישפט, המישפט המחוזי. כמו שקבע עורך־הדין ויינרוט כמיכתבו, עד כה מהלך המישפט אינו לטובת מס־ההכנסה. בין היתר התברר מייד בתחילת הדיון, כי השומה של שיבעה מיליון שקל מושתתת על מיסמך הנהלת־החשבונות שקרית. למיטב ידיעתי, המסמך את כמות החומרים־הגלם שנרכשו, כביכול, על ידי פיקנטי, אשר פר נתונים שלא היו ולא נבראו.

משהתברר למס־ההכנסה כי התביעה נתונה בסכנה, הועבר את התיק מגוש דן, והעבירו אותו ליחידה הארצית והחקירות לשומה, שהקים הבכיר נגיוו. ביחידה עובדים אוספי אבידי רואה חשבון מגדולה, שהגיעו שומה חדשה עבור בית־המישפט. העולם הזה הארץ גילו כי האנשים קיבלו היתר מיוחד מנציב מס־ההכנסה לטפל, להורות ולדבר בבית־משפט ליועצי־מס־ההכנסה, בעודם ממשיכים לעבוד במס־ההכנסה. מזה מהם אף בתיק את המוגזמת של המעניינים לנטפוך הידע, יותר מכי אותו הנכסים שהכרים עבור המבוא־חוץ, שהחלה עכה לשתף במיסוי מס־ההכנסה להכנת מודעי מס־ההכנסה במליוני שקלים.

אחרי שהגיש כתב־האישום נגד בריוסף, הוא הושעה מעבודתו על־ידי הנציב הקודם, דב נייגר. מייד אחרי שרביטביץ נכנס לתפקידו, הוא החזיר את בריוסף לעבודה לכמה שבועות, ואז פרש בריוסף תוך קבלת פיצויים מלאים, בניגוד להמלצה בקשה להמתין לתוצאות המישפט.

כל העובדות הללו, המופיעות בכתב־האישום נגד בריוסף בבית־המישפט, מראות כי לרביטביץ יש סיבה מיסתורית להגן על בריוסף ולהילחם בבדש בכל כוחו, תוך ניצול מנגנון מס־ההכנסה.

אולם יש לו בעיה: באפריל הקרוב הוא מסיים את תפקידו, והוא יודע שאם לא יצליח עד אז לחסל את בדש, קשה בים, אחרי פרישתו, לפעול נגדו.

יחזוקאל נגד בדש. ביוני ... שלח חבר־הכנסת רב שילנסקי מיכתב לנציב מס־ההכנסה, שבו הוא מספר כי אחרי ששכנע שיש מקום לסייע לבדש כמאר בס, הוא פנה לנציב וביקש לפשר בין הצדדים. הנציב דחה את ההצעה, ואז, כותב שילנסקי: „מאז צירפת את שמי להגיה־האנשים שכהם אתה נלחם, והרבקת בכך את מקורביך, שבשיחה כי ניזום התבטאו שיש לשים אותי על הבוונת', גם אתה, אישית, פגעת בי בהזדמנויות־מיספר. מסיכעי בורח אני מוויכוחים מיותרים, ולכן לא הגבתי והתעלמתי. זה, כנראה, הישלה אותך שאפשר לעבור כל גבול, ובגוקירסבת של העיתון מבט האשמת אותי בשיתוף־פעולה עם אנשים שכל מטרתם היא לא לשלם מס־הכנסה

„מיכתבי אחד ... [illegible]

טאקריש את זמני לענייני עם־ישראל, הנראים לי עדיפים יותר".

נקניקים למס־ההכנסה

תחילתה של הפרשה בסוף 1984. בדש הקים בבני־ברק מיפעל קטן לייצור סלטים בשם פיקנטי והתחיל למכור סחורה בכחירים זולים בעשרות אחוזים ממתחריו. לאחר כמה חודשים התחיל לייצר נקניקים, ושוב במחירים זולים בהרבה ממחירי המתחרים בשוק, שנאלצו להוריד את מחיריהם בעיקבותיו.

בנובמבר 1984 נקבעה למיפעל שומה שלפיה היה עליו לשלם בגין תיקופה ... [illegible]

עת בדש המיפעל (על פי הוראת המשפט בתיק בית־המישפט) לתת הנחות במיפעלו לעובדי מס־ההכנסה במישרד פקיד־השומה גוש דן, שהיה אז רפאל בריוסף.

בריוסף אף הציע לבדש להעביר את הנהלת החשבונות של המיפעל למשרד שלו.

בדש סירב והתלונן במישטרה. בסוף פתחה בחקירה באמצעות המישרד והרעין אחרו על בריוסף, והמיסמכים הועברו למישטרה. זו פתחה בחקירה משלה והתוצאה: נגד בריוסף הוגש גליון־אישום על שוחד, סחיטה, איומים וסיבול הליכי־חקירה, ומישפטו מתנהל בימים אלה.

חוקרי המישטרה גילו בין היתר כי בריוסף קשור באופן הדוק במי שהתמנה אז כנציב מס־ההכנסה, יאיר רביטביץ. מישרד רואי־החשבון של רביטביץ ניהל את הספרים של מוכנות־הביטוח ... ברחוב אבן גבירול בתל־אביב. מלכה בריסק, אשת בעל־הסוכנות, היתה מביירותו האישית של בריוסף. תיק מס־ההכנסה של סוכנות־הביטוח התל־אביבית נוהל, משום־מה, אצל בריוסף בגוש דן.

יגאל לביב

31

פרשת אשר ידלין

[redacted]

פרשת מיכאל צור

[redacted]

פרשת עופר

[redacted]

ועוד.

[redacted]

השבוע פירסם את הפרשה הבאה בנושא מס הכנסה:

סינמטק
ארכיון ישראלי לסרטים/סינמטק ירושלים
המחלקה לחינוך

אמנות הקולנוע

קורס שנתי
להבנת המדיום הקולנועי וסוגיות נבחרות הקשורות בו.

19 מפגשים במתכונת דו־חודשית בשעות אחה"צ בימי ה'
המפגש הראשון בתאריך 3.11.88

★ טובי המרצים בארץ ביניהם:
● ניסים דיין ● נחמן אינגבר ● אורי ואידמה קליין ● אליעזר מרכוס ● אוריאל כהן ● עמר פרמינגר ● דן תבליני ● דפנה פריג ואחרים

★ מפגשים דידקטיים
★ צפיה במיטב היצירה הקולנועית
★ הקורס מאושר לגמול השתלמות למורים ע"י משרד החינוך והתרבות כקורס חובה.
★ הקורס מיועד גם למורים בחטיבות הביניים ובתי ספר על־יסודיים בשיתוף האגף לחינוך תרבותי־על יסודי, המחלקה לחינוך בעיריית ירושלים וביה"ס לעובדי הוראה בכירים, משרד החינוך והתרבות

פרטים מלאים במשרדי סינמטק ירושלים, רח' דרך חברון, גיא בן־הינום, טלפון 02-724131 בין השעות 15.00-10.00

● מספר המקומות מוגבל! ●

פרסום אורי

קבלת מודעות
לוח העיר
286-286

מחרתיים מתחיל מבצע חיסון המבוגרים נגד פוליו; עד כה חוסנו 2.1 מיליון

באזור ת"א ייפתחו כמאה מוקדים לחיסון בני 18–40 ● מפעלים שבהם אלף עובדים יוכלו לערוך את החיסון בכוחות עצמם ● קונצרן "כלל" מבקש לחסן את כל עובדיו בבי"ח אסותא ● בבני־ברק התירו הרבנים לחסן תינוקות; את המבוגרים בעיר יחסנו אחים במקום אחיות

מאת עדנה אריהוד
כתבת "הארץ"

ביום החמישי לחיסון האוכלוסיה עד גיל 40 נגד שיתוק ילדים הגיע מספר המחוסנים ליותר מ־2.1 מליון נפש (כולל חיסון תושבי אזור חדרה ורמלה שחוסנו לפני חודש).

אתמול הושלם חיסון תלמידי מוסדות חינוך וילדי גנים למעט הערים הגדולות, והיום יימשך חיסון התלמידים בערים הגדולות. באזור תל־אביב חוסנו עד היום רק שליש מתלמידי בתי הספר.

חיסון מסודר של האוכלוסיה בגילאי 18 עד 40 יחל מחרתיים, במוקדים ובמקומות עבודה. ראש שירותי הבריאות, עלמה אבני, מסרה כי חיסון המבוגרים יתבצע במוקדים מיוחדים שייפתחו בבתי ספר, מתנ"סים, לשכות בריאות ואחרים בתיאום עם הרשות המקומית. המוקדים ייפתחו בכל ימות שבוע הבא בשעות אחר הצהרים, וביום ששי הבא משעות הבוקר. במחוז תל־אביב ייפתחו קרוב לכמאה מוקדים, מהם 30 מוקדי חיסון עירוניים, והשאר בערים הסמוכות, בת־ים, חולון ויישובים אחרים.

עוד נמסר כי מפעלים שיש להם 1,000 עובדים ויותר עד גיל 40, ויש להם צוות רפואי במפעל – יוכלו לקבל את מנות החיסון ולבצע את החיסון בכוחות עצמם. לשם כך יהיה עליהם להמציא רשימות מפורטות ללשכת הבריאות המחוזית. חיסון במקומות עבודה באזור תל־אביב יתבצע החל מיום ד'.

באזור חיפה, הגיעו בתי הזיקוק וחברת החשמל להסדר עם לשכת הבריאות על חיסון העובדים על־ידי הצוותים הרפואיים של המפעלים. בירושלים וברעננה הוחל כבר בחיסון המבוגרים, בבארשבע יחלו ביום שלישי, ובתלאביב בימים שני ושלישי.

בית חולים "אסותא" שבבעלות קונצרן כלל, פנה למשרד הבריאות לאפשר להם לחסן בצורה מסודרת את עובדי הקונצרן עד גיל 40. לבית החולים נתנה הסכמה עקרונית, אולם הוא נתקל בקשיים לקבל את החומר לחיסון. לדברי מנהל בית החולים, פרופ' אלכסנדר אבידן, בשלב ראשון יש כוונה לחסן את 3,000 עובדי מפעלי אורדן ומאיטקס בהרצליה, עלומות, כבלי ציון אירט"אי האחרים שבאזור המרכז.

בית החולים פנה למשרד הבריאות עוד לפני שבוע, ועד אתמול עוד לא היה ברור מתי יוכל להתחיל לבצע את החיסון. הידיעה על הצורך בחיסון האוכלוסיה יצר בהלה ועובדים רבים נעדרים ממקומות עבודה בשל חיפוש אחר חיסונים.

בבני־ברק הוחל בימים האחרונים בחיסון תינוקות, לאחר שרבני העיר התירו חיסון וקראו גם לתושבים המבוגרים להתחסן, על־פי הוראות משרד הבריאות. לשרת הבריאות שביקרה אתמול בבני־ברק נמסר כי עד כה חוסנו בעיר כ־25 אלף תינוקות בעיר. שושנה ארבלי־אלמוזלינו נענתה לבקשת הרבנים להציב בחלק מהתחנות אחים במקום אחיות, כדי לאפשר לאוכלוסיה הבוגרת להתחסן ללא בעיות.

אתמול הפשיר משרד הבריאות מנות חיסון לבתי מרקחת פרטיים. מנות אלו נועדו עבור האוכלוסיה מעל גיל 40 המבקשת להתחסן באופן פרטי.

מאז נודע על התפרצות המחלה באזור עקיבא הזמינו בתי המרקחת הפרטיים קרוב ל־40 אלף בקבוקי חיסון של תרכיב סייבין (400 אלף מנות), כדי להיענות – לטענת הרוקחים – לדרישות מצד הציבור.

בהמשך להנחיות משרד הבריאות לדחות, בחודש ימים ניתוחים אלקטיביים מתוכננים לילדים, אמר ל"הארץ" מנהל אגף הילדים במרכז הרפואי "שיבא" בתל השומר, פרופ' זוהר ברזילי, כי כל ניתוח או פעולה כירורגית גורמים למצבי דחק. במצב של דחק הגוף מגייס על־מנת להתגבר על המצב שנוצר. אם הגוף עסוק ביצירת חיסונים נגד נגיף הפוליו אין טעם להפריע ולשבש פעילות זו", הדגיש.

במצבם של שני חברי קיבוץ מעגית, בן 35 ובת 5, ותושבת פרדס חנה בת 48, אין שינוי. טרם התקבלו תוצאות מעבדה שיוכלו לקבוע אם הם אכן לקו בפוליו.

(ע). במבצע חיסונים נגד הפוליו שהחל אתמול ברצועת עזה חוסנו 20 אלף תלמידים ב־23 בתי־ספר.

צוותים של עובדי המינהל האזרחי החלו לעבור אתמול בבתי הספר הממשלתיים ברצועה ולתת את מנות החיסון.

סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, אונר"א, ביקשה מהמינהל האזרחי לקבל מנות חיסון עבור תלמידים בבתי הספר שלה, כדי שעובדיה יבצעו את מתן החיסונים בעצמם. מיבצע החיסון בבתי הספר של אונר"א יתחיל מחר.

ברצועת עזה כ־180 אלף תלמידים, ב־94 בתי ספר ממשלתיים ובעוד 145 בתי ספר של אונר"א.

עם סיום החיסונים לתלמידים, תחוסן גם אוכלוסיית המבוגרים עד גיל 40 ברצועה, המונה כ־600 אלף איש. על אף שרק כ־400 אלף מתוכה מבוטחים בביטוח בריאות, יינתנו החיסונים לכל האוכלוסיה.

לס: הרוקחים זרעו בהלה בציבור בנושא החיסונים

מאת עדנה אריהוד

מנכ"ל משרד הבריאות, פרופ' יורם לס, הורה אמש ליועץ המשפטי של המשרד, עו"ד צבי לוין, להגיש תלונה למשטרה ולפתוח בהליכים משפטיים ומשמעתיים נגד ראשי ענף בתי המרקחת בהסתדרות הרוקחים, לאחר שאלה פירסמו אתמול מודעה בעיתון "ידיעות אחרונות", שממנה משתמע נסיון לזרוע בהלה בקרב הציבור, ובעיקר בקרב גילאי 40 ומעלה, וקריאה לכאורה לפעול נגד הנחיות משרד הבריאות בנושא חיסון נגד שיתוק ילדים. דבר זה מהווה לכאורה עבירה פלילית.

עוד עולה מהפרסום חשד לפגיעה לכאורה בשרת הבריאות ובמנכ"ל המשרד, הוצאת דיבה נגדם ונגד המשרד. בנוסף לכך עולה חשד לעבירות המורות על־פי פקודת הרופאים של מתן המלצות רפואיות מצד מי שאינו מוסמך לכך, וכן התנהגות שאינה הולמת רוקח.

לס ציין כי לידיעת משרד הבריאות הגיע מידע, שעודנו בבדיקה, בדבר חשדות לכאורה נגד מספר בתי מרקחת פרטיים שפעלו בניגוד לאתיקה המקצועית המתחייבת ממקצועם.

ארבלי תנסה להשיג מכשיר הנשמה נייד ודירה בקומת קרקע לחולות מאזור חדרה

שרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו ביקרה אתמול את ארבעת חולי שיתוק הילדים מאזור חדרה, המאושפזים בבית לוינשטיין ברעננה. ארבלי הבטיחה לשלומית גבאי, המורה בת ה־26 מחדרה, שהיא מראשוני הנפגעים, המשותקת בכל חלקי גופה, לדאוג להשגת מכשיר הנשמה נייד (העולה כ־50 אלף דולר) כדי לאפשר לה לקבל טיפולים פיזיותרפיים ללא הפרעה. גבאי זקוקה עדיין למכשיר הנשמה.

חולה נוספת המאושפזת בבית לוינשטיין היא תושבת חדרה בת 26, העובדת באור עקיבא. היא סובלת משיתוק ברגליה. מאחר שמשפחתה גרה בקומה שלישית, פנתה שרת הבריאות לראש עיריית חדרה לבדוק אפשרות לסייע למשפחה למצוא דירה בקומת קרקע, כדי לאפשר לה לבוא לחופשות הביתה.

לשי רדאי, הילד בן ה־11 תושב גבעת אולגה שהועבר לבית לוינשטיין, הוצמדה מורה, שתסייע לו להתגבר על הפיגור בלימודים. חולה נוסף שיועבר לבית לוינשטיין הוא הנער בן ה־18 מקבוץ עין שמר. מצבו של הנער בן ה־13 מברכור משתפר.

חטיבת הנח"ל סיימה אתמול תרגיל רחב היקף שנמשך מתחילת השבוע, במרחב הנגב. התרגיל החטיבתי היווה סיכום לתקופת אימוני הקיץ של חטיבת הנח"ל, ונטלו בו מלבד יחידות החטיבה גם יחידות שריון וארטילריה וכן מטוסים ומסוקים של חיל האוויר. במהלך התרגיל הארוך תורגלה החטיבה בלחימה בצורות הקרב השונות. הודגש ניתן על שיתוף־פעולה בין חיילי הנח"ל לבין יחידות שריון, תותחנים, הנדסה וחיל האוויר. בתמונה, כמקר המפח"ש האלוף אורי שגיא, ואחד החיילים

צילום: חן טניה; תצלום: דובר צה"ל

סכסוך בין אחים: חייל ירה בראש אחיו בכדור ללא קליע

האח בן ה־22, תושב חיפה, נפגע בעינו מההדף ונלקח לחדר ניתוח

מאת נורית בתנא
כתבת "הארץ" בחיפה

אתמול בשעה 18:49 התקבלה הודעה במגן־דוד־אדום, כי צעיר נורה על־ידי אחיו ברחוב פועה בחיפה. תוך 4 דקות הגיעה יחידה לטיפול נמרץ למקום. התברר שהאח נפגע ברסיס בעינו. במקביל התקבלה הודעה במוקד המשטרה, על סכסוך משפחתי בין אחים ברח' פועה 20, וירייה שנשמעה לאחר מכן.

המשטרה הגיעה מיד למקום. הוברר שמדובר בסכסוך בין שני אחים, שאחד מהם, חייל בן 19 ירה באחיו בן 22. החייל ירה בעקבות ריב דברים בנושא האישי, בכדור שהיה למרבה המזל חסר קליע, בעינו של אחיו. העין נפגעה מרסיס. לא הכדור שורה אלא ההדף הוא שפגע את האח. הוא פונה לבית החולים רמב"ם ומצבו איננו מעורר דאגה.

החייל נעצר לחקירה. טרם ברורה סיבת הריב בין שני האחים.

מספר שכנים שהתגודדו ליד הבית אמרו: "קצת לפני השעה שבע שמענו צעקות מאחת הדירות. מיד לאחר מכן שמענו ירייה. אמבולנס הגיע ולקח אדם אחד". השכנים לא יכלו לומר אם היו סכסוכים קודמים דומים בין האחים ועל איזה רקע.

מאסר עולם לרוצח אחיו: שיסף את גרונו בסכין היתוך יפאני

הרוצח, אסיר ברישיון תושב רמלה, דקר את אחיו ורדף בסכין שלוף אחרי שכנה שהיתה עדה, ואז שטף הרצפה ובגדיו כדי לטשטש הראיות

(ע). בית המשפט המחוזי בתל־אביב גזר אתמול מאסר עולם על גורג'י מצלאוי (42) מרמלה, שהורשע ברצח אחיו כרמל (30) על רקע סכסוכים כספיים [illegible]

שני האחים התגוררו יחד [illegible] את כרמלה, לאחר שהבואשם [illegible] מאשתו. באותה תקופה השתחרר הנאשם ממאסר והיה בחופשת אסיר ברשיון. ב־19 ביולי אשתקד, בשעות הבוקר המוקדמות, בעת ויכוח בין השניים, שלף הנאשם סכין יפאני המשמש לחיתוך דגמי תפירה ולעבודות טפטים, ותקף את אחיו כשהוא גורם לו לחתכים בכל חלקי גופו.

המנוח ניסה להתגונן ואף זעק [illegible], אולם הנאשם לא הירפה ממנו והמשיך לדוקרו עד ששיסף את גרונו [illegible] לעזרה. אחיו של שני האחים התעוררה לקול זעקותיו של המנוח, וביקשה את עזרת שכנתה. השתיים היו עדות למחזה שבו תקף הנאשם את אחיו כשזה מתגונן ומשווע לעזרה.

כשהבחין הנאשם בשכנה, עזב את הדירה ורדף אחריה כשהסכין בידו, אך זו נמלטה לדירתה ונעלה את הדלת. מאוחר יותר ניסה הנאשם לשטוף את הכתם הבית, שטף את בגדיו, והוקלה והחליף את בגדיו עד לבוא השוטרים שעצרו אותו.

הנאשם טען כי אחיו התאבד בנוכחותו, בעוד שהוא עצמו ניסה למנוע זאת ממנו. השופטים שולמית ולנשטין, יעקב קדמי ועדנה שבקי לא קיבלו גירסה זו, והרשיעו את הנאשם.

נחשפה רשת גנבי רכב ברצועת עזה

(ע). משטרת נפת עזה חשפה רשת של גנבי מכוניות, ואתמול נתפסו במבצע בילוש ארבע מכוניות שנגנבו מתוך הארץ ועשו את דרכן לתוך רצועת עזה.

בעקבות מידע שהצטבר במשטרה, החלו אתמול לעקוב אחר מכוניות גנובות, כשהגנבים ינסו להבריחן לתוך הרצועה. סמוך לשעה 14:30 הבחינו שוטרים, שהוצבו למעקב במחסום ארז, בארבע מכוניות חדישות, מסוג "פורד" ו"סובארו", כשהן עוברות על פני המחסום ונוסעות דרומה. המכוניות והנהגים עוררו חשד והשוטרים יצאו במעקב אחריהם. שלוש מהן נעצרו בכניסה לעזה. הוברר שהמכוניות נגנבו במרכז הארץ והנהגים נעצרו מיד לחקירה.

המכונית הרביעית נתפסה מצפון לרפיח וגם נהגה נעצר, לאחר שהוברר שאף מכוניתו נגנבה מאותו אזור.

סגן מפקד נפת עזה במשטרה, סגן ניצב יגאל גולן מסר, שארבעת העצורים מאתמול חשודים בהשתייכות לרשת גנבי מכוניות מישראל לרצועת עזה.

לדבריו, יחד עם ארבע מכוניות אלה הגיע ל־15 מספר כלי הרכב הישראלים הגנובים, שנתפסו בימים האחרונים עם הגנבים ברצועת עזה.

ערך את העמוד: דני ענבר

הרובע היהודי בירושלים

הודעה בדבר הצעת חנויות ודירה

מוצעים בזה לציבור מספר חנויות ודירה להחכרה. ההשתתפות בהיצע כפופה לתנאים המפורטים בחוברת ההיצע.

פרטים על מיקום הנכסים ותנאי החכירה ניתן לקבל במשרדי החברה לשיקום הרובע היהודי בכיכר בתי מחסה טל. 02-288141, 02-288767.

את ההצעות יש להגיש עד ליום ג', ז' בחשון תשמ"ט 18.10.88, בשעה 11:30 לתיבת ההצעות במשרדי החברה.

החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים
בית רושילד, כיכר בתי מחסה
הרובע היהודי ירושלים, ת.ד. 14012

רק הצבעה לחד"ש אומרת:

שתי מדינות לשני עמים

להצביע חד"ש זה להצביע:

● **נטו נגד הליכוד**

חד"ש תתמוך בממשלה שתכיר באש"ף ותלך עימו לוועידה בינלאומית.

● **בעד אלטרנטיבה פוליטית ברורה**

חד"ש היתה הסיעה היחידה שהצביעה בכנסת נגד מלחמת לבנון.

חד"ש היא היחידה הנאבקת להפיכת קווי ה־4 ביוני '67 לגבול השלום בין ישראל לבין מדינה פלסטינית.

● **בעד שותפות יהודית־ערבית אמיתית**

מסר אחד ליהודים ולערבים, בעברית ובערבית.

● **בעד חיזוק הגיבוי לתנועות המחאה והשלום**

ו

חד"ש

חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון
המפלגה הקומוניסטית הישראלית
אירגון הפנתרים השחורים וחוגי ציבור יהודיים וערבים

חד"ש/ת"ד 26205 תל אביב, מיקוד 61 261

שלם וקח!

חיסול מלאי **הרהיטים** במחירי **היבוא** עד הפריט האחרון

■ פינות ישיבה ■ ארונות קיר
■ כורסאות ■ חדרי שינה
■ פינות אוכל ■ מזנונים ועוד

פתוח רצוף:
כל יום משעה 9.00 בבוקר עד 8.00 בערב.
ביום שישי עד השעה 13.00 בצהריים.
מוצ"ש מצאת השבת.

רח' ז'בוטינסקי 128 רמת־גן
ע"י משטרת ר"ג

שערי המניות 13.10.88

שם החברה	הערה	השער אתמול	המחזור ש"ח ע"נ במקרות	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה						
אהבה ש		30300	17	+300	+1	+36
הכשרת 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
הכשרת א 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
כללי לא בהסדר	בה	14800	58	+100	+0.7	+12
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 88						
אידיבי רג 100.0		117350	968			-967
אידיבי ב 100.0		116000	17			+18
אידיבי בב א		703400	1			+19
אגוד 0.1		87790	80	-240	-0.3	-461
דיסקונט ב		150000	74			+127
דיסקונט א		149890	468			+55
דיסקונט שה ב		17142	1	+11	+0.1	+36
המזרחי ש		48280	1406			+14
המזרחי ב		48420	100			-144
הפועלים בבב	שב	100600				
הפועלים ש		79650	4795			-3895
הפועלים ב		79505	500	-150	-0.2	-780
כללי א 1.0		201400	28	-2000	-1	-58
כללי שה 7		6270	11	-140	-2.2	-11
כלל 0.1		50689	3423			-2030
כלל שה 11		17530	33	-10	-0.1	-35
מימון המזר 1.0		66635	11	-450	-0.7	-321
מימון המזר 5.0		33756	3	-100	-0.3	-3
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 89						
אידיבי רג 100.0		149200	157			-285
אידיבי ב 100.0	לנ	148803				-2
אידיבי בב א	לנ	919500				
איגוד 1 ש"ח		110500	2	-400	-0.8	-5
דיסקונט ב'	לנ	190000				
דיסקונט א'		189500	7	-1000	-0.5	-9
מזרחי ש'		61200	201	+120	+0.2	+383
מזרחי ב'	לנ	63413				
הפועלים ש'		100530	779	-700	-0.7	-719
הפועלים ב'		100800	7	-570	-0.6	-10
כללי א'		257000	5	-750	-0.3	-7
כלל מבטח		63800	549	-300	-0.5	-127
בנקים למשכנתאות						
ארנים 0.1		32900	30	+300	+0.9	+20
לאומימשכ ש		11620	93	-100	-0.9	-104
לאומימשכ ב	שב	12575				
כרמל ש		215	2763	-11	-4.9	-38683
כרמל אפ'		115.5	26530	+5	+1.3	+72355
כרמל אג"ח		99.5	83000			
פת משכ ש		2720	411	+40	+1.5	+1099
משכן ב ש		4700	150	+50	+1.1	+150
עצמאות 0.1		15500	25	-100	-0.6	-25
מירב 1.0	שב	7550				
טפחות מבכ ש		25092	8	+492	+2	+49
טפחות רג ש		24350	15	+450	+1.9	+115
מוסדות מימון						
הקלאות מבכ א	לנ	540900				
הקלאות מבכ ב	לנ	240000				
לאומי תעש' א ש		17800	40			-30
פתוח תעש' מבכ	לנ	110498				
פת תעש' בב ג	לנ	550000				
פת תעש' בב גג	לנ	328000				
פת תעש' בב גגג	לנ	327834				
פת תעש' בב ד	לנ	332292				
פת תעש' בב דד	לנ	72550				
מרכז קלנים 5.0	תב	685	2053	+35	+5.4	+2053
תיירות בב	לנ	265000				
כלל ליסינג 0.1א		15611	16			-16
כלל ליסינג 0.5ב		14750	20	+1		+20
ביטוח						
איילון		88.5	333			
איתן		98.5	2150			-2150
אורים 0.1		902	210	-20	-2.2	-210
בטוח משנה 0.1		360	100	+11	+3.2	+100
בטוח משנה 0.5	תב	146	1500	+9	+6.6	+1470
משנה אפ		287	594			-594
משנה הש		116.5	9000			+1000
הדר 1.0		155	18141	+3	+2	+22498
הדר 5.0		134	12631	+5	+1.9	+37086
הדר אפ סד 2		121	10000	+5	+3.9	+18200
הפניקס 0.1		593	1666	+2	+0.3	+2000
הפניקס 0.5		520	1270	+20	+4	+720
המסנה-הראל 1.0	שב	5920				
המסנה-הראל 5.0		5300	130	+100	+1.9	+180
כלל ביטוח		256	3800	+2	+0.8	+3500
כלל ביטוח אפ'		40	119			-119
כלל ביטוח אג"ח		105.5	6900	+5	+1.4	+113080
מנורה 1.0		756	273	+4	+0.5	+1028
מנורה 5.0		663		+6	+0.9	+300
ביטוח סהר			—	הפסקת	מסחר	—
סקוריטס 0.1		1104	400			-180
צור ש		204	2462	-1	-0.5	-1962
ציון החזקות 1.0		1491	51	+31	+2.1	+160
ציון החזקות 5.0		766				-7
מסחר						
אינטר גאמא 1 ש		722	714	+22	+3.1	+914
אינטר גאמא 5 ש	שב	680				
מאיר עזרא 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
מאיר עזרא אפ			—	הפסקת	מסחר	—
כלל אפ 4		142.5	4740	+5	+0.4	+9260
כלל אגח 2	שב	135				
קריסטל 1.0		280	353	-10	-3.4	-317
רסקו 0.1	שב	12400				
רסקו 0.5		12800	5	+500	+4.1	+5
שופרסל א 2.0		1047	1780	+25	+2.4	+3594
שופרסל אפ		3488	1703	+80	+2.4	+3428
שופרסל אגח		118.5	4370	-1	-0.8	-6370
שירותים						
אמות		329	724			
ספנות המפקה 0.1		291	3926	+3	+1	+6576
ספנות המפקה 0.5		144	28390			-1665
ספנות אפ'		107	13085	+5	+2.4	+45880
ספנות אג"ח		104	7680			-5356
קידר 0.1		511	600			-581
קידר 1.0		199	19914	+3	+1.5	+11657
מוס' עיזבה 0.1		960	48	+30	+3.2	+348
מוס' עיזבה 0.5		646	160			-107
מלונות ושירותי תיירות						
גלי זהר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
גלי זהר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
בני הדר		88.5		+5	+1.7	+4000
בני הדר אפ 1	בה	33	2195	-2	-5.7	-3900
מלונות דן 1.0		1170	10	+50	+4.5	+90
מלונות דן 5.0	שב	816				
חוף האלמוג 1.0	שב	7280				
מלונות הירדן	בה	1660	148	+10	+0.6	+52
ים סוף		250	14490	-2	-0.8	-15990
ים סוף אפ'		160		-5	-0.9	-8465
מחשבים ושירותי מחשבים						
תיל.ג. 1.0		122	3400			+2600
תיל.ג. אפ'		30	9500			
תיל.ג. אג"ח		108	2462	+5	+1.4	+9538
יעגא 1.0		4900	15	+179	+3.8	+110
מ.ל.ל. 1.0		1863	18	+25	+1.4	+17
מ.ל.ל. 5.0		990	260	+35	+3.7	+160
ניקוב מחשבים 1		781	460			-1587
ניקוב מחש' 5	בה	229	725	-1	-0.4	-2192
ניקוב אפ סד 2	שב	287				
תים מחשבים 1.0		497	232			-232
נדל"ן, בינוי ופיתוח						
אזורים אפ		310	431	+10	+3.5	+3697
אזורים אגח		144	2000			+3000
אילון 1.0		51	3145			
אילון אפ'		21.5	2000			-144
אל-רוב 1.0		357	1789	+2	+0.6	+211
אפריקה 0.1		35100	14	+500	+1.5	+29
אפריקה אפ		11900	30	-100	-0.8	-63
ארזים		342	1040			+460
אלרן 0.1		2550	50			-50
אלרן 0.5	תב	2000	520	+100	+5.3	+520
ברנבוים 1.0		2188	28	-110	-4.8	-28
ברנבוים 5.0	שב	2080				
דניקר 1.0		4370	70			
דרור 0.1	שב	186.5				
דרור 0.5		130	300	+6	+4.8	+3000
מרלין 1.0		1401	158	+1	+0.1	+8
הנסלול 1.0	לנ	666				+270
הנסלול 5.0	לנ	452				
ת.ל.ב. 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
ת.ל.ב. 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
ירושלים אפ	בה	63.5	11375	+5	+2.4	+14125
גבים 0.1		3860	79	+60	+1.6	+645
גבים 0.5		3605	280	+60	+1.7	+765
הכי ישוב אפ' 7	תב	114	35610	+8	+7.5	+27274
אפ' 8		95	26519	+5	+5	+36024
אפ' 9		119.5	19835			
מבני תעשיה		68	16817			
מבני תעשיה אפ'		19	111500	+1	+0.5	+158485
מבני תעשיה אג"ח		107	1680			
ישפרו 0.1		3702	175			+27
ישראלום 1.0		1160	160	+40	+3.6	+160
ישרס 10.0			—	הפסקת	מסחר	—
כנן פתוח 1.0		5541	25	-4	-0.1	-15
לומיר 1.0	תב	4040	174	-449	-10	-204
לומיר 5.0		1400				
מ.ת.מ. 1.0		264	1000	+4	+1.5	+1600
מתמ אפ 2		150		+5	+1	+500
מ.ת.מ. אגח		132	5000			
מאגרי בניה 1.0		496	1000			
מישאל 5.0		105	2137	+5	+5	+15416
מישאל אפ		69	1086	+5	+2.2	+461
מברב 5.0		630	563			-663
לוינשטין 1.0		161	1066	-2	-1.2	-566
לוינשטין 5.0		107	4520			-2620
לייטר 1.0	תב	78.5	27250	+7	+9.8	+26082
לייטר 5.0		39	47385			-12667
לייטר אפ 1		13.9	500			+500
לייטר אפ' 2		15.2	50000			-5496
לייטר אגח		78	33495			+16550
נאות אביב 0.5		1575		+30	+1.9	+200
נכסי אזורים		151	4200			-2346

שם החברה	הערה	השער אתמול	המחזור ש"ח ע"נ במקרות	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש ש"ח ע"נ
נכסי אפ'		41	6666	+5	+6.5	+39146
נכסי אג"ח		96.5	8894			+5835
סהר החזקות 1.0		425	1002			
סהר 1.0		1427				
קופרה 0.1		2400	190	-70	-2.8	-190
קופרה 0.5		991	100			-199
רובינשטיין 1.0		170	1200			+800
רובינשטיין 5.0		116.5	4000	+5	+2.2	+7500
רובינשטיין אפ'	שב	304				
רובינשטיין אג"ח	שב	135				
חקלאות						
מטעי הדר 0.1		3235		-45	-1.4	-100
מטעי הדר 0.5	שב	3035				
פרדיין 0.1		3888	262			+162
נכסי הדרים 1.0		1010	500			-500
פריאור 0.5		2450	350	+50	+2.1	+160
מזון וטבק						
דובק בב ש		1800	135	-4	-0.2	-175
דובק בב ב		1750	260	+18	+1	+90
טלכל 1.0	שב	248				
טלכל 5.0		191	450	-4	-2.1	-450
טלכל אגח		92		-3	-3.2	-2000
ממבר בירה 1.0		23499		-1		-4
ממבר בירה 5.0		18450	8			-1
יבור 1.0		1020	200			-380
יבור א 5.0	תב	547	1797	+35	+6.8	+4359
יבור אפ 2		145	208	-5	-3.3	-267
מן 1.0		150	1195			
מן 5.0	בה	124		+5	+1.2	+240
סנפרוסט 1.0		9900	50	-100	-1	-96
עסיס ב 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
אנגל סקל 1		1845	200	+15	+0.8	+200
שמן מבב א		556	215			-130
טכסטיל והלבשה						
אתא סר 1 ש		315				-1865
אתא אפ		78	1220	+1	+7.3	+1780
אתא אגח		118.5				
אופים 1.0		286		+3	+1.1	+500
אופנת כתר 1.0		122.5	381	-1	-0.8	-381
אופנת כתר 5.0		106	1030	-5	-4.9	-4030
אתא א		69	500	-5	-0.7	-880
ארגמן רג ש		7940	85	+140	+1.8	+65
דלתא-גליל 1.0		650	1300	+10	+1.6	+6074
דלתא-גליל א 3.0	שב	595				
מכרות מאזור 1			—	הפסקת	מסחר	—
מכרות מאזור 5			—	הפסקת	מסחר	—
ויטלס 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
ויטלס 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
חדיפן 1.0	שב	5300				
זיקית 1.0		1320				+10
זיקית 5.0		1000	100			-100
זיקית אפ		234	500	+6	+2.6	+1500
ספר			—	הפסקת	מסחר	—
ספר אפ			—	הפסקת	מסחר	—
לודזיה 0.1	בה	480	596	+44	+10.1	+1100
לודזיה 0.4		378	500	+1	+0.3	+1000
ליבת 1.0	בב	35.1		-8	-4.9	-31750
עים 1.0		183	2000	+8	+4.6	+962
עים 5.0		105	500	-3	-2.8	-500
עים אפ		60	3571	+1	+1.7	+9484
עים אגח		113.5		-3	-2.6	-7875
עסק פריזה 1 ש'			—	הפסקת	מסחר	—
עסק אפ			—	הפסקת	מסחר	—
מוגלת א	שב	382				
פולינון א 0.5		2840	175			
פרגוד	תב	731	93	-80	-9.9	-93
פרגוד אג"ח		86	15000			
ביגוד סטרינה	תב	2322	316	-258	-10	-989

שף נאמנות
בטוחה קבוצת כלל
ניהול תיקי השקעות ניהול קרנות נאמנות וניהול קופות גמל

שם החברה	הערה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
מתכת ומוצריה						
אורדן 0.1		3290	150			-38
אורדן 0.5	בה	2970	110	+270	+10	+220
אלומית 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
אלומית 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
כבלים ש		350	1815	+8	+2.3	+5127
כבלים אפ		87	5024	+1	+1.2	+152
כבלים אג"ח		108	16850	+5	+0.5	+11150
כבלים אגח		108.5				
תוכוף 1.0		382				-49
תוכוף 5.0		162	27			-27
זיקה 1.0		1480	35	+6	+0.4	+100
זיקה 5.0		985	40	+30	+3.1	+110
קסטמת פז 5.0		1865	109	+25	+1.4	+135
כלל צינן 1.0		2258	80	+40	+1.8	+1050
[illegible]		1580	100			+208
קיבוצי 1.0		118	750			
קיבוצי 5.0		69	2200	+2	+3	+3000
נחושתן 0.1		20999	50	-160	-0.8	-21
נחושתן 0.5	בה	7165	46	-400	-5.3	-109
מקר פלדה 1.0		1175	458	+14	+1.2	+458
קינג 1.0		355	170	+17	+5	+350
קינג 5.0	בה	258	250	-10	-4	-450
קליל 1.0		2850	300	+70	+2.5	+500
קליל 5.0		2400	60	+50	+2.1	+60
קליל אפ'	בה	1120	344	+10	+0.9	+196
קליל אגח		133	5800			
שלוות 5.0		1830				-12
תעשיות לכיש 1.0	שב	441				
תעשיות לכיש 5.0		360	15			
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה						
אלביט 3.0		283500	32	-100		-33
אלקו 0.25 ש		8900	90			+25
אלקטרה 0.1		1895	672	-50	-2.6	-772
אלקטרה א 0.5		1395	833	+20	+1.5	+620
אמפ 5		850	800	-54	-6	-1646
אגת 3		148	20510	+5	+1	+26200
אורית 1.0		13690	10			+50
אלקטרוניקה אפ'		826	2300	+11	+3.5	+1485
כלל אלק אג"ח		112	27064	+1	+0.9	+16976
טלקטרוניקס 1.0		964	600			-1221
טלקטרוניקס 5.0		725	540	+25	+3.6	+283
מיכונגר 1.0		397	1000	+11	+2.8	+4350
מיכונגר 5.0		292	3600	+4	+1.4	+7200
ציקלון 1.0		2169	200	+40	+1.9	+205
ציקלון 5.0		1440	100			
קנבשטיין אילד 1.	בה	2285	100	+20	+0.9	+228
קנבשטיין אילד 5.		2090	100			-50
ת.א.ת. 1.0		459				-500
ת.א.ת. 5.0		275	6800			-3035
תדאה		607	3494	+19	+3.2	+5114
מוצרי בניה						
א.י.ב. תעשיות 1.		146	10606	+4	+2.8	+28606
א.י.ב. אפ		430	500	+3	+0.7	+1034
איפי אפ' ב		42	10000			-39118
א.י.ב. אגח		144	9500	+1	+0.7	+28500
איפי אג"ח א		96	42370			-20650
אקרשטיין 1.0		460	3759			-412
אקרשטיין 5.0		277	1191			-809
אקרשטיין אפ'		280	140	+7	+2.6	+633
אקרשטיין אגח		137.5	17500	+1	+0.7	+30000
אחים בלום	תב	64	280	-4	-5.9	-627
בלום אפ		30	1300			
מתאיקה ולפמן 1	לנ	2592				
מתאיקה ולפמן 5	שב	1727				
נגב קרמיקה		259		+2	+0.8	+450
נגב קרמיקה אפ		80				+100
כימיה, גומי ופלסטיק						
אבן 5.0		1696	3313	+10	+0.6	+3043
אבן אפ'		368	10530	+5	+1.4	+8750
אבן אג"ח		99	79916	-5	-0.5	-149816
אליאנס ב			—	הפסקת	מסחר	—
גל תעשיות 1.0	שב	178.5				
גל תעשיות 5.0		98.5	2000			-5065
גל אפ		24.5	1250			+1250
גל אגח		89	2350			-1650
דשנים 0.1		2715	708	+40	+1.5	+317
דשנים 0.5		1514	340			-300
ליבסקר 1.0	תב	1441		+151	+10	+1847
מקסימה 1.0		674	500			
מקסימה 5.0	שב	509				
מגו 1.0		3743		+42	+1.1	+100
מגו 5.0		3280	80	+60	+1.9	+71
פיקלאס		507	850	-2	-0.4	-1465
פיקלאס אפ'		111	15000	+5	+3.3	+25032
קים כימיקל 1.0		6050	650			-50
קים אפ		4050	200	-168	-4	-410
קים אגח		124	44000			-57687
תיא 5.0		4420	30	+80	+1.8	+68
פרוסרם 10.0		785	8123	+5	+0.6	+7620
עץ, נייר ודפוס						
כתר		70	4200	-2	-2.8	-3900
דפרון 1.0	שב	5030				
דפרון 5.0	שב	3950				
תמג. 1.0		4250	40			-40
יעה 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
לבידי אשקלון 1		580	953	+5	+0.9	+547
מלט ב 0.5	תב	24000	12	+1400	+6.2	+79
קרגל		523	1276	-4	-0.8	-3376
קרגל אפ'	תב	247	2000	+17	+7.4	+1700
0217331	תב	96	224697	+42	+77.8	+3146503
2179992		99.5	163796	-5	-0.5	-1161736
רים 0.1		190	1500			
רים 0.4		101	800	+1	+1	+200
תעל ב 0.2		14499	25	+300	+2.1	+31
תעשיות שונות						
אברין 1.0	קב	166		+8	+5.1	+19432
אברין 5.0	בה	100.5	5295	+9	+9.8	+11284
תמיכה יהד		1547	108	-8	-0.5	-108
ה.ג.פלק 1.0		908	250	+10	+1	+400
ה.ג.פלק 5.0	שב	1087				

שם החברה	הערה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
השקעות בתעשיה						
תרבות		11950	446			
כור בב ש			—			
תעשות אפ		79.5	11729	-3	-3.6	-12943
תעשות אגח		117	30510	+5	+0.4	+27430
חברות השקעה						
אמפא ש	שב	3158				
אידיבי אפ'		3817	363			+300
אידיבי אג"ח		112	38500			+17500
אלגר ש		952	250			-25
מגלת 1.0		955	23			-23
מגלת אפ		.665				
מגלת אגח		117.5	3180	+5	+1.5	+30000
רנבאר 1.0	תב	480	268	-28	-6.5	-1505
רנבאר 5.0		295	2			-2
חברה לישראל 5.0		3201	1085			-1568
הלפסן 0.1	שב	115000				
הלפסן 1.0 ש	שב	16200				
אמפא א 0.5		21200	10	+600	+2.9	+40
דיסקונט השק אפ		902	5103	+34	+3.9	+5133
דיסקונט השק אגח		117	1500	-5	-1.3	-1500
מסחר השק ש		37000	9	+1730	+4.9	+22
חדרן 1.0		1003	100	-7	-0.7	-100
חדרן 5.0		573	200			-110
יעקב 1.0		1429	225			-325
יעקב 5.0	תב	810	120	-60	-6.9	-120
ימא ש	שב	10800				
ירדן א 0.1		990				-7
ישום החזקות		35.3	492			-492
ישום אגח-אפ		52	7600	+1	+2	+15770
כלל 90.0		649	2486	+19	+3	+2862
מנור 0.1		271	464	-10	-3.6	-464
מנור א 0.5	תב	192	500	+15	+7.5	+1050
מנור אפ	תב	11	6284	-1	-8.8	-6284
ענה 1		133		+1	+0.8	+35000
סור ג 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
פז השק ש		2730	1117	+80	+3	+2642
פטה א 0.1		4200	1			
פטה 0.5		5760	101	+105	+2.9	+249
מרין ב 2.5		9730	144			-143
קרדן 1.0		84	5026	-1	-1.2	-5026
קרדן 5.0	תב	50	12144	-3	-5.7	-12162
קרדן אפ	תב	32	11051	+2	+6.7	+13249
קרדן אגח		116.5	4000	-1	-0.9	-4000
נסחרות במט"ח						
בית ס	שב	270				
חיפושי נפט						
דלק נפט 1		2003		+3	+0.2	+38
דלק נפט 5	תב	990	553	+65	+7	+1218
פז חיפושי נפט		23430	105	+400	+1.7	+108
יואל אפ		114	4675	+4	+3.6	+4781
מ.ב.ג. 1.0		3700				
מ.ב.ג. 5.0		1990	90	+10	+0.5	+40
נפטא ש		380	1470			-992

רשימה מקבילה

שם החברה	הערה	השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
מסחר שרותים מלונאות מחשבים						
הראל 1.0			—	הפסקת		
יסקל		234	600	+2	+0.9	+1400
קונטרסים 0.1	בה	903	110	+5	+0.6	+221
קונטרסים 0.5	בה	255	2247	+23	+9.9	+11500
קונטרסים אפ			—	הפסקת	מסחר	—
קופל 1.0	שב	594				
תבל	שב	65				
החוה הישראלית		27	3361	+2	+8.7	+1639
כנם סר 1 ש	שב	525				
איכות מחשבים		180		-1	-0.6	-60
רשה מיכון 1.0		503	73	+10	+2	+1153
רשה אפ'		849	754	+1	+0.1	+696
כלל מחשבים 1.0		2679	46	-3	-0.1	-11
משב מחשבים 1.0		82	4149	-1	-1.2	-149
רשף		175	2924	-5	-2.8	-1518
נדל"ן בינוי חקלאות						
אמבנים 1.0	קב	452		+22	+6.1	+598
בן-יקר גת 1.0	שב	1491				
דוקר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
דוקר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
עיד 3.0		950	538	+2	+0.2	+184
רסקו מבכ'	לנ	560				-4
רסקו רג	לנ	560				-1
שנהר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
אמאב	תב	565	180	+51	+9.9	+160
גלפרוסט 1.0	שב	256				
גלפרוסט 5.0	שב	151				
תעשייה						
יוניפרס		187				
מקס 0.1		1760	517	+50	+2.9	+783
מקס 0.5		786	480	+31	+4.1	+550
תעש רובוזין 1.0		3615	535	+100	+2.8	+1045
אוליאב	שב	67				
אקסמן 5.0	לנ	826				
מודק 1.0	לנ	814				
משאבות טלע	שב	47.5				
מתכת סרום 1.0			—	הפסקת		
[illegible]						
אלקל אפ 2			—	הפסקת		
בר-טון 1.0		1700	302			-151
בר-טון 5.0	קב	1286		+61	+5	+1057
[illegible]	בה	610	200	+100	+19.6	+326
פרומאסטט 1.0	בה	3301	15	+201	+6.5	+70
פרומאסטט 5.0	תב	2169		+145	+7.2	+100
מ.ל.ב. 1.0	תב	680	107	+50	+7.9	+593
אלרן-טק		115	500	+2	+1.8	+500
דקסטר 1.0	שב	2050				
נקה כבניקל 1.0		4700	95	+100	+2.2	+95
ת.ב.ל. 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
ת.ב.ל. 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
תרז א 5.0	שב	5400				
אורדע פרינט	תב	358	3356	-32	-8.2	-4356
סקבניה 1.0		1200				
גולן	בה	195	120	+4	+2.1	+200
רודמן		147		+2	+1.4	+405
פז תן	שב	327				
מאגרי טכנולוגיה		114	1000			-1000
השקעה						
אינקובה 0.1			—	הפסקת		
איתם		215	2000	-8	-3.6	-5000
איתם אפ	שב	28.1				
אמישר בב'	שב	268				
אפיק 1.0		451				
אפיק 5.0	תב	288	2000	+19	+7.1	+1672
בנין ב' 5.0	בה	9280	.9	+220	+2.4	+7.5
לנדיק 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
לנדיק 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
עד השק ב 0.1		539				-16
עד השק ג 0.5		433				-11
חיפושי נפט						
פאאיל ב 0.3	קב	3570		+170	+5	+264

משתנים

שם נייר ערך	מחזור	שער בסיס בנקודות	שער נעילה בנקודות	שינוי יומי כללי	מס' עסקאות במסחר
בנק לינלאומי 85	601	5716	5688	0.49	4
פ.י.ב.י. 0.5	1572	6611	6611	0.5	5
תנובה ש	18593	122.5	121.5	-1.21	3
שלמן אש	2678	708	694	2.02	1
כלל סחר	11639	205	203	0.99	1
שטרסל ב 10.0	27818	984	974	1.03	12
דלק ג ש	7469	2481	2425	1.74	7
אפריקה 1.0	247	30378	30219	0.5	2
אורים 1.0	5519	537	537	2.09	
נכסים ובנין	767	2637	2637		
הכשרת הישוב	63825	469	466	0.64	13
חברה לירושלים	15000	270	270	0.37	1
כלל טלן	500	545	545	-0.55	
עלית	246	14755	14682	0.5	2
פלנת ב 4	18160	294	291	1.05	4
קסטמה פז 1.0	875	2144	2155	-0.51	2
כלל תעש אלק	4509	1700	1709	-0.53	7
אלרון 3.0	105	171207	172936	-1	14
כנע ש	4838	9359	9290	2.01	21
ים המלח	16191	1716	1704	1.48	15
מכתשים 10.0	22722	1143	1149	0.97	9
ממעלי נייר 10.0	45	249737	249737		7
כלל תעש' 1.0	73618	132.5	133	-0.38	1
איביני פתח 2.0	950	6184	6200	-0.75	2
אלרן ש	2073	765	769	0.26	2
חברה לישראל 1.0	4617	3835	3864	0.5	7
מועלים השק ש	3149	681	681	1.04	
דיסקונט השק ש	8611	2151	2151		12
כלל 10.0	6051	767	769	-0.26	2
יואל 5.0	4119	385	385	-1.28	

שערים בינבנקאיים

אתמול, בצהריים, 13.10.1988 באירופה

מסירה מידית (ספוט)

$ ארצות הברית	1.7350/1.7360	ל"י שטרלינג
מרקים גרמניים	1.8305/1.8315	ל"י $1 ארה"ב
פלורינים הולנדיים	2.0650/2.0660	"
פרנקים שווייצריים	1.5465/1.5475	"
פרנקים בלגיים	38.30/38.41	"
פרנקים צרפתיים	6.2400/6.2440	"
לירטות איטלקיות	1364.65/1365.65	"
ינים יפאניים	128.10/128.20	"
$ ארצות הברית	1.2985/1.2990	ל"ש.ר.

שער הזהב 408.60$ ארה"ב אונקיה לזהב מקומי

מסירה מאוחרת (פורוורד)

	ל"ש/$	פר"ש/$	מ"ג/$
1 ח'	1.7298/1.7309	1.5399/1.5411	1.8249/1.8260
3 ח'	1.7207/1.7220	1.5275/1.5289	1.8140/1.8152
6 ח'	1.7092/1.7106	1.5104/1.5118	1.7988/1.8003

הנתונים נמסרו על-ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

מותנו העליות

יום המסחר האחרון של השבוע עבר אתמול בסימן של מיתון במגמת עליות השערים, והדבר בא לידי ביטוי במיוחד בניירות הערך הנסחרים במסגרת המשתנים. המניות הכבדות עלו בדרך כלל עד 1%. לעומת זאת, במניות הנסחרות במסגרת הרב צדדית, היו עליות השערים חדות יותר, והדבר נבע בעיקר כתוצאה מפעילותם של מנהלי תיקים. שבוע המסחר בבורסה הזה במגמת פעילות ערה של קופות הגמל של בנק הפועלים, שרכשו מניות הנסחרות במסגרת המשתנים בהיקפים משמעותיים. חוגים בורסאים לא הוציאו מכלל אפשרות כי פעילות קופות הגמל של הבנק, נעשית לאור צבירה משמעותית של כספים בקופות אלה, בשבועות האחרונים. כספים אלה, להערכת אותם חוגים, מחפשים אפיקי השקעה, והמניות בפרופורציות סבירות, מהוות מטרה נוחה לכך. אתמול הנמיכו קופות הפועלים פרופיל (למעט מספר ניירות ערך כמו שופרסל), ואת מקומן תפסו כאמור מנהלי התיקים. מדד המניות הכללי ללא בנקים עלה בסיכום השבועי ב-3.19%, ועבר שוב את מחסום 80 הנקודות. מחזור המסחר במניות החופשיות התרחב אתמול בשיעור נוסף, והסתכם ב-7.5 מיליון שקל.

	מדד יומי	שינוי ב-%
מדד מניות כללי	101.71	+0.20
כללי ללא בנקים	81.63	+0.54
מדד משתנים	82.83	+0.53
מדד אג"ח כללי	117.15	-0.14
אג"ח צמוד מדד	117.15	-0.15
אג"ח צמוד מט"ח	118.83	-0.15

בנק ישראל משנם מתנים

היצעים שהוחרמו אתמול למניות הבנקים שבהסדר, עקב החלשות הדולר בשוקי העולם, נקלטו על-ידי בנק ישראל במהירות וללא שינוי שער. היצעים הוחרמו אתמול, נוכח פרסום נתוני הגירעון המסחרי האמריקאי לחודש אוגוסט, שהסתכם ב-14.5 מיליארד שקל. נתונים אלה הביאו להחלשות הדולר בשווקי העולם, ולירידה בביקושים לאפיקי השקעה הדולריים. מחזור המסחר בבנקאיות ממשיך לעלות, ואתמול הסתכם ב-10.3 מיליון שקל.

תשואה שנתית דולרית ב-%	פדיון אוק' 88	פדיון אוק' 89
בל"ל 0.1	3.09	2.39
הפועלים ש	6.29	2.28
אי.די.בי. רג	4.39	1.47
דיסקונט א	2.72	1.96
המזרחי ש	4.77	1.77

פעילות ערה בטבע

הודעת חברת טבע משלשום על השלמת עסקת הרכישה של אביק, והזרמת 22.5 מיליון דולר מצד קבוצת ברונפמן, הביאה אתמול להתעוררות במניות החברה, הן עלו בשיעור של 2% — שיעור העליה הגבוה ביותר, שהיה אתמול, מבין מניות המשתנים. פעילות ערה במשתנים נרשמה גם למניות הכשרת היישוב (ראה מנית השבוע), המפעלים הפטרוכימיים וים המלח.

רווח למזמיני הנפקת קרגל

מי שהזמין את הנפקת חברת קרגל (קיבל 2.5% מהזמנתו), הרוויח 10.5%. החישוב נעשה בהסתמך על העובדה כי כתבי האופציה של החברה שנסחרו אתמול לראשונה, עלו בשיעור תלול של 77.8%, והיצע לאגרות החוב הניתנות להמרה, נקלט בירידה מתונה יחסית של מחצית האחוז. אגרות החוב הניתנות להמרה, רשמו אתמול את מחזור הפעילות הגבוה ביותר בבורסה, מבין כל ניירות הערך.

מבצירות באג"ח הארוכות

אתמול נרשמו בדרך כלל היצעים באגרות החוב ארוכות המועד, אך אלה נקלטו בירידות מתונות יחסית. באגרות הדולריות היו התנודות חדות יחסית. היקף הפעילות במלוות קצרי המועד הצטמצם לעומת שלשום, והסתכם ב-20.8 מיליון שקל.

הודעות בורסה

● ישפרו סיימה את המחצית הראשונה של 1988 ברווח של 153 אלף שקל, לעומת רווח של 11 אלף שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

● ויטלנו סיימה את המחצית הראשונה של 1988 ברווח של 557 אלף שקל, לעומת רווח של 616 אלף שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

● עמק סיימה את המחצית הראשונה של 1988 בהפסד של 1.4 מיליון שקל, לעומת רווח של 341 אלף שקל בתקופה המקבילה אשתקד.

● מאיר עזרא סיימה את המחצית הראשונה של 1988 בהפסד של 2.2 מיליון שקל, לעומת רווח של 318 אלף שקל בתקופה המקבילה אשתקד. החברה מכרה את אחזקותיה בחברת קריסלין ובחברה אחרת תמורת 3.5 מיליון פלורין הולנדי.

● דוד גולן פרש מתפקיד יו"ר בנק הספנות, ובמקומו מונה איתן רף.

● למרכלים השקעות יהיה רווח הון של 2 מיליון שקל, כתוצאה ממכירות אחזקותיה באביק.

הסידרה	ימים לפדיון	שער	התשואה שנתית
1038	5	99.82	14.40
1048	12	99.56	14.30
1118	19	99.30	14.55
1128	26	99.05	14.40
1138	33	98.78	14.55
1148	40	98.52	14.55
1158	47	98.19	15.20
1218	54	97.88	15.60
1228	61	97.58	15.80
1238	68	97.30	15.80
1248	75	97.03	15.80
119	82	96.76	15.80
129	89	96.50	15.75
139	96	96.23	15.75
149	103	95.96	15.75
219	110	95.68	15.80
229	117	95.41	15.80
239	124	95.14	15.80
249	151	94.86	15.85
319	138	94.60	15.80
329	145	94.37	15.70
339	152	94.04	15.90
349	159	93.72	16.05
359	166	93.40	16.20
419	173	93.15	16.15
429	180	92.84	16.25
619	236	90.90	15.90
719	264	89.30	16.40

מנית השבוע: הכשרת היישוב

הכשרת היישוב זכה השבוע לתואר מנית השבוע. לא ברור אם הפעילות הבורסאית במניה זו נעשתה על רקע ההודעה שנמסרה אתמול לבורסה, כי חברת "צברון השקעות", אשר בשליטת סם מוס ויוסף ברנרד, רכשה מיקבע נפרדי מחצית מהון המניות של הכשרת היישוב. (אגב, מחר תיערך קבלת פנים לשניים בביתו המפואר של ברנרד). במהלך השבוע כולו לא היה יום אחד שבו המניה ירדה, וכל זאת תוך מחזורי מסחר ערים. במשך מספר ימים רשמה המניה את המחזור הגבוה ביותר. בעקבות עליות השערים במניה, עלו כתבי האופציה שלה (שלהם מנוף גבוה ביותר) בצורה תלולה יחסית. נראה כי הפעילות בניירות הערך נעשית בעיקר על רקע כלכלי. לא מן הנמנע כי עליות חדות בשער המניה, יאפשרו לבעלי עניין בחברה, למכור חלק מכתבי האופציה שברשותם, תוך גריפת רווחים נאים.

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי היומי אחוזים
אב	5505.88	5466.42	11.25	0.21
אבוקה	375.29	373.53	1.70	0.46
אגוז	298.04	295.99	-0.83	-0.28
אגם	115.12	114.35	0.26	0.23
אדיר	1987.52	1973.14	0.46	0.02
אדום	154.25	153.14	1.02	0.67
אמיר	180.94	179.70	0.02	0.01
אור	452.13	448.28	-0.76	-0.17
אורין	128.02	127.04	-0.06	-0.05
אורלי	325.28	322.91	0.49	0.15
אורן	900.72	894.20	0.22	0.02
איל	5985.21	5868.11	-12.97	-0.22
אירים	5962.89	5879.60	-1.76	-0.03
איתן	870.62	863.72	-0.77	-0.09
אלון	708.76	703.13	-0.16	-0.02
אלמוג	713.02	706.79	-1.11	-0.16
אנליסט	107.62	105.08	0.36	0.34
אנ"ח	114.03	112.38	-0.18	-0.16
בניות	99.21	96.79	0.69	0.72
אנקור	99.90	98.95	0.51	0.52
ארז	200.94	199.48	0.82	0.41
אש	138.80	135.74	0.84	0.62
אשל	198.53	197.13	-0.08	-0.04
אתגר	86.09	85.36	0.38	0.45
אתרוג	287.11	285.02	-0.16	-0.06
ברוכה	147.24	146.22	0.60	0.41
ברוש	560.95	556.91	1.36	0.24
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	0.26
ברקת	353.99	352.26	-0.94	-0.27
גביש	1688.20	1676.12	4.47	0.27
גבע	127.09	125.25	0.09	0.07
גורן	502.63	498.34	-0.39	-0.08
גיא	116.85	115.13	0.14	0.12
גיל	3370.62	3346.62	5.67	0.17
גלית	726.25	720.89	-0.25	-0.03
דובדבן	369.91	367.26	1.30	0.36
דוכיפת	542.47	537.70	1.11	0.21
דולב	278.03	275.76	-0.18	-0.07
דורון	161.05	158.11	-0.27	-0.17
דורין	308.22	302.55	-0.59	-0.19
דליה	625.36	614.12	0.77	0.13
דרור	338.40	332.38	0.61	0.18
דקל	355.90	353.34	0.35	0.10
הדס	417.51	414.62	0.41	0.10
הילה	450.87	448.79	-0.27	-0.06
ורד	613.32	602.24	0.25	0.04
זהבית	2040.19	2000.19	-0.84	-0.04
זוהר	122.76	120.92	0.14	0.12
זיו	151.71	149.56	0.14	0.09
זינוק	104.81	102.58	0.31	0.30
זיק	85.32	83.29	0.16	0.19
זמיר	426.11	422.43	2.33	0.55
חוחית	189.54	187.86	-0.58	-0.31
חליפין	160.09	159.67	0.13	0.08
חלמיש	227.27	226.20	-0.14	-0.06
חן	167.21	166.79	-0.05	-0.03
טופז	129.53	128.31	-0.08	-0.06
טל	6818.46	6744.33	2.60	0.04
יובל	512.77	508.33	-0.23	-0.05
יהלום	169.82	168.64	0.94	0.56
ינשוף	365.42	361.92	0.14	0.04
יערה	503.79	500.30	-0.25	-0.05
כוכב	294.41	291.84	1.01	0.35
כחל	136.01	134.79	-0.24	-0.18
כלנית	680.49	668.30	0.92	0.14
כספית	299.24	297.88	-0.42	-0.14
כרמל	133.93	131.86	0.41	0.31
כתר	1274.13	1255.56	0.65	0.05
לביא	5086.28	5048.92	2.75	0.05
למשקיע	138.96	137.23	-0.01	-0.01
לפיד	305.56	299.63	1.49	0.50
לכם	2152.29	2135.09	-0.62	-0.03
לשם	434.32	432.34	-0.05	-0.01
מגדל	1535.58	1524.31	-0.67	-0.04
מבטח	4439.44	4410.15	0.17	0.00
מגן	298.06	295.96	0.12	0.04
מגוון	4111.31	4082.73	5.83	0.14
מור	1632.87	1621.66	6.88	0.43
מורן	911.26	904.56	2.32	0.26
מנוף	27024.30	26614.84	19.00	0.07
מימד	1160.25	1152.01	0.12	0.01
מעוף	4908.71	4874.60	15.09	0.31
מעיין	788.78	783.51	-0.98	-0.12
מקסימה	435.29	433.28	0.10	0.02
מכלול	95.53	94.86	0.52	0.55
מרווח	140.20	139.70	0.01	0.01
מרום	1514.37	1504.12	-0.16	-0.01
נוגה	163.47	161.09	0.24	0.15
נדיר	278.81	277.72	1.34	0.48
נטע	464.29	457.33	2.83	0.62
ניל	133.06	131.09	0.60	0.46
סביון	671.80	659.25	2.67	0.41
סגולה	150.35	149.23	0.08	0.05
סלע	423.58	421.67	0.15	0.04
סנונית	604.95	599.61	-0.33	-0.06
סער	392.81	389.46	1.37	0.35
ספיר	179.68	179.67	-0.39	-0.22
עדיף	375.16	372.00	0.76	0.20
עדית	796.50	792.90	2.81	0.36
עידן	554.44	546.32	-0.07	-0.01
עגור	120.30	119.25	-0.18	-0.15
ענת	2328.25	2311.10	2.09	0.09
עמרון	567.88	562.87	-0.25	-0.04
ערמון	127.01	126.16	0.05	0.04
פזא	1697.23	1684.81	3.52	0.21
צבר	569.69	565.37	-0.65	-0.11
צמחת	509.67	505.18	0.01	0.00
צוק	139.18	139.18	0.12	0.09
צמיד	1271.99	1262.07	-0.13	-0.01
צמרות	548.35	540.44	0.91	0.17
צפרה	163.06	161.85	-0.26	-0.16
צרוה	113.60	112.06	0.01	0.01
קלע	179.40	178.95	0.54	0.30
קשת	118.47	117.64	0.26	0.22
רותם	17629.06	17477.04	48.91	0.28
רימון	150.80	150.55	-0.17	-0.11
רכבת	972.14	956.66	1.48	0.15
רשף	467.04	462.40	-0.31	-0.07
שבים	513.12	508.69	-0.59	-0.12
[illegible]	[illegible]	[illegible]	-0.73	-0.39
שולש	308.01	307.09	-0.09	-0.08
שחרה	476.16	472.64	1.17	0.25
שמיר	461.38	458.20	0.16	0.03
שטבל	680.95	675.98	3.72	0.55
שקד	710.49	705.69	3.04	0.43
שיר	198.79	197.38	-0.24	-0.12
תאנה	255.56	253.75	0.14	0.06
תדהר	542.24	540.89	1.42	0.26
תירוש	618.69	614.13	0.21	0.03
תמוזה	112.88	111.98	0.38	0.34
תמר	288.08	286.16	-0.39	-0.14
תמח	224.15	222.59	-0.33	-0.15
תרשיש	121.62	120.78	-0.18	-0.15
תשרי	593.71	588.78	-0.19	-0.03

שערי אגרות החוב

סדרה	שער	שינוי
שגיא 4.25%		
4101	458	--
4102	181	-0.2
4103	174.1	-0.1
4104	168.9	-0.1
4301	168.9	-0.1
4302	161	--
4303	164.4	+0.1
4304	162.2	+0.1
4105	142.5	--
4106	139.1	--
4107	138.8	+0.1
4108	136.5	--
4109	132.3	-1
4110	131	-0.9
4201	164.8	+0.1
4204	154	--
4205	151.4	+0.1
4206	148.1	--
4207	147.9	--
4208	146.2	+0.1
4209	143.2	--
4210	139.7	--
4211	139.4	+0.1
4212	135.6	-1
4213	132.6	-1
3% מלווה מדינה (100% הצמדה)		
3601	49410	+45
3602	45574	+41
3603	42460	+40
3604	37811	-577
3605	34547	-350
3606	33203	-539
3607	30667	-318
3608	29040	-312
3609	27677	-308
3610	25231	+23
3611	24399	+22
3612	23715	+21
3613	22532	+44
3614	21464	+43
3615	19836	+41
3616	18162	+75
3617	17148	+72
3618	16601	+71
3619	15884	-30
3620	14262	-38
3621	13557	-30
3622	12291	+9
3623	11552	+9
3624	10885	+8
3625	9983	+8
3626	9263	-47
3627	8689	-35
3628	7835	-71
3629	7364	+20
3630	7113	+3
3631	6548	-49
3632	6175	+3
3633	5836	+68
3634	5117	+2
3635	4876	-51
3636	4682	+12
3637	4401	+12
3638	4097	+13
3639	3754	+12
3640	3162	+68
3641	2744	+60
3642	2425	-28
3643	2106	-25
3644	1890	+1
3645	1706	+1
גליל 4.25%		
3701	1517	--
3702	1180	+13
3703	983.6	-9
3704	843.3	-7.8
3751	454.4	+0.5
3752	177.6	-2.1
3753	170.6	-2
3901	166.2	-0.9
3902	158.4	-1
3903	161.7	-0.9
3904	159.3	-0.9
3754	160.8	-1.2
3755	155.2	-1.1
3756	149.9	-1.1
3757	147.2	-1.1
3758	143.7	-1.3
3759	145.3	-1.4
3760	141.5	-1.3
3761	138.6	-1.3
3762	135	-1.4
3763	134.7	-1.3
3764	131.9	-1.4
3765	128.9	-1.3
3766	127.5	-1.3
3791	135.5	+0.5
3792	133.2	+0.5
3826	156.9	-0.5
3827	154.1	-0.5
3828	148.9	-0.5
3829	146.2	-0.5
3830	143.8	-0.7
3831	143.5	-0.7
3832	141.6	-0.8
3833	138.7	-0.7
3834	135.2	-0.7
4%, 6%, 7% פיתוח (80% הצמדה)		
3535	147700	--
3536	142700	--
3537	146300	+200
3538	137900	+200
3539	139200	--
3540	138000	--
3541	134000	--
3542	134300	--
3543	127700	--
3544	131737	+3837
3545	124300	+398
3546	124887	--
3547	124900	--
3548	127256	--
3549	118800	+400
3550	121800	+657
3551	118500	+300
3552	108800	+200
3553	108100	--
3554	108500	--
3555	108400	+98
3556	109400	--
3557	104300	+300
3558	103600	+300
3559	100700	+1100
3560	95100	+200
3561	94200	+170
3571	94100	--
3572	94770	--
3573	94600	--
3574	87300	--
3575	86700	--
3576	86650	--
3577	87200	+140
3578	80450	--
3579	80000	--
3580	74300	-341
3581	67950	--
3582	65880	--
3583	61680	--
3584	59192	--
3585	56528	--
3586	49000	--
3587	49900	--
3588	49850	--
3589	45600	--
3590	45266	--
3591	45658	--
3592	45610	--
3593	45350	--
3594	43306	--
3595	43300	+200
5% מלווה פיתוח (בירידה בשולה)		
2023	144000	--
2024	136608	+400
2025	136100	+500
2026	136900	--
2027	133100	--
2028	133700	--
2029	127999	--
2030	130913	--
2031	127005	--
2032	139244	--
2033	120000	--
2034	128850	--
2035	109100	--
2036	108900	+300
2037	105454	--
2038	103100	+200
2039	111191	+3239
2040	100110	-3096
2041	96400	+1000
2051	97603	+2843
2052	90100	--
2053	92391	--
2054	89033	--
2055	83147	--
2056	90153	+2625
2057	81716	--
2058	82901	--
2059	77088	+945
2060	83319	--
2061	56107	+1605
2062	53470	-530
2063	58240	+1686
צמודות זהב		
יהד 5	98	-1.3
רמון		
7006	213.9	-0.3
7007	201.8	+1.8
7008	192.1	+1.9
7009	185.5	+1.1
7010	176.7	+1.2
7011	170.4	-0.4
7012	164.7	-0.4
7013	156.3	-0.4
7014	157.1	+1.2
7015	114	-0.4
7016	113.9	-0.4
7017	116.8	-0.4
7018	116.6	-0.4
7019	117.2	-0.4
7020	117	-0.4
7021	115.9	-0.5
7201	118	+2.2
גלבוע		
6101	15883	-509
6102	9367	-22
6103	8884	-17
6104	7986	+41
6105	7481	+40
6106	7254	-1
6107	6973	-1
6108	5077	-49
6109	4836	-47
6110	4757	-47
6111	4801	-17
6112	3879	-17
6113	2643	-6
6151	1054	-11
6152	909.8	-10
6153	871.8	-6.6
6154	876.8	-6.8
6155	563.1	-9.4
6156	444.7	-6.8
6157	327	-10.3
6158	309.6	-9.7
6159	272.1	-1.5
6160	253.4	-2.1
6161	245	-2
6162	226.2	-0.5
6163	205.2	-5.8
6164	197.1	-3.6
6165	185.7	-3.4
6166	175.6	-1.8
6167	171.7	-1.7
6168	169	-1.7
6169	163.2	-0.2
6170	153.8	-2.6
6171	108	-1.8
6172	108.9	-1.8
6801	116.1	-0.2
100% מט"ח		
אל אום	1616	--
אלתא	1502	+ 1
אלסינט	2562	+ 32
מאיסקס	1440	- 6
תנד 84	115.8	-0.1
הב היש	244	+3.5
דיס הש	253.5	--
כור	164.5	--
כלל	529	--
מ'צמ ר	183.5	--
מ'צמ ם	268	--
מ'צמ '	295	--
דן	134.2	+2.7
טל בת	191.2	+0.2
דיימוס	193.6	--
מדד/מט"ח		
ב.ל.ת.	166.1	--
דיס הש	185	--
כור	144.6	--
כלל	211.9	-1.2
פז דיס	176.6	--
משא מז	167.1	- 1
משא מז	161.9	--
משא מז	150.6	+0.4
לאומי	157.1	--

להשכרה
בבית ש.א.ל.
באזור 800 מ"ר ברמה גבוהה
מתאים למסחר, משרדים, מחשבים ושיווק.
בלעדי לאנגלו סכסון
03-286181
אנגלו-סכסון זה נכס בשבילך.

פירסום ניר ב
לא מכרת
לא שילמת!
קבלת מודעות
ללוח הארצי
באמצעות
כרטיסי אשראי
או באבן גבירול
66 ת"א
(ליד קולנוע גת)
טל 03-219149
03-218713
נשמח
להישמע

תחמושת ופגזים ישנים במחנה נטוש ליד חיפה מסכנים חיים

לפני כמה שנים נהרג אדם ונפצעו אחרים מפיצוץ במחנה ארמירלי – וכעת כורה חברה קבלנית חול מהשטח שבו פגזים ונפלי חומר נפץ

(ע) מאות פגזים ונפלי חומר נפץ שהתגלו במחנה תחמושת לשעבר באזור הקריות שליד חיפה, מהווים סכנה ממשית לחיי אדם, כאשר בחודשים האחרונים נוהגת חברה קבלנית לכרות חול משטח המחנה ובתוכו.

המשטרה חוששת, שעם כריית החול עלולים להימצא פגזים חיים, שיועברו למקומות שונים ברחבי הארץ.

על המצב החמור השורר במחנה הנטוש, הקרוי "מחנה ארמירלאלי" (שם שניתן עוד בתקופת המנדט הבריטי) התריע אתמול מפקד תחנת משטרת זבולון, סנ"צ שרגא לוי.

לפני מספר שנים התפוצצו במחנה זה פצצות ופגזים שהועפו למרחק של קילומטרים רבים ברחבי הקריות. אדם אחד נהרג וכמה אנשים נפצעו. בעקבות זאת הוחלט לפנות את המחנה, ששימש בסיס תחמושת, ונראה היה כי במשך השנים פונה השטח מנפלי פצצות ופגזים. אך לפני כחודשיים עצרה המשטרה ילד כבן 12, שהציע לחייל פגזים ופצצות בעיסקת חליפין. הילד סיפר לחוקרי המשטרה, כי הוא ליקט את הפגזים באזור המחנה הנטוש.

אי־לכך הורתה המשטרה לגדר את השטח המשתרע על מאות דונמים. שטח זה מיועד לבנייה מסחרית.

בדיקה נוספת העלתה שעדיין מצויים בשטח עשרות ומאות נפלים של פצצות ופגזים המוסתרים בצמחיה העבותה ומתחת לפני האדמה. כן התברר, כי חברה קבלנית עוסקת מזה מספר חודשים בכריית חול מן השטח, אותו היא מעבירה לאתרי בנייה בעיקר בצפון הארץ.

כאשר הדבר נודע למפקד תחנת זבולון הוא הורה לאנשיו לפתוח בחקירה. מנהלי החברה הקבלנית סיפרו כי הם מחזיקים בידם אישור לכריית החול – אך לא ברור אם האישור מתייחס לכריית חול בתחומי המחנה, או מחוצה לו, ומי נתן לחברה הקבלנית את האישור.

בימים הקרובים יחל בניקוי יסודי של כל השטח הזה מנפלי פצצות ופגזים, שרק בדרך נס לא גרמו עד כה לפגיעות נוספות בנפש וברכוש.

הרוגה ו־4 פצועים בהתנגש משאית ומכונית ליד הקריות

מאת נורית כהנא

שלושים בלילה ארעה תאונה קטלנית על כביש חיפה עכו, שבה נהרגה קורנ־יה סלים (60).

דוד מסיירי (47) תושב חורה, נהג משאית "וולוו", פנה שמאלה בכביש חיפה עכו, לכוון מכון רשאל. תוך כדי כך חסם את דרכה של מכונית פרטית מסוג "פורד" שבה נהג דוד חן (24) מחיפה.

נהג המכונית הפרטית התנגש במשאית וכתוצאה מכך נפצע קשה. בנו בן ה־4 גיא, וחותנו זאב כהן (55) וחותנתו שמחה כהן (52) – שהיו ברכב הפרטי, לאחר שחולצו ממכונית בה־מצוה בעצם, נפצעו קשה. בשעת מסירת הידיעה נמסר כי זאב כהן יצא מכלל סכנה. יתר הפצועים מצויים במצב קל עד בינוני. ההרוגה היתה קרובת משפחה של משפחת נהג הפורד.

נהג המשאית נעצר לחקירה.

מצבו של זאב כהן הוגדר קשה, הוא אושפז ביחידה לטפול נמרץ ונמסר כי לא נשקפת סכנה לחייו. אשתו שמחה מאושפזת במחלקה הכירורגית וסובלת משבר ברגלה ומחבלות בגופה. החתן דוד חן מאושפז במחלקה האורתופדית, ואילו הילד גיא מאושפז במחלקת הילדים, כשהוא סובל משברים בשתי ידיו.

ביה"מ: מותר להתנגד לכניסת שוטרים לבית ללא צו חיפוש

(ע) בית המשפט המחוזי בתל־אביב קבע בפסק־דין עקרוני, כי לכל אדם קיימת הזכות להתנגד לכניסת שוטרים לביתו ללא צו חיפוש, בתנאי שהתנגדותו אינה חורגת מגבול הסבירות.

שופטי ערכאת הערעורים של בית המשפט החליטו לזכות נאשם בתקיפת שוטרים, שנידון ל־6 חודשי מאסר על תנאי, מאחר שהתברר כי השוטרים נכנסו לדירתו ללא צו חיפוש ופעילותם בדירה לא היתה במסגרת מילוי תפקידם. השופטים הדגישו בהחלטתם, כי התנגדותו הנאשם לא חרגה מגבול הסבירות ולכן לא היה בה כדי לבסס את הרשעתו בבית־משפט השלום.

המקרה שבגינו הועמד הנאשם אהרון ארביב לדין אירע בתחילת אפריל 86'. כוח משטרה מלווה בסבנאי "בזק", מצויד בצו חיפוש, הגיע לבניין ב[illegible], שבו התגורר הנאשם – במטרה לאתר תחנת שידור בכבלים שפעלה שלא כחוק. צו החיפוש היה מיועד לדירתו של הנאשם בקומה השנייה. באותו בניין התגוררו עוד שלוש משפחות מבני משפחת ארביב.

מכבאי "בזק" הודיע לשוטרים, לאחר בדיקה על גג הבניין, כי הכבלים מוליכים לדירה שבקומה השלישית ולא לדירת הנאשם. השוטרים הציגו בפני אחיו של הנאשם, ציון ארביב, את צו החיפוש – אולם זה סירב להתיר להם להיכנס לדירתו. השוטרים הודיעו לו כי הוא עצור, נכנסו לדירה ותפסו בתוכה מכשיר וידאו. עד מהרה התפתחה מהומה בין בני משפחת ארביב לשוטרים.

אהרון ארביב הואשם בתקיפת שוטר בנסיבות מחמירות, [illegible] עירעור על הרשעתו בטענה כי החיפוש וכניסת השוטרים לדירה נעשו שלא כדין.

השופטים שלמית ולנשטיין, ערנה שפקי, ויעקב קדמי אימצו את טענת הסניגורים, וקבעו כי הכניסה לדירה היתה שלא כדין, והשוטרים לא פעלו שם במסגרת מילוי תפקידם.

הרב שטיינזלץ בבריה"מ: ינסה לפתוח מוסד תורני

פועל לחתימת הסכם שיאפשר העתקת כתבי יד יהודיים עתיקים שבספריות

הרב עדין שטיינזלץ
הרב שטיינזלץ התרשם מהפתיחות הרבה בבריה"מ בתקופת גורבצ'וב.

(ע) הרב עדין שטיינזלץ, חתן פרס ישראל, שהוציא לאור את התלמוד המנוקד, שוהה במוסקווה ופועל שם לחתימת הסכם, בחסות האקדמיה הלאומית למדעים של בריה"מ, על העתקת כתבי־יד יהודיים עתיקים הנמצאים בספריות בבריה"מ ועל פתיחת מוסד תורני, שיכשיר רבנים ומורים ליהדות.

בראיון טלפוני, ששודר אמש ב"קול ישראל", הוא הביע תקווה שביום א' תיערך מסיבת עיתונאים במוסקווה, שבה יימסר על ההחלטה לבצע תוכניות אלו.

הרב שטיינזלץ הרצה באקדמיה הלאומית למדעים של בריה"מ, ובשבוע הבא ירצה שם שוב בשתי הרצאות פתוחות לקהל. לדבריו, יפורסמו מודעות בעברית על ההרצאות הללו.

50% מתלמידי חטיבות־הביניים בת"א מוגדרים "טעוני טיפוח"

מסמכים פנימיים בעירייה: למרות הרפורמה בחינוך והסעות תלמידים מהדרום לצפון – ביפו ובשכונות הדרומיות אין אינטגרציה חברתית

מאת חיים הנדוורקר
כתב "הארץ" בתל־אביב

אחד מראשי מערכת החינוך בתל־אביב, אליעזר קלונסקי, קבע במחקר פנימי כי כמות טעוני הטיפוח הנכנסים לחטיבות הביניים בתל־אביב עומדת על 50% מכלל התלמידים.

הנתונים הרשמיים המצויים בידי העירייה בנושא זה מלמדים על 18% אחוז טעוני טיפוח בחטיבות הביניים בעיר, ואולם גם מומחה אחר במינהל החינוך של העירייה, שמואל אפרת, גורס כי אוכלוסיית טעוני הטיפוח היא כפולה מזה, וכי אוכלוסיית תלמידים רבה שלא נכללה בקטגוריה של טעוני טיפוח קרובה יותר לגבול המוד של טעוני טיפוח מאשר לאוכלוסיה הרגילה.

על־פי הנתונים הרשמיים השיעור הגבוה של טעוני הטיפוח, יותר מ־30% נמצאים בחטיבות הביניים בדרום וביפו (בתי הספר רוגוזין ועירוני ז'). שיעור בינוני של טעוני טיפוח (15%–30%) נמצא בעירוני ט' ובעירוני מ"ג. בכל שאר החטיבות שיעור טעוני הטיפוח עומד על פחות מ־15%.

נתון נוסף שעולה מהנתונים: היקף של כיתה תל־אביבית אחת עוזב מדי שנה את הארץ.

עוד מתברר כי פתיחת כיתות ז' בבתי הספר היסודיים לטבע ולאמנויות פגעה בהיקפי החטיבות הביניים וברמתן. עקב הירידה במספר התלמידים בתל־אביב יהיה צורך לסגור חטיבת ביניים אחת. החטיבה המועדפת לסגירה היא עירוני ט"ז.

חיים רותן, מנהל האגף לתכנון הערכה ובקרה, קבע במסמך פנימי ומסווג כי למרות הרפורמה בחינוך והסעות תלמידים מהדרום לצפון העיר – ביפו ובשכונות הדרומיות אין למעשה אינטגרציה חברתית. התלמידים הבאים ברובם המכריע מעדות המזרח ושכבות מצוקה נשארים במסגרת סגרגטיבית בלי שיוצר מפגש בינם לבין אוכלוסיית התלמידים משכבות סוציו־אקונומיות גבוהות יותר או מעדות אשכנז. ההסתייגות מהרפורמה והאינטגרציה אינה רק נחלת הורים ותלמידים, אלא גם של ציבור המורים. ציבור זה מתוסכל מהמצב השולל – ברמה אמנם – את ביצוע האינטגרציה בחטיבות הביניים.

רותן גורס כי גם בעתיד יהיה שיעור טעוני הטיפוח בחטיבות הבינמוצע העירוני דומה למצב היום.

בעירייה הוקמה ועדה שתדון בנתונים הללו ובמשמעותם. את המסקנות תגיש הוועדה למשרד החינוך כחומר לקביעת מדיניות.

שבעה חשודים נוספים בפרשת ההשתמטויות משירות בצה"ל

החשודות: תעודות רפואיות מזוייפות ושוחד כדי להשתחרר ממילואים

מאת נורית אמיתי
כתבת "הארץ"

עצורים נוספים בפרשת ההשתמטויות מצה"ל. בשבוע האחרון נעצרו 7 חשודים נוספים המעורבים בפרשה לתקופות של בין יומיים לשבעה ימים.

חלקם חשודים בהשתמטות באמצעות תעודות רפואיות מזוייפות, ואחרים חשודים בלקיחת שוחד וקבלת דבר במרמה.

אתמול הוארך מעצרו של אליעזר קמפל (40) מסביון. הוא חשוד במתן שוחד לקצין צבא כדי ש"יסדר" את מעמדו הרפואי הצבאי. מדובר בסגן אלוף יורם ריל, שעל־פי החשד שהעלה בארכוה היחידה לחקירת פשעים, סייע לחשוד להגיע לפטור משרות מילואים בצה"ל. הוא נעצר לארבעה ימים.

יצחק יואל (37) מגבעת שמואל נעצר ליומיים בחשד שהסתייע בפרץ סבן (שנעצר בחשד לתיווך בפרשה) כדי להשתחרר ממילואים.

שופטת בית־משפט השלום בפתח תקווה, יהה פריש, הוציאה השבוע צו הבאה נגד עופר ארביב (23) מבני־ברק, בחשד ששיתף־פעולה עם סרן עזרא גבאי במתן אישורים כוזבים מסוגים שונים לחיילי מילואים וסדיר. הצו מורה על מעצרו, לכשיאותר, ל־48 שעות, לחקירה בקשר לחשדות נגדו. בינתיים העלתה סכרה כי אינו נמצא בארץ.

חקירת הפרשה שבה נעצרו ונחקרו עשרות אנשים מסתעפת וצפויים מעצרים נוספים.

שלוש מיכליות סיפקו מים לרמת־אביב ג' – שהמשיכה לסבול מתקלות באספקה

מאת חיים הנדוורקר כתב "הארץ" בתל־אביב

גם אתמול המשיכו תושבי רמת־אביב ג' לסבול עקב הפסקת בהזרמת המים לשכונה.

עקב ביצוע עבודות העתקת צינור במסגרת פרוייקט נתיבי איילון, אירעה שלשום תקלה טכנית וכתוצאה מכך סבלו מאו תושבים של שכונות בצפון תל־אביב מהפסקות מים, בעיקר בקומות העליונות של הבניינים. המצב הקשה ביותר היה בשכונת רמת־אביב ג'. (ח.ה.)

מאמצי עובדי העירייה במשך הלילה הקודם לתקן את התקלה עלו בתוהו, וגם אתמול בשעות היום נמשכו השיבושים באספקת המים.

העירייה הועיקה לשכונת רמת־אביב ג' שלוש מיכליות לאספקת המים ואנשיה המשיכו במשך היום בניסיונות לתיקון התקלה.

מכשיר חדש להקפאת עוברים בבי"ח כרמל יגביר סיכויי נשים ללדת עוד ילד בעתיד

מאת ירדה גל כתבת "הארץ" בחיפה

מכשיר להקפאת עוברים מדור חדיש ביותר הוכנס לשימוש ביחידה להפריה חוץ גופית בבית החולים "כרמל" בחיפה.

יתרונו של המכשיר, על־פני דורות מיושנים יותר, במנגנון בקרה ממוחשב ומתוחכם המונע היווצרות גבישים בתהליך ההקפאה. הגבישים גורמים הרס חלק מהביציות המופרות, והמכשיר זה נמנע הנזק לעוברים המוקפאים.

ד"ר חיים אברמוביץ, מנהל המחלקה, מסר שהמכשיר, שנרכש בכספי תרומתה של הלן פרידבורסקי מבריסל (בסך 70,000 מארק), משפר את איכות העוברים המוקפאים, ובדרך זו יגדלו סיכויי הנשים ללדת ילד נוסף בעתיד.

עד כה נולדו ב"כרמל" 24 תינוקות מבחנה ו־7 לידות נוספות צפויות בשבועות הקרובים.

40 פצועי של"ג שעדיין מאושפזים מתארחים באילת

מאת איתן רבין
כתב "הארץ"

כ־40 פצועי צה"ל במלחמת לבנון, המאושפזים בבית לוינשטיין ברעננה, הגיעו לסוף שבוע לאילת.

הם יהיו אורחי העיר אילת, חברת ארקיע, והאגודה למען החייל.

הפצועים יסיירו בעיר ובאתרי התיירות.

"התנועה באוויר" תוכפל לקראת שנת 2000 ללא היערכות ראויה

מאת א. קרן
כתב "הארץ"

דאגה לעתיד התנועה האווירית, שהיקפה צפוי להכפיל עצמו לקראת שנת 2000, הובעה בכנס האזורי (אירו־פה) של איגוד פקחי הטיסה שהסתיים אמש.

בכנס השתתפו 40 נציגים מ־17 מדינות במערב אירופה. בלטו בהעדרם נציגי ארצות הגוש המזרחי ובן נציגי יוון וקפריסין.

תנועה זו סובלת כיום ממחסור בכוח אדם מיומן, המגיע בארצות אחדות למחצית מהדרוש, מחוסר בטכנולוגיה מתקדמת ומחוסר במרחב אווירי. המחסור בא לידי ביטוי במקרים רבים של "כמעט תאונה".

נמסר כי לקראת שנת 1992, שבה צפויים שינויים מרחיקי־לכת בארצות השוק האירופי המשותף, אין מרבית המדינות מוכנות לשינויים.

בכנס הובעה דאגה למצב המדול של פקחי הטיסה בארץ, הסובלים מהעדר איגון מתקדם בשל מחסור במדריכים מיומנים בעלי הסמכה.

הכנס הביע גם דאגה למצב השורר בארצות כמו יוגוסלוויה, איטליה וספרד.

נציגי איגוד הפקחים הישראלי התריעו גם נגד צורת החקירה של פקחי הטיסה כאשר הפקחים, לדבריהם, אינם מוגנים והחקירה נעשית באורח לא תקין.

מיפגע בטיחותי בטיסות למצרים

בכנס פקחי הטיסה הובעה דאגה מיוחדת למצב השורר בנתיב האווירי הדרומי לישראל, שם אירע לפני כחודשיים מקרה שמטוס "אל על" שטס לאפריקה כמעט התנגש עם מטוס שטס לירדן, עקב חוסר תקשורת עם המרחב האווירי המצרי.

סגן נשיא הפדרציה העולמית הציע בכינוס לתאם פגישה עם גורמים מצריים כדי לטפל בבעיה במסגרת הפדרציה של פקחי הטיסה.

ערך את העמוד: דוני עובר

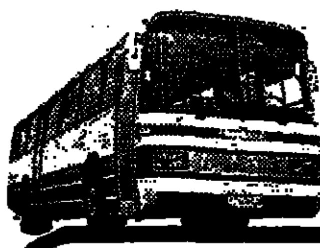

שיפורים, שינויים בקוי השרות של "אגד" החל מ־16.10.88

באשור המפקחים על התעבורה

קו חדש מס' 229

רחובות — נמל תעופה בן גוריון וחזרה.
מהלך הקו: מרחובות דרך נס ציונה, ראשון־לציון, צומת בית דגן, מסעף אור יהודה, יהוד, מסעף התעשיה האוירית, נתב"ג וחזרה.
לוח זמנים:
בימים א' — ה' בלבד מרחובות בשעות 6.00, 6.30,
מנמל תעופה בן גוריון בשעות 16.00, 16.30.

קו חדש מס' 313

אשדוד — נמל תעופה בן גוריון וחזרה.
מהלך הקו: מאשדוד דרך יבנה, נס־ציונה, ראשון לציון, צומת בית דגן ובכביש המהיר לנמל תעופה בן גוריון, וחזרה.
לוח זמנים:
בימים א' — ה' בלבד מאשדוד בשעה 6.30 מנמל תעופה בן גוריון בשעה 17.00.

קו חדש מס' 323

אשדוד־רחובות דרך בית חולים קפלן וחזרה.
מהלך הקו: מאשדוד דרך צומת בני דרום, צומת גדרה, גדרה, בית חולים קפלן, צומת בילו, רחובות וחזרה.
לוח זמנים:
ימים א' — ה'
מאשדוד: 7.30, 8.30, 9.45, 10.45, 11.45, 13.45, 14.45, 15.45, 16.45, 17.45.
מרחובות: 9.15, 10.15, 11.15, 12.15, 13.15, 15.15, 16.15, 17.15, 18.15, 19.35.
ימי שישי
מאשדוד: 7.30, 8.45, 9.45, 10.45, 11.45, 12.45.
מרחובות: 9.15, 10.15, 11.15, 12.15, 13.15, 14.15.
עם הפעלת קו זה יפסיק לפעול קו מס' 20 מאשדוד לבית חולים קפלן וחזרה, כמו כן יחולו שינויים בלוחות הזמנים של הקוים: 036, 48, 212.

קו חדש מס' 24

מרמלה לכרמי יוסף, נוה שלום, קיבוץ נחשון, כפר אוריה. קו זה ירכז חלק מהנסיעות הקיימות של קו מס' 20, ויתן שרותים גם לתושבי כרמי יוסף ונוה שלום.
פרטים בלשכת המודיעין בתחנה המרכזית של "אגד" ברמלה. טל. 08-220222.

קו מס' 555 ראשל"צ-צפון ת"א-הרצליה שרות לילה.
החל מיום ראשון 16.10.88 יפסיק קו זה לפעול, ויחודש באביב 1989.

קו מס' 174 מצפון תל־אביב לראשל"צ, בנסיעות שבין השעות 14.00—17.00 ימשיך מהלך נסיעתו ויגיע עד למצבה בראשל"צ.
עם הפסקת קו 555 בשירות לילה, יחזור קו 174 ויפעל מצפון תל־אביב לראשל"צ עד שעה 24.00, ומראשל"צ לצפון תל־אביב עד שעה 23.00.

קו מס' 901 אקספרס מחיפה לתל־אביב, בימים א' — ה', החל משעה 21.20 יצא מהדר/רחוב החלוץ, דרך התחנה המרכזית וימשיך במסלולו הרגיל לתל־אביב.
לוח זמנים מהדר: 21.20, 21.45, 22.15, 22.45. (בימי חמישי הקו יתוגבר).

לוחות הזמנים יהיו בתוקף עד 31.12.88, פרט ליום הבחירות לכנסת וחג החנוכה שלגביהם תפורסמנה הודעות בנפרד.

פרטים נוספים ולוחות זמנים, מפורסמים בדפי זהב האזוריים לאחר מפתח הסיווגים, בלשכות המודיעין בכל תחנות "אגד" ברחבי הארץ, ומרכזי המידע כדלקמן:

ת"א	ירושלים	חיפה	ב"ש
03-432777	02-304304	04-549121	053-74341

אגד התנועה של המדינה

קיבוץ במרכז הארץ מעוניין ברכישת מפעל מצליח

הצעות לשלוח לת.ד. 8105 ר"ג מיקוד 52180 (עבור מפעל)

— סודיות מובטחת —

אוסקר

מסעדה • פאב
מוסיקה ישראלית ושנות השישים
25% הנחה
על התפריט בימי א' ובכל יום בין 19.00-21.00
דיזינגוף 210 ת"א, 03-220456
פתוח מ־19.00

הרבה חברים לדרך

120 מועמדי רצ לכנסת

1. שולמית אלוני
2. יוסי שריד
3. רן כהן
4. דדי צוקר
5. מרדכי וירשובסקי
6. נג'יב אבו־רקיה - חקלאי
7. רחל אלתרמן - פרופ', ארכיטקטורה
8. בני טמקין - ד"ר, מדע המדינה
9. רפי זגורי - מנהל חשבונות
10. ליסה בלום - סטודנטית למשפטים
11. תאופיק זיידאן - רואה חשבון
12. עבדול חלים זועבי - הנדסאי
13. נעמי חזן - פרופ', יחסים בינ"ל
14. משה סויסה - רב
15. בכור מכלוף - עובד סוציאלי
16. ורד לבנה - סוציולוגית
17. עודד צוקר - עורך־דין
18. משה יהודאי - רב
19. דני ואלה - חקלאי ומורה
20. דני מרן - מהנדס
21. עידן דינאי - עורך־דין
22. מיכאל להב - שיווק
23. נומי שיבלי - מורה
24. בועז מואב - ד"ר, ביולוגיה
25. מאיר לם - עורך־דין
26. רפי דוידזון - מורה
27. יעל מזרחי - מדריכת נוער
28. צבי קוליקובסקי - ד"ר, רופא
29. מוחמד חג' יחיא - איגודים מקצועיים
30. בת־עמי יפה - עובדת סוציאלית
31. אריה זיידאן - שכיר
32. ירון זהבה - מחשבים
33. דוגי ישראלי - חקלאי־טייס
34. ארנן יקותיאלי - עורך־דין ומד"ל
35. משה צארום - גימלאי
36. נחמיה להב - חינוך
37. עבדאללה ג'באדה - מורה
38. אורנה צילאג - יחסי־ציבור
39. חושן יצחק - עורך־דין
40. זועבי טרב - מורה
41. חורי נואת - עקרת־בית
42. נעם כשר - שיווק
43. רותי תירוש - מורה
44. יעקב פרץ - מכניקה
45. פהד עבוד - סוכנות ביטוח
46. עבד־אל־ג'יפאר - מורה
47. שארלי סבג - שכיר
48. פארס אבו זיידאן - שכיר
49. ניסים ברוטשייב - כלכלן
50. יעל בן שחר - מחנכת
51. זחלאקה מאזן - מורה
52. ערן לב - סטודנט
53. חנה להב - מנהלת בית־ספר
54. יעל סולל - עורכת־דין
55. גליליה פלוטקין - סוציולוגיה
56. אורה אור - מוציאה לאור
57. סיגל בן ישי - סטודנטית
58. זהר גלבוע - סטודנטית
59. דורית אברמוביץ - סטודנטית
60. יהודה דרור - אדריכל
61. עידית טפרסון - שחקנית
62. יעל פיקרסקי - מחנכת
63. מיכאל פאנוס - מורה
64. יהודה להב - עתונאי
65. עפר גור אריה - מהנדס מחשבים
66. מרדכי רודד - גימלאי
67. דולי אורן - זבנית
68. אהרון קרומר - מסגר
69. עדנה רז - מנהלת־חשבונות
70. משה הורוביץ - עיתונאי
71. אברהם גל - עורך־דין
72. מירונה גרינברג - פסיכולוגית
73. חני שירה - עורכת־דין
74. אלעטברה טלאל - משפטן
75. יוסי אלפי - במאי וסופר
76. אדי קאופמן - ד"ר, מדע המדינה
77. עבדאל כרים זועבי - עצמאי
78. אורי רם - ד"ר, סוציולוג
79. יהושע אריאלי - פרופ', הסטוריה
80. משה נגבי - משפטן, עיתונאי
81. יגאל עילם - ד"ר, הסטוריה
82. יאיר ינוב - כלכלן
83. עדנה מרגלית - ד"ר, פילוסופיה
84. מיכל רפאלי - דוברת
85. יחיעם ויץ - ד"ר, הסטוריה
86. חגי שמואלי - עורך־דין
87. חן חבר - ד"ר, ספרות
88. רמי טלמור - עורכת
89. תמר לשם - יועצת חינוכית
90. נחום ורבין - ד"ר, רופא מנתח
91. רות דיין
92. אהוד פאפוריש - חקלאי
93. שולמית וולקוב - פרופ', הסטוריה
94. יונתן שפירא - פרופ', סוציולוגיה
95. יעקב לורך - פרופ', חינוך וביולוגיה
96. עדי אופיר - ד"ר, פילוסופיה
97. אילנה המרמן - ד"ר, עורכת ומתרגמת
98. אריה זקס - פרופ', משורר ומרצה
99. אילן דר - שחקן
100. ניסים עזיקרי - שחקן
101. סמי מיכאל - סופר
102. דן דרין - אדריכל
103. שלמה גבעולי - עיתונאי
104. דינה גורן - ד"ר, עיתונאית
105. עדה בן־נחום - סופרת ומתרגמת
106. שוש אביגל - עיתונאית
107. דוד מושביץ - עו"ד, תעשיין
108. יהודה פלקוביץ - תעשיין
109. אפרים ריינר - מנהל חברות
110. מרדכי בר־און - ד"ר, גימלאי
111. דן יעקובסון - ד"ר, לימודי עבודה
112. דן שביט - סופר ומחנך
113. אריאנה הרך־הכהן - משוררת, עיתונאית וטבחית
114. אורי ברנשטיין - עו"ד, משורר ותעשיין
115. משה גורן - אלוף מיל., משק וכלכלה
116. גילה אלמגור - שחקנית
117. חנה מרון - שחקנית
118. אסא כשר - פרופ', פילוסופיה
119. יורם קניוק - סופר ועיתונאי
120. אריה סימון - מחנך וגימלאי, חתן פרס ישראל

העובדות מצביעות רצ

התנועה לזכויות האזרח ולשלום
מרכז, טל: 03-661560, 5101847. סניף ת"א, טל: 03-429896, 296939. ירושלים, טל: 02-249185. חיפה, טל: 04-241686. באר־שבע, טל: 057-72180

מכנז מן الاحل

מפקד משטרת מונטנגרו האחראי לדיכוי ההפגנות התפטר מתפקידו

הצעד נועד להביא לרגיעה בציבור היוגוסלבי ● צפוי טיהור בישיבת הוועד המרכזי של המפלגה ביום ב' הקרוב

מפקד המשטרה של הרפובליקה היוגוסלבית מונטנגרו, שהורה בסוף השבוע שעבר לכוחות הביטחון להפעיל כוח נגד מפגינים, התפטר אתמול בניסיון להביא לרגיעה בציבור.

רדיו בלגרד מסר כי לאור ג'וג'יץ' התפטר בעת ישיבה שהתקיימה בטיטוגראד, בירת מונטנגרו.

ראש שירותי הבטחון של יוגוסלביה, סטאנה דולאנץ', שנחשב בזמנו כיורש אפשרי לנשיא טיטו, יודח כנראה כאשר הוועד המרכזי של המפלגה יתכנס ביום ב'. עמו צפויים להדיח 45 בעלי תפקידים בכירים במפלגה הקומוניסטית.

הפעלת הכוח ביוזמת ג'וג'יץ' נגד המפגינים שדרשו את התפטרותם של מנהיגי מונטנגרו, הגבירה את המתיחות ביוגוסלביה, השרויה עתה בתסיסה הפוליטית והכלכלית החמורה ביותר שלה מאז מלחמת העולם השניה.

שני חיילים אלג'יריים ניצבים על טנק, אתמול, באחד מן הרחובות הראשונים של אלג'יר. כוחות צבא עדיין מוצבים ברחובות הראשיים לאחר שבוע של מהומות דמים. (תצלום אי־פי)

גורבאצ'וב: משפחת אכרים מייצרת יותר מזון מ־30 עובדי קולחוז

דיבר בכינוס המיוחד הוועד המרכזי בנושא החקלאות ● יאגור ליגאצ'וב, המתנגד לרפורמות, נעדר מהדיונים

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינביה

קופנהאגן (מיוחד ל"הארץ"). מושב מיוחד של הוועד המרכזי שדן בחקלאות ובמחסור במוצרי מזון בסיסים לאוכלוסיה הסתיים אתמול במוסקבה.

גורבאצ'וב שהשמיע את הנאום המרכזי קרא ליישום החלטות הוועידה המיוחדת שכונסה ביוני וכה התקבלה החלטה המקבילת להתיר לכל משפחת איכרים לחכור אדמות מדינה לתקופה של 50 שנים כדרך לעידוד היוזמה הפרטית אצל חברי הקולחוזים.

הוא טען כי משפחת איכרים בת 4–5 נפשות מסוגלת לייצר מזון עבור מזון השוק, לא שמספקים 30 עובדי קולחוז.

הצלחתו הפוליטית של גורבאצ'וב להדיח ממוסדות המפלגה את יריביו הפוליטיים אינה מבטיחה את ביסוס מעמדו כל עוד נמשך מחסור במזון. המחסור השורר באספקת מזון לערים מיוחס בין היתר גם לצעדים שנקט מנגנון המפלגה לצורך עידוד מורת־רוח בקרב האוכלוסיה נגד גורבאצ'וב והרפורמה הכלכלית שהוא מבקש לחולל.

בהודעת טאס על מושב הוועד המרכזי לא מוזכר שמו של יאגור ליגאצ'וב, שמונה זה לא מכבר כאחראי לחקלאות במזכירות הוועד המרכזי.

ליגאצ'וב ידוע בהתנגדותו לביטול הקולקטיביזציה ועידוד יוזמה פרטית בתחום החקלאות – צעדים שהגדירם כ"הזורת הכלכלה הקפיטליסטית, 70 שנה לאחר מהפיכת אוקטובר".

שער הדולר ירד – 1.8175 מארק

לונדון (ע"ד). הידיעה כי הגרעון המסחרי של ארה"ב גדל באוגוסט במידה ניכרת, הורידה אתמול את שער הדולר אך המטבע האמריקאי הצליח להתאושש ובסוף יום המסחר בלונדון היה שערו 1.8175 מארקים ו־128 יאן.

הגרעון המסחרי עלה באוגוסט ל־12.18 מיליארד דולר, לעומת 9.47 מיליארד ביולי.

8 ילדים בדרא"פ נהרגו מפגיעת ברק

יוהנסבורג (ע"ד ע"צ). שמונה ילדים בני פחות מ־9 שנים נהרגו מפגיעת ברק ביום ג' בבקתת נצרים שבה ישנו — מסר רדיו יוהנסבורג.

היה זה בבי'אני, שבבאואנקולו, מדינה שבטית בעלת שלטון עצמי.

אמנסטי תובע חקירה אודות מהומות אלג'יר

לונדון (ע"צ). ארגון "אמנסטי" קרא לנשיא אלג'יריה, שאדלי בנג'דיד, להורות על חקירה דחופה אודות אותם, כולל ילדים, שנהרגו בידי כוחות הבטחון במהומות.

בהודעתו הביע הארגון הבינ־לאומי את דאגתו ממעצרם של מתנגדי המשטר, שנשפטו בהליכים מקוצרים ונידונו למאסר. לפי ידיעות שבידי הארגון עונו אסירים באלג'יריה.

מטוס נוסעים התקרב "מדי" למטוס של רייגן

וושינגטון (ע"ד) מטוס נוסעים אמריקאי התקרב עד כדי שלושה ק"מ למטוס של נשיא ארה"ב רונאלד רייגן, תוך כדי הפרת כללי בטיחות הטיסה – מסר שלטון מינהל התעופה הפדראלי.

לפי הכללים המקובלים, אסור למטוסים להתקרב זה לזה לכדי פחות מ־5 ק"מ. מינהל התעופה יוחקר בתקרית.

אוסף המשורר בודלייר נמכר ב־1.6 מיליון ד'

פאריס (ע"ד ע"צ). אוסף כתבי־יד, מכתבים ורישומים של המשורר שארל בודלייר, נמכר אתמול ב־1.6 מיליון דולר במכירה פומבית.

מכירת אוסף הכתבים של המשורר הצרפתי בן המאה ה־19 משכה קונים מצרפת, שוויץ ובלגיה.

הפריט היקר ביותר היתה היצירה "לבי במערומיו" אוטוביוגרפיה של המשורר, שנמכרה לספריה הלאומית ב־350,000 דולר.

יאושרו כתבי האמנה של 123 חברות האו"ם

מרכז או"ם (עסט"א). ועדת האמנה באו"ם המליצה פה אחד שהעצרת הכללית תאשרר את כתבי האמנה של 123 מדינות החברות באו"ם וביניהן ישראל. כתבי האמנה יוגשו רשמית ביום ג' הבא (כתבי האמנה של 36 מדינות נוספות יוגשו במועד מאוחר יותר).

ההחלטה בנושא זה אושרה ללא התנגדות ע"י 9 חברי הוועדה ביום ג שעבר.

עורך את העמוד: רוני בורנשטיין

ירדן תקבל 320 מיליון ד' להקמת סכר על הירמוך – 10 ק"מ מישראל

רבת עמון (ע"צ) ירדן קיבלה הבטחה מאנשי כספים ערביים ואחרים למימון הקמת סכר בצפון המדינה, שעלותו כ־320 מיליון דולר, הודיע מנהל מחלקת ההשקיה במיניסטריון הירדני לענייני מים והשקיה, מוחמר ועפר אל עאלם.

ירדן וסוריה חתמו בספטמבר 1987 על הסכם להקמת סכר "אל וואחדה" (האיחוד) על הירמוך בקירבת מרגון בגבול הירדני־סורי ובמרחק 10 ק"מ ממזרח לגבול ישראל.

לפי תנאי ההסכם, התחייבה ירדן לשאת ב־30% מהוצאות המימון של תוכנית זו. השבוע התכנסו ברבת עמון נציגים של הקרנות הערביות של כווית וסעודיה לפיתוח כלכלי, הבנק האיסלמי, הבנק העולמי, הסוכנות האמריקאית לפיתוח בינלאומי, צרפת, גרמניה המערבית, בריטניה, איטליה, שוויץ, בריה"מ ויפאן, לדון בהשתתפותן במימון 70% מהוצאות התוכנית. ישיבה נוספת נקבעה לפברואר 1989 ברבת עמון.

בהקמת הסכר יוחל בספטמבר 1989 והעבודה תימשך שלוש שנים. הסכר יאפשר ניצול 225 מיליון מטרים מעוקבים מים בתקופה 1993־1994. בעקבות הפעלתו, תוכל ירדן להכפיל את שטח האדמות המעובדות ולספק לרבת עמון ולאיזור זרקה כ־50 מיליון מטר מעוקב מי שתיה. סוריה תקבל כ־75% מהחשמל שיופק בהפעלת הסכר.

ירדן הקימה בשלושים השנים האחרונות 5 סכרים, בקיבולת כוללת 110 מיליון מטרים מעוקבים.

לוחמי גרילה בבורמה טוענים שכבשו עמדות שהחזיק הצבא

בנקוק (אי־פי). דובר של ארגון גרילה בבורמה טען אתמול כי המורדים הצליחו לכבוש מספר עמדות שהוחזקו על ידי כוחות הממשלה בבורמה במשך יותר מארבע שנים.

המורדים טענו גם כי כבר שלשום הצליחו לכבוש מספר גבעות בגדה המערבית של נהר המואיי, המפריד בין בורמה ותאילנד, מסרו פקידים רשמיים.

לקולי פרידשטיין

אתך באבלך הכבד במות אחותך

דובה ז"ל

המרכז למניס בישראל
ההנהלה וצוות העובדים

למשפחת כהן ולבית כצט

תנחומינו על פטירת

אבי המשפחה

ומייסד חברתכם

משפחת חכמי
וקבוצת חכמי

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

ד"ר אינג' ישראל אלתרמן ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון הקרוב 16.10.88 בשעה 4:00 אחה"צ בבית העלמין בסביון

המשפחה

זוכרים בכאב ובגעגועים
בחלוף שנה למותו של יקירנו

אינג' פנחס שילוני ז"ל

נתייחד עם זכרו ביום שלישי, ד' בחשון תשמ"ט (18.10.88) בשעה 3 אחה"צ, בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה.

אשתו, בניו,
נכדתו ונכדיו

לשכת עורכי־הדין בישראל

אבלה על מותו של

השופט **משה גולן ז"ל**

לשעבר סגן נשיא של בית המשפט המחוזי בירושלים

ומביעה תנחומים למשפחה

הוועד המרכזי — ועד מחוז ירושלים

למשפחת גולן

אתכם באבלכם הכבד
במות יקירכם

"חבר המתרגמים"
ההנהלה והעובדים

למשפחת כהן ובית כ.צ.ט.

משתתפים באבלכם על מות האב
יו"ר מועצת המנהלים

אברהם זוסמן כהן ז"ל

חברת יכין חקל

עם

אברהם, רבקה כהן ומשפחתם

מתאבלים במות האב

דוד ז"ל

ורדה ושלמה וינר

לאברהם כהן ומשפחתו

אתכם באבלכם במות האב

דוד ז"ל

דנטיב בע"מ – מעבדת שיניים
ההנהלה והצוות

למשפחת כהן ולחברת כצ"ט

משתתפים בצערכם במות

א. ז. כהן

הנהלת מכתשים

אנו מודיעים בצער רב על פטירתו
של בעלי, אבינו וסבנו היקר

חנן פיילר ז"ל

ההלוויה תתקיים היום יום שישי ג' בחשון התשמ"ט 14.10.88 בשעה 10.30 בבית העלמין החדש בכפר סמיר, חיפה.

רעיתו: אסתר פיילר
בנו וכלתו: אלי ורותי פלייר
בתו וחתנה: נורית וגדי גולן
אחותו וגיסה: צילי ועדי הרמן – ארה"ב
נכדיו: גיא וטלי, עידו, תומר, רון, לילך, אהוד
נינה: מתן

לברעז יפעת ומשפחתו

אתכם באבלכם על מות

האם

משפחת גלברד
משפחת היינמן
משפחת פליגלר

דחפון
שרות הודעות בלפוני של דחוק
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

יקירנו

מתתיהו קליר ז"ל

איננו

ההלוויה תתקיים ביום ראשון, ה' בחשון תשמ"ט, 16.10.88 בשעה 15.00 בבית העלמין, רחוב פינסקר בהרצליה

יושבים שבעה בבית המנוח, רחוב עקיבא אריה (וייס) 22 ת"א

האבלים:
רעייתו: שפרה קליר
בנו: צבי ודפנה קליר ובני ביתם
בתו: בנימינה ואלכסנדר אגוליק ובני ביתם
אחיו: נחום קליר ובני ביתו
אחותו: שושנה קשינבסקי ובני ביתה
וכל בני המשפחה

למאיר כהן ומשפחתו ולבית כ.צ.ט

משתתפים באבלכם במות

אברהם זוסמן כהן ז"ל

הנהלת "אגן"
יצרני כימיקלים בע"מ אשדוד

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

מנחם דגוט ז"ל

נתייחד עם זכרו ליד הקבר בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה (החלק העליון) ביום ששי י' בחשון תשמ"ט 21.10.88 בשעה 13.30.

לכל מנחמינו בכתב ובעל פה נתונה תודתנו

המשפחה

לעו"ד צבי קליר ומשפחתו

משתתפים איתכם באבלכם הכבד
עם הסתלקותו של אבי המשפחה

מתתיהו קליר ז"ל

בית ש. הורוביץ ושות'

לחברנו מאיר כהן ובנ"ב

אתכם באבלכם הכבד במות אבי המשפחה

א.ז. כהן ז"ל

מי יתן ולא תדעו דאבה עוד.

אגף הכימיה והפרמצבטיקה
התאחדות התעשיינים בישראל

במלאת שלושים לפטירתה של יקירתנו

רחל שלון ז"ל

נעלה לקברה להתיחד עם זכרה ביום שלישי ז' חשון תשמ"ט (18.10.88) בשעה 15.00 בבית העלמין הישן בחוף הכרמל

המשפחה

לאברהם כהן ומשפחתו

אתכם באבלכם עם פטירתו של יקירכם

דוד ז"ל

שלא תדעו עוד דאבה

אתי בן ציון

למשפחת נצר

אתכם באבלכם במות יקירכם

אשר נצר ז"ל

מנהל חבל הצפון
ממייסדי מקורות ובוניה

מקורות מרחב הדרום

מתנת סולן לשנה החדשה

25 מערכות סולן-פון לניהול ורישום שיחות טלפון ראשונות בתשמ"ט ימכרו:

ב-5 תשלומים שוים ללא ריבית וללא הצמדה

צלצל מיד 03-372346-9

אישורי משרד התקשורת: 922,930

סולן חוסך לי טלפונים!

הפעם חלם

כי הפעם צריך קול חזק לשלום

משרד החינוך והתרבות
האגף לחינוך על יסודי — המחלקה לבחינות

איתור מעריכי בחינות בגרות נוספים

משרד החינוך והתרבות מעוניין להגדיל את מספר המורים המעריכים בחינות בגרות במקצועות –:

1. חיבור עברי
2. הבעה והבנה
3. אזרחות

רשאים להגיש מועמדות מורים העונים על התנאים הבאים:
1. מורה בעל רשיון הוראה קבוע במקצוע.
2. מורה המגיש בשלש השנים האחרונות תלמידים לבחינות הבגרות.
3. נכונות המועמד להשתתף בהשתלמות בהערכת הבחינות שתתקיים בחופשות.

על המעוניינים לפנות בכתב עד לתאריך 31.10.88 אל גב' ריקי חיים,
המחלקה לבחינות – משרד החינוך והתרבות, שבטי ישראל 29, ירושלים 91911.

מנהיגי סין ובריה"מ יפגשו באפריל 1989 – לראשונה אחרי 20 שנה

גם ראש ממשלת הודו ראג'יב גנדי יבקר בסין ● צופים פתיחת דף חדש ביחסים בין המדינות

פקינג (ע"ר). מנהיגי סין וברית"מ יערכו פגישת פיסגה ב-1989 – יתכן כי אתמול לאחר פגישת דנג קסיאו-פינג עם נשיא פינלנד מאונו קויביסטו.

שר החוץ הפיני קאלבי סורסה, הודיע על כך לעיתונאים לאחר שדנג הבטיח לנשיא פינלנד, ששר החוץ קיאן קיצ'ן יבקר במוסקבה השנה, כדי להכשיר את הקרקע לפגישת פיסגה.

שר החוץ הפיני מסר מפי דנג, כי ראש ממשלת הודו ראג'יב גנדי יבקר בסין בקרוב, וכי צפוי שביקור זה יפתח דף חדש ביחסים בין שתי המדינות.

דיפלומטים מערביים ומקורות סובייטיים אמרו כי הם מצפים שמנהיג בריה"מ מיכאל גורבאצ'וב יבקר בסין באפריל או במאי 1989. הפיסגה האחרונה בין מנהיגי סין וברית"מ נערכה בפקינג ב-1959, כשחרושצ'וב נפגש אז עם המנהיג מאו. היחסים המדיניים והאידאולוגיים בין שתי השכנות הקומוניסטיות הורעו אחר כך. מוסקבה פינתה את מומחיה מסין ב-1960 וב-1969 אירעו התנגשויות לאורך הגבול הסיני-סובייטי.

התנאי הסיני

התנאי המוקדם שהציגה סין הפעם לפסגה עם בריה"מ, היה שמוסקבה תפעיל לחצים על וייטנאם שתפנה כי 108 אלף חייליה שהיא מחזיקה בקמבודיה, שם תומכת סין בכוחות גרילה, הנלחמים נגד הממשלה השלטת בפנום פן. דיפלומטים אמרו כי מתקבל הרושם שמוסקבה ופקינג הגיעו לידי הסכמה בעניין קמבודיה.

שליח סובייטי ביקר באוגוסט בפקינג לניהול שיחות על קמבודיה ושר החוץ הסיני קיאן נפגש בספטמבר בניו יורק עם עמיתו הסובייטי שברדנאדזה. מקור מזרח אירופי אמר כי הוא מצפה שוייטנאם תודיע על לוח זמנים לפינוי כוחותיה מקמבודיה עוד לפני שגורבאצ'וב יבקר בפקינג.

וייטנאם פלשה לקמבודיה לקראת סוף שנת 1978, כדי להדיח מן השלטון את "החמר רוז'" הנתמכים ע"י סין. היא הבטיחה שתפנה את כוחותיה מקמבודיה עד 1990, אך סין הודיעה כי אין מאמינה להבטחה זו.

דנג, בן 84, פרש מהפוליטביורו של המפלגה הקומוניסטית הסינית בנובמבר 1987 אך ממשיך לכהן כיו"ר הוועדה הצבאית המרכזית של המפלגה. דיפלומטים ופקידים סיניים אומרים שלמרות שהודיע על פרישה למחצה, הוא עדיין המנהיג הסיני החזק בארצו.

נציגים של צפון ודרום קוריאה לוחצים ידיים אתמול בעת השיחות שקיימו ביניהם בגבול שתי המדינות. מטרת הדיונים היא להפיג את המתיחות ששררה בין שתי הקוריאות לאחרונה סביב המשחקים האולימפיים. בחזית נראים שני ראשי המשלחות מדרום קוריאה (מימין) ומצפון קוריאה (משמאל). (תצלום איי-פי)

אפגניסטן תשוקם ב־795 מיליון ד'

ניו יורק (ע"צ). בכנס שנערך שלשום במרכז או"ם נתקבלו התחייבויות לסייע לשיקומה של אפגניסטאן בשיעור כולל של 795.5 מיליון דולר, ובכלל זה סיוע של 600 מיליון דולר מצד בריה"מ שכוחותיה הצבאיים מפנים את אפגניסטאן.

19 מדינות וכן הקהיליה האירופית והוותיקאן הביעו נכונות להשתתף במימון פעולות השיקום של אפגניסטאן.

התרומה הגדולה ביותר, אחרי זו של בריה"מ, היא של יפאן, שהבטיחה להשתתף בתוכנית ב־60 מיליון דולר. אחריה באה גרמניה המערבית שתרומה 27 מיליון דולר.

חילופי גברי בשגרירות הסובייטית

סגן ראשון של שר החוץ הסובייטי, יולי וורונצוב נתמנה כשגריר ארצו באפגניסטאן.

השגריר הנוכחי, ניקולאי אגורצ'וב, נכנס לתפקידו באפגניסטאן רק לפני ששה חודשים.

אל על מטענים לכל השערים

שערי מטבע חוץ — 13.10.88

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר					1.59	1.66	1.6129	1.6331	1.59	1.66	1.6129	1.6332	1.6265	−0.0010
1 ליש"ט					2.76	2.89	2.8049	2.8399	2.75	2.88	2.7984	2.8336	2.8192	0.0109
1 מארק גרמני					0.87	0.91	0.8814	0.8924	0.86	0.91	0.8811	0.8922	0.8867	0.0047
1 פרנק צרפתי					0.25	0.27	0.2586	0.2618	0.25	0.27	0.2584	0.2617	0.2692	0.0105
1 גולדן הולנדי					0.76	0.80	0.7821	0.7819	0.76	0.80	0.7807	0.7905	0.7867	0.0042
1 פרנק שוויצרי					1.02	1.07	1.0433	1.0563	1.02	1.07	1.0429	1.0560	1.0495	0.0081
1 כתר שוודי					0.25	0.26	0.2564	0.2596	0.25	0.26	0.2562	0.2594	0.2584	0.0008
1 כתר נורבגי					0.23	0.25	0.2381	0.2411	0.23	0.25	0.2377	0.2407	0.2398	0.0008
1 כתר דני					0.22	0.24	0.2283	0.2311	0.22	0.24	0.2285	0.2314	0.2300	0.0011
1 מרק פיני					0.36	0.38	0.3732	0.3778	0.36	0.39	0.3731	0.3777	0.3739	−0.0005
1 דולר קנדי					1.31	1.37	1.3347	1.3513	1.31	1.37	1.3319	1.3486	1.3417	−0.0005
1 דולר אוסטרלי					1.25	1.35	1.3000	1.3163	1.26	1.35	1.3026	1.3189	1.3098	0.0007
1 ראנד דרא"פ					0.39	0.54	0.6558	0.6640	0.41	0.58	0.6556	0.6639	0.6593	0.0021
10 פרנקים בלגיים					–	–	0.4207	0.4259	0.40	0.43	0.4202	0.4255	0.4229	0.0022
10 שילינג אוסטריים					1.23	1.29	1.2525	1.2682	1.23	1.30	1.2537	1.2695	1.2617	0.0073
1000 לירטות איטלקיות					1.16	1.23	1.1825	1.1973	1.16	1.25	1.1819	1.1968	1.1897	0.0063
100 יינים יפאניים					1.24	1.30	1.2596	1.2753	1.23	1.30	1.2591	1.2749	1.2663	0.0089

לאל על מטענים טיסת מטען יומית לאירופה
ולארצות הברית.
EL AL אל על

4 שנות מאסר בצ'כוסלובקיה למו"ל קתולי שפעל במחתרת

וינה (איי־פי). עיתונאים ומו"לים בצ'כוסלובקיה החתימו עצומה על מעצרו של מו"ל קתולי שפעל במחתרת, ויתכן כי גזר הדין הוא "הפרה של עקרוני הצדק" – מסר דובר מטעמם.

בית דין גבוה בסלובקיה גזר על איבן פולנסקי (52) מאסר של 4 שנים באשמה שהדפיס חומר תעמולה.

בהודעה נדירה על משפט בו מעורבים מספר דיסידנטים, מסרה סוכנות הידיעות הצ'כוסלובקית "סטק" כי בית המשפט הגבוה אישר את פסק הדין בגין "פעולותיהם של המו"לים נגד הרפובליקה".

בידיעה של מו"ל הפועל בלינדין, הקשור בסוכנות ידיעות עצמאית הפועלת בצ'כוסלובקיה, נאמר כי הפנייה לשחרורו של פולנסקי נתמכה על ידי 88 איש העובדים עבור 31 פירסומים מחתרתיים היוצאים אור בצ'כוסלובקיה.

הצהרתם של העיתונאים והמו"לים פורסמה בפראג שלשום – יום לאחר שמנהיגות צ'כוסלובקיה פירסמה שורה של חילופים שביצעה בממשלה.

לחץ מופעל על חברי הפרלמנט הבריטי לבטל נסיעתם לדמשק

מאת שאול צדקא
סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). ממשלת בריטניה נקטה צעד חסר תקדים ומנסה לסכל את תוכניתם של 4 חברי פרלמנט לבקר בשבוע הבא בדמשק ולהיפגש בה עם מדינאים סוריים. בהוראתה של מרגרט תאצ'ר הפעיל משרד החוץ הבריטי לחץ כבד על הארבעה, בעיקר על שני חברי השמרנים של המשלחת. הם נדרשו לבטל את הביקור המיועד להתקיים ביום ד' והוזהרו כי הממשלה תגנה את נסיעתם אם זו אכן תיערך.

הארבעה מקווים להפגש עם הנשיא אסד, סגנו ושריו כדי לדון באפשרות חידוש היחסים הדיפלומטיים עם בריטניה. ראש הממשלה תאצ'ר מסרבת, לעומת זאת, להתפייס עם הסורים כל עוד לא ידיחו את ראשי המודיעין של חיל האוויר אשר יזמו לפני שנתיים את הניסיון לפוצץ מטוס אל־על בטיסה מלונדון לישראל. היא גם דורשת כי אסד ינתק כליל את קשריו עם קבוצת אבו־נידאל אשר העתיקה את מקום פעילותה מדמשק לעמק הבקאע.

ה"ברון השחור" מפאריס נלכד לאחר טיסתו באליזה

נהג לבצע טיסות פיראטיות בגובה נמוך לאורך שדרות האליזה

מאת יואב מוקר
סופר "הארץ" בצרפת

פאריס (מיוחד ל"הארץ"). כוחות הבטחון הצרפתים הצליחו אתמול, לבסוף, ללכוד את הטייס האלמוני שעשה בחודשים האחרונים סידרה של טיסות פיראטיות בשמי פאריס. "הברון השחור" ביצע אתמול גיחת־מעוף נוספת, בגובה נמוך, לאורך שדרות השאנז אליזה. מיד אחר־כך עצרו אותו אנשי משטרה סמוך למסלול ההמראה של שדה תעופה קטן בסאן־סיר, ממערב לפאריס.

נראה כי מדובר במי שהיה טייס קרבי אלבר מאלטרייה, בן 52, שכבר ביצע לפני כשנתיים גיחה ראוותנית מעל "שאנז אליזה". בשעתו תואר כמעורער בנפשו, נקנס, ורשיון הטייס שלו נשלל. זמן קצר אח"כ שוחרר.

זה כשלושה חודשים מנסה משרד של משטרת הגבולות הצרפתית ושל חיל האוויר ללכוד את מבצען של טיסות־לילה מוזרות בשמי פאריס. עדיין לא ברור אם העצור הזה [illegible] בביצוע טיסות הלילה.

זו תמונת ארכיון של הטייס אלבר מאלטרייה, המכונה "הברון השחור", בעת טיסה בגובה נמוך בשדרות האליזה.

"שבוע ישראל" חסר תקדים בהיקפו בסכסוניה התחתית

250 אירועים מאורגנים בעשרות מקומות יישוב, בתקציב של מיליוני מרקים

מאת דניאל דגן

בון (מיוחד ל"הארץ"). במדינה הפדרלית סכסוניה התחתונה שבמערב גרמניה נערך מאז יום א' "שבוע ישראל" הכולל פעולות תרבות זה סדרה בהיקף חסר תקדים.

במסגרת האירועים נערכים מופעי מחול, שירה, פולקלור ונגינה, הצגות סרטים ואירגון תערוכות. נקבעו הרצאות ודיונים מוקדשים על בעיותיה של ישראל ותהנות רדיו מקומיות מקדישות שידורים מיוחדים לנעשה בארץ.

ראש ממשלת סכסוניה התחתונה, ארנסט אלברכט, קרא לתושבים להשתתף ב"שבוע ישראל", שיימשך למעשה כל החודש. אלברכט הביע תקווה, שהאירועים הרבים יאפשרו לאוכלוסיה להכיר טוב יותר את ישראל, מדינה שאותה הגדיר כבעלת הסטוריה יהודית.

250 האירועים במסגרת "שבוע ישראל" פרוזו בעשרות ערים ועיירות, ורק חלק מהם מתרכזים בהאנובר – בירתה של סכסוניה התחתונה. ממשלת המדינה המחוזית השקיעה מליוני מרקים באירגון האירועים ומימונם.

בין הלהקות והאמנים מישראל המופיעים בימים אלה בסכסוניה התחתונה: השלישיה הישראלית למוסיקה קמרית, להקת המחול בת שבע, התיאטרון הקאמרי, להקת הפולקלור שלום תל אביב, הקלרניסט גיורא פיידמן ולהקתו, מקהלת רינת, הפסנתרן אבנר עדי, התזמורת הקמרית של בת ים ותזמורת הנוער מחולון.

ההופעות ב"שבוע הישראלי" כוללות גם סימפוזיון מדעי המאורגן על ידי החברה לחקר הביוטכנולוגיה בעיר בראונשוייג. אחד ממנחי הסימפוזיון הוא נשיא המדינה לשעבר אפרים קציר.

ערך את העמוד: רוני בורנשטיין

אתה מוזמן להציע

הזמנה לקבלת הצעות למכירת דירות עם גג ברמת אביב ג'
פרויקט מגדלי אביב - רח' ברזאני
הזמנה מס. תא/1/88

חברת שיכון עובדים בע"מ מבקשת הצעות לחתימה על חוזי מכירה בגין 4 הדירות שפרטיהן בעת פרסום ההזמנה הם כדלקמן:

גוש מס.	חלק מחלקה מספר	בנין	דירה מס'
6631	1	7	53 עד 56 כמפורט במסמכים

כל דירה היא בת 4 חדרים בשטח של כ-145 מ"ר בקומה 14 בתוספת 1 חדר בשטח של כ-23 מ"ר וגג מרוצף בשטח של כ-105 מ"ר בקומה ה-15 בתוספת 2 מקומות חניה מקורים ומניה בבריכה המקומית.

מחיר מינימום: כאמור במסמכי ההזמנה.

גובה הפקדון: 12,000 ש"ח.

את חומר ההזמנה ניתן לקבל תמורת -.115 ש"ח (כולל מ.ע.מ) בהמחאה לפקודת שיכון עובדים, שלא יוחזרו, במשרדנו בתל-אביב רח' לה גרדיה 58, בימים א-ה בין השעות 8.30-12.30.

המועד האחרון להגשת ההצעות הוא 19.10.88 שעה 12.00 בצהריים.

הצעה שלא תמצא בתיבה שבמשרדנו ביום ובשעה האמורים מסיבה כל שהיא לא תדון.

אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כל שהיא.

מגדלי אביב | יש לך כתובת שיכון עובדים

כשאני בחו"ל המכונית שלי ב- CAR INN

עכשיו בישראל!
- אחסון מכוניתך במגרש מקורה ומוגן.
- הסעה פרטית ממשרדנו לנתב"ג ובחזרה (כ־7 ק"מ).
- ביטוח מקיף לרכבך המאפשר לך "להקפיא" את הביטוח שלך ולחסוך כסף רב.
- אחזקה שוטפת של רכבך, הכוללת התנעה ורחיצה.
- שרות 24 שעות ביממה!!!

צלצל עכשיו CAR INN
03-9330833
וטוס בראש שקט

* מקבוצת שווקים חדשים – החברה לפתוח שווקים בע"מ

צים חברת השיט הישראלית בע"מ

צים ZIM

מכרז מס' 5/88 שרותי נקיון במשרדי החברה בחיפה
מכרז מס' 6/88 שרותי שמירה במשרדי החברה בחיפה
מכרז מס' 7/88 שרותי נקיון במשרדי החברה באשדוד
מכרז מס' 8/88 שרותי שמירה במשרדי החברה באשדוד

צים חברת השיט הישראלית בע"מ מזמינה בזה הצעות לאספקת השרותים האמורים לעיל.

חברות, הרשומות אצל רשם החברות כספקי שרותים האמורים לעיל, מוזמנות להגיש הצעות למכרזים הנ"ל.

ניתן לרכוש את מסמכי המכרז מתאריך 16.10.1988 עד תאריך 24.10.1988 בשעות 08.30 - 11.00 במשרדי החברה בחיפה שד' פל-ים 7/9, בקומת הכניסה חדר מס' 1 תמורת -.50 ש"ח (בתוספת מע"מ) לכל מכרז, שלא יוחזרו. התשלום בהמחאה בלבד.

המציע יגיש הצעתו במעטפה סגורה, שעליה מצויין מספר המכרז, והכוללת את כל מסמכי המכרז ממולאים לפרטיהם כהלכה, כולל הסכם חתום ע"י המציע ותעודת רישום אצל רשם החברות, לתיבת המכרזים המצויה בכתובת ובמקום האמורים לעיל, לא יאוחר מתאריך 31.10.1988 שעה 11.00.

סיור במשרדי החברה בחיפה ובאשדוד יתקיים לאחר תאום טלפוני עם מספר - 04-652553.

אי-מילוי פרט כלשהו במסמכי המכרז או עריכת שינוי כלשהו במסמכים אלה או אי-מילוי פרט כלשהו האמור במודעה זו עלולים לגרום לפסילת ההצעה.

אין צים חברת השיט הישראלית בע"מ מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

אורי צוקרמן
מנהל אגף אדמיניסטרציה, משק ונכסים

מכינים ארוע ורוצים אוירה כפרית? "ענין בטעם" שירותי אירוח וקייטרינג בסגנון כפרי, לשרותכם.

לא צריך לחכות עד הקיץ הבא בשביל ארוע עם טעם

שירותי אירוח וקייטרינג בסגנון כפרי

כשר!
נמשכת ההרשמה לארועי החורף
- מבחר בשרים משובחים על האש בגריל פחמים במקום הארוע.
- בשר מטלאים הגדלים במשק שבמושב.
- אסאדו – שיטת צליה דרום אמריקאית.
- תבשילי בשר איכותיים.
- הפיתוי בפיתה: פיתות דרוזיות חמות היישר מתנור העץ לעיני הקהל בזמן הארוע.
- אוירה כפרית מיוחדת.
- סלטים, קינוחים, משקאות ושאר פינוקים.
- לארועים מ־50 עד 1500 אורחים.
- יעוץ חינם בבית הלקוח.
- אפשרות לארועים ביתיים.

שרותי האירוח והקייטרינג ניתנים בכל רחבי הארץ
הוסיפו ענין וטעם לארוע!

ענין בטעם - לאניני הטעם
ענין בטעם בע"מ משק זמיר מושב חרות
דואר תל־מונד 40691 טל. 052-61125.

هكذا من الأصل

مكبر من الاصل

ספורט

בעריכת יחיאל ארדי

אלופות יוגוסלוויה לא הותירו סיכוי לאליצור

גביע אירופה/נשים

מאת יוסף הבב

כדורסלניות אליצור תל־אביב הובסו אמש במישחק הראשון בגביע אירופה לאלופות, באולם בית־ספר ישורון בפתח תקוה. הקבוצה היוגוסלווית איירה עלתה גבוה על בנות אליצור 70–53 (28–19).

המישחק לא היה ברמה גבוהה, למרות שבקבוצה האורחת שיחקו שתי כדורסלניות שזכו במדליית כסף בסיאול: רזיצה מרואנוביץ' המתנשאת לגובה 2.02, שנכנסה בדקה ה־8, קלעה 18 נקודות וקלטה 10 כדורים חוזרים, ומארה לאקיץ' (1.70) מסרה.

במחצית הראשונה התנהל מישחק שקול. עד לדקה ה־5 נשמר שוויון 6–6 ובהמשך הובילו היוגוסלוויות 22–19 ו־28–19 בהפסקה. אבל במחצית השניה עשו האורחות ככל העולה על רוחן והגדילו את יתרונן ל־65–43, לפני שניצחו 70–53.

● קלעו לאיירה: מרואנוביץ' 18, רוסיץ' 17, לאקיץ' 10, רדגידביץ' 9, ראדנוביץ' 9, הוס 4, זאבטיץ' 2, זבידיץ' 1.

● קלעו לאליצור: דרייגר 17, גרוסמן 13, וולך 10, רון 7, קיטנסקי 4, גושן 2.

שפטו טורקן מתורכיה וסאבוב מבולגריה, לעיני 500 צופים בפ"ת.

כדורגל / ליגה לאומית

בית"ר ירושלים יבחן את המוליך מפתח־תקוה

דרבי תל־אביבי כפול בהרצליה: בית"ר – הפועל ת"א היום, מכבי – בני יהודה מחר

מיבחן רציני מצפה מחר למוליך החדש של הליגה הלאומית, הפועל פתח־תקוה, שיתמודד בבלומפילד עם בית"ר ירושלים – במישחק המוקד של המחזור הרביעי.

עוד מיפגש מסקרן יהיה בבאר־שבע: הפועל המקומי, שהודח מהפיסגה, יארח במאבק צמרת את מכבי חיפה המדורג שלישי.

מכבי נתניה, המדורג רביעי, יארח את העולה החדש הפועל ירושלים. עולה אחר, הפועל טבריה, יתמודד במיגרשו הביתי עם צפריירים חולון.

הארצטריון בהרצליה יארח שני מישחקי דרבי של העיר תל־אביב. במישחק היחיד שיהיה כבר היום ייפגש שם בית"ר תל־אביב עם האלוף, הפועל תל־אביב. מחר יתמודדו מכבי תל־אביב ובני־יהודה.

במישחק המוקדם בבלומפילד (13.00) ישחקו בשבת שמשון תל־אביב והפועל כפר־סבא. השעה הראשית למישחקים – 15.00.

טבלת הליגה הלאומית

1. הפועל פתח־תקוה	4	5–8	9
2. הפועל באר־שבע	4	3–6	8
3. מכבי חיפה	4	3–7	6
4. מכבי נתניה	4	4–5	6
5. בית"ר ירושלים	4	2–4	5
6. בית"ר תל־אביב	4	3–3	5
7. הפועל תל־אביב	4	3–5	4
8. מכבי תל־אביב	4	2–3	4
9. הפועל טבריה	4	3–3	4
10. הפועל ירושלים	4	5–4	3
11. שמשון תל־אביב	4	4–1	2
12. הפועל כפר־סבא	4	7–3	2
13. צפריירים חולון	4	5–4	1
14. בני־יהודה	4	5–0	1

כדורגל / ליגה לאומית

שחקני הפועל ת"א יופיעו עם תעודות זהות; מכבס יוחתם

מאת פיני אייזן, סופר "ספורט הארץ"

● הפועל תל־אביב קיים אתמול אימון בוקר קל לקראת מישחק הדרבי נגד בית"ר תל־אביב היום בהרצליה. באימון השתתף גם עודד מכבס, שגילה יכולת טובה ויוחתם בקבוצה ביום שני. "עודד שווה לנו עשרה שערים בעונה וגם המאמן מאטיץ' מרוצה מיכולתו", ציין אלי איפלה מנהל הקבוצה.

אתמול הסירו עורכי הדין באייזר ואורן את העיקול שהטילו על הכנסות הקבוצה. כך יועברו עתה למועדון הכנסות הדרבי, שיאפשרו לפרוע חלק מהחוב לשחקנים. שחקני הפועל תל־אביב, שתעודם הכספים עדיין לא הופקדו בהתאחדות, יעלו למישחק עם תעודות זהות במקום כרטיסי שחקן – עד שיוסדרו חובות הקבוצה למס־הכנסה.

● בית"ר תל־אביב נופש בבית־מלון ומשם יצא לדרבי נגד האלוף. להרכב יחזור הבלם יחיאל אבן־צור, לאחר שריצה עונש הרחקה.

● הפועל באר־שבע. ההצלחות הגבירו את ההתעניינות בקבוצה, ומצפים לקהל רב במישחק עם מכבי חיפה. רפי ברדמו החלים מפציעה וישוב להרכב.

● מכבי נתניה חזר לביתו לאחר שבארבעת המחזורים הראשונים שיחק שלוש פעמים בחוץ. היום תקיים הקבוצה אימון בוקר קל ממנו שוחרר יגאל מנחם, שהתלונן על עייפות בעקבות אימוניו בנבחרת. המגן אלעד קורן קיבל זריקות בקרסולו הפגוע וחזר להתאמן, אולם כנראה שלא יפתח בהרכב.

● שמשון תל־אביב. אבינעם שגיב ושלמה מרוחי חוזרים להרכב למישחק מול הפועל כפר־סבא. שתי הקבוצות רוצות ניצחון ראשון וליאור לוי, מנהל שמשון, הצהיר: "אנחנו מנצחים".

● הפועל כפר־סבא מנסה לשמור על אווירה רגועה. אמש יצאו השחקנים לבילוי משותף כדי להרים את המוראל ערב המישחק בבלומפילד עם שמשון.

● בני־יהודה יופיעו לדרבי נגד מכבי בהרכב מלא. אהוד בן־טובים, מאמן הקבוצה, מקווה שקבוצתו תבקיע סוף־סוף. "מכבי ירדה קשה אך הכדור עגול ואני מאמין שננצח", אמר.

● מכבי תל־אביב יופיע בהרכב חסר בגלל פציעותיהם של הקשרים אלון נתן ומוטי איוניר.

כדורמים

היום גמר הגביע

הפועל גוש זבולון והפועל גבעת־חיים יתמודדו היום בגמר גביע המדינה בכדורמים בבריכה במכון וינגייט. שחקני גוש זבולון ינסו למנוע תואר כפול מגבעת חיים, שזכתה באליפות בשבוע שעבר.

שלב אחד מוקדם מדי: מנסדורף נגד גילברט היום בחצי הגמר

אחרי ניצחונות קלים על מרונז ודייויס. ואדרנסבורג בלם ברבע הגמר את התנופה הגדולה של פרקיס ויתמודד היום עם קריקסטיין

המדורג הבכיר בטורניר ריקלים. בריד גילברט מארה"ב, הובס בדרכו לניצחון על האמריקאי סקוט דייויס ברבע הגמר. היום ישחק גילברט בחצי הגמר נגד עמוס מנסדורף, שניצח אותו אשתקד בגמר. (צילום: עודד קרן)

טורניר ריקלים

מאת יאיר עמיקם, סופר "ספורט הארץ"

מי שמתכוון להגיע היום למרכז הטניס ברמת השרון, למישחקי חצי הגמר של טורניר ריקלים הפרס הגדול, ועדיין אין בידו כרטיס כניסה – מוטב שיקח בחשבון מספר גורמים. ראשית, ישחקו שם היום ארבעת המדורגים הבכירים של הטורניר, ארון קריקסטיין (2) נגד כריסטו ואן רנסבורג (4) ובריד גילברט (1) מול עמוס מנסדורף (3). זה כשלעצמו מבטיח עניין ומתח. הפקקים הארוכים של יום שישי בצהריים בצומת הכפר הירוק יקבלו "חיזוק" של עוד מאות כלי רכב, כך שמוטב להקדים ולהגיע לפני הכנסת הפתיחה המיועדת ל־13.30, פן ימצאו חובבי הטניס קופות נעולות ויציעים גדושים. עד אתמול נמכרו רוב הכרטיסים, כך שצפויה תפוסה מלאה, היינו 5,500 צופים. בואו הצפוי של נשיא המדינה חיים הרצוג יוסיף את המימד הרשמי והטכסי לטורניר, שיסתיים בשבת.

אתמול קיווינו ששחר פרקיס יעפיל גם הוא לחצי הגמר וישבור את המחסום המקובל. רצינו לחגוג את יום הולדתו ה־26 במגרש קרוב, במישחק חצי הגמר, אך הדרום אפריקאי המבריק כריסטו ואן רנסבורג – שאגב יחגוג את יום הולדתו ה־26 בשבוע הבא – רצה גם הוא מתנה הולמת. כבר בתחילה ניתן להבחין שפרקיס אינו במיטבו, כפי ששיחק בשני הסיבובים הראשונים. ונסבורג הצליח לשבור את חבטות הפתיחה של שחר, לראשונה בטורניר הנוכחי, ועשה זאת פעם נוספת במערכה הראשונה כדי להוביל 6–3. עם פתיחת המערכה השניה הוביל הדרום־אפריקאי 2–0, שב לאחר שבירת ה"סרוויס" של שחר ונראה היה שהוא צועד לניצחון ודאי. פרקיס לא ויתר, הפך את הקערה, הוביל 4–2 וניצח 6–3. בדרגים אלה הגיש בחזקה בנסיון הראשון, אך כשנאלץ להגיש שנית הצליח רנסבורג להשיג את הנקודה בעליה מהירה לרשת, נשק אותו ניצל בהרבה נקודות מכריעות. בעידוד הקהל עלה פרקיס למערכה המכריעה כאשר הוא מנהל קרב צמוד עם יריבו. במצב 3–3 הצליח רנסבורג לשבור את חבטות ההגשה של שחר ואגרופו הקמוץ דומה כאילו הגיע, עם קפיצת השימחה שלו, אל עמודי התאורה. הוא חש אז כי דרכו לחצי הגמר מובטחת. שחר לא ויתר וכמעט עשה זאת. במצב 4–5, כשרנסבורג מגיש, הוביל שחר 40–0 אך לא מצא את הפירצה כדי לזכות בנקודה נוספת שהיתה מקנה לו שוויון 5–5 וסיכויי ניצחון. "הוא עשה פשוט נקודות ולא היה לי מענה", אמר פרקיס בצער לאחר המישחק. רנסבורג צבר 5 נקודות רצופות וניצח 6–4, במערכה הקובעת.

פרקיס היה מאוכזב בסיום אבל בכל מקרה ראוי ליום הולדת שמח. המתנה שקיבל, 3,330 דולר, תספיק לו למימון לימודי הכלכלה עליהם הוא שוקד.

מי ששמר על הגולת הישראלית בחצי הגמר הוא אלוף אשתקד, עמוס מנסדורף, שניצח בקל את הגרמני אלכסנדר מרונז 6–1, 6–4. אחרי מערכה קלה בה שבר עמוס את הגשתו של מרונז 4 פעמים, הצליח הגרמני החסון לגמול למנסדורף במערכה השניה והקטין ל־4–5, אך עמוס צבר את הנקודה שהוסרה לו לחצי הגמר.

בריד גילברט, שהתמודד אשתקד עם מנסדורף בגמר, יפגוש בו היום שוב, אבל בשלב מוקדם יותר – לאחר ניצחון קל יחסית 6–4, 6–3 על סקוט דייויס, אחרי מישחק עצבני למדי. האמריקאי דייויס, שדורג במקום ה־11, הציג לפרקים הבריקות אך עצבנותו מנעה ביכולתו, בפרט שמולו ניצב שחקן מיומן כגילברט.

גם ארון קריקסטיין עלה לחצי הגמר בלא מאמץ מיוחד, כשניצח את פטר באואר מגרמניה 6–4, 6–2.

עם תום מישחקי רבע הגמר ועוד בטרם הסתיימו מישחקי הזוגות נקבע, שקריקסטיין יפתח היום נגד ואדרנסבורג, ואילו מנסדורף ישחק רק לאחר מכן נגד גילברט. גם הטלוויזיה, שתעביר היום את מהלך הטורניר בשידור ישיר החל מ־16.30 עד 17.30, העדיפה כמובן לצלם בפעולה את הטניסאי הבכיר של ישראל.

שעה קלה לאחר מישחק היחידים שלו יתייצב מנסדורף לחצי גמר הזוגות, בו ישתף פעולה עם ואן רנסבורג נגד הצוות חוקאסה וסמית. בחצי הגמר האחר יתמודדו (בשעה 16.00 במגרש 14) גאיי ולוין עם הגרמנים מרונז ובאואר.

תוצאות רבע גמר הזוגות: ואן רנסבורג ומנסדורף – בטמן ולואיס 6–3, 6–7, 6–3; באואר ומרונז – וסטפאל וסוארז 7–5, 7–6; גאיי ולוין – גילברט ודייויס 7–6, 6–4; חוקאסה וסמית – אלבראר ואנגל 6–2, 6–3.

טניס / גביע דייויס

מנסדורף אופטימי: אפשר לנצח את נואה ולקונט

מאת יאיר עמיקם, סופר "ספורט הארץ"

בתורים לכניסה לאיצטדיון קנדה ברמת השרון לא דיברו אתמול רק על מנסדורף, קריקסטיין וגילברט. "מה, אנחנו משחקים נגד צרפת בגביע דייויס?", שאל אוהד טניס, וחברו ענה: "אין לנו צ'אנס. לא ראית שנבצה את יאניק נואה והנרי לקונט".

את התשובה לפסימיסטים סיפק מי שישחק נגד צרפת, עמוס מנסדורף. במסיבת עיתונאים רבת משתתפים, לאחר ניצחונו ברבע הגמר על הגרמני אלכסנדר מרונז, אמר עמוס: "זו הגרלה מצויינת. נואה ולקונט הם שחקנים נהדרים, אבל אפשר לנצח אותם. אני מקווה ששניהם יגיעו בפברואר למישחק נגד ישראל. אפשר לשחק בתקופה זו גם בחוץ, ברמת השרון, אבל אני מעדיף לשחק באולם". כשנשאל, אם יהיה מוכן לשחק באולם בחולון, אם איצטדיון יד אליהו יהיה תפוס, אמר מנסדורף: "ודאי שאני מוכן, אבל בתנאי שאוהדי הכדורסל של הפועל חולון יבואו לעודד..." ואיזה מישטח עדיף? "הצרפתים משחקים טוב על כל מישטח, בפרט על חימר. באולמות נשחק על מישטח הרבה יותר מהיר והוא יהיה נוח לנו".

נוכל לקחת מהם שלוש נקודות? עמוס: "נגד צ'כיה, האמנתם שננצח ועוד על אדמת צ'כיה. מי יודע, אולי מישהו מהם ישבור רגל... מעבר לזה, יש לנו שחקנים טובים. גלעד בלום בכושר טוב ומשחק כמו אחד מחמישים הראשונים בעולם, ושחר פרקיס הוכיח בטורניר הנוכחי כי הוא חיוני לנו".

מנסדורף ניצח את לקונט פעם אחת והובס על ידו פעמים אחרות. נגד נואה הפסיד עמוס במישחק ראווה. ישראל עדיין לא שיחקה נגד צרפת בגביע דייויס.

כדורגל / ליגה ארצית

ועידת פיסגה בפ"ת: מכבי מארח את יבנה

מאת סופר "ספורט הארץ"

בפתח־תקוה תחל מחר הסידרה הפופולרית המכונה "מישחקי העונה". מכבי יבנה, הצועד בראש הטבלה הארצית עם 12 נקודות, יתארח אצל היורד מהלאומית מכבי פתח־תקוה, שלא נוצח מראשית העונה. הפועל רמת־גן, שעדיין לא איבד נקודה, ישחק כבר היום בחוץ עם הפועל יהוד. השעה הראשית – 15.00.

יתר המישחקים: מכבי שעריים – הפועל חדרה, הפועל לוד – בית"ר נתניה (ו' – 14.30), הפועל בת־ים – מכבי טמרה (מגרש לזרוס), מכבי רמת־עמידר – מכבי יפו, הפועל חיפה – בית"ר רמלה (קרית־אליעזר).

טבלת הליגה הארצית

1. מכבי יבנה	4	1–10	12
2. הפועל ר"ג	4	5–10	12
3. מכבי פ"ת	4	2–6	10
4. מכבי שעריים	4	6–7	7
5. מכבי יפו	4	2–3	5
6. בית"ר רמלה	4	4–4	5
7. הפועל חדרה	4	7–6	5
8. מכבי טמרה	4	2–2	4
9. הפועל לוד	4	4–3	3
10. הפועל יהוד	4	5–2	3
11. הפועל בת־ים	4	5–1	3
12. בית"ר נתניה	4	6–4	2
13. רמת־עמידר	4	7–3	1
14. הפועל חיפה	4	9–4	1

ברזיל ניצחה 2–1 והשביתה את חגיגות ה־100 של בלגיה

כדורגל

אנטוורפן (שרות "ספורט הארץ"). נבחרת ברזיל ניצחה אמש לאתמול את בלגיה 2–1 במישחק חגיגי שהיה באנטוורפן, במלאת 100 שנה להתאחדות הכדורגל הבלגית. ברזיל הציגה מישחק מבריק, במיוחד במחצית הראשונה, בה גם הבקיעה את שני השערים.

הקשר ג'וסאני מקבוצת ואסקו דה גאמה (ששיחק בטורניר האולימפי בסיאול אך החמיץ את הגמר מול בריה"מ) הבקיע את שניהם. הראשון, בדקה ה־27, היה בבעיטת עונשין מסובבת שהשאירה את השוער הבלגי מישל פרודהום חסר אונים. את השער השני הבקיע ג'וסאני עשר דקות לאחר מכן בבעיטת 11 מטר, לאחר שז'והר גרון הכשיל ברחבה את ז'ואו פאולו.

בלגיה התעוררה במחצית השניה והצליחה לצמצם את הפער בדקה ה־65. המגן ליאו קלייסטרס נגח פנימה לאחר הגבהת קרן. בלגיה ניסתה להשוות, אולם השוער הברזילאי טאפארל היה בכושר מעולה. לבלגיה היה זה מיבחן אחרון לפני מישחק הגביע העולמי נגד שווייץ ביום רביעי.

בגטבורג סיימו נבחרות שוודיה ופורטוגל בתיקו 0–0 במישחק ידידות. לשוודים היה זה מבחן כוח אחרון למישחק הגביע העולמי ביום רביעי בוומבלי מול אנגליה. הוא התקיים תחת גשם סוחף ועל מגרש חלק. רק 10 אלפים צופים – בהם המנג'ר האנגלי בובי רובסון – חזו במישחק.

נבחרת הכדורגל של צרפת עד גיל 21 זכתה בגביע אירופה לנבחרות צעירות לאחר שניצחה במישחק הגומלין בבזאנסון, צרפת, את יוון 3–0. המישחק הראשון באתונה הסתיים לפני כשלושה חודשים בתיקו 0–0. פרנק סאוזי, קשר מארסיי, הבקיע את שני השערים בדקות 8 ו־55.

מאיוט והקנדי קונל ברבע הגמר בסידני

סידני (איפי). טים מאיוט מארה"ב, בעל מדליית הכסף באולימפיאדת סיאול, העפיל לרבע גמר אליפות אוסטרליה הפתוחה באולמות, כשניצח את בן ארצו טוד נלסון 7–5, 6–2. לרבע הגמר עלה אמריקאי נוסף, ריצ'ארד מאטושבסקי, שניצח את מארטי דייויס הוותיק 6–4, 6–4.

אולימפיאדת הנכים

4,000 ספורטאים מ־65 ארצות בסיאול

סיאול (איפי). כ־4,000 ספורטאים מ־65 ארצות ישתתפו כאן, בין ה־15 ל־24 באוקטובר, באולימפיאדה ה־8 לנכים. הלפיד האולימפי יובא בשבת לאיצטדיון, להדלקת המשואה המסורתית, בסיומו של מירוץ שליחים בו יטלו חלק 280 ספורטאים – בהם 88 על עגלות־נכים.

בריה"מ, סין, צ'כיה, פולין ויוגוסלוויה, שאינן מקיימות יחסים דיפלומאטיים עם דרום קוריאה, יהיו בין המשתתפות. גם ישראל שיגרה משלחת גדולה, בת יותר מ־60 ספורטאים, והיא מועמדת לכמה מדליות זהב.

גביע אופ"א

גם המאמן מיכלס לא הציל את לוורקוזן

ליסבון (איפי). באייר לוורקוזן, מחזיקת גביע אופ"א – בחוץ. הקבוצה הגרמנית, אותה מאמן השנה ההולנדי ריינוס מיכלס, מי שהוליך את נבחרת הולנד לזכיה באליפות אירופה לאומות, הפסידה שלשום 1–0 לקבוצה הפורטוגזית בלננאנשש. זה היה מישחק הגומלין. גם במיפגש הראשון, שהיה בגרמניה, ניצחו הפורטוגזים 1–0.

שער הניצחון הובקע בדקה ה־84 על ידי קרלוס "אראר" פינטו בבעיטת עונשין: הכדור פגע ברגלו של אחד ממגיני לוורקוזן, הישטה את השוער והורד פנימה.

יובנטוס לא התקשתה למחוק את פיגור 1–0 נגד הקבוצה הרומנית אוטלול גלאטי, והביסה אותה 5–0 בגומלין בטורינו. בסיבוב השני בגביע אופ"א תשחק יובנטוס עם אתלטיק בילבאו הספרדית. החלוץ הפורטוגזי רוי בארוס הבקיע שני שערים, בדקות 29 ו־71. את האחרים כבשו לואיג'י דה אגוסטיני (17), מיכאל לאודרופ (26) והוותיק אלסנדרו אלטובלי (49).

25 אלף צופים חזו במישחק בו לא הופיע שוער־הרכש הסובייטי של יובנטוס, אלכסנדר זוואורב. לפי חוקי אופ"א יוכל לשחק בגביע אירופה רק מהסיבוב השלישי ואילך, שכן העברתו התבצעה מאוחר מדי.

פרטיזאן בלגראד העפילה לסיבוב השני בגביע אופ"א, לאחר שהביסה את סלאוויה סופיה 5–0 בבולגריה, אותה תוצאה בדיוק בה ניצחה גם במישחק הראשון.

ליגה אנגלית

רק שלושה מישחקים

לונדון (שרות "ספורט הארץ"). רק שלושה מישחקים יתקיימו מחר בליגה האנגלית. הסיבה: נבחרת אנגליה מתכוננת למישחקה החשוב במוקדמות הגביע העולמי, ביום רביעי מול שוודיה, וקבוצות ששלחו נציגים לסגל האנגלי הורשו לדחות את מישחקיהם המתוכננים.

המישחק המעניין ביותר בין השלושה יהיה הדרבי של צפון אנגליה, בין ניוקאסל, המדורגת לפני אחרונה בטבלה, למידלסברו (מקום 10). ניוקאסל פיטרה בתחילת השבוע את המנג'ר וילי מקפאל, לאחר סידרת הכישלונות של פתיחת העונה. מידלסברו מצידה הודחה לפני שלושה ימים מגביע הליגה בידי טראנמיר רוברס מהליגה הרביעית. שני המישחקים האחרים: צ'רלטון – אסטון וילה; שפילד ונסדיי – וימבלדון.

בסקוטלנד הוקדם מחזור המישחקים שתוכנן לשבת לאמצע השבוע, כדי לאפשר לשחקני סגל הנבחרת להתכונן כיאות ובראש שקט למישחק הגביע העולמי שיהיה ביום רביעי בגלאזגו עם יוגוסלוויה. ריינג'רס ניצחה בחוץ את היברניאן 1–0 והיא ממשיכה להוביל עם 17 נקודות מ־10 מישחקים. האלופה סלטיק חזרה לעצמה. היא ניצחה את דאנדי יונייטד, שהיתה שניה בטבלה, 1–0. אברדין, שסיימה בתיקו 1–1 בחוץ עם סנט מירן, עלתה למקום השני, עם 14 נקודות. במישחק נוסף: דאנדי – מאדרוול 1–1.

גרמניה

4–5 במישחק גביע והפוגה בליגה

מאת זיגמונד שטיגלר

אירדינגן (מיוחד ל"ספורט הארץ"). במישחק גביע מרתק, שהסתיים רק לאחר הארכה, ניצחה באייר אירדינגן את איינטראכט פראנקפורט 5–4.

אירדינגן כבר הוליכה 3–0, משערים של שטיקרוט (48) וקונץ (51, 64). אולם בדקה ה־65 הוכנס אנדרסון להרכב פראנקפורט וחולל מיפנה. דקה לאחר כניסתו צימצם ל־3–1. באוקלרץ הקטין כעבור דקה נוספת ל־3–2 ובדקה ה־77 הישווה אנדרסון ל־3–3. פנקל הבקיע בדקה ה־92 בבעיטת 11 מ', כדי להשיב את היתרון לאירדינגן, אולם באייר הישוותה ל־4–4 בדקה ה־98. שמחת שחקני פראנקפורט נמשכה דקה בלבד. פאך הבקיע את השער התשיעי במישחק, שהסתיים 5–4.

במישחק ליגה יחיד הפתיעה בורוסיה דורטמונד, כשסיימה בתיקו 1–1 את מישחק החוץ שלה עם באיירן מינכן. דיקל קבע 1–0 לדורטמונד בדקה ה־7, אולם יוהנס ואגנר הישווה בדקה ה־31.

מחר לא יתקיימו מישחקי הליגה בגרמניה, בגלל הכנות שחקני הנבחרת הלאומית למישחק החשוב במוקדמות הגביע העולמי מול אלופת אירופה, הולנד. המישחק יהיה ביום רביעי.

יום הים בטיילת ת"א

כ־400 שייטים חובבים ומקצועיים ישתתפו השבת, מול הטיילת בתל־אביב, ביום הים – תחרויות שייט בכל דינגי המפרשיות הקיימים. הדגמים הם: יאכטות, קטמרנים, 420, לייזר, סנוניות, לויתניות וגלשנים. בסך הכל ישתתפו 250 כלי שייט.

מא משאבי אנוש
גיוס והערכת מנהלים בע"מ
לאחד מלקוחותינו בצפון הארץ
דרוש
מנהל מרכז נופש וספורט
• דינמי, נמרץ, אוהב מים, שמש ואנשים...
• כושר ניהולי מוכח.
• נסיון בשיווק ואירגון.
• נכונות להשקעת מאמץ!!!
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים מודפסים למשאבי אנוש, ת.ד. 189 רמת־גן 52101
סודיות מובטחת!
המשרה מיועדת לנשים וגברים כאחד.

למשרד לתכנון הנדסה אזרחית בירושלים
דרושים/ות
1. מהנדס/ת בתכנון כבישים
2. הנדסאי/ת
3. שרטט/ת
עדיפות לבעלי נסיון טלפון 02־815576, 02־812731

כפר גלים
לבית ספר תיכון עיוני למדע טבע וסביבה וחטיבה טכנולוגית להנדסאים
דרוש/ה
★ מרכז רפת
★ מרכז לענף גדולי שדה
עדיפות לבוגר ביה"ס חקלאי, מגורים במקום
נא לפנות למוטי בורג רכז המשק 04־574325 בשעות הערב

רנואר – חברת לב"א
לרנואר תל אביב וחיפה
דרושים
★ תוכניתן ומפעיל מחשב IBM מנוסה
★ מזכירה בכירה – לניהול משרד. הנהלת חשבונות יתרון
★ עובד דפוס
★ חותכי לוחות מתח גבוה ומתח נמוך
★ מחסנאי מכירות
★ מסגרים קוראי תוכניות ורתכים
טלפונים: 03־497268, 04־254629

לחנות רהיטים גדולה בחיפה המשתייכת לרשת ארצית
דרושה:
מנהלת (מנהל) חנות
■ כושר ניהול ואירגון מערכת עיסקית
■ יכולת טיפול והפעלת צוות עובדים
■ עדיפות לבעלת נסיון במכירות ושיווק
■ ידע בעיצוב פנים – יתרון
נא לפנות בכתב
בצירוף קורות חיים ונסיון קודם
לת"ד 18130 תל־אביב 61181

לחברה מובילה בענף המזון
לסניף ירושלים
דרושים
טכנאי קירור
– בוגרי ביה"ס מקצועי־עם ידע ונסיון במערכות קירור מסחרי.
– בעלי רשיון חשמל סוג עוזר.
– בעלי רשיון רכב 02 לפחות.
מגורים בירושלים או הסביבה.
המועמדים מתבקשים לפנות לטלפון 03־7552328/9 לסימה לשם קביעת מועד לראיון

דרושים
מתח מזקו"מ תעשיות כרמיאל
למפעלנו בכרמיאל המבצע עבודות עבוד שבבי ברמה גבוהה
דרוש/ה
מנהל מח' C.N.C
★ נדרש נסיון בעבודה עם מחרטות וכרסומות C.N.C, כולל תכנון עבוד המוצר והכנסתו לייצור שוטף.
נא לפנות טלפונית למנהל כ"א 04־988301

מלון לחם ירושלים
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 3, בעל רקע מלונאי
נא להתקשר 02־697234
בימים א'־ה' 09.00־14.00
קונדיטור
בעל 10 שנות נסיון לפחות
נא להתקשר לענף 02־697777

דרושים
פתוח 8.00 עד 19.00 רצוף
★ לניהול ייצור – מהנדס/טכנאי תעשיה וייצור
★ עובדי ייצור – שינוי הגברים במפעלים
★ כרסמים קונבנציונאליים בענף הסחבה
★ חרטים סי.אן.סי.
★ מסגרים רתכים
★ מכונאי ומבנאי מסוקים כבדים
★ בעל קטנוע/אופנוע בן 22 + רשיון ב' לשליחויות, משרה קבועה
★ מזכירה בכירה – אנגלית עברית + עיבוד תמלילים אקדמאית
★ לבי"ס, מזכירה אנגלית + עברית + עיבוד תמלילים
★ מזכירות + ערבית/א למבחר משרות
★ קלדניות מנוסות לעבודה במשמרות
המשרות מיועדות לנשים וגברים כאחד
ירושלים בן־יהודה 7
02־242801
02־241979
02־233732
כוח אדם דואל

הסתדרות מדיצינית הדסה
דרושים/ות
רוקחים/ות
1. משרה מלאה לשלושה חודשים על חוזה מיוחד
+ ידע בעבודה על מסוף
2. חצי משרה לשנה על חוזה מיוחד, נסיון בעבודה קלינית
נא לפנות לשרותי הרוקחות בביה"ח בעין־כרם,
טל' 02־446833 בימים א'–ה'

לרגו LARGO
דרושים:
1. איש/ת מכירות עדיפות לבעל/ת נסיון בתחום המחשבים. עבודה במשרה מלאה
2. מדריך/ה לתוכנות עיבוד תמלילים
צריך נסיון קודם
טלפון: 02־227248

קופת חולים מאוחדת
אזור ירושלים
דרושים:
● עובדי מעבדה
● מזכירות רפואיות
● [illegible]
● קלינאי/ת תקשורת
● מרפאים בעיסוק
5 ימים בשבוע
המעוניינים יתקשרו לסימה, טל' 02־231181

לחברת שיווק ארצית לסניפים בירושלים וחיפה
דרושים
אנשי מכירות
לקידום מכירות החברה במגזר החקלאי–קבלני–תעשייתי ומוסדי
דרישות התפקיד:
* 12 שנות לימוד
* יחסי ציבור מעולים
* יכולת ניהול מו"מ
* ידיעת ערבית ו/או אנגלית – רצויה
* רשיון נהיגה ב'
נא לפנות בצרוף קורות חיים, בכתב־יד לת"ד 9197 ירושלים, 91091 ולציין ע"ג המעטפה עבור "מכירות"
סודיות מובטחת

דרוש
נהג
בעל רשיון ג'
לאגודה פילנטרופית העוסקת בקשישים
לפנות בימים א'–ה' בשעות 8.00–14.00
טלפונים 02־392308, 380453

המגבית המאוחדת לישראל
קרן היסוד U.I.A
KEREN HAYESOD
מזמינה
הגשת מועמדות לתפקידי מנהלי מגביות ונציגי הלשכה הראשית בחו"ל
התפקיד כרוך בניהול ופיתוח מגבית בקהילות יהודיות בחו"ל
קשר שוטף עם מנהיגי וחברי הקהילה.
איתור גיוס והפעלת מתנדבים מקומיים.
תקופת השליחות 3–2 שנים.
כישורים נדרשים
– אזרח ישראלי יוצא צבא בעל וותק של לפחות 8 שנים בארץ
– בעל משפחה מעל גיל 28 ועד 50.
– שליטה טובה בעברית ובאחת מהשפות הבאות: ספרדית, פורטוגזית, גרמנית או צרפתית.
– כושר ניהול משא ומתן פיננסי.
– נסיון בעבודה עם אנשים (יחסי ציבור).
– כושר שיכנוע.
– השכלה גבוהה רצויה.
התפקידים המוצעים מתאימים למועמדים שמאמינים בהגשמה ציונית ומעוניינים באתגר מקצועי וחוויה אישית מרתקת.
הצעות יש להפנות, בכתב יד תוך פירוט קורות חיים, השכלה ונסיון בעבודה, לת"ד 7055 ירושלים. יש לצרף גם תמונה.

נותרו 3 קוטג'ים יחודיים
רחוב ש"י עגנון, המשך רח' הפלמ"ח
קלאסי...
מקום בצמרת
לרוכשים עכשיו בונוס מיוחד
נותרו דירות בודדות 4־5 חדרים בסטנדרט בניה גבוה במיוחד
3 קוטג'ים
● 5 חדרים + חדר משחקים
● 3 מפלסים ● הסקה דירתית
● גינה פרטית ● פטיו לצמחיה
● חניה תת קרקעית עם שלט רחוק
● צלחות לקליטת שידורי לווין
● פיתוח סביבתי יחודי
● רמת גימור גבוהה
פנטהאוז מיוחד אחרון
● 6 חדרים ● מרפסת ענקית ● נוף מרהיב
משרד המכירות: רח' ש"י עגנון 16
טלפונים: 02־699531, 699911

ל ו ח ה ע י ר

לאופק הפצה
דרושים
מועמדים
בעלי יכולת לפתח שלוחה עצמאית
לשיווק והפצה למוצר מבוקש
אפשרות לרווחים גבוהים בסיוע בהשקעה סימלית.
נא לפנות בציון פרטים אישיים וטלפון,
אופק הפצה ת.ד. 1030 טבריה קלית 15111

לבאולינג סנטר
פתח־תקוה
דרוש
מנהל
בית קפה
עם נסיון
לשעות מ־19.00
עד 4.00 בבוקר
03־9242613

עיריית רמלה
דרושה באופן דחוף
משפחה אומנת ומסורה
לילדה בגיל 7 נבונה וחביבה, הזקוקה לטיפול ומעקב רפואי רצוף. רצוי באזור ירושלים. לקבלת פרטים יש להתקשר לעובדת סוציאלית חנה לוין או לעובדת סוציאלית חנה אורן מחלקת הרווחה רמלה. טלפון 08־223161
משה פרץ, ראש העיריה

דרוש
איש תחזוקה
ידע בחשמל, קיטור, שמן חם
למכבסה
במישור אדומים
תנאים טובים למתאים
02־354545־6־7

דרושים
לסניפנו בירושלים
איש מכירות
(לניהול הסניף)
למתאים הענק
הבשורה במקום
מכונאי מחשבים
מכשור, להקמת מעבדה.
לפנות למנט
03־9324794
בסניף: 02־241945

דרוש/ה
סטודנט/ית
לעריכת
ירחון
08־522855 בין
השעות 12.30־8.30
לאביבה

מתנ"ס בית
לזרוס החדש
ג'סי־כהן חולון
רכז/ת
נוער לעמדה לא
שגרתית עם בני נוער.
ל־1/2 משרה
טל' 503068,
03־883102 לגבי

לתיכון בוקר בת"א
דרוש **מורה**
• ל"לשון" – חצי משרה
• "יועץ חינוכי" – חצי משרה
טל' 03־339017
ובערב 03־449335

לסופר־פארם ניות
דרושה
בחורה/אישה
למשרה מלאה
במחלקת
קוסמטיקה
להתקשר למירב
02־639321 מיום ראשון

Golf

אם את/אתה בעל/ת ראש פתוח, צעיר/ה (עד גיל 40) תוסס/ת, ובעל/ת נסיון בניהול חנות אופנה. יש לך מקום אצל הגולפאים!
בחנות גולף ירושלים
דרוש לנו
מנהל
ליום עבודה מפוצל ובתנאים מצויינים
אנא כתבו לגולף, דרך הרצליה 57, הדר יוסף ת"א לידי פזית
גולף. בְּטוּב באופנה.

לקבוצת **השמירה** בע"מ
דרושים
מאבטחים
למתקן בטחוני
באזור חיפה
שכר 1,850 ש"ח + נסיעות
★ עד גיל 27 ★ בוגרי יחידות שדה קרביות
★ פרופיל 76 ומעלה ★ אפשרות למשרה חלקית (3 לילות בשבוע לפחות - מתאים גם לסטודנטים).
ועדת קבלה תתקיים במשרדי חברת "השמירה" רח' הנמל 33, קומה ה', חיפה, ביום שני, 17.10.88, בין השעות 16.00־10.00.
נא להביא פנקס מילואים, תעודת שחרור פנקס שבוי ותמונה.

למחלבת תנובה חיפה
דרושים
מכונאי / חשמלאי
אחזקה
• בעלי הסמכה של טכנאי / הנדסאי למיכשור ובקרה.
• למשרת חשמלאי נדרשת תעודת חשמלאי מוסמך
• נסיון בתחזוקת מכונות אריזה ומילוי אוטומטיות ומערכות פניאומטיות
• עדיפות לבעלי נסיון בבקרים מתוכנתים
• ידיעת השפה האנגלית הטכנית
מועמדים יפנו בכתב למהנדס המחלבה – ת.ד. 1211 חיפה 31012

---

cubital קוביטל

קוביטל היא חברה־בת של **סאיטקס קורפוריישן** בהרצליה, ועוסקת בפיתוח מערכות ממוחשבות לייצור אוטומאטי של דגמים.
לקוביטל דרוש:
מרכז מעבדה
מטלות התפקיד:
★ ביצוע ניסויים טכנולוגיים במעבדות.
★ הרכבות מכניות מדוייקות וחיווטים חשמליים.
★ בניית חלקי מכונות ומנגנוני אוטומאציה.
★ ריכוז הפעילות השוטפת במעבדות.
הכישורים הנדרשים:
★ 6 שנות נסיון כטכנאי מכונות או טכנאי מכשור ובקרה
★ יתרון להיכרות עם נושאי אוטומאציה (בקרה, הידראוליקה, פנאומטיקה).
★ נסיון בהפעלת מכונות תעשייתיות.
★ יכולת עבודה עצמאית, כושר ניתוח ואילתור.
נא לפנות בכתב, תוך התייחסות לכל אחת מהדרישות הנ"ל אל מחלקת כח אדם, סאיטקס בע"מ, ת.ד. 330 הרצליה, מיקוד 46103.

MANPOWER מנפאואר
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
לסניף בארשבע, טל' 057-79523
רמב"ם 31, א'–ה' 14.00—08.00
דרושים/ות
מסגרים וצנרים מנוסים/ות
בעלי/ות יכולת עבודה עצמאית מתוכניות ונסיון בניהול צוות
מעבד/ת תמלילים
הדפסה מהירה
באנגלית ובעברית – חובה

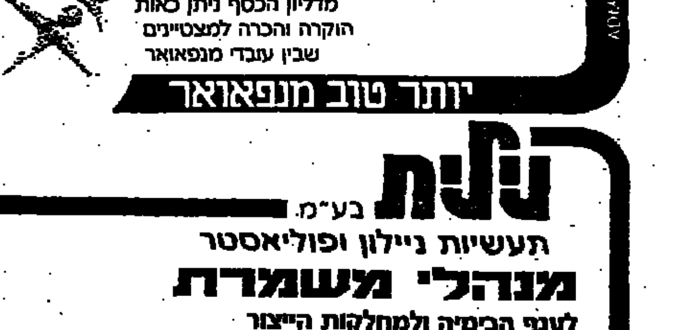

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר
יותר טוב מנפאואר

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
מנהלי משמרת
לענף הכימיה ולמחלקות הייצור
— בוגרי בי"ס תיכון או מקצועי — עדיפות להנדסאים.
— בעלי רקע ניהולי או פיקודי קודם.
— סדר, כושר אירגוני ויחסי אנוש טובים.
— נכונות לעבודה ב־3 משמרות ובכלל זה בשבתות ובחגים.
— נסיון תפעולי במתקני תעשיה כימית — יתרון.
טכנאי מיזוג־אויר
לתפעול ולתחזוקת מערכות מיזוג־אויר במפעלנו
— בוגר בי"ס מקצועי במגמת מיזוג אויר או הכשרה מקצועית מקבילה.
— נסיון מקצועי בתפעול ובאחזקת מערכות מיזוג־אויר בתעשיה.
— ידע והכרת מערכות בקרה אלקטרוניות יעודיות למיזוג אויר.
מכונאי אחזקה
— בוגרי בי"ס מקצועי.
— ידע, הכרות ונסיון עבודה עם מדחסים, משאבות צנטריפוגליות ושסתומים מכל הסוגים.
— עדיפות למכונאים ימיים ו/או לבעלי נסיון עבודה במתקנים כימיים ו/או טכסטיליים.
המודעה מתייחסת למועמדים ולמועמדות כאחד
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים למחלקת כח אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות תשמר בקפידה

למוסד ממלכתי באזור ת"א
דרוש
ראש שטח
פלסטיקה וחומרים
★ כימאי/מהנדס כימיה
(רצוי בעל תואר שני לפחות)
★ בעל ידע בתחומים הבאים:
פולימרים תרמוסטיים, תכונות חומרים פלסטיים, חומרים מרוכבים, דבקים, צבעים, וטפלי שטח, הנדסת חומרים ואנליזה בתחום חומרים פלסטיים.
התפקיד כולל ניהול צוות גדול העוסק בפיתוח, יצור וישום של פרוייקטים בתחום החומרים הפלסטיים והמשורייניים. התפקיד משלב עבודת מעבדה, שטח ואירגון.
על המועמד להיות בעל נסיון מקצועי וניהולי קודם (7 שנים לפחות) ונכונות לעבודה מאומצת. עליו להיות בעל יוזמה ומעוף בתחום הטכנולוגי ויכולת הנהגת צוות בפיתוחים מתקדמים ובמציאת פתרונות לבעיות לא שגרתיות.
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים מפורטים ובציון מס. טלפון אל ת.ד. 25099 ת"א, מנהל כח־אדם.

למפעל בטחוני עתיד ידע באזור ת"א העוסק בפיתוח מוצרים יחודיים ואבי טיפוס דרושים:
א. מהנדס מכונות בכיר:
לניהול צוות פתוח בפרוייקטים. דרוש נסיון של 7 שנים בתכנון מכני וניהול צוות פיתוח.
ב. מסגר טכני:
בעל ידע מקיף במסגרות. ריתוך (ריתוך ארגון ו־CO_2).
ג. חרט/כרסם:
בעלי ניסיון לעבודה על אבי טיפוס ידע ב CNC יתרון.
ד. תפר:
בעל נסיון בתכנון ותפירת מודלים במוצרי עור ובד.
נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ופרטים אישיים לת.ד. 25034 ת"א עבור רויטל

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ
תפוז 89
לעבודה עם נוער מתנדב מאמריקה הלטינית במסגרת תוכנית "תפוז 89".
דרושים
1. מדריכים/ות
● המדריך יהיה צמוד לקבוצתו בכל פעולותיה ובמשך כל שעות היממה.
● הפעולות יכללו, עבודה בקיבוץ, סיורים ברחבי הארץ וסמינרים.
● עבודה רצופה במשך 7–9 שבועות בתקופה שבין ינואר ומרץ 1989.
2. מדריכים/ות בידיעת הארץ
להדרכת טיולים לנוער מדרום אמריקה, במסגרת תוכנית "תפוז 89" בחודשים ינואר ופברואר 1989, עדיפות לבעלי נסיון.
הכישורים הדרושים
● גיל 20–30 שנה
● השכלה תיכונית מלאה
● שליטה בשפה הספרדית ו/או הפורטוגזית
● שהות של לפחות 3 שנים בארץ
● נסיון בעבודה עם נוער
● השתתפות בסדנת מיון בת יום אחד ובסמינר הכנה בן 5 ימים בתנאי פנימיה אשר יתקיימו בירושלים בתאריכים שיקבעו מאוחר יותר
● עדיפות תנתן לבוגרי צה"ל או שרות לאומי מקביל.
להצעת מועמדות לשני התפקידים הנ"ל להתקשר לטל' 02־208528/29/30/31

פיברוניקס
שמרנו לך מקום טוב.

נא לפנות בכתב
בצרוף קורות חיים
ונסיון מקצועי
ובציון מספר
המשרה אל
פיברוניקס בע"מ - גיוס עובדים.
סוכנות דואר מת"מ חיפה 31905
סודיות מובטחת

פיברוניקס בע"מ
תקשורת סיבאופטית
הצטרף אלינו. שמרנו לך מקום טוב.

קבוצת **השמירה** בע"מ
יחידת האבטחה
בגבול ישראל־מצרים
דרושים
בוגרי יחידות קרביות
לתפקיד בטחוני
שכר החל מ־1,500 ש"ח נטו לחודש + הטבות רבות נוספות, כגון דיור, ארוחות, נסיעות, מענקים *וטיסה לחו"ל בתום התקופה.*
הכישורים הדרושים:
★ לוחמים ביחידות שדה (מסיימי קורס פיקודי־מ"כים)
★ בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יחוייבו בעדשות מגע רכות) ★ עד גיל 27 ★ עבר ללא דופי ★ בוגרי 12 שנות לימוד ★ דוברי השפה האנגלית (ערבית-יתרון).
הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס
ועדת קבלה תתקיים במשרדי חברת "השמירה" בע"מ, ברח' בן־יהודה 77, תל־אביב, קומה ב', בימים שני ושלישי (17־18.10.88), בין השעות 14.00־10.00.

למסוף טאבה
דרושים/ות
בחורים/בחורות
★ לאחר שרות צבאי מלא ★ בוגרי 12 שנות לימוד לפחות
★ ידיעת השפה האנגלית ברמה גבוהה - חובה (שפות נוספות - יתרון)
★ עד גיל 26 ★ בריאות תקינה (פרופיל 80 ומעלה)
★ הופעה נאה
ועדת קבלה תתקיים במשרדי חברת "השמירה" בע"מ, ברח' בן־יהודה 77, תל־אביב, קומה ב', ביום שלישי (18.10.88), בין השעות 14.00־10.00
רק העומדים בכל הקריטריונים הנ"ל יתקבלו לראיון.
על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ו־3 תמונות.

ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה
דרושים
מראיינות ומראיינים לביצוע סקר כח־אדם
בירושלים והסביבה
● העבודה כוללת ראיון אוכלוסיה מגוונת ביותר. את האנשים מראיינים בדירותיהם בעזרת שאלונים בנושאים חשובים למשק ולחברה בישראל.
● העבודה מתבצעת בשעות היום השונות (בשעות הבוקר אך בעיקר אחה"צ והערב) בהתאם לנוחיות המשפחות המשתתפות בסקר.
● ההעסקה היא על פי חוזה בהיקף של כחצי משרה לפי צרכי העבודה.
● השכר ישולם לפי שעות העבודה. ישולמו גם ההוצאות עבור שימוש ברכב פרטי לצרכי העבודה.
דרישות מיוחדות
● הכרחית ידיעת השפה העברית, רצויה ידיעת שפה נוספת.
● השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.
מועמדים מתאימים הגרים בירושלים ובישובים בסביבתה, מתבקשים לפנות בכתב אל:
הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תיבת דואר 6379, מיקוד 91063.
במכתב יש לציין: שם מלא, כתובת, מס' טלפון, שנת לידה, מצב משפחתי, השכלה, ידיעת שפות, עיסוק נוכחי ונסיון קודם בעבודה.

עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
המרכז: תל־אביב, רח' קהילת קיוב 15, מיקוד 69410, ת.ד 24104, מיקוד 61240, טלפון 497444
"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי ספר תיכונים טכנולוגיים ומקיפים, בתי ספר לחניכים ובתי ספר תעשייתיים, נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים

לשנת הלימודים תשמ"ט
דרושים/ות מורים/ות
באופן מיידי למקצועות
★ ספרות ותנ"ך ★ ביולוגיה
★ מתמטיקה ★ אנגלית (משרה חלקית)
מועמדים מתבקשים להתקשר בטלפונים
02-911635 ,911371
לקביעת ראיון

יש עבודה בחברת החשמל
לאגף התפעול
דרושים/ות
■ מהנדס/ת חשמל
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בעבודה בזרם חזק
■ הנדסאי/ת מכונות
הכישורים הדרושים
★ נסיון בהפעלת מכונות מסתובבות
■ הנדסאי/ת חשמל ואלקטרוניקה
■ מכונאי/ת
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בהפעלת דיזל גנרטורים גדולים
מגורים בבאר־שבע
המעוניינים/יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים אל: מח' כ"א תיפעול דרום, רח' החשמל 14 ת"א 66189.

לאגף מערכות מידע ומחשבים בחיפה
דרושים/ות
■ אקדמאי/ת
בוגר/ת מדעי המחשב או פקולטה אחרת במסלול מערכות מידע
לעבודה מעניינת בשטח כ"א/שכר
■ הנדסאי/ת או אקדמאי/ת במדעי המחשב
הכישורים הדרושים:
★ נסיון של שנה שנתיים בעבודת ON LINE עם מחשב IBM MAIN - FRAME
★ רצוי ידע ב־ADABAS UFO MVS
המעוניינים/ות יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים, אל: מח' כ"א המשרד הראשי, ת.ד. 10 חיפה 31000.

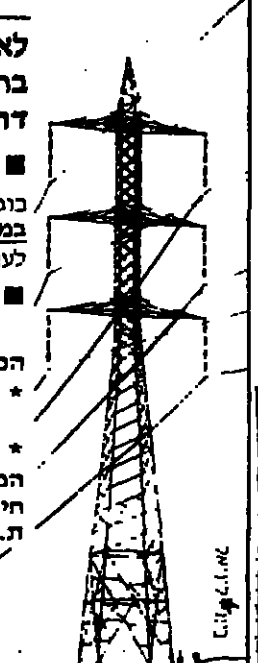

חברת החשמל לישראל בע"מ

הסתדרות מדיצינית
הדסה
אגף הסיעוד
אח/ות מוסמך/ת מקצועי/ת
בואו הצטרפו אלינו
לעבודה באוירה ייחודית
בירושלים
השכלה נמצאת בחצרנו:
1. אפשרות להשלמת תואר ראשון בביה"ס לסיעוד שלנו**
2. אפשרות ללימודים לתואר שני בבריאות הציבור**
3. קורסים על־בסיסיים לטפול נמרץ, חדר ניתוח ואחרים
4. השתלמויות ייחודיות לאנשים המתאימים
5. ספריה מקצועית, עשירה ומגוונת
** לעובד קבוע בהדסה — לימודים אקדמאים בתחום המקצועי, פטורים משכר לימוד
רווחתך בראש דאגתנו:
★ תנאי עבודה גמישים
★ פעילות חברתית והווי מחלקתי
★ מגורים נוחים וזולים
★ הסעה לעבודה
★ סיוע במעון יום לילדים
★ ועוד...
בדבר פרטים על אפשרויות תעסוקה, תאום פגישה ו/או סיור במוסד נא להתקשר לטלפון 02-446072 או 02-446092 בין השעות 8:30-16:00 בכל יום פרט ליום ו'
בהדסה — זה אחרת

שטראוס
לתשלובת מפעלי שטראוס
המורכבת ממספר מפעלים תעשייתים ומסחרים
דרוש
מנהל/ת כח־אדם
קונצרני
★ השכלה אקדמאית במדעי החברה והכשרה בניהול כח־אדם.
★ נסיון רב בתעשיה בתפקיד ניהולי מהם שלוש שנים לפחות בתפקיד דומה.
★ נסיון מוכח בניהול מו"מ, הכנת תוכניות עבודה לכח־אדם, שכר למרכיביו השונים, ידע בדיני עבודה, יחסי עבודה, רווחה ועוד.
★ יכולת אישית להשתלב בחברה דינמית, דינמי ובעל יכולת טובה לתקשורת אישית ובין אישיים.
★ מגורים נהריה והסביבה הקרובה.
הצעות יש להפנות בכתב יד למחלבת נהריה שטראוס — ת.ד. 5 נהריה לידי המשנה למנכ"ל בציון "אישי"

מ.מ.מ. מינהל, משאבי אנוש ומערכות מידע בע"מ
חברה קבלנית הפועלת בחו"ל מחפשת למשרדה בחיפה
כלכלן
לעבודות בדיקת כדאיות, ריכוזי נתוני תקציב ודווח בצוע תקציבי
הדרישות: ★ תואר ראשון בכלכלה לפחות ★ נסיון של 3 שנים (רצוי בחברה קבלנית) ★ ידיעת השפה האנגלית (עדיפות לידועי צרפתית ו/או ספרדית)
נא לפנות בכתב יד. לצוה' כ"א ת.ד. 44494 חיפה
– מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד –

מכנז من الاجل

مكنز من الاهل

חדשות כלכלה

הפרדסנים מתכוונים לייבא פועלים מלבנון ומפורטוגל

ארגון הפרדסנים לחבריו: לא לחרוג משכר פועלי הקטיף

מאת אבי גנאור

עונת קטיף ההדרים מתחילה בי־מים אלה, ותימשך רוב החורף.

שמואל גלנץ, מזכיר ארגון בעלי ההדרים, מסר אתמול כי הפרדסנים חוששים העונה שבגלל אירועי האינ־תיפאדה שוב יחסרו ידיים עובדות לקטיף, וכבר נערכים לאפשרות להביא עובדים זמניים מלבנון, ואף מפורטוגל.

בעמקים הפנימיים ובחוף הכרמל כבר החל קטיף האשכוליות הבכירות והסבורי ליצוא. קטיף הקליפים (מנדרינות וקלמנטינות) לשוק המקו־מי נכנס גם הוא להילוך גבוה, כעבו־דה עצמית של הפרדסנים ובמשפח־תיהם, בעזרת פועלי קטיף מאורגנים.

ארגון מגדלי ההדרים קרא השבוע לחבריו להמנע מהעלאות בהוצאות הקטיף, ולשמור על השכר המוסכם לפועלי הקטיף: 7 שקל למיכל אשכו־ליות, 12 שקל למיכל תפוזי ר־25 שקל למיכל מנדרינות. עלות הקטיף העונה נאמדת ב־35 מיליון שקל.

מגדלי הבקר לבשר — במשבר; ערביי הגדה הפסיקו לקנות

מאת אבי גנאור

האינתיפאדה פגעה במגדלי הבקר בישראל. הצטבר מלאי גדול של עגלים לפיטום מפני שערביי הגדה, שנימנו עם הקונים הגדולים של בשר טרי, חדלו לרכוש בשר בארץ.

מנכ"ל משרד החקלאות, מאיר שמיר, נפגש אתמול עם מנכ"ל האוצר, ויקטור מדינה, ועם מנכ"ל משרד התעשיה, יורם בלזובסקי, והשמיע באוזניהם דרישה לסבסד את ענף הבקר לבשר, כדי שמגדלי הבקר בארץ יוכלו להוזיל לצרכן ולהתחרות בבשר הקפוא המיובא.

מאיר שמיר אמר בפורום המנכ"לים שענף הבקר לבשר שרוי במשבר קשה וזקוק לסיוע מייד. לדבריו, צריך להעמיד 2.5 מיליון שקלים לרשות הענף כדי לסייע למיבצעי הוזלות. כמו כן הציע לעודד את צריכת בשר הבקר הטרי, ולצמצם את מלאי העגלים שהצטבר במשקי הגליל והגולן.

3 המנכ"לים סיכמו אתמול על הקמת ועדת משנה שתתווה בתוך שבוע דרכי פעולה להצלת הענף.

זה כמה חודשים כבר נעשים ני־סיונות לסייע לענף. בין היתר, ניסו מגדלי הבקר בצפון לשווק עגלים לסוחרי בשר בלבנון, אבל הניסיון לא עלה יפה.

היו"ר שפירא יחליט בלונדון אם ועדת הכספים תדון בבל"ל

מאת צבי זרחיה

יו"ר ועדת הכספים, ח"כ אברהם שפירא, השוהה כעת בלונדון, עשוי לקבל בימים הקרובים חומר מהוע־דה, באמצעות פקסימילה, כדי שיוכל להחליט אם להעלות על סדר יומה של הוועדה כמה נושאים שהעלו הב־ריה. כך הודיע מ"מ יו"ר הוועדה, ח"כ יורם ארידור.

בישיבה הועלו אתמול 2 נושאים שלא היו על סדר יומה הקבוע של הוועדה.

ח"כ חיים רמון (מערך) דרש שהוו־עדה תקבל החלטה הקוראת לראשי אוצר התיישבות היהודים שלא למנות דירקטוריון לבנק לאומי, שכן נכשלו במינוי 3 הדירקטוריונים הקודמים. בקרוב גם תפקע שליטת הסוכנות בבנק לאומי.

ח"כ דן תיכון (ליכוד) תבע לדון בסיוע הממשלתי ל"כור". לדבריו, האוצר חוזר על שגיאות מהעבר, ומ־קבל עליו התחייבויות בנושא "כור" בלא לדווח לוועדת הכספים.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

סניפי בל"ל ובנק איגוד סגורים גם היום — בשל עיצומי העובדים

ועד העובדים הפיץ חוזר: הנהלת הבנק עוסקת במלחמה פסיכולוגית נגדנו ● ההנהלה: אם יקבלו העובדים את הצעותינו — יזכו מיד בתוספת שכר של 1600—6200 שקל ברוטו

מאת אריה לביא

סניפי בנק לאומי ובנק איגוד סגורים היום, כמו אתמול, עקב הד־פשה מאורגנת של העובדים. ביום ראשון ישובו ויתכנסו "מסות הפוע־לה" של העובדים לדון בהמשך הצע־דים נגד ההנהלה.

הנהלת בל"ל מילאה את הכספומ־טים במזומנים, אך בכמה סניפים התרוקנו המכשירים. הבנק גם הפעיל מוקדי טלפון לסייע ללקוחות שנתקלו בבעיות יוצאות דופן. מספר הפונים היה קטן.

ועד עובדי בל"ל הגיב אתמול על הפרסום ב"הארץ" בעניין השכר שהציעה ההנהלה. בחוזר לעובדים נאמר: "ההנהלה, במקום שתקדיש את זמנה לקידום המו"מ על השכר — מפנה את מאמציה לניהול מלחמה פסיכולוגית בעובדים, וזאת על ידי הפצת אינפורמציה מטעה ופרסומים המבוססים על חצאי אמיתות ורמיה מכוונת בכלי התקשורת".

הוועד דוחה את 3 הצעות ההנהלה לשיפור השכר. בעניין ההצעה לבונוס של 2 משכורות (משכורת נוספת על בסיס התוצאות העיסקיות), הוועד טוען שעדיף לקבל תוספת שכר כדי לזכות בהפרשות לקופות גמל. 3 המשכורות שההנהלה מציעה — מסתכמות, למעשה, במשכורת אחת.

בעניין הצעת ההנהלה להגדיל את שכר המינימום מ־800 ל־1000 שקל, העובדים טוענים שההנהלה מקבלת עליה תפקיד של "מחלקת סעד". העובדים טוענים שההנהלה גם הציעה לשלם תוספות רק למי שהם מפרנסים יחידים, עם שני ילדים ויותר. העובדים מציעים שבמקום שכר מינימום יקבלו העובדים דרגות מינימום.

לדברי העובדים, התוספת היחידה שההנהלה מוכנה לתת היא הגדלת הוותק ברבע אחוז — מינואר '89.

בחוזר, ההנהלה נדרשת "לשלם תו־ספות שכר, להתפטר מיד, וללכת לשלום". "בעתיד", מוסיף הוועד, "לא נסכים למינוי הנהלות זמניות ותועל־תניות, ולא נשתף פעולה עם מינויים שייעשו על פי שיקולים לא טהורים".

בחוזר יש ביטויים חריפים, כגון: "אם ההנהלה הקודמת גנבה את הקופה, מתמחית הנהלה זו בגניבת הדעת".

הנהלת בל"ל מכחישה בתוקף את טענות החוזר, ואומרת כי לעובדים הוצעו תוספות שכר משמעותיות, בנוסף על הסכמת שכבר קיבלו. אם יקבלו העובדים את הצעות ההנהלה — יזכו מיד בתוספת שכר של 1600—6200 שקל ברוטו.

המדינה תלווה 208 מיליון שקלים לחברת חשמל לממן חוב למס הכנסה

ח"כ צבן: יש חשש שחברת החשמל ניפחה הדיווח על הוצאותיה כדי להציג רווח מוקטן ולהצדיק העלאת תעריפים בלתי־סבירה; ביטול הניפוח יפחית את התעריפים ב־10%—15%

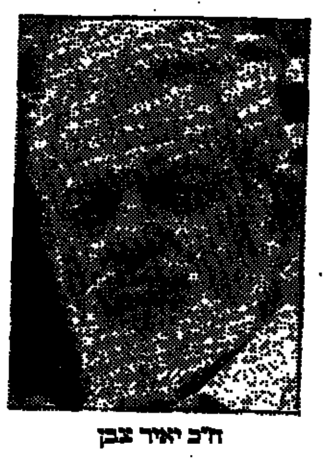
ח"כ יאיר צבן

מאת צבי זרחיה

ועדת הכספים אישרה אתמול למדינה להלוות 208 מיליון ש"ח לחברת החשמל לכיסוי חובותיה למס הכנסה.

5 חברים הצביעו בעד, ו־2 נגד: ח"כ דן תיכון (ליכוד) וח"כ יאיר צבן (מפ"ם).

תיכון אמר כי יש חוקים שלפיהם אזרחים משלמים מסים, ואם הממשלה רוצה — לפנים משורת הדין — לתת הקלה במס, עליה לעשות זאת באמצ־עות חקיקה בכנסת. לדבריו, הגיע הזמן ששרים ופקידים בכירים יבינו כי אי־אפשר לעשות הסדרים מחוץ לחוק, ואח־כך לבקש את אישור ועדת הכספים.

ח"כ צבן אמר כי יש יסוד לחשש שחברת החשמל ניפחה את הדיווח על הוצאותיה, כדי להציג רווח מוקטן, ולהצדיק בכך העלאת תעריפים בלתי־סבירה. לדבריו, ביטול ניפוח ההוצאות עשוי להפחית את תעריפי החשמל ב־10%—15%. צבן ביקש לבדוק את התשקיף האחרון של חברת החשמל, ולהקים ועדה מיוחדת שתבדוק את מצבה הכלכלי.

מרכז המערך בוועדה ח"כ חיים רמון אמר הנימוקים שהוצגו לוועדה בזכות מתן ההלוואה לחברת החשמל — הם משונים: אחד הנימוקים היה שאין לחברת החשמל אפשרות לממש נכסים באמצעות מכירתם, וכי החברה חייבת במס משום שיש נכסים בהקמה ואין הם מניבים הכנסות. לדעת רמון, ניתן למצוא עוד חברות רבות העומ־דות בקריטריונים אלה.

נציב מס ההכנסה, יאיר רבינוביץ, אמר כי התנגד להסכם שהושג בעבר בין הממונה לשעבר על הכנסות המ־דינה, ישראל ברזון, לחברת החשמל. למעשה, שיחרר ההסכם את החברה מתשלום מסים. רבינוביץ אמר כי הוא מנסה לשנות את התנאים כדי שחברת החשמל תשלם את המסים שהיא חייבת.

סיבים כימיים באשדוד נסגר; העובדים פוטרו

עוד משקיע שוקל רכישת ליגת בקרית גת

מאת איתן רבין

190 עובדי מפעל סיבים כימיים, בבעלות קבוצת כלל, באשדוד, קיבלו אתמול מכתבי פיטורים. ההנהלה הו־דיעה לוועד כי הבוקר ייסגר המפעל. העובדים הגיבו באיפוק, ולא היו גילויי אלימות.

יושב ראש ועד עובדי המפעל, יוסי הרוש, אמר אתמול כי ההרגשה במפעל קשה. לטענתו, רוגזו העובדים מפני שמפטרים אותם בתוך זמן קצר. לדבריו, אם יתברר כי סגירת המ־פעל סופית, ייאבקו העובדים למאבק על גודל הפיצויים. המשא ומתן על הפיצויים אמור להתחיל הבוקר.

הנהלת המפעל הסבירה שאין כל סיכוי למפעל להתאושש מהפסדיו, המסתכמים ב־3 מיליון שקל.

סיבים כימיים הוא המפעל היחיד בארץ לסיבי אקרילן המשמשים חומר גלם לתעשיית הטקסטיל. כמה חו־דשים שחלפו שוב החל להפסיד, שכן רוב לקוחותיו, כגון אריגי פיק, אורדת וסריגי כרמל נקלעו לקשיים.

מו"מ על רכישת ליגת

מפעל ליגת, העומד אף הוא על סף סגירה, בגלל המשבר בענף הטקסטיל בעולם, נושא ונותן על רכישתו בידי יזמים פרטיים. במת־עניינים — ז'אק גאנה, וכן יש מגעים עם נחום פלג, בעל מפעל חולצות בעפולה.

ראש עיריית קרית גת, זאב בוים, מסר כי העירייה עושה את כל המאמ־צים שיזמים פרטיים ירכשו את המפעל. בקרית גת יש כבר כעת כ־800 דורשי עבודה.

טיסות סדירות בין תל־אביב לבודפשט יחלו בחודש הבא

מאת א. קרן

הטיסות הסדירות בקו תל־אביב—בודפשט יחלו בחודש הבא. כך הודיע מנכ"ל "אל על", רפאל הר־לב, לשר התחבורה, חיים קורפו.

הר־לב אמור לשוב היום לארץ מבודפשט. הוא דיווח לשר כי בשי־חות באה "אל על" לידי הבנה עם נציגי חברת התעופה ההונגרית "מאלב" בכל הנושאים שהיו שנויים במחלוקת, ובהם נושא הבטחון, שהיה סלע המחלוקת בשיחות הקודמות. בגלל מחלוקת זו נדחתה טיסת הבכו־רה של "מאלב" שהיתה אמורה לצאת מתל־אביב לבודפשט באמצע ספטמבר. ימים אחדים לאחר מכן, היתה אמורה לצאת טיסת הבכורה של "אל על" בקו זה, ובה גם קורפו.

הפסד סהר ביטוח במחצית 1988: 2.7 מיליון שקלים

המנכ"ל: רוב ההפסד מעסקי ביטוח רכב

מאת אריה לביא

חברת הביטוח סהר הפסידה במ־חצית הראשונה של השנה 2.7 מיליון שקל, לעומת רווח של 600 אלף שקל בתקופה המקבילה בשנה שעברה. הה־פסד של סהר בעסקי ביטוח אלמנטר־יים היה גבוה יותר, כ־3.1 מיליון שקל, אך רווח בביטוח חיים הקטין את ההפסד הכולל.

מנכ"ל סהר, מנחם הרפז, שנכנס לפני חצי שנה להבריא את החברה, הסביר אתמול שההפסד נובע מהרעה בעיסקי הביטוח האלמנטרי, בעיקר בענפי רכב רכוש וחובה. ההפסד גם נבע מעסקים שעשתה החברה בעבר בחו"ל, ומירידה ברווח מהשקעות.

בסהר שולטת חברת "סהר השק־עות" שבשליטת משפחת סהרוב.

דובק: נקלוט יבול הטבק במחיר '87 — בלי הצמדה

החברה: לא נוכל להעלות המחיר לחקלאים בלי אישור מהאוצר לייקר את הסיגריות

מאת עטאללה מנצור
סופר "הארץ" בגליל

חברת דובק הסכימה לקלוט את יבול הטבק בארץ במחיר הישן, בלי כל תוספת, בניגוד לסיכום שהושג בין מועצת הטבק לסגן שר החקלאות, ולפיו יזכו החקלאים בהעלאת המחיר בשיעור עליית המדד.

מקורות במועצת הטבק מסרו כי נציגי דובק טענו שלשום בפגישה כי היא מפסידה בגלל סירוב האוצר לייקר את הסיגריות, ואין היא יכולה להעלות את מחיר חומר הגלם.

מנהל המועצה, עאזר ערסול, אישר שיש פרוטוקול מספטמבר השנה, ול־פיו התחייב משרד החקלאות לשמור על ענף הטבק בממדי השנים שעברו, ולהבטיח כי המחיר יועלה בצמוד למדד.

ערסול אמר כי אשתקד נזרעו 12 אלף דונם בגליל, והיבול הוא מקור פרנסה עיקרי ל־700 משפחות.

מיכל צוויגרייך — אבי נחמני
נשואים
ניו יורק 9.10.88
כ"ח תשרי תשמ"ט

ללאה וטוביה פורת
ברכות לבביות לנישואי בנכם
יורם עב"ל פרוגה
הארץ

ב"ה
בתנו תהילה ומאיר בורג
מאורשים
הרב ד"ר אלחנן וחנה בלומנטל

מועצת המנהלים של קבוצת "השמירה"
מברכת
את עובדיה
ציון אלון
דוד אלינגטון
על גילוי תושיה
ויכולת מקצועית
בארוע במסוף רפיח
כה לחי!
קבוצת "השמירה" בע"מ

ש.ה.כ. שרות חקירות כללי
מקבוצת "השמירה"
כל אשר רצית לדעת
31 שנות נסיון והצלחה בארץ ובעולם לשרותך
כל סוגי החקירות ביטחוניות, באמינות ובסודיות מוחלטת
ש.ה.כ.
דרך פתח־תקוה 19
תל אביב 66163
טל: 623084; 621975; 614636
FAX: 623995

הנהלת התנועה
ל"בית מרגוש"
בית אבות מפואר בלב חיפה
הפתיחה אי"ה 18.10.88
חיפה רח' בלפור 11 טל. 04-643257

טיולים זה השטח שלנו

טיולי חורף־אביב

מצרים
טיולים 8 ימים, 9 ימים־
9.11.88
3.12.88 (חנוכה)
5.12.88 (חנוכה)
11.1.89־
8.2.89
1.3.89־
19.3.89
11.4.89 (פסח)
21.4.89 (חוהמ"פ פסח)

קניה
עולם הולך ונעלם...
ספארי בלודגיים
טיול 16 יום
1.12.88 9.2.89
26.1.89 13.4.89
טיול 9 ימים
1.12.88
13.4.89 פסח
20.4.89 חוהמ"פ פסח

סיני
בחזרה אל פסגות סיני
7 ימים ברכב, ברגל ובליווי גמלים
מתאים גם לדוברי אנגלית
21.10.88
18.11.88
5.12.88 (חנוכה)
10.2.89
17.3.89 (פורים)
11.4.89 (פסח)
21.4.89 (פסח)

קניה לשומרי מסורת
טיול 16 יום
12.1.89 בהדרכת יוסי לשם
טיול 9 ימים
26.1.89 בהדרכת יאיר בשן

בשיתוף EL AL

בטיולינו ניצול זמן מירבי, תכנית מלאה, אמינות מינהלית והדרכה מעולה. כל אלה מבטיחים תמורה מלאה למטיילים
טלפון וקבל חוזר טיולים לביתך 381044, 03-375063
מח' טיולי חו"ל השפלה 3 ת"א
החברה להגנת הטבע

מעל ומעבר לציפיות מבית קומות
כאשר חברת בניה בעלת נסיון ומוניטין ומיטב האדריכלים, המעצבים משתפים פעולה הן בתכנון הבית והן בתיכנון הדירות, התוצאה היא מעל ומעבר לציפיות. הבניינים ב"סביוני אביב" יפהפיים, בעלי מבנה מיוחד המבטיח פרטיות מוחלטת ו־3 כיווני אוויר לכל דירה. לכל בנין לובי מפואר, מעליות מהירות ומרווחות, חניון עילי וחניון תת־קרקעי, בעל שער הנפתח ע"י שלט־רחוק פרטי. הגינה העצית המתוכננת בטוב טעם, ע"י אדריכלי נוף - שובת לב

מעל ומעבר לסביבה הקרובה והרחוקה
"סביוני אביב" ממוקמת באיזור הגבוה ביותר ברמת אביב ג' דייריה נהנים הן מהנוף המרהיב של הים ושפלת החוף והן משפע של אוויר צח. המיקום אידיאלי קרוב לצפון ת"א, קרוב לים, קרוב למרכזים המסחריים ולשירותים הקהילתיים ברמת אביב ג' קרוב, אך לא קרוב מדי. המקום שקט ושליו כמו שכונת וילות המרוחקת מהעיר

מעל ומעבר לרמת התכנון של דירות
הדירה היא רחבת ידים ונוחה, 153 מ"ר, כל פרט בה מתוכנן במחשבה תחילה. לכל דירה מרפסת גג, שירותים כפולים ושרותים לאורחים המצופים קרמיקה. המטבח גדול עם מרפסת ומזווה. בשלושת חדרי השינה יש גומחות לארונות קיר. תריסי הסלון נפתחים חשמלית בלחיצת כפתור. ההסקה (ע"י קונבקטורים - השיטה השקטה והנקיה ביותר) אינדיבידואלית לכל דירה ולכל חדר

מידע סביב השעון
לפרטים נוספים תוכלו להתקשר בכל שעות היום ובכל ימות השבוע לטלפונים הבאים ובהם תקבלו פרטים לגבי דירות ספציפיות.
5131724 - מידע לגבי דירה בקומה א' כיוון דרום מערב
5131725 - מידע לגבי דירה בקומה ה' כיוון צפון מזרח
5131726 - מידע לגבי דירות גג
וכמובן במשרד הראשי בימים א־ה בין השעות 09.00-17.00 טל 650281

אפריקה ישראל להשקעות בע"מ

הרבה מעל ומעבר למקובל
סביוני אביב

עורכי דין
המומחים על
מעצרים מנהליים, גירושים והריסות
בשטחים המוחזקים
נפגשים בבית הפרקליט, דניאל פריש 10 ת"א
ביום ד', 19.10.88 בשעה 18:00

משאבי אנוש 1988
תערוכה מקצועית ראשונה
בנושאי כוח־אדם, ניהול, הדרכה ורווחת הפרט.
ימים ב'־ד' 17-19 באוקטובר 1988,
במלון "פלאס" רח' הירקון 277, ת"א
שעות הביקור 12:00-20:00
ארגון: תערוכות כנסים ואירועים
יצחק שדה 34 ת"א ★ טל. 03-339267

ארועים מיוחדים בתערוכה
יום ב' 17.10.88
14:30-17:30 סימולציות מוכחות בנושא: "עימותים ולחצים בתחומי משאבי אנוש"
יום ג' 18.10.88
08:30-14:30 יום עיון המאורגן על־ידי המכון לקידום יחסי עבודה והמגמה למדעי ההתנהגות - המכון לפריון העבודה והייצור, בנושא: "תפקידו של מנהל משאבי אנוש בתכנון האסטרטגיה של הארגון"
יום ד' 19.10.88
13.00—19.00 "חידושים ופרוייקטים ייחודיים בניהול משאבי אנוש"

תרבות וספרות

קאנט התת-קרקעי

קאנט והפילוסופיה של ההיסטוריה, מאת ירמיהו יובל, הוצאת מאגנס, ירושלים, תשמ"ח

מאת לאה דובב

רוח סערה גדולה נושבת מגן העדן הוצגה, כך אומר ולטר בנימין ("תזות על ההיסטוריה", התיזה התשיעית), הרוח נישא מלאך ההיסטוריה, כראהו כמלאך בציורו של פאול קלי "אנגלוס נובוס". עיניו קרועות, פיו פעור. פניו אל העבר. שם, במקום שבו מתגלה לעינינו רצף של התרחשויות, רואה הוא לפניו אך ורק קטסטרופה אחת גדולה, המגבבת עתות הגלגל תלים של חורבות. הוא מבקש לעצור את בעדו, להעיר את המתים, לקרוא למנוצחים. אבל רוח גדולה נושבת מגן העדן והיא נאחזת בכנפיו, האין הוא יכול לסגור אותן. הסערה דוחפת אותו בלי הרף אל העתיד שאליו הוא מפנה את גבו, ולפניו נערמים עד השמים תלי החורבות. הסערה, הלא היא מה שקורי בפינו בשם קדמה.

נוח לצטט את בנימין. הציור "אנגלוס נובוס" כבר נשתגר כל כך בשפתה של פילוסופיית-ההיסטוריה, כמו גם בגרפיקה הפו"לית שלו, עד שנעשה סימן כללי מאוד למרחב מושגי של הווה פילוסופי מסוים: זה ההווה שבו בירור אפשרויותיה של התבונה, תיתום מושאיה בהיוצאוביה של השיבוניות, סיוג תוקפם של שיפוטיה, מיתרגם.

גם אחרי מאה שנים ויותר, מהווה ביקורת פילוסופיית ה"נאורות" את ציוד של ההווה הפילוסופי. היום, מטבע הדברים, זהו הווה שיש לו גם פרופיל מובהק, מסוגנן, בעל מכונות תקשורתיות. במרחב המושגי הזה, שבו האופקס הכריזמאטי והמנגנון הנסתר פועלים בכוח, זוהי דריכות נמשכת כלפי אשליית-הכזב של התבונה. דריכות נמשכת, שבוקע שלה שלושת המערערים הגדולים על הכזב האופטימי, הבאיווי, הערומטי, של הנאורות – מארקס, ניטשה, פרויד. בעקבותיהם עולים מיד על הדעת הורקהיימר ואדורנו עם מושג ה"דיאלקטיקה של התבונה" שבהחילו לפילוסופיית-ההיסטוריה העכשווית, ולצדם פילוסופי ההיסטוריה הנועמים של צרפת שאחרי הסטרוקטורליזם: פוקו, דלז, ליוטאר.

"קאנט והפילוסופיה של ההיסטוריה" מאת ירמיהו יובל שייך להווה הזה, וראוי לקרוא אותו על רקע ההווה הזה. ונאמר מיד: זוהי קביעה פרשנית משונה לכאורה. ראשית, מפני שמחקרו הגדול של פרופ' יובל איננו מביע, ברמת הטקסט הגלוי, בקשר המגיזמי שבינו לבין ביקורת פילוסופיית-הנאורות העומדת במרכז פילוסופיית-ההיסטוריה

ירמיהו יובל (משמאל) קורא את קאנט (מימין) כפילוסוף של ההיסטוריה, מנקודת מבט המבקשת למצוא במושגי היסוד הקאנטיים את המימד התת-קרקעי החבוי מעבר לטקסט, זה מימד הרלוונטיות שלהם להווה הפילוסופי שבו עומדים לביקורת [illegible] העל-זמנית, גם האמונה האופטימית בקידמה

פחות או יותר לשון של גינוי: בהווה הזה נסב הבירור לא על אפשרויות התבונה, אלא על יומרותיה ועל האינטרסים הגלויים והסמויים שלה.

בלבלבו של ההווה הפילוסופי הזה – תוזית של "פוסט מודרניזם" תלויה עליו כמו תרגומזר מתיישן הולך – תעמוד ביקורת מושג הקדמה, כלומר, ההמיסטיפיקציה של האידיאלים הבורגניים, הרציונליסטים, הבאודים, של פילוסופיית עידן ה"אורות". זה מיסטיפיקציה: לנפץ את המיתוס האופטימי של הקדמה; לפקפק בסובייקט הרציונלי האוניברסלי, תשתיתה של הפילוסופיה; ומתוך כך, לחשוף את מנגנוני הדיכוי החבויים מאחורי האמונה במושג של התבונה בבחינת כוח פועל בהיסטוריה (וממילא "עמוד לביקורת מיתוס האני המופשט, הרציונאלי, המיתוס הלשון כמערכת של מובנים חד-ערכיים. במקום שבו השיח מגלגל ביקורת של פילוסופיית ה"נאורות", תנועה בבחינת אשליה עצמית צרקנית את מושגי התבונה, החירות, המוסר, שהוא מבקשת לכונן, אנחנו עומדים על ספה של ספקנות: לא רק באשר לתוקפם העל-זמני של עקרונות הרציונליזם, אלא גם באשר לאפשרות להבין את ההיסטוריה כתוקית ולראות בה מגמה של תבוניות.

היום. ושנית – זו בעיה שבעיני היא רצינית מאוד – קביעה שכזו עלולה בנקל להיתפס לניסיון מאומץ ועילג להראות את הפן המודרני של פילוסופיית ההיסטוריה של קאנט; עוד תמורה מה תוהו ההתעצלות הפוסטליסטית, שתבקש בכיבול לעשות חסד עם קאנט ולהצילו מיקום הבייר שבתוכו הוא אורה ומן התיתום האקדמי היותר, תיהום שהוא בעצם שכזה.

ובכל זאת: גם אם המחקר הזהיר והמלומד שלפנינו דבק בגאויקות אקדמית בנהלי-עיון המבקשים לקרוא את קאנט רק "מבפנים", וחלילה לא "מבחוץ" (לכל היותר ה"חוץ" שלו מסומן כעמדה היודעת את פילוסופיית ההיסטוריה של הגל, ולא עוד) – דומה שזוהי דבקות וזהירות בזאבר, יותר מאשר מחויבות עניינית. הדבר ניכר מאוד: יובל קורא את קאנט כפילוסוף של ההיסטוריה, מנקודת מבט העושה את קאנט רלוואנטי במרחב פילוסופי עכשווי, שבו נדרשת במפגיע קריאה של תולדות הפילוסופיה "מבחוץ" ולא "מבפנים". יובל מעמיד במרכז החשיבה הקאנטית את הבעייתיות הכרוכה באמונה הילדנית בהיסטוריה תבונית ("התבונה כתהליך פתוח, הנע לקראת מימושו של אידיאל רחוק לאינסוף"), המעבר בינה לבין ההיסטוריה האמפירית, האי-היכולת לתת לאמונה זו עוגן תבוני מספק. במובן זה, קריאתו את קאנט דרושה למצוא במושגי-היסוד הקאנטיים את המימד התת-קרקעי

המשך בעמוד הבא

לאה דובב מלמדת אסתטיקה באוניברסיטת ת"א

דברים שאין בהם אמת

מאת אהרן מגד

מאות-אלפי הקוראים של "ניוזוויק", באמריקה ובכל רחבי תבל, לא קראו ולא יקראו את הסבריו של א.ב. יהושע לראיון שנתן לשבועון הנ"ל, בו אמר כי "נוכח הגרבת הציבור הישראלי על מה שקורה עכשיו בשטחים, אני מבין כיצד יכלו הגרמנים לטעון כי לא ידעו במהלך מלחמת-העולם השנייה מה קורה ליהודים". הם לא יקראו מה שאמר לכתב "הארץ" כי בשום פנים ואופן אין הוא משווה בין מה שנעשה בשטחים לזוועה הנאצית ("אלה בכלל שתי סיטואציות שונות לגמרי"), ולא מה שאמר ב"קול ישראל". המוני קוראי "ניוזוויק" ירשמו בפנחם את ההשוואה הפשוטה המתבקשת מאליה – שאין בה אפילו בעלם אחד: התעלמות הישראלים מן הזוועות שוללו הנאצים ביהודים; מה שעושה הצבא הישראלי לערבים בשטחים – שווה למה שעשו הנאצים ליהודים באירופה. אם אין התבטאות הנ"ל של א.ב. יהושע "בגייה לדורות", היא "בגייה לשניים". מחילה נוספת לגרמנים; בסך-הכל התנהגנו באופן טבעי, כשאר בני-אדם, כמו הישראלים עצמם.

אבל לא רק החלק השני של ההשוואה איננו נכון, כפי שיהושע עצמו מודה, שהרי איזה דמיון יכול להיות בין לחימה – מבוקרת, מלווה מאמצים של איפוק, לפחות מצד ההנהגה הצבאית – נגד התקוממות אלימה, באבנים, סכינים ובקבוקי-תבערה, ואפילו יש בלחימה זו תופעות קשות מאוד של התעללות השפלה; מה בינה ובין השמדה טוטאלית של עם – נסיון לאלוהים – באלף מיני מיתות, ברעב ובמגיפה ובבבשני-באשים ובידיי אל בורות? גם החלק הראשון – אין בו שמץ של אמת: האומנם אצלנו מתעלמים מן

א. ב. יהושע. התעלמות?

הקורה בשטחים? טוענים ש"לא ידעו" העם הגרמני כולו שתק. הוא שתק כל שנות המלחמה ושתק בשנות הדור הנאצי לפניה (פרט לאנשי-רוח מעטים שגלו מגרמניה). אצלנו – האומה רועשת מרוב מחאות. אין שבוע ללא הפגנה או עצרת של אחד מ-24 ארגוני מחאה נגד הכיבוש. אין יום ללא מאמרים, הצהרות ותגובות על מעשי צה"ל בשטחים. אין עונה בתיאטרון ללא שלוש-ארבעה מחזות על אותו עניין. הרדיו, והטלוויזיה, וכל העיתונים מפרסמים ללא-הרף ידיעות, סיפורים ותמונות מן הנעשה "עשרה קילומטרים מן הבית", לרוב מתוך אהדה לקורבנות "יד אלימות הצבאית" ויש עתונים עבריים המפרסמים גם את שמות הנפגעים הערביים, ורק המסגרות השחורות סביבם חסרות כדי להבדיל בינם ובין הקורבנות היהודיים של פרעות-יהודים בתרפ"ט או בתרצ"ו. האם לזה ייקרא "התעלמות", בדומה להתעלמות הגרמנים בזמן השואה?

ההסבר של יהושע שהאנלוגיה שעשה בינינו ובין הגרמנים התכוונה רק להצביע על מנגנון אנושי מסוים של הדחקה, להצביע על "מצבים שבהם אדם מדחיק את עצמו מהראייה לשנות דברים והוא מגן על עצמו על-ידי התעלמות מהם" – אינו מסביר את הדעה. "מנגנון הדחקה" כזה אמנם קיים, והוא מוכר לכולנו, אולם הוא קיים גם לגבי קורבנות של תאונות-דרכים, לגבי חולים שלנו, כאשר מספרם גדול, ובכל המקרים שהמוות נעשה שכיח. אין בין זה ובין יחסינו לערבים, או לנעשה בשטחים, ולא כלום.

במשך שבוע אחד של מהומות נהרגו באלג'יר מספר כפול של מפגינים מאשר בעשרת חודשי האינתיפאדה בשטחים. הירדנים, שלא היו להם שום עכבות מוסריות בדיכוי מהומות, הרגו מאנשי אש"ף יותר משנהרגו פה על-ידינו מאז 1967 ועד היום. הסורים טבחו כמה רבבות באל-חמה; ומי יספור את מספר השוחטים והנרצחים הנרצחים בלבנון שבוע-שבוע זה שנים רבות. אבל איש מרודפי הצדק בישראל לא כינה אותם מעולם בשם "נאצים" ולא עשה השוואות היסטוריות בין המתרחש באותן ארצות ובין מה שהתרחש בגרמניה במלחמת-העולם השנייה. רק חיילי צה"ל ראויים לתואר הזה, מאז קיבל הכשר מגבוה, כאשר נטבע המטבע המהולל "יודו-נאצים".

אבל ייתכן שהיצר העז לראות בפרצוף עצמנו את פרצוף רוצחינו הנוראים ביותר – אינו אלא עוד עיוות-נפשי מן העיוותים שהתגמה בנו השואה עצמה.

מכתבים מאנגליה / יורם ברונובסקי

אליוט, הביוגרפיה והשממה

האירועים לציון שנת המאה להולדת ת. ס. אליוט התחילו בשערורייה. הנושא, כמובן, היהודים, ולמען הדיוק אשמת האנטישמיות התלויה כבר שנים רבות מעל אליוט, בחייו ואחרי מותו. הויכוח מתחדש לפרקים, ובחודש יוני האחרון פרץ ביתר שאת. האמתלה היתה ייסוד קרן למען יוצרים צעירים על-שם אליוט בידי גוף העומד בראש מוסד הקרוי "ספריית לונדון", והברים בו כמה יהודים נכבדים (ביניהם ישעיהו ברלין). מישהו כתב מכתב ל"טיימס" שאין זה נאה שיהודים ישתתפו בגוף המכבד את זכרו של אנטישמי. מישהו השיב על המכתב, ועד מהרה זרם מבול שלם של מאמרים ומכתבים, עד שהעניין איים להכביע את הגיגות אליוט המכובדות שהיו אמורות להגיע לשיאן בשבוע האחרון של ספטמבר, שב-26 בו, לפני מאה שנה, נולד המשורר.

הראשונות של האמריקאי הצעיר (1914–1924). שנים אלה עומדות במרכז הפרסום העיקרי של שנת אליוט זו: פרסום הכרך הראשון של איגרותיו המקובצות, מפעל ההדרה גדול שעליו שוקדת כבר שנים רבות, עוד מלפני מות המשורר בשנת 1965, מזכירתו במשך שמונה שנים שהיתה לאשתו, ואלרי אליוט. אליוט אסר אמנם על פרסום מכתביו, כשם שאסר על כתיבת ביוגרפיה שלו. בינתיים ראו אור כבר כמה ביוגרפיות, ועתה רואה אור הכרך השני של מה שיהיה כמדומה הביוגרפיה המונומנטלית שלו, פרי עטה של החוקרת האמריקאית ליגדל גורדון. הכרך השני של ספר מפורט ביותר זה עוסק גם הוא בתקופה הלונדונית המוקדמת והוראות שמו "השנים החדשים של אליוט" – שם אירוני, האנטטיקה, הצריך לומר אליוטי למדי.

ת. ס. אליוט. גם יהודי, ואולי מעל לכל ישראלי, יכול לאהוב בלי להתבייש את שירתו של המשורר הגדול הזה, שטען כי "מספר גדול מדי של יהודים אינו רצוי בקהילייה הנוצרית המתוקנת", ואפשר לאהוב גם את דמותו הכריזמאטית, המסתורית עד היום, כאיש הציבור, המחוקק הגדול של הטעם הספרותי במאה הזאת

העניין עצמו, עניין האנטישמיות של אליוט, הוא מורכב ביותר, והעיון או הפשפוש הנוכחי בו הוא, כמדומה, העמוק והנרחב ביותר מכל המחקרים בדבר יחסו ליהודים שהתחילו זה כבר. הבירור הנוכחי מצטרף לבירורים רבי-פנים באנטישמיות של הידגר ושל חוקר-הספרות דה-מאן, ואלינבטן אינו הבירור האחרון מסוג זה שבו נקרא למעין משפט פוסטהומי (שלאחר המוות) יוצר בכבר מגבי אומות העולם שלא היה, בחלק מרכזו לפחות, מן האוהדים המובהקים של העם היהודי.

נראה שבירורים אלה צריכים לדיסטאנס, וטוב שהם נעשים. על העמדה שיש לדעתי לנקוט ביחס אליהם אני מקווה לעמוד ברשימה נפרדת, ועתה אציין רק זאת שכמה מן המעמיקים שבכותבי המאמרים על האנטישמיות של אליוט – ספר על עניין זה מאת אנתוני ג'וליוס עומד לצאת לאור השנה – מסכימים שלא היה זה כלל עניין שולי בעולמו של המשורר, הצעיר והלא-כל-כך צעיר, אלא בהחלט עניין שהוא בבחינת חלק המעיד על-הכלל. אין להקל בו ראש, אך גם אין לבטל יצירה או אישיות תוך הסלתה לשק גדול אחד עם שאר האנטישמים. כוונו כישראלים בכך שנדע להבחין בין מיני האנטישמיות השונים עד מאוד: ההבחנה וההבנה חשובות מן ההשמצה וההבידול או ההרם. גם יהודי, ואולי מעל לכל ישראלי, יכול לאהוב את שירת אליוט בלי להתבייש, ואפשר לאהוב גם את דמותו הכריזמאטית, המסתורית עד היום, של אליוט איש-הציבור, המחוקק הגדול של הטעם הספרותי במאה הזאת, אולי המרשים ביותר מאז ה"חאן הגדול" של הספרות, הדוקטור ג'ונסון בן המאה השמונה עשרה (שהיה נערץ על אליוט; הוא אהב להשתתף בחידונים-ביקאות עם חברים על הספר "חיי ג'ונסון" מאת ג'יימס בוזוול, זו הביוגרפיה הגדולה, אפשר לומר, היסודית, של הספרות האנגלית).

אכן, אם בביוגרפיה אנו עוסקים כראוי לומר מיד שהמוטיב העיקרי של אירועי שנת אליוט הוא מוטיב הביוגרפיה של המשורר, ביותר המוקדמת, זו של השנים הלונדוניות

המספיק רק להציץ בכרך הזה, המסקרן ביותר, אך קראתי בינתיים דפים רבים באוסף האיגרות המפגינות בליווי פירושים של מאורעות חיצוניים, קשה לומר שהאיגרות הן של כותב-מכתבים גדול, מסוג זה שהיה ג'ון קיטס, אבל בכל זאת יש הרבה עניין ספרותי במכתבים, מלבד העניין הרכילותי-חברתי שהוא אמנם העיקרי. קריית-ספרי הלונדונית של העשור הראשון של שהיית אליוט בלונדון זוכה כאן לדיוקן מלא, מקביל (ושה ושם נפגע) עם הדיוקן שהיא זוכה לו ביומני וירג'יניה וולף ובמכתביה. מבעד לשורות, בעיקר של המכתבים למשפחה ולידידים באמריקה, נפרש קו העלילה הדרמטי של עלייתו של הזר מקרוב בא ("לעולם לא אתגלגל לאנגלים הללו", הוא כותב) לעמדת ראש המדברים בשדה הביקורת והאנגליה. עם ייסוד כתב-העת "קרייטיריון" בשנת 1922 – מכתבים רבים עוסקים בעניינים שמסביב להקמתו – אליוט הוא כבר בעצם המנהיג המוסר של משוררי אנגליה. לפחות בעיני עצמו הוא אף האנגלי שבהם, יורש המסורות האנגליות האירופיות הגבוהות שבהם.

והחשוב מכל: בשנה ההיא, שנת-הפלאים של הספרות האירופית בכלל, 1922, מופיע – בגיליון הראשון של "קרייטיריון", כמובן – השיר שעד היום הוא שירו הנודע ביותר של אליוט, בעצם הנודע בשירי המאה העשרים בכלל: "ארץ השממה". זמן לא רב לאחר הופעת הבכורה הזאת של השיר, הוא הופיע בספר קטן כאשר אליוט הוסיף לשיר את ההערות המפורסמות ("הן פופולאריות יותר מן השיר עצמו", כתב שנים לאחר-מכן). וכרך האיגרות מתעד בהרחבה את המשבר שהיווה את מקורה של הפואמה האליוטית היסודית הזאת: משבר הנישואין הראשונים שלו, הסבל שידע המשורר בנישואיו לאשה מעורערת נפשית, ויויאן היי-וור. שוב, זהו נושא שחובר בו רבות, ביחוד לרגל העלאתו של מחזה בשם "תום אבד ויו" לפני כשלוש שנים, שסביבו התעורר גם הפולמוס הגדול על

המשך בעמוד הבא

ספר של אין-מנוחה

בדרכים. מאת ג'ק קרואק. מאנגלית: עודד פלד. זמורה ביתן, 1988, 252 עמודים

מאת צור שיזף

המזוודות המרופטות שלנו נערמו שוב על המדרכה; עלינו לעבור עוד מרחקים גדולים. אבל לא חשוב, הדרך היא החיים (ע' 175).

סאל פרדייז, ילד בקרקן, יוצא למסע בארצות הברית של אמריקה. מסע עד שנגמר הכסף, עד שנגמרת היבשת, עד כלות הכוחות, הצריך לחזור לנקודת המוצא כדי להתארגן ליציאה למסע נוסף. מסע מבטן מזרח לדרום-מערב, מהמהומה השוקקים ההומים של מנהטן אל המרחבים הפתוחים והמנוכרים של פריסקו ואל איי.

סאל יוצא למסע שאין בו גבולות והדרכים כולן כשרות למסע. קרון [illegible] ובפאתיה עם שרוחבת את הכבישים ומכוניות גבוהות וטרמפים מזדמנים עם כל מי שנוסע לאנשהו. בתוך הנסיעה, מנוחות התחנות. בין יורק, פריסקו, אל איי, דנוור, שיקאגו, מרסיקת הבופ ומתופפי הג'ז, המריחואנה, ההרואין, השיכרות מכל משקה שבעולם והנערות המתגלגלות ממנו ואליו, צבעוניות, לבנות, שחורות, אינדיאניות, מקסיקאיות.

השותף, המורה הרוחני, הכוהן הגדול, המטורף שאין עליו שליטה והוא נשוי שלוש פעמים וגרוש פעמיים, הוא דין מוריארטי, אבא לארבעה ילדים שהשאיר בקצווי היבשת והוא הנהג המפלא ביותר שנע על הדרכים. המזורזות שלו עצומה ובלתי נתפסת. הוא נוטש את נשיו מדמסות ומעות וילדים בערים הגדולות והרחוקות. הולך רודף אחריו כשהוא נע במהירויות בלתי נתפסות הלוך ושוב בין חברים, נוטש חברים בהבזקי סירוב, הזיים והתוכבות נושרים מעליו כי הוא הולקיק המגיע את כל הנרדים החבורה. מסונק, מסומם, שיכור, חולה הגה, מכור למוסיקה, מאהב מושלם הנוטש את החבר הטוב שלו מעולף-דיזנטריה במקסיקו כדי להספיק לאחת הנשים שנטש.

קריאה מקסימה, יקרת לקריאה, [illegible] ופרטי פרטים, חיי השוליים של אמריקה הגדולה, האנשים הטובים והרעים, אלו שאין להם כלום והם מתחלקים בזה. האוויר האמריקאי מקבל איכויות של חום וקור, דיעה ויובש, גובה ועומק ומהירויות שונות כשהמכוניות דוהרות דרכו. ופתאום באמצע המסע, שאינו לשם דבר כלשהו, נהפך המסע לתכלית לעצמה שבינה לבינה נכתבים ספרים, ילדים אנשים יוצאים וחוזרים ממסעות מעגליים רחוקים על ספינות.

כתיבתו של קרואק רהוטה, אישית – הסיפור נכתב בגוף ראשון – ומתרחשת כל הזמן. אולי משום כך צוין מי שכתב את גב הספר כי קרואק קרא לה "פרוזה ספונטאנית". נראה כי קרואק מתאר את שקפי האירועים של חייו ואת ההתרחשויות, כמעט לא שולט בחוויות עצמה. גדולתו היא ביכולת התיאור המעולה המוסרת את הדברים כמו שהם. סאל מתעד דור שיש בו סממנים דומים לדור של בין מלחמות העולם, אם כי פה הכל חזק יותר, פחות מעודן ומתרחש רק בתוך אמריקה. הפילוסופיה אינה מתלבטת, אלא בוחרת את הדרך הקשוחה והמיתגנה, המתוספסת ביותר של החיים כמו שהם בדרכים הצדדיות, בתחנות הדלק, בעיירות הקטנות ובמודים הצדדיים של הערים הגדולות.

אין מנוחה בספר, רק התרחשות. יש לספר השפעה מהירה. התחושה אישור לכל אחד לקום ולהפוך את הבחורים וחרי הכל, שבהם המוחרה היא הבית, לעיקר. אין הרגשה של שמחה או אושר בסוף הספר, גם לא בין הדפים, אלא הרגשה דחוסה של חיפוש, ופריצה מהירה לשיא כשהחיפוש האקראי מניב רגעים נפלאים של התעלות עם מוסיקה שחורה או סיגריית מריחואנה משובחת, או נסיעה מטורפת בלילות ארוכים, מרחבים פתוחים ועשיית אהבה שיכורה עם נשים זנותות, זונות מקסיקאיות ונערות מוקסמות מכל מה שנוסע ועובר וחולף ולכן הוא שם.

מסע אל האנטי-תרבות

ההר, רומאן מאת פתחי ע'אנם. עברית ואחרית דבר: עמי אלעד. הוצאת כתר, 1988, 136 עמודים

מאת אהוד בן עזר

הרומאן הקצר "ההר" מאת הסופר המצרי פתחי ע'אנם (יליד 1924) נתפרסם לראשונה לפני שלושים שנה, בתקופת השלטון הנאצרי. זה היה הרומאן הראשון שלו, ונסב על תקופה של סוף שנות הארבעים, עדיין ימי שלטונו של המלך פארוק, לפני מהפיכת יולי 1952, שהורידה אותו מכיסאו.

לפי המספר באחרית הדבר לספר, מבוסס הסיפור על מקרה אמיתי שאירע לסופר בצעירותו, במהלך עבודתו כמפקח חקירות במשרד החינוך המצרי. הוא נשלח אז לחקור פרשה של שוד עתיקות מתקופת הפרעונים, שהתרחשה ביישוב הררי במצרים עלית, אל-גורנה, מול לוקסור. ואולם ציר מרכזי בסיפור הוא התנגדותם של ההרריים ביישוב לעבור לגור למטה, ב"כפר לדוגמה" שהוקם בשבילם הממשל המצרי, במסגרת מאמציו לשפר את תנאי חייהם. החל משנות השלושים יזם הממשל המצרי כמה פרויקטים של בניית כפרים לדוגמה, שנועדו לשנות באופן יסודי את אורחות חייו של הפלאח המצרי באמצעות רפורמות. אולם בעיות כספיות, וכן חוסר הבנה לצורכי הפלאח, הכשילו את התוכניות הללו. לאחר המהפיכה, שהביאה רפורמות אגראריות, השתנתה גישת הכפריים לשינויים.

הסיפור מועבר לקורא בצורה של מעין זיכרונות מסע, בגוף ראשון, הדרמה המתפתחת במהלכו היא בעלת רבדים אחרים. המספר, סטודנט צעיר שהתחיל לעבוד במשרד החינוך, הוא מטבע השכלתו והשקפת-עולמו חסיד של החדש, המודרני; ואולם הוא משנה את עמדתו תוך כדי הבנת המציאות האנושית המורכבת, באיזור שאליו נשלח. עד מהרה הוא מגלה כי ה"כפר לדוגמה" נוסד מצידוק אינטרסים לארגונים. אדריכל המבקש להנציח את שיבעונתו; נסיכה מבית המלוכה, המשתעשעת בקרבה על העממיות מתוך יצריות מינית פרוורטית שבשאיפה אל הפרימיטיבי, וכן אנשים נוספים הלוטשים עין למבני הכפר, הריקים עדיין, לצורכי פרויקטים תיירותיים שאינם קשורים בטובת הכפריים הגרים בהר.

בביקורו בהר הולך המספר הצעיר שבי אחר אורחות החיים של תושביו, אשר העיסוק המרכזי שלהם הוא החפירה במערות, לגילוי אוצרות הפרעונים. כל סישורי העבר, החיים בהווה ותקוות העתיד – סובבים על

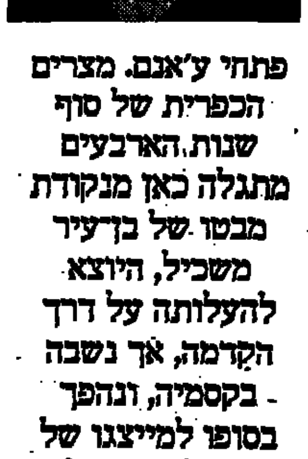

פתחי ע'אנם. מצרים הכפרית של סוף שנות הארבעים מתגלה כאן מנקודת מבטו של בן-עיר משכיל, היוצא להעלותה על דרך הקדמה, אך נשבה בקסמיה, ונהפך בסופו למייצגו של העולם הנחשל

הסיכוי להתעשר ממערות הקבורה הללו. הטוב והרע בחיים נחלקים בפשטות: טוב הוא האוצר שנתגלה, רע הוא כל אסון בחפירה, כל הטעיה, כל אכזבה שבגילוי אולם קבורה שכבר ביקרוהו שודדים.

האותנטיות של ההרריים כובשת את לב המספר, והאורח טבעי הוא מוליכם לחזור על מסורת שליחותו, החקירה, ולבטל את הזמן הקצר העומד לרשותו כדי להבין באופן הטוב ביותר את חייהם. חייהם אלה עומדים בסימן של פשטות ועזות, הדיבוק לדבר אחד, החפירה. המספר משתכנע כי המעבר לחיים בכפר החדש, המלאכותי, לא יתרום הרבה לרווחת ההרריים, ובוודאי ישמוק את יחודם. הוא מקווה שיום אחד תתפתח תעשיית תיירות ענפה סביב לקברים שבהר, וההרריים יוכלו להתפרנס מייצור מזכרות בסגנון עתיק. לכן הוא מצדיק את התנגדותם לעזוב את מקומם, אך אינו מתעלם מכך שדיבוק החפירה נהפך אצלם לגורל, המתגלגל לעתים בשירוף הרסני, שמות משונה בסופו.

המתרגם, שהוא גם עורך הסדרה, אומר באחרית הדבר כי המספר הראשי ברומאן מציג לפנינו דאגר ספרותי מוכר של מסע לימוד, שבו הוא עובר מעולם תרבותי לעולם שהוא בבחינת אנטי-תרבות. במסע הזה הוא מתבים ומעשיר את ידיעותיו, ומשנה את השקפתו על החיים ועל החברה, והופך בסופו למייצגו של העולם הנחשל. עם זאת הוא מודע לכך שאינו שייך לעולמם של תושבי ההר, וכי מקומו בעיר, שאליה הוא חוזר.

נראה לי כי מבחינת הזמן, עמדת המספר ברומאן נראית מורכבת יותר, ואולי היא נובעת מכך שהספר נכתב והתפרסם בתקופת נאצר. סיומו, המתרחש לאחר שנים אחדות, לאחר המהפיכה, מבטא להביא לידי השלמה פיוטית בין העמדה, ראש היישוב ההררי, הנשאר במקומו, לבין הנשיא נאצר והאורח סוקארנו, המבקרים בקברי הפרעונים שבחוף המערבי של הנילוס, מול לוקסור. השלמה זו יש בה סממן של ריאליזם סוציאליסטי, כלומר – כמוסר של דבר זוכה נותן מן המציאות הנחשלת, הסימפטית, המתוארת בספר, בברכת השלטון החדש.

ואולם, תהא זו טעות להסיק כי הטראגיות של חיי ההרריים, עוניים, היותם עבדים לחלום האוצרות הזהביים, אף שנמשכים מאות ואלפים בשנים – נראים כאידיאל בעיני המספר. אפשר בהחלט לומר שהיחס שלו אל העולם הנחשל הוא דו-ערכי (ולא רק בשל האילוץ האנאכרוניסטי, שהרי לא אפשר לומר שהנחשל צודק לגמרי), ולכן גם הסיפור אמין ואנושי מאוד.

למרות התרגום הרהוט, קשה לקורא העברי לשפוט את ערכו האמנותי של הסיפור, שדומה כי יש בו מידה לא מעטה של פשטנות, תמימות והגיגיות סגנונית. תשומת-הלב בשעת הקריאה נתונה רוב הזמן להבנת החיים המיוחדים המתוארים בספר, והסקרנות המתעוררת היא לעתים אולי גם חוץ-ספרותית.

ענייני לשון / משה זינגר

מומנט מוזיקלי

לאירוע הבאה שנערך לאחרונה ביפו קראו "מוסיקה רוח קבוצה". צירוף מלים זה הוא לכאורה איטלקי. למעשה, יש בו משהו מאד עברי, וליתר דיוק – ישראלי.

שהרי, המלה מוסיקה, שאותה קיבלנו בצורתה הכללית האיטלקית דווקא, מבוטאת מוזיקה בשפה האיטלקית, כפי שרבים מאתנו ביטאו מלה זו בעבר, מבטאים אותה עדיין, ולפי כל הסימנים יבטאוה כך גם בעתיד. ואגב, המלה מוזיקה בצורתה זו, דהיינו בז"ן, מצויה בכתבי סופרים עבריים מאיטליה, כמו רמח"ל למשל.

כיצד נהפכה המוזיקה למוסיקה? ויכוחים על כך, אומרים, הולכים בתקופה היונית של דוד בן-גוריון, והמר על כך יוכל המתעניין למצוא ב"יד הלשון" ליצחק אבינרי. כשם שרצה בן-גוריון לגזור על "האות", כך רצה לגזור על הזי"ן שבמלים כמו מוזיאון, מוזאון, פיזיקה, ועוד, ולהחליפה בסמ"ך. לכאורה, טענתו היתה צודקת: ראוי להחזיר מלים לקדמותן, למקורן, ולא לכבות כפי שהשתבשו בדרכן אלינו, בפי פולנים, גרמנים, צרפתים ואפילו איטלקים. אנחנו נקבל את המוזיקה ישר מן המקור היווני – ביוונית זה היה בסמ"ך – ולכן נאמר מוסיקה, מוסיאון, וכו'.

וכרגיל, כל החזרה למקורות האלה לא היתה אלא חלקית בלבד, וגם הצלחתה היתה חלקית בלבד. כבר בשעתו, כפי שהראה אבינרי, לא העזו המשנים ללכת בשיטתם עד הסוף ולשנות את המלה מוזה, מקורה של המוזיקה, ולהופכה למוסה... ואשר ל"מוסיקה": צורתה הכללית של המלה אינה יוונית. ביוונית הצורה היא מוסיקי, וההטעמה בהברה האחרונה. כלומר – מוסיקה היא הצורה האיטלקית, עם ההטעמה האיטלקית, ועם סמ"ך יוונית... אבל גם זה לא כל כך

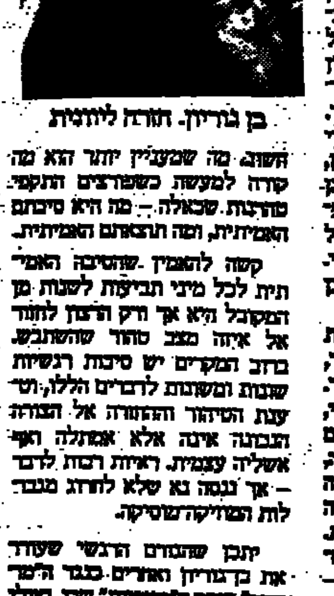

בן גוריון. חזרה ליוונית

חשוב. מה שמעניין יותר הוא מה קורה למעשה כשפורצים התקפי-טוהרנות. שאלה – מה היא סיבתם האמיתית, ומה תוצאתם האמיתית.

קשה להאמין שהסיבה האמיתית לכל מיני תביעות לשנות מן המקובל היא אך ורק הרצון לחזור אל איזה מצב טהור שהשתבש. ברוב המקרים יש סיבות רגשיות שונות והמשנות לדברים הללו, ודעת הטיהור והחזרה אל הצורה הנכונה איננה אלא אמתלה או אשליה עצמית. ראיות רבות לדבר – אך נגמה נא שלא להרוג מבבדלות המוזיקה/מוסיקה.

יתכן שהמניע הרגשי שעודד את בן-גוריון ואחרים כנגד ה"מוזיקה" היתה ה"יהודיות" שבו, ואולי אפילו התחושה הגלותית שבו. "מוסיקה" בשמעה נקייה יותר, טהורה מן האשכנזיות, אולי אפילו מקראית יותר... גיבורי הקדם העברים, כמו אברהם אבינו – לו הכירו מלה זו, ללא ספק היו מבטאים אותה בסמ"ך ולא בזי"ן. אך אלה הן השערות בלבד.

המצב בשטח כיום עשוי ללמדנו על עצמנו, ואולי גם על מה שמעבר לו. ניקח, למשל, את המלה מוזיאון. כיום משמשות מוזיאון ומוסיאון זו לצד זו – אך לאו דווקא בערבוביה. דומה שנוצרה כעין חלוקת תחומים בלתי צפויה בין השתיים: "מוזיאון" הוא מוזיאון גדול וחשוב, כמו מוזיאון ישראל, מוזיאון תל-אביב, מוזיאון הארץ, המוזיאון הבריטי, וכדומה, ואילו מוסיאון הוא משהו קטן יותר – מוסיאון המסים, מוסיאון צה"ל, ועוד. רק בעיתון אחד גיליתי להפתעתי הקפדה על הכתיב "מוסיאון" תמיד, גם כשהשם הרשמי של המוסד הוא "מוזיאון ישראל". וכוונתי ל"העולם הזה". משום מה, קיימת שם הקפדה על הצורה מוסיאון. היש להסיק מכך מסקנות כלשהן?

ואשר למוזיקה – התפתחויות מעניינות קורות בתחום זה. מוסיקה זה מה שכותבים לפעמים – אבל מוזיקה זה מה שאומרים, זה הדבר עצמו, החושני, הממשי. החזרה אל המוזיקה קשורה, כמדומה, לגל החזרה אל הדברים הישנים הטובים, כמו האידיש ורחוב שינקין. הנה, העיתון האוונגרדי "העיר" מקפיד לכתוב אך ורק מוזיקה, בז"ן, וכך נשמעה רק בו ה"מוזיקה רוח קבוצה" בצליליה האיטלקים החוזרים... אכן, נפלאות דרכי הלשון, וזה השוואה בין מנהגי הלשון לבין עולם האמונה שוב ושוב מתבקשת. ודרכינו בלשון אינן אלא הרגלים, טעמים, ניחוחות, קשרים רגשיים, ושום חוקים שבעולם לא ימצו זאת עד תום.

סימניות / דן צלקה

מרקוס אורליוס בחללית

קיץ. אני קורא את ספרו של זאב שטרנהל על יחסי האשמים הצרפתי. קיץ. בעקבותי ליד "צוותא" אני רואה שם מודעה על הרצאתו של מאיר פעיל: "מה יכול הסוציאליזם ללמוד מהליברליזם". זה יפה, אבל זה לא מלהימה. בקידה מתבשל נזיד חדש – הימין של המאה הבאה. אין לו קשר רב עם הימין המסורתי (פרט לאנאכרוניזמים המגוחכים שלו) ואין הוא דומה לקריקטורה שלו התלויה בחוצות. אין הימין החדש מתוחכם יותר מהישן. הוא אחר. ואפילו לאותן מלים יש מנגינה אחרת, וההיסטוריה המנגינה היא לעתים הכל. אעיד על כמה מבודדיו, לפי שבבים רשורי סתוריים שנחרטו בזיכרוני.

בינואר 1964, נפגש האפיפיור פאולוס ה-6 עם נציגי האריסטוקרטיה הרומאית הישנה, האריסטוקרטיה, אמר זאת בסוגריים, הסימפטית ביותר שהיתה אי פעם והוא נואם: אנחנו (גוף הרבים המלכותי), הדבר ידוע לכם היטב, איננו עוד השליט הזמני, שסביבו נקבצו במאות הקודמות התבריות הקטיגוריות שאליהן אתם משתייכים. איננו עוד בשבילכם מה שהיינו תמול שלשום (דרך אגב, איזה פרץ של ומנים חדשים למילונו של יודע כס פטרוס: "קטגוריות חברתיות"). ומי היה פאולוס? היה זה האיש שעשה לא מעט כדי לעוות ולהקהות את הזוה היצענה של המועצה האוקומנית בספסתיה על סמכות-האפיפיור, בלהישותיו על עשן השטן המסתנן אל מקדש אלוהים כאשר קרדינלים אחרים חלקו על דעתו. "להיות מעל מעמדות". ברור – לא פעם היתה זו סיסמתו של שליטי הימין. אבל במנגינה של דברי פאולוס מתלחל צער, איזו מלנכוליה זעירה, הנראה שהדבר הוא סופי.

"איננו עוד בשבילכם מה שהיינו תמול שלשום".

אין כאן פרפוליום, אלא משהו אחר. השליט עומד מול הכלל, עירום וחשוף ושביר בפנימיותו, כמו כל אדם בזמנו. אין הוא מוגן כלל על ידי ענפי אילנות היוחסין, על ידי הרשרוש המיסטי של אבותיהם.

מרקוס אורליוס בחללית – זה האידיאל שלי (אלן דה-בנואה – נביא הימין הצרפתי).

מרקוס אורליוס – בחללית: אין זו שיבה לפאגאניזם במובן הגס, ל"בלוט אנד בודן", לכוחו של הוד בעל הפטיש האדיר, לא כמו שמציירים זאת מבקרי קולנוע או מבקרי אמנות. לא ישויות קמאיות, שרידי האבאסטיים של שורצנגר, הדלמנים של אנשי מעורות למיניהם, אלא מרקוס אורליוס, השליט היחיד שניצל מקללת אנשי השררה. הטמפר שלכם אינו נחוץ לאיש. מרקוס אורליוס לא היה יהודי (הא, הא) ואף לא היה נוצרי (קהם, קהם), ולא היה בשל כך פחות מוסרי. להיפך, הוא היה מוסרי יותר, בלי התשוטה, בלי האות הגדוב של העבד. אתם, הצבועים ההולכים עדיין כמו כבשים לכנסיות, למקדשי האלוהים המת שלכם – יש משהו באוש, חנוק, וחול בעולמכם.

מרקוס אורליוס – בחללית.

אבותינו היו רגשניים מאוד בנוגע לטבע, הג'נטלמן באחוזתו הכפרית, טוסי הגרקיה, הרכש האמיתי היחיד הוא האדמה, הגבעה המכושפת, צללי האנגלים בין צללי השורות. בעידן הטכנולוגיה החדשה, כל אלה סיפורי סבתא, יפים ומיותרים, כמו עיר בצורה של ימי הביניים.

מי יכיר את מרקוס אורליוס בקלסתרון של הנוכל השנון, מרקוס אורליוס שעליו כתב רנן: "בני אדם שנפשם היא מכין זה, אם כדי לא לצער את הזולת ואם מתוך כבוד לטבע האדם, אינם נכונים להודות שום ראיית את הרע. חייהם הם העמדת פנים תמידית".

אין זה מרקוס אורליוס. ואף החללית אינה חללית היוצאת לעולמות אחרים בתקווה ילדותית וחלום תמים.

אין זה בדוק שלכל בני אדם תהיה נפש (אלן דה-בנואה).

כמובן, ואיך אחרת? יש מיליארדים של תושבי תבל, המתרבים כמו שפנים, ולכל אחד יתנו המוזרות של הנפש? האם יום אחד יהיה צורך להכיל כמה מיליארדים כדי לקיים את כדור הארץ? והיא הרי חללית, אוניית נוח, כפי שאומרים שומרי איכות הסביבה. כמה אנחנו שמחים שלא אנחנו מתעסקים על האוה והמעיין אלא הרגשנים של השמאל. קחו לכם אותם, את מהסבבים-סאנקי'אולוטים, את הטבע, את הגבאתו הנכסימנטלית של ז'אן ז'אק.

כדי לראות כיצד נבנה הימין החדש, נדבך על גבי נדבך, לא צריך לקרוא את העיתונים האינטלקטואליים. די להציץ בדבריהם של "המשוררים הנאיביים" האלה – האפיפיור, בנואה.

הימין של המאה הבאה יהיה אחר. ולא יהיה קל להילחם בו בחרב התיאטרלית השחוקה של הסוציאליזם. וחלום הבלהות שלי – קוראים לי, אני עונה הנני.

אמור מה הם שלושה הדברים שעשה מיטראן הנשיא שאתה יכול להלל בכל לבך. שלושה. האם לא תיתכנו, אשליך חון כלסטרול אל עורקיו. כן, אדון עולם, כמצוותך.

כן, אדון עולם, כמצוותך. ראשית כל, ציווה מיטראן הנשיא לבטל את המחלקה הראשונה במטרו הפריסאי, דבר, אדון עולם, שבעת לימודי שם היה בעיני ובעיני כולנו ה...

הדבר השני?

כן, אדון עולם, הדבר השני... השני...

הרם קולך...

הוא... הוא...

מה אני יכיר לך לא יפה לשקר לאדון עולם.

עורך: בני ציפר

هكذا من الأصل

שבוע של ספרים

איתמר כפרי, עין החורש, דור החלוצים — התפרשות

תרגום

האדם השלישי; האליל שהובס. שני סיפורים מאת גרייהם גרין. מאנגלית: עמוס פארן. הוצאת מודן, 132 ע'

שני סיפורים שנהפכו לסרטים מוגשים כאן למעריציו של גרין. הסרטים נולדו מתוך השותפות הפורה שבין הבמאי הבריטי קרול ריד לסופר גרין ("האליל שהובס" נכתב במקורו כסיפור ושמו "החדר בקומת מרתף" שפורסם לראשונה ב–1935; "האדם השלישי" נכתב כסיפור על־מנת להפוך לסרט: "אי אפשר לי לכתוב מחזה לקולנוע בלי לכתוב סיפור תחילה", מציין גרין בהקדמה. אלו שני סיפורים "אפלים", שבמרכזם עלילת־מתח כמו־בלשית; התפאורה, איפיון הדמויות, האווירה והלך־הרוח תורמים כולם לאופי ה"אפל" של הסיפור.

ב"אדם השלישי" מגיע רולו מרטינס, סופר מערבונים, לבקר את ידידו הוותיק הארי ליים בווינה הנשלטת בידי ארבע מעצמות. מרטינס מגיע היישר ללווייה של ליים; מוזמן למשקה בידי קולונל הסקוטלנד־יארד; מוסבר לו שליים היה ספסר מוחבא; והוא יוצא לטהר את שמו של ידידו, ומשיג מטרה שונה לחלוטין. פנינה של הומור מצוין היא הסצינה שבה עומד מרטינס – המתחזה למחבר רומאנים ידוע בשם דקסטר, שרמותו מזכירה את א. מ. פורסטר – על בימת־הכבוד שנועדה לאותו דקסטר. "ג'יימס ג'ויס, איפוא היית שם את ג'יימס ג'ויס, מר דקסטר? – מה זאת אומרת שזה איני רוצה לשים אף אחד בשום מקום? אמר מרטינס. עבר עליו יום גרוע מאוד. הוא שתה יותר מדי; הוא התאהב; אדם נרצח – ועתה הרגיש שלא בצדק שכונסים לעבוד עליו. –'כתונתי היא, האם היית מעמיד אותו בין הסופרים הדגולים?' – 'אם אתה רוצה לדעת, מימי לא שמעתי עליו. מה הוא כתב?' ...הוא לא השגיח בכך, אבל הרושם היה עצום. רק סופר דגול עשוי לנקוט לו עמדה יהירה ומקורית כל־כך".

אביעד רז

ראי בתוך ראי – לבירינת. מאת מיכאל אנדה. מגרמנית: שלמה טנאי, זמורה ביתן, 1988. 240 ע'

את מחזור הסיפורים הזה כתב מיכאל אנדה ב–1984. לפניו תורגמו לעברית ספריו "הסיפור שאינו נגמר", "ג'ים ונהג הקטר". שניהם מוגדרים כספרים לצעירים ברוחם; מסופרות בהם הרפתקאותיו של גיבור אמיץ במחוזות הדמיון המופלאים. "ראי בתוך ראי" כבר אינו מתאים לילדים, וייתכן שגם קוראיו המבוגרים־יותר ייחלקו בדעותיהם לגבי קסמו. יסודות הפנטסיה נשמרים כאן, אמנם, אבל מובילים בקיצוניות על חשבון פיתוח מוגדר של עלילה, דמויות, התרחשות, תחילה, אמצע וסוף.

כל סיפור קצר מתאר מצב דמוני: כעין פיתוח של ציור סוריאליסטי (הספר מאויר בציורים כאלה, מאת אביו של מיכאל, אדגר אנדה, צייר סוריאליסטי), פיתוח המרגיש קראפי אנושי, קומי או הזוי, שמ־דירתו בתוך סך־הכל של הסיפורים מרכיבה את תמונתו של העולם המסותף. ההוכחה היא בדרך של "אד אבסורדום".

גיבורי הסיפורים הם מינוטאורים, סטודנטים, נסיכות יפהפיות, קבצנים, פקידים ועכברושים. הגיבורים נעלמים ומופיעים שוב; הסיפורים מסתיימים ומתחילים מחדש. אפקט הראי, המבוך, החיפוש אחר תשובה כלשהי שאינה בנמצא, הסיפור־שאינו־נגמר, עומד בבסיסו של מעין מסר של "חזרה נצחית", מסר פסימי הרבה יותר מזה שהיה בספריו הקודמים של אנדה.

"הכל חלום. אני יודע שהכל חלום. ידעתי תמיד, מאז התחלתי לחלום שאני קיים: העולם הזה אינו ממש (...) הדבר היחידי החשוב הוא להקיץ מן החלום. ולמרות הכל אנו רצים אחרי הזיות, איננו יכולים אחרת, אך ההזיות מצויות תמיד צעד לפנינו, כמאחז־תעתועים. אנו רואים רק מה שכבר ראינו. פירושו של דבר: לא־כלום". הניסיון לגעת בחוויה מטאפיסית חובקת־עולם דרך אלפי השתברויותיה הוא מעניין ומתוחכם, אך פוגם בראשוניותה ובהנאה הפשוטה של הקריאה.

אביעד רז

מדע בדיוני

האורחים, סיפור אמיתי. מאת ויטלי סטרייבר. מאנגלית: איציק בכר, הוצאת ממר, 1988. 200 ע'

על הכריכה הקדמית, מתחת לקלסתרון צהבהב של אחד האורחים, מקפידה ההוצאה העברית (כמו ההוצאה האנגלית) לציין: סיפור אמיתי. יש פה, אכן, חשש לבלבל יוצרות, היות וסטרייבר הוא "מחבר הנודע של ספרי אימה ומדע־בדיוני". אולי יש פה גם היזון הדדי: זיכרונותיו של סטרייבר, כפי שהם הולכים ומתגלים במהלך טיפול בהיפנוזה, יכולים להישמע (באוזנו של ספקן כרוני) כתערובת של אימה ומדע־בדיוני.

ה"אורחים" הם, כמובן, יצורים בלתי־ידועים, לא־אנושיים, שחטפו את סטרייבר וביצעו שורה של ניסויים ובדיקות שהותירו בו משקע גופני ומנטאלי. לא רק פעם אחת בודדת, אלא – כפי שמספר סטרייבר המהופנט, בן השתים־עשרה – החל מגיל צעיר מאוד ובתהליך מתמשך. סטרייבר חש בתחילה שהוא הולך ומשתגע, אחר־כך האמין שהתת־מודע היצירתי שלו משתולל, ולבסוף – על־סמך השוואה עם עדויותיהם של אנשים אחרים, זרים וחברים – השתכנע שהפגישות אכן אמיתיות ואובייקטיביות.

תיאוריו של סטרייבר הם מסמך אותנטי רב־עניין לכל מי שמבקש לגלות עוד פרטי מידע על עניין העב"מים. אבחנותיו מצטיינות במקוריות. "הדמות הדומה ביותר ליצורים הללו... לקחה דווקא מוכנים קדומים: פניה הבוהות של האלה עשתורת" – האם ייתכן שאלה אבותינו המתים, שאנחנו איננו אלא שלב ראשוני בגלגול, וחלו? "יש לנו מסורת עתיקה מאוד של העולם הבא. אולי באמת יש לנו חיים אחרי המוות, אבל לא בדרך שהמסורת מרמזת עליה. אולי אנחנו הזחלים. אין ספק, שאנחנו מנצלים את המשאבים של הכדור שלנו לפחות באותה תמרנות שהזחל מכלה בה שיח ירוק".

אביעד רז

צילום

איתמר כפרי, צילום 1977–1986. ספריית פועלים, 1988.

את הספר הדק פותחת סדרת תצלומים מקיבוץ עין החורש. סדרת תצלומי־דיוקן בשחור־לבן של שני סוגי טיפוסים מקומיים. הסוג הראשון הוא ה"עולם הולך ונעלם" של החלוצים, המתיישבים הראשונים, יושבים בכורסה ומישירים מבט מהוהה אל המצלמה. הסוג השני הוא "דור העתיד": מתבגרת אמריקאית (בחיוך פוטוגני וישיבה חושפת טפחיים) וסטודנט למוסיקה במשקפיים שחורים וגוף חשוף. בתמונה הפותחת את הסדרה נראה חלוץ ותיק ב"תחפושת" פורימית: עיניים מפלסטיק, עגילים מתנדנדים ומשהו שנראה כמו פקק אמבטיה אחוז בפיו. הוא, אולי, מגשר – על דרך הפנטסיה – בין שני הסוגים, שני העולמות הללו.

סדרת התצלומים הפותחת יכולה להשתלב היטב בתנועת ה"ארט־[illegible]" הארט־ברוכית: כפרי מפגיש בה עולמות של עבר ועתיד בזמן הזה של כאן ועכשיו. התצלומים הבאים, כולם בשחור־לבן, חורגים מן ההגדרה הזאת במקצת. אבל כולם, בין אם הם מתארים בריכת שחייה ברמת־אביב או טנק בחורשה, מצדיים בתמיה. אלה פריימים נקיים מאוד, סולידיים, שאין בהם התייפייפות או ניסיון לצילום אמנותי מודגש, כזה שהוא חסר־הקשר ופנטסטי.

איתמר כפרי נולד ב–1949, בקיבוץ עין־החורש.

אביעד רז

מעולם הספרות והאמנות / רות אלמוג

מיהו מקסיקאי/הדראמה של ברונטה/בן הסמרטוטר/ לארקין הווירטואוז / חלימי, אשה לוחמת

שני ה"אנשים הגדולים" של הספרות המקסיקאית, כותב ה"אקונומיסט" הבריטי, שוב אוחזים איש ברעהו: אוקטביו פאס, המשורר המהולל ביותר של האומה, וקרלוס פואנטס סופרה המפורסם ביותר. הם אינם מתווכחים במישרין, שכן אינם מדברים זה עם זה, אבל ידידיהם מנהלים את הקרב ביניהם. הוויכוח נסב על השאלה אם פואנטס, רשות קוסמופוליטית שגדל בין היתר בארצות הברית ומרבה להיוצת שם, הוא מקסיקאי אמיתי או לא. זאת ועוד, האם דיעותיו ההתלהבותיות על מהפכות, ובעיקר על הסאנדיניסטים בניקרגואה, הם התייפייפות ספרותית נסבלת או עיוות טיפשי של העובדות.

היה זה אנריקה קראוזה, ביוגראף וידיד של אוקטביו פאס, שהעלה את השאלה בזעם בעיתון מקסיקאי ובכתב עת אמריקאי. הוא טען שפואנטס אינו מכיר את מקסיקו ואינו מבין אותה, וכי בשבילו משמשת מקסיקו רק בימת תיאטרון שעליה הוא מציג את בובותיו שעה שהוא יושב במקום רחוק ונוח יותר. נכון הדבר שרוב ספריו, כמו "מותו של ארטמיסיו קרוס", "הגרינגו הזקן" ו"טרה נוסטרה" מבוססים על ההיסטוריה של מקסיקו – מהפיכת 1910 והכיבוש הספרדי של אמריקה הדרומית – אבל, טוען קראוזה, מדובר כאן בהיסטוריה שהפכה למיתוס, תוך שימוש ברמזים ועיוותים.

קראוזה טוען שלפואנטס יש אהבה חסרת אחריות למהפיכות. פואנטס מודה שמקסיקו יותר משהיא מולדתו היא הנושא החביב עליו לאנליזה ועל האנליזה שלו הוא מגן. לדעתו, המיזוג של היסטוריה ומיתוס מדויק. ספרו הבא, "קריסטופר שלא נולד", יהיה גם הוא ספר של פאנורמה רחבה שיטפל בהיסטוריה על דרך המיניאטורה כשמדובר בתקופה שבין 1492 ל–1992 והכל מנקודת ראותו של ילד שלא נולד. ההיסטוריה, טוען פואנטס, היא תמיד זו של הרגע ההווה, במיוחד במקסיקו.

מכל מקום, פואנטס מוסיף להאמין במהפיכות. השנה זכה בפרס על־שם ראובן דאריו, הפרס הספרותי החשוב ביותר של ניקראגואה. ורק טבעי הדבר שהניקראגואים נחלצו מיד להגן על פואנטס. לדעת "אקונומיסט" היריבות בין שני הסופרים היא לאמיתו של דבר יריבות על סיכויי הזכייה בפרס סרוונטס או בפרס נובל לספרות.

קרלוס פואנטס (מימין), אוקטביו פאס: מיהו מקסיקאי

☘

שארלוט ברונטה היתה והינה עדיין אישיות מסקרנת. אמנם זה ביוגראפיה שכתבה עליה הגברת גאסקל משכה קוראים רבים, אבל היא גם השאירה פערים רבים, בכוונה ושלא בכוונה. ארבעה דורות חלפו מאז ועם צמיחת הפמיניזם ומחקר ספרות הנשים הלכה וגדלה ההתעניינות באישיותה של שארלוט כמו גם במשפחתה יוצאת הדופן ובדראמה של חייה, דראמה שלא נפלה מזו של הרומאנים שלה.

רבקה פרייזר הפיחה חיים חדשים בדראמה זו בביוגרפיה החדשה המתפרסמת בימים אלה באנגליה. היא כתבה ספר שבו ארוגים זה בזה בכשרון ספרותי עובדות ועניינים שבספרות. היא משרטטת היטב את הניגודים, אלה שבין משפחתו האירית של אבי שארלוט לבין המשפחה הוורקשיירית שתקים. המשפחה האירית נקראה בראנטי ונולדו בה עשרה ילדים, שתשעה מתוכם האריכו לחיות עד גיל 90. ואילו מילדי ברונטה שרדו רק ששה אחר מות האם. שארלוט שמתה בת 39 האריכה ימים מכולם. אבל בעלה של שארלוט האריך ימים כאחד מבני בראנטי ולאחר מותה לא זו בלבד שנטש את הכמורה אלא שב לאירלנד, היה לבעל משק, נשא אשה ומת בן 88.

פרייזר מקדישה מקום נרחב בספרה על שארלוט ברונטה לענייני גיאוגרפיה, כשם שהיא מקדישה לפסיכולוגיה, שכן האווירה, מקום הולדתם של בני ברונטה המוצפת כיום תיירים, נראה לה מקום יוצא דופן ממש כמשפחה עצמה. מבקר ה"סאנדיי טיימס" ממליץ על הספר לכל חסידי ברונטה.

Charlotte Bronte
by Rebeca Fraser
Methuen,$30

☘

פיליפ לארקין היה לעת מותו המשורר האהוב ביותר על האנגלים. כיום, בבואת הכרך הכולל את כל שיריו אפשר לראות בבירור כי מלכתחילה היה וירטואוז. כך כותב עליו פיטר פורטר – משורר ומבקר. כשהחל מתבלט בשנות החמישים עדיין כתב באקלים רווי רומנטיות והציפיה היתה למשורר מקולל ולא לספר. אדית סיטוול הלעיגה עליו מאחר שזיהתה בו השפעה של דילאן תומאס. והנה, אף לא אחד מן השירים בכרך הוא שיר שאינו עשוי היטב.

בשירים המוקדמים, כותב פורטר, ניכרת השפעתו של אודן, שלימים הוחלפה השפעתו בזו של ייטס. כשמופיע לבסוף קולו של לרקין הוא מופיע בפתאומיות, בכוח ובמקוריות. [illegible] שאצלו הלשון מופיעה כמורשה, למרות שכתב את שיריו בתוך מסגרת מסורתית חזקה.

Collected Poems
by Philip Larkin
Marvel/Faber,$35

☘

אומר הביוגרף המסמך ידע למן ילדותו כי בבוא היום יהיה מישהו. וכך היה. הוא היה לקירק דאגלס. את ספרו האוטוביוגראפי "בן הסמרטוטר" כתב במו ידיו ומתברר שאינו סופר גרוע כלל.

הוא נולד להורים יהודים עניים שנמלטו מרוסיה בעקבות הפוגרומים. איסר היה בנם היחיד. נולדו היו להם עוד שש בנות. המשפחה חיה בשולי העיר ההולנדית אמסטרדאם, ניו יורק, שם עבד האב לפרנסתו כסמרטוטר, כשהוא סובב בעיר עם עגלה וסוס. רוב זיכרונות הילדות של איסר קשורים בזבל הסוסים ששימש את בני המשפחה לאיסוף הקרות. הסמרטוטר היה היהודי הבריון של השכונה, שתיין שאהב קטטות ונעשה בהדרגה מנוכר למשפחתו. את כספי הבר־מצווה של איסר, שנועדו לממן את לימודיו בקולג', בזבז בהימורים.

איסר עבד כל ימי לימודיו בבית הספר התיכון, שם פתח בפרשת אהבים מפורשת עם מורתו לאנגלית. אותיה עודדתהו להמשיך בלימודיו באוניברסיטה שבה עבד כשרת. איזי דמסקי, שמו אז, היה היהודי הראשון שנבחר כנשיא אגודת הסטודנטים באוניברסיטת סנט לורנס. לאחר סיום הלימודים, כשהצטרף ללהקת תיאטרון, היה לקירק דאגלס. בהוליווד נודע כרודף נשים חסר שובע. כיום הוא בן 70, וללא ספק סיפור הצלחה (סאנדיי טיימס).

The Ragman's Son
by Kirk Douglas
Simon & Schuster,$30

☘

ג'יזל חלימי היא אשה לוחמת. היא השתתפה בכל המאבקים: במאבק נגד האנטישמיות ונגד הקולוניאליזם, במלחמת אלג'יר ובמאבקי השמאל הצרפתי. באלג'יר היא הגנה על לוחמי הפל"ן והפכה עולמות כדי להשיג אי אילו זכויות לנשים – הזכות על גופן, הזכות להפלה, הזכות להגנה עצמית. ובתוך כל אלה היה לה גם זמן לעצמה, אהבה, נישואין, שלושה ילדים. דומה שאינה יכולה לחיות ללא מאבק, שהוא תמצית חייה. היה לה צורך לכבוש את לבם של הגדולים ולשכנעם – למן סארטר ועד קאמי דרך ז'יסקאר, קסטרו, בורגיבה, סימון דה בובואר וסימון וייל. כל הפגישות הללו הן חומר ממדרגה ראשונה לזיכרונות.

ספרה "חלב עץ התפוז" מספר לא רק על המאבקים הפוליטיים אלא גם על ילדותה בתוניס, שנים מתוקות שעשתה בין הסבתא שליטפה אותה ללוש קוסקוס לבין האם הראגבנית, בחיקה של משפחה מלאת חום וצחוק. היא גדלה בדרך יוצאת דופן כילדה המסרבת לתפוס "מהבולה" שרק קוראת ספרים כל הימים, ילדה שגם ידעה להתנגד.

היא היתה בת 11 ב–9 באפריל 1938 כשחזתה לראשונה בדיכוי קרבלגיאלי. טנקים בגנוני התחובה, נשים מכוסות בלבן, קטנים מכוסים על נפשם, הסטודנטים הנרדפים על ידי השוטרים, חיילים יורים בהמון, [illegible] והאימה. היא גמרה בנפשה להיות עורכת דין. היא נכדתו של [illegible] העובד כמוך בשוק הדינים. המשפחה נמלאה גאווה, ובמיוחד האב אדוארד סייב שלעתים כה קרובות היה מיצר על כך שנאלץ לעזוב את בית הספר והוא בן 12. למענו כתבה עכשיו ג'יזל את זיכרונותיה: "זה למענך, אדוארד, שביקשתי להבין, לדעת ולהצליח". היא כותבת בהקדשה (נובל אובזרבטר).

Le Lait de l'oranger
par Gisele Halimi
Gallimard ,125F

תערוכה / שלי תמיר

ההפלגה כמשל

דיתי אלמוג. גלריה ארטיפקט. תל־אביב

הספינה של דיתי אלמוג עדיין שטה ומפליגה לדרכה. אף־על־פי שמבחינה פיסית היא קטנה והרחוקה אל קו האופק, וכבר אינה הגיבור הראשי של העבודות (כמו בתערוכה הקודמת במוזיאון ישראל), מבחינה תימטית מקבלת הספינה נוכחות מוגברת על־ידי כותרות העבודות, על שמות אניות ידועות: "קווין מרי הכושי", "קווין אליזבט ושני כושים", "א.ק. שלום", ואפילו "קדמה", ספינה ישראלית צנועה. אפשר לשאול, אם כך: האם הנושא של אלמוג הוא הספינה או ההפלגה? בעבודות האלה מופיעות על המסך, בצבע מלא, תמונות המסע: יערות־עד ירוקים, כושים, פנינים נוצצות, הרים מושלגים וים זוהר. אלמוג מעבירה בפני הצופה את מחוזות הפנטסיה שלה. שבהם המלכה נמשכת לקסמיו של הכושי אך היא גם הכושייה. (הצוואר השחור הנושא את מחרוזת הפנינים הוא צואר אשה ובסופו של דבר יצור הכלאיים הזה של מלכה־כושי אינו אלא צוואר קטיפה שחור המוצב בחלון ראווה של חנות תכשיטים.

מלת המפתח בעבודותיה של דיתי אלמוג היא הרחקה. הרחקה רגשית, הרחקה תרבותית, הרחקה פיסית של הדימוי מעיני הצופה על־ידי שכיחתו, הסתרו וכיסויו במעטה שקוף. לא רק הכסאוי אלא דווקא ההרחקה כפעולה, מסומלת כאן על־ידי דימוי ההפלגה הגדולה. הפלגה, בניגוד לספינה כאובייקט יחידי, מעידה על קיומם של נמל־מוצא וכמה נמלי יעד. נמל מוצא, רוצה לומר: המרחק הגדול היה פעם קרבה שהלכה והתרחקה. הספינה מפליגה ממקום כלשהו יש כאן ויש עכשיו, אלא שאנחנו ברגע זה רואים את המקומות האחרים ולא את מקומנו שלנו. קו החוף כבר לא נראה לעין. וההפלגה כמשל, ההפלגה כבחירה, מעידה, על דרך השלילה, על נמל המוצא – ישראל, תרבות מקומית.

העבודות של אלמוג מדברות על מרחקי הכמיהה לא רק אל ניו־יורק המסחרית אלא גם אל הריחוק האצילי של קווין אליזבט האנגלייה. הרחוק מחויעה, הקרבה והחיכוך האין־סופי של החברה הישראלית. הופעתה הכפולה של המלכה־הכושי מסמלת לא רק פנטסיה ארוטית על הכושי נושא המכשולים אלא גם, בדוחבה, את הזהות הישראלית האמביוולנטית שחציה הלהט־מלכים וחציה העדות־כושים. התעתוע בין כס המלכות לאורוות המשרתים הוא תעתוע של חברה שהיא אירופית, אמריקאית ומזרח־תיכונית בעת ובעונה אחת, ותחושת הזהות שלה מעורפלת ולא ברורה. לתוך אי הבהירות הזו מציבה אלמוג עבודות מלוקקות ומשוכללות ברמה שהעין הישראלית לא רגילה אליה. היא מדברת על געגוע לפרפקציוניזם של האמנות הגבוהה שמאחר שהיא אינה קיימת במחוזותינו שלנו אפשר רק לבנות עליה פאראפראזה ההפכת בהכרח לנלעגת. האקזוטיקה של המלכה־הכושי מסתיימת בבאנאליה הזולה של פרסומת או של חלון ראווה ברחוב בן יהודה. אי אפשר להתרומם לגובה אמיתי, ומבחינה זו הגובה המדומה של העבודות מסמל את הגובה האמיתי של המקום שבו נוצרו.

אלמוג מתחכמת את העשייה הציורית שלה ברמה כה גבוהה עד שאפשר לתמוה על הגדרתה. היא מתחכמת את הציור, מציבה אותו בעומקים שונים, מבריכה חלקים ובונה מסגרות עמוקות וחושפות את קירי הציור. העשייה מסובכת אמנם, אך שקופה ואינה מסתירה דבר. אין הבדל בו תחורה. אלמוג רואה בכך סוג של יושר בעשייה, היוצר ניגוד לדימויים המפתחים. העשייה כמוכן של עבודת־יד חד־פעמית שאינה רוצה להתחבר לקו ייצור סימולטיבי, אלא לשמור על נוכחות של אובייקט אמנותי.

האמביוולנטיות בין העשייה החד־פעמית לבין הדימויים הסינתטיים [illegible] הכושי איננו דומה לדמות שלמה הנעה בגמישות בין עצי היער, בצד הנמר, כמו בציור המפורסם של אנרי רוסו, שהיה מקור השראה נוסף לעבודות האלה.

בסיכומו של דבר, אלמוג פיתחה כאן תימטיקה מורכבת העונה על היפוכים אמביוולנטיים. המעבר מן הספינה כאובייקט אל תמונות המסע והדרות האקזוטיקה הנוסטלגית (יער עצמה במשבצות) מעשירה את הציור ואת האיקונוגרפיה. הקו הארום של העבודות האלה הוא הרגע שבו המשמעות לא מצליחה לחלץ את הכושי המפואר מחלון הראווה בו הוא מוצג.

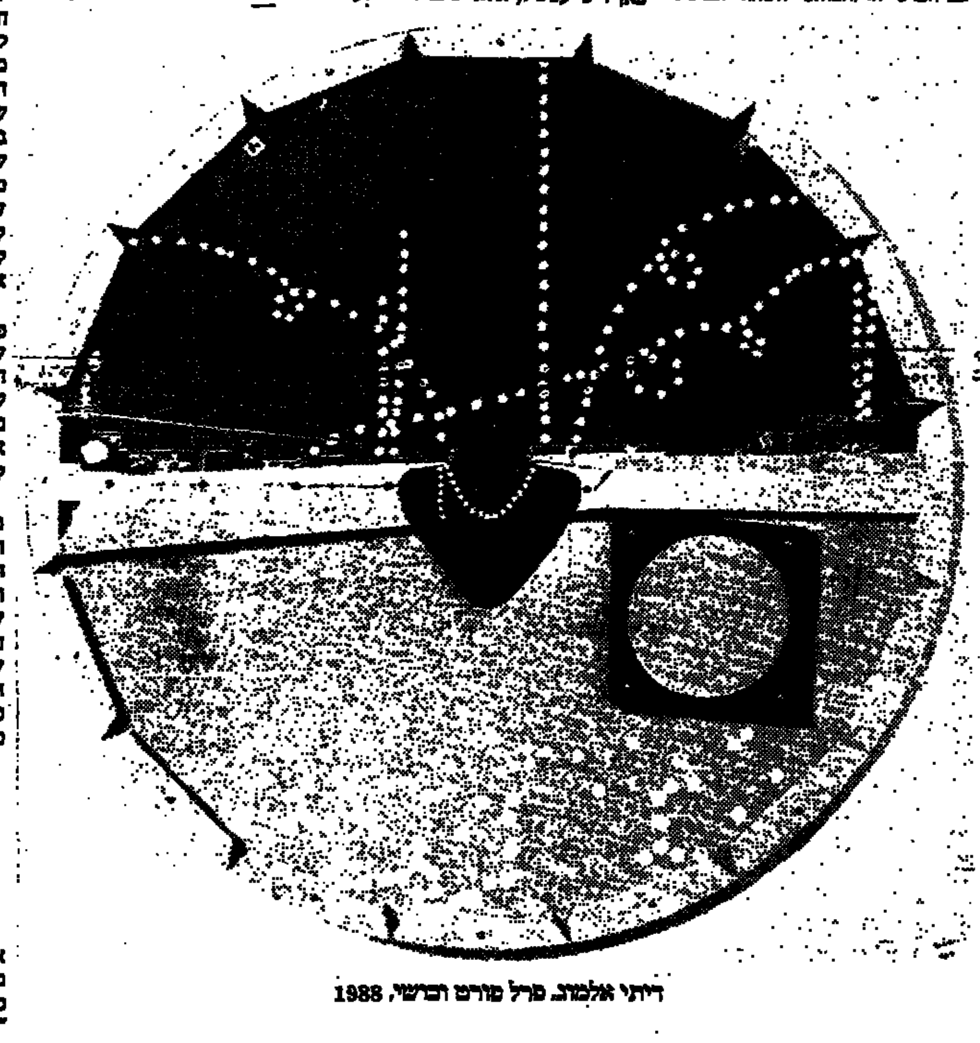

דיתי אלמוג, פרל מורס הכושי, 1988

תגובה

להשכיל ולהאיר

אגב עיון בתורתו של שמואל אטינגר טוען יורם ברונובסקי ("תרבות וספרות", 30.9) שקאנט ומנדלסון התחרו בכתיבת חיבור על הנושא "מה משמע להשכיל או להאיר".

נכון שקאנט ומנדלסון התחרו בכתיבת חיבור, שאף נשא פרס מטעם האקדמיה המלכותית למדעים של ברלין בשנת 1763. אולם נושאו של החיבור כלל לא היה קשור להשכלה, אלא נסב מסביב לשאלה, האם אפשר ליישם את השיטה המתימטית במטאפיסיקה. בפרס זכה מנדלסון אף־על־פי שלקאנט מהווה חיבור ציון־דרך במהפיכתו הפנימית נגד העמדה הלייבניציאנית המוקדמת שלו לקראת הפילוסופיה הבשלה שלו, "הביקורתית". ב"ביקורת התבונה הטהורה" יש העתקות כמעט מושלמות מתוך החיבור הזה כדי להצדיק את ההבדל בין השיטה המטאפיסית, לעומת השיטה המתימטית שהיתה כה חביבה על לייבניץ ושפינוזה.

את חיבורו על ההשכלה, "תשובה לשאלה: מהי השכלה?", כתב קאנט ב–1783, אחרי פרסום "ביקורת התבונה הטהורה" ב–1781. חיבור זה לא נכתב לשם פרס, וכן גם מנדלסון לא כתב על ההשכלה לשם פרס כלשהו. נושאי הוויכוח בין קאנט ומנדלסון, ואף נקודות ההסכמה ביניהם, היו רבים ומגוונים, אבל בפועל מנדלסון לא השפיע השפעה פילוסופית עמוקה על קאנט. מבחינה היהודית, השפיע על קאנט יותר ידידו הרופא שהעמיק בפילוסופיה, מרכוס הרץ.

אשר לרצונו של ברונובסקי, המובע במאמר, לקשור את תוכן ההיסטוריה "הכללית" להיסטוריה היהודית, יש להעיר שבתודעה ההיסטורית היהודית חסרות התייחסויות למקומות ולזמנים רבים, ואף להשקפות שמקורן ביהודים, דוגמת פילון האלכסנדרוני הקשור לתורה בהיסטוריה הקרובה ליהודים, אלא שהוא לא נתקבל כחלק ממסורת ההיסטוריה היהודית, והשפיע דווקא על הנצרות.

ייתכן שברונובסקי מבקש להדגיש את היהודים כמשל היסטורי. זו אפשרות מעניינת והיא עשויה להתקבל כחלק מעיון היסטורי מעמיק, אבל אין היא יכולה לשמש כשיטה חינוכית ולהוות תיזות היסטוריות אלטרנטיביות.

ד"ר אבנר פולקוב

WE BUY BOOKS

Our firm is now forming for leading museums and institutions abroad, large collections of valuable books on many subjects, such as Art, Literature, Judaica, Science. If you have items of interests, please phone or write for an appointement **now.**

Absolutely highest prices paid.

Total discretion assured.

M. POLLAK - ANTIQUARIAT (Est. 1899)

Old books, original maps and prints

36 & 42 King George St. Tel-Aviv

Tel. (03)288613

אוניברסיטת תל־אביב

בית־הספר לחינוך — המרכז להדרכה ולהשתלמות

ישראל — הדור הראשון:

סיכונים וסיכויים [1948–1967]

השתלמות למורים להיסטוריה ולמדעי החברה

מטרת ההשתלמות לעקוב מתוך פרספקטיבה היסטורית אחר תולדות 20 השנים הראשונות של מדינת ישראל.

יוסקרו תחומי חברה, כלכלה, צבא, תרבות, קליטת עליה, התיישבות ועוד. יובאו פרשיות הקשורות בשנים אלה כמו: השילומים, משפט אייכמן, פרשת לבון.

בין המרצים: פרופ' שלמה אהרונסון, לובה אליאב, יעקב ארזון, אהוד בריגה, ד"ר מרדכי בר־און, [illegible] פרופ' יוסף גורני, פרופ' זאב גלבר, יהודה דומינסקי, פרופ' אליעזר דון־יחיא, ד"ר חנה הרצוג, שבתי טבת, ד"ר אריה ברמן, גלי מאירק, ד"ר מרדכי נאור, ד"ר זאב צחור, אריה קימק, יגאל עילם, מאיר עמית, ד"ר מאיר פעיל, ד"ר מיכאל קרן, דן שומרון.

מועדי ההשתלמות: יום ב', 17.00–20.00, אחת לשבועיים. פגישה ראשונה – 24.10.1988.

המורים מקבלים גמול השתלמות ומוכר ע' הקרנות.

פרטים והרשמה: המרכז להדרכה ולהשתלמות, בית"ס לחינוך, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב 69978. טלפון: 03-5450466, 03-410195

המשכים

קאנט התת־קרקעי

המשך מהעמוד הקודם

הזמני מעבר לטקסט, זה מימד הדו־זמניות שלהם, פתיחותם כלפי הזה פילוסופי שבו מועמדים לביקורת גם מושג התבונה העל־זמנית, גם האמונה האופטימית בקדמה. שמו של הספר – שם מתעה – מלמד על הקריאה התת־קרקעית של בעליו. "קאנט והפילוסופיה של ההיסטוריה": ביקש אולי לומר "פילוסופיית ההיסטוריה של קאנט", ונמצא מייחס לספר מגמה לקרוא את קאנט מזווית־ראייה הזורעת פילוסופיות־היסטוריה לא קאנטיות.

שתי קבוצות של שאלות מוצגות באופן מסורתי את מוקדי ההצלבה הביקורתיות של התבונה מחד גיסא וההיסטוריה מאידך, שתיהן שייכות לאינוונטר הבסיסי של תולדות הפילוסופיה. בניסוחה הראשיתי, הגרעיני, עוד לפני היותה שייכת ל"פילוסופיית־ההיסטוריה", היתה זו השאלה על מה שנתפס כפער בין הרע הגדול, האיוולי, המתממש בלי הרף בתולדות האדם, לבין אפשרות הטוב הכלולה במושג התבונה. בעולם התיאולוגי יהא זה הכאב הכרוך בצורך בהצדקת האל, המתיחות שבין האמונה בתבוניות הבטוחה של האל, מול הכרת הברוטאליות של יצרי־כפוי, טבע האדם גם יחד. ובעולם של דת התבונה, השכלה וה"אורות", עם ומתוך הבנאליזציה הגדולה של האלוהים, תעלה שאלת הניגוד הכפול שבין תבונתו של האדם, לבין ההיסטוריה: מחד גיסא, התבונה המבויה בתוך הטבע יקום מוסדה, ומכוננת מתוכו לא רק מערכת של מושאי־דעת, אלא גם פועלת על הטבע ברציונאליות של התכליות ואמצעים; ומאידך גיסא – הסבך הבלתי־רהיר, האטום לכל דעת, שאינו נענה לתנאי־המינימום התבוני הטבעי, בלית בריה, אם לא צדק מוסרי, לפחות חוקיות בהירה של סיבות ומסובבים, הוי הסבך שהוא תולדותיו האבסורדיות, האלימות, של האדם.

ניסוחים הזים חסרים אולי את הרגש התיאולוגי הישן, אבל אינם חסרים את הכעס על אובדן התקווה לחסד. כאן תימכך הביקורת על הרהב של התבונה בביקורת האשליה המבקשת לראות את ההיסטוריה כתהליך החותר לקראת התממשותו האפשרית, העתידית, של הטוב שבעולמות האפשריים. במסגרת זו, האמונה בהיסטוריה תבונית תיתפס כאידיאולוגיה, משמע, כעלה־תאנה על עיוותם של אינטרסים של שררה.

מן הצד היותר רגוע של העיון הפילוסופי, עולה השאלה אם התבונה עצמה היא היסטורית, כלומר, אם היא עצמה, האמורה לחשוף את מהותו המורכבת, האמיתית, של היחיד בבחינת אדם, היא יישות גמישה, דינאמית, ההולכת ומתהווה בתהליך ההיסטורי של החיים – הצרכים, הציפיות: האם התבוניות היא הרצף הפתוח של שינויים היסטוריים מתמידים של דפוסי־חשיבה ואימות, ולא עוד: האם התבונה איננה אלא שלילה מתמדת של מה שראוי כי ייתפס בלי הרף כהוראות־על־תנאי, ולא עוד: האם תוקפם של תצורי הדעת איננו אלא בבחינת שימוש בכלליו הגלויים והסמויים של המשחק: האם התבוני איננו אלא מכלול של אשליות־שווא ותודעות־כוזבות, המתממשות בהיסטוריה ברמותיה?

מבחינה אחת גדולה, מקדים קאנט את הפסקנות של ביקורת האורות. אם לבריז תוקפם של מושאי־הדעת מוגבלת מלכתחילה על ידי תבניות הידיעה, ומוגבלות זו נתונה כמתחייבת מיסודות נוכח השאיפה אל מושאי־הדעת החורגים מאפשרויות הידיעה (מה שנקרא כפי יובל בספרו הקודם "קאנט וחידוש המטאפיסיקה" בשם "האינטרס האירוטי" – מלשון ארוס האפלטוני – של התבונה אצל קאנט) הרי בכך נפתח פתח לפרשנות שתטען כי תוקפה של הדעת לפי קאנט זמני, מוגבל, תלוי־הקשרים־אנושיים־היסטוריים. וזהי תפיסה של העולם כמערכת אחת לכידה של ידע שקוף (כפי שמבין זאת פרופ' פונקנשטיין בספרו "סוציולוגיה של הבערות", כלומר, פתוח־קרקעית לדיון באמצעות כללים הניתנים להיאמר עד תום), אבל זהו ידע המכיר את עצמו כמוגבל. השאלה הקובעת בעניין זה תהיה אם כן, מה דרגת מוגבלותו של ידע זה – האם מותר בכלל לדבר כאן על מוגבלות – לפי קאנט עצמו (ליתר דיוק, לפי פרשנו, שהרי הטקסט עצמו, אבוי, כך למרבנו, אין לו קיום קדם־פרשני) – הבעיה, לפי פרשני־קאנט הבאים מכוחה של ביקורת יומרותיה של פילוסופיית־האורות.

הספר שלפנינו אכן מסגיר את הרקע העכשווי שלו, בהטעימו במידה קיצונית את הצד ההיסטורי שבמושג התבונה הקאנטי. צורות התבונה "נבנות ומתכוננות על ידי הסובייקט התבוני. בדרך זו חולל קאנט מה שיורשה לי לכנות בשם "המהפיכה הקופרניקאית במושג התבוניות" (...) מהפיכה זו דוחה את הדגם האפלטוני של התבונה הבנויה את היסוד השיטתי אשר בה; בסופו של דבר, ניתן לעגן את כפיפתה של התבונה לתהליך של התהוות, כלומר, את ההיסטוריזאציה שלה. גם תורתו המפורסמת של הגל בשעתה לסיכמה על אותה מהפיכה בתפיסת הרציונאליות. אם יש לתבונה אצל הגל התהוות משל עצמה, הרי זה מפני שהתבונה היא מצדו של הסובייקט התבוני אשר כונן את עצמו באמצעות התפתחותו ההיסטורית" (ע' 2). כאן בעצם אמור הכל: התבונה בתהליך דינאמי, כרצף של מצבים היסטוריים – אבל הרצף עצמו איננו שרירותי; לא רוח הסערה הגדולה הנושבת מגן העדן של התקוות, היא הזוכרת אותו, אלא "עורמת הטבע", אותו יצור מופלא, מפוקפק, הסרק של כל התקוות, שכבר פגשנו אחרים מגלגוליו בכל תולדות הפילוסופיה, ובייחוד בתקופת ה"אורות": רצף המצבים ההיסטוריים נתפס אצל קאנט, כפי שקורא אותו יובל, כקדמה נמשכת לקראת התממשות, קדמה זו מוצבת בתוך השיטה המתחייבת ממושג התבונה עצמו וכסותרת אותו גם יחד – חיבור בלתי אפשרי המקבל את עולמו של המאבק המטאפיסי, גם את הצורך ב"טוב העליון" העתיד – היכול – להתממש בהיסטוריה.

בעיני ירמיהו יובל, אם כן, תודעת המוגבלות, המתלווה בהכרח לתמונת המימד האירוטי (קרי: לאינטרס המטאפיסי) של התבונה, היא המקנה מעמד המרכזי כל כך למחשבת ההיסטוריה בשיטתו של קאנט, ומביאה לה שרידים של עמימות, יסוד של "כוונת אטומה". גם קבלת העמימות, ההיגררות מן הרהב הכלול במסקנות השיח הדיסקורסיבי, יש בה מצבעה של ביקורת פילוסופיית ה"אורות"; גם בכך, בסירוב לראות בפילוסופיה הקאנטית אך אפיסטמולוגיה שכולה תודעת־גבול – זו התפיסה שרווחה כל כך בעולם הדובר אנגלית – יובל מגלה את המימד התת־קרקעי של קריאתו של קאנט. חוקרי קאנט מובהקים, הבקיאים בסוגיות מקצועיות במשנתו ישאלו מן הסתם אם אמנם מצליח פרופ' יובל להראות כי לפי קאנט, היסטוריה תבונית והיסטוריה אמפירית, תבונה מחד גיסא וטבע מאידך, חייבים בסופו של דבר לעלות בקנה אחד, לא רק מפני שאנחנו מבקשים להאמין בכך, אלא מפני שאנו יודעים שהדבר אמור להתחייב מן האופן שבו מערכות־הסוד של העולם נקבעות על ידי מערכות הדעת.

בעיני, לפחות, נעשה ספר זה עמוק וחשוב קודם מכל מפני שהוא מעמיד את מחשבת־ההיסטוריה, על השניות שבינה לבין מושג התבונה, במרכז השיטה הקאנטית, כחלק בלתי־נפרד מן הציר שמאת ה"אורות" כולה סובבת סביבו: התביעה לאושר עלי אדמות, אושר ממשי, אובייקטיבי, מובנה במסגרות הכבונות באמצעות פראקסיס היסטורי.

"אני מאמין על מנת שאדע", אמרה הדוגמה הקאתולית הישנה, הנוהה, האינטליגנטית. האמנם מצליח קאנט לעבור אל מעבר להד כלום? יכול הוא לערוב באמצעות מושג התבונה שלו גם לכינונה העתידי של היסטוריה שתגשים את התבונה המוסרית לא רק מכוח הכוונות המוסריות של יחידים, אלא גם מכוח התנאים האובייקטיביים של חייהם בהיסטוריה בסופו של דבר, אין הוא יכול להציע לנו יותר מאשר את "האמונה הרציונלית" שלו, כפי שמכנה זאת פרופ' יובל. אולי, אם כן, לא רק "אני מאמין על מנת שאדע", אלא גם "אני מאמין מפני שאבסורדי הוא להאמין בזה"?

אליוט, הביוגרפיה והשממה

המשך מהעמוד הקודם

רשות הכניסה לחיי הפרט של היוצר. והדברים ארוכים.

התמקדות הפרסומים, ואפשר לומר האירועים, סביב הביוגרפיה האליוטית – ובראי להזכיר שאליוט היה בעל הסיסמה של "הבריחה מן האישיות" שהיתה נר לרגליהם של אנשי הביקורת החדשה בדרישתם להתרחק מן הביוגרפיה ולהיצמד לטקסט היצירה כמות שהוא – דווקא תואמות את מה שלי, אישית, קרה בלונדון באחרונה זו בקשר לאליוט. הזדמן לי להתגורר באזור האליוטי של לונדון, בקנזינגטון, ובמשך מדי יום בשנים האחרונות אני עובר על פני מקומות המתקשרים בדמותו המטילה צל ענק, והמסתורית בכל, של ת. ס. אליוט. חנות המשוררים שמאחורי כנסיית סנט מרי בפינת קנזינגטון צ'רץ' סטריט נסגרה לפני כמה שנים, אך עוד זכיתי לבקר בה פעמים אחדות בביקורי הקודמים בעיר: עוד בשנות השבעים היא שמרה על כל מיני מובאות קטנות מן התקופה שבה היו מתכנסים כאן אליוט ופאונד ווינדהם לואיס וכמה מתושבי הרובע הספרותיים האחרים. אבל לא הרחק משם עומד, בקרבת כיכר קנזינגטון, הבית שבו התגורר אליוט בשנתיים האחרונות: בית דירות גדול ומכובד שדבר אינו מבדיל אותו מן הבתים הסמוכים לו מלבד הכתובת הכחולה שנקבעה שם לפני כשנתיים בסך־הכל: "כאן חי ת. ס. אליוט, משורר, 1888–1965, בעל אורדר אוף מריט". הסביבה הכעורה, ההגירות הגדולות הרוחשות המתוארים של היי סטריט קנזינגטון, מקבלים ברמיזה משהו מרוחה של ארץ השממה – בין השאר הודות לבית המרזבי הזה (כלומר, המלא וגדוש בפרסים וערבים עשירים, תושבים החדשים של המקום).

קצת הלאה משם, ברחוב גלוסטר, עומדת כנסיית סנט סטיבן שאליוט היה במשך שנים אחראית השומר שלה, כלומר, השומר הוא תואר־כבוד שהוא כיבד בו, וחזקה שהוא לא חויב לעמוד בפתח להגן על קודשי־ההיכל מפני גנבים ופורעים (אלא אם כן...). בכנסייה הזאת, הסמוכה למקום מגורי, נערכה האזכרה המרכזית במלאות מאה השנים, ב–26 בספטמבר, וכיוון שלכל יהודי מותר שיהיה האנטישמי שלו, דווקא הלכתי לכינוס הזה לזכרו של המשורר הגדול שטען כי "מספר גדול מדי של יהודים אינו רצוי בקהילייה הנוצרית המתוקנת" (לשומת זאת ענה על השאלה אם הוא אנטישמי במלים "אני נוצרי ולכן אינני אנטישמי"). אלא שקצת השתעממתי – רגש אליוטי למהדרין – ויצאתי לאוויר הצח מקץ כעשרים דקות של מסמוסים על "רוחו הגדולה" וכו'. הלכתי ברחוב גלוסטר השומם כמעט – במרחק הצטיירה אמנם איזו גלבייה – וחשבתי שורות מתפצפצות מתוך "ארץ השממה". ככה יכבד המשורר הנעלה ביותר, אמר דאנטה, מתכוון למשורר הנערץ יותר מכל על אליוט, ורגיליוס.

לוח העיר

תל־אביב גוש דן השרון

דירות למכירה

לא מכרת, לא שילמת
רק בלוח העיר
קבלת מודעות מ־08.00-20.00
03-383322
רח' י"ל פרץ 6 ת"א
מחיר למילה 12 ש"ח כולל מע"מ

דירות נופש

וילות ובתים

טובה לשם
סלוניקי 7 ת"א
03-481387
בקרית אונו – למכירה, דירת 6 חדרים – מטופחת $100,000
בתל־אביב ה' באייר, 4 ק"ד, מעלית וחניה $200,000 מיידי.
בתל־אביב – ברסבבא – דירות – 3 1/2 חדרים – פינוי גמיש
בתל־אביב – בארלאורוב 3 חדרים. ק"א, מעלית, חניה, מיידי $120,000
בהרצליה הצעירה, טבנקין – למכירה – 4 חדרים, 2 שירותים, ק"א, חניה, צמודה. $129,000
בתל־אביב/עבר־הירקון – להשכרה משרדים לתקופה ארוכה, 160 מ"ר, 4 טלפונים, 3 חניות.

"הורה"
שלוה 45 הרצליה פיתוח
052-545294
בהרצליה פיתוח 5 חדרים חצי דונם $250,000 – $300,000
בהרצליה פיתוח במלון – $85,000 חדרים 2 – 1 $150,000
בהרצליה פיתוח להשכרה וילה + בריכה וגינה, מרוהטת $2,000
בהרצליה דירות להשכרה 4 חדרים $400 – $500
בהרצליה דירה 3 + גג כ־מ"ר $100,000

בתי כפר ומשקים

תל־אביב

פנטהאוז דירות גג

קבלנים מציעים

"סביונית"
בסביון
03-346246
וילה מפוארת 7 חדרים + בריכה + יחידה נפרדת $750,000
וילה מטופחת + מיזוג שישה חדרים דונם ורבע שקט $360,000
להשכרה וילה 4 חדרים מרוהטת קומפלט $1200 לשנתיים
למכירה וילה לשיפוץ דונם ורבע מיקום מעולה $320,000
למכירה וילה 4 חדרים דונם מקום מעולה $700,000

4 חדרים ויותר

איטום 2000
איטום סדקים בחומר סיליקוני
איטום קירות חיצוניים נגד רטיבות ועובש בחומר מהפכני
אחריות ל־3 שנים
להתקשר: 03-492013
יוסי זקס

3–3.5 חדרים

"תוד־טל"
נכסים והשקעות
03-752248, 753628
ברמת־גן במרכז בהזדמנות ק"א עם 2 חדרים $59,000
בהזדמנות ברמת־גן 3 גדולים מרכזי ושקט + פוטנציאל $77,000
ברמת־גן בשיכון ותיקים 2 גדולים משודרת עם חצר $75,000
בביאליק 2 + הול + פוטנציאל קב עורפית גדולה ומרווחת
ברמת־גן בקרניצקי 2 + הול – פוטנציאל שקט ק"ב $82,000

1–1.5 חדרים

ירון ישעיהו בע"מ
חב' קבלנית לבנין
רח' מונטיפיורי 20
טל: 03-912068, 906132

איזור השרון

כוכב יאיר
פנינת השרון
★ מערכת שרותים חברתית מתקדמת
★ מערכת חנוך למעונות, מי ילדים, בתי ספר וחטיבת ביניים
★ מגוון פעילות לשעות הפנאי
★ מרכז ספורט מודרני
★ תנועת צופים מגוונת
הצעה מיוחדת: מגרשים לבניה עצמית
מתארגנת קבוצה לבניה עצמית מרוכזת במחירים נוחים
מגרשים לבניה מיידית ולהשקעה.
פרטים ותאום סיורים: (24 שעות) 052-923470
סאמי – 052-923267
שמעון – 03-202475
03-201698

גוש דן

אביהוד
חברה לבנין בע"מ
בתים דירות יוקרה בכפר־סבא, ברח' דב הוז, בגן...
משרד מכירות: ויצמן 54 כפר־סבא
טל: 052-28797, 913856

טופז דירות
052-917918
בכפר־סבא בפינת הר־חבות הרצל רוטשילד...

2–2.5 חדרים

חולון בת־ים

4 חדרים ויותר

לגג שטוח
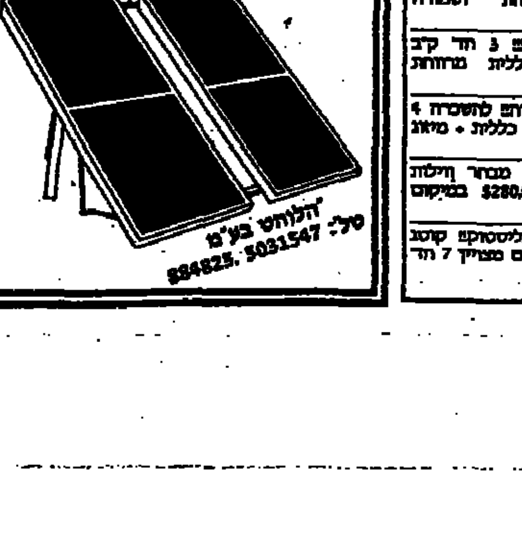
מבצע דוד שמש
"הלוהט בע"מ"
דוד 150 ליטר + 2 קולטים + רגל + חימום מהיר והרכבה תקינה במחיר ללא תחרות ‎.‑780 ש"ח כולל מע"מ במזומן.
או ב־6 תשלומים. שווים של ‎.‑140 ש"ח, כל תשלום סה"כ ‎.‑840 ש"ח כולל מע"מ.
אחריות של 8 שנים לדוד ו־5 שנים לקולטים
המבצע נמשך!
אפשרות צמוד דוד באמאיל בתוספת של ‎.‑150 ש"ח
המחסן: הזית חמש 12, חולון טל: 884825, 5031547
מפעל טס בע"מ תקן לדוד 1432 תקן לקולטים 1738

"סנטר"
סוכנות לנכסים ותיווך
טל: 03-346441, 381425
בגבעת סביון 3 חד' ק"ב 88 מטופחת ושמורה $80,000
בקריית־אונו 3 חד' ק"ב משופצת כללית מרווחת $85,000
בגני יהודה להשכרה 4 חד' משופצת כללית + מיזוג $1,000
בסביון מגרש חצי דונם $280,000 במיקום טוב ושקט
בק' באלמלסטוק קוטג' מפואר מיקום מצויין 7 חד' $230,000

נווה אלון – פרויקט יוקרה
מבצע מכירות לתקופה מוגבלת...
שני בנייני יוקרה של 7 קומות במפרט טכני עשיר כמו באמריקה. ברח' ברוריה בצפון השקט של ת"א.
★ דירות 4 חד' – כ־110 מ"ר + מרפסת פתוחה לכל דירה.
★ דירות 5 חד' – שלב א' נותרו 3 דירות.
★ דירות גג – 4+1+גג בקומה 8. מפוארת.
משכנתאות מוגדלות ותערובות בנקאיות לכל רוכש.
בואו לבקר בדירה לדוגמא!
משרד מכירות באתר הבניה פתוח יום יום רצוף עד 19
טל: 03-250140, 250149

טובה לשם
סלוניקי 7 ת"א
03-481387
בסביון – גני יהודה – למכירה/השכרה וילות פנוי גמיש
ברמת־גן – למכירה – קוטגים – 5 חדרים פנוי גמיש
באבן־יהודה – למכירה קוטג' – 6 חדרים, מגרש 370 מ"ר. $205,000
בהרצליה הצעירה בבילו – למכירה קוטג' 5 חדרים, מיידי. $200,000
בשיכון דן – למכירה – וילה 8 חדרים + מרתף 60 מ"ר, מגרש 600 מ"ר. פנוי גמיש

مكتن من الاهل

לידיעת המפרסמים ב"לוח העיר" ת"א
מודעה באחריות / לא מכרת - לא שילמת
כללי פרסום

● "חודש פרסום" משמעו פרסום אותה מודעה 8 פעמים בתשלום בארבעה שבועות.

● המבצע חל על פרסום מודעות מלים (לא שטח) בלוח העיר ת"א בלבד ולגבי נכס או שירות. (להלן: נכס) המוצעים באזור ת"א, גוש דן והשרון בלבד.

● אם בתום חודש פרסום ועד להגשת הבקשה להחזר כספי כאמור להלן לא נמכר הנכס בדרך כלשהיא זכאי המפרסם להחזר התשלום עבור המודעה או לפרסום חודש נוסף במקום ההחזר.

● מודעה בה הוצע יותר מפריט אחד, ונמכר אחד מהם, לא יהא המפרסם זכאי להחזר.

● בקשות להחזר כספי או לפרסום חודש נוסף יתקבלו במשרדי הלוח ישירות (לא באמצעות משרדי פרסום) רח' י.ל. פרץ 6 ת"א טל 03-383322 בימים א'-ד' בין השעות 15.00-8.00 ולא יאוחר עד שבועיים מתום הפרסום.

● בפנייתכם ללוח נא להצטייד במספר קוד המודעה ובמספר חשבון הבנק. ההחזר ייעשה באמצעות העברה לחשבון הלקוח

טריומף
לנציה
מיני מיינור
מרצדס
נ.ס.או.
סאאב
סובארו
דלתה
וולוו
ג'יפים
דאף
דייהטסו
וקסהול
טלבוט
אמריקאיות
אופל
ב.מ.וו.
איסוזו
אלפא רומאו
אוטוביאנקי
אאודי
אוסטין

רכב ישראלי בע"מ
מכוניות · טרנזיטים · טנדרים
טלפונים 03-826666 03-830552 03-825718

מכוניות

"מבצע הלוואות"
לשכירים
עד 3,000 ש"ח
ללא ערבים
ד' שיווק
טל: 03-909045

מכוניות הבורסה

ביקוש דירות
דירות מרוהטות
דירות ברמ"פ
חדרים מרוהטים
שותף/שותפה
דירות בשכ"ח

להשכרה
2-4 חדרים
במלון דירות
"מגדל
הצוק"
רחוב רמת-ים 12,
הרצליה-פיתוח
תקופת מינימום של
1 חודש עד 6 חודשים
לפרטים: אבן יהו בע"מ
מ-9.00 עד 12.00
03-237217, 235275

ראשל"צ
4 חדרים ויותר
3—3.5 חדרים
2—2.5 חדרים
נתניה

קבלת מודעות
ל"לוח העיר"
לא מכרת
לא שילמת
03-384291
לבעלי כרטיסי אשראי

סיאט

סימקה קרייזלר

פולקסוואגן

פורד

פיאט

סיטרואן

סוזוקי

סוסיתא

רנו

פיז'ו

טנדרים

מסחריות

משאיות

אוטובוסים

טרקטורים

קרוואנים

אופנועים

במבצע חסר תקדים
להרכבה עצמית
זוג חלונות חשמליים.
נעילה מרכזית ל־4 דלתות
מחיר כל מערכת 275 ש"ח. תוספת מחיר התקנה
75 ש"ח 03-331758 03-339596 לא כולל מע"מ

אוסקר
מסעדה · פאב
במוצ"ש ערב
מיוחד במינו
עם
משה
תתואלי
דיזינגוף 210 ת"א
טל' 03-220456

לא מכרת לא שילמת
לקבלת
מודעות
לוח העיר
03-625015
5365759
עד חצות ובאשראי

مكتبة الاهل

הצעות עבודה

עובדי מוסך

רפואת שיניים

סורות וגננות

דוגמניות צילום

מוכרים/ות קופאים/יות

עובדי סעד

עוזרות ומטפלות

מכירות

אחיות

גזירה ותפירה

מקדמי מכירות

סוכנים/ות

דפוס

הנהלת חשבונות

בית הורים וצ'ר
שד' דוד המלך 40
ת"א
מנהח"ש סוג ג'
למילוי מקום
תחילת עבודה
מיידי
טל' 03-219131-9

מחסנאים

נערים

עובדי מטבח

אסתר מבשלת לך
יום בשבוע לכל השבוע
לכל המשפחה
אוכל ביתי וטעים
052-910593

נהגים

שליחים/ות

פועלים/ות

ספרים/יות

פקידים/ות קלדניות

שרטטים וגרפיקאים

חרטים/מסגרים

חשמל / אלקטרוניקה

מכונאים / הרטאים

מהנדסים / אדריכלים

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ

למחלקה הטכנית:
★ מהנדס/ת־הנדסאי/ת בנין + נסיון מוכח בניהול פרויקטים בשטח, לת"א, ירושלים וב"ש.
★ מהנדס/ת מכונות צעיר/ה (עד 30) + נסיון בפיתוח מערכות קירור ומיזוג אויר/הידראוליקה ופניאומטיקה, לת"א.
★ אלקטרונאי/ת + תעודת חשמלאי/ת מוסמך/ת, לכפ"ס ופ"ת.
★ מכונאי/ות אחזקה מנוסים/ות לכפ"ס.
★ מחסנאים/ות מנוסים/ות רצוי ידע בהפעלת מסוף/רשיון על מלגזה, לכפ"ס, ב"ב, פ"ת וראשל"צ.
★ טכנאי/ת שרות לדיזל גנרטורים, לעבודה עצמאית.
★ ממ"סניקים/ות בוגרי/ות צבא, לראשל"צ.
★ רתכים/ות מסגרים/ות מעולים/ות + ידע בקריאת שרטוט, לרמה"ש וראשל"צ.
★ כרסמים/ות — חרטים/ות מעולים/ות, פרופיל צבאי 72 ומעלה, לרמה"ש.
★ מלחימים/ות ומחווטים/ות + נסיון צבאי, פרופיל 72 ומעלה, לרמה"ש.
★ עובדים/ות בלתי מקצועיים אפשרי גם לפני צבא, למשרה זמנית בפ"ת.

למחלקה המשרדית:
★ מזכיר/ה עברית־אנגלית + הדפסות, אנגלית ברמה ס"מ, למשרה מלאה.
★ פקיד/ה כתבן/ית + ידע בעיבוד תמלילים, למשרה מלאה, תושב/ת רמלה־לוד בלבד.
★ פקיד/ה + נסיון במשרד ממוחשב, ידע בעיבוד תמלילים, תושב/ת רמלה־לוד בלבד.
★ מנה"ח סוג 3 למשרה מלאה באזור ראשל"צ, 2-3 שנות נסיון.

תנאים מצוינים למתאימים/ות, הסעות וארוחות
תל־אביב: דיזנגוף 158, טל. 03-5449848
חיפה: (מרטא - קריירה), הרצל 22, טל. 04-670825
נתניה: שמואל הנציב 17, טל. 053-338801
ירושלים: 02-245001 • כרמיאל: 04-981007
רחובות: הרצל 185, טל. 08-465277
עושים קריירה

עסקים

משקיע!
להקמת משרד
לווי חדשני
ואקסלוסיבי בת"א
03-242126

"כספי וכסים"
03-472378
מציע:
• להשכרה במרכז ת"א חנות מפוארת 125 מ"ר + 50 גלריה
• להשכרה מבנה תעשייה עצמאי 1000 מ"ר גבוה + חצר
• להשכרה בא.ת. הרצליה אולמות 800, 1300 מ"ר לתעשייה קלה/שיווק
• להשכרה בשכונת מונטיפיורי:
(1) קומת משרדים מפוארים 330 מ"ר
(2) אולמות 150, 200, 300 מ"ר
• להשכרה בר"ג קומה בשלמותה 600 מ"ר + מעלית + טלפונים

למכירה
מפעל קונפקציה
עובד
בצפון הארץ
המסוגל לייצר סריגים, מכנסים, אריגים באיכות לייצוא.
כ־100 עובדים
בפרטים ת.ד. 4529
ת"א עבור מפעל

חברה אמינה, מנוסית וקשרים בענף
תדאג לשיפור תדמית המוסכים של עיסקך בתחרויות ובפעילות
התקשר עוד היום
לטל: 03-5468289
ובקש את זאב. הכסף יגיע

שמירה ואבטחה

ביקוש עבודה

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה
לפי חוק זה, אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, מחמת היותם נשואים, או מחמת היותם הורים, בקבלה לעבודה, תנאי עבודה, קידום בעבודה, הכשרה או השתלמות מקצועית, ופיטורים או פיצויי פיטורים. בנוסף, אסור למעביד לפרסם מודעה בדבר הצעת עבודה אלא אם כן הצעת העבודה - צויינה בלשון זכר ובלשון נקבה, בין ביחיד ובין ברבים.
העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

מחסנים

אולמות

תנויות

משרדים

בתי־מלאכה

בעל עסק או משרד
"בזק בעל" מציעה לך שירותי:
• תיכנון ועיצוב ארכיטקטוני
• הקמת העסק ע"י צוות מומחן ומנוסה
• הזמנת למכונות רישוי העסק עד קבלת מפתח ביד
יעוץ ראשוני ללא התחייבות
רח' סוקולוב 41 רמת השרון
טל: 03-485174

חקלאות

מבני תעשיה

מגרשים

הלוואות

יועץ השקעות
טיפול בהלוואות
לשכירים ועצמאיים
טל: 03-887702
בתנאים מועדפים
ללא שעבוד או משכנתא
ובטיפול אישי ומהיר
03-887702

הלוואות לכל
הלוואות החל מ־ 8000 ש"ח
ללא הגבלת הסכום
עד 15 שנה
בריבית של 0.9% לחודש
אביב בע"מ
שטמפר 16 פ"ת
טל: 03-9303167

מכירות ושירותים

בתי אבות

מציעים למכירה

כלי רכב

בתי־ספר לנהיגה

חלפי רכב

עתיקות

דרוש
קצין בטיחות
בתעבורה
לחברה פרטית בעלת צי רכב של כ-80 מכוניות
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 9501 תל-אביב 61094 מחלקת כח אדם

לעבודה קשה ומרתקת
בתחום הפרסום
דרושים/ות
אנשי מכירות
* בעלי הופעה נאה *
* עד גיל 28 *
* כושר שכנוע ויכולת ביטוי *
* ביטחון עצמי *
* חריצות ומשמעת עצמית *
למתאימים
4000 ש"ח ויותר!!!
קורס למתאימים יערך במקום
03-290326

הבוצה
השמירה
סניף תל-אביב
דרושים
מאבטחים למתקנים בטחוניים
א. אבטחה ממונעת במשמרות
ב. קצינים בוגרי יחידות קרביות, לתפקידי ראשי משמרות.
★ יוצאי יחידות קרביות ★ עד גיל 35 פרופיל 65 ומעלה ★ בעלי רשיון נהיגה
מועמדים תושבי גוש דן, כפר סבא, רעננה, לוד, רמלה והסביבה.
עדות קבלה ותקיימנה בימים א' 16.10.88 ב' 17.10.88 11.00-15.00
בין השעות 11.00-15.00 במשרדי החברה, ברח' שפ"ר 16 (ליד שוק הכרמל). נא להביא פנקס מילואים, תעודת שחרור, ת.ז., רשיון נהיגה.

שיש אלוני
למפעל שיש אלוני בע"מ
דרושים:
★ פקידה מנוסה
★ צעירים יוצאי קיבוץ להרכבת שיש וגרניט במטבחים.
לקביעת ראיון להתקשר
03-9241594, 9233391

ושת מכללות בתי-ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים בתי ספר להניכות ותעשייתיים
דרוש
טבריה
מדריך לתחזוקה מכנית — משרה מלאה
פרטים: בית ספר תעשייתי "עמל" שמשון
טל: 06-767880
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל

לחברה מובילה בענף התעופה
דרושה
פקידת הזמנות וכירטוס
למשרה זמנית למשרדה בחיפה
הכרחי נסיון קודם בענף הנסיעות
וכמובן שליטה מלאה באנגלית ובעברית
נא לפנות בכתב באנגלית
בצרוף קורות חיים לת.ד. 4444
עבור ת"ע

בית הספר התיכון העירוני מקיף קרית חיים
דרושים
* מורה למגמת מזכירות
בתבנות, מזכירות והתכתבות עברית
* מורה לפיסיקה
לחטיבה העליונה
בפרטים לפנות טלפונית 9-740228, 04-727044

ADACOM
3270 COMMUNICATIONS
אדאקום - טכנולוגיות חיזוק הברה עתירת ידע צעירה ודינמית, המפתחת מייצרת ומשווקת מוצרים בתחום תקשורת הנתונים, בסביבת I.B.M
דרוש/ה
כתב/ת טכני/ת
● הכרחי נסיון מוכח בכתיבה טכנית באנגלית
● אנגלית ברמת שפת אם
● רקע טכני (בתקשורת מחשבים יתרון)
נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לאדאקום טכנולוגיות בע"מ ת.ד. 128 יקנעם
מיקוד 20692 לרינה

דרוש
טרקטוריסט חרוץ
למפעל בטון מובא טל 08-522215/6

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות סוג 3
עם נסיון של 3 שנים לפחות, עם ידע בחשבשבת חצי משרה. לפנות לכל-בו הזמנר בצלאל 7 לאבוהם

דרוש
רתך CO_2
בעל נסיון ב-0.8
טל' 380824, 380093-02 (יאיר)

לסלינה תעשיות 1972 בע"מ
דרושה
כתבנית עברית/אנגלית
לעבודות משרד וטלפונים
שעות העבודה: 10.00-17.00
יום ו': 8.00-13.00
לפנות טלפונית 571936, 06-556167
אזור תעשיה ג' נצרת עלית

לחמי טבריה בע"מ
לחמי טבריה
דרוש/ה
איש/ת יחסי ציבור
לטיפול בנושאי יחסי ציבור ופירסום של החברה
כישורים נדרשים:
– ידע ונסיון של 3 שנים בתחומים אלה
– יכולת ליצור קשרים עם אנשים
– ידיעת שפות – יתרון
נא לפנות בכתב יד לפי הכתובת
חב' לחמי טבריה – טבריה 14100

לכפר הנוער של ויצ"ו בנהלל
דרוש
גנן נוי
לעבודה עם נוער
למתאימים אפשרות מגורים במקום
בעלי הכשרה מתאימה יפנו
למזכירות הכפר בטל': 06-515004
או בכתב לביה"ס חקלאי נהלל
מיקוד 10600

למוסד בנקאי בצפת
דרוש
אקדמאי
לפנות בכתב בצירוף מס' טלפון
לת.ד. 14 צפת

למחסן באיזור עפולה
דרוש
פקיד/ת הנהלת חשבונות
סוג 2 – 3
* תחילת עבודה 06.00 בבוקר
* מגורים באיזור עפולה חובה
מועמדים מתאימים יפנו בכתב לת.ד. 1211 חיפה 31012 עם צרוף מסמכים על השכלה ונסיון

ORS שרותי כח אדם
מחלקה טכנית
* **חשמלאים מוסמכים** בעלי נסיון בתעשיה למשרות קבועות
* **מכשירן מנוסה** בתחום ההידראוליקה, פנאומטיקה ובקרים מתוכנתים, משרה קבועה
* **מסגרים** קוראי שרטוט, בעלי נסיון (גם בשבת) 06-565935
* **מכונאי למכונות** תפירה, לעבודה קבועה
* **מכונאי רכב** יוצא צבא, רצוי בעל נסיון, למשרה קבועה
* **בונדירסוסטיות** עם נסיון בתעשיית בונדים והרכבה למשרות קבועות
* **מרכיבות/מחווטות** בתחום המיקרואלקטרוניקה, עבודה עם מיקרוסקופ. אפשרות להכשרה לבעלות רקע מתאים
* **מרכיבות/מלחימות** נסיון בהרכבת כרטיסים, רצוי ידע גם בשרטוט טכני מאיזור העמקים (גם בשבת) 06-565935
* **מרכיבים/ות מכניים** נסיון בכבלים ובלחיצת פינים + קריאת שרטוט. יוזמה עצמית
* **חובש מוסמך** מאיזור טבריה בלבד.
מועמדים מתאימים נא לפנות לכתובתינו:
סניף חיפה: הרב הרצוג 2
טלפונים: 664002, 663703, 04-617637, 673703, 04-678361/2
סניף קריות: מרכז צבר חדר 29
טלפונים: 04-709076/7
הטובים עובדים קבוע ORS

חטיבת הביניים "הגיד" הרצליה
דרושה
מורה לאנגלית
חצי משרה
3 ימי עבודה בשבוע
להתקשר לטל: 553000-052, 550055-052, 550674-052

ורגוס VARGUS בע"מ
בעקבות הרחבת המפעלים הקיימים שלנו בנהריה דרושים לנו:
1. סגן מנהל תפעול
בעל נסיון של שנים רבות בתעשיית המתכת.
2. מהנדס מכונות צעיר
למשרד הטכני
בעל נסיון של 1-2 שנים, עדיף בוגר ביה"ס מקצועי.
3. תמחירן או איש הנדסת ייצור
בעל נסיון של שנים בתעשיה.
מגורים בנהריה והסביבה הקרובה.
נא לפנות בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים ל"אגמור" ורגוס בע"מ, מח' כח-אדם רח' היוצרים 1, נהריה מיקוד 22311

אלתן
תקשורת בע"מ
לאלתן תקשורת בע"מ
מפעל הוצאה לאור גדול באזור חיפה
דרוש/ה
דפס/ת מנוסה
לנהול תחום הדפוס:
★ השכלה וידע בתהליכי דפוס, ועבודות גמר.
★ נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בהפעלת מכונות דפוס
★ יכולת ניהול צוות עובדים
מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר לאלי שפיר 04-556964, 04-556831 או לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד 5390 חיפה 31053

שוף מחשבים S.H.F. COMPUTERS
דרושים/ות
מהנדסי תכנה
נסיון בפתוח תכנת תשתית לכרטיסים גרפיים עבור מדפסת לייזר בסביבת P.C. הנושאים הדרושים:
* בוגר מדעי המחשב/הנדסת מחשבים
* הכרה לעומק של סביבת ה-PC,DOS כולל נסיון בתכנות HARDWARE I/F, DEVICE DRIVERS, RESISDENT PROG
* ידע ונסיון בשפת C ואסמבלר עבור PC.
* רצוי נסיון בתמיכת תכנה עבור כרטיסים ל-PC.
* רצוי נסיון באפליקציות עבור MS-WINDOWS
מהנדסי אלקטרוניקה
נסיון בפתוח:
* כרטיסי גרפיקה לאפליקציות שונות
* מערכות בקרה
* מערכות מבוקרות מחשב
ותוקיף בטחוני תקף הכרחי.
מהנדסי תעשיה וניהול
* נסיון בתחום מערכות תפ"י
תוקיף בטחוני תקף הכרחי
פניות יתקבלו בצרוף קורות חיים בכתב בלבד
שוף מחשבים "חיפה" שדרות חובבסקי 35 בנין אסטרא. מיקוד 35709

עיריית תל אביב-יפו
מכרז פומבי
מכרז מס': מנ"ד 138/88
תואר המשרה: **סגן/ית מנהל בתי העיריה**
דרגת המשרה: יח"ל של הדירוג האחיד
תיאור התפקיד:
מתן סיוע למנהל בתי העיריה בקידום פרוייקטים שונים הקשורים לתיפעולם התקין של בתי העיריה.
דרישות המשרה:
1. השכלה תיכונית מושלמת ומעבר קורסים באירגון וניהול.
2. נסיון של 7 שנים לפחות בניהול צוות עובדים בתחום דומה.
3. ידע טכני — רצוי.
4. ידיעת השפה העברית על בוריה.
מכרז מס': מנ"ד 137/88
תואר המשרה: **מנהל/ת מרכז יום לקשיש**
דרגת המשרה: דרוג עו"ס רמה 5
תיאור התפקיד:
ייזום והכנת תוכניות פעולה למרכז יום לקשיש עפ"י הנחיות הממונים ומדיניות האגף.
דרישות המשרה:
1. השכלה אקדמאית בעבודה סוציאלית, רצוי בוגר קורס לגרונטולוגיה.
2. נסיון של 5 שנים בעבודה סוציאלית רצוי בתחום העבודה עם קשישים.
3. ידיעת השפה העברית על בוריה, ידיעת שפות נוספות רצויה.
מכרז מס': מנ"ד 121/88
תואר המשרה: **ממונה על פקוח תקציב בלתי רגיל**
דרגת המשרה: 6-9 של דירוג המח"ר או יח"ל של הדירוג האחיד.
תיאור התפקיד: אחריות על פיקוח תקציב בלתי רגיל
דרישות המשרה:
1. השכלה תיכונית מלאה, השכלה אקדמאית בכלכלה רצויה.
2. סוג מקצועי 3 בהנהלת חשבונות.
3. ידיעה ונסיון של 5 שנים לפחות בהנהלת חשבונות כלכלית ותקציבית.
4. נסיון בעבודה בשילוב עם מערכות ממוחשבות.
5. ידיעת השפה העברית על בוריה, ידיעת השפה האנגלית רצויה.
לפרטים נא לפנות לעיריית תל-אביב יפו, למנגנון, טל 438463-03, 638399. המועד האחרון להגשת הצעות הוא: י"ד חשון התשמ"ט, 25 באוקטובר 1988.
ב' חשון התשמ"ט 14 באוק' 1988
אלי עשת מנכ"ל העיריה

אמנות/עתיקות
חיות בית
מערכת סטריאו
מזגנים
ניקוי ופוליש
נופש וקייט
שיפוצים
מעליות
אותיות דביקות
מוצרי חשמל
פיאות
קופות ומשקלים
אסטרולוגיה
טלפונים ומכשירי קשר
גרפולוגיה
מכונות כביסה
תנורי אפיה
מכונות תפירה
רוצים לקנות
מוני אויר
וידאו
רהיטים
צילום
טלויזיות
סידרות וגלגלים
עידוכים
ציפוי אמבטיות
הדרכות לציבור
חימום והסקה
כלי נגינה
הלבשה והנעלה
תכשיטים וכלי כסף
מלונות ומסעדות
ציוד אלקטרוניקה
מקרר
שיעור
ביתון
מחשב
ברוג
הדרכות
קורסים וחוגים
קוסמטיקאיות
ריפוי והרזיה
ניון
בריאות

מחשבים:
● לסטודנט אטרי 2000, דיסק 60K, ...
● פרטי IBM ...
● מוכר ZENITH P.C.+ ...
● מחשב אפל 2C + ...

مكذ من الاحيل

לוח העיר

ירושלים

דירות למכירה

דירות כללי

● ב"שערי-חסד" במתחם הגדול בבית ללא מפורד תיוון. 12221429א 228258

באפרת

קוטג'ים 6–5, דירות בן מדרגות 4, לזוגות עולים חדשים ובעלי דירה משכנתאות מוגדלות ללא הגבלת שטח הדירה "בנייני אפרת" 666943 ,665534

11563806א

קבלנים מציעים

וילות ובתים

בקטמון הישנה

6.5 + פ"א, מרווחת, חדשה, ק"א שלמה, מיידי. 821552

13163229א

במבשרת קוממי

מטופח + גינה + נוף + יחידה נפרדת 343320

11034814א

במלחה

וילה ערבית (מיוחדת עם קימורים) שבעה חדרים וד מפלסית + 2 מרפסות + גינה 222317/8/9 שרון 320,000 מלר"ן

11080314א

קוטג'ים

בארנונה

4 + עליית גג + מרפסה + מחסן + חניה כניסה מיידית בלעדי ל"מיקבץ" 242006/7

15402022ב

פנטהאוזים

בתלפיות מזרח

פנטהאוז 5 + מרפסות גדולות + מחסן פינוי מיידי 02-722123

12343022א

4 חדרים ויותר

הפלמח

5 ק"א + מרפסות כניסה מיידית 180,000 "מיקבץ" 242006/7

15392922ב

נופי צמרת

בשד' ש"י עגנון בהמשך רחוב הפלמח
דירות יוקרה
5–4 חדרים
שתי מעליות
חניה בבניין עצמו
מעוצבות
שתי דירות
פנטהאוז–שש
חדרים
מרפסות ענקיות–נוף
מרהיב
מכירות:
ר. טוקטלי–
ניהול ושיווק נכסים
רח' שמאי 3 ק. 3 גיים
טל' 02-232742
02-249572

מציאת השבוע

הקודם זוכה 4 בארנונה משופצת + מחסן 11,500 "שרון 222317/8/9 (מלר"ן)

11092114א

מציאה

בגבעה הצרפתית 4 + נוף מרהיב במחיר הזדמנותי "שרון" 222317/8/9 מלר"ן

11095714א

ברמות 4/5

מפוארת + חצר וגינה מיידית "שרון" 240472 מלר"ן

11114314א

3.5 — 3 חדרים

חיבת להמכרו

נווה יעקב 3 משופצת + פ"א 82 מ"ר 49,000 מיידית 222317/8/9 "שרון" (מלר"ן)

11084614א

רחביה, 3,

ק"א שקטה + מרפסות, 110,000. "דומן נכסים", 634077

13151514א

2.5 — 2 חדרים

1.5 — 1 חדרים

דירות בשכ"ח

בשמעוני רסקו

3 + טלפון + חימום וארונות 057-699439

08064006א

ברמות

5, + 4 במדורגים + חצר וגינה, מיידית "שרון" 240472 מלר"ן

11485506א

3 ברמת אשכול

מפוארת מיידית + 3 בגילה + טלפון 325 מיידית שרון 240472 מלר"ן

11110014א

ביקוש דירות

מכוניות

אודי ערוותי גרירה
יום ולילה 02-713426, 02-712231 ברכב 26494-050

12300122א

רפאל

"רפי אלקיים" שיפוץ ראשים ומכללים נמצא בכתובת את. תלפיות "האומן 15. הכניסה ממול אוטוסט 782282

12311522א

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אלפא רומיאו

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

דירות מרוהטות

דירות בדמ"פ

דלתא

הלו

לנציה

מרצדס

סובארו

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיאט

פיז'ו

רנו

מנורדים

מסחריות

משאיות

אופנועים

חברת לדגו הראל

מציעה למכירה מכונית פג'ו 1981 504 אוטומטית 227248

11064114א

דרושים מאבטחים

למוסד ממלכתי יוצאי יחידות קרביות בוגרי קורס פיקודי עדיפות לבעלי נשק אישי, שכר גבוה 242865 עמוס-שרון

16360422ב

לביה"ס אילנות

לחינוך מיוחד, פיזיותרפיסט/ית מוסמך/ה בריבוי, ע"ס, ל-6 חודשים, 782645, 344113 בערב

09255929א

הצעות עבודה

ORS שרותי כח אדם

לאו.אר.אס ירושלים
באבן ישראל 5
טל' 242152, 242159, 245561
* חורטים כרסמים קונבנציונלים + מפעילי C.N.C
* דפסים מקצועיים במכונות רונלד, היידלברג ואוליבר, בשני צבעים
* איש אחזקה לעיבוד שבבי
* מבקרי טיב עם ידע באנגלית
* מהנדס מכונות מנוסה בטורבודינמיקה
* הנדסאי מכונות מנוס בכתיבת נוהלי בקרת איכות
* חשמלאי מוסמך עם רשיון מעל 200 אמפר
* עובדי ניקיון לחצי משרה - משרה מלאה
* מנה"ח ראשי סוג 3 + ידע בחשבשבת - לניהול משרד
* מקבדת תמלילים א"ב/וורדסטאר "שפת אם אנגלית" למשרה קבועה
* מעבדת תמלילים וורדמיל, וורדסטאר, א"ב, איינשטיין תמליל
* מלווה לגנה לבוקר, אחה"צ ולערב - מתאים לסטודנטים
הטובים עובדים קבוע ORS

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה

לפי חוק זה, אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, מחמת היותם נשואים, או מחמת היותם הורים, בקבלה לעבודה, בתנאי עבודה, קידום בעבודה, הכשרה או השתלמות מקצועית, ופיטורים או פיצויי פיטורים. בנוסף, אסור למעביד לפרסם מודעה בדבר הצעת עבודה אלא אם כן הצעת העבודה צויינה בלשון זכר ונקבה בין ביחיד ובין ברבים.
העיתונים צבורים לעקוב על-פי חוק.

א. גולדמן

עקוחותינו בירושלים דרושים/ות:
חברה לשרותי כוח אדם בע"מ

* מבקר/ת איכות–מנוסה
* מכשיר/ת אלקטרונאי/ת–לתעשיה
* מסגרים/ות רתכים/ות–מנוסים
* נגרים/ות רהיטים–מנוסים מול כיוונת
* רססי/ות צבע–מנוסים בתעשיה
* מפעילי/ות מכונות–בתהליך היצור
* תופרים/ות–מנוסים בתעשיה
* מפעילי/ות מכונות–בתהליך הייצור
* תופרים/ות–מנוסים בתעשיה
* עובדי/ות ייצור–לתעשיה

תנאים טובים-לכולם-קבלה!

לעבודה מיידית בחבר

לסניפנו בירושלים דרושים

למחלקה הטכנית

* מהנדס/ת מכונות לתיכון ויזוד אלקטרוני נסיון מוכח. בתכנון ונייטות שעות גמישות אפשרות למשרה נוספת.
* שכנאי/ת רנטגן לרדיותרפיה מיידי קבוע.
* בוגר/ת BA בביולוגיה – לבורנט/ית לעבודה במעבדה בקטריולוגית איה 8.00-13.00 – 7 8.00-15.00
* שכנאי/ת אחזקה מכונות נסיון בעיבוד שבבי הכרחי
* מתג/ת רשיון ג' אחראי. להסעת נוסעים וסידורים בעיר מידי קבוע 8.00-16.00 5 ימים.
* מבקר/ת איכות נסיון בתעשיה הכרחי רצוי בשטח הקוסמטיקה 8.00-16.00 5 ימים.

למחלקה המשרדית

* מזכיר/ה - הדפסה עברית אנגלית + ידע טוב באנגלית לחצי משרה
* מעבד/ת תמלילים אנגלית מעלה. שפת אם אנגלית לחצי משרה קבוע.
* מזכיר/ה בכירה + עיבוד תמלילים ע/א + שליטה מצויינת באנגלית למשרה מלאה
* קלדנ/ית + הנה"ח סוג 2 + תשבשבת למשרה חלקית

ירושלים, בן יהודה 34
טל. 02-234265-6-7
חבר
שרותי כח אדם

מבני תעשייה

תלפיות

בשכ"ת, 130 מ"ר, קרקע, 5/ (בערב 634983) 521221

14370111א

מציעים למכירה

מגרשים

בריאות

מיפולי גב

בשיטת פאולה מכון גרשון 341305 ,384579

מוצרי חשמל

לעיתון כאן דרום
דרושים/ות

סוכני/ות מכירות לכל איזור הדרום

דרישות התפקיד:
* השכלה 12 שנות לימוד לפחות
* בעל/ת נסיון במכירות
* בעל/ת כושר ניהול משא ומתן
* בעל/ת רכב חובה
* בעל/ת הופעה נאה

פרטים נוספים נא לפנות מיום א' משעה 10.00 לשישי 10.00 08-561144

קבוצת השמירה

סניף אשדוד
דרושים
מאבטחים
למתקן באזור אשדוד

* יוצאי צבא * גיל עד 50
* פרופיל 65 ומעלה
– תנאים טובים –

מועמדים תושבי: אשדוד, יבנה, רחובות, אשקלון, קריית-מלאכי וקריית-גת. יפנו לסניפנו באשדוד מגדל המים, מרכז א'.
בימים ראשון עד חמישי משעה 08.00 עד 18.00 וביום שישי משעה 08.00 עד 13.00.
נא להביא תעודות זהות, פנקס-מילואים, פנקס שבי, רשיון נהיגה ותמונה.

ל ו ח ה ע י ר

אזור הדרום

ההסתדרות הציונית העולמית

מחלקת הנוער והחלוץ

לאולפן לתלמידים מדרום אפריקה המתקיים בירושלים

דרושים/ות:

מדריכים/מדריכות

הכישורים:
1. רווקים/ות עד גיל 27
2. לאחר שרות צבאי או שרות לאומי מקביל
3. השכלה תיכונית מושלמת (תעודת בגרות)
4. שליטה טובה בשפה האנגלית (שפת אם יתרון)
5. נסיון בהדרכה עם נוער (עדיפות לנוער חוח"ל)

*העבודה מחייבת מגורים במקום ואינה מתאימה לסטודנטים
*תחילת העבודה בראשית אוקטובר 1988
על המעוניינים להתקשר למכון 02-717421 שלוחות 24 או 25
או למכון 02-721375

מלון המלכים - ירושלים

דרושים
1. חשב משכורות – עדיף נסיון בעבודה בבית-מלון
2. מבקר מזון ומשקאות
3. מזכירה – בעלת ידע בהדפסה עברית/אנגלית והנהלת השבונות
4. עובד אחזקה, רצוי בעל ידע בחשמל
5. מלצרים בעלי נסיון
6. חדרנים בעלי נסיון

לפנות למחלקת כח אדם טל' 02-247133

קופת חולים לעובדים לאומים

סניף אשדוד
דרושים
* לבורנט/ית לחצי משרה
* עוזר/ת רוקח לחצי משרה

לפנות לסניף המרכזי ברסקו בשעות העבודה טל' 08-554911-3 למזכירות

למפעל מתכת באשקלון
דרושים
1. עובד מתכת מנוסה לביקורת טיב
2. סכנאי מכונות מנוסה לתכנון שרטוט ומעקב פרוייקטים

טל' 051-26911

אופנועים
אופל
דירות למכירה
אמריקאיות
וילות ובתים
דיהטסו
4 חדרים ויותר
דלתה
הצעות עבודה
סובארו
סיטרואן
פולקסוואגן
3.5 — 3 חדרים
פורד
מחסנאים
עובדי מתכת
עוזרות ומטפלות
פיאט
2.5 — 2 חדרים
פקידים/ות
מזכירות
פיג'ו
שכ"ח
ביקוש עבודה
רנו
מסחריות
ביקוש דירות
שידוכים
עסקים
מקררים
מסרים
מכוניות
להשכרה 3.5
בשטראוס מיידית + 4 בקינג מרג "שרון" 240472 מלו"ן
מכונות כביסה
תויות
מכירות ושירותים
מחשבים
אאודי
מבני תעשייה
בעלי חיים

אולמות
חנויות
משרדים

אביב
השבלת 3 ק"א
טל' 02-249619
02-228258

עסקים

וילות ובתים
עסקים כללי
מוכרים/ות קו-פאים/ות
עוזרות ומטפלות
צמר גימה
עברנו למושבה הגרמנית עמק רפאים 40 מחירים מפתיעים

במדרחוב ירושלים
למסירה בתנאים מצוינים 2 עסקים משגשגים בענף המזון המהיר, הכנסה חודשית מינימלית 50,000 שקל. לרצינים בלבד לפנות לסיקלר 247773, 226731

מחסנים

ביקוש עבודה
יער
חבר
בן יהודה 34
טל' 02-234828

דרוש/ה מנהל/ת
מנוסה, רצוי בעל/ת ידע במשבשבת, 632444

בסוכנות עורון
התפנה מקום לסוכן/ת + השכלה לא דרוש נסיון קודם 246643

לדוהר קרית יובל
דרוש/ה מנהל/ת חשבונות מוסמך/ת למשרה מלאה, נסיון חובה, מנוסה במשבשבת 415924, 415067

אינו מכירות
אם את/ה טוב/ה באמת את/ה שווה לנו. הרבה בשרים שוק פתרון רפואי חדשני (אפשרי). לעבודה חלקית אחה"צ 245383

דרושים
מדריכים למחלקת האוטיסטים, ביה"ח איתנים. לפנות לרותי קניקוב או לאורית, 343211, טל' המשק

מדריך ספורט
לשעות 12.00-16.00 אחה"צ בלבד 855225

למוסך פלור
מתקנאי חלקי חילוף לרכב ומכונאי בעלי נסיון ותתק מקצועי, תנאים טובים. 783945, 783448

עבודה עכשיו

לסניף ירושלים, טל' 02-233436
בית יואל, רח' יפו 33, קומה 5, א'-ה' 08.00—14.00

דרושים/ות עובדים/ות
מנוסים/ות למקצועות הבאים:

למחלקה לשרותי משרד

* מנהל/ת חשבונות סוג 3, נסיון של 5 שנים בתעשיה, אנגלית טובה, למשרה מלאה לתקופה ארוכה.
* קלדנות אלפא-נומרי, לתקופות קצרות וארוכות.
* מזכירות עברית/אנגלית עם נסיון, למשרות מלאות, ידע בהדפסה חובה — רצוי מעבד תמלילים, לתקופות קצרות וארוכות.
* עיבוד תמלילים אנגלית אינשטיין, וורדסטר, לתקופות קצרות/ארוכות.
* מזכירות אנגלית שפת אם, + הדפסה, לתקופות ארוכות, למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם.
* כתבנות עברית עם נסיון, לתקופות קצרות וארוכות, למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם.
* מזכירות עברית עם נסיון + והדפסה רצוי מעבד תמלילים.
* כתבנות אנגלית שפת אם, למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם.

למחלקה הטכנית-תעשייתית

* שרטטים/ות בניה, בעל/ת נסיון.
* חרטים/ות לעבודה בייצור — אפשר ללא נסיון.
* מפעילים/ות מכונות, בוגרי מכניקה.
* נגרות למחלקת תכנון במפעל.
* נגרים/ות מקצועיים בעלי נסיון.
* מסגרים לתעשיה.
* כורסים/ות קונבנציונלי מעולה.
* צלם/ת אופסט.
* מהנדסי/ות ביצוע, בעל/ת נסיון + רכב.

למחלקת מלונאות והארחה

* עובדים/ות כלליים לרשת מזון במתי השתנות לתקופה ארוכה, אחרי שרות צבאי.
* טבחים/ות עם נסיון פנויים לעבודה בשעות גמישות, עדיפות לדוברי שפות גרמנית, אנגלית.
* עובדים/ות כלליים לעבודה לתקופה ארוכה בבית הארחה.

מנפאואר MANPOWER
יותר טוב מנפאואר

صكذا من الاصل

לוח העיר

חיפה והצפון

דירות למכירה

1—1.5 חיפה

2—2.5 חיפה

3—3.5 חיפה

4—4.5 חיפה

וילות ובתים חיפה

5 ויותר חיפה

ביקוש דירות חיפה

שכ"ח חיפה

דמ"פ חיפה

ביקוש בשכ"ח חיפה

קבלנים חיפה

דירות קריות

2—2.5 קריות

3—3.5 קריות

4—4.5 קריות

5 ויותר קריות

וילות ובתים קריות

שכ"ח קריות

קבלנים קריות

3—3.5 גליל

וילות ובתים גליל

דירות נצרת עלית ועמקים

3—3.5 נ"ע ועמקים

4—4.5 נ"ע ועמקים

5—5.5 נ"ע ועמקים

ביקוש דירות נ"ע ועמקים

שכ"ח נ"ע ועמקים

דירות טבריה

דמ"פ טבריה

עסקים

חנויות ועסקים

מבני תעשיה

מגרשים

מחסנים

משרדים

מכירות ושירותים

אולמות שמחה

גביית חובות

הדפסות

הובלות ושונות

לוח בטוח

הלוואות

חוגים

חיות בית

חימום והסקה

מלגזות

יד שניה

כלי נגינה

מחשבים

מכירות

מקררים

סטריאו

פוליש ונקיון

ציוד משרדי

קוסמטיקה

קורסים

רהיטים

ריפוי ועיסוי

שעורים פרטיים

תכולת דירה

תכשיטים

תקליטים

מכוניות

מכוניות שירותים

מכוניות מכירה

אופנועים

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אלפא רומיאו

אמריקאיות

ב.מ.וו

דייהטסו

דלתא

וולוו

סובארו

ווקסהול

טלבוט

טנדרים

לנציה

מיני מינור

מסחריות

מרצדס

משאיות

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

סימקה קרייזלר

פולקסווגן

פורד

פיז'ו

המשך חיפה

● מזדה 504, 1981, 1600, אוטומטית, במצב מעולה 04-919416, 04-911977 ליעקב 023346131
● מזדה 505, 2000, 1985 ראשונה הנה כח + כונן + ש"ס מחירון 446243 170714131
● מזדה 505, מכייתי בב' בטעלה יד ראשונה 322451 לא בעבה 024703131
● מגנ 101, 1981, אדיאר (1500) 170750131 320166
● מזדה 505 ב"ואר 1986 בהרשה סטט לשנה 174638131 04-721169
● 59,000 1981 1124, ב"ואר מזדה 104 ק"מ ראשונה בצולה 175515131 04-577682
● מזדה 104 1983 62,000 ק"מ 1124 ראשונה בצולה 175606131 04-571229
● מזדה 104, 1124, 1982, יד ראשונה 182506131 376353
● מזדה 83 383 אוטומט ההגה הידרולית, מזגן 04-846931, 04-847281 לא בשבת 181530131

פיאט

● פיאט 127 1983 יד ראשונה טסט לשנה 72,000 ק"מ 084651121 04-372344
● פיאט 127 1050, 84, ראשונה טסט לשנה במצב מצויין 085407121 04-887870
● רגטה 84, 70-IX ראשונה ששה 60,000 טסט לשנה בתולה 090134121 04-704761
● פיאט 127/4 1979 67,000 ק"מ טסט לשנה, שמורה מחירון 091726121 04-252442
● פיאט 131 1978 טסטיון 1600 אוטומטי, עבורמה טסט לשנה 092518121 04-337104
● פיאט 127, 79 יד ראשונה 125,000 ק"מ 023820131 041168
● פיאט 131, 1984 גהשכרה, 105,000, מזגן בערבת, מצויין 04-254544 022110131 06-934845
● 132 1979 אוטומטית מצוינת שנה 04-570738 ס"ח 8300 לא בשבת 024236131
● פיאט 127 74 מגב מכבי בעיין 024313131 04-914689
● פיאט 127, 1979 100,000 ק"מ מצויינת טסט אפריל מחירון 165645131 04-252190
● פיאט 124 ספיישל 1974 מצב טוב 163731131 04-514957
● אונו 70 א.ס.אל 1987 + מזגן + מושב אזור כמאלי מהצריים: 023552131 04-709508
● ריתמו 1982 55,000 ק"מ יד שניה מצב מצויין מחירון 165819131 04-510187
● פיאט 127 גפח 900 4 דלתות יד שלישית 841580 170213131 559670
● פיאט 127, 74, 5 דלתות מצויינת 175134131 04-233544
● אונו 70 אף אל 87 ראשונה + מזגן + תוספות כבהיר מציאה 180025131 04-540612
● פיאט 127 1983 טסט ודיד סל' 0 6 - 5 2 3 5 8 9 5 180228131 04-523537
● רגטה 1600, אוטומטית + מזגן ממפעל 38 אזורו מהמחירון 181344131 04-258197
● רגטה 1500, 1986 ראשונה, מזגן במצב מצויין 04-376658 04-660481 בערב 181858131

רנו

● 18, טסטיון 1980 1400, מנוע יד שניה, טסט לשנה 083703121 04-841124
● רנו 14 1982, 1300 יד שניה מצב מכאני מעולה 04-824397 090531121 בערב
● רנו אקספרס 86 סלל מזגן ממטלים חלונות 091117121 04-719515
● רנו 9 ספיישל 1985 ראשונה + מזגן + רדיו, מטלי, 59,000 ק"מ 021840131 04-725682
● 84, 5/5 יד ראשונה שמורה + טסט לשנה 04-253855 עבורה 023524131 04-528621
● 5, 1986, מקיונבל + טסט מגב מעולה ראשונה 26,000 ק"מ 020326131 04-984582
● רנו 14 1982, שניה 81,000 ק"מ מצב מצויין 020429131 04-640655
● בריקה לקניה לכל מגני הרכב מגוון בשבשה מגנן מכאורי בכיס איגביה 023934131 04-722011, 723719
● 5, 1300, 1984, מזגן אורגינאלי, ממאלי 98,000 ק"מ, ראשונה 023708131 04-221585
● 18, 1982, טסטיון אוטומטי 98,000 ק"מ שנייה לא בשבת 023728131 04-287927
● 18, 1982 אוטומטי וכל התוספות שנייה מכאני טוב 77,000 024305131 04-246489
● 14, 1982, 75,000 ק"מ מצויינת שנייה טסט מאי מחירון 176044131 04-898242
● 14, 1981 מטופלת + תוספות בגוזנ 04-674464 בעבודה 04-554269 172124131 לפנות לשולה
● רנו 76 מצב טוב אחרי אוטוגל 172935131 06-315476
● רנו 5 לרקשר 85 1300 מזגן ודיד 175536131 06-521745
● רנו 9 1987 סטרינגר 1250 + טסט + מזגן ראשונה בגרשה 175630131 04-760459
● 1986 רנו 5 1100 לפשמר דלתות 06-584556 180109131 06-585046
● 18 1600 אוטומטית 1979 טסט 89/ + אוברול אפשרות החלפה 180480131 04-915474
● רנו 5, 82, 5 דלתות, שנייה 1100 שמורה ומטופלת 04-756453 182005131 06-525597
● רנו 1300/5 ספר 1988 ראשונה + תוספות 15,000 ק"מ 181948131 04-575085
● 5, 1979, שנייה שמורה המטופלת טוב + טסט 95,000 ק"מ 182111131 04-811562
● 11, 1250 סופרטינג 1986 ראשונה "מהמפיה" + מזגן 30,000 ק"מ 182326131 04-252650
● 9 1400 1982 שניה שמורה בביה 04-664572 במשרה 04-841705 מחירון 181216131

הצעות עבודה

בקשת עבודה

● מטפלת לאשליה + נסיון רב מצויינת ג"ג שעות עבודה ביום 085941121 04-238141
● 2 חשמלאים יוצאי קבוץ מבצעים עבודות חשמל בכל התחומים אפשרות לקבלנות 443735 מישבת 090410121 04-857268
● מרכיבה/מהוסת עם נסיון במפעל אלקטרוניקה מקבלת עבודות הרכבה בבית 173026131 04-714062

הצעות עבודה

● דרושה סטודנטית לעבודה עם נער אוטיסט להתקשר בבקרים 092613121 04-644896
● דרושה מגורה רכוזאית + רשיון נהיגה לעבודה מחודית לא שגרתית 090547121 04-728836
● דרושה עובדת למגוון לשעות הבוקר 021334131 04-709586
● למשלום בחשמל הכלן דרושים דרושים, מרכזים, מהנדס/הנדסאי ייבור, בעל ניסיון מוכח בתפ"י 021443131 04-672968-9
● לגשל שרותי גיע בע"מ דרושה מזכירה, שעות למשך הבוקר תנאים טובים למתאימה. 021529131 04-672968-9
● מנהלת משק בית לשני ילדים, אישיות בעימה, סחיפה 022410131 708792
● מסגר אוסקה, הדש/גוזכה, מולק רשיון ג', במפעלים למשמרות 022422131 202836
● למפעל מזון פנימי ייצוה, מנהל פיאופרכט, קצין תחבורה, מזכירה בכירה 022437131 703792

עבודה עכשיו

לסניף חיפה, טל' 04-530051

העצמאות 104, א'–ה' 08.00–14.00

דרושים/ות עובדים/ות מנוסים/ות למקצועות הבאים:

מזכירים/ות — מנוסים/ות — מעבדים/ות תמלילים — כתבנים/ות באנגלית גם למקרוּם לאוהי"צ.

מזכירים/ות — כתבנים/ות עברית־אנגלית. מעבדים/ות תמלילים בכל התוכנות, לעבודות מגוונות.

נא לפנות לברוריה

מכונאי/ת אחזקה, נסיון בתעשיה על מכונות תעשייתיות, לעבודה ממושכת, באזור המפרץ.

קניין/ת אלקטרוניקה, נסיון ברכש במפעל אלקטרוניקה, ידיעת אנגלית — חובה כושר ניהול משא ומתן, לעבודה זמנית באזור חיפה.

מחסנאי/ת מנוסה, במחסן לחלקי חילוף רכב, לעבודה ממושכת, באזור חיפה.

מכונאי/ת רכב, בעל/ת תעודת הסמכה, נסיון במנועי בנזין ודיזל, בעל/ת רשיון ב' וטרקטור עדיפות ליוצאי צבא, לעבודה ממושכת באזור עכו.

תכנת/ת מחשבים, נסיון בשפת דטה פרינט על מחשב ואקס דיגיטל לעבודה זמנית באזור המפרץ.

חרט/ת CNC מנוסה, לעבודה במשמרות באזור המפרץ, תנאים טובים למתאימים/ות.

נא לפנות למשה.

דפס/ת מנוסה, יוצא/ת צבא, לעבודה, ממושכת, במפעל מסודר.

בריתוך וחשמל, לעבודה ממושכת במפעל מסודר, באזור חיפה.

מרכיבים/ות אלקטרוניקה מנוסים/ות לעבודות מגוונות, במשרה מלאה באזורים: חיפה, כרמיאל, מגדל העמק והסביבה.

כתב/ת טכני/ת, רקע באלקטרוניקה לעבודה ממושכת באזור חיפה.

טכנאי/ת — המיסאי/ת אלקטרוניקה מנוסה בפיתוח, איתור ותיקון תקלות, לעבודה ממושכת, באזור חיפה.

איש אחזקה, נסיון בבינוי, אינסטלציה, ידע

נא לפנות לג'ודי.

קלדנים/ות מנוסים/ות על מחשבי: IBM, דיגיטל, אלביט. בתוכנות: חשבשבת ולוטוס. לתקופה ממושכת, מגורים: חיפה, קריות, עפולה, נצרת והסביבה.

בתוכנת חשבשבת, עצמאיים/ות, לתקופה ממושכת, מגורים: נהריה והסביבה, חיפה והקריות.

מרכזן/ית מנוסה, ידע באנגלית, הפעלת טלקס לעבודה במשמרות, לתקופה ממושכת באזור חיפה בלבד.

מנהלי/ות חשבונות מנוסים/ות, ידע

נא לפנות ליהודית

מנפאואר MANPOWER

יותר טוב מנפאואר

חיילים משוחררים

● בוגרים יוצאי צבא להכשרה כמפעילים במתקן ביחד עבודה, במשמרות 022650131 04-674922

חשמל ואלקטרוניקה

● חשמלאי רכב בעל נסיון (עבמה) מחישה - נתה שבון / סידה לקבוע 091441121 04-510575
● דרושים חשמלאים לתעשיה מנהלי עבודה ויתור להתח 04-728737 נסיון 092331121 רצוי
● חשמלאי מוסמך נסיון בתעשיה לעבודה מיידית 022719131 04-674923
● טכנאי אלקטרוניקה לפיתוח מרכות ולבניות פתלקת בריסות במפעל מסודר 022811131 04-728279
● לדיונקוף מלכנות ומחזקות אלקטרוניקה עם ניסיון 021700131 04-724207
● חשמלאי מוסמכים לעבודה בגמן או חשמלאי מוסמך מנוסה יוצא צבא 025740131 04-670573
● חשמלאים ראשיים וטכנאים לעבודה אחזקה במתקן כימיקלי, עזר לעבודה תעשייתית הפנה לעבודת החשמל וחקיפות 025158131 04-534415

טבחים וקונדיטורים

● דרוש טבח לניהול מטבח באולם שמחות ואירועים 090515121 04-720600
● דרוש טבח בעל ניסיון מוכח לניהול מטבח באולם שמחות ואירועים 0 4 - 7 2 0 6 0 0 024712131 04-722955
● טבח לקייטרינג ממשמרת 4.00 עד 12.00 במיסה ועלית תנאים טובים 182909131 04-534963-4

טכנאים והנדסאים

● טכנאי למחשבים ציור היקפי לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים וההמלצות ת.ד. 33749 חיפה 084316121
● טכנאי שירות יוצא צבא טכנאי/הנדסאי מכונות לעבודה מיידית 022746131 04-674925
● טכנאים למפעל כימי נסיון באלקטרוניקה ואינסטרומנטציה למפעל מסודר 024413131 04-728279
● לדוגאי הנדסאי חשמל לעבודה קבועה במפעל 175121131 04-251954
● דרוש טכנאי טלויזיה מנוסה ידע במכשירי וידאו יתרון 181238131 04-643919
● הנדסאי בניין למשרד הנדסי לתכנון קונסטרוקציות ופיקוח באתרים 0 4 - 2 4 7 9 7 2 183539131 04-640862
● טכנאי בניית אוויר, עזר לטכנאי, מכאני קירור, עם נסיון לכרטל - קור 171445131 708214-7

מחוטים ומרכיבים

● מכשירנות / מרכיבה / מלחימה / מנוסה, קריאת שרטוט, למשרה מלאה 025349131 04-670573
● דרושה מרכיבה/מחוטת למשרה מלאה שכר גבוה למתאימה 181223131 04-641255

כימאים

● לבורנט/ית כימיה, מנוסה, למשרה מלאה, עדיפות לתושבי חיפה 025418131 04-670573

● טכנאי מעשיה עם נסיון בתעשיה כימיה ידע בטבעות מתכתות והכרוכות 022836131 04-728279
● הנדסאי מינוני אוויר למכונות מערכות מיזוג אוויר במפעל גדול הנ"ל סודר 022854131 04-728279
● טכנאי אחזקה נסיון תעשייתי מוכח לעבודה מיידית 022920131 04-674925
● איש אחזקה מכונה, מנוסה לאחזקה ידע בריתוך, יוצא צבא 025755131 04-670573
● איש אחזקה, ידע באינסטלציה, בינוי, ריתוך, למפעל מסודר "פוזנא" 04-981887 025941131 04-670801

● דרושות מנהלות תיקון לעבודה בקרים באיזור חיפה והסביבה 020953131 04-647895
● דרושים/ות מלצרים / טבחים/ות עבודה ניקיון, שכר 04-720571 023129131 להטואר הערוק
● לעבודת ניילון דרושה עובדת בעלת נסיון למשרה מלאה 04-533420 022048131 04-532961
● דרושים/ה פקידה מכירות למשרה מלאה לפנות בכתב לת.ד. 10100 חיפה 024518131
● קצין/ה משוחרר/ת בעיר/ה ראשון תאורה/ית, דאולי חיפה לעבודה מעניינת בכיס ג'רא, רקע טכני רשיון נהיגה, קורות חיים לת.ד. 44971 חיפה 025548131 51448

אינסטלציה

● אינסטלטורים בשכר יומי גם עם סיפור מגור 04-382611/2624 181123131 04-251458 בערב

אריגה ותפירה

● דרושה תופרת מנוסה לעבודה אופנה 04-759873 174829131 04-721529

ביטוח

● לסוכנות ביטוח, פקידה למשרה מלאה, ת.ד. 66 חיפה 174859131

בני/ות לוויה

● הבגנה הדרושה בנתה לנשים כצלת הופעה נאה למשרד ליווי 021230132 221572

● מטכאי מיזוג אויר, מנוסה למערכות תעשייתיות, לעבודה מיידית 025629131 04-670573
● לAR נגרים, מנוסים עם נסיון בתעשייה במגבות לעבודה קבועה 025985131 04-708934
● מנור תיכון לעבודה בחרבים בתעשיה, משק, שעם, תרגום ותורות, כרמיה, 030032131
● להנגות שיווק למפרטים: "מזכירה" • "מנהלת חשבונות" • קלדנית נא לפנות 04-538949 בערב 174656131 04-534866
● דרושה עבודת לחברת יקוצ עבודה 384417 175200131 (246867)
● פקידה מבית למפעל תעשייתי עדיף ממעבד תמלילים בעלת ניסיון 174802131 04-761114
● דרושה מקצועית לניהול רכש למוסרים מקצועיים של קוסט ארצי 180619131 04-668580
● זה אגודות — קרס הנהלת משרדים בנקלות, פקודת חשבונות 04-389265 180636131 04-668588
● דרושים/ות מלצרים/ות, עבודי בפקציה, נשים, בעבודה לבית הסיה "כלכר שלום" 174910131 חיפה
● דיילות מובטח עצמאים למכירות תכשירי אופנה ותבורות 175725131 06-523617
● משקמת אוהבים לקרוס התבשלות במסעדה בפלון 180753131 04-668545
● דרוש מסגר כלים עבודה במשמרות, מגורים באזור המושבה הכרמית 181140131 04-559154
● טק מטל מחלקת פלסטיק, ניסיון קודם בתעשיית הפלסטיק ודמה 181300131 04-641413
● נשים / בחורות בעלות יזמה לעבודה מעניינת ומשתלמת 181750131 665563
● לחברת אביזרי רכב דרוש מחסן 181501131 04-726158
● לגרית מרקט דרוש עובד מהשה 182702131 04-385508
● דרוש עובד לבית מלאכה לשתמת תעשייתית במפרץ למשרה מלאה 182735131 722249
● לייה בדרגות ממקוצעים עבודי ייצוב מכבי בדרגות שכר בסיס + עמלה 183027131 665660
● אנגדה לניהול מבני מזכיה ארצית — מזכיר/ת עצמאי/ת + רכב + נסיון בארגון ובמכירות 04-645342 182956131
● למפעל הרשים דרושה מבצבת גם במזכרה עד 3/4 משרה 183219131 738981
● לסופר מרקט דרושים שומר מבוגר לאחר צבא, קופאית בעלת נסיון קודם לריפוש, עבודות, ניקיון 04-375126 183641131 04-876125
● לאיכסף בע"מ דרושים עובדים יוצאי צבא בעלי נסיון של 5 שנים לשמח בסוכיים לעבודה, מדרייגת, לפשוך אלקטרוני ולעבודות חפשי 182231131 04-259131
● דרושות בחורות בעלות רקע כימיה לעבודה בתעשייה באזור המפרץ 0 4 - 6 4 1 3 3 1 182339131 04-720117

אחזקה ותחזוקה

● מסגר אחזקה ידע בטיפול מגבי חשמל למפעל מסודר 022825131 04-728279

מקור

לחברה תעשיתית באזור המרכז

דרוש

מנהל אגף

מהנדס חשמל — זרם חזק

★ נסיון של 5 שנים בלוחות פיקוד מתח גבוה/מתח נמוך

★ נסיון רב בניהול יצור או ניהול פרויקטים

מועמדים מתבקשים להתקשר לטלפון:

03-663841, 03-663436

סודיות מובטחת

מודעותינו מיועדות לגברים ונשים כאחד

שרותי מידע ישראליים בע"מ

לצה"ל דרושים

באזור המרכז

דרוש

ראש צוות סיסטם VAX

★ בעל ידע בתחומים הבאים: VMS, תקשורת PASCAL, DECNET, ORACLE, MACRO. משרד ממוחשב, ניתוח מערכות, GKS.

★ בעל נסיון קודם של 5 שנים לפחות.

★ נכונות לעבודה מאומצת.

★ יכולת ניהול צוות.

(קיימת אפשרות להשתלב ביחידה גם כאזרח עובד צה"ל)

המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים מפורטים ובאיזון מס. טלפון: אל: ד.צ. 02470 צה"ל, מנהל כח־אדם.

מדריכי נהיגה

דרושים לגיוס לקבע מכל רחבי הארץ.

פונים מתאימים יוכשרו לתפקיד מדריך נהיגה בצה"ל.

תנאים נדרשים:

1. בעלי רשיון נהיגה דרגה ג' (כולל היתר להסעת רכב מעל 15 טון) בוותק של 3 שנים לפחות.
2. בעלי נסיון מעשי בהגהת רכב משא 3 שנים ומעלה.
3. השכלה 10 שנות לימוד.
4. פרופיל 46 ומעלה.
5. גיל עד 30.
6. ביצוע שרות צבאי מלא ותקין.

לקבלת פרטים נא לפנות לטלפון 03-616220 (עבור אביחי או טל).

למשרד עו"ד דרושה

מעבדת תמלילים

עם נסיון הכרחי ● פרטים בטל 08-531336

לרהיטי רים הרצליה

מנהל/ת חנות

ליום מטוצל ידע בהנהח"ש ידע בתכנון מטבחים יתרון לפרטים: 052-545036

למשרד אדריכל דרוש/ה

אדריכל/ית מבאי/ית

לחצי יום 03-834680 להתקשר מ־8.30–13.00

לחברת בניה

דרושים מנהלי עבודה מנוסים לעבודה באיזור ירושלים

טל' 699005, 02-639977

למוסד ציבורי בת"א דרושה

מזכירה

למשרה מלאה

הכישורים הדרושים:

דינמית ועצמאית בעבודה, דייקנות ואחריות, שליטה מלאה בהדפסה במכונת כתיבה ובמעבד תמלילים, יחסי אנוש מעולים. אחרי שרות צבאי

בדבר פרטים נא לפנות לטל 03-248261

למפעל תעשיתי גדול במפרץ חיפה

דרוש

מכונאי אחזקה

הכישורים הדרושים:

★ בוגר בי"ס מקצועי

★ קריאה והבנה בשרטוט טכני

★ ידע במדידות וכלי מדידה מכניים קליבר מיקרומטר

בדבר פרטים ובצרוף קורות חיים נא לפנות לת.ד 767 חיפה

איילון חברה לבטוח

דרושים

מפקחי רכישה

לביטוח חיים

להפעלת קבוצת סוכנים מגובשות באזורים תל־אביב, חיפה

בעלי נסיון של שנתיים לפחות

יתקשרו אל מר גדי קרן

03-625351

למפעל תעשייתי גדול באזור הצ'קפוסט

דרושה

פקידה

לעזרה במדור השכר

לא דרוש נסיון קודם

נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 4364 חיפה (31043) עבור מס' 169

סודיות מובטחת

בסמ"ת — בית הספר ההנדסאים טכנאים

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל

דרושים(ות)

כתבנית דו־לשונית

עברית אנגלית

ידע ונסיון בהדפסה על מעבד תמלילים

ספרן (ית) למשרה חלקית

בעלת השכלה ונסיון בספרנות

מועמדים(ות) מתאימים(ות) מתבקשים(ות) לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים להנהלת בסמ"ת ת.ד. 4641 חיפה 31046

לעתון שבועי בצבע

דרושים:

נציגי/ות מכירה

★ משרה מלאה

★ עבודה קבועה

★ תחילת עבודה מיידית

★ נכונות לעבודה קשה ולהרוויח הרבה

★ רכב — יתרון

★ נסיון במכירות

★ השכלה: 12 שנות לימוד או אקדמאית

הכנסה גבוהה למתאימים

לקביעת ראיון נא להתקשר מיום א' לאביטל טל: 03-339841-4

לישיבה באיזור סנהדריה

דרושים:

1. טבח ערב.
2. מחלק אוכל לשבת–רצוי מהאיזור
3. פועלי נקיון

לפרטים טל' 309–02-827209

לבקש את אריה

מכון דור — מיון · אבחון · פסיכולוגי

לתאגרון

דרושים/ות

אנשי מכירות

לשווק הצגות מופעים וארועים

לאזור צפון, מרכז ודרום

★ בעל/ת, זיקה לאומנות ותרבות

★ נמרץ/ת דינמי/ת, יכולת עבודה עצמאית

★ עד גיל 35

שכר גבוה למתאימים

לפנות למכון דור רח' רוזנבאום 4 תל־אביב טל: 203652 ,03-203656

עיריית תל אביב־יפו

דרושים

לבית אבות מוסד גבעת השלושה פ"ת

1. **חשמלאי מוסמך** לעבודות אחזקה
2. **פיזיותרפיסט/ית** בעל/ת נסיון בעבודה עם קשישים
3. **אחים ואחיות**
4. **כוחות עזר**

נא לפנות למשרד המוסד רח' ארלוזורוב פ"ת (מול יד לבנים) בשעות 8.00-14.00 טל: 9224731

דרוש

איש אחזקה

בחצי משרה

לציוד אור קולי במרכז הפדגוגי המשולב

ברח' טשרניחובסקי 22 תל־אביב

טל. 289143.

השכר – עפ"י הנתונים האישיים

למוסד חינוכי דתי בגוש עציון

דרושה

מזכירה בכירה / עוזרת מנכ"ל

למשרה מלאה

הכישורים הדרושים:

★ נסיון בניהול משרד

★ נסיון ביחסי ציבור

★ אנגלית ברמה גבוהה

נא לפנות בכתב לת"ד 7856 ירושלים 91078

לחברת שיווק והפצה

דרושים/ות

סוכני/ות מכירות

● בעלי/ות רכב ● מוטיבציה גבוהה

תנאים טובים למועמדים המתאימים

02-666341 ,667535

החקלאית בע"מ

רחוב יפו 156, טל' 3- 04–521251

דרושה

קלדנית מנוסה

* ידע בהפעלת מחשב I.B.M.-36

* ידע בהנהלת חשבונות

לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית

משרד החינוך והתרבות

לשכת מחוז המרכז

דרושים בדחיפות

מורים, מורות וגננות

בחינוך הממלכתי והממלכתי דתי

לעבודה במילוי מקום

המעוניינים יפנו לטלפון: 5435464

לבית אבות רמת אביב ברודצקי

דרושים/ות

★ **אם בית**

★ **אחיות**

★ **עובדת מכבסה**

בדבר פרטים נא לפנות לטל' 4־03-413211

אוניברסיטת חיפה

דרוש/ה

טכנאי/ת קירור ומיזוג אויר

מכרז מס. 12/88

תאור התפקיד:

טיפול באחזקה מונעת של מערכות קירור, חימום ומיזוג אויר;

טיפול ותיקון מקררים, מערכות הסקה ואינסטלציה;

ביצוע התקנות שונות בתחומים הנ"ל.

כישורים:

בוגר/ר ביה"ס מקצועי במגמת קירור או מערכות;

נסיון של 3 שנים לפחות במערכות דומות;

ידיעת השפה העברית על בוריה ואנגלית טכנית;

בריאות תקינה.

בהצעות יש לפנות בכתב לאגף כח־אדם, אוניברסיטת חיפה, הר הכרמל, חיפה 31999, בציון מס' מכרז, בצירוף תעודות והמלצות עד לתאריך 23.10.88.

עיריית כפר־סבא

מכרז למשרה פנויה

מהנדס פיקוח על בניה

הכישורים הדרושים:

מהנדס בוגר טכניון. נסיון של 5 שנים לפחות בתחום הנדסה אזרחית, שליטה בחוק התכנון והבניה – יתרון, שליטה בשפה העברית.

גובה המשרה – משרה מלאה.

דרגה – בהתאם לכישורי המועמד.

על המועמד להגיש את מועמדותו בכתב למזכיר העיר תוך ציון קורות חיים לא יאוחר מיום שישי 28/10/88

על החתום יצחק ולד

ראש עיריית כפר־סבא

לפרויקט חדשני ומעניין בחברה העוסקת בטכנולוגיות מתקדמות בתחום התקשורת (ר"ג)

דרוש

מהנדס אלקטרוניקה בכיר

מועמדים עם ניסיון בניהול יצור וניהול כללי מתבקשים לפנות בכתב־יד, בצירוף קורות־חיים, לספקטרום – ת.ד. 5171, חולון

משרד העבודה והרווחה

שרות מבחן למבוגרים

באר־שבע

דרוש/ה

קצין/ת מבחן למבוגרים

בבאר־שבע/אשקלון

והשכלה הדרושה: בוגרי עבודה סוציאלית, מדעי ההתנהגות, פסיכולוגיה.

למתאימים – תנאים נלווים טובים.

הדרכה מקצועית ברמת עניין וסיפוק רב.

● על המעוניינים לפנות לגב' שושנה ניר

טל: 057-34826, בכתב לת.ד. 5863, באר־שבע

מיקוד 84157

Ansa International

חברה בינלאומית להשכרת רכב לסניפה הראשי בתל־אביב

דרוש/ה

דייל/ת השכרה

למשרה מלאה

6 ימי עבודה בשבוע

שליטה באנגלית, יתרון לדוברי צרפתית

רשיון נהיגה

הופעה נאה

לפנות: רח' המסגר 40 ת"א

בין השעות 09:00 — 14:00 לגילה

אם אתם מחפשים יותר מעבודה

בואו אלינו!

אנו נכשיר אתכם לעבודה בשטח הפרסום

● לבעלי כושר ביטוי ● מרץ ● יוזמה

ו... מוטיבציה גבוהה

לבעלי נסיון בשטח הפרסום והשווק

אפשרות לעבודה עצמאית בפרוייקטים שונים

לקביעת ראיון להתקשר 03-5620291/2/6

בין השעות 15:00 – 09:00

לם.ד.א. אלקטרוניקה

דרוש:

סוכן מכירות

מקצועי ביותר בעל נסיון מוכח משכורת גבוהה + אחוזים רכב חובה

04-714044

03-284426

דרושים

* **טבח** בעל נסיון

* **עוזר טבח**

לפנות למלון שולמית 04-242811 למורית

למפעל טקסטיל במחלקת האריגה

דרושים

אורגים

נא לפנות לטל' 06-571020

עורך דין

מוזדי למשרה מלאה למפעל.

רצוי נסיון במיסוי וחברות

לפנות בכתב יד. קורות־חיים ונסיון קודם לת.ד. 1059 ק. מוצקין 26000

לחברה ארצית לשירותים

דרוש

מנהל סניף

* עד גיל 35

* נסיון מוכח בניהול

* נכיון בגיוס והפעלת עובדים

לפנות בכתב יד לת.ד. 44910 חיפה

לבית הספר הריאלי העברי בחיפה

דרוש(ה)

מורה לאנגלית

לחטיבה העליונה

למילוי מקום למספר חודשים

נא לפנות טלפונית 04–244721

למסעדה חדשה בכרמל

דרוש

טבח

בוגר קורס טבחות

טל. 04-372150 ,380457

לשלו עבוד מתכת בע"מ

דרושים:

מסגרים – מעולים

לעבודות מדויקות ומסובכות

נדרש: ידע טוב במסגרות כללית ריתוך וקריאת שרטוט.

תנאים טובים למתאימים לפנות לטל' 04-732768 בזמן העבודה 04–924774, 04–713768 בערב

לסוכנות רכב ותיקה בחיפה

דרוש

עובד צעיר ודינמי

למחלקת חלקי חילוף (הטפה).

רצוי נסיון קודם. תנאים טובים למועמד המתאים

לפנות לת.ד. 45600 חיפה עבור מס' 9

מכון מ.ש.פ. שירותים פסיכולוגיים

עבור אחד מלקוחותינו – משרד פרסום גדול מבוסס ומוביל בירושלים

דרושה

מנהלת משרד

(משרה 101)

תיאור התפקיד:

עבודה ארגונית, טיפול בכספים, סיוע למנהלים, הפעלת כספים, קשר בנקים, מגע עם ספקים, תכתובת ניהולית.

כישורים נדרשים:

כושר ניהול וארגון גבוה, עברית רהוטה, ידיעת אנגלית, ידע בהפעלת מחשב ומעבד תמלילים.

45 שעות עבודה–5 ימים בשבוע

המשרה מתאימה לאישה יצוגית ושמכוונת המעוניינת בקריירה אישית מעניינת ומגוונת.

למועמדת המתאימה אפשרות קידום השכר ייקבע בהתאם לכישורים.

להגשת מועמדות יש לפנות בכתב יד תוך פירוט קורות חיים, נסיון עבודה והשכלה לת"ד 13012 ירושלים 91130

לחברה מסחרית בחיפה

דרושים

* **מנהל חשבונות** סוג 3

ידע בהנהלת חשבונות ממוחשבת, במחשב I.B.M.-36

* **מחסנאי** — עד גיל 30 בעל רשיון נהיגה, סוג ג'

לפנות לת.ד. 33251 חיפה

לחברה גדולה

דרושים סוכנים

להפצה והרכבה של

גדרות פלדה מוחלריים

לשוק הפרטי והציבורי.

הגדרות מצופות אבץ וצבועות בתנור.

דרישות:

■ רכב מסחרי

■ רקע בבניית גדרות או בעבודות בניה ושיפוצים

למתאימים מובטחת בלעדיות איזורית

סלפון 03-251448

(מיכאל האה)

ברסומט עיבוד שבבי מדויק

דרושים:

* **ברסמים מתחילים**

* **ברסמים עם נסיון**

* **מפעילי C.N.C.**

לעבודה

לעבודה במשמרות, אפשרות למשמרות אחת בלבד.

04–722356

למועצה לילד החוסה

דרוש/ה

מזכיר/ת המועצה

רצוי רקע בעבודה קהילתית או בחינוך.

משרה חלקית

לפנות: 03-247694

לרב בריח קריות

דרוש

מנהל מכירות

* בעל מסוף

* דינמי

* כושר הפעלת אנשי מכירות

* בעל רכב

* הנגמול הולם ביותר למתאים

להתקשר לטל' 04-237134 מיום א' ב־9.00 להלן

דרושים:

* **מסגרים** – קוראי תוכניות

* **מכונאי אחזקה**

* **מפעילי C.N.C** – חיפה וכרמיאל

* **נגרים**

* **חשמלאי תעשיה**

* **תופרות** – מנוסות

* **מסגרים** – מנוסים + רתכים

טלפון: 04-678241

לבית איזי שפירא

לטיפול בפעוטות ובילדים חריגים

דרושים

1. פיזיותרפיסטית
2. קלינאית תקשורת

נא להתקשר לטל: 052-914151

חברת אגיס בע"מ לסניפנו בחיפה

דרוש

מחסנאי

בעל רשיון נהיגה

לפנות לטלפון 04-532174 לשלומית

לתשלובת תעשייתית בצפון דרוש:

מנהל תחבורה

★ נסיון בניהול צוות נהגים.

★ יכולת אדמינסטרטיבית

מגורים מהקריות צפונה

לת.ד 4175 טל' 04-380742

לגלגאי בע"מ

דרוש

מנהל חשבונות

סוג 3

עם נסיון בחברה תעשייתית.

נא לשלוח קורות־חיים לת.ד. 221 אזור התעשיה מגדל העמק

هكذا من الأصل

למפעל קיבוצי באיזור טבריה
דרוש
מנהל תחזוקה
בעל ידע ונסיון רב בפנאומטיקה, מכונות וחשמל (אפשרות להתקשרות כעצמאי).
לפנות למנחם
בטלפון 2־06-756731
בשעות היום
(לא לפנות מאיזור חיפה)

למפעל תעשייתי במגדל העמק
דרושים
* מנהל רכש
יועדף מועמד בעל נסיון ברכש חומרי גלם בארץ.
* מזכירה בכירה
תועדף מועמדת בעלת נסיון ויכולת ניהול משרד. ידיעת השפה האנגלית – חובה (רצוי כשפה ראשונה)
לפנות בכתב יד לת.ד. 34192 חיפה

ל"זהר דליה"
ביזו"ד לסבון ודטרגנטים באזור חיפה
דרוש/ה
הנדסאי מכשור ובקרה
* נסיון של 3 שנים לפחות במערכות בקרת מתקנים ע"י PLC פנאומטיקה ומכשור אלקטרוני.
* ידיעת אנגלית חובה.
נא לפנות בכתב ע"ג נייר ללא שורות בציון רקע מקצועי מלא ל"זהר דליה" קבוץ דליה מיקוד 18920 לידי כח – אדם.

עיריית קרית־ים
דרוש/ה
אחראי/ת למדור הפיקוח
דרישות התפקיד:
1. יוצאי צבא, משטרה
2. שיע בלתי שיגרתיות
3. ידע בחוקי המדינה ורשיונות
פרטים בעיריית קרית ים אצל ארז עצמון 04-750222 מיום א'

המועצה המקומית רכסים
דרוש/ה
מנהל/ת ספריה ציבורית
לחצי משרה בשעות אחה"צ
כישורים:
★ בוגר/ת ספרנות שלב ב'
★ נסיון בניהול ספריה
הצעות יש להגיש בכתב למזכירות המועצה המקומית רכסים, מיקוד 20496, לא יאוחר מ־24/10/88.
פורת עזרא
מ.מ. ראש המועצה

לחנות רהיטים גדולה בחיפה המשתייכת לרשת ארצית
דרושה:
מנהלת (מנהל) חנות
■ כושר ניהול ואירגון מערכת עיסקית
■ יכולת טיפול והנעת צוות עובדים
■ עדיפות לבעלות נסיון במכירות ושיווק
■ ידע בעיצוב פנים – יתרון
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת"ד 18130 תל־אביב 61181

מועצה המקומית מעלה אדומים
למח' הרווחה דרושים/ות
1. עובד סוציאלי כוללני
במשרה מלאה לעבודה עם ילדים ובני משפחותיהם.
2. עובד סוציאלי
לעבודה קהילתית מעניינת, אפשרות לעבודה גם בחלקיות משרה.
לפרטים נוספים נא לפנות למח' כוח אדם 02-351262.

לפרוייקט יצוא גדול על מחשבי VAX בתחום REAL TIME & INTERACTIVE GRAPHICS
1. תכנתי זמן אמת
4 שנות נסיון
2. ראשי צוותי פיתוח
7 שנות נסיון
3. מנהל פרויקט בכיר
10 שנות נסיון
העבודה בסביבות ירושלים וכרוכה בקשרים עם חו"ל
לפנות בכתב בציון מספר המשרה ותולדות חיים לפי הכתובת ת"ד 3399 ירושלים. עבור פרוייקט יצוא

המרכז לבריאות הנפש טלביה־ירושלים
דרושים/ות
אחים/אחיות
חובשים/ות קרביים
וסטודנטים/יות לרפואה
או סיעוד
02-698922

לחברת מיזוג־אויר
דרושים:
★ מהנדס מיזוג־אויר
★ טכנאי מיזוג־אויר
בעלי נסיון של חמש שנים לפחות.
לפנות עם פירוט הנסיון המקצועי לת.ד. 36734 ת"א, 61367.

קופת חולים מאוחדת
סניף אשדוד
דרושים
למושבה גן יבנה
★ רופא/ה משפחה
★ רופא/ה כללי
★ רופא/ה ילדים
★ פיזיותרפיסט/ית לסניף אשדוד
לפרטים נא לפנות למנהל הסניף טל' 08-555153/196
– כדאי לך קופת חולים מאוחדת –

לחברת שיווק ארצית לסניפים בירושלים וחיפה
דרושים
אנשי מכירות
לקידום מכירות החברה במגזר החקלאי–קבלני–תעשייתי ומוסדי
דרישות התפקיד:
★ 12 שנות לימוד
★ יחסי ציבור מעולים
★ יכולת ניהול מו"מ
★ ידיעת ערבית ו/או אנגלית – רצוייה
★ רשיון נהיגה ב'
נא לפנות בצרוף קורות חיים, בכתב־יד לת"ד 9197 ירושלים, 91091 ולציין ע"ג המעטפה עבור "מכירות"
סודיות מובטחת

למפעל עתיר ידע באזור הצפון
דרוש/ה
כלכלן/הנדסאי/טכנאי תעשיה וניהול
לתפקיד
עוזר לבקר החברה
הכישורים:
– בעל יוזמה
– עצמאי בעבודה
– נכונות לעבודה בשעות נוספות
– אפשרי מתחיל
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אל ת.ד. 4469 חיפה למספר 100
– המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד –

מפעלי תובלה
למפעלנו בחיפה
לעבודה עם אתגר ועניין
דרושים
נהגי סמיטריילר
בעלי נסיון של 5 שנים
יתרון לבוגרי מרכז תובלה
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 04-468252, 057-74961, 057-39941

א. גולדמן
לקוחותינו בירושלים
דרושים/ות:
★ מנהל/ת ייצור – מהנדס תעשיה וניהול, נסיון מוכח של 3 שנים בניהול ייצור
★ עוזר/ת מנכ"ל – מהנדס/ת ייצור צעיר/ה ליישום ארש, תפ"י, שיווק ושירות
★ טכנאי/ת ייצור – לבניית מערך תפ"י והפעלה, פיקוח על טרמות ותרמיות (נסיון בפלסטיק–יתרון)
★ מקדם/ת מכירות – ידע במיקרו־מחשבים
שמואל הנגיד 8, ירושלים
טל' 221602, 02-243348

טוק בשופר־סל
לסניף רמת דניה חיפה
דרושים/ות
★ קלדן/ית
ניסיון קודם - יתרון
★ שומר סף
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף במקום ביום ראשון 16.10.88, בשעות העבודה.
שופר-סל

לעבודה מיידית בחבר
לסניפנו בראשל"צ דרושים
★ מהנדס/ת טכנאי/ת אלקטרוניקה (RF) לאזור הדרום.
★ טכנולוג/ית להנדסת ייצור אופטית (מהנדס מכונות) + נסיון בתעשיה לרתוכות.
★ מלחים/ה נחושת מנוסה. 5 ימי עבודה בראשל"צ.
★ פועלי/ות ייצור במשמרות או עבודת ערב.
★ טכנאי/ת הנדסאי/ת מכונות להקמת מחסן טכני תושב/ת אשדוד והסביבה.
ראשל"צ רח' הרצל 73 טל' 03-9666208 9665139
חבר שרותי כח אדם

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ
לסניפנו בירושלים
★ מזכיר/ה ידע באנגלית ברמה גבוהה, הדפסה במעבד תמלילים בשתי השפות.
★ עוזר/ת מזכיר/ה נסיון במעבד תמלילים, רצוי בתוכנת וורדמיל.
★ כתבן/ית אנגלית רצוי ידע בתוכנת א'-ב', לשעות הערב והלילה.
★ קלדן/ית מנוסה לשעות אחה"צ.
★ כרסם קונבנציונלי מעולה.
★ מפעיל/ת מכונות ייצור.
★ עובד/ת אחזקה + נסיון באינסטלציה, חשמל ונגרות, למלון.
ירושלים, מרכז כלל, מיפלס E, חדר 348 (כניסה משער 5, רח' כי"ח) 02-246001
עושים קריירה

קופת חולים מאוחדת
סניף אשדוד מעוניינים
בשכירת וילה
או בית פרטי
במושבה גן יבנה. פרטים
נא לפנות למנהל הסניף
טל' 08-555153/196
– כדאי לך קופת חולים מאוחדת –

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת המנגנון ת"ד 92 ים 91920
משרה פניה מס' ה/214/88
(פירסום חוזר)
במחלקה לעליית ילדים ונוער,
קהליה חינוכית והתיישבותית ניצנה.
התפנתה משרה של
רכז/ת מינהל כספים וארגון
הכישורים הדרושים:
1. נסיון של 5 שנים לפחות בניהול תקציבים ונושאים מנהליים כלל כא.
2. נסיון בניהול צוות עובדים.
3. ידיעת השפה העברית ורצויה השפה האנגלית
4. מגורים במקום רצוי
התאריך האחרון להגשת הצעות: 25.10.88

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ
מנתח/ת מערכות מתכנת/ת
לפיתוח מערך כ"א ממוחשב, בעל אופי של ניהול תהליכים ומידע.
הכישורים הדרושים:
בוגר/ת הפקולטה להנדסת תעשיה וניהול במסלול מערכות מידע. ידע ונסיון בפיתוח מערכות כ"א ממוחשבות. ידע ונסיון במחוללי ישומים (רצוי SAPIENS/DB1). נסיון בעבודה בתקשורת CICS. יכולת עבודת צוות. נכונות לעבודה בשעות נוספות.
מכרז מס' 65/88
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב אל מחלקת משאבי אנוש, מוסד הטכניון למו"פ בע"מ, קרית הטכניון חיפה – 32000 עד יום 21.10.88 בציון מס' המכרז המתאים.

"מכון דור" עבור פרוייקט בטחוני דרוש/ה
בוגר/ת חשבונאות מתמחה
לעבודה מעניינת
מקום העבודה בת"א
לפנות לטל: 03-203652

ד.י.ג. תעשית מוצרי חשמל בבית־שמש
אם אתה בעל יוזמה
ורוצה להתפתח במקום חדש
אנו מזמינים אותך להצטרף אלינו
★ הנדסאי/ת טכנאי/ת יצור
לניהול מחלקת הרכבה בוגר/ת בי"ס מקצועי מכניקה, בעל/ת נסיון בניהול עובדים ושכר עידוד
★ מחסנאי/ת מנוסה
נסיון בעבודת מחסן ממוחשב
★ אחראי על אבטחת איכות ותהליך
מהנדס / הנדסאי להעברת מוצרים מפיתוח ליצור
נסיון קודם בתחום הפלסטיק
אפשרות קידום
נא לפנות בכתב יד לת"ד 285 בית שמש, 99000
מגורים באיזור בית שמש וירושלים חובה!

דרוש
סוכן מקומי
בשיטת הזכיינות להפעלת
סוכנות סקאנדיה־זדקה בבאר־שבע
לפרטים: 052-572123 ליהושע
057-70840 למיכל
סקאנדיה-בדקה
כל מה שצריך מתחת לגג - ברשת אחת

לחברה מובילה בענף המזון
דרוש:
איש מכירות לאזור ירושלים
★ צעיר, נמרץ ובעל רכב
★ תינתן עדיפות לבעלי נסיון במכירות
נא לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם בעבודה
לת.ד. 500, נס־ציונה

אלידה פיתוחים אלקטרו אופטיים בע"מ
דרושים:
1. תכנת 8031 ASSEMBLER
רצוי עם נסיון ב־Z80
2. תכנת ל־PC בשפות C, PASCAL
3. מזכירה אנגלית/עברית
נסיון עם מעבד תמלילים
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, ת"ד 16266 ירושלים 91162

עבודה עכשיו
דרושים/ות עובדים/ות מנוסים/ות למקצועות הבאים:
לסניף הרצליה, טל' 052-576060
בית אלנה, רח' בן־גוריון 33, א'–ה' 08.00–16.00

קלדן/ית מנוסה בתוכנת לוטוס. לעבודה מיידית. פניה אליגו בהקדם – כדאי לך!
קלדן/ית מנוסה בהזרמת חומר של הנהח"ש, ל־6 שעות לפחות. אפשרויות קידום מקצועי, פניה אלינו – כדאי לך!
קלדנים/ות מנוסים/ות, לעבודה זמנית ב־3 משמרות בנתב"ג. פנו אלינו בהקדם.
מרכזן/ית הדקס מנוסה, ידע באנגלית – חובה. למשרה חלקית במשמרות בוקר/צהריים, לתקופה ממושכת בתל־אביב.
מכשירן/ית אופטיר/ית נסיון צבאי כמכשירן/ית טנקים או מטוסים. עבודה במפעל עתיר־ידע בהרצליה. תנאים מעולים.
מנהל/ת משמרת בוגר/ת בי"ס מקצועי, עבודה במשמרות בהרצליה.
לטש/ית גירוסטה מנוסה לעבודה באזור נתניה.
מחסנאי/ת טכני/ת בעל/ת נסיון במלגזה, לעבודה במפעל עתיר־ידע, באזור קריית־עתידים.

לסניף חולון, טל' 03-5030680
שנקר 47, א'–ה' 08.00–14.00
קלדנים/ות מנוסים/ות עבודה במשרה מלאה. מלאה. רצוי נסיון בחשבשבת.

מנפאואר MANPOWER
יותר טוב מנפאואר

למפעל בהרצליה
דרוש
אחראי על התפעול
דרישות התפקיד:
★ 12 שנות לימוד לפחות
★ אחרי שרות צבאי
★ גילאים 40 – 25
★ נכונות לעבודה מעבר לשעות המקובלות ובלחץ רב
★ עדיפות לתושבי האזור
המתאימים יפנו, בציון השכלה ונסיון, לת.ד. 3119, תל־אביב 61030 עבור "אטנר"

לחברת אילקס
דרוש
מנהל חשבונות – פנסיונר
לחצי משרה
תנאים טובים למועמדים
5 ימי עבודה בשבוע
להתקשר לרות רמת־החייל
03-493995

לחברה מסחרית גדולה
דרוש
נציג/ת מכירות
למכירה קמעונאית בתחום המחשבים והמיכון המשרדי, תנאים טובים לבעלי נסיון.
על המעוניינים להגיש מועמדותם בכתב יד בלבד בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 866, תל־אביב 61008 עבור מספר 569.

מכון יהב מחפש
עבור אחד מלקוחותיו
מנחים/מנחות
לחוגי בית
יתרון לבעלי רקע פרא־רפואי
נסיון בהדרכה/הוראה
נסיון במכירות
נא לפנות בפרוט קורות חיים ונסיון קודם למכון יהב המעיין 42 מיקוד 53372 (לציין טלפון להתקשרות) בבעתיים

דרוש/ה
רואה חשבון צעיר/ה
המוכן להשתלב במערך הכספים ברשת מלונות
בעל נסיון של שנתיים בהנהלת חשבונות
לפנות החל מיום ראשון 03-219165

מדריך הארץ

יום שישי
תורנות רופאים
הזמנת רופאים במקרים דחופים מ־6 בערב עד לפתיחת ב"ל בבוקר במגנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5460111
חיפה 512233
גוש דן 5793333
הרצליה 052-541333
בת ים 5511111
רחובות 08-451333
הקריות 04-763333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'-ה' 20.00-8.00
ביום ו' 15.00-8.00
טלפונים: 03-433300
"שקמ" - שירות רפואי לקט (ת"א) שירות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 24-19
טל' 03-7549111 "שקמ" קוד מנוי 222
שח"ל - שירות רפואי לקט (פרטי) ביומי חול בשעות 24-19, בימי שישי 24-14, בשבת 24-08 טל' 04-380541 קוד מנוי 1665
שח"ר - שירות רפואי ביתי ירושלים (24 שעות ביממה) כולל רפואת שיניים
מוקד יום - 660585, 02-669531
מוקד לילה שבת וחג - 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן תל אביב, מוקד יום - 218820, 218898
מוקד לילה - 631011 מנוי 3752 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון ב"ר
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל: 03-284649 פתוחה בימים א-ה בין 21.00 עד 23.00. ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 03-285822, 294869
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
ירושלים:
בי"ח הדסה ע"כ (חדר מיון) 02-427427 פתוחה בימי ו', שבת וחגים מ־10.00 עד 16.00.
מרכז מידע לקרבנות אונס 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-660111
ירושלים: בי"ח הדסה ע"כ 22-16 קשב לבית –
שרות מיוחד לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548575
7549111 איתורית 1500
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות)
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3
תל־אביב 03-5461111
ילדים ונוער 03-261115
חיפה 04-672222/3
נתניה 335316
באר־שבע 057-48111
כרמיאל (גליל מערבי) 04-988410
כפר־סבא 052-913999
מרכז רפואי באר יעקב 08-223858

א רח 15.00-11.00
ב רח 18.00-16.00
רח' בגאו 13 תל־אביב
ארגם לשירות אדם - חברה סיעודית לשרות הציבור בגוש דן 24 שעות ביממה
טל' 03-5461727/8
שח"ל - ניידות לטיפול נמרץ לחולי לב (פרטי) 330848
רישי - 24 שעות קו ארום לנשים מוכות טל' 03-5461135, 08-550506
הקו הפתוח לנוער - 24 שעות 03-203121, 03-290101 יום ב' 23.00-19.30 ת.ד. 20658 תל־אביב
האגודה למניעת תאונות 239207, 146

תורנות בתי חולים
תל אביב
איכילוב – (כירורגיה)
ירושלים
שערי צדק – (פנימית, ילדים)
הדסה ע"כ – (כירורגיה, אורטופדיה, נשים, עיניים, א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת
תל־אביב:
בריאות המלך ג'ורג' 28 283731
בבלי יהושע 1 פינת טולידנו 18 440552
ירושלים
הדסה
קרית אליעזר ככר מאירהוף 5117076
רמת גן
חולון
חורי מקולוב 70 842433
נתניה
קופ"ח חיים עוזר 905271
הקריות
הרמן מכמת מרדיעין ק. מוצקין 715136
חדרה
אמה הנשיא 73 322539
מרכז מידע ייעוץ לצעירים
תל־אביב: ימים ב' ג' ד' – 16.00–19.00.
יום ו' שעות 8.30–11.00
רמב"ם 9, טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ד' – 16.00–19.00
רח' הסטודנט 14 טל. 81520

יום שבת
תורנות רופאים
הזמנת רופאים במקרים דחופים מ־6 בערב עד לפתיחת ב"ל בבוקר במגנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5460111
חיפה 512233
גוש דן 5793333
הרצליה 052-541333

נתניה 923335
רחובות 08-451333
בת ים 5511111
חולון 803133
לוד־רמלה 08-221822
הקריות 04-763333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'-ה' 20.00-8.00
בימי ו' 15.00-8.00
טלפונים: 03-433300
שח"ל - שירות רפואי טיפ (24 שעות ביממה) כולל רופאי שיניים
מוקד יום 660585, 669531
מוקד לילה, שבת וחג 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן
מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 03-284649
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 03-285822, 294869
מרכז מידע לקרבנות אונס – 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819
ירושלים – 245554
חיפה – טל' 04-660111
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות)
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 335316
באר־שבע 057-48111

תורנות בתי־חולים
תל אביב
רופא – (ילדים)
איכילוב – (פנימית, כירורגיה)
ירושלים
בקור חולים – (נשים, ילדים)
הדסה ע"כ – (פנימית, כירורגיה, אורטופדיה, עיניים, א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת
תל אביב
שלמה המלך שלמה המלך 78 246461
ב. הצפון בן יהודה 200 5464777
ירושלים
קופ"ח ב. רוממה המ"ג 28 523191
מרכז, הר הזיתים הר הזיתים 287480
חיפה
מרכזי הרצל 29 663596
רמת גן
הרמה כצנלסון 151 722271
חולון
חורי מקולוב 70 842433
בת ים
מור חביבה רייך 20 583360
נתניה
מקסים סלומון 2 617836
פתח תקוה
קופ"ח חיים עוזר 905271
הקריות
הרמן מכמת מרדיעין ק. מוצקין 715136
חדרה
אמה הנשיא 73 322539

מרכזי מידע – אגד
02-304304 03-432777 04-549121

הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מוגש כשירות לציבור על ידי

זמן הדלקת הנרות

	ע"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.32	5.43
תל אביב	4.50	5.45
חיפה	4.41	5.43

לפרויקט פיתוח גדול
דרוש:
מהנדס חשמל
רצוי נסיון באנטנות
טלפון: 03-5030350
(גם בערב)

בונד אמריקה ישראל בלידס בע"מ
למפעלינו בנצרת עילית דרושים
1. הנדסאי מכונות
בעלי ידע למערכות אוטומטיות מורכבות ופניאומטיות.
מגורים באזור נצרת עילית.
העבודה במשמרות.
2. מבקרי איכות
רצוי השכלה בבקרת איכות ונסיון בענף המתכת.
מגורים בנצרת עילית.
העבודה במשמרות.
למעוניינים/ות נא לכתוב
לת.ד. 3993 נצרת עילית, מיקוד 17000

דרושים
שליחים
בעלי ניסיון
עבודה על סמך הסכם אישי
03-256038 ,218266

וובדינקם (ישראל) בע"מ
בת"א וחיפה
אנשי מכירות
★ לאיזור חיפה והצפון
מגורים באזור חיפה
★ לאזור מרכז והדרום
מגורים באזור המרכז
הכישורים:
★ השכלה תיכונית
★ הופעה נאה
★ בעלי/ות רכב
השכר על בסיס משכורת + עמלות
נא לפנות טלפונית 03-825171

דלתא DELTA
גליל תעשיות בע"מ
למפעלינו בכרמיאל
לעבודת תיאום במח' פיתוח מוצרי טכסטיל
דרושה
עובדת
בעלת השכלה תיכונית לפחות
עם יכולת אירגונית וידע בסיסי בשפה האנגלית (קריאה־כתיבה)
מועמדות מתאימות תפנה לעודד בית הלחמי בטל: 04-986911

למוסך מרכזי גדול
דרושים:
1. צבעי רכב
2. מכונאים
3. בוחן רישוי מוסמך
תנאים טובים למתאימים
נא לפנות 03-7550755, 03-7550233

ECI
INFRARED RADIOMETRY
ELECTRO-OPTICAL SYSTEMS
TESTING AND MEASUREMENTS
אנו חברה צעירה עתירת ידע המפתחת ומייצרת מערכות מדידה אלקטרו־אופטיות באינפרא־אדום
דרוש/ה
מנהל פרוייקט
החברה מציעה עבודה למנהל פרוייקטים ברמה צבאית, וסביבה מקצועית מצויינת.
כשורים וידע:
– מהנדס מכונות/פיסיקאי.
– 5 שנות נסיון מקצועי בתכנון, ולפחות 3 שנים בניהול פרוייקטים.
– נסיון במערכות אלקטרואופטיות ותכנון לדרישות אופטומכניות צבאיות.
– מסוגל לעבוד בצורה עצמאית ובשיתוף פעולה.
מהנדס/הנדסאי מכונות
לתפקיד:
– תכנון מתקנים לייצור.
– סיוע בתכנון דוור אלקטרוני ואלקטרואופטי.
– סיוע ביחות קווי יצור – הרכבות מכניות.
– סיוע ליחידת הייצור בהעברת אבי־טיפוס מפיתוח לייצור.
– סיוע ליחידת הפיתוח בתכנון שינויים למוצרים קיימים.
נסיון קודם:
– נסיון של 3 שנים במפעל אלקטרוניקה.
– ידע בנושאי דוור אלקטרוני – עדיפות לבעלי נסיון בנושאים אלקטרו־אופטיים.
5 ימי עבודה, הסעות, ארוחות במפעל.
טל: 06-543488
ת.ד. 147 אזה"ת מגדל העמק 10551

למשרד נסיעות גדול בתל־אביב
דרושים:
★ פקידים מורשים
★ מומחים לתיירות
★ מדריכים מוסמכים
למצרים בעלי השכלה אקדמאית
★ מפעילי תיירות
לכל המשרות הנ"ל דרושות 5 שנות נסיון לפחות.
★ מנהח"ש
בעל נסיון רב בשטח התיירות
לפנות בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 16194 תל־אביב, 61161
– סודיות מובטחת –

מבוקשי
העיר
מקדמי מכירות באמצעות הפרסום, שיעברו הכשרה,
לעבודה בלתי שגרתית עם שכר הולם.
לפרטים נוספים נא לפנות לטל' 267111 (אורלי)

הארץ

יום ו', ג' חשון התשמ"ט
14 באוקטובר 1988

מערכת, הנהלה, מודעות, הפצה ומנויים: תל אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212, ת"ד 233 תל אביב 61001; טלקס 33748
ירושלים: רחוב ההסתדרות 2, טל' 224245־02, ת"ד 273 י־ם 91002; פקס 224249־02
חיפה: רחוב נורדאו 20, טל' 661146־04, ת"ד 5259 חיפה 31052; פקס 670715־04

המו"ל: הוצאת עיתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל־אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: חנוך מרמרי
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחויבת לתוכנן

HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel. P.O.B 233. Tel. 5121212

אישור ולקח בצדו

אחרי יותר מתשעה חודשי סחבת ושלושה ניסיונות כושלים, אישר שלשום הפרלמנט האירופי את ההסכמים הכלכליים המשלימים שעליהם חתמו נציגות השוק המשותף וישראל לאחר הצטרפות ספרד ופורטוגל לשוק. בזאת נפתחה הדרך להפחתת מכסים ניכרת על סוגי תוצרת חקלאית ישראלית ולקבלת אשראים מסוימים ממוסדות השוק. מעבר לזה הסתיימה בכי טוב פרשה שגרמה לישראל עוגמת־נפש ולא מעט ביזיון.

העילה המוצהרת לעיכוב האישור בשלוש ההזדמנויות הקודמות, היתה סירובה של ישראל – ולאחר מכן הסכמתה המסויגת – לאפשר לחקלאי השטחים לייצא את תוצרתם לאירופה באופן עצמאי. בעיה זו נפתרה לאחר שישראל ערכה את הסידורים הדרושים כדי לאפשר יצוא כזה, ונציב השוק המשותף, קלוד שייסון, השתכנע אישית שישראל אכן הסירה את כל המכשולים בעניין. אז, ורק אז, המליץ הנציב בפני חברי הפרלמנט לאשר את ההסכמים, והם אמנם אושרו ברוב גדול (314 בעד, 25 נגד, 19 נמנעים ו־160 שלא נכחו).

ואולם לגבי צירים רבים בפרלמנט, שאלת היצוא העצמאי של ערביי השטחים לא היתה העילה היחידה להתנגדות לאישור ההסכמים. לא פחות ולעתים אף יותר, רצו הם להביע התנגדות למדיניותה של ישראל בשטחים בכלל ולאופן הטיפול שלה באינתיפאדה בפרט. העובדה שההסכמים אושרו ברוב גדול – בעוד האינתיפאדה נמשכת – אינה מוכיחה שצירים אלה שינו את דעתם: אפילו ידידת ישראל כסימון וייל מצאה לנכון להזהיר, כי אין לפרש את ההצבעה החיובית כהסכמה למתרחש בשטחים.

עקרונית, אין לערב ענייני כלכלה בפוליטיקה, אך במציאות של ימינו כמעט בלתי־נמנע הוא שהתחומים יטשטשו. כאשר פוליטיקאים נקראים לאשר הסכמים כלכליים שוטפים – כפי שהוסמכו לעשות, למשל, חברי הפרלמנט האירופי לא מכבר – צפוי שהם יוליכו על עמדתם גם בהתחשב בשיקולים פוליטיים. מדיניות המעוררת תרעומת וביקורת עלולה איפוא לגרור תגובה כלכלית, ואין צורך להדרדר עד לסנקציות כאלה שהוטלו על דרום־אפריקה על מנת להיווכח בכך. הפעם הסתכם הנזק בכמה עשרות מיליוני דולרים בלבד, אך גם זה מחיר גבוה בהתחשב בעובדה שהלקח צריך היה להיות מובן מאליו.

סיוע סובייטי לאפגניסטאן

בריה"מ הודיעה כי תקציב 600 מיליון דולר לסייע לשיקום אפגניסטאן אחרי מלחמת האזרחים. סך ההתחייבויות להענקת סיוע עד כה מגיע לכ־900 מיליון דולר. סכום זה מתקרב ל־1.16 מיליארד הדולר שלהערכת ועדת האו"ם נדרשים לכיסוי ההוצאות ב־18 חודשי השיקום הראשונים. לפי ממצאי הוועדה, כחמישה מיליון אפגנים ברחו בזמן המלחמה לארצות השכנות ועוד כשני מיליון עזבו את מקומות מגוריהם לאזורים אחרים באפגניסטאן. המשימה הדחופה ביותר היא טיהור המדינה ממאות־אלפי מוקשים שנזרעו בכבישים, בכפרים ובשדות על־ידי הסובייטים והאפגאנים, כדי למנוע תנועת המורדים. במקום השני – אספקת זרעים ואספקת תרופות ומזון כדי למנוע מגיפות.

הודעת ההשתתפות הסובייטית מפתיעה. הסכום שניתן הוא כמחצית מהסכום הכולל הנדרש ב־18 החודשים הקרובים; שנית, הסובייטים הודיעו שהסיוע נועד "לכל אזורי אפגניסטאן", גם לאלה שבשליטת המורדים; שלישית, הסיוע יועבר לוועדת האו"ם, בעוד שבעבר הקפידה מוסקווה להעביר לממשלת קאבול בלבד.

להיפטר מנטל כבד

המשך אחיזתה של מפלגת העבודה במפעלים ההסתדרותיים משחק לידי יריביה, וסופו שימוטט עליה את הבניין כולו

מאת יואל מרקוס

כור. סולל־בונה. קופת־חולים. האם לא הגיע הזמן שההסתדרות, והמפלגה השולטת בה, ישאלו את עצמן בשביל מה הן צריכות אותם? האם לא הגיעה העת שיתחילו לשקול ברצינות איך להיפטר מהבעלות האנכרוניסטית הזאת של ה"עובדים" כביכול, על חברות, מפעלים, עסקים, תנועות כלליות ומוסדות שהפכו בעשור האחרון מנכסים לנטל כבד מנשוא?

הרי אין כבר בבעלות זו לא תועלת כלכלית ולא תועלת פוליטית. היא הפסיקה מזמן להקנות לתנועת העבודה את הכוח והעוצמה האגדיים שניתנו לה בעבר. אדרבא, העמסתה של גופים המתנהלים בשיטות ובבעלות שעבר זמנן מכבידה על ההסתדרות ועל מפלגת העבודה. ואם לא תהיה חשיבה מהפכנית איך להתפרק מנכסים אלה ולהעבירם לידיים פרטיים ולבעלי מניות – סופם שימוטטו פוליטית ופיסית את תנועת העבודה בישראל ואת כל מה שהיא מייצגת.

* * *

חברת העובדים קמה עם הרבה רצון טוב, כוונות טובות והרבה נאיביות. הכוונה היתה להקים משק של עזרה הדדית מתוך אמונה שרק תנועת העבודה (ולא יזמים פרטיים) מסוגלת לפתח את הארץ בלי שיקולים אנוכיים של רווח. העיקרון היה שמלידה (קופת חולים) ועד זקנה (קרן פנסיה) מספקת ההסתדרות את כל צרכי הפרט. בריאות, מקומות עבודה, הגנה מקצועית, קצבת־זקנה, אשפה, תרבות. כמו ממשלה.

המבנה הזה היה טוב בימים שתנועת העבודה שלטה בכל: בסוכנות, בהסתדרות, ואחר־כך בממשלה, בחברות הממשלתיות, בבנקים ובכל התקציבים. אז יד אחת יכלה להוציא כסף מכיס אחד ולהעבירו לכיס שני ולהיפך. כך יכלו חלק נכבד מכספי קרנות הפנסיה של ההסתדרות לזרום למפעלי ההסתדרות. "הבונים את הארץ" – ואגב כך נוצרה תלות של העובד במפלגה. התלות הזו במישרין או בעקיפין הקיפה הכל בחיים. כל זה הקנה לתנועת העבודה כוח רב. כיום, עם מרכזי שלטון שהתפצלו, עם יוזמה פרטית המגיעה לכל מקום כמעט, הנקודות שהממשלה נותנת לאזורי פיתוח, איבד המשק ההסתדרותי את צדקת קיומו. הכושי הזה עשה את שלו והוא חייב ללכת, כי אין לו תוחלת־חיים במשטר דו־מפלגתי שבו העבודה איבדה את שליטתה הבלעדית.

כבר בכהונתו הראשונה בשלטון הנחית הליכוד שתי מכות־מוות על המשק ההסתדרותי. הראשונה הונחתה על־ידי מי שהיה שר האוצר שמחה ארליך ב־78', משחייב הצמדת הלוואות־פיתוח באמצעות ביטול כיסוח ההצמדה. בכך שלל את הכסף הזול בעיקר מהמגזר ההסתדרותי, שהיה הנהנה הראשי מאשראי הפיתוח. את המכה השנייה הנחית שר האוצר יגאל הורביץ ב־80', כשביטל את "תכנית חברת העובדים" שאפשרה לה להשתמש בכספי קרנות הפנסיה. שלילת הכסף הזול, הגבלת האשראי וקיצוץ התרומה לקופת־חולים גרמו למעשה גסיסה איטית של המשק ההסתדרותי.

הוא לא רק איבד את ייחודו, אלא קם על יוצריו. ארבע שנים נוספות של שלטון הליכוד עלולות למוטט את הבניין כולו על תנועת העבודה.

* * *

גם בלי כוונות זדון פוליטיות נדון משק זה לכליה. כי משק ציבורי מן הסוג הזה מעצם טבעו כזבוני. אינו יכול להתנהל על בסיס שיקולים עסקיים טהורים כפי שיכול להתנהל קונצרן או מפעל בבעלות פרטית. טועה מי שחושב שהכל תלוי בטיב הניהול וכי גודל המשק הזה יכול היה להיות אחרת בניהול אחר. ניהול טוב תמיד רצוי, אך המשק ההסתדרותי אינו יכול להתנהל משוחרר משיקולים פוליטיים, אחרת מה צדקת קיומו? אלמלא שיקולים כאלה היתה קופת־חולים נמסרת מזמן, ובשתי ידיים, לביטוח־בריאות ממלכתי. בלי שיקולים אלה, כבר מזמן היו מפעלים רבים נסגרים.

בעלי מפעל שהם גם איגוד מקצועי, גם מפלגת פועלים, אינם יכולים לנהוג כבעל־בית פרטי לא בקבלת עובדים, לא בפיטוריהם. הם יכולים להכריז עד מחר על תבניות הבראה אך זה לא יעזור, כי מה שהתערער הוא הבסיס האידיאולוגי והמציאות הפוליטית שעליהם עומד משק בבעלות שכזו. באותן ארצות בודדות בעולם המערבי שהיה בהן משק בבעלות איגודים מקצועיים (למשל בגרמניה המערבית) סיפורי הכישלון גדולים מסיפורי ההצלחה. משקי־מטעם קיים רק בגוש הקומוניסטי, וכך זה באמת נראה.

* * *

הגרוע מכל הוא שנכסים אלה גם מלכדים פוליטית את מפלגת העבודה המכה שבויה בידי יריביה. בעוד שהליכוד יכול למשל להרשות לעצמו שלא להצטרף לממשלת אחדות בראשות פרס, חייבת העבודה להיאחז בציפורניה בשלטון. בגלל משק העדרים הזקוקה להמשך האחיזה בו. זהו בדיוק משחקת בכך לידי שרי האוצר של יריבתה, היא מגבילה את כושר התמרון שלה ונאלצת לעסוק במקח וממכר לא מכובד למשרה זו. וכל הביזיון הזה ללא תועלת פוליטית – שכן מחברי קופת־חולים ועד רבבות עובדי המשק ההסתדרותי, ממילא מאשימים בכל מה שקורה ולא קודה להם את העבודה ואת ההסתדרות.

הבעיה הבוערת המיידית של כור עם בנקרס־טראסט קרוב לוודאי שתיפתר, אך המצב לטווח רחוק ילך וירע, כי המשק הזה טובה לא תצמח ממנו. הוא אנכרוניסטי, וזכות קיומו בצורתו זו מוטלת בספק.

מפלגות־לייבור בעולם המערבי כולו מתלבשות בתקופה זו במציאות אידיאולוגיה מתאימה לשנות האלפיים, בעיקר ביחס למעמדן במשולש היחסים שבין האיגוד המקצועי, הממשלה והמשק. ה"לייבור" הישראלי לא יכול להיות יוצא־דופן בחיפושי דרך זה. עליו לבחון אם המבנה שהוקם על בסיס שונה, בתקופה שונה, במציאות שונה, אינו בעוכריו היום.

התחדש ציד הבנקאים

הבנקאים לשעבר הוכחו כאנשי־עסקים גרועים; הטיפול בהם כבעבריינים עושה להם עוול

מאת א. שוייצר

בנקאים אינם חומר שממנו קורצים גיבורי־אגדה: מאז היהודי שיילוק ב"סוחר מונציה" – ומן הסתם אפילו קודם לכן – הם מאיישים את הגלריה של הרשעים בתודעת הרבים, ובסופו של דבר המזומנים והמבוגרים. ספק אפוא אם רבים נתעכבו מוכנים להזיל דמעה למקרא הידיעות בעיתונות על אודות מעצרם של ה"ה אייזנר (בל"ל לשעבר) וגזית (ואקס בנק הפועלים), בגין עבירות המיוחסות להם בעניין ויסות המניות הבנקאיות. ואולם לשני אלה, ולאחרים שבוודאי עוד ייעצרו, וכן לאהרן מאיר, שכבר הועמד לדין, נעשה עוול; ואין זה משנה שהעוול נעשה על־פי כל כללי המשפט הדקדוקיים.

הרומאים ידעו משפט מהו, אך דווקא הם הגו את המימרה, "שיא החוק, שיא העוול". שהרי אין חולקים שבנקאי הוויסות כשלו אך מעשיהם חזו בעיקרם נטולי הזדון. הם לא רק שלא רצו להזיק למוסדות שמטעמם פעלו, אלא אף לא ללקוחותיהם. והצד החוקק היהודי – שעל־פי לא מעטים פעל על־פי השראה אלוהית – היה כבר לפני אלפי שנים מודע להבדל המהותי בין הזדון לשגגה, ועל־פי זה קבע את התייחסותו למעשי בני אנוש, שיצרם כידוע רע מימי נעוריו.

כדי למנוע אי־הבנות: הבנקאים כשלו כאנשי־עסקים, לאו דווקא כאשר פתחו בוויסות מניפולטיבי של שערי מניותיהם בבורסה, כי אם כאשר לא ידעו להשתלט על התהליך. עד כדי כך ניתקו מן המציאות, שכאשר התגלה כל כישלונם, הם נותרו קפואים בעמדתם, לא הכירו באחריותם, ולו החלקית, למפולת המניות, ולא התפטרו יחד עם מועצות המנהלים שהיו שותפות להם לניהול העסקים, מן התפקידים שמילאו בראש הבנקים. אילו כך נהגו, ואילו גילו מינימום של חרטה, לא על עבירות לכאורה, אלא על אזלת־יד כאנשי־עסק, אפשר שהיו חוסכים מעצמם את מה שקורה להם בימים אלה. אך איזולתם הרוקאית והוקשה אין בה כדי לשנות מן העובדה כי עתה נעשה להם עוול, אף כי אולי מסבירה את מניעי עושיו.

יש הטוענים, כי חומרת ההליכים הננקטים נגד הבנקאים לשעבר הינה עדות לכלל שדין אחד לגדולים ולקטנים, לעשירים ולעניים. אם גונב מישהו כיכר־לחם מחנות מכולת ונתפס, מעמידים אותו לדין באשמת גניבה; ומדוע אפוא לא יישפט מי שעבר על סעיף מסעיפי החוק, וגרם נזק של מיליארדים? ואולם, המשל אינו דומה למשל, משני טעמים לפחות. הוויסות, שעל־פי פירוש מוסמך, היה עבירה על החוק, התנהל במשך שנים ובמקסימום של פרסום, עד כדי כך שאפשר היה לכנותו דימדינתי. ואמנם, אילו היה כלל נקוט שהכל גונבים כיכרות־לחם, שזה בעצם התקון לדרישה להם, לא היתה הרשת סובלת העמדתו לדין של הגנב.

הסטייה השנייה של המשל מן המשל גלומה בתודעה: גנב הלחם מודע לאיסור שחל על מעשהו. הבנקאים, אפשר שהיו מודעים לאיסור חוקי של הוויסות, אלא שהנוהג, שזכה להסכמתם של השלטונות הנוגעים לדבר, מחק מראשם את המודעות לאיסור. לשון אחר, ההליכים המשפטיים המתנהלים עכשיו נגד הבנקאים, צריכים היו להיפתח נגדם אז, בימי הזוהר של הוויסות, כאשר כל מי שהכניס את ידו לצלוחית, הוציאה משם עם מלוא חופן של שטרי־כסף. השלטון נזכר מאוחר מדי במחויבותו לחוק; בפיגורו בטיפול בעניין לא רק מוסס בעבר הוויסות, שאולי התעורר כמונו בלבות הבנקאים, אלא גם מבקש לטשטש בזוהו את הרושם שידו היתה במעל.

וכאן אנו מגיעים הישר לעוול השישי: חלקו של השלטון על מרכיביו השונים – ממשלה, בנק־ישראל, רשות ניירות־ערך, וכו' – בוויסות. אלה חייבים היו להפסיקו בעודו בראשיתו, וביתר־שאת לאחר שיציאתו משליטת הבנקאים נתגלתה לעיניהם. הם נמנעו מנקיטת צעדים, אף־על־פי שמחויבותם לחוק הכתובה בעצם לא התירה להם אפשרות אחרת. אלא שהשלטון נגרר אחרי הרוב, שהשתכר מן הרווחים הקלים שהפיק מן הוויסות, ומיאן להתערב עד שהמפולת כפתה עליו את ההתערבות. באיזו זכות מוסרית משלח השלטון עתה את שוטריו ושופטיו בבני שרק תמול־שלשום היו שותפיו לאי־כיבוד החוק? והרי זה המרשם לעשות את שיא החוק לשיא העוול.

המשפט הישראלי ירש מן המשפט האנגלו־סכסי את המודעות לתוקפו המוגבל, הלא־אבסולוטי של הכתוב בספר החוקים. הדבר מתבטא במובהק בסמכות המוענקת לפקיד המוצב בראש הפירמידה של התביעה, היועץ המשפטי לממשלה, להחליט אם הוא פותח בהליכים נגד מי שלכאורה עבר על החוק. לשון אחר, עוד בטרם מגיע הנושא לדיון בבית־משפט, רשאי היועץ – בעצם, לשם כך הוא קיים – להחליט אם יש מקום לתביעה ואם לאו. סמכות זו לא היתה ניתנת ליועץ המשפטי, אילולא הכירה תפיסת הסדר המשפטית בצורך המזדמן לעצום עין, על־פי התבונה לעשיית מיטב הצדק שבני־אנוש מסוגלים לעשות.

כאשר הורה היועץ המשפטי לממשלה לעצור את הבנקאים לשעבר, או להעמיד לדין אחד מהם בעילת מעשים בתקופת הוויסות, הוא לקה בשיקול דעתו. נושא הוויסות אינו שייך לתחום המשפטי – אלא אם כן יש נכונות להושיב חבורה שלמה, ועל אחת כמה וכמה את אנשי צמרתה, על ספסל הנאשמים. מקומו של העניין נמצא בתחום הניהול הכלכלי בקצהו האחד, ובסוציולוגיה של מצבורידום לאומי – אינפלציה שקצבה הולך ונמאץ – בקצהו האחר. תחושה זו של "מחוץ לתחום" (אולטרא וירס בלעז) זכתה בימים אלה לביטוי מחודש: מוטב אם מר חריש יטה אוזן קשבת לביטויים אלה ויבטל הוראות קודמות שלא נשקלו כראוי.

חריש. כדאי שיטה אוזן

מיכאל שלי

מאת יואב קרני

וואשינגטון

בתוך שבוע אחד מיום חילופי המשמרות בקרמלין נאמרו דברים, ונעשו מעשים, שיש להם לפחות אותו משקל – בשביל עתיד בריה"מ ובשביל עתיד הקומוניזם הבינלאומי – שהיה למשפטי מוסקווה, לנאום הסודי של כרושצ'וב לפני הוועידה העשרים, ולפלישה לצ'כוסלובקיה.

ארבעה ימים אחרי שכוכבו של אנדריי גרומיקו נעלם מן הקרמלין, העלה שגריר בריה"מ באו"ם זכרונות מן הימים שבהם עמד גרומיקו בראש המשלחת, לפני 35 שנה. השגריר, יורי בלונוגוב, סיפר כי דיפלומטים מצטיינים נחשבו כל אלה שנקטו לשון בוטה כלפי יריבים פוליטיים, וניסו "להבאיש ככל האפשר לא רק את ריחם של הרעיונות שהם הציגו, כי אם גם את אישיותם של מעלי הרעיונות". מאז, הוסיף השגריר, היו הנואמים הסובייטיים באו"ם חדורים "רוח של אי־סובלנות ושל עימות". בלונוגוב אמר ל"פראבדה", כי "האידאולוגיזציה המופרזת" של מדיניות החוץ הסובייטית הקשתה על בריה"מ להבחין באינטרסים האמיתיים שלה.

בליל הסכינים הארוכות בקרמלין נגרף גם חלק מראשו של יגור ליגאצ'וב, האידאולוג של המפלגה. ליגאצ'וב הזהיר כי הדיבורים על דו־קיום בשלום עם המערב הקפיטליסטי "רק מבלבלים את מוחם של בני העם הסובייטי ושל חברינו בחוץ לארץ".

היורש בילבל את המוח

יורשו של ליגאצ'וב, פרופ' ואדים מדוודב, חימם את כיסאו רק ארבעה ימים לפני שנשא נאום ובו עסק בכל כוחו "לבלבל את מוחם של בני העם הסובייטי". "פראבדה" העתיק כל מלה.

מדוודב אמר לוועידה של אנשי מדע מן הארצות הקומוניסטיות, כי הקומוניזם הבינלאומי שרוי במשבר. הוא קרא להפיכה חדשה של סוציאליזם, והציע לשאול רעיונות פוליטיים וכלכליים מן הקפיטליזם המערבי. "השוק", הוסיף, "הוא אמצעי חסר תחליף בשביל התאמת התפוקה להשתנות המהירה בביקוש". הוא גם אמר: "הכנה שתפיסותינו הקודמות על הבעלות הציבורית אינן ניתנות לשינוי".

אם אחרי הדברים האלה נשאר עוד חשבון בריאותיהם של מרעיו המדינה הקומוניסטיים, הם יכלו לשמוע את מדוודב אומר, כי יש לדחות מעיקרו את הרעיון שבין הקומוניזם לקפיטליזם מתנהלת מלחמה עד חורמה. "ערכים אוניברסליים", אמר האיש, ומנה ביניהם סיכול מלחמה ומניעת אסון אקולוגי, "צריכים להכריע את הכף נגד מלחמת המעמדות".

אם זה מארקסיזם־לניניזם, כי אז כל מה שהיה עד עכשיו לא היה מארקסיזם־לניניזם. אם זה קומוניזם, כי אז מה בדיוק היתה בריה"מ בשבעים השנה האחרונות?

הכנסייה הלניניסטית־סטאליניסטית אמורה על מאמיניה לבקש סליחה או להתנחם. היא הבריזה כי שטח משוחרר לא יחזור. היא הגבילה את ריבונותן של מדינות בשם "אינטרנציונאליזם סוציאליסטי". היא רצחה מיליונים, הפכה את סיביר שם נרדף לתופת של האנושות. היא סיכסכה בין אומות, וקירבה את כדור־הארץ למלחמה גרעינית. היא שגתה, היא הוליכה שולל, היא הטעתה, היא בגדה בכל מי שייחס לה אי־פעם כוונות טובות.

אבל הנה ההבדל בין המאורעות הקטאקליזמיים של 1936, של 1956 ושל 1968 ובין הימים האלה. בימים האלה הרשה פומבית אינה עניין סודי. בימים האלה עומדת האימפריה הסובייטית לפני העולם, ומכה על חטא. אין היא עוסקת – כדברי השגריר בלונוגוב – ב"הבאשת ריחו" של מי שאינו חושב כמוה. באו"ם – בגידוף יריביה והבאשת ריחם. בראשה עומד אדם המצליח לרכוש אמון בינלאומי בכנותו ובמדיניות השלום שלו.

זקני פקינג וצעירי מוסקווה

על גורבצ'וב אפשר להגיד, ברוח המימרה האנגלית, כי הוא טוב מכדי להיות אמיתי. בשום פנים גם אין לראות בו תופעה לא־הפיכה. אחד הסובייטולוגים החריפים ביותר במערב, מרשל גולדמן, כתב בשבוע שעבר ב"ניו־יורק טיימס", שהפיכת החצר של גורבצ'וב אינה סימן של כוח, אלא "סימן לחולשה".

ביום שבו הולל גורבצ'וב את הפיכת־החצר שלו באו הודעות ממין אחר בהלם מן המפלגה הקומוניסטית של סין. זקני פקינג נבהלו מכך שהתהישוף, ששיחרור הרפורמות הכלכליות שלהם, הם חששו מאינפלציה ומאבטלה, אבל ביותר הם חששו מפני השיא ההגיוני של הרפורמה: פליטים, הם נמנו וגמרו לחזור ולהדק את האחיזה, לבל יישמטו המושכות מידיהם ויימסרו ליד העלמה של אדם סמית.

מדוע לא יהיה גורל בריה"מ כגורל סין? שתי תשובות: אחת, אמנם ייתכן שיהיה; ושנייה, כי את הרפורמות הכלכליות בבריה"מ מלווה קריאת־תיגר גדולה גם על השיטה הפוליטית. יותר על כן, מיכאל גורבצ'וב הבין שעגלת הפרסטרויקה לא תנוע ממקומה בלי שיוחלפו כל העגלונים.

בתחילת החודש הוכרזה רשמית הקמתה של "חזית עממית" ברפובליקה האסטונית. מצד מצעה, ארגונה ושאיפותיה היא הדבר הקרוב ביותר בבריה"מ לאופוזיציה חוקית. לעינינו מצטיירת איפוא תמונה מדהימה: מנהיג המפלגה הקומוניסטית מפקיע בהדרגה את המונופול הפוליטי מידי המפלגה שבראשה הוא עומד, ובא לכלל מסקנה, כי בלי לגייס כוחות לא־קומוניסטיים הוא לא יוכל לנצח את הבירוקרטיה המפלגתית.

קצת קשה להאמין לצלילי המלים האלה, אבל אין זה מן הנמנע שהטלטלה העזה מקרבת את בריה"מ אל התקופה הפוסט־סובייטית. מי היה מעלה על דעתו, כי ארבע שנים אחרי 1984 ידברו מנהיגי בריה"מ בגנות "האידאולוגיזציה של מדיניות החוץ", ויחשבו את הוצאת אמצעי הייצור מידי המדינה הסוציאליסטית להישג גדול. על דיבורים מן המין הזה היה סטאלין מעמיד אנשים לפני כיתות־יורים. ברז'נייב היה שולח אותם לסיביר.

מיכאל שלי – לא של רק"ח, ולא של סטאליניסטים וניאו־סטאליניסטים – יפריד את מארקס מלנין, יזהה שבמלחמת המעמדות ניצח רצונו של המעמד הבינוני, ויכריז ממוסקווה על ניצחון הקפיטליזם המערבי. אולי.

הממשלה אינה צד בחובות כור

מאת עמוס שוקן

ההחלטה על הזרמה ממשלתית של 50 מיליון דולר לכור מוכיחה, לפחות באופן בו הושגה אם לא בסוד הגודל של הסכום, את "יליל המניות הבנקאיות". בלחץ האירועים לא היה זמן לדיון יסודי באלטרנטיבות, והתוצאה נראית גרועה הן מבחינת סיכויי ההבראה של כור והן מבחינת השימוש שנעשה בכספי ציבור. מדינת ישראל מתכוונת לתת עכשיו לבנקרס טראסט, וכנראה גם לבנקים זרים אחרים, סוג של ערבות אשר בימים כתיקונם היתה נדרשת לגביה החלטת האוצר וועדת הכספים, ואשר בדיון שקול ספק אם היתה ניתנת.

בקרב בנקאים יש דעה האומרת כי המיטב שיוכלו בעלי החוב של כור לקבל בסופו של דבר, אם בחזור ואם בכנס פיננסי בעל שרן, הוא כשלושה רבעים מן החוב של הקונצרן. בנקרס טראסט הוא בעל־חוב נחות מבחינת הביטחונות שלו, ועל כן, מבחינה כלכלית הפסיד כנראה יותר מרבע מכספו, אלא שבתרגיל האחרון הוא יציל את עצמו, באופן מלא או חלקי, בעזרת כספי הציבור הישראלי.

אין הסבר מתקבל על הדעת מדוע צריך משלם המסים הישראלי למנוע מבנק או בנקים אמריקאיים, או ישראליים, הפסד העלול להיגרם לכל בנק במהלך העסקים הרגיל. והלוואה לכור היא אחת מתיק הלוואות גדול של הבנק, ואין שום ספק שבמחירי הכסף שלו לקח בחשבון שהלוואה זו או אחרת לא תחזור במלואה. שיקול זה לא בא כמובן במקום מאמצים רציניים מצד הבנק לגבות את חובו, אולם ממשלת ישראל אינה צד לעניין זה בשום אופן.

אין משקל לטענה שהסתבכות בנקרס טראסט עם כור משפיעה באופן מהותי על מעמד ישראל בשוק האשראי הבינלאומי. הבנקאים הם אנשים יותר רציניים ומקצועיים מכדי שיתייחסו למסקנה כזאת. כאשר בנקרס טראסט נותן הלוואה לכור הוא יכול לדעת בדיוק עם מי יש לו עסק, מה הוא מקבל בתמורה הן מבחינת מחיר הכסף, הן מבחינת הביטחונות, ומה הם הסיכונים – וכך גם כשהוא נושא ונותן על הלוואה עם אחרים בישראל. התקלה שקרתה לבנקרס טראסט עם כור אינה נובעת מתנאים אפייניים למשק הישראלי, אלא מתנאים מצפיפים ללווה הזה, לכן הפסד אצל כור לא צריך למנוע הלוואה למפעל רווחי כמו, נאמר, מפעלי הנייר בחדרה, או כמו מפעלי ים המלח.

אם נכון גם כי בנוסף לאיחוד תפעולי בקונצרן דרושה למעשה מחיקת חובות של כ־350 מיליון דולר (או הסדר אחר שמשמעותו הכלכלית זהה), ממילא 50 המיליון של הממשלה אינם מספיקים לפתרון הבעיה, ויידרשו מאות מיליוני דולרים נוספים, או ויתור של הנושים – כלומר, יידרש כינוס בפועל. במצב זה של העניינים אין טעם לזרוק 50 מיליון דולר ציבוריים לקופת הבנקים הזרים.

אבל העיקר – מתן כסף ציבורי לכור מסכן למעשה את סיכויי ההבראה של הקונצרן, ובמינימום אפשר לומר שברגע שכסף זה ניתן, באותו סכום התייקר מחיר הבראת הקונצרן. אחד הקשיים העיקריים שעמדו לפני בני גאון, כך אמר לפני ימים אחדים, הוא להתגבר על התחושה בקרב עובדי הקונצרן שכור חשובה למשק הישראלי מכדי שיתנו לה ליפול. משום כך לא האמינו לו כשאמר שאין כסף.

גם בעלי המניות שלו לא האמינו לגאון שאין לקונצרן כסף. ממש בימים אלה, עת ניהלו משא ומתן עם המעסיקים הפרטיים על הסכם ומספנות־יקר ורש, הם איימו להפעיל באופן חד־צדדי במפעלי כור. כאשר הממשלה מחזקת במגעים את תחושת העובדים שכסף יימצא – ממילא לא תהיה הבראה, ואם תהיה – אזי במחיר הרבה יותר גבוה.

פירוק כור אין משמעו אבטלה של עובדי הקונצרן. עובדי מפעלים רווחיים ימשיכו (אולי בבעלות אחרת) לעבוד, ועובדי מפעלים מפסידים יצטרכו לעבור תקופה קשה הן בתבנית הבראה והן בפירוק. משום כך, אגב, מגוחכת מאוד הטענה שבפירוק כור – בשונה מהליך הבראה ללא פירוק – יש סכנה לפגיעה משמעותית בתל"ג. אבל הסיכויים, גם של בני גאון, להבריא את הקונצרן תחת מפרק, גדולים הרבה יותר מאשר במצב בו בעלי המניות הם ההסתדרות, שמטרותיה ובעלי תפקידים בה עומדים לפני בחירות בשנה הבאה, או הממשלה, שגם היא פועלת על־פי שיקולים פוליטיים ולא עסקיים.

בשל כל אלה נראה שהדרגון הוא לתת לתגובה ולבעלי החוב להגיע למה שיגיעו בדרך העסקית הרגילה – גם אם היא עוברת דרך בית המשפט.

שריקה באפלה / גדעון סאמט

הסוד המוזר של הצלחתנו הבינלאומית

יש הרשעות טובות. כאן 21 שנה לישראל לא היו הצלחות בינלאומיות מסחררות כאלה. 21 שנה כאן שלושים, אפשר לומר, כאן הפריצה הגדולה לאפריקה ולאסיה, כאשר המדינה הצעירה היתה בנער־השעשועים של העולם המחוזר המערבי ה"שלישי".

סין יכולה להכחיש כמה שהיא רוצה, אבל אנחנו מקיימים אתה יחסים מבוגנים מאוד. ואחרי עידן־הקרח עם הגוש המזרחי, עוד מעט יהיו לנו הסכמי עיתונאות עם בודפשט, בוקרשט, ורשה, מוסקבה. אם כך זה יימשך, נגיע בסופו של דבר גם ליחסים נורמליים עם ארה"ב.

ההישגים האלה בחוץ באים בעיתוי מוזר קצת, לאו אצלנו בפנים העניינים יגעים. כמעט בכל מקום שאתם מסתכלים יש צרות צרורות. ולמה למנות ולהתעצבן? הדברים הרי ידועים. בדרך־כלל, השווי של סחורה בעיני מעריכיה מבחוץ תלוי באיכותה הפנימית. אם "כור", למשל, לא מצליחה לעמוד בהתחייבויות שלה, מיד צצים בנקים מלווים בחו"ל ומציגים כמה שאלות מביכות ביותר שהיו האמיתי של הקונצרן המפואר הזה, הדרלינג של המשק הישראלי. כך גם בין מדינות, ובוודאי אצל ממשלות חסרות־סנטימנטים כגון הקומוניסטיות.

אז איך להסביר את העובדה שהעולם ממש נמס מולנו? המסקנה המתבקשת היא שישראל, למרות כל הקיטורים שלנו, היא דבר יוצא מן הכלל. אנחנו פשוט לא יודעים להעריך מה יש לנו, מרגישים – כדרכנו הגלותית – רק את השלילי. וצריכות לבוא אומות העולם כדי להאיר את עינינו לטוב המצוי אצלנו בשפע כה גדול. כן, זאת בהחלט אפשרות אחת להסביר את הפער בין ההצלחות הבינלאומיות שלנו לבין מה שנראה ככישלונותינו הפנימיים.

אבל יש אפשרות אחרת. אמת נכון כי העניינים בזירות רבות מאוד – והבטחנו לא למנות אותן שוב – תקועים בשפל המדרגה. ונכון שהעסק שלנו מנוהל כאן גרוע, למרות/בגלל שיש לנו לא צוות אחד של הנהגה אלא אפילו שניים. לכן, אם הולך לישראל בחוץ, אין זה אלא כיוון שכלפי חוץ אנחנו פועלים הרבה יותר טוב מאשר בניהול הענות בבית.

הסוד הוא תעודות. "כור" לא חשבה שעליה להתחשב על־פי כללים קשריים עם יצרנים אחרים. היא היתה בוזמה, מופרעת ומגוננת במשך שנים רבות. בחו"ל היא מכרה יפה, כיוון ששם אין הכמות, פה היא נהגה כנער־תפנוקים. סין והאה את פנינו רק מבחוץ. שליחים רצים והחופים מביאים בפניה את מיטב תרבותנו, מיוצרת במיטב יכולתנו ומוגשת כך שתוכל לעמוד בכל תחרות בינלאומית. כי אם בייג'ין לא תרצה אותה, היא תקלה אותנו הביתה ותקנה במקום אחר. וכך גם השוק האירופי המשותף, שהכניס אותנו השבוע תחת כנפיו.

סיבה אחרת היא יהדות העולם. מלבד לישול את כספה, נהגנו תמיד לצפצף עליה. יהודי העולם, בעינינו, מוטב להם שיהיו יפים וישתקו. לא כך במדינות הגויים: שם שורדת עדיין האמונה, שהלקה בעיקר במיתוס המכוער של "זקני ציון". ביפאן למשל, אך לא רק שם, משוכנעים רבים וגם טובים שיהדות העולם שולטת שלטון ללא־מצרים בכלכלה, באמצעי התקשורת וכמה לא. ואם לתעשייה היפאנית יש קשיי מכס בארה"ב, לדוגמה, אין כיהודים, המשיכים שם בכל המושים, כדי לעזור לה להיחלץ מהקושי.

הצירוף הזה של איכות ישראלית והעצמה של יהדות העולם היה צריך להוביל כאן פלאות. האמנם, במובנים רבים חשובים היה נס ישראל. אבל הוא הולך ומתקלקל. בחוץ, בבריאות, בסגנון המשפל, בחקלאות, במשק, בבנקאות. את זה יודעים רבים בתוכנו – ורבים עוד יותר חשים אך מכחישים לעצמם. מי שיודע על כך מעט מאוד, ומכל מקום מתעניין במידה זעומה, הן ממשלות שתוצאות הקלקולים האלה לא מגיעות אליהן.

אם רומניה תרצה להזמין אצלנו ייעוץ לשיפור מערכת הביוב הארצית שלה, היא תקבל, ככל הנראה, את התמורה הטובה ביותר האפשרית לכספה מאיזשהו ספק בינלאומי. ואילו אצלנו – אללי, אצלנו – אותם תהליכי קלקול מוכרים והממשל הישראליים גרמו לכך שאנחנו לא נוכל לקבל מהממשלה את התמורה הראויה לנו כאזרחים לאדומיים.

וכך מקבל העולם את מיטב הפירות שלנו במשווכים שבמכוני המחקר והאוניברסיטאות: רבים מהמיזמים התעשייניים שהתגלגלו מכאן אל ארצות הים: את כבודם המעמדים בכל התחומים, ואת השאר שבעיסת התוצרת הישראלית לסוגיה. כל הכשרונות ורוב הנתונים ישנם פה. אבל יש פה גם משהו – משהו גדול ומורכב – שרפוק בשיטה הישראלית ובדרך ניהולה. כבר לא מדברים אצלנו (חוץ מאשר בתשדירי ש"ס) על אור לגויים. עכשיו, על גלי הצלחה בינלאומית יפה, אולי פשר ההישגים האלה אצל הגויים יהיה קריאה גם כאן, בשביל עצמנו.

הבחירה האמיתית שלך:
שולמית אלוני או יובל נאמן
יוסי שריד או גאולה כהן

ההכרעה - זה כבר ברור - היא בין שני גושים גדולים: גוש ימין או גוש מרכז שמאל. או יצחק שמיר יקים ממשלה עם יובל נאמן וגאולה כהן מהתחיה, או ששמעון פרס יקים ממשלה עם שולמית אלוני ויוסי שריד מרצ. זאת הבחירה.

שמעון פרס עלה על דרך השלום; את זה אי־אפשר ואסור לקחת ממנו. אבל, כדי להתקדם בדרך, כדי להשתחרר מהשמירה הלוחצת של יצחק רבין וניצי המערך, כדי להשיג סוף סוף שלום, הוא זקוק לחברי הכנסת של רצ. מי כמו שמעון פרס יודע.

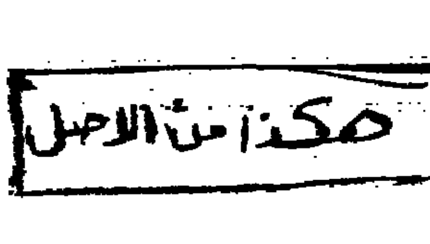

מרכז, טל: 5101847, 03-661560. סניף תל־אביב, טל: 296939, 03-429896. ירושלים, טל: 02-249185. חיפה, טל: 04-241686. באר־שבע, טל: 057-72180.

בקיעים בהסברה

רבים אינם מרוצים מהצגת חלקם במערכת הבחירות. מודעי, למשל, איים והצליח. שרון ולוי מעדיפים שלא לייחס חשיבות להופעה בתשדירים

היה מי שהשווה השבוע את מערכת הבחירות האלימה של 1981 למערכת הבחירות הנוכחית. שבועות ארוכים נשמעה חזרה הטענה על השעמום הגדול של המאבק ועל התרדמה הגדולה של הרחוב. רק החלו תשדירי התעמולה בטלוויזיה והסערה פרצה. בית־שמש, לוד, רמלה, כפר־שלם, קרית־גת, היו השבוע רק חלק ממוקדי ההתפרעויות והמהומות. בדרך־כלל היו אלו הופעות של מפלגת העבודה בראשותו של פרס, הצעקנים היו אנשי הליכוד.

יקי ההסברה של מפלגת העבודה תולה את התפרצות האלימות, בעיקר כלפי פרס, בהסתה אותה מכוונים יצחק שמיר וחבריו, ובעיקר בהאשמות באשר לקשרי המערך ואש"ף. פרס מאשים בעניין זה ישירות את שמיר, ושתי המפלגות מתנצחות בנושא שעשוי להיות דווקא העניין המרכזי במערכת הבחירות.

ליכוד

הליכוד סבל השבוע, פרס להאשמות ברמזי הסתה מצד המערך ולגילויי האלימות המילוליים מצד פעיליו בשטח, גם מבקיעים מבית. 18 יום לפני הבחירות הגלו בליכוד האשמות הדדיות סביב נושא הקצאות המשאבים לתפקוד הפנימי, ובנושא זמן השידור על מסך הטלוויזיה במסגרת שידורי התעמולה. השר יצחק מודעי היה הראשון שחשף את מורת רוחו מהמגמה שהסתמנה אצל אחדים מראשי מטה ההסברה בליכוד להצניע אותו במערכת הבחירות. ימים אחדים לאחר ששב מסיור לגיוס כספים בארצות־הברית החליט לבטל את הופעותיו עד שיינתן לו "זמן מסך". האיום כנראה עשה את שלו, והתרם של השר ללא תיק ארך לא יותר מ־12 שניות. שלשום כבר ניתן היה לראות אותו באחד מהתשדירים.

כלפי ראשי הסברת הליכוד נשמעה השבוע טענה כי המושכים בחוטים רוני מילוא, אהוד אולמרט, דן מרידור וביבי נתניהו נבנים על מתנה אחר בתנועת החירות, ומכניס במגמה ברורה לגמד את מעמדם של חברי יתר המחנות. במצודת־זאב בתל־אביב נשמעה בימים האחרונים הטענה כי מחנה שמיר־ארנס החליט הפעם להילחם במערך, אך להסל גם את מחנות לוי ושרון. לרבים במצודת־זאב לא היה ברור מדוע גם חברי כנסת צעירים ומצליחים כמו מיכה רייסר, דוד מגן, רובי ריבלין, שאול עמור ואחרים לא הוצגו במסגרת פינת המנהיגות המבטיחה של הליכוד.

דוד לוי ואריאל שרון ניסו השבוע שלא לייחס חשיבות להופעה בתשדירים, אך הקפידו בהזדמנויות שונות לבקר בחריפות את מערכת ההסברה בליכוד. לוי עשה זאת בעצרת־בחירות בלוד, ושרון זמן קצר לפני שיצא לביקור בהונגריה. ראש הממשלה יצחק שמיר, ששיבח השבוע את עבודתם של צוותי ההסברה בליכוד, רמז כי הוא מעוניין שאיש מבכירי הליכוד לא יקופח במשדרים. בין חזרתו של שרון מארצות־הברית לנסיעתו להונגריה, היתה אליו פנייה כי יצולם למשדרים, אך הוא העדיף שלא לבטל הופעת בחירות מתוכננת וצילומו נדחה.

שר המסחר והתעשייה הוא אחד האישים המבוקשים ביותר במערכת הבחירות בליכוד. בניגוד לפרסומים שהיו השבוע, שרון לא ביטל ולוא גם הופעה מתוכננת אחת ברחבי הארץ. ביום שני למשל הופיע בלא פחות מ־12 כנסים שונים באיזור חיפה והקריות. למחרת השתתף בשבעה מפגשים. עם חזרתו מהונגריה מתוכננים לו במשך 14 ימי מערכת הבחירות האחרונים לא פחות מ־50 הופעות. שרון אינו כועס על כך שלא שובץ עדיין במשדרי התעמולה. הוא הקפיד להסביר השבוע כי הטלוויזיה אינה מהווה אצלו כל גורם, אך הוא כועס על כך שבעניינים אחרים, כמו בקביעת מדיניות ההסברה של הליכוד, או התייעצויות בדבר מתן תשובות לעמדות הביטחוניות של המערך, אין הוא שותף. שרון אומר כי מפלגת העבודה מציגה במשדרים הנושא ביטחוניות, הם אלופים המציגים תבנית מדינית וזרים וזול בעיני הציבור. רק איש כמוהו, לדבריו, יכול להפריך עמדות אלו מכל וכל, אולם לא פנו אליו.

שרון מגדיר כ"סיבות קטנוניות" את אי שיתופו במערכת ההסברתית של הליכוד. הוא גם אינו מבין מדוע ראשי המטה ההסברתי אינם מנצלים במשדרים את הידוק הקשרים של ישראל עם מדינות הגוש הקומוניסטי שנעשה באחרונה בעזרתו ובעזרת ראש הממשלה. לדידו מדובר במהפכה של ממש ביחסי מדינות עם מדינת ישראל. הונגריה היא המדינה הקומוניסטית הרביעית אליה יצא שרון לאחר רומניה, פולניה ובולגריה, ובמטה הבחירות, לדבריו, אין משום־מה כוונה לנצל את הישגיו.

צעירי העבודה מול מצודת זאב. נצחון אחרון למיברש רווחים

תצלום: יעב"א

הפנים החדשות לא הצדיקו

הסקרים השבועיים מלמדים בבירור: לתהליך חילופי הדורות ברשימת המערך לכנסת אין השפעה על הבוחרים, ובעיקר המתלבטים שבהם

האם מפלגת העבודה מעדיפה להעלים בתעמולת הבחירות ובמשדרי הטלוויזיה מעשרת נבחריה הראשונים, ביניהם כל שרי התנועה? כך לפחות מסתבר בימים אלה, כשמערכת ההסברה המפלגתית העדיפה להבליט במשדרים את נבחרי העשירייה השנייה והשלישית, צעירים המסמלים את התחדשותה של המפלגה.

מערך

אצל שרים במערך, דוגמת משה שחל, גד יעקבי, מוטה גור ואחרים, שוררת זה מכבר מורת־רוח קשה כלפי יו"ר מפלגתם שמעון פרס ומטה הבחירות של התנועה, שהעדיפו להרחיקם ממוקדי ההשפעה במערכת הבחירות, אולי מתוך החשש להתגדר קותם הפנימית במפלגה. עמיר פרץ, שלמה הלחבוס, אלי דיין, אברהם בורג, הם הכוכבים החדשים במערך, ולשרים הותיקים לא נותר אלא לספר את הימים עד לבחירות, בתקוה כי ישובו למעמדם הבכיר במשרדי הממשלה החדשים אם המערך יזכה בשלטון, או יוחלפו בהפיכת־תוצר בשלטון הפנים־מפלגתי אם הליכוד יהיה זה שירכיב את הממשלה. אולם סקרים הנערכים בימים אלה, לעומת תקופת הבחירות הפנימיות בעבודה, מוכיחים כי להתחדשות ולפנים החדשות אין עדיין כל השפעה על הציבור.

תקוות גדולות תלו במפלגת העבודה בהתחדשות הפנים־תנועתית ובהצגת נבחרת מועמדים צעירה וחדשה בפני הציבור. לקראת הבחירות הנוכחיות עברה מפלגת העבודה את אחת המהפכות הפנימיות הגדולות לכל מלך בציבור יהיה גורם במפלגת העבודה עבורו יבקש להצביע.

מקץ שלוש שנים הוכתר מאבקו של ברעם בהצלחה רבה ביותר. בבחירות הפנימיות הדמוקרטיות במפלגה חדרו למקומות בכירים ביותר נשים רבות, בני עדות־מזרח, צעירים, יוצאי ברית־המועצות ונציגות רחבה של כל שאר העדות, ראשי עיירות־פיתוח, שכונות ועיירות; ייצוג נפרד למושבים, דרוזי וערבי נוצרי, נציגות כמעט מכל מגזר אפשרי. שביעות הרצון במפלגת העבודה היתה עצומה ביותר שידעה בתולדותיה: ביטול שיטת "הוועדה המסדרת" והנהגת השיטה הדמוקרטית, תהליך שהוביל ביוזמתו הכמעט בלעדית של מזכ"ל המפלגה ח"כ עוזי ברעם.

ערב הבחירות הקודמות ניבאו הסקרים למפלגת העבודה ניצחון מוחץ. ראשי המערך קיוו אז לקבל כ־50 מנדטים, כשהליכוד יסתפק ב־35. ההפתעה לאחר הבחירות היתה גדולה ביותר. במפלגה החליטו אז לבדוק אצל אותם נשאלים מהסקרים מדוע העדיפו בסופו של דבר להצביע לליכוד ולמפלגות אחרות. הנתון המרכזי שהתקבל התבסס בעיקר על סיבות היסטוריות, ועל נימוקים לפיהם מפלגת העבודה היא מפלגה זקנה, אשכנזית וסגורה. רוב הנשאלים טענו כי היה קשה להם להזדהות רגשית עם המערך, על כן העדיפו בסופו של דבר להצביע עבור המפלגות האחרות. תוצאות משאל זה הונחו על שולחנו של עוזי ברעם, הוצג בשבועות אלה מלאת ארבע שנים לתפקידו כמזכ"ל, כבר בשבועות הראשונים לכהונתו. ברעם ייחד את עיקר פעילותו למצב את נוסחה לפיה חלקים רבים בציבור הישראלי ימצאו דרך להזדהות רגשית עם מפלגת העבודה, וכמעט ושררה תחושה של חלום שהתגשם. ראשי המפלגה אמרו אז שחילופי הדורות ברשימה לכנסת ופתיחת הרשימה לייצוג מירבי לאוכלוסיה יהיו הדבר שיכריע את הבחירות ויבטיח ניצחון על הליכוד, אצלו התחדשות היתה מוערית.

ימים אחדים לאחר הבחירות הפנימיות, בשלהי יוני, הזמינה מפלגת העבודה סקר לבדוק את עמדות הציבור כלפי רשימת מועמדיה החדשה. התוצאה היתה מדהימה. הציבור העניק קרדיט גדול ביותר למפלגת העבודה, מה שתורגם לפער בן עשרה מנדטים בין המערך לבין הליכוד. 48 מקומות למערך, מול 38 לליכוד. בכל שאלות הסקר, שהתמקד באופי הרשימה, בכשרונות האנשים וכדומה, הצביעו התוצאות על יתרון בולט ומשמעותי לטובת מפלגת העבודה.

האושר בצמרת המפלגה היה גדול. אולם לא חלפו מספר שבועות וסקר נוסף שהתבצע, הפעם לאחר שתנועת החירות סיימה את הליך הבחירות הפנימיות אצלה, הראה כי הפער שנוצר נעלם לגמרי. לא רק זאת אלא שהליכוד, אחר בחירתם של ביבי נתניהו ובני בגין, גבר על המערך בשני מנדטים, 42:44, ובכל השאלות לציבור הצביעו התוצאות הפעם על יתרון בולט לליכוד.

מאז הבחירות בליכוד ועד היום התברר לצמרת מפלגת העבודה כי היתרון הגדול שהיה להם בעת ימי הבחירות הפנימיות נשטף ונעלם לבלי שוב. הסקרים השבועיים שמזמינה מפלגת העבודה באמצעות חברת "דסימה" וחברות אחרות מצביעים בבירור על העובדה כי לתהליך חילופי הדורות ברשימת המערך לכנסת אין השפעה על ציבור הבוחרים, ובעיקר המתלבטים שבהם. בחלק מהמגזרים, למשל במגזר הערבי, התקבלו אפילו תוצאות שליליות. לדברי יוסי ביילין, האחראי מטעם המערך על סקרי דעת הקהל, הציבור הערבי גם הוא אינו מתרשם מהמהפך במפלגה ומשיבוצם של שלושה ערבים עד המקום ה־45.

בימים אלה נעשים במפלגת העבודה מאמצים אדירים כדי לנסות עוד ולהחזיר מחילופי הדורות בה. בצמרת המערך שוב אין מרבים על הצעירים ועל הפנים החדשות כגורם שיכריע את מערכת הבחירות. "בוא נדבר אמת" הוא רק אחד המבצעים שנטל על עצמו עוזי ברעם, כדי להשריש בציבור את אופיה החדשני של הרשימה. כמעט מדי יום יוצאת קבוצה מקרב השמות החדשים במערך לסיורים וביקורים באזורי הארץ השונים. את הביקורים מרכז רענן כהן, אף הוא מקרב הפנים החדשות, שעמד בחודשים האחרונים בראש אגף הבחירות במפלגה. דרך אחרת לנסות ולהדגיש לציבור את המסר בשינוי פני התנועה הוא באמצעות תשדירי התעמולה בטלוויזיה.

במטה הבחירות של מפלגת העבודה מקווים כי בימים שנותרו עד לבחירות ניתן יהיה להסביר לקהל הבוחרים, ובעיקר למתלבטים שבהם, כי לפניהם מפלגה שכל אחד מהציבור יוכל למצוא בה מקור להזדהות. לא לחינם הוחלט כי עמיר פרץ, מיקי בר־זהר, אברום בורג, חגי מרום ואחרים, יתייצבו ליד נסים זוילי בהנחיית המשדרים. התקווה היא כי היתרון הגדול שנשטף בחודשים האחרונים ישוב ויעלה.

קשה לשבת בשולחן אחד עם שמיר בימים אלה

שלושה חודשים משמש השר עזר ויצמן כיו"ר מטה הבחירות של המערך, לאחר שנטל את התפקיד ממזכ"ל המפלגה ח"כ עוזי ברעם, שנפגע בגבו. אין ספק שבחודשים אלה הפיח רוח־קרב בעבודת המטה, בסגנונו, בדרך עבודתו יוצאת הדופן, ובהתלהבות שהחדיר באנשים. בתקופה זאת החלו אנשי המפלגה, שבראשית הדרך נפלה רוחם, לחוש כי הניצחון קרב. ויצמן משוכנע כיום כי שמעון פרס יהיה זה שירכיב את הממשלה הבאה. הוא בטוח שהמערך יצליח להקים רוב חוסם עוד בליל הבחירות. בראשית השבוע, במהלך ישיבת הממשלה, דרש ויצמן מראש הממשלה יצחק שמיר לדון במצב האבטלה באור־עקיבא, לאחר הקשיים במפעל השטיחים של ח"כ אברהם שפירא. שמיר סירב, ולהדהמת הנוכחים עזב ויצמן את שולחן הממשלה במחאה.

ערב־ערב אתה מתבונן איך לפגוע בשמיר. אף למרות זאת אתם נועדים עם נציגי הליכוד לפגישות לפחות פעמיים בשבוע בישיבות הממשלה והקבינט. איך חיים עם זה בתקופה מרעות זו של מערכת־בחירות?

מבחינה ציבורית ואסתטית זה דבר נורא. אני חושב שאסור לנו לחזור על התרגיל של ממשלת האחדות הלאומית. קשה לי מאוד להמשיך ולשבת בשולחן אחד עם שמיר, בתקופה זאת. אני חושב שזאת טעות, טעם לפגם, אולי היינו צריכים לעזוב את הממשלה. אם הייתי יכול הייתי עושה זאת מזמן. המלצתי לחברי לפרוש מהממשלה עוד לפני כשנה, בעת שהליכוד הטיל וטו על מסמך לונדון, אך הם לא הסכימו. עכשיו לעזוב את הממשלה, אני חושב שזה יהיה מגוחך.

לאחר אירועי מערכת הבחירות בשבוע האחרון, אתה חושב שהימים הסוערים של 1981, עם זריקת העגבניות על שמעון פרס, חוזרים ביוזמת הליכוד?

להערכתי לא. אמנם יש פה ושם איזה התפרצות, אך נדמה לי ששני הצדדים מנסים להרגיע עתה את האווירה. הנה למשל לאחר ההתקפות על פרס בבית־שמש, פנו אלי מטה המערך בבית־שאן וביקשו את אישורי לעשות מהומות לשמיר בעת ביקורו הצפוי בעיירה. השבתי להם שלא יעזו, שינהגו כבני־אדם. אנו לא נרד לרמה של הליכוד. אני לפחות, כיו"ר מטה המערך, אעשה הכל על מנת שהעסק לא יתחמם והמצב לא יתדרדר.

אבל איך אתה מסביר שבכל מערכת־בחירות יש גילויי אלימות כלפי פרס?

לדעתי בליכוד יש חשש אדיר שפרס עומד לנצח, על כן מנסים לפגוע בו בכל הזדמנות, בעיקר כששמיר עומד מולו. מבלי להיות רשע, אישיותו של פרס היא הרבה יותר חזקה, קורנת ורצינית מזו של שמיר. אם אני הייתי במחנה פוליטי שבראשותו עומד שמיר והייתי ברמתם של אנשי הליכוד ומולי היה עומד שמעון פרס, הדבר היה מרגיז אותי ביותר, ולא הייתי מהסס להקיף עליו עגבניה, מתוך כעס על שמיר הבלתי־מוצלח ולא מתוך כעס על פרס.

[illegible] איזו תחושה יש בציבור כלפי מפלגת העבודה? האם השנאה ברחוב עדיין יוקדת, או שכבר ניתן לגלות גם ביטויי אהבה?

יש כלפינו ביקורת כמו שיש ביקורת כלפי הליכוד. ביקרתי במפעלים רבים, ראיתי פועלים שמרוויחים 600 שקל לחודש. מי שמשתכר כך אינו יכול לאהוב אף אחד. וחלק אומר, נמאס לנו מ־30 שנות שלטון של המערך, ואחרים אומרים כי מספיק הדי מ־11 שנות שלטון לליכוד. אין ספק שהציבור רואה את הבעיה בעניינים כלכליים, ולאו־דווקא סביב הנושא המדיני.

איך מקבלים אותך ברחוב, כבכיר לשעבר במצודת הליכוד, כשר־ביטחון בממשלת מנחם בגין שהפך לאיש־צמרת במערך ומועמד לתפקיד שר החוץ בממשלת שמעון פרס?

אני מתקבל יפה מאוד. פה ושם אומרים לי כי אילו הייתי נשאר בליכוד, הייתי ודאי כבר ראש־ממשלה. אני אומר להם שזה נכון, אבל אז לא הייתי עזר ויצמן, לא הייתי עצמי, לא הייתי מסתכל על עצמי בעיניים במראה כשאני מגלח את שפמי מדי בוקר. אני מסביר להם שעזבתי את הליכוד אחרי שהתחילו למכור שם לוקשים.

אתה מרוצה מתפקוד מטה הבחירות כיום?

זה מטה מעולה. אך יש לזכור שמטה־בחירות פוליטי אינו צבא, אין זה מטה אוגדה או מטה כללי. יש שיתוף־פעולה בלתי רגיל בין חלקי המטה השונים, בייגה שוחט ונסים זוילי עובדים טוב מאוד, הם אפילו רוקדים הורה ביחד. אין כל בעיות. אם מישהו מנסה להכניס מקל בגלגלים, זה רק איזה מתוסכל תורן שמסתובב בחוסר־מעש אחרי שלא קיבל את החיוך היומי שלו, או לא קיבל את מה שהוא חשב שמגיע לו. דברים כאלה יש גם במטה אוגדה וגם במטה הכללי.

חלק גדול מהפרסומים השליליים עליכם בשבועות האחרונים באו מתוך מפלגת העבודה, מתוך אישים בכירים במטה הבחירות.

גם בצה"ל קרה דבר כזה. אמיר דרורי היה האיש שכתב את הכתבה השלילית ביותר על צה"ל. הוא מתוסכל, ואצלנו יש כאלה רבים. יש כמה אנשים שלא נכנסים לתוך מעגל העבודה, או הם כועסים. אני יודע היטב מי הם, תמיד יש כאלה. במדינת ישראל, כל אחד יודע מה שהשני צריך לעשות ואף אחד לא עושה את תפקידו שלו. הגיע הזמן שיפסיקו לבלבל את המוח, אנו נמצאים עתה בקרב אש, האסור להאזין למתוסכלים.

בראשית הדרך היו לכם בעיות קשות במגזר הערבי, החלפת את האחראים מטה בראשות המטה, ולקחת את הטיפול לידיך. האם מפלגת העבודה מתאוששת אצל הערבים?

במגזר הערבי יש בעיות, לא בגלל מפלגת העבודה, אלא בגלל נתונים אובייקטיביים. אבל אני חושב שהמצב השתפר. הצלחנו להסביר להם כי רק עם ממשלת פרס אפשר יהיה להגיע לשיפור במצבם ולחסל את הבעיה בשטחים.

השבוע הצהרת כי תמקד את הסברת המערך במנהיגותו של פרס לעומת מנהיגותו של שמיר. אני כמו שהבנתי, על־ידי קרב שן בשן (שמעון בשמיר), כך תגיעו עד לבחירות?

בוודאי. שמעון פרס הוא הנכס הגדול ביותר של מפלגת העבודה. שמיר לידו מתגמד. ישנן כל ההוכחות מי מסוגל להיות ראש־ממשלה טוב יותר. עם כל הביקורת שיש על פרס, הוא בכמה קומות יותר גבוה משמיר. אני לא לועג לראש הממשלה, אך צריך להיות ברור, שכמו שיש רופא יותר טוב, נהג יותר טוב או מהנדס יותר טוב, יש גם ראש־ממשלה יותר טוב, וזה פרס. הדבר אמור גם בניסיון שצברו השניים בארבעים השנים האחרונות. איפה היה שמיר ואיפה פרס. הליכוד עושה עוול, שמשווה אותו לאש"ף ולערפאת, ושם גם לי כאפייה על הראש.

נעלבת מהתמונה שפורסמה?

לא, היא היתה אמיתית, אך איך שהדבר הוצג אני חושב שהערבים כועסים. אני לא הייתי צריך להיעלב, הרי הדוד שלי הצטלם גם הוא לפני 65 שנה עם המלך פייצל חבוש כאפייה, וגם לבן־גוריון יש תמונות עם תרבוש תורכי על הראש, אז מה המהומה הגדולה.

איך היית מגדיר את תשדירי התעמולה של הליכוד בטלוויזיה?

תת־רמה. אין להם מסר בכלל. הכל אצלם בולשיט.

עזר וייצמן לא מתבייש בתצלום עם הכאפייה

מאבק בין חצרות האדמו"רים

מאת גדעון אלון

המפלגות החרדיות עושות כל מאמץ "לקשט" את רשימות התומכים בהן באדמו"רים ורבנים ידועי שם. מול הרב שך והרבי מבעלז, התומכים ב"דגל התורה", מתייצבים הרבי מגור והרבי מלובביץ' התומכים באגו"י

כשנכנס הרב הישיש (91) אלעזר מנחם שך, ביום ראשון השבוע, לאולם בנייני האומה הגדוש לעייפה באלפי רבנים, ראשי־ישיבות ואברכים מוקפים עם מגבעות שחורות לראשיהם, כדי להשתתף בעצרת הבחירות של המפלגה החרדית החדשה "דגל התורה", היתה האווירה באולם מחשמלת. כל הנוכחים קמו על רגליהם, פצחו בשירה אדירה של "ימים על ימי מלך תוסיף" והריעו במחיאות־כפיים סוערות.

דתיים

הרב שך, בקול צרוד וחלוש משהו, דיבר בהתרגשות רבה. תחילה בעברית ואח"כ באידיש. הוא ציטט קטעים מדברי חז"ל. הזכיר את השמדתם של ששה מיליון יהודים על־ידי היטלר, ובאותה נשימה דיבר על השמד הרוחני של מיליוני יהודים בישראל. "כל אחד צריך להכות על חטא בראותו מה שקורה כאן", אמר הרב הישיש.

אולם לא פחות מעצם הופעתו הפומבית הנדירה של הרב שך בעצרת מפלגתית, חשובה היתה נוכחותם בכנס של מאות רבנים וראשי־ישיבות מ"הליגה הלאומית" של היהדות החרדית. התייצבותם לימין "דגל התורה" של הרב יוסף שלום אלישיב, שנחשב לגדול הפוסקים בדורנו, וגדולי התורה ביניהם חיים קנייבסקי ואהרן לייב שטיינמן, גם אם לציבור החילוני שמם אינו אומר דבר, יש לה משמעות עצומה, משום שבכוחם של אותם רבנים לסחוף אחריהם את ציבור החסידים והתומכים גם באש ובמים. אחרי הכל בעיני הציבור החרדי הם מוגדרים כ"גאוני הדור".

המפלגה החרדית החדשה מודעת לכך, ולכן הקפידה לפרוש את שמות כל הרבנים וראשי הישיבות שהגיעו בראשית השבוע לבנייני האומה לפי סדר אלף־בית. יתרה מזו, "דגל התורה" גם מדגישה בכל מודעות התעמולה שלה את הסיסמא "מי רואה אותם יוצאים ואינו יוצא", כלומר, אם רבנים וראשי־ישיבות אלה הגיעו להכרה שיש לתמוך בבחירות הקרובות ברשימה בראשות הרב רביץ, האם אברכים מן השורה יכולים להרשות לעצמם שלא ללכת בעקבותיהם?

כמובן שגם להכרזתו הפומבית של האדמו"ר מבעלז כי הוא תומך ב"דגל התורה" יש משקל רב במאבק החריף המתנהל בין המפלגות החרדיות, כי משמעותה המעשית היא תמיכתם של כל חסידי בעלז (שנמנו בעבר על נאמני אגו"י) ברשימתו החדשה של הרב שך.

מוזר רק שאותם אדמו"רים ורבנים מוכרים למעשה בכפל־לשון: מחד גיסא הם מגנים בחריפות את הפיצול במחנה החרדי, ומאידך הם עצמם נותנים יד לפיצול זה. הרבי מבעלז למשל הכריז, "אילו היו כל היהודים החרדים ולפחות רובם באחדות, היה בכך קידוש שם־שמים וגם החילונים היו מתחשבים בכבודה ומעמדה של היהדות החרדית. כוחנו היה נגבר גם בכמות וגם באיכות. הציבור החרדי הולך וגדל ואילו היה באחדות, היתה בולטת איכותו של הציבור שיש בו תלמידי־חכמים, אנשי מעשה, בעלי צדקה וחסד, אבל יצר הפירוד והשנאה משתולל בקרב יהודים בכלל ויהודים חרדים בפרט". אולם ימים ספורים לאחר הכרזתו זו קרא לחסידיו לתמוך ב"דגל התורה", שעצם הקמתה מהווה הבעת אי־אמון באגו"י ופיצול ציבור בוחריה לשתי מפלגות חרדיות.

אין ספק שתמיכתם המאסיבית של הרב שך והרבי מבעלז ב"דגל התורה" מאלצת את אגו"י, שהיתה שרויה במשך חודשים ארוכים במאבקים פנימיים חריפים על איוש רשימתה לכנסת, לגייס אדמו"רים ורבנים בעלי שם למענה שלה. לכן הודרה ביטאון אגו"י "המודיע" להכריז שהרבי מלובביץ', מנהיגם של חסידי חב"ד, הנהיר ממקום מושבו בניו־יורק כי החליט לקרוא לחסידיו לתמוך באגו"י. במקביל פרסם שופר התעמולה של אגו"י בהבלטה רבה את נוסח קריאתו הנרגשת של הרבי מגור הישיש לציבור נאמניו לתמוך ברשימת אגו"י.

כיוון שהמחלוקת בין "דגל התורה" לבין אגו"י איננה אידיאולוגית. כך למשל הרבי מלובביץ' תומך באגו"י לא בשל אהבתו והערכתו הרבה לח"כ מנחם פרוש, אלא בגלל התנגדותו החריפה לרב שך. בין שני הרבנים שוררת עוינות עמוקה, וכששמע הרבי מלובביץ' שהרב שך ייסד רשימה חדשה שנועדה לכרסם בכוחה של אגו"י, מיד התייצב לימינם של הרבנים מלרמן ופרוש.

השבוע הזה הולך הירבות הקשה בין שני המחנות החרדיים לגלוש לפסים של אלימות. ביום ראשון כתבו סיסמאות על קיר ביתו של הרבי מגור בירושלים. בסיסמאות והתחנות על־ידי "דגל התורה" נאמר, "תפסיק לבזוך ולקלקל". ראשי המפלגה החדשה מיהרו להתנער ממעשה הוונדליזם ולגנותו. הרב שך אמר ש"כל מה שמעלילים על המעשה החמור שנעשה, לא בני־התורה עשו זאת, אלא בריונים שרצו לעשות פרובוקציה". ראשי אגו"י היו המומים. במאמר ראשי שפורסם ב"המודיע" נאמר: "מעשה הנבלה שבוצע בראש־לילה, נעשה על־ידי אנשי־זדון, אשר ידם לא רעדה מלפגוע בכבודו של אדם גדול וקדוש זה". אחיו של הרבי מגור הרב פנחס מנחם אלתר, ראש ישיבת "שפת אמת", הודיע בהודעה שפרסם כי הוא מצפה מגדולי ישראל יביעו במתכוון את מחאתם על המעשה, וקרא לחסידי גור "להתאפק ולהתגבר על הכאב לנו, ולא לפגוע חס וחלילה לא בדיבור ולא במעשה שום פגיעה במתנגדינו, אלא להיות מן הנעלבין ואינן עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין".

אולם ספק אם קריאתו תיענה. קרוב לוודאי שב־18 הימים שנותרו עד למועד הבחירות יעמיקו העוינות והאיבה בין "דגל התורה" ואגו"י ביתר שאת. כבר שלשום התלוננו חסידי בעלז על כך ש"המודיע" סירב לפרסם מודעה בתשלום בשל תמיכתם ב"דגל התורה". בביטאונים החרדיים הולכת הוויכוח המילולית להעמיק את התהום. "יתד נאמן", המבטא את עמדות המפלגה החרדית החדשה, האשים השבוע את "המודיע" כי "רמס ללא הרף את כבוד התורה, לא במחשך ובאישון־לילה, אלא לאור היום, שחור על גבי לבן". במודעה־תעמולה שפרסמו תומכי "דגל התורה" בביטאונם הם משלחים חצי־רעל לעבר אנשי אגו"י: "כהו וכחשוב לכל היה תמיד האומץ המסוכן ועזות המצח לפגוע בגדולי ישראל שליט"א".

ראשי ש"ס מתעלמים שלא להתערב במחלוקת העמוקה בין שני הניצים, ועושים כל מאמץ כדי להוכיח שגם במחנה שלהם תומכים רבנים וראשי ישיבות בעלי שם. גם הם מתהדרים בתמיכתו של הרב שך, ובקריאתו של הראשון־לציון הרב הראשי לשעבר עובדיה יוסף לציבור נאמניו לתמוך ברב יצחק פרץ. שלשום יצא הרב יוסף בקריאה נרגשת "אל אחינו בית־ישראל אוהבי התורה ושומרי תושייה הקדושה" לתמוך בש"ס "ולהשיב את עטרת יהדות ספרד המסורתית ליושנה". כדי למנוע תמיכתם של רבנים חשובים ברשימתו החדשה של ח"כ שמעון בן־שלמה, שהודח מש"ס, קיימה השבוע "התאגדות הספרדים שומרי התורה" כנס של רבני תימן, בו תמהו השר פרץ כי "אם ש"ס תאבד בגלל רשימתו של בן־שלמה מנדט אחד, זה יכול להיות הרבה מעל המעבר למנדט אחר, ויהיה כזה גם חילול־השם נורא".

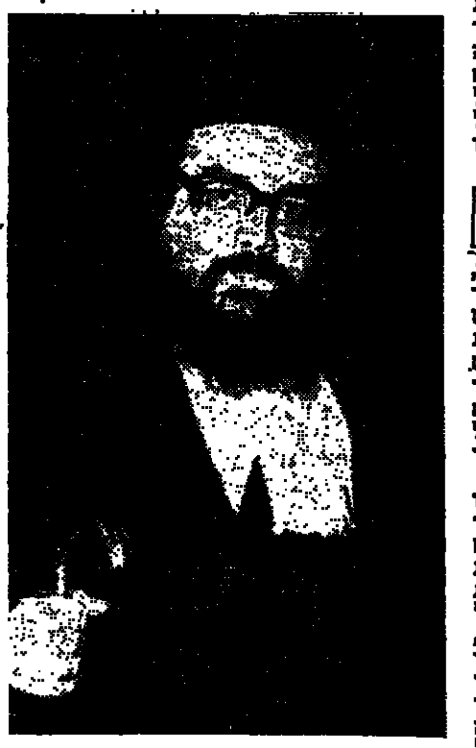

הרבי מבעלז תומך ב"דגל תורה"

הרבי מלובביץ' תומך באגו"י

"...אני החלטתי מה לעשות עם הבנקאיות שבהסדר"

"בחרתי להמשיך ולהרוויח,"

"בדקתי אפשרויות השקעה אחרות ובחרתי להמשיך ולהחזיק במניות הבנקאיות לתקופה נוספת של שלוש שנים. אחרי הכל, לא בכל יום אני יכול ליהנות מצירוף יתרונות כה אטרקטיבי כפי שמציעים לי עכשיו."

אם גם אתה תבחר להמשיך ולהחזיק בבנקאיות שברשותך לתקופה נוספת, יהיה בידך נכס כספי בעל תכונות יחודיות:

★ **תשואה דולרית** - עבור כל 100 דולר מניות של אוקטובר 1983 ישולמו בתום שלוש השנים 125.50 דולר המהווים תשואה דולרית של כ־6.5% לשנה בתקופה זו.

★ **הגנת הצמדה למדד** - ערך המניות בתום תקופת ההארכה מוגן בהצמדה למדד המחירים לצרכן ולכן ערכן לא יפחת מערכן הריאלי היום.

★ **פטור ממס** - כל הרווחים שיזקפו לזכותך מהצמדה והריבית פטורים ממס.

★ **נזילות** - המניות ימשיכו להסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב כך שתוכל לממש אותן בכל עת.

בחרת ליהנות מהיתרונות המיוחדים - אל תעשה דבר!

התנאים המיוחדים יחולו על המניות שבבעלותך גם ללא קבלת כל הודעה מצדך.

אם בכל זאת תחליט לפדות את המניות הבנקאיות ב־31.10.88 - עליך לחתום על פקודת מכירה עד ליום 18.10.88 בסניף הבנק או במשרד סוכן הבורסה בו מופקדות מניותיך. אם המניות אינן מופקדות, עליך להפקידן בבנק ולחתום על פקודת המכירה עד 18.10.88.

תשלומיהם של הפודים יזוכו ביום 31.10.88 בשקלים, בסכום השווה ל־104 דולר עבור כל 100 דולר מניות של אוקטובר 1983.

הערה: תקופת ההארכה והתנאים המיוחדים הנלווים לא יחולו על ניירות הערך הבאים: אי.די.בי. ב"ד ב, אי.די.בי. בכורה א, דיסקונט ש"ה ב, הפועלים מבוכרות, כללי ש"ה 7, כלל ש"ה 11, מיטב וסחר 1, מימון וסחר 5 וכן על מניות שהומרו "עסטור".

זכור! המניות הבנקאיות בהסדר הן מעכשיו נכס כספי רב תכונות נושא תשואה נאה וגם ניתן למימוש בכל עת.

אל תמכור את הבנקאיות - מי שממשיך מרוויח!

האוצר/אגף שוק ההון

בתי־סוהר (ד׳)

ארבעים שנות אלתור

חוסר תכנון והיעדר אמצעים דנו את מערכת בתי הכלא בישראל לצפיפות איומה, שאין דוגמתה בשום מדינה מתוקנת בעולם

מאת רן כסלו

לפני כשלושה שבועות שלח הנ־גנד יוסי פולק, ראש מנהל האסיר בשירות בתי הסוהר, מברק למשטרה, לשב"כ ולגורמים אחרים, בו הודיע כי עד להודעה חדשה, לא יקבלו בתי־כלא אסירים נוספים. הסיבה: ביום בו נפגשתי עמו, לפני כשבועיים, היה מספר האסירים הכלואים בכל מתקני שב"ס 8843 איש. היה זה אמנם מספר נמוך ב־37 איש מכושר הקליטה המירבי של בתי הכלא (8880 לפי ספר התקציב 1980), אך ההשוואה הזאת אינה מתארת את התמונה האמיתית.

באותו יום חסרים היו במעשיה, לתפוסה המלאה, כ־150 אסירים (בגלל הגבלה בקריטריונים לקבלת אסיר לבית־סוהר זה. ראה כתבות קודמות). עוד למעלה מ־100 אסירים חסרים היו במרכז־גמילה ובאגפי שיקום בבתי־כלא שונים (ושוב מאותה סיבה, כמו במעשיה). משמ־עות העניין: בבתי־כלא אחרים, בעיקר בעלי דרגה ביטחונית מירבית ובינונית, היה באותו יום עודף של כ־230 אסירים למה שניתן להחזיק בהם. "מה שניתן" ולא "מה שרצוי", כי גם בין שני מושגים אלה מבדילה תהום, במציאות הצפיפות האיומה, שהפכה לתקן באכלוס בתי־כלא בישראל, ושאין דומה לה באף ארץ מתוקנת בעולם.

לפי הנתונים שמסר לי פולק החזיק באותו יום בתאי־מעצר של המשטרה כ־400 איש, שלפי החוק חובה לכלוא אותם בבתי־כלא של שב"ס: אסירים שפוטים, או עצורים עד תום הליכים משפטיים. לא היה זה, לדברי פולק, מצב חריג, אלא מצב כרוני, ההולך ומחמיר. המצב הזה מקשה מאוד על תפקוד תקין של המ־שטרה, פוגע בזכויות האסיר או הע־צור ובחוק עצמו, אך זוהי גם עבירה על החוק מצד הרשויות המופקדים על שמירתו – המשטרה ושב"ס.

בשב"ס מודעים לכך, כמובן, אך איש לא רואה, בטווח הנראה לעין, מוצא. לפי המקובל היום בעולם ובישראל, אוכלוסיית אסירים של בית־סוהר אחד בלא צריכה לעבור על 400–450 איש, לאו־דווקא לצרכי הבטיחות של האסיר, אלא כדי להשת־לט עליו מבחינה ארגונית וביטחונית. זאת אומרת, כדי לפתור רק בעיה אחת – לקלוט את כל אלה שהחוק מחייב להעבירם ממתקני המשטרה לבתי־כלא של שירות בתי הסוהר – דרוש לשב"ס, מהיום למחר, עוד בית־כלא שלם אחר.

כל זה מבלי לשפר עדיין במשהו את המצב השורר בבתי הכלא עצמם.

★ ★ ★

מדינת ישראל ירשה את שירות בתי הסוהר שלה משלטונות המנדט, גם מבחינה ארגונית (הפרדה מוחלטת בין שב"ס והמשטרה), וגם את רוב המתקנים שלה. לפני קום המדינה היו כלואים בשטחי ארץ־ישראל כ־2000 אסירים, רובם ערבים, ובתוכם כ־300 אסירי מחתרות יהודיים וכ־50 יהודים אחרים, אסירים פליליים. לצורך זה קיימים היו שני בתי־סוהר מרכזיים, בעכו ובירושלים, ועוד כמה משניים בחיפה, יפו, שכם, טול־כרם ובית־לחם (לנשים).

עם קום המדינה עבר חלק מבתי הכלא לשטח ירדן, ואחרים היו במצב שהמדינה החדשה לא היתה מוכנה להמשיך ולהשתמש בהם. לא היה גם צורך בכך: הממשלה הזמנית הכריזה על חנינה כללית, להוציא שפוטים על רצח, ובכל מדינת ישראל נשארו, בתחילת 1949, 15 אסירים. בית המ־עצר ביפו, והמשך מתקן משטרת הפו"שים בתל־מונד, שהפך לצורך זה לבית־סוהר, וחמישה סוהרים – הספיקו.

במבט לאחור זה נראה כמו ימות המשיח. אלא שהמשיח לא בא, ול־עומתו הגיעו ארצה גלי עליות, ועמם גם גלי פשע, שהמדינה הצעירה לא היתה ערוכה לקראתם. זמן קצר אחרי סגירתו נפתח מחדש בית הסוהר ביפו, ואחריו – רמלה, שטה ודמון, כולם בתי־כלא מאולתרים – שניים בבנייני "טאגארט" של המשטרה המנדטורית ודמון במחסני טבק ערביים – כולם רחוקים שנות־אור מהאידיאל של בתי־כלא חדישים. ב־1965 הגיע מספר האסירים במתקנים אלה ל־1435, וערב מלחמת ששת הימים – לכ־1600.

גם בתחום הזה, כמו בתחומי־חיים אחרים, הביאה מלחמת 1967 למהפך. בשטחים נוספו בתי־כלא חדשים, אך בעיקר נוספו האסירים. הממשלה הכריזה על חנינה חדשה, אך זו היתה תרופה לטווח קצר. רוב האסירים ששוחררו בחנינה חזרו לבתי הכלא תוך חצי שנה בלבד. בסוף 1968 היה מספר האסירים בבתי הכלא 3300, ותוך שנה אחת קפץ ל־4866. מאז, עם תנודות מסוימות, נמשכת עלייה מתמדת: 5837 ב־1976, 6740 ב־1984 וכ־9000 כיום.

אם בשנות קום המדינה הראשו־נות היו אלתורים מבחינת בתי־כלא חדשים מובנים מאליהם, במשך הזמן הם נעשו מובנים פחות ופחות. האל־תורים אמנם נמשכו; על כך אפשר ללמוד לא רק מהמצב בשטח, אלא גם בדו"ח מבקר המדינה שעסק בפיתוח בתי הסוהר כבר ב־1985. "עד 1978 לא היתה תכנית־אב כוללת למערכת בתי הסוהר בישראל", ציין הדו"ח. "ההיערכות של שירות בתי הסוהר היתה למתן פתרונות מאולתרים בלבד".

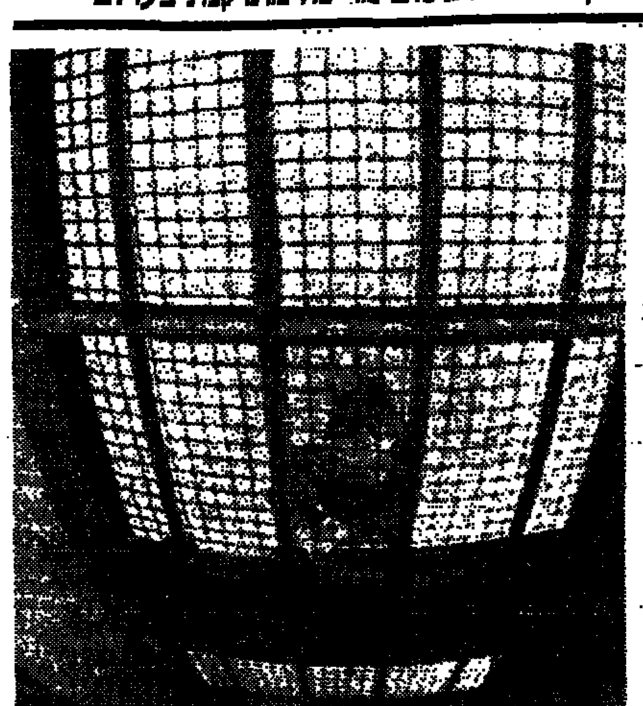

שטח ממוצע לאסיר: 2.3 מ"ר

תצלום אהוד יונאי

אלא שגם אחרי 1978 לא השתנו הדברים לטובה. לפי תכנית־האב אמורים היו לקום בארץ ששה בתי־כלא חדשים, אלא, כמובן, שלא נמצאו תקציבים לביצוע התכנית. בעצם, כלא באר־שבע הוא הפלילי היחידי שנבנה בארץ מאז קום המדי־נה. הוא תוכנן עוד ב־1966, השלב הראשון בבנייתו הסתיים ב־1969, ועבודות הבנייה הסתיימו רק כעבור עשר שנים מאוחר יותר (נפחא ליד מצפה־רמון וג'ניד בשכם הוקמו לאסירים ביטחוניים בלבד). כל יתר בתי הכלא הם פרי אלתורים, האמו־רים לענות על הצורך המיידי בכליאת אסירים נוספים.

כדוגמה לאלתור, ואף לבזבוז כספי הנובע ממנו, מביא המבקר את כלא כפר־יונה. "ב־15 השנים האחרונות הוא עבר פעמים אחדות שינויי ייעוד וארגון. עד סוף שנות ה־60 החזיק בו נשים, ואחר־כך מתבגרים; באמצע שנות השבעים שימש להחזקת עצו־רים עד גמר הליכים; בסוף שנות השבעים רוכזו בו אסירים לרגל שי־פוצים ולא היה מאוכלס במשך תקו־פה של למעלה משנתיים. באותה תקופה שינתה נציבות שירות בתי הסוהר פעמים אחדות את החלטותיה בדבר סוג האסירים שישוכנו בו: אסירים קשים ומנהיגים ומסיתים שיוחזקו מכל בתי הסוהר, או אסירים רגילים מכל הסוגים באגפים נפרדים בעלי סיווג ביטחוני שונה. אחר־כך הוחליט שישוכנו בו בעיקר עצורים וכן מספר מסוים של שפוטים. כזאת היתה אוכלוסייתו באמצע 1984".

את כלכלת האלתור אפשר להמ־שיך גם אחרי שהמבקר סיים את בי־קורתו. בכוח הנסיבות אוכלס שוב בית הכלא במתבגרים. לאחר שאלה פונו יועד כפר־יונה, בשמו החדש "אשמורת", לאסירים שפוטים לר־אשונה ושאינם נגועים בסמים. גם הייעוד הזה, בלחץ התפוצצות האוכ־לוסין בבתי הכלא, הולך ומאבד את תוקפו.

"לדעת הביקורת הגידול במספר האסירים, עקרונית, ניתן היה לחזותו, ואילו הועמדו לרשות שב"ס בעוד מועד המשאבים הנחוצים, לא היתה מחריפה כל־כך בעיית הצפיפות", נאמר בדו"ח המבקר.

★ ★ ★

הדברים נאמרו בדו"ח שנתי של מבקר המדינה ל־1985, כאמור, והביקורת הסתיימה שנה לפני כן. בדו"ח נאמר כי שטח המגורים הממו־צע לאסיר בבתי־כלא ישראליים הוא 3 מ"ר, לעומת 5 מ"ר שנקבעו במוס־דות הקהילייה האירופית ובארה"ב כ"שטח המזערי הדרוש לאסיר". "מב־חינה זו המצב בארץ חמור עוד יותר, כי לא רק שטח המגורים לאסיר הוא מצומצם מאוד, אלא גם השטחים הצי־בוריים – חדר־אוכל, חצרות־טיולים, מועדונים, שטחי תעסוקה – אם בכלל יש כאלה, הם מצומצמים", כלשון מבקר המדינה לפני כארבע שנים.

מאז השתנו הדברים, אך לאו דווקא לטובה. לפי הערכה של ראשי שב"ס השטח לאסיר ברוב בתי הכלא בארץ אינו עולה על 2.3 מ"ר, וזהו שטח של אגפים, כולל פרוזדורים, חדרי סוהרים וכו', ולא שטח התאים בלבד. ברוב בתי הכלא הביטחוניים השטח לאסיר קטן עוד יותר: 1.5–1.7 מ"ר, ולפעמים גם 1.3 מ"ר, אך קיי־מים אגפים גם בבתי הכלא הפליליים שבהם המצב אינו טוב יותר.

רק מקצת מהתאים בבתי הכלא בישראל מיועדים לשני אסירים. לרוב חיים בתא אחד ששה ועד עשרים אסירים. המצב יוצר מתח חברתי עצום, התפרצויות אלימות הן מעשה של יום־יום, דקירה, אונס הו־מוסקסואלי או אף רצח הם חלק מהתוך הרגיל. תחזוקת התאים בתנאי צפיפות כאלה היא משימה בלתי־אפ־שרית, צואה ולכלוך שולטים בכל.

כדוגמה אפשר לקחת דווקא את כלא באר־שבע – הכלא הראשון שנבנה כולו במדינת ישראל. גם לו הקדיש מבקר המדינה קטע מהדו"ח השנתי: דו"ח מס' 30 משנת 1980. הוא כתב אז בהרחבה על שני מפגעים חמורים שנתגלו בתום הבנייה, במער־כת הביוב והמים. צינורות הביוב היו צריכים לשחות בתוך מהנדרש, ומכאן סתימות־ביוב בלתי־פוסקות שנתגלו כבר בהתחלה. צנרת המים היתה באי־כות ירודה, וסבלה מפיצוצים ומקורו־זיה מתקדמת מיד לאחר שהאסירים הראשונים הוכנסו לתאים.

כל זה קיים גם היום. סתימות־ביוב ופיצוץ בצינורות־מים הם דבר של יום־יום בכלא באר־שבע. לא צריך דמיון מפותח כדי לתאר איך שני המפגעים האלה לבדם משפיעים על החיים בבית הכלא, הממוקם באזור החם של הנגב.

אלא שהמפגעים האלה הם רק חלק מבעיה, ואולי אף לא החלק החשוב. כבר אז כתב המבקר על צפי־פות עצומה בבית הכלא החדש, שנבנה עבור 450 אסירים ואוכלס בכ־900, בשני חלקים נפרדים, של אסירים ביטחוניים ופליליים. מאז פונו האסירים הביטחוניים מבאר־שבע, אך לבית הכלא לא באה הרווחה. גם היום הוא מחולק לשני חלקים: בית־סוהר ובית־מעצר. בשני־הם ביחד כלואים כ־1100 איש – כ־700 בבית הסוהר וכ־400 בבית המעצר.

לדברי יעקב עמנואל, מנהל כלא באר־שבע, השטח הממוצע לאסיר שם הוא 1.7 מ"ר. באגפים קשים – 1.5 מ"ר לאסיר.

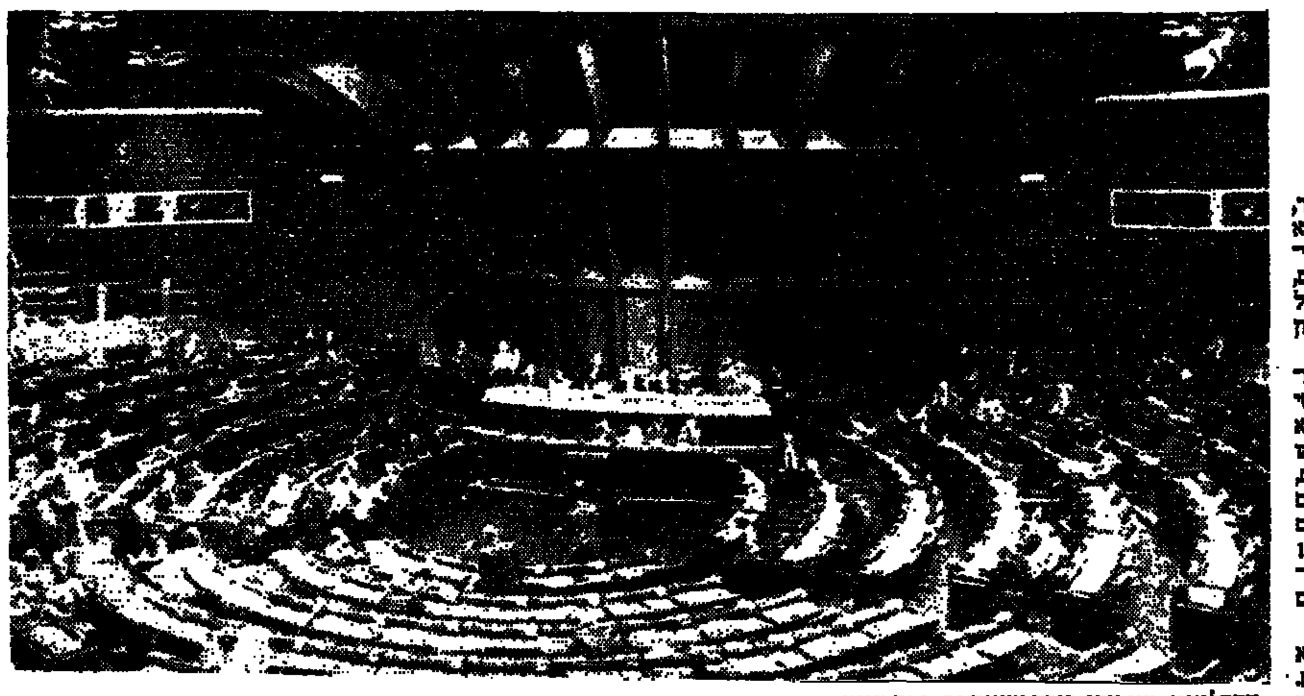

הפרלמנט האירופי. זירה שאוהבת התפרצויות דרמטיות

תצלום איפי

מצפונו של סוציאליסט גרמני

רודי ארנדט, שלא נודע באהבתו לישראל, החליט לאזן את הביזיון שבהזמנת ערפאת לשטרסבורג, וסחף את הפרלמנט האירופי לאשרור הסכמי הסחר עם ירושלים

מאת דניאל דגן

בריסל

ממש מענג היה לראות את רודי ארנדט המערב־גרמני סובל מיסורי מצפון, וקורא לחבריו לסיעה הסוצי־אליסטית בפרלמנט האירופי להצביע בעד אשרור הסכמי הסחר בין השוק המשותף לבין ישראל. במידה רבה בשל הקריאה הזאת, הלחץ הפוליטי שהיא ייצגה, אושררו סוף־סוף הסכמי הסחר, ונסתיים פרק מכאיב של הפעלת צעדי־עונשין כלכליים נגד ירושלים.

רודי ארנדט, כך נדמה היה השב־בוע, "נפל על השכל". לפתע פתאום הוא גילה כי הענשת מגדלי הפרחים והירקות היהודים בישראל איננה מועילה בהכרח לעניין הסוציאליסטי. להפך, היא מעודדת קיצוניות, מחזקת את הגורמים הלאומניים, ועלולה, חס וחלילה, לסלול את הדרך לניצחון של הליכוד בבחירות הצפויות בארץ.

רק לפני שבועות אחדים, בשטר־סבורג, ניתן היה לפגוש רודי ארנדט שונה לחלוטין. פוליטיקאי קשוח, חסר מצפון, שניסה להגן בחום על עמדותיו, והסתבך עקב כך בביזיון פומבי.

בשטרסבורג שאל עיתונאי אנגלי את מנהיג אש"ף יאסר ערפאת, אם יהיה מוכן להכיר בישראל תמורת הכרה אירופית במדינה פלשתינאית. במקום להניח לערפאת עצמו להיחל־ץ מן המלכודת הלא נעימה, ולהס־תבך שוב בנוסחאות לולייניות, מיהר רודי ארנדט להתערב. ברוגז גלוי הוא נזף במי שהציג את השאלה, ואמר בעזות־פנים: "מתי תפסיקו סוף־סוף להעלות את הנקודה הזאת שוב ושוב".

רודי והצבעוני

רודי ארנדט היה נתון בלחץ. הוא חש את עצמו נאלץ להצדיק הזמנה למנהיג שגוי במתכונת־שלא היה מוכן להסתלק מדרך הטרור, או לרמוז על הכרה בעם יהודי בעל זכו־יות לאומיות (על־פי ערפאת קיימת רק "עדה דתית" יהודית ותו לא). השיקול שהדריך את הסוציאליסט המערב־גרמני: צריך למנוע, ובכל מחיר, שיתעורר הרושם כאילו הזמינו את מנהיג אש"ף אך ורק כדי להיכנס לחדשות הערב בטלוויזיה.

פרצופו של רודי ארנדט נראה סוף־סוף על האקרן. איזה הישג! אבל יושב־ראש הסיעה הסוציאליסטית בפרלמנט האירופי נאלץ לשלם מחיר כבד. הוא הטיח עלבונות בעיתונאים, והם מצדם השיבו מנה אחת אפיים. העיתונאי האנגלי שהותקף למעלה אמר לרודי־והצבעוני: "השאלה לא הו־פנתה אליך, אלא לערפאת. אנא הנח לו להשיב".

בהזדמנות אחרת באותו אירוע אומלל בשטרסבורג התלונן רודי ארנדט על הטענות של הקהילה היה־ודית בעיר, כי ההזמנה ליושב־ראש אש"ף באה דווקא כאשר חל ראש השנה. הסוציאליסט הגרמני התבטא בצורה לא ברורה, מבולבלת – עדות לחוסר הנוחות שהיה נתון בה. עיתו־נאים התרשמו כי הוא תוקף את היהו־דים על כך שהם חוגגים את ראש השנה במשך יומיים תמימים. "ממש מצחיק להגיד שכיוונו את ההזמנה דווקא לתאריך הזה", התרעם רודי ארנדט, "ובכלל", הוא הוסיף, "מתי חל ראש־השנה? אתמול? היום?"

את הנעשה אין להשיב. רודי ארנדט וחבריו הגרמנים לסיעה הסוציאליסטית יזמו את הזמנת ערפאת, וקיבלו אישור מגודש לכך שמנהיג אש"ף תומך באמנה הפלש־תינאית (ערפאת הסביר בשטרסבורג כי חיסול ישראל תואם את הלכות האו"ם, שהרי מדובר בהריסת ישות גזענית).

אבל השבוע הציק להם המצפון, והם חיפשו דרך לפצות את ישראל. הם התכנסו כאן בבריסל, החליטו להצביע פה אחד בעד אשרור ההסכמים המסחריים בין השוק המשו־תף לבין ירושלים. הפרלמנט האירופי דחה את ההסכמים פעמיים, ובכך הסב נזק כלכלי גדול לחקלאים בארץ. הד־חייה באה במידה רבה בהשפעת הסוציאליסטים הגרמנים, שביקשו "להעניש" את ישראל על מדיניותה בשטחים המוחזקים.

בניצוחו של רודי ארנדט פעלו הסוציאליסטים הגרמנים כדי לגייס כל קול לקראת ההצבעה המכריעת השבוע. הסיעה הסוציאליסטית היא הגדולה ביותר בפרלמנט של שטר־סבורג, והיה לה משקל מכריע במאמץ להשיג את הרוב המוחלט הנדרש. הרוב הזה אכן הושג, ובצורה מרשימה. 314 מחברי הבית הצביעו בעד אשרור ההסכמים, רק 25 התנגדו. 19 חברי פרלמנט החליטו להימנע.

ה"ירוקים" עוינים בתמיד

רודי ארנדט הצליח אפוא במשימה הקשה שנטל על עצמו, לפצות את עצמו ואת ישראל על הנזק שנגרם בהזמנה לערפאת. חלק מן הסוצי־אליסטים, למשל האנגלים, אינם חושבים כלל במונחים הגרמניים השונים של ייסורי־מצפון. מנהיגם בסיעה, בארי סיל מבריטניה, גלהב מן האפשרות להעניש את ישראל שוב, ומתגאה בכך שהוא קרא את האמנה הפלשתינאית. סיל מאמין כי בידי הפרלמנט יש נשק טוב כדי לאלץ את ירושלים לשנות את מדיניותה, וכי את הנשק הזה אין לשמוט מן היד דווקא עכשיו.

נאמן לעמדה הזאת הרים סיל את ידו נגד אשרור ההסכמים עם ישראל. בכך הוא מצא את עצמו במיעוט קטן, יחד עם קומץ שמאלנים של הלייבור, הנחשבים ל"עושי צרות" מקצועיים גם בעיני מנהיג המפלגה ניל קינוק, וכמובן גם יחד עם ה"ירוקים", שהב־ליטו השבוע שוב את עוינותם הבסי־סית כלפי ישראל (בשבילם אין חישוב קטנוני של "חיזוק המתונים", מפני שלדעתם המצב טוב יותר ככל שיהיה גרוע יותר. כמה נחמד יהיה להכתים את ישראל כמדינה פאשיס־טית ונאצית – בהנהגתם של יצחק שמיר ואריאל שרון, אלא מהו).

אגב נאצים: את הפרלמנט האיר־ופי קשה לתאר ללא התפרצויות דרמטיות, המתחרות בוודאי באלה שלהן אנו עדים בכנסת. השבוע, במ־הלך נאום של האפיפיור, נופף ציר בריטי בכרזה שגינתה את המנהיג הקתולי במלים "אנטי נוצרי". ובעת הדיון על אשרור ההסכמים עם ישראל התפרץ איש הימין הקיצוני הצרפתי להפגן כלפי ציר קומוניסטי מארצו, והטיח בו גידופים ועלבונות. התשובה באה בצורת מהומה רבתי, שנבלעה בקריאות "נאצי, נאצי".

בהזמנה לערפאת בחודש שעבר עשה רודי ארנדט, מן הסתם, שירות חשוב למערכת הבחירות של הליכוד ("אלה החברים הסוציאליסטים שלך", יכול רוני מילוא להטיח בשמעון פרס). במאמץ המוצלח לגייס רוב למען ההסכמים המסחריים הוא עשוי לסייע למערך בשיקום התדמית הפגועה של "הסולידריות הסוצי־אליסטית הבינלאומית". ביומים אח־רים של שתדלנות פעילה למען ישראל חיפש ארנדט את שביל הזהב בין השאפתנות האישית של מנהיג סוציאליסטי (הופעה בטלוויזיה לצד ערפאת) לבין הצורך הכמוס מאליו לסייע לקרבנות השואה הנאציים (משימה לאומית חשובה מאז היטלר).

כך פעל המצפון של סוציאליסט גרמני ב־1988.

חד"ש מחפשת הכרה

לגיטימציה היא שם המשחק בתשדירים של חד"ש, שסופם אולי קואליציה אפשרית. מי שעושים אותם, כבר השתכנעו. בשבילם זו האלטרנטיבה לרצ. גם לרביב יצחקי, שחיבר את "דד אלינו אוירון"

מאת לילי גלילי

בבית ישן ומתקלף ברחוב רש"י בתל אביב מתבצעת בחודש האחרון מדי יום פעילות משולבת יוצאת־דופן. במשרדי חברת ההפקה "ירקוך" מתבננים ומבצעים את תשדירי הב־חירות של חד"ש. לא היה זה בכך, כמובן, שום דבר יוצא דופן, אילולא המוצר המוגמר עצמו, שאינו דומה לשום דבר הנראה על מרקעינו המופקעים לטובת התעמולה. ההבדל אינו מתמצה בשוני החזותי בלבד, או בטון המינורי הבולט על רקע ים המעלל־לים האקרובטיקה, אם כי גם באלו נעוץ ההבדל.

עיצמו לרגע את העיניים, תנסו להיזכר: צעיר חובק תינוק בזרועותיו, מחלק עמו את חוויות שירות המי־לואים בשטחים; ילד ערבי מספר סי־פור פשוט של מעצר, בשל השער כי צבע את העפיפון שלו בצבעי דגל פלשתין; אם ערביה מבכה את מותו של בנה מכדור תועה. מי שצפה, מן הסתם גם זוכר את התחושה המתלווה לצפייה, כמו נתח קטן מן החיים כאן ועכשיו, המבריח אותך לשכוח לרגע את אשמת אירוזר ואפילו את תכנית האלופים, ולחזור לרגע קט לשורש העניין.

ספק, אולי, אם יזכור הצופה למי בדיוק שייכים תשדירים אלו. סקר קטן ומקרי לחלוטין מעלה כי אכן, לא כולם יודעים לומר כי אלו התשדירים של חד"ש. באישור אפשר אבסורדי יכלו אלו להיות גם התשדירים של ר"צ, של המערך, ואפילו של הליכוד והתחיה. תלוי מה קוראים בהם, שהרי אין הם אלא תשדירים של תגר עדינה־תאנה. איש לא היה מתפלא אם בתום ההקרנה היתה מופיעה שיקו־פית של "שלום עכשיו" למשל, או "די לכיבוש". לו היתה לוהר המנהל של רשות השידור שליטה גם על תש־דירי הבחירות, היו אלו, מן הסתם, הראשונים להיפסל.

המפגש עם קבוצת העושים של התשדירים הללו מסביר את התוצאה, ומחזק את התחושה. אחד־אחד, יכלו הם עצמם לעלות על המרקע ולספר את הסיפור האישי שלהם. כל אחד, תשדיר בפני עצמו.

רביב יצחקי (31), הקופירייטר של תשדירי חד"ש. בעבודתו, נטוע בלב הממסד עצמו. קופירייטר בחברת הפ־רסום "אריאלי", ואחראי על הפקת סרטונים ותשדירי־שירות. בשעות הפנאי, פעיל ותיק של תנועות המחאה "יש גבול" ו"די לכיבוש". הידוד המקצועי שלו כולל גם זכו־יות שמורות על השיר "דד אלינו אוירון", שליווה את מלחמת לבנון: "דד אלינו אוירון, קח אותנו ללבנון, נילחם בשביל שרון, ונחזור בתוך ארון". לתשדירים של חד"ש (לה לא הצביע מעולם) הגיע דרך היכרות אישית עם מרעמית התנועה, תמר גו־זנסקי, שהציעה לו לעבוד בבחירות. עובד שם בהתנדבות, בלי שכר. הפי־תוי העיקרי היה היכולת "להמשיך את כל מה שעשיתי בתנועות המחאה, בבלוא העצבה של בחירות". התינו־קת שלו, היא שהיתה חבוקה בזרוע־תיו של המילואימניק בתשדיר הראשון.

שחר סגל, שחקן ובמאי, הוא הבמאי של התשדירים. בן 24, מוכר בעיקר מתפקידו כמרגו הצלם מן הסדרה של "בלה לחופש הגדול", ממשיך בתשדירים את האמירה של הסרט, פונה לאלו מה"בלה לחופש הגדול" שגדלו בינתיים, ויש להם כבר שלושה ילדים. לשחר אין עדיין ילדים, אבל יש לו אח שמשרת בצה"ל, בטול־כרם. חלק מן ההגדרות, מקורן באח ההוא. בעבר לא הצביע חד"ש. עכשיו, זו הצבעה שהוא שוקל בחיוב.

צוות ההפקה צופה בתשדיר "ילד עם עפיפון". מימין: ינקל גולדהזר, שחר סגל, תמר גוז'נסקי, רונן אקרמן ורביב יצחקי

(צילום: עדי קרן)

ינקל גולדהזר (38), מפיק ובמאי. בעברו המקצועי סרטים כמו "טראנ־זיט" של דני וולמן, "אבא גנוב" ו"מתחת לאף", ועשרות סרטי פרסומת ותשדירי־שירות, שזכו בפר־סים בארץ ובעולם, ביניהם תשדיר השירות של "בזק", "צלצל רחוק, תרגיש קרוב". ב־84' היה מבמאי התשדירים של המערך, למרות שזהו עסק מתום, והודה על הסף הצעות שהופנו אליו מן הימין במערכת הב־חירות הנוכחית. בלילות, הוא מספר, היה עושה לעצמו משחקי סימולציה על הסכומים להם יסרב, הנעצר ב־100 אלף דולר. אז הגיעה ההצעה מחד"ש, וזולה בהרבה. ההצעה לא היתה פשוטה בשבילו. ההגדרה של "ציונים–לא־ציו־ניים" סיבכה אותו לא מעט עם עצמו. התרופה הסופית נפלה רק לאחר ששמעון אחלאי (מנהל הפקה) הבטיח לו שאם יישבר, יקח על עצמו את מלוא הפרויקט. בינתיים נסחף בעני־ין, ועומד להצביע חד"ש לראשונה בחייו.

שמעון אחלאי, מנהל ההפקה, הוא היחיד שהחליט להצביע חד"ש עוד לפני שהחלה מעורבותו בהכנת התש־דירים. עד אז היה "מעורב מן הצד", כלשונו, בתנועות מחאה.

רונן אקרמן, מפיק, היחיד בחבורה שהיו לו בעיות קשות סביב הצטר־פותו לצוות של חד"ש. הפעילו עליו לחץ משפחתי כבד: אמרו לו שזה יזיק לו, שאף אחד לא ירצה עוד לעבוד אתו. גם "עוכר ישראל" כינו אותו. בעיצומו של התהליך, פסקו כבר הת־גובות השליליות. אקרמן מרוצה, בעיקר מן התוצר המקצועי, בעל הייחוד.

בשבוע השני לתשדירים, שורות בחדר הגדול של חברת "ירקוך" אווירה של תנועת־מחאה במפגש־הב־רים. מישהו נכנס ומספר שאיב מנגאס, עם נחיתתו, קרא לישראלים לדבר עם הפלשתינאים. "למה באמת לא מדברים אתם", שואל מישהו בנימה מבודחת, ושחר סגל עונה: "זה רק בגלל שהם לא מבינים יידיש. פשוט אי־אפשר לדבר אתם". כשהם מספרים על הפגישות הראשונות בבתי הקפה השונים עם ראש מטה ההסברה של חד"ש, תמר גוז'נסקי, שגייסה אותם לעבודה, הם צוחקים בינם לבין עצמם: "הקומוניסטים האלה, מתרוצצים מבית־קפה לבית־קפה". למען האמת, ספק גדול אם מישהו מן הנוכחים, גם אלו העומדים להצביע חד"ש, יודע לומר על ה"קו־מוניסטים" הרבה יותר מזה. אין טעם לרדת עמם לחקר ההבדלים בין הפלג הפרוגרסיבי לפלג המאואיסטי, ויש להניח שגם הרפתקאות הרעיונות של גורבצ'וב אינן הצד החזק שלהם.

מבחינתם, אישית ומקצועית, חד"ש אינה אלא מסר אחד בלבד: "שתי מדינות, לשני עמים". נקודה. כל השאר לא מעניין ולא רלבנטי בשלב הזה. מה שמעניין עוד יותר הוא שחד"ש מאפשרת להם לתרגם את המסר ברוח של תנועות־המחאה, שאפילו אין בה יומרה רבה להעביר אלפי בוחרים יהודים לחד"ש. מראש כמו הסכימה המפלגה־המממנת לוו־תר על המרכיבים האחרים, ולהסתפק בגישה של "בואו נפרסם את הרעיון הזה", שכולו רק נגד הכיבוש.

רביב יצחקי, כפרסומאי, מוצא לכך צידוק מקצועי: "זו גישה מאוד נבונה למפלגה קטנה, להתרכז בפר־סום רעיון, ולא בפירסום מפלגה. ב־300 הדקות העומדות לרשות כל אחת מן המפלגות הגדולות, אפשר הרי לסכור כל דבר, לכל אחד. לנו יש בסך־הכל 20 דקות בטלוויזיה בעב־רית. אין לי סיכוי אצל מצביע ליכוד מסורתי, אבל יש לי סיכוי מסוים אצל "שמאלץ יהודי", ברמת השכלה די גבו־הה. מעבר לתחושות הבטן, אנו מנסים להגדיר עבור אנשים אלה מה היא הבעיה המרכזית שעל הפרק, והיא, ללא ספק, הכיבוש".

פוזה של עו"ד

הקטע הזה הוא תשדיר שירות מוזמן על ידי איש הפרסום רביב יצחקי. וזה מה שביקש לומר לקר הילות עסיות: "הפרסומאים מב־סים כל הזמן לצאת מהתדמית של הזונות. אני עצמי פרסומאי, ואין לי כל בעיה לנסות לגרום לכך שאדם יקנה במבה במקום ביסלי, או יטוס בחברת תעופה זו או אחרת. בפוליטיקה, זה נראה לי מעשה מגונה. כמה מחברי הכנ־סת תופסים בבחירות פוזה מקצו־עית של עורך דין, המחויב להגן על כל פושע, ומוכנים להשכיר את שירותיהם לכל דכפין. אז אל תתפלאו אחר כך, אם כותבים שאתם זונות. בואו נראה את זה כך: נניח שפרסומאי טוב מסוגל להביא למפלגה שהוא עובד בש־בילה 1000 קולות. נניח, שבשעה שהוא הולך לקלפי, ניתן בידיו 999 פתקים של התחיה, האמ־ר של מפלגת השמאל, לה הוא מצ־ביע באמת. האם היה משליך לקלפי את 999 הפתקים? זה לא. אבל זה הרי בדיוק מה שהוא עושה".

"למה לא רק"ח, בעצם?"

ובכל זאת, צריך לזכור שבחד"ש המפלגה לא יושבים סירוגים. אז "פראיירים" שסתם כך יפקיעו דקות שידור יקרות למען המוצאה בלבד. נכון, מן הסתם, שגם במפלגה פנימה מיסיבים לחות שחד"ש לא תרכיב את הממשלה הבאה, אך בכל־זאת אפשר היה לנסות – מבחינתם – להגיד יותר את יהודה של חד"ש, את מאבקיה בכנסת, את פתרונותיה הפנימיים, את תפיסותיה הכלכליות. במקום כל אלו, משקיעה חד"ש את מרצה ואת זמנה בבנייה מינורית לצי־בור הבוגרים ההגוי, שלא עליו תהיה תפארתה האלקטוראלית.

שם המשחק הוא לגיטימציה. לאחר שבוע וחצי של תשדירים, אין עוד ספק כי חד"ש מכוונת כאן להשג קצה לטווח ארוך יותר, ומנסה לבנות לעצמה, בהצלחה לא מבוטלת, אווירה והקשר לגיטימיים. מעטים בי־שראל יכולים להזדהות היום עם המסר הקומוניסטי המלא של רק"ח; רבים יכולים להזדהות עם המוצאה הזו שלה, נגד הכיבוש, עד כדי מחשבה "למה לא רק"ח, בעצם?" סקר עמדות כלפי המפלגה, שנערך קודם לבחי־רות, תמך בגישה זו. הסקר, שנערך בקרב מצביעי השמאל, גילה, בין השאר, שחד"ש מחכבת על גבה את מטען הרגשות השלילי כלפי ברה"מ, אך אינה נהנית מן השינוי החיובי בעמ־דות כלפי ברה"מ של גורבצ'וב. "קו־מוניסט" נותרה מלת־גנאי שמש־מיעים אותה בהסתגנות, ולכן גם נותרה מחוץ לתשדירים. האינתי־פאדה של התשדירים של אמנון רובינשטיין, יכולה להיות עקומה מרים ערבי. אותו לא יכנה איש עוכר ישראל. האינתיפאדה של חד"ש, מובאת מזווית שונה, יהודית־ישר־אלית עד למאוד.

נושא הלגיטימציה עובר לא רק במסר המילולי, השוזר תמיד על היבט יהודי־ישראלי, אלא גם בסגנון. תשדירים יפים, אנשים יפים, מדברים בשפה שלך. למה, למשל, לא תביא אותם בחשבון כפארטנר אפשרי לקו־אליציה? אופיים של התשדירים בא, בין השאר, לסייע במפגיע באווירה הציבורית סביב נושא זה של קו־אליציה עתידית.

כל זה, אגב, אינו מושג בקל, כפי שלמדו עושי התשדירים במהרה. גם אם הם עצמם לא נתקלו בתגובות עוינות, הרי שבכל־זאת התקשו מאוד לגייס "אנשים אמיתיים" לככב בתש־דירים. קשה להאמין אמנם ש־300 שקל (תעריף מינימום של איגוד שח־קני לשחקנים) הם שפיתו את השח־קן נתן מקרבתן לגלם את דמותו של "המילואימניק" בתשדיר, או את השח־קנית ליאור חשין לגלם את חברתו הכלוכרינית של החייל הכותב מן השטחים. אך עדיין עובדה היא שאנשים "סתם", המזדהים עם חד"ש ותומכים בה, סירבו להיחשף בתשדירים. המצוד האימה עובדים עדיין. גם על יהודים, וגם על פלשתינאים החוששים מגירוש או מנקמות. אחרות, וגם על חד"ש עצמה, שיש לה מערכת שיקולים מכוח זיקות פוליטיות לארגונים שו־נים, המכתיבה גם היא מי למרקע – ומי לגניזה. לא בכדי תבגב מגילת העצמאות גם באחד התשדירים הבאים של חד"ש. הפעם, כמובן, יבלט חלקו של מאיר וילנר בחתימה עליה. המסר הלאומי כאן ברור.

אולם מעבר לכל, מתגלה בתוך הקטן של חברת "ירקוך" תופעה פולי־טית־חברתית חדשה, שראוי לתת עליה את הדעת. בשולי השמאל, אך תוך הזירה מובהקת לסלונים הלגי־טימיים של תל־אביב, הפכה חד"ש לאלטרנטיבה לר"צ. לצורך זה, שחר, ינקל, רביב ושמעון, מצביעי ר"צ בעבר, אינם "עושי התשדירים", אלא נציגים של קבוצה חברתית־פוליטית המתפשטת לה ביזמי חדש. לא בכדי מופנים כל חצי זעמם האישי נגד ר"צ, שאמורה להיות חוד החנית, אך איננה עוד כזאת בעיניהם.

בעיות בצל השגשוג

במקביל להזדקנות עברה תל־אביב תהליך של התעוררות, אלא שהצעירים המנסים להתבסס יעזבו כעבור שנים בשל מחירי הדירות

מאת חיים הנדוורקר

כמעט מדי לילה אפשר לראות את תל־אביב חוגגת עד השעות הקטנות. הפאבים גדושים. כך ב"דיזנגוף" סמוך למשטרת דיזנגוף, ב"וליג" באבן גבירול, ב"שפשופה" הסמוך, המצליח לשרוד זה שנים אחדות, וב"אחת, שתיים, שלוש" בצפון, ב"טרמינל" סמוך לחוף הים, ב"טאבו" ליד רחוב ירמיהו. והרשימה ארוכה.

לאלה מצטרפים מוסדות התרבות דוגמת תיאטרון "הקאמרי" ותיאטרון "הבימה", התזמורת הפילהרמונית והאופרה הישראלית החדשה, הנ־מצאים בעיצומו של שגשוג בכל הקשור למספר הצופים. אירועי היום או הימים למוזה שמארגנת העירייה מושכים קהל.

רבים נמשכים לתל־אביב ומבק־שים להתגורר בה, אם באופן קבוע או זמני. התוצאה – מחירי הדירות בעיר הרקיעו בשנים האחרונות. אם רק לפני שנים אחדות עמד מחירו של חדר בצפון העיר על 25 אלף דולר, הרי עתה מגיע מחירו ל־50 אלף דולר ויותר. לפני שנתיים־שלוש ניתן היה לשכור דירה בצפון העיר ב־200–250 דולר לחודש; עתה מגיע מחיר שכירותה של אותה דירה ל־400 דולר לחודש. אלא שתופעות אלה מש־משות עטיפה נאה, שכלל אינה מב־טיחה את המשך התגיבה.

הזדקנות נוספת

על־פי השנתון הסטטיסטי של העירייה עמדה אוכלוסייתה של תל־אביב בשנת 1986 על 320 אלף נפש. היתה זו ירידה של 3000 תושבים לעומת שנת 1985. על־פי הערכות תכנית המתאר של תל־אביב יהיו בה בראשית שנות האלפיים כ־400 אלף תושבים. אולם על־פי הערכות המר־כז למחקר כלכלי וחברתי של העיר־ייה יהיו בעיר באותה העת, אם יי־משכו המגמות הנוכחיות, רק כ־270 אלף תושבים.

מהמסמך שאותו חיברה אריאלה נשר, מהמחלקה לתכנון לטווח ארוך בעירייה, עולה כי בשנים 1972–1985 איבדו האזורים ה־אטרקטיביים של תל־אביב, הכוללים את לב העיר, הצפון הישן והצפון החדש, כ־42 אלף נפש, שהם 28 אחו־זים מאוכלוסיית הבסיס שלה. בסך הכל מהווים עתה הקשישים עשרים אחוזים מהאוכלוסיה בעיר, כפול מה־שיעור הממוצע בארץ. באזורים האטרקטיביים של העיר מגיע שיעור הקשישים (בני 65 ומעלה) ל־25–36 אחוזים. בעתיד צפויה הזדקנות נוספת.

על־פי המסמך, במקביל לתופעת ההזדקנות קיים שיעור לידות נמוך, ובמשולב עם שיעורי התמותה אנו עדים לריבוי טבעי שלילי. במהלך יום־עיון על שינוי מערך חטיבות הביניים בעיר נמסרו פרטים המ־למדים כי תימשך הירידה במספר התלמידים בשנים הקרובות. בשנת הלימודים הנוכחית לומדים כ־3100 תלמידים בחטיבות הביניים, בעוד שתחזית התמ"ג מדה על 2600 תלמידים. כתוצאה מכך ייסגרו חטיבות־ביניים בעיר בשנים הקרו־בות, ובתי־ספר יאוחדו.

גם הצד הפיסי של העיר אינו מעודד. מתוך סקר שנעשה במרכז למחקר כלכלי וחברתי של העירייה מתברר כי במשך 17 השנים האחרו־נות חלה ירידה של 17,472 דירות בתל־אביב. על כל שתי דירות שנוספו בעיר באותה תקופה, ירדה דירה אחת ממלאי בשל הריסה או בשל הפיכתה למשרד.

במקביל עברה תל־אביב התעו־ררות בשנים האחרונות. מסתבר כי התהליך של השיבה אל העיר הפוקד בעשור האחרון ערים גדולות במערב הגיע גם אליה. אם בעבר נטשו רבים את תל־אביב בגלל הרעש וההמולה וחיפשו את איכות החיים השלווה בפרברים, הרי אנו עדים לתודעתם הקושי להתגורר הרחק ממרכז הבילוי והקניות. גם פקקי התנועה האדירים שעל אלה הבאים לעבוד בעיר לעבור מדי בוקר ואחר־הצהריים בשובם הביתה הכריעו את הכף לטובת החזרה העירה.

מאז ומתמיד היתה תל־אביב מוקד תרבותי ובידורי חשוב בארץ, אולם בשנים האחרונות הזרימה העירייה לנושאי תרבות תקציבי־ענק במוש־גים ישראליים. רק בשנה האחרונה הזרימה העירייה כ־30 מיליון ש"ח למוסדות תרבות ולאירועים. חיי הלילה של תל־אביב היו לעשירים גם במושגים בין־לאומיים.

את הביקוש לדירות מצד אלה שרצו להיות את העיר התוססת לא יכול היה השוק של תל־אביב לספק. עד לפני שלוש שנים בנו בתל־אביב מעט מאוד משיקולים כלכליים של קבלנים פרטיים, וכן שרדה הבנוה בקירום הבניה־ציבורית באתרים פנו־יים בעיר. כתוצאה מכך החלו מחירי הדירות לצבור תאוצה. הביקוש המ־שיך לגדול והמחירים המשיכו לעלות.

תבניות הבנייה שאותן קידמה הביורוקרטיה העירונית נועדו בדרך כלל למגורים יוקרתיים. תושבים בפרברים כמו כפר־שמריהו, סביון וה־רצליה־פיתוח רכשו דירות בפרוי־קטים מסוג לב־דיזנגוף וגן־העיר, וגם בתי־מגורים קטנים יותר אבל יקרים לא פחות. משפחות צעירות התקשו בדרך־כלל לרכוש דירות בעיר.

בתקופה מסוימת היו עדיין מחירי הדירות הישנות בלב העיר סבירים. ואכן, צעירים באו ורכשו דירות ישנות מתוך כוונה לשפצן. כיום, בגלל הביקוש הרב, גם מחירי הדירות הללו גבוהים, ומעבר להשגתם של צעירים רבים.

מי שכבל זאת מגיע, הם צעירים רווקים המבקשים לבלות שנים אחדות בעיר. אלפי הצעירים המג־יעים לעיר לנסות ולהתבסס כלכלית, לבלות ולהתפתח, יעזבו אותה כעבור שנים אחדות בשל חוסר יכולתם לרכוש דירה. בבתי המגורים בעיר בולט הקיטוב בגילאי הדיירים – צעי־רים מאוד לצד מבוגרים מאוד. זוגות צעירים במיעוט.

הרווחה הכלכלית שפקדה את תושבי המדינה היטיבה עם תל־אביב ושינתה את פניה המסחריים. החנויות הצנועות הולכות ומשנות את פניהן. קמו מרכזי־קניות נוסח דיזנגוף־סנטר וגן־העיר. הבגדים־כולות והפכות לפס־עדיות, עד שלפעמים קשה למצוא בהן מוצרים בסיסיים כמו להם אחד – אבל להם יקר יש ויש. חנויות האו־פנה הולכות לשנות קו, במקומות שו־נים, צפון רחוב דיזנגוף למשל, אפשר לראות חנויות בעלות קו אלגנטי ועיצוב מודרני בנוסח ערים גדולות במערב.

גם הבאות והגך זכו לתשומת־לב. עשרות מסעדות "יוקרתיות" ויקרות צצו כפטריות אחר הגשם, מלוות ברעש גדול של יחסי־ציבור. לצדן קמו פאבים רבים במקומות שונים, ההומים צעירים ויוצרים תדמית של עיר הוישבת וחוגגת בלילות במשוק של לראות ולהיראות. מדי חודשים אחדים צצים "שיגעונות" חדשים. עכ־שיו זה הביליארד.

לא ודאי שזה יימשך הרבה זמן.

ניו־יורק היא המודל

בדרום תל־אביב התופעות ה מתוארות כמעט ולא מורגשות, פרט לאתרים יוצאי־דופן, כמו נמל יפו. אולם המחיר הגבוה של נכסי דלא־ניידי מעודד יזמים לפתוח מקומות בילוי דווקא שם.

בליל שבת שעברה, סמוך לחצות, הגיעו עשרות רבות של כלי־רכב מאזור צפון תל־אביב לאזור רחוב אילפלט שבדרומה תבלעו באזור המבנים. היה זה מראה יוצא־דופן, שכן אזור זה, המשמש במשך היום אזור־תעשייה, הנו שומם בשעות הלילה.

כמה צעירים החליטו לקנות מבנה תעשייתי גדול, ששימש כנגרייה ומחסנים, ולהפכו לדיסקוטק במגנון ניו־יורקי. שם בניו־יורק התרבו מאוד הדיסקוטקים ומקומות הבילוי באי־זורי־תעשייה שונים, ביניהם מוזנחים. השיקול כלכלי בעיקרו, שכן שכר הדירה במקומות המבוססים גבוה. בנוסף על כך התפתחה לה אופנה של עיצוב מינימליסטי. ההדגש והנוצץ התחלפו בהשארת העיצוב המקורי – קירות חשופים ואלמנטים תעשיי־תיים – על כנו.

זה היה הרעיון שהנחה את יובל קליין וחבריו כשהקימו את "זמן אמיתי", המוגדר על ידם כקומפלכס רב־ייעודי. על שטח של כ־1200 מ"ר יהיו דיסקוטק ואולם הופעות, קפה תיאטרון, אולם־אירועים נוסף. הקי־רות, בלוקים חשופים בלי צבע, תאורה אפלולית. היה זה אירוע הרצה, אבל דומה כי כמעט כל תל־אביב היתה שם. בליינים מקצועיים ורבים מעולם הפרסום, התקשורת וע־שיית הבידור על גוניה השונים. למפתח בחודשים הקרובים, אין ספק שזה יהיה הלוהיט התל־אביבי החדש.

פרט ליפו העתיקה, "זמן אמיתי" היא נקודת הבילוי הדרומית ביותר בעיר. אולם דומה כי בעת האחרונה יורדים עסקי הבילוי יותר ויותר דרומה. כך נפתח ברחוב הרצל הדיס־קוטק הקרוי "הרובע הדרומי", שורה של פאבים נפתחו צפונה יותר ברחוב בות סיינקין, מוא"ה, בלפור, הלל הזקן, לעתים על חשבון מקומות בצי־פון שנסגרו.

אלא שהחשש הוא כי בו־בבד עם האטרקטיביות יעלו גם מחירי הנכ־סים בדרום העיר. והתוצאה תהיה בו־רות יזמים מהשקעות במקום והקפאה בפיתוח. תופעות מסוג זה מוכרות במקומות שונים בניו־יורק, ולא רק שם. בבודרוב נחלת־בנימין, למשל, קמו כמספר עסקים, ואפילו מסעדה צרפתית אחת בשם "שבליה". בו־בבד העלו בעלי הנכסים במקום את מחי־רים, והראיות ההשקעה במקום פחתה. המצב בשטח הוא שלבד מהשקעות העירוניות בפיתוח המדרחוב אין מור־גשת תנופת פיתוח ויזמות פרטית. בשעות היום יש במקום תנועת קונים ערה לשוק הכרמל. בלילה האזור מואר היטב, אך שומם.

מכל מקום, הבעיה עלולה להי־סתיים. בחודשים האחרונים ניכרים אותותיה של האטה. בעלי מסעדות מספרים על ירידה משמעותית במספר לקוחותיהם, וגם בבתי האו־פנה העסקים אינם משגשגים. המ־עריות והבוטיקות־יוקרה פורחות עדיין, אך גם כאן מדווחים על ירידה בביקוש. בפאבים השוממים על רמת מחירים סבירה רואים עדיין פעילות ניכרת.

האמרגנים הפרטיים נוהרים היום יותר מבעבר להעלות מופעים או לייבא אותם מחו"ל. עיריית תל־אביב, שהנה האמרגן הגדול ביותר בארץ, נאלצה עקב המשבר הכספי שאליו נקלעה לצמצם את תקציביה בנושאי תרבות. מופעי הקיץ הראוו־תניים, שאפיינו יותר מכל את שנות שלטונו של שלמה להט, קוצצו כמעט לחלוטין. התבניות לפסטיבאלים עתידיים צומצמו. אפילו את הפ־דלאירוע – מסורת מחודשת – נאלצו לבטל. לקיצוץ החד השלכות על הפעילות התוססת בעיר, ובהכרח על הפעילות העסקית בה.

כל עוד נראה המצב הכלכלי כטוב יכולה העיר "להמשיך בחגיגותיה". משבר כלכלי, אם אכן יתרחש, יחזיר אותה מהר מאוד שנים אחורה אחורנית.

هكذا من الاصل

مكتز من الاحتل

פסילת כך / התחלה או סוף

תנועה של איש אחד

צבא מאמיניו של מאיר כהנא מחכה למוצא פיו: כיצד לנהוג בעקבות הדיון בבג"צ. בינתיים רוקמים החסידים תוכניות פעולה מרחיקות לכת. האם ייתכן שהאיש ייכשל בדיוק בשעה שתורתו מנצחת?

מאת עוזי בנזימן

ביום שלישי השבוע, בעת שבג"צ החל לדון בעתירת תנועת כך נגד החלטת ועדת הבחירות המרכזית לפסול את התמודדותה בבחירות לכנסת ה־12, התאספו עשרות אנשים בבית הכנסת של יוצאי לוב באור יהודה ועשו "תיקון כרת". הם הקיפו את התיבה שבע פעמים, כמו יהושע ביריחו, "כדי להפיל את חומת השנאה בתוכנו", תקעו בשופרות, התפללו ושטחו את תחינתם בפני הבורא לבטל את רוע הגזירה. הטקס היה המשך טבעי לתפילת "מי שברך" שאמרו המתפללים בשבת שעברה לרב מאיר כהנא, לנשיא בית המשפט העליון, מאיר שמגר, ולשאר עמיתיו לדין, שהיתה מלווה בבקשה "שהאל יתן להם לב רחום להיטיב עם תנועת כך למען עם ישראל והארץ המוכרחת".

הקשר הסמוי בין תנועת כך ל־אלוהים לא נולד השבוע; ראשיתו לפני 17 שנה, כאשר הרב מאיר כהנא עלה ארצה והחל את פעילותו הציבורית במאבק נגד כת העושים העבריים בדימונה ונגד פעילות מיסיונרית נוצרית. בהמשך דרכו, כאשר תיעל את האנרגיה והלהט האצורים בו אל עבר הערבים, ידע לעגן את משנתו בתורה ובהלכה היהודית. לא במקרה הרוב המכריע של צבא מאמיניו הם צעירים אדוקים, וחלק לא קטן מהם חוזרים בתשובה, הרואים בו מעין שליח האל עלי אדמות ומי שמגשים את ציוויו. כהנא עצמו אמר, ברגע של וידוי, לד"ר אהוד שפרינצק מהאוניברסיטה העברית (החוקר את התנועות הקיצוניות בארץ ועוקב אחר כהנא ותנועתו זה 15 שנה) כי ה' דמות התנ"כית שממנה הוא שואב השראה היא דוד המלך – כשהוא נלחם ביום ולומד בלילה.

מעין נביא

בעיני עצמו, מאיר כהנא הוא מעין נביא. בספריו הוא פונה לעם ישראל בנוסח: "עמי, אין לכם זמן". את מצע מפלגתו ביסס על כתבי הרמב"ם ולפי עצת רצינית קיבל את ברכתו של הרב הראשי, הרב מרדכי אליהו, לתורתו כפי שנוסחה בספרו "על האמונה והגאולה".

כאשר היקשה אהוד שפרינצק על תבונת מהלכיו הפוליטיים, השיב לו כהנא בנימה של מי שהשליחות האלוהית חוקה ממנו: "זו דרכי, כך אני מרגיש, זה מה שנכון בעיני לעשות. מה שאני עושה זו הפרשנות הנכונה ביותר של ההלכה". בספרו "שאלות לא נוחות ליהודים נינוחים" טוען כהנא שאילו מעמד הר סיני היה מתנהל עתה, היה הוא, כהנא, המפרש הנכון של משה. הוא מאמין שהיום יש להתנהג כמו בתקופת יהושע בן נון בעת שהוריש את הארץ.

מה הפלא, איפוא, שיהודה זגורי מאור יהודה אומר שכשהוא מתבונן בכהנא הוא רואה מול עיניו את דוד המלך. זגורי קבע שלפני 3300 שנה כרת עם ישראל ברית עם הקב"ה ועל פיו התחייב לקיים את תורתו. זגורי מצטט משמות כ"ג, פסוק כ' ואילך: "הנה אני שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכינותי. השמר מפניו ושמע בקולו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבו. כי אם שמע תשמע בקולו ועשית כל אשר אדבר ואיבתי את אויביך וצרתי את צורריך: כי ילך מלאכי לפניך והביאך אל האמורי והחתי והפריזי והכנעני החוי והיבוסי והכחדתיו".

זגורי מהסס אמנם לקבוע באופן נחרץ שמאיר כהנא הוא הוא המלאך שעליו מדברים הפסוקים, אבל הוא סבור שכהנא הוא שליח. יש לזגורי סימנים נוספים. בהמשך הפרק אומרת התורה "ועבדתם את ה' אלוהיכם וברך את לחמך ואת מימיך". וכאשר מבטיחה התורה: "מעט מעט אגרשנו מפניך" (את החיוי, הכנעני והחתי) יודע זגורי ש"מעט" היא נוטריקון של "מיליון ערבים טמאים". כלומר: מיליון ערבים כבר גורשו בתקופת מלחמת השיחרור ועתה הגיעה השעה למימוש ה"מעט" השני המופיע בפסוק, היינו: לגירוש עוד מיליון.

אינתיפאדה ישראלית

יש לזגורי תוכנית כיצד להוציא אל הפועל את הבטחת התורה והיא קשורה קשר הדוק לתוצאות הדיון בבג"ץ. לשאלה מה יעשו אוהדי תנועת כך באור יהודה אם תיפסל הרשימה משיב יהודה זגורי: "נהפוך אינתיפאדה של אוהדי ישראל בתוך הארץ. אנחנו נתנכל לערבים ונעשה בהם שמות. הממשלה לא תדע מאיפה זה בא. נעשה מעשים כאלה ש־140 אלף איש (זה מספר התומכים בכך, לדעת זגורי) יעדיפו להכנס לכלא". מסביבו של זגורי יושבים מספר צעירים, בהם חתנו ובנו בן ה־16, מוחאים כפיים למשמע דבריו, ומוסיפים:

בני דוויש (21): נעשה הפגנות.

שאול עמיחי (18): נמלא את כיכר מלכי ישראל.

יהודה זגורי: ערבי שזורק אבן על חייל יהודי ויורק עליו אסור לו לחיות אפילו רגע.

אורי עבודי (20): להרוג אותו.

החתן: לעשות בו לינץ'.

וכך יהודה זגורי: "אסור בלי משפט. צריך לקיים משפט צבאי ותוך 20 דקות לסיים אותו" (מחיאות כפיים).

כיצד תתנכלו לערבים? באלו אמצעים?

יהודה זגורי: שליש מצה"ל מורכב אותנו. קצינים גדולים ישתפו אתנו פעולה.

החתן: אפילו אלוף אחד.

אורי עבודי: שבוע לאחר החלטת בג"צ נגדנו תהיה כאן התקוממות של הרבה אנשים. נציק לערבים ונתנכל להם.

מדוע? מדוע להפנות את הכעס על החלטת בג"צ נגד הערבים דווקא?

הם אשמים בכל.

יהודה זגורי: נעשה פה דברים שמה שעשו בגין ושמיר לפני קום המדינה זה כאין וכאפס. היינו בצבא ואנחנו יודעים כיצד לפעול.

ד"ר אהוד שפרינצק: סיכול התקווה הגדולה, להיכנס לכנסת ה־12 בכוח ניכר, יביא לקריסתה של כך

החתן: הכוח שיש כיום לכהנא לא עמד לרשות בגין לפני קום המדינה.

[illegible] של זגורי [illegible] ועיניי. לא במקרה הוא מזכיר כל הזמן את מנחם בגין; בעיניו, כהנא הוא ממשיך דרכו של מנהיג הליכוד. גם הוא מסתמך על יד אלוהים.

בשנת 1951, כאשר מנהיגה הצעיר של תנועת החרות ביקר באור יהודה, קיבל את ברכתו של רב היישוב ומנהיגה הרוחני של יהדות לוב בארץ, הרב חמוס עגיב. הרב אמר שפעם יהיה בגין ראש הממשלה. ולפני 26 שנה הנבואה התקיימה. גם כאשר ביקר מאיר כהנא באור יהודה קיבל הרב עגיב את פניו ואמר כי בעתיד יעמוד בראש ממשלת ישראל. החתן משוכנע שהחיזוי יתגשם.

עולם המושגים המשיחי של יהודה זגורי וחבריו אינו המצאה שלהם; הוא נשאב מתורתו ומנאומיו של כהנא. מנהיג כך כתב ודיבר על מעורבות הבורא במהלך העניינים הארצי. הוא אמר שהמעשה הקובע הוא רצון האל ושגם אם הוא, כהנא, יגיע לראשות הממשלה יתרחש אסון גדול על מדינת ישראל אם העם לא יחזור בתשובה. כהנא חוזה אחרית ימים כפי שהיא מתוארת בתנ"ך: העם יזנח את התורה, האל מטיל עונש המגיע עד סף חידלון, ולבסוף – התורה בתשובה והגאולה השלמה.

לחסידיו באור יהודה וביישובים אחרים הזכיר כהנא את מנחם בגין במיטבו. כזה הוא גם בעיני עצמו. כהנא אכן ראה את עצמו כממלא מקומו של בגין. בשורשיו האידיאולוגיים והארגוניים הוא בית"ר. בהתנהגותו ובנאומיו חיקה את מנחם בגין. כאשר עלה בגין לשלטון ב־1977 כתב כהנא: "סוף־סוף יש לנו ראש ממשלה יהודי" והגדיר את המהפך הפוליטי כ"נס הנסים". כעבור שנה, כאשר נחתמו הסכמי קמפ דייוויד, גרם לו גיבורו אכזבה מרה.

מרדי רחוב

ההיסטוריון ריימון ארון איבחן, לאחר מלחמת העולם השניה, את עקרונות הטכניקה הטוטליטארית. היא נשענת על כמיהתם של מקופחים נרחים כמוכרה להיות שותפים לפעילות קיבוצית הקודשת בפניהם פתח לעליה במעמד החברתי, ועל הפגת התלהבות מלאכותית בעזרת תעמולה מסרפת. ההתלהבות, אמר ארון, מקנה לאדם אשלייה שיש לו חלק בחיי הכלל ובמסע לקראת ניצחון.

בשיטה זו נקט כהנא, ביתר שאת לאחר החתימה על הסכמי קמפ דייוויד. הוא פנה לשכבות המצוקה בארץ (בסיורים עקשניים ובלתי פוסקים בשכונות העוני ובעיירות הפיתוח) והציע להן מסגרת שיש בה הבטחה לעתיד אישי וקיבוצי טוב יותר. הוא שידרך תוכנית פעולה שהיתה מבוססת על אלימות ועל מרדי רחוב. ב־1980 פירסם את רעיון הטראנספר (בספרו "לשיכים בעיניכם") והעמידו במרכז הגותו ופעילותו. [illegible] מציאה. פשטנותו של המסר היתה נוחה לקליטה ולכן קנתה לו מהלכים. על פי מחקרים שנערכו בעיירות פיתוח ובשכונות מצוקה (ראה, למשל, מאמרו של ד"ר יואב פלד, "הארץ", 14 בספטמבר 1988) סייעה לכהנא גם התפיסה שהערבים מתחרים על מקומות עבודה עם האוכלוסיה היהודית בישובים אלה.

בפועל, אין תחרות כלכלית ממשית בין שתי האוכלוסיות, אבל זו האמונה הרווחת במגזר היהודי הפחות מפותח וממנה שאב כהנא את עיקר כוחו.

בעיקר הציע כהנא לחסידיו מסגרת הזדהות ואפיק לגיטימי לפרוק בו את תיסכוליהם ואלימותם. הוא יזם הפגנות פרועות, הקים תנועת נוער שקיימה אימונים צבאיים למחצה, נכנס לישובים הערביים והגיע בהם לעימותים ישירים עם תושביהם, והשרה אווירה של בריונות על כלל מעשיו ופעילות תנועתו. הוא הגדיר פגיעה בערבים כ"קידוש השם" והטיף לשימוש באלימות כאמצעי לביצוע רצון הבורא בעניין זה. בחירתו לכנסת ב־1984 התקבלה אצל ציבור חסידיו כאות משמיים לצדקת דרכו.

לאו דווקא ניכוס

השבוע ישבו אנשי תנועת כך ופעיליה והמתינו בדריכות להחלטת בג"צ ולמוצא פיו של מנהיגם. בינם

פולק: יש לנו היום נכסים, כלי רכב, מכשירי קשר, משרדים, אנחנו ארגון גדול. יהודים בארצות הברית עוזרים לנו. כאן לא יהיה סוון. מאמנים אותנו איך להתנהג במצבי רדיפה

לבין עצמם דנו באפשרויות תגובה שונות ומשונות. החל מרעיון הירידה למחתרת, ברוח דבריהם של יהודה זגורי וחבריו מאור יהודה, וכלה בהצעות אחרות, מתונות יותר. הדוברים הרשמיים של התנועה, כמו למשל גד סרוסמן, מדגישים כי כך תפעל במסגרת החוק.

הפגנות מנומסות בלבד?

"אנחנו אף פעם לא היינו מנומסים כל כך", הוא אומר, "אבל נעשה הכל במסגרת החוק".

נתי עוזרי (רווק, בן 18) מירושלים, מצהיר כי מזה 14 שנה שהמימסד והמשטרה אינם מאפשרים לכך להביא את דברה לעם ובכל זאת היא מצאה מסילות לציבור. הוא וחבריו מוכנים לשבת בכלא למען רעיונותיו של כהנא. חברו, אבי מרחי מהקסמנים (רווק בן 26) מספר כי חברים בתנועה אומרים שאם נחסמה בפניה הדרך הדמוקרטית הם יפעלו בדרך אחרת.

אוהד אחר, טירן פולק (22, נשוי ואב לשניים) מודיע כי זו אינה מדינת משטרה [illegible] בכך. חברי התנועה מסוגלים, לדבריו, להעלאת נושאים על סדר היום הציבורי וכך יעשו גם בעקבות החלטה של בג"צ המשלת את התנועה. "יש לנו היום נכסים, כלי רכב, מכשירי קשר, משרדים, אנחנו ארגון גדול. יהודים בארצות הברית עוזרים לנו", אומר פולק. "כאן לא יהיה סוון. מאמנים אותנו איך להתנהג במצבי רדיפה. אין שלום לרשעים. הם לא ישבו בשקט אחרי מה שהם עושים לנו".

דחייה ונטישה

חברים אחרים בכך מספרים על רעיונות והצעות להתנפל לאסיפות בחירות של הליכוד והמערך ולפוצץ אותן. סמי ביטון (בן 29) מבית שמש, המצהיר אף הוא כי כך לא תפעל נגד החוק, מוסיף עם זאת: "אני מקווה שהחלטה למנוע בעדנו מלהתמודד בבחירות לא תוביל למלחמת אחים. אם רק"ח ורמתקדמת משתתפות בבחירות ואנחנו לא – זה כואב. יש יצרים שנדלקים פתאום וזה קורה. וכשזה בא בקבוצה אני מאמין שיהיה ברדק, ואם הרב (כהנא) יעודד זאת, אז יהיה ממש שמח".

לא יהיה שמח, סבור ד"ר אהוד שפרינצק. הוא מעריך שכהנא יימנע מלהורות לחסידיו להצביע עבור מפלגה אחרת (בבית שמש, ובמקומות ריכוז אחרים של אוהדי כך, מבחינים בבירור בפעילות נמרצת של מולדת). אם אכן יאשר בג"צ את החלטת ועדת הבחירות המרכזית יבוא הקץ על כך. כהנא אגוצנטרי מדי מכדי לחלוק את כוחו הפוליטי עם גורם אחר. מסיבה זו, פלט מהמעגל הקרוב אליו אנשים כמו יואל לרנר, אלי אריד ויוסי דיין שייצגו שיכבה חברתית שונה מזו שעליה נמנים רוב אנשי כך. אילו היה כהנא מקבל את דעתם, סבור שפרינצק, קרוב לוודאי שלא היה נקלע למצוקה הפוליטית הקשה שבה מצא את עצמו השבוע. שלושה אלה הציעו לכהנא קו פעולה אחר, מתון יותר, שנועד לרכך את האופי הבריוני של התנועה בלי לפגוע בהשקפותיה. כהנא דחה אותם והם פרשו. שפרינצק מבטל גם את ההצהרות על ירידת כך למחתרת. אין לתנועה תשתית אירגונית של ממש וכל כולה מבוססת על איש אחד ומקודשת בו ובמוצא פיו.

אותו מבט

על הבריה של כך לא נמנות דמויות בעלות כושר ביצוע מסוגם של אסירי המחתרת היהודית ואין בה אנשים בעלי מטען רעיוני ברמתם של חברי גוש אמונים. להצהרות גד סרוסמן וחבריו על פעילות חתרנית מחתרתית בנוסח "שלום עכשיו" ו"גוש אמונים" אין איפוא כיסוי.

סיכולה של התקווה הגדולה, להיכנס לכנסת הי"ב בכוח ניכר, יביא לקריסתה של כך, מעריך אהוד שפרינצק.

וכך מסתבר, כמו במקרים קודמים ובמקומות אחרים, כי אדם שהוליד תנועה מיניה וביה בעת הולדתה את ציפי מתה, משום שאישיותו לא היתה מסוגלת לערוך את האבחנות הנכונות. כהנא צדק בתחזיותיו. לפני 15 שנה ניבא בספרו הראשון "האתגר" את האינתיפאדה והעריך כי [illegible] בלבד) אנשי מולדת, התחיה וחלק מהנהגת [illegible] לאמרותיהם של חברי מרכז חרות. לכאורה, היה עליו לקצור עתה את היבול הפוליטי שטמן וטיפח במרוצת 17 שנות פעילותו בארץ. אלא שאר פין בעקביו.

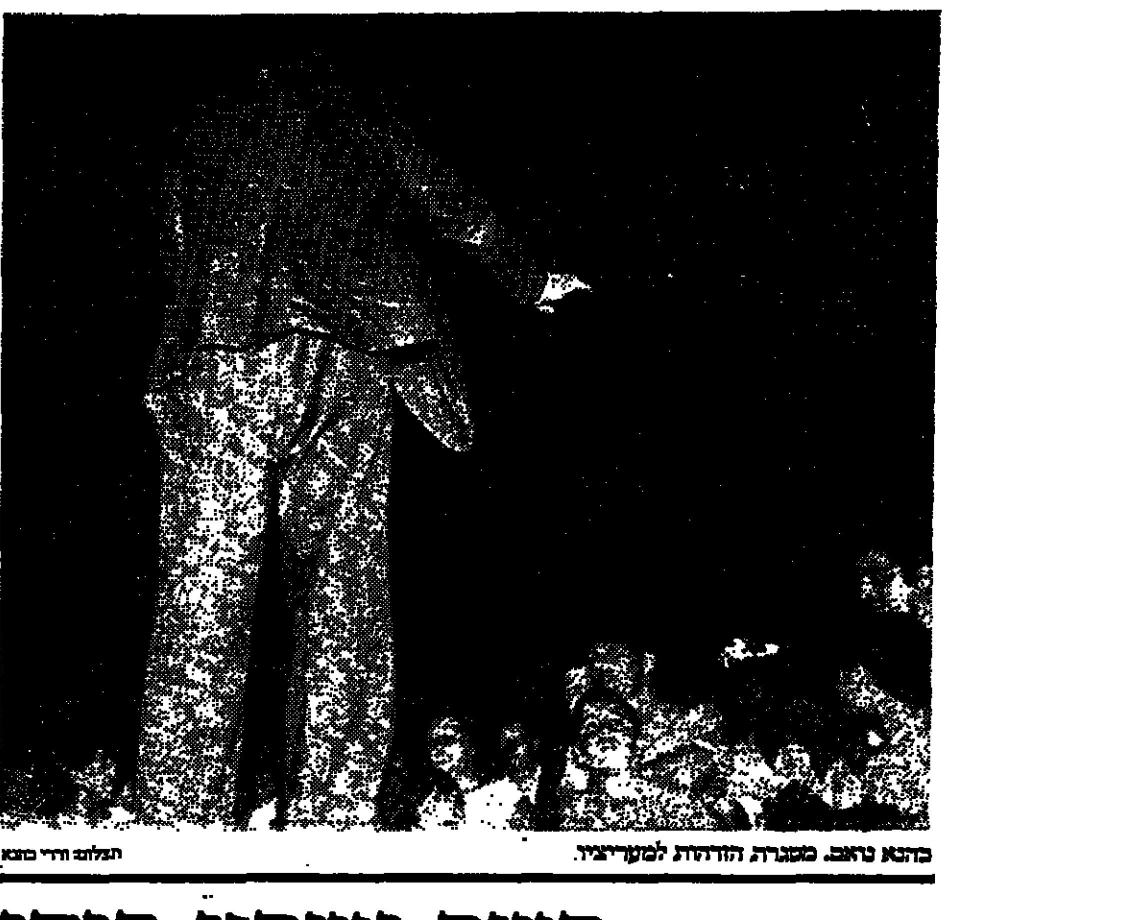

כהנא נואם. מסגרת הזדהות למעריציו.
תצלום: הררי כהנא

כשר ושרץ בידו

כבר ב־1984 קבעו כל חמשת שופטי בית המשפט העליון, שישבו בדין בבג"צ, כי "כך" היא תנועה גזענית ואנטי־דמוקרטית, אך היעדר חוק מתאים מנע את פסילתה. כעת יש חוק כזה והמשוכה גבוהה מתמיד

מאת נדב שרגאי

28.6.84 ייזכר כיום מיוחד במערכת המשפט של מדינת ישראל. זהות אינטרסים נדירה נתגלתה בבוקר אותו יום בין יושבי אולם מס' 1 של בית המשפט העליון. כתף אל כתף הצטופפו רחוקים מול בימת השופטים שני מחנות פוליטיים שאין קטבים מהם: אנשי כהנא וחברי הרשימה המתקדמת לשלום. אלה גם אלה ביקשו להתמודד בבחירות לכנסת ה־11 ונפסלו חודש קודם לכן, על ידי ועדת הבחירות המרכזית.

חמשת השופטים הרהיטה רבים. מאיר שמגר, מנחם אילון, אהרון ברק, משה בייסקי ומרים בן פורת ביטלו את החלטת ועדת הבחירות המרכזית, והחליטו לאשר את שתי הרשימות. רק כעבור שנה, חודשים ארוכים לאחר שנודעו תוצאות הבחירות לכנסת ה־11, פרסמו השופטים את נימוקיהם, וניתן היה לעמוד על שיקולי בית המשפט.

בשבוע הקרוב יסתיים סיבוב נוסף במערכה שבין כך לוועדת הבחירות המרכזית. בית המשפט העליון יאמר את דברו פעם נוספת. הפעם, מעריכים משפטנים בכירים, יקשה על כך לדלג מעל משוכת הבג"ץ.

מה בדיוק קרה לפני ארבע שנים? מדוע אישרו אז השופטים את כך, ומה היו נימוקיהם? ערעור הבחירות 2/84 (ניימן נגד ועדת הבחירות המרכזית) ופסק הדין שניתן בו, נלמדים כיום כחומר חובה בפקולטות למשפטים בארץ. על פני 132 עמודים מתמודדים חמישה שופטים עם שאלות היסוד לשורש מהותה של המדינה כרשות שלטונית ולמהותו המדויקת של המשטר הדמוקרטי. האם רשויות שהמשטר הדמוקרטי זר להם, רשאיות להשתמש בכליו, כדי להביא באמצעותם למיגורה? מה הם גבולות זכויות היסוד של הפרט שבראשן הזכות לבחור ולהיבחר? האם זכאית המדינה להתגונן כנגד אלה הקמים עליה, לא במעשים – אלא בדיבורים, לא בכוח הנשק – אלא בכוח ההצבעה בכנסת? ואיזו מן הרשויות אמורה להתמודד עם השאלות הללו, הרשות השופטת או הרשות המחוקקת?

הנימוק הפורמלי הכריע

המכנה המשותף האחד לכל הנימוקות של כל חמשת השופטים היה מהותי והתבסס על שלילה מוחלטת של רשימת כך, דרכה או מטרותיה וכן – על נכונות לפסלה. אף על פי כן גבר ב־1984 הנימוק הפורמלי של היעדר הוראה חוקית. הנימוק הפורמלי הזה הוא שהכריע לפני ארבע שנים אצל רוב השופטים את הנימוק המהותי, והעביר את כך מעל המחסום המשפטי.

כך, למשל, המשנה לנשיא, השופטת מרים בן פורת, מתייחסת במפורש למצב התחיקתי וקובעת, כי אין לוועדת הבחירות המרכזית סמכות לפסול רשימה, משום שהיא חותרת תחת קיום המדינה. "אחר מחשבה רבה הגעתי לכלל מסקנה, הנשמעת לכאורה תמוהה, והיא – שחוק הבחירות לכנסת אינו מעניק לוועדת הבחירות המרכזית סמכות לשקול אם רשימה פלונית ראויה להתמודד בבחירות מחמת מצעה או מטרותיה... איני רואה כל דרך להצטרף לפתרון, לפיו הסכנה הטמונה ברשימה פלונית תהיה נתונה לביקורת שיפוטית רק כאשר הוועדה סירבה לאשרה, ולא תהיה נתונה לביקורת כזאת, כאשר הוועדה אישרה את הרשימה, ולו בטעות".

בן פורת אמרה כמעט הכל חוץ מפנייה מפורשת לכנסת ליזום חקיקה בנושא, אבל כוונתה היתה ברורה. "יורגש הרגש היטב הצורך בחקיקה מתאימה, שתמנע התנגנותן של רשימות תנועניות לבית הנבחרים, אולי תוך הרחבת המסגרת, מעבר לסיכון הישיר של קיום המדינה, אל עבר פגיעות גסות בעקרונות דמוקרטיים בסיסיים".

שטנה גזענית

שופט אחר, משה בייסקי התייחס תחילה לגופם של הדברים: "יש בהוכחות שהובאו לפני, בית המשפט, מספיק כדי להצדיק את פסילתה של תנועת כך... הונחו בפני הוועדה עשרות פרסומים, חוברות, פלקטים ומאמרים, כולם מלאי שטנה גזענית שאף הנייר אינו סובל אותם. מדובר בגירוש האוכלוסיה הערבית לארצות אחרות ואלה שיישארו בארץ יהיו בעלי מעמד של גר תושב ללא זכויות מדיניות... באחת ההופעות משמיע הרב כהנא, את דברו ואומר, כי אם יתנו לו להיות שר ביטחון, לא יהיו תוך מחצית השנה מטרים או ערבים על הר הבית. מצעו דוגל בחוק המטיל מאסר חובה חמש שנים על לא יהודי המקיים יחסים עם יהודיה. צלילים אלה כה צורמים מהעבר הלא רחוק, עד כי מדינה דמוקרטית כשלנו רשאית להתגונן בפניהם, וזאת על אף כל המגבלות והסבלנות שהדמוקרטיה מחייבת לגבי דעות הזולת. הוכח, כי רשימת כך לא מנסה אפילו להסוות את מצעה, דבר שלפעמים מנסים לעשות כדי לא לעורר חשד או חשש על הכוונות האמיתיות".

למרות כל זאת הצטרף בייסקי לדעת חבריו וכתב: "אין לפסול רשימה זו לא משום שלא הוכחו אופייה ומטרותיה, כמהווים סכנה ליסודות הדמוקרטיה על פי כל מבחן שהוא, אלא מפני שלא נמצאה סמכות חוקית לעשות כך". מנחם אילון כתב דברים דומים: "קיבלתי את עתירה של תנועת כך אך ורק משום שאין לבית המשפט ולוועדת הבחירות המרכזית סמכות לפוסלה... לא משום אי־העמידה על חומרת התופעה של כך, נמנענו מלפסול אותה, אלא משום שהמחוקק לא הסמיך אותנו לכך. עקרונות תנועת כך נוגדים באופן מוחלט את עקרונות היסוד של מוסר האדם ומוסר עם, ועומדים בניגוד למגילת העצמאות. משנתגלתה תופעה כה חמורה ומסוכנת, אין אנו רשאים שלא להתריע על התוצאות ההרסניות הטמונות באפשרות התפשטותה של תופעה זאת".

אין די במצע

נשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר רמז אף הוא כי דרושה חקיקה בעניין זה. הוא כותב כי בתנאים הקיימים "רק הניגוד העקרוני בין המגמה לחסל את המדינה לבין הרצון להשתתף בבחירות למוסד ממוסדותיה, יכול לאפשר פסילתה של רשימה מלהשתתף בבחירות". שמגר קבע, כי במקרה של כך לא הוכחה סכנה קרובה הוודאית לחיסול המדינה. "גם על דעות והשקפות בלתי מקובלות יש לנהל ויכוח ולהפגש הדדי שבוגע. האיסורים וההגבלות הן אך מכשיר קיצוני שהוא בגדר אמצעי אחרון. נקודת המוצא היא חופש הדיבור. ביטויו הבולט הוא בכך, שמעניקים אותו גם לאלה שרעיונותיהם נראות כמוטעות ואף כמסוכנות... במדינה שרואה בשלטון החוק אמצעי עיקרי להגנת אזרחיה מפני הסכנות לטוניזם, האורבות להם מבפנים, המאמינה בכוחה הערכי של הדמוקרטיה, אין מגבילים חירותו של אדם אלא על פי חוק ואין שוללים חירותו של הפרט, אך ורק עקב התנגדות לתוכן דבריו".

יוצא דופן בנימוקיו היה השופט אהרון ברק. שלא כיתר חבריו, לא נימק ברק את עמדתו בהעדר חקיקה מתאימה. "ועדת הבחירות המרכזית", כתב ברק, "עיינה ברשימת כך ופרסומיה והגיעה למסקנה, כי מחומר זה עולה שהרשימה דוגלת בעקרונות גזעניים ואנטי דמוקרטיים, העומדים בסתירה להכרזת העצמאות של מדינת ישראל. על יסוד ממצא זה נשללה השתתפות הרשימה בבחירות, אך בכך טעתה הוועדה. אין די במצע בלבד. על ועדת הבחירות לבחון, אם אותה רשימה יוצרת אפשרות סבירה של פגיעה באופיה הדמוקרטי של המדינה. מלים, דעות והשקפות אינן מספיקות. צריך שתהיה עדות, כי קיימת אפשרות סבירה לפעולות המסכנות את אופייה הדמוקרטי של המדינה. לעניין זה ניתן להתחשב בהתנהגותה של הרשימה, חבריה וראשיה בעבר, ולסיכויים הצפויים מהם בעתיד. השאלה אינה אם הרשימה רצינית בהגשמת כוונותיה. השאלה היא, אם קיימת אפשרות רצינית שכוונותיה יוגשמו. אם החלטנו לאפשר לכך להשתתף בבחירות, הרי לא היה זה משום הסכמה לתג כלשהו במצעה. נהפוך הוא, קבענו ואנו חוזרים וקובעים, כי גישתה נוגדת את תפיסות היסוד שלנו ואת הערכים היהודיים והכלליים עליהם אנו בונים את ביתנו הלאומי. אך כל עוד לא הוכח, כי הרשימה יוצרת אפשרות סבירה של פגיעה בקיום המדינה, או באופייה הדמוקרטי, אין מנוס מלאפשר לה "להשתתף בבחירות".

תיקון החוק

האופי הגזעני של כך הוכח איפוא עוד ב־1984. גם העובדה, כי מטרות כך שוללים את האופי הדמוקרטי של המדינה הוכחה עוד ב־1984. את שתי עובדות היסוד הללו קיבלו כל חמשת השופטים. העדר חקיקה מתאימה, היא שמנעה את הכרעתם לפסול את כך.

החלטת הפסילה הפעם מבוססת על תיקון חדש שקיבלה הכנסת לחוק יסוד הכנסת.

סעיף 7(א), קובע: "רשימת מועמדים לא תשתתף בבחירות לכנסת אם יש במטרותיה, או במעשיה, במפורש או במשתמע, אחד מאלה: שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינת העם היהודי; שלילת האופי הדמוקרטי של המדינה; הסתה לגזענות".

הסיכון הגורלי של כך, כי "הסעיף הפוסל" יתפרש על ידי בית המשפט, מטעמים שונים, כבר נרתה למעשה על ידי בית המשפט ביום שלישי האחרון. לכן, אם לא תימצא סיבה מוזרה אחרת, יכיר הפעם גם בית המשפט בפסילת כך.

שיחת השבוע / אורית גלילי

עם דניאלה וייס, חברת מזכירות גוש אמונים

אני לא נמשכת לטפל בערבים כמו כהנא

"לא עברתי שום מהפכים בנושא כהנא", אומרת דניאלה וייס, כבר שלושה חודשים לא מזכירת גוש אמונים. "איפה שאפשר ליצור, שם אני אוהבת להיות, וכהנא לא מתאים למסגרת היצירתית הזאת. מה שמניע אותו כל הזמן, זאת השאלה הכפייתית – מה יהיה עם הערבים? מה אפשר לעשות להם? לאן אפשר לגרש אותם? הדבר הזה לא מניח לו וממלא את כל הוויתו. זה אינו חזון הנביאים שמנחה אותי, והשיטה שלו, לטעמי, מורידה את המוטיבציה הציונית. הסיסמא שלו 'תנו לנו לטפל בהם' אינה מפעימה ואינה מושכת אותי. אני, בניגוד אליו, לא נמשכת 'לטפל' בערבים, אלא נמשכת 'לטפל' ביהודים. הדבר הזה מבוסס על המבנה הנפשי־פסיכולוגי שלי.

"היחס שלי לערבים הוא כמו עם בעלי, אני לא אוהבת את הביקר שבהתפייסות אחרי המריבה. אני מגלה מתוק את האהבה לא מתוך ניתוק ולאחריו חיבור – אלא מתוך מסלול חיים חיובי. אינני מתבססת על רשעת הגויים ואני לא שקועה במצבם. אצלי בבית יודעים, עם דניאלה וייס אסור לדבר על הנודדים המסימים של הגויים, צריך לדבר על הדברים החיוביים. כהנא מתעסק בדברים השליליים בהוויה שלנו וזה הוויכוח שיש לי אתו. הוא יוצר מין אווירה אפוקליפטית שגורמת לאנשים לחוש ייאוש.

"הפתרון של כהנא לערבים אינו פתרון יהודי בעיני. להוצאת ציבור שלם מארץ־ישראל אין סימוכין במקורותינו. בקושי אפשר להעביר אותם לשיכון, או האם נוכל להעביר אותם את הגבול? אני מנסה ליישם בחיי את מה שאמר הרב הרוחני של גוש־אמונים, הרב קוק: מי שרוצה לתקן את העולם צריך להוסיף לו טוב, ולא להתעסק כל הזמן בבליעת הרע".

מה את בעד פסילת כהנא?

לא, והבלה לי על כך הרשות השיפוטית. בכהנא ובמצע שלו כתוב יהודים, בניגוד לתנועה המתקדמת לשלום שאותה בוחרים גם ערבים. אני חושבת שבפסילת כהנא יש הרבה צביעות מצד אלה שהחליטו על כך. אלה שיושבים על כס השיפוט הם מסכימים שתוקף ישיבתנו בארץ ישראל נובע מחוק השבות, וכבר החוק הזה עושה הבחנה בין יהודים ושאינם יהודים. על סמך היסוד הגזעני הזה שקיים בכל אחד מאתנו, ואשר קובע שיש הבדל בין יהודי לבין בן לעם אחר, אסור לפסול את "כך".

לא מקבלת עליך החלטת ועדת הבחירות המרכזית?

יו"ר הוועדה, השופט גולדברג, הוא גזען בדיוק כמו כהנא, וגם החברים האחרים בה, גזענים בדיוק כמו כהנא.

כולנו כמו כהנא?

מי שדוגל עם חוקים המאפשרים ליהודים להיות בעלי זכויות־יתר כמו חוק השבות הוא גזעני כמו כהנא. יש אולי שני אנשים הטוענים שהם לא גזענים, כאלה הגורסים שיש לבטל את הסעיף המפלה לטובה יהודים בחוק השבות. אבל מי הם אותם שני אנשים אשר יקבעו בשבילנו.

אינך רואה בו סכנה לדמוקרטיה?

פסילתו היא חינוך לאנטי־דמוקרטיה, אנטי־ערכים ואנטי־מידות. הציבור שתומך בו אינו טיפש, במיוחד הנוער, שהכי פחות נוטה לצביעות. עדיף ש"כך" תהיה תנועה לגיטימית משתהיה מחוץ לחוק.

למה?

בסיטואציה הפוליטית היום, כשיש הקצנה של השמאל והערבים מרימים את הראש, חשוב ש"כך" תהיה קיימת.

מפלגתך, התחיה, לא סגורה בפניך?

שיקולים פוליטיים מעניינים אותי בקליפת השום. כששומעים על אינטרסים של מגורסים יורד לי מעין מסך על תאי המוח. אנחנו בתחיה צריכים להצליח רק אם אנחנו צודקים, ולא בתחבולות.

ומה גורם הצדק שלכם?

בסיטואציה של היום – באינתיפאדה – יש מקום לגירוש סלקטיבי, והתחייה מדברת על זה. כל השכנים הערבים שלי מסביב צריכים לדעת שאם הם ירימו יד, סכין, אבן או בקבוק תבערה, הם יגורשו מפה לעולם.

יש פתרונות אחרים לאינתיפאדה?

אני גורסת שהיסוד האידיאליסטי בעם־ישראל הוא במיטבו מאוד גבוה, וזה בא לידי ביטוי במיוחד בשעות קשות. כך יוצא שדווקא האינתיפאדה הזאת יוצרת התעוררות לאומית חדשה בעם ישראל.

כדאי לכן שהיא תימשך?

חס וחלילה. מלכתחילה אנחנו אומרים עושה שלום במרומיו שלוש פעמים ביום. אבל כשהרע קורה אנחנו רואים בדיעבד שהוא לא כל־כך נורא. מכל רע צריך לדעת להפיק את הטוב.

את צופה פרי אוהדי אם יוציאו את "כך" מחוץ לחוק?

שטויות. הם יקימו מפלגה חדשה ויעגלו לה את הפינות המעוררות שבגללן הם הוקעו. בסך הכל כוונתם רצינית, אך מעשיהם אינם רציניים. הייתי מייעצת להם שכשם שיש דרכי שלום, ישנם דברים שעדיף שלא יאמרו. למשל, שיימנעו מהצעות חוק גזעניות בכנסת.

* * *

טועה מי שחושב שוייס, שהודחה מראשות הגוש, יושבת היום בשקט. נכון, היא העבירה את מרכז הפעילות אל הבית כדי להיות יותר עם בני המשפחה, אבל הלהט רק התגבר. צבעי השמש לבן לא דהו עם הזמן. היסטוריה אוהבת של מתנחלת, קרובה עם רשויות החוק, ידידויות עם חבריה בגוש־אמונים והתנגשויות עם שכניה. הערבים לא הפכו אותה למתלבטת הציה בנפשה. כל מה שעשיתי עד היום, אומרת וייס, לא שווה מקסימום יותר מתיעוד בעיתון. המבחן האמיתי, כך היא אומרת, יהיה ב־20 השנים הבאות, כשהחה, הגליל והנגב, מעבר לקו הירוק, יהיו מיושבים מיליוני יהודים. הזהות שלי לא מתבססת על האיידס ועל ג'סי ג'קסון.

כל גורם שהולך על פרוספקטים של טרנספר צריך ללכת על פרוספקטים לעידוד הילודה, אומרת וייס. אנשים חושבים שזה חשכת ימי הביניים לפנות לבטן של האשה במקום לפתרונות הביניים, אבל גם אני, בת 42, מתחבטת בנושא של הבאת עוד ילדים לעולם. בהרצת יש תשדירי־שירות על הגדלת המשפחה, ואם צריך ללמוד את הנרפתים שיעור בנושא הזה או בשבילנו זה בכוח לא בושה. משפחה כמו שלי בקדומים מחשבת היום להרחיב הבית. ארבע הבנות שלי לוחצות: מתי יהיו לנו עוד אחים ואחיות.

כל מה שהוא פשוט, מהולת הריבונות הישראלית בשטחים אינו מספק את וייס, ועם חזון התיישבות של המיליונים היא הולכת לישון כל לילה ואתו היא גם מתעוררת. "כשתפתחו ספרי היסטוריה בעוד 20 שנה המפעל הזה יהיה מתועד, גם אם יהיו אלה אחרים שיגשימו אותו, אני לא נרדפת, רק אם ירצו בי. זאת זכות גדולה לראות איך קם דור חדש, צעיר מבני בעשרים שנה, שמתהדק בהתלהבות אקסטטית בכל נושא ההתיישבות. מתוך טוב הוא זה שעושה את עצמו מיותר. הקמתי תלמידים מעולים, והיום אני מחוברת לכל ההתיישבות הטקסים – בדיוק כמו אבות הישוב.

"על בעלי השלתי איסור חמור," לדניאלה וייס לא עושים תבנית "חיים שבאלה". ודניאלה וייס לא מתרפקת על שום דבר. כל יום היא שואלת מה אפשר להמשיך לעשות הלאה. ההתרפקות היא מס. יש לי יותר התרגשות כשאני חושבת על מה שיהיה מאשר על מה שהיה".

בלי ערבים מסביבך היית חיה יותר טוב?

אין לי בכלל חלומות כאלה שלא יהיו פה ערבים. אין לי קמצוץ חלום מהסוג הזה.

אז על מה את חולמת?

שאני כנוף לקבוצת מדענים יהודיים שתפתור את בעיית המזון בעולם. יש לי חלק אחד שבע האתר גווע ברעב. בכתבים מטורים ואת אשליה, כי בגלל משטתי אני לא מספיק משודרת להקדיש את עצמי לנושא כזה.

ובנושא יותר מעשי. נניח ביחס לערבים?

העקרונות שלי נקבעו בתקופת יהושע בן־נון. הערבים יכולים לחיות כאן רק אם הם משלימים עם אירגונו המוחלטת – הריבונית והתרבותית. יהיה עליהם להבין שהשפה השלטת היא עברית, שבתכנית הלימודים מלמדים תנ"ך ותולדות הציונות. אם הם אינם מקבלים את זה או הם יכולים לגור כאן כאורחים, כאשר לחדר השינה הם אינם נכנסים. אם הם אינם פועלים על־פי הסדרים המבוססים האלה ונלחמים בנו, או עלינו להילחם בהם בחורה כמו שנלחמים באויב.

למה התגובות בהתיישבותה?

זה הכנסים הכי פרטי שיש, ואליו לא מכניסים כל אחד. כי שירצה לראות אותי במערומי, עם שיער פזור ולא עם הכבים המצוחים, יצטרך להתפרץ אלי לחדר השינה.

דניאלה וייס על רקע ביתה בקדומים
תצלום: עדי קרן

שביעות רצון מסויגת

מרבית ההנהגה היהודית־אמריקאית מסכימה עם הצורך בפסילת "כך". יש המסתייגים, בשם עקרון חופש הדיבור. נותר לברר את השפעת האינתיפאדה על נחישות־הדעת הזאת

מאת שלמה שמיר

ניו־יורק

יהודי ניו־יורק התוודעו לטיבו של מאיר כהנא כאשר שמו עדיין אמר מעט מאוד לרוב תושבי ישראל. שמו הופיע בראשונה בכותרות עיתוני ניו־יורק בשלהי שנות השישים, בעקבות שביתת המורים המפורסמת שפרצה על רקע האשמות מצד עסקנים שחורים כי מורים יהודים השתלטו על מערכת החינוך במטרופולין. שביתה זאת גרמה למתיחות בין יהודים לבין שחורים, וכהנא ליכד סביבו מספר צעירים שהפגינו נגד השחורים.

מלכתחילה נחשב נטע זר בקרב הקהילה היהודית, שהסתייגה מסגנון הופעותיו ומן השחצנות שהפגין גם כלפי יהודים. ההתנגדות לכהנא גברה לאחר שהתחיל לגלות פעילות בנושא יהודי ברית־המועצות, שהתבטאה בעיקר בהטרדתם של דיפלומטים סובייטים.

ורק היותו כמעט מנודה בעיני יהודים רבים, עלה בידי כהנא לרכז חוג קטן של תומכים, ביניהם יהודים אמידים שסייעו לו בתרומות. מבצרו היה השבועון היהודי "ג'ואיש פרס" המופיע בברוקלין והנפוץ בעיקר בין תלמידי ישיבות. השבועון הידוע בהשקפותיו הימניות הקיצוניות, העמיד לרשות כהנא את עמודיו, ועד היום הוא מפרסם בו טור שבועי.

בראשית שנות ה־70, כאשר הצהיר כהנא כי ברצונו לעלות לישראל, הגיב מנהיג יהודי בניו־יורק, "ביום שיעזוב את אמריקה אערוך לכבודו מסיבה".

פעילותו של כהנא בישראל לא עוררה עניין רב בין יהודי ניו־יורק. תדהמתם היתה גדולה כאשר נבחר לכנסת. אף רבים מבין היהודים המזוהים כתומכי מחנה הימין בישראל, דוחים בשאט־נפש את מצע תנועת "כך". עד כמה שניתן לשפוט משיחות חטופות עם יהודים, רובם המכריע תומך בהחלטת ועדת הבחירות לפסול את הרשימה. "סוף־סוף הגיעו בישראל למסקנה שהסקנו כלפי כהנא לפני שנים רבות", אמרה.

תגובתם הראשונה של ראשי ארגונים יהודיים בניו־יורק לפסילת רשימת "כך" היתה של סיפוק ושביעות רצון בולטת. "אני מרוצה מאוד מהחלטת ועדת הבחירות", אמר ראש התנועה הרפורמית אלכסנדר שינדלר, "במיוחד מהרוב המכריע בוועדה שתמך בפסילה. מאיר כהנא ומה שהוא מייצג הם תועבה שיש להקיאה". הסופר וחתן פרס נובל אלי ויזל אמר ל"הארץ": "לאדם הזה אין מקום באנציקלופדיה היהודית המסורתית. ברעיונותיו והשקפותיו הוא הביא נזק לעם היהודי בישראל ומחוצה לה".

מנכ"ל הליגה למניעת השמצה, אברהם פוקסמן, אמר: "אנו מקדמים בברכה את ההחלטה לפסילת רשימת 'כך', וזאת בגלל המצע הגזעני שלה".

נשיא ארגון ציוני בניו־יורק, סימור רייך, אמר: "מאיר כהנא הוא מגעיל. ההחלטה לפסול את רשימתו משביעה רצון. היא מוכיחה כי ישראל, כמו ארצות־הברית, איננה מוכנה להתייחס בסלחנות לגזענות. העם היהודי יותר מכל עם אחר מודע לרשע ולרוע שבאידיאולוגיה גזענית. החלטת ועדת הבחירות היא הוכחה לאמפ־ילב ולמריגאות".

עם זאת, התקשו אחדים מן המנהיגים שנתבקשו להגיב להסתיר מעט מקורת־רוחם מהחלטת הפסילה. אמונים על קנאות לחופש הדיבור והבעת דעה המקובלת בארצות־הברית גם כלפי ארגונים קיצוניים ניאו־נאציים, ציינו כי בצד סלידתם ממצע תנועת "כך", הם אינם יכולים להתכחש לעובדה שיש בפסילת "כך" פגיעה במרכיב המרכזי של כל חברה דמוקרטית, שהוא חופש הדיבור וההבעה.

הפרקליט הניו־יורקי הווארד סקאודרון, שהיה בעבר יושב ראש ועידת הנשיאים היהודים, אמר: "ההחלטה לפסול את רשימתו של כהנא טובה לדמוקרטיה, מאחר שכהנא הוא כוח אנטי־דמוקרטי בחברה הישראלית. אך אמריקאי אינו רגיל להחלטה לפסול תנועה פוליטית אם היא אינה מעורבת במישרין באלימות ובעבירות".

נראה כי גם יושב ראש ועידת הנשיאים, מוריס אברם, הביא בחשבון את עקרון חופש הדיבור בתגובה מאופקת שמסר. "אין לי כוונה להתערב בתהליך הפוליטי בישראל", אמר אברם, "זכרו כי ההחלטה למנוע מכהנא להשתתף בבחירות היא עניין לממשלת ישראל, לישראלים ולבית המשפט העליון המכובד של ישראל". אחדים ממעמיתיו של אברם הביעו תמיהה על האיפוק המופגן, לדבריהם, שהפגין אברם כלפי כהנא ומצע תנועתו.

הרב הרשל שכטר, שכיהן בעבר כיושב ראש ועידת הנשיאים, היה מראשוני הלוחמים בכהנא ובשנת 1971 לא הניח לו לנאום בוועידה הבין־לאומית הראשונה למען יהודי רוסיה בבריסל. כהנא כינה את שכטר "האויב מספר אחד שלי". אך כאשר התבקש להגיב על פסילת רשימת "כך", אמר שכטר, כי חברה דמוקרטית מעניקה לכל אדם את הזכות להביע דעתו ולהצביע בבחירות למען המועמד הנראה לו. "פסילת רשימת 'כך' שוללת זכות זאת מתומכיו של מאיר כהנא, ולכן אינני שלם עמה".

גם הרב הקונסרבטיבי יוסף שטרנשטיין, נשיא קרן־קיימת־לישראל באמריקה, ציין כי ההחלטה נגד רשימתו של כהנא מנוגדת לעקרון חופש הדיבור. לעומת זאת, הפרקליט הניו־יורקי יוליוס ברמן, יהודי אורתודוקסי, אמר כי מצעו של כהנא הוא חילול השם ובושה לעם היהודי. "עצם העובדה שיש בישראל חוק השולל מצע זה, הוא צעד גדול לדמוקרטיה הישראלית. לחופש דיבור יש מגבלות, וגם בארצות־הברית אנו מכירים בכך שיש גבול מסוים למה שאדם יכול לומר ולעשות. האידאולוגיה של כהנא פוגעת באמונה כי עם ישראל צריך להיות אור לגויים".

ריצ'ארד כהן, המשמש כיועץ לענייני תקשורת של ארגונים יהודיים רבים בארצות־הברית, העלה אף הוא את הטיעון כי פסילת כהנא מנוגדת לעקרון חופש הדיבור. "מצע הסעיף לאיסור יחסי־מין בין יהודים לערבים מזכיר את הנוקסוריטה הנאצית", אמר, "והרגישות הרווחת לחופש דיבור איננה תופעת במקרה זה". חבר בית הנבחרים של מדינת ניו־יורק דב הייקינד, שהיה בעבר מתומכיו של כהנא, אמר כי פסילת "כך" מוכיחה כי הפוליטיקאים בישראל אינם מכבדים את רצון הבוחר ואינם סומכים על הבוחר שיידע לשפוט בעד מי להצביע. "כהנא הוא נגד דמוקרטיה, ואלה שיזמו את פסילתו שיחקו לידיו בכך שנקטו את שיטותיו".

גם אלה שהסתייגו מפסילת רשימת "כך" לא הביעו אהדה לכהנא והתבטאו בסלידה כלפי מצע התנועה, בעיקר כלפי הסעיף התובע גירוש הערבים. אך במדינה המתירה הפגנות של ארגונים ניאו־נאציים והוראה בהגבלות לחופש הדיבור וההבעה [illegible] חמור, פסילת תנועה פוליטית מהשתתפות בבחירות נראית צעד חריג ומופרז. גם עשרות חודשי האינתיפאדה, המקבלת סיקור רחב באמצעי התקשורת באמריקה, הקצינו את השקפותיהם של אחדים מאלה הנמנים עם ההנהגה היהודית, והדעה היא כי סיקונם בשם הנחת הלא־מעורבות של האזרח לחופש דיבור והבעה שימש להם מסווה נוח להקצנה שחלה באמונה ברעיונותיהם בנושא הסכסוך הישראלי־פלסטיני.

עידן חדש בחברת העובדים

מאת מיכל רוזה

במאי 88', חודש וחצי לאחר מינוי בני גאון, פורסם מאזן האימה של כור לשנת 87': הפסד עתק של 250 מיליון דולר – המאזן הגרוע ביותר של חברה ישראלית כלשהי ב־40 שנות המדינה. עם חזרת ראשי כור ארצה, יתברר שהקונצרן של השבוע הבא לא יהיה דומה לזה שהכרנו. גם אם יוסר איום הפירוק תתחיל כור להתנהל על־פי תכתיבים של האוצר והבנקים. קיסר לא יוכל עוד להתערב בשאלה אילו מפעלים לסגור ומתי, והברפלד לא יוכל עוד לפסוק על גובה הפיצויים

שעות ארוכות, באווירה נוקשה וקשוחה, נמשכו אתמול ושלשום הדיונים בין ראשי כור לבין הנהלת בנקרס טראסט בארצות־הברית. הוקף בנקרס טראסט הגיש בראשית השבוע בבית המשפט המחוזי בתל־אביב בקשה לפירוק של הקונצרן התעשייתי הגדול בישראל בגין אי־פירעון הלוואות בסך 20 מיליון דולר. הבקשה גרמה לרעידת־אדמה בכל המערכת הכלכלית במדינת ישראל: קונצרן־כור עצמו, המעסיק 27 אלף עובדים, מערכת הבנקאות, חברת העובדים. המוניטין של ישראל בשוקי הכספים בעולם העומד עתה בסימן־שאלה.

כדי להבין את גודל המשבר צריך לחזור כמה שנים אחורנית, לשנות הזוהר, שבהן רשמה כור רווחים גדולים, גדלה והתרחבה בלי חשבון, רכשה מפעלים, השקיעה בעסקים שונים ומשונים והגדילה את מצבת כוח האדם שלה בלי לחשוב על העתיד.

המספרים המבטאים את הרווחים בשנים ההן מדברים בעד עצמם: 1982 – 43.3 מיליון דולר, 1983 – 32.7 מיליון דולר, 1984 – 32.9 מיליון דולר, 1985 – 17.6 מיליון דולר, 1986 – 3.5 מיליון דולר.

בשנים היפות ההן לא היה אכפת לאיש איזו פעילות מרוויחה ואיזו מפסידה. המסלקה הפנימית המרכזית של כור סיפקה את הכסף, המפסידים קיבלו מהמרוויחים והתוצאות הכוללות של הקונצרן היו חזות הכל. שכה אופיר, ראש אגף הכספים שהצטיין בגיוס הון בחו"ל, סיפק למפעלים המפסידים את ההלוואות הנחוצות להמשך קיומם מבלי שהללו יוכרחו להיות רווחיים.

האיתות הראשון לאשר עתיד להתרחש היה בעצם כבר בשנת 1985. התכנית הכלכלית שהונהגה ביולי בשנה ההיא הביאה להקפאת שער הדולר, לקיצוץ הוצאות הממשלה ולריבית אדירה. כור לא היתה מוכנה לשינוי המהיר שהתרחש. כאשר קונצרן־כלל, למשל, נכנס לתכנית הכלכלית עם רשת נזילות גבוהה שאפשרה רווחי מימון גדולים, נתקעה כור עם השקעות והתחייבויות אבל בלי מזומנים. היא נאלצה לגייס כספים לזמן קצר בריבית גבוהה. ההשפעה על התוצאות הכספיות היתה בלתי־נמנעת.

זאת ועוד, על־פי הסכם משנת 1978 היתה כור, באמצעות מפעל סולתם, אמורה לספק נשק לאיראן בהיקף של 340 מיליון דולר. מסכום זה, 170 מיליון דולר התקבלו כמקדמה. ב־1979, בעקבות עליית חומייני לשלטון, נותקו הקשרים בין ישראל לאיראן וסולתם לא מילאה את חלקה בהסכם.

לנוכח זאת המשיכה כור לקבל כספים מתוקף ההסכם עד 1986, דרך בנקים בחו"ל שבהם הופקדו הכספים לשם הבטחת העסקה. כך יכלה כור לצרף ב־1985 להכנסותיה סכום של 36 מיליון דולר, וב־1986 סכום נוסף של 54 מיליון דולר. בתוצאות של 1986 היווה סכום זה את ההפרש בין רווח להפסד, ובלעדיו היתה כבר השנה ההיא מסתיימת בהפסדים כבדים.

לנוכח העובדות האלה נמשכו העסקים כבדרך כרגיל. השכר הריאלי של 33 אלף עובדי הקונצרן המשיך לעלות, ולא נעשו הפעולות המתבקשות למנוע את המשבר המתקרב.

בראשית 1987 כבר הבינו בכור כי אשליית הרווחיות נסתיימה. ראש אגף הכספים, שכה אופיר, הצליח להשיג בארצות־הברית הון בסך 105 מיליון דולר בהנפקת איגרות־חוב על־ידי חברת ההשקעות דרקסל. אך בכך לא היה די. בהנהלה עוד לא הבינו את המשמעות הכספית של הפסדי־העתק במפעליה של כור. הפסיקות של יו"ר האגף לאיגוד המקצועי חיים הברפלד בנושא השכר באליאנס ובנושא הפיצויים בסולתם גרמו להמשך האשליה כי אין מה לדאוג. הפסיקות האלה עלו לכור עשרות מיליוני דולרים, ותרמו לא רק לערעור המצב הכספי של הקונצרן, אלא גם להמשך האווירה של "הכל יהיה בסדר".

באווירה זו תכנן המנכ"ל לשעבר, ישעיהו גביש, תכנית־הבראה, אך זו, כך התברר עד מהרה, היתה מנותקת מן המציאות, מאוחרת מדי, ולא עצרה את ההידרדרות.

ההפסדים במאזניה 1987 בסך 57 מיליון דולר כבר הקיפו את מרבית הפעילויות של הקונצרן: תדיראן, תגל, אליאנס, שמן ועץ הזית, מגה, כור־מתכת, יוכל גר, מפעלי הפלדה, סולתם, גולדפרוסט וכור־סחר הם רק חלק משמות המפסידים באותה עת.

גביש התחיל לסגור מפעלים כושלים, אך סגר רק קטנים ובלתי־משמעותיים מבחינת כוח־אדם: שיניצקי, אלכוד, קלדיסי, כרם אלקטרוניקה, רומפלס. המפסידים הגדולים המשיכו לשרוד ולצבור הפסדי־עתק. מה שנעשה היה אפוא בשוליים בלבד. גביש אמר כי ההסתדרות איננה נותנת לו [illegible].

בחודש דצמבר 1987 כבר היה ברור מה צפוי לכור במאזן השנתי. אבל ישעיהו גביש עוד דיבר על השלמת תכנית ההבראה. הוא אמר כי ב־1989 יציג רווחים, ואחר־כך יפרוש מתפקידו.

בראיון ל"הארץ" הודה גביש כי בקונצרן יש רק ארבעה עד חמישה מפעלים מרוויחים. הוא טען כי "קראנו את המפה והיה צריך להעביר את כור מניהול הברונזה לקבוצות ספציפיות ולהבראה. עד מוצאית '87 סגרנו קווי־ייצור שצברו הפסדים של 18 מיליון דולר – לא כולל פיצויים לעובדים, ויש לנו תכנית־הבראה מקיפה". גביש הודה גם כי "השכר בכור עלה בשנתיים האחרונות 50 מיליון דולר יותר מבתעשייה הפרטית", אך לטענתו "חלק ניכר מהבעיות הנוכחיות היו בשטח כבר שנים עוד לפני זמני".

כשנשאל מדוע הסכים לתת תוספות־שכר במפעלים מפסידים אמר גביש: "הצלחתי לדחות בשנה תוספות־שכר שונות, אך פרסום המאזן הבין־שנתי עם הפסד של 57 מיליון דולר גילה לציבור את האמת. כללי המשק השתנו גם בהסתדרות".

גביש לא נשאר בכור בהתאם לציפיותיו. הקרקע הלכה ונשמטה מתחת רגליו. בדצמבר 1987 מונה שמעון רביד לראש אגף הבקרה של הקונצרן, והדחתו של גביש היתה רק שאלה של זמן.

במאי 1988 מונה לתפקיד מנכ"ל כור בני גאון, שהיה עד אז מנכ"ל קבוצת אפ. חודש וחצי אחר כך פורסם מאזן האימה של כור לשנת 87': הפסד עתק של 250 מיליון דולר – המאזן הגרוע ביותר של חברה ישראלית כלשהי ב־40 שנות המדינה.

כשהציג גאון את ההפסד הוא אמר, "כור היתה כמו מטוס ללא מנוע, ללא דלק וללא טייס". הוא הבטיח לעשות סדר בקונצרן, לסגור מפעלים כושלים, לאחד פעילויות, לפטר עובדים מיותרים, לבטל את המסלקה הפנימית, בקיצור – לעשות מהפכה.

בראיון ל"הארץ" ב־1 ביולי, כמה ימים לאחר פרסום המאזן, אמר גאון: "בינתיים אף אחד מהבנקים לא הקטין את האשראי שהוא נותן לנו. אני וצוותי עשינו מאמצים להרגיע את המערכת הבנקאית, ובשלב זה קיבלנו תגובות חיוביות מאוד. אין לנו כעת בעיה של תזרים מזומנים, לנוכח החוב לבנקים בארץ ובחו"ל בסך 1.2 מיליארד דולר. יחד עם זאת נאלצנו למכור 50% מהחזקותינו בכימבור (25% ממניות החברה) על־מנת לגמור את החודש".

גאון ציין באותו ראיון כי בבנקרס טראסט בארצות־הברית הציג נתונים על הפסד של 130 עד 150 מיליון דולר. כשנשאל איך צמח ההפסד לפתע ל־250 מיליון דולר אמר: "קח שני דברים. הפער בתרגום התוצאות הכספיות של תדיראן במאזן הדולרי לשקלי הוסיף להפסד סכום גדול, וכן הגדלנו הפרשות על חשבון המלאי של סולתם ותיקונים נוספים שרואי החשבון התעקשו עליהם".

אולי יש במשפט אחרון זה כדי להסביר את הרקע לשורת האירועים שהתרחשו בימים האחרונים, ואשר שיאם היה הגשת תביעת הפירוק של כור על־ידי בנקרס טראסט.

צריך לזכור כי בנקרס טראסט הוא בעל החוב הגדול ביותר של כור מבין הבנקים בחו"ל. 135 מיליון דולר מתוך סך חובות של 300 מיליון דולר לבנקים בחו"ל, ועוד 105 מיליון דולר באיגרות־חוב.

הנהלת בנקרס טראסט אמרה: "איבדנו את האמון בהנהלה הנוכחית של כור. למרות כוונותיה הטובות אין הנהלה זו יכולה להעלות מחדש את החברה על פסי רווחיות".

משבר האמון שהביא להודעה בוטה זו החל עם הצגת הנתונים במאי על־ידי בני גאון. הוא בישר שם על הפסד של 130 עד 150 מיליון דולר, וכעבור חודש התברר להם כי ההפסד צמח ל־250 מיליון דולר. בבנקרס טראסט לא היו מוכנים לקבל את הסברו של גאון על הפער הפתאומי הזה. אמינותו של מנכ"ל כור החדש החלה להתערער. בתקופה שלאחר מכן ביקשה הנהלת הבנק מכור מעת לעת נתונים כספיים על תזרים מזומנים, התחייבויות, עסקאות וביצוע תכנית ההבראה. כור לא העבירה את הנתונים האלה.

צריך להדגיש כי לבנקרס טראסט מערכת יחסים עמוקה עם חברות ישראליות: כי"ל, כלל, אל־על, תעשייה אווירית. המערכת הזאת הושתתה מאז ומתמיד על אמון רב. הבנק האמריקאי לא דרש ביטחונות, אבל דרש וקיבל תמיד נתונים מעודכנים ואמינים.

מתברר גם כי מאז אותה פגישה של גאון ואנשי הבנק בארצות־הברית החל הבנק לאסוף אינפורמציה על פעילותו העסקית של גאון בעבר, וזו לא הוסיפה להגברת האמינות. ראשי הבנק חקרו ומצאו כי גאון הציג בכל רווחים בקראופ אך למעשה החברה לא הרוויחה, וכי גם פעילותו כמנכ"ל כור־סחר אירופה בעבר לא הניבה רווחים.

הידרדרות מערכת היחסים בין בנקרס טראסט לבין כור נודעה כבר לפני כמה חודשים גם לראשי ההסתדרות וגם לאנשי־כלכלה בכירים בישראל. הבנק העביר מסרים על חוסר האמון שלו בהנהלת כור הנוכחית. אולם שיאו של משבר חוסר האמון היה באמצע חודש ספטמבר, כאשר כור לא עמדה במועדי פירעון הלוואות שלה מהבנק. מדובר בחמישה מועדי פירעון, החל מה־19 בספטמבר 1988, בסכומים שונים המסתכמים בלמעלה מ־20 מיליון דולר.

משהתברר לבנק כי כור אינה עומדת בהתחייבויותיה, פנה בראיין צימבליסט, משנה לנשיא הבנק, אל יוסף רובינשטיין, משנה לנשיא ומנהל הכספים של כור בארצות־הברית, ובשיחות במהלך החודשים ספטמבר־אוקטובר דרש את פירעון ההלוואות. בשיחתם האחרונה, ביום 6 באוקטובר 1988, הבהיר רובינשטיין מניה וביה כי כור אינה יכולה ואינה מסוגלת לפרוע את ההלוואות.

בעקבות הודעה זו ניהל בראיין צימבליסט שיחות טלפוניות עם שמעון רביד, ובמהלכן אמר לו גם סמנכ"ל הכספים כי כור אינה מסוגלת לפרוע לבנק בלוא חלק כלשהו מסכומי ההלוואות.

> **בשנים היפות ההן לא היה אכפת לאיש איזו פעילות מרוויחה ואיזו מפסידה. המסלקה הפנימית המרכזית של כור סיפקה את הכסף, המפסידים קיבלו מהמרוויחים והתוצאות הכוללות של הקונצרן היו חזות הכל**

ב־30 בספטמבר 1988 שלח צימבליסט מכתב ליוסף רובינשטיין, עם העתקים ליו"ר דירקטוריון כור ארנון גפני, למנכ"ל כור בני גאון ולסמנכ"ל הכספים רביד, ובו הודעה רשמית לכם לאי תשלום סכומי ההלוואות שמועד פירעונן הגיע.

ב־6 לאוקטובר 1988, באמצעות פקסימיליה, נשלחו הודעות דרישה לכור לסלק לבנק לאלתר את סכומי ההלוואות. אולם דרישות אלה לא מולאו.

הנהלת בנקרס טראסט אמרה, כי מעבר לנושא של אי פירעון ההלוואות גילתה כור גישה הלוליינית ולא־אכפתית כלפי התחייבויות, וכאשר כל המסרים שהועברו לא הועילו נאלצה היא לבסוף להחליט על נקיטת צעד חריף של תביעת חובותיה בבית המשפט, בטענה כי כור היא חברה חדלת־פירעון ועל כן היא מבקשת לפרקה.

בימים האחרונים הובהר עוד כי נוסף לשיחות של אנשי הבנק עם ראשי כור הם שוחחו עם מנכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר ועם ממלא־מקום ראש הממשלה שמעון פרס, בניסיון להגיע להסדר שימנע הגשת התביעה. השיחות הללו, מסתבר, לא הועילו.

במסיבת־עיתונאים שכינס גאון עם הגשת התביעה של בנקרס טראסט הוא הודה בקיומה של מערכת־יחסים עכורה עם הבנק, והפנה אצבע מאשימה כלפי ראש אגף הכספים לשעבר של הקונצרן שכה אופיר. גאון רמז על נקמנות מצד אופיר על שהודח מתפקידו. אופיר הגיב על הדברים האלה באומרו כי זו טענה אווילית ומרושעת. חוגים כלכליים בארץ הגדירו אף הם את האשמותיו של גאון כמגוחכות ואמרו כי לא יעלה על הדעת שבנק רציני, בעל מעורבות כה גדולה בישראל, יגיש תביעת פירוק על סמך השפעה של אדם מסוים.

מעטה ניהול על־ידי התמיכה הבנקים

האינפורמציה הזאת לא יכלה בנקרס טראסט להגיב בשתיקה.

הגשת התביעה האמריקאית גרמה מיד לזעזועים בכל המערכת הכלכלית, החל מהאוצר ובנק־ישראל, דרך כל הבנקים המסחריים וכלה בכל החברות והגופים הקשורים עם כור.

הפתרון שהוצע:

★ הזרמת 50 מיליון דולר לכור על־ידי האוצר בתמורה להנפקת שטר־הון הניתן להמרה במניות, בריבית דיאלית צמודה למדד.

★ הגשת תכנית־הבראה מפורטת לאוצר ולבנקים שבה יוצגו מהלכים מפורשים של סגירת מפעלים, מכירת נכסים ונתונים חדשים מעודכנים של תזרים מזומנים.

★ הפעלת קונסורציום שיזרים לכור 60 מיליון דולר. לקונסורציום, שמלכתחילה היה אמור להיות של הבנקים הישראליים בלבד, יוצע להצטרף גם לבנקים בחו"ל, תוך חלוקת ביטחונות מחודשת, שחלקם יועמדו גם ברשות הבנקים בחו"ל.

עם הצעות האלה יושבים עכשיו אנשי כור בארצות־הברית ומנסים לשכנע את האמריקאים להסיר את בקשת הפירוק. מה שברור כבר עתה הוא שגם אם הבקשה תוסר, לישראל נגרם כבר נזק, בעיקר מבחינת הקשיים האפשריים שנכונו לה לגייס הון בחו"ל.

מבחינתה של כור ברור כבר עתה כי צפוי שינוי מהותי במהלך עסקיה. גם אם יוסר איום הפירוק זאת תהיה כור אחרת, שתתנהל על־פי תכתיבים של האוצר והבנקים. מידת ההשפעה של חברת העובדים וההסתדרות בקונצרן תצטמצם. קיסר לא יוכל עוד להתערב בשאלה אילו מפעלים לסגור ומתי, והברפלד לא יוכל עוד לפסוק על גובה הפיצויים, וקרוב לוודאי שכור תאלץ למכור חלק מנכסיה הטובים, כמו טבע, אגן, נשר, טמבור.

המהמרים הפסידו

מאת יהודה שרוני

הבאים בתור הם הבנקים באירופה. בינתיים לא התקבלה כל דרישה לפירעון מידי של חובות, אך מנהלי "ברקליס בנק" האנגלי ו"מנופקצ'ורס הנובר" הגרמני כבר לחוצים

כשביוני 1988 הוצג מאזנו הקשה של קונצרן כור, הוזכר כלאחר פה כי אחת הבעיות שעלולות להתעורר בקונצרן בעתיד, היא בעיית הנזילות. אולם ראשי הקונצרן מיהרו להרגיע וטענו כי אינם רואים בטווח הקצר אפשרות להיווצרות קשיי נזילות, וגם הגורמים המוקדמים של איגרות החוב, כך טענו, אינה מאיימת. ראשי כור היו בטוחים שבנקאים ימשיכו לזרום אליהם.

אופטימיות זאת הסתמכה על העובדה שהקונצרן נותר עם יתרות נזילות שהושארו על־ידי החשב הקודם, ועל הביטחון כי תכנית ההבראה המתוכננת תעלה את הקונצרן על דרך המלך. ברם המצב היה שונה, ומאורעות התרחשו במהירות. היתרות הכספיות הלכו ואזלו. המגמות הבסיסיות השליליות בכור לא השתנו, ותכנית ההבראה קרטעה. באוגוסט, כששעון האימה צלצל, התעוררו בכור.

תמונת המצב העגומה למחצית הראשונה של 1988 הלכה אט־אט להתברר. בעיות המימון לטווח הקצר הלכו להעיק, והבנקים התחילו להחזיר המחאות. כור־מתכת לא פרעה במועד הלוואה של 4 מיליון דולר שנלקחה מחיפה־כימיקלים בשוק האפור, ונאלצה לבקש פריסת חובות לשנה. לאחר שחיפה־כימיקלים איימה לתבוע את פירוקה בבית המשפט, סולתם לא פרעה במועד סכום של 2 מיליון דולר. בשוק האפור הוחל לחשוש.

בלית־ברירה נאלצה הנהלת כור לפנות לבנקים בבקשת מימון־ביניים לטווח הקצר. הבנקים סירבו. בנק הפועלים, שחובות כור אליו מסתכמים ב־600 מיליון דולר, לא יכול היה להיענות לבקשה, כי תקנות לווה בודד של בנק ישראל מנעו ממנו את הגדלת המכסה. גם כך הגיע בנק הפועלים מזמן לתקרה, שכן התחבויות של כור מהוות 60 אחוז מהונו העצמי של הבנק.

בבנק לאומי חששו. כור חייב לבנק 150 מיליון דולר, וכל הגדלה נוספת של מכסת ההלוואות ללא פתרון ארוך־טווח לבעיות הקונצרן, היתה בבחינת מתן אקמול לחולה סרטן. בנק לאומי אף בקושי נאות להעמיד אשראי נוסף של 6 מיליון דולר לחברת אליאנס מקבוצת כור, על־מנת לאפשר את פתיחתו המחודשת של המפעל. עם בנק דיסקונט ובנק המזרחי, שכור חייב לכל אחד מהם 50 מיליון דולר, לא היה על מה לדבר.

כשהמצב הלך לקראת מבוי סתום, הסתמן פתרון של הלוואה מחודשת של ביטחונות, באמצעות יצירת קונסורציום בנקים, שיזרים לכור 60 מיליון דולר. כשהדיונים על הקמת הקונסורציום התעכבו, נמצא לפתע פתרון חדש. הבנקים ימנו מטעמם מפקח מיוחד לכור, והוחלט לבחור ברואה החשבון יצחק מאיר. כור התקשתה לבלוע את הגלולה המרה, וכבר חשבה כיצד להצר את צעדיו של מאיר.

אך המבחן האמיתי הגיע מכיוון לא צפוי. בנק ההשקעות האמריקאי הגדול בנקרס־טראסט דרש פירעון מיידי של הלוואה בסך 21 מיליון דולר. הוא מיהר להודיע כשנודע כי הבנק מתכוון לתבוע את פירוק הקונצרן, זאת מאחר שהנהלת כור לא נענתה לבקשה.

זאת לדעת, כשהתגאו תקנות הלווה הבודד, המשק הישראלי היה קטן על כור, ונאלצו ראשי הקונצרן לכתת את רגליהם על־מנת להשיג מימון בשווקים זרים. שכה אופיר, החשב לשעבר של הקונצרן, השכיל לפתוח ברבים רשת ענפה של קשרים בכל רחבי העולם. הוא רכש את אמונם של השמרנים מבין הבנקאים, וזה היטיב את מצבו של הקונצרן.

רשת הבנקים מחו"ל היתה פרושה בארה"ב, באירופה ובדרום־אפריקה, וסך החובות לבנקים אלה נאמד ב־400 מיליון דולר. החוב של קונצרן כור לבנקרס־טראסט הסתכם ב־135.7 מיליון דולר, אך בנקרס גלגלה את החוב גם ללווים אחרים. למעשה, חובה הישיר של כור לבנק האמריקאי הסתכם ב־97 מיליון דולר, והחלק האחר לא היה מובטח בביטחון מוצק. האמריקאים, שהיו בלחץ, דרשו מכור תכנית־הבראה, אך הדברים נפלו על אוזניים ערלות. עם הגעת הידיעות על הקמת הקונסורציום בישראל, דרשו האמריקאים את שיפור מעמד הביטחונות, אך גם המענה הושב ריקם. כך התגלגלו הדברים, והגיעו לבית המשפט.

הבאים בתור הם הבנקים באירופה. בינתיים לא התקבלה כל דרישה לפירעון מיידי של חובות, אך מנהלי הבנק האנגלי ״ברקליס בנק״ והבנק הגרמני ״מנופקצ'ורס הנובר״, נמצאים בהחלט בלחץ.

וכמובן יש את החוב המפורסם על סך 105 מיליון דולר לבעלי איגרות החוב בארה"ב. איגרות החוב מסוג זבל ("ג'אנק בונדס"), שהונפקו ב־1986 על־ידי חברת הברוקרים דרקסל ברנהאם למברט. בתשקיף ההנפקה צוינו מספר תנאים, שבהם רשאית דרקסל לדרוש פירעון מיידי של האג"ח. הבולטים שבהם: גידול של מעבר לפי שלושה של מצבת ההתחייבויות הפיננסית לעומת ההון העצמי, הגשת תביעת פירוק נגד החברה, או הגשת תביעה לפירעון מיידי של חוב הגבוה מ־5 מיליון דולר.

איגרות החוב אמורות להיפרע בעוד שמונה שנים, אך נראה כי בשנה הקרובה תעמוד בפני דרקסל יותר מעילה אחת לתבוע את פירעונן. האולם לדרקסל תהיה אז בעיה, כי איגרות החוב אינן מובטחות בשעבוד ספציפי אלא בשעבוד שוטף. השאלה אם יהיה מי שיוכל לפרוע את האיגרות הללו. בינתיים ירד השבוע מחירן בבורסה באופן חד, ולמשקיעים נגרם הפסד גדול.

כור גם גילתה בשנים האחרונות את שוק איגרות החוב הישראליות, וגייסה באמצעות איגרות דולריות, איגרות צמודות לדולר או למדד ואיגרות מדדיות סכום כולל של 200 מיליון שקל. הפרופ' אמיר ברנע, נציג הציבור בדירקטוריון הבורסה ובוועדת ניירות הערך, דרש להתנות את אישור ההנפקות בהחלת התנאים שחלו על האיגרות בארה"ב, על האיגרות בישראל. צר כנר, המשקיעים בבורסה בוודאי שאינם מיצר על כך.

כור, במצבה זה לא מפתיע, סמוכה כעת על שולחנה של הממשלה. הממשלה קיבלה מכור לפני כ־35 שנה 28% מהון־המניות של הקונצרן, לאחר שהעבירה לו בתמורה אחוזות שלה במפעלים מפסידים, כמו מילכי כרמל.

אין להוציא מכלל אפשרות שחלקה של הממשלה בכור ילך ויגדל בשנים הקרובות, אם אכן תצא אל הפועל תכנית להמרת ההון תמורת הנפקת איגרות־חוב הניתנות להמרה למניות.

סונול

סונול ישראל בע"מ SONOL ISRAEL LTD.
מוצרי נפט PETROLEUM PRODUCTS

חיפה, 13.10.88

מכירת רכב מס. ר/88/3

החברה מעמידה למכירה את הרכב המשומש הנזכר מטה:

כלי רכב פרטיים		מספר רשוי	שנת ייצור
סובארו	1298 סמ"ק	73־451־80	1980
סובארו	1298 סמ"ק	73־454־80	1980
אופל אסקונה	1584 סמ"ק	63־762־83	1983
אופל אסקונה + מזגן	1584 סמ"ק	13־655־53	1983
אופל אסקונה + מזגן	1297 סמ"ק	97־703־82	1982
פיאט ריטמו	1301 סמ"ק	73־152־80	1980
סיטרואן בלאס	1299 סמ"ק	76־601־83	1983
פורד קורטינה + מזגן	1593 סמ"ק אוטומטית	73־259־81	1981
כלי רכב מסחריים			
סובארו טנדר 4x2	1600 סמ"ק + מזגן	69־895־83	1983
שברולט טנדר 10־C	4100 סמ"ק	78־968־80	1980
שברולט טנדר 10־C	4100 סמ"ק	89־853־82	1982
גורר מאק	(דגם: RS־686־Sx גורר תומך)	852־200	1977
מלגזה "יול"	(דגם: GDP-050E8PA ב. הרמה 2 טון)		1979

למעוניינים תינתן האפשרות לקבל פרטים נוספים על מצב הרכב במתקני סונול, חיפה, באיזור הנפט בימים א–ו בין השעות 08.00–12.00, החל ביום ראשון 16.10.1988 ועד 24.10.88.

נא לפנות אל מר אהרון שניאור בנושא כלי רכב פרטיים – טלפון 04–562170
נא לפנות אל מר נתן רוט בנושא כלי רכב מסחריים – טלפון 04–671141.
את ההצעות יש לשלוח בכתב, במעטפה סגורה ולציין על גבי המעטפה:
"מכירת רכב", לא יאוחר מיום שלישי 24.10.88 לפי הכתובת:
סונול ישראל בע"מ, רח' הבנקים 8, חיפה. 31001.

בהצעה נא לפרט את המחיר בעד כל יחידה בנפרד ולצרף המחאה בנקאית בגובה של 10% מערך הצעה.
מודעה זו אינה מהווה מכרז ואין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או הצעה כלשהי.
רוכש הרכב הנ"ל יהיה חייב להעביר רישום הבעלות ברכב שיירכש על־ידו על שמו משם סונול ישראל בע"מ, לאחר תשלום מלוא המחיר ולפני קבלת החזקה ברכב.

סונול ישראל בע"מ

עכשיו זה כבר חשד לפלילים

מאת אריה לביא

איינהורן וגזית אינם היחידים שייעצרו בפרשת הויסות. הצוות של פישמן חקר גם דרג נמוך יותר, כמו מנהלי מחלקות לנ"ע בסניפים. השאלה עד כמה תרצה המשטרה להעמיק

מעצר הבנקאים לבית המשפט שנערך השבוע לצורך מעצרם ושחררם בערבות עתיד להימשך גם בימים הקרובים, והוא אחת מנקודות השיא בפרשת הויסות המניפולטיבי של מניות הבנקים והתמוטטותן, שגרמה לפני חמש שנים לרעידת־אדמה במשק הישראלי, ולהפסדים של מיליארדי דולר בהשקעות שנחשבו הבטוחות והסולידיות ביותר בשוק ההון הישראלי.

למרות חומרת הדברים, כאשר התפוצצה הפרשה חשבו ראשי מערכת הבנקאות שניתן יהיה להתייחס לכך כאל אפיזודה חולפת, והם יוכלו להמשיך ולנהל את הבנקים כאילו דבר לא קרה. רק מינויה של ועדת החקירה בראשותו של השופט משה בייסקי בעקבות לחץ ציבורי ומסקנותיה הנחרצות הצליחו להזיז את הבנקאים מלשכותיהם.

ראשי הבנקים ראו כבר לא כיהנו בתפקידים, אך הם סבלו רק מפגיעה במעמדם. ארנסט יפת, מנכ"ל בנק לאומי, מתגורר כעת בניו־יורק לאחר שהסתלק מהארץ בעקבות גילוי תנאי הפרישה השערורייתיים אותם נטל לעצמו. מרדכי איינהורן, שלא נאלץ לפרוש בעקבות ועדת בייסקי למרות שהיה מאדריכלי הויסות בבל"ל, נאלץ לפרוש פחות משנה לאחר שמונה למנכ"ל הבנק, והמשמש מנכ"ל חברת־השקעות בקבוצת "צמיתה", מנהל עסקים חדשים ונחשב מהמשכורות הגבוהות ביותר במשק, כ־20 אלף שקל לחודש.

גיורא גזית, יו"ר הנהלת בנק הפועלים, עבר לעסקים פרטיים. הוא היחיד מבין הבנקאים שלא נפסל על־ידי ועדת בייסקי מלחזור למערכת הבנקאות, אך לא לבנק הפועלים. גזית אמנם חזר למערכת הבנקאות, אך בדלת אחורית, כאשר נבחר ליו"ר בנק הבנייה, בנק שולי במערכת, תנה לו אופציה לרכוש 30 אחוז ממניות הבנק. אפרים רייכר, יו"ר מועצת המנהלים של הבנק, עבר אף הוא לעסקים פרטיים ומייצג בארץ משקיעים זרים. רפאל רקנאטי נאלץ להתפטר מראשות בנק דיסקונט אך ממשיך לנצח, מרחוק, על פעילות הבנק, באמצעות חברת האם של הבנק אי־די־בי, שבראשה הוא עומד.

אלי כהן, יו"ר ההנהלה המצומצמת של הבנק, שהיה קצין המבצעים של בני משפחת רקנאטי בניהול דיסקונט, מונה למנכ"ל חברת אידיבי ומסייע לרקנאטי להשגיח על הבנק ויתר עסקי הקבוצה. אהרן מאיר, מנכ"ל בנק המזרחי במהלך הויסות, הצטרף אף הוא, ביחד עם איינהורן, לקבוצת "צמיתה". מאיר הוא היחיד מבין הבנקאים המביע פומבית את שאיפתו לחזור למערכת הבנקאות, ואומר שוועדת בייסקי גרמה לו ולחבריו עוול בכך ששללו מהם את זכותם לעסוק בבנקאות, תחום לו הקדישו את חייהם.

לצד אלה ניתן להזכיר גם את דוד שוהם, מי שהיה מנכ"ל בנק כללי, בשליטתו של הברון ארמונד דה־רוטשילד. שוהם פרש לגמלאות עוד לפני מסקנות ועדת בייסקי, ובכך חסך לעצמו "מקלות צנחנים" מהוועדה, שראתה בהתפטרותו מהבנק סוף־פסוק בעניינו.

בנוסף על הפגיעה במעמדו של אהרן מאיר, מי שהיה מנכ"ל בנק המזרחי, הוא היחיד מבין הבנקאים שסבל נוספת מפרשת הויסות של המניות הבנקאיות. נגד מאיר ושניים מעוזריו, אלי אונגר ויהודה ניסן, הוגש כתב־אישום, המתברר בימים אלה ממש, בעקבות הבטחה שנתן למשה לביא לרכוש ממנו את המניות שאותו החזיק בבנק המזרחי בסכום של כשמונה מיליון דולר במחיר של היום הקודם. אונגר וניסן זוכו, אך מאיר נדרש להשיב על ששה מכלל תשעת הסעיפים שהוגשו נגדו. רצה הגורל והמשך משפטו התנהל ביום שלישי, יום בו נעצר ושוחרר בערבות מרדכי איינהורן, מי שהיה מנכ"ל בנק לאומי, ושותפו של מאיר בעסקי "צמיתה".

עד כתיבת שורות אלו ביקשה המשטרה את מעצרם ושחרורם בערבות של שניים מגיבורי הפרשה, מרדכי איינהורן וגיורא גזית, אך ה"גיבורים" האחרים צפויים להיעצר בימים הקרובים. הבקשות למעצר נגד איינהורן וגזית דומות מאוד. פקד משה פישמן מהיחידה לחקירות הונאה, עליו הוטל לחקור את פרשת הויסות, החשיד את השניים שבהיותם בתפקידים ביצעו עבירות על חוקי הרשות לניירות־ערך, על פקודת הבנקאות, וכן עבירות של מרמה והפרת־אמונים של מנהל בתאגיד תוך מתן ייעוץ לקוי ללקוחות לרכוש את מניות הבנק, וכן בסיוע לאי־גילוי עובדות הויסות לציבור הרחב.

לגבי איינהורן נאמר שעשה את הדברים ביחד עם היו"ר ארנסט יפת, מה שמוביל להערכה שהמשטרה עשויה לזמן את יפת לחקירה. בחוגים כלכליים ופוליטיים מתגבשת הערכה שאם יפת יסרב לחזור לארץ יש לגייסות ולבקש את הסגרתו, אך הדבר יהיה אפשרי רק לאחר שיוכן כתב־אישום נגדו.

חקירת המשטרה בפרשה, אף שהתנהלה בשנתיים האחרונות בעצלתיים, ולעתים אף נוצר הרושם כי המשטרה אינה רוצה כלל לחקור בעניין, הוחלה עוד לפני מסקנות ועדת בייסקי, אך ללא ספק היה בממצאי הוועדה כדי לסייע לה. עיון בדו"ח בייסקי מגלה באופן מפורט את החשדות נגד הבנקאים:

● מאזנים – הבנקים ערכו מאזנים שאינם משקפים את המציאות ואינם כוללים את המידע המלא על פעילות הויסות במטרה להסתיר מהציבור את העובדות. הוועדה סבורה ש"מסך השתיקה" שהטילו הבנקים על הנושא הביא לאי מילוי הוראות של המפקח על הבנקים, ויש בכך משום עבירה על חוק בנק ישראל.

● תשקיפים אותם הכינו הבנקים לא היו נכונים. הבנקים חויבו על־ידי הרשות לניירות־ערך, החל משנת 1981, לכלול מידע בדבר פעילות הויסות בתשקיפים שלהם. הבנקים נאבקו נגד ההוראה ונקטו בשיטת הסחבת. גם לאחר שהחלו לדווח עשו את זאת חלקית. הוועדה מציינת לדוגמא את תשקיף בנק לאומי, בו לא נאמר כי "החברה המווסתת" קונה את מניות הבנק לא מיזמתה שלה אלא על־פי הוראות הבנק. בתשקיפים גם לא התגלו דרכי המימון, ולא נמסר שרוב הכסף לצרכי הויסות גויס בחו"ל. היו מקרים שבנקים לא הסתפקו בוויסות המניות, אלא ויסתו גם שטרי־הון בלא לדווח על כך. כאן המליצה ועדת בייסקי שהמשטרה והפרקליטות יחקרו את האפשרות שאי הגילוי המלא מהווה עבירה פלילית.

● פקודת החברות – הבנקים רכשו את מניותיהם באמצעות חברות־בנות, שלוחות וקשורות, מעשה המנוגד לחוק החברות האוסר על חברה לקנות את מניותיה (כאותיה), אגב, נשקלת אפשרות לשנות את החוק בעניין זה.

אם וכאשר יוגשו כתבי־אישום בפרשה זו, תהיה בכל הנראה התייחסות מיוחדת לראשי בנק לאומי ובנק דיסקונט. שני בנקים אלה זכו לפרק מיוחד בדו"ח בייסקי, בו מתוארות שורה של עסקות להחלפת מניות בין שני הבנקים, שנועדו להסתיר את הויסות מהציבור ונמנעו מלדווח על כך. לגבי ראשי בנק דיסקונט ראו נאמר בדו"ח כי לא העידו אמת בפני הוועדה, והעניין התגלה לוועדה רק ברגע האחרון בשלב הכנת הדו"ח. הדו"חות הכספיים של שני הבנקים לא שיקפו נכונה את מצב הון ההשקעות, והצגת דו"חות כאלה יש בה לכאורה חשד לעבירה פלילית.

לצד החשדות העיקריים יש חשדות נוספים, שוליים לכאורה, לגבי כלל פעולות הויסות, כמו הקמת חברה זרה בשם "בימטרה" על־ידי בנק המזרחי לצורך ויסות המניות, עוד לפני שהתקבל לכך אישור מבנק ישראל.

אך ראשי מערכת הבנקאות דאז אינם היחידים החשודים בפרשת הויסות. הצוות של פישמן חקר במהלך החודשים האחרונים גם בנקאים בדרג נמוך יותר שהיו קשורים לוויסות, למתן ייעוץ ללקוחות, להכנת תשקיפים ומאזנים. בין היתר נחקרו גם מנהלי מחלקות לניירות־ערך ויועצים שעסקו בפועל במתן ייעוץ לרכישת ניירות־ערך, בהם גם מנהלי סניפים ויועצים בסניפים.

אחת השאלות המרכזיות בפרשה זו היא עד כמה תרצה המשטרה להעמיק את חקירתה. באיזה דרג תסתפק. האם תגיש כתבי־אישום גם כלפי דרגים נמוכים, ועד לאיזו רמה. האם תחקור גם את רואי החשבון ועורכי הדין שעסקו בפועל בהכנת התשקיפים והמאזנים שעל־פי החוד־דות לא שיקפו נכונה את העובדות. אולי תחליט שיש לחקור את כל מי שהיו חתומים על התשקיפים, כלומר, חברי מועצות המנהלים של הבנקים דאז.

אם אכן יוגשו כתבי־אישום בפרשה ויינתנו פסקי־דין, יהיה בכך כדי לקבוע את מידת האחריות של כל מי שקשורים לגיוס הון, החל במנהלי החברות, עבור דרך הדירקטורים, רואי החשבון ועורכי הדין, וכלה, אולי, גם בחתמים של ההנפקות.

כאשר בוחנים כעת את הדברים מתקשים להסביר את הסחבת הארוכה, בת חמש שנים, שאפיינה את החקירה, שכום השלמה, הקשורה למעשה שהתגלה בעקבות מפולת אוקטובר 1983. חקירת הפרשה הוחלה כבר בסוף אותה שנה, על־ידי עו"ד אילה פרוקצ'יה, לשעבר מפרקליטות המדינה וכיום שופטת בירושלים. הפרקליטה הזו הוליכה את כתבי האישום נגד ראשי בנק המזרחי, אך הנושא העיקרי הועבר. דו"ח בייסקי הועבר ליועץ המשפטי לממשלה, שעיין בו תקופה ארוכה. לבסוף הועבר התיק למשטרה, שנמנעה תקופה ארוכה מלטפל בו. לפני חודשים אחדים החלה המשטרה שוב לחקור בפרשה, וחקרה שורה ארוכה של בנקאים. הח"כ מרדכי וירשובסקי, שניהל מאבק ציבורי לחקירת הפרשה, סבר שהיא מתנהלת בעצלתיים ופנה לבג"ץ. אך לפני שהשופטים נדרשו לטפל בבקשה הודיעה החקירה באופן גלוי בהודעת היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש. בהקשר זה אמר וירשובסקי כי יש להצטער על כך האיחור, שכן מה שהיה נכון לפני שנתיים וחצי נעשה רק עכשיו. הוא גם אמר שלדעתו הפעילה הצמרת הבנקאית לחצים כבדים על המשטרה, ולה תבקיד היה יחס מיוחד לבנקים.

וירשובסקי (במרכז) לא ויתר. איינהורן (מימין) וגזית שילמו בהעצר

הוועדה המקומית לתכנון ולבניה נס – ציונה

הודעה לפי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה – 1965

ניתנת בזה הודעה כי הוגשה לוועדה המקומית לתכנון ולבניה נס־ציונה בקשה להקלה בשטחי בניה.
חלקה 102, בגוש 3751 ברחוב כפר אהרון. החלקה נמצאת באזור מגורים אזור התיישבות חקלאית בו מותר לבנות בהתאם לתכנית נס/1/1.
10% משטח החלקה בשתי קומות.
מר בן ציון לנדא מבקש להתיר תוספת של 102.24 מ"ר המהווה הקלה של 6% משטח החלקה.
לכל מי שיש לו התנגדות מכל סיבה שהיא לבקשה הנ"ל יואיל להגישה לוועדה המקומית לתכנון ולבניה בתוך משך של 15 יום החל מיום פרסום הודעה זו.
לאחר מועד זה תובא כל התנגדות שתוגש כנ"ל לדיון בוועדה המקומית לתכנון ולבניה והיא תחליט בהן.

ניסן קרופסקי
יו"ר הוועדה המקומית לתכנון ולבניה נס־ציונה

הארץ
עיתון לאנשים חושבים

משרדים להשכרה
בבניין "הסנה" בחיפה,
שד' פלי"ם 5 (ליד כיכר פריז)
משרדים מפוארים
הכוללים ארונות תקשורת, קווי טלפון עומדים לרשות הדיירים. בבניין מעליות 3 מעליות, מיזוג אוויר מרכזי, אולם כניסה מפואר, שמירה ומודיעין.
לפרטים נא לפנות לטלפונים: 04–673029, 04–565282
הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

לא מכרת לא שילמת
לקבלת מודעות
כל העיר
ודרושים
03־625015
5365759
עד חצות ובאשראי

בדידותו של שלטון חד-מפלגתי

מאת ז'אן דה לה גארויאר

Le Monde

מיוחד ל"הארץ"

כלכלה "סוציאליסטית" נוקשה, מינהל מסורבל, יחסים לא פתורים עם "אמא צרפת", מאבקים פנימיים, חלומות על ה"מאגרב הגדול" ומשטר חד־מפלגתי – ברקע המהומות באלג'יריה

ההפגנות האלימות שאירעו באלג'יר הזכירו את השלטון שם חסר תמיכה מבית. למעשה לא נמצאה ברחבי המדינה כולה אף קבוצה של פעילי מפלגה שתמכה בממשלה מול פני המפגינים.

התמיכה האחרונה של העם האלג'ירי למדיניות נשיאו שאדלי בן ג'דיד היתה במשאל העם ב־16 בינואר 1986 על אמנה לאומית חדשה. לאחר שישה חודשי דיונים "בקרב המונים מהשורה", היתה הנוסחה שהוצעה ברובה "מועשרת" של הנוסח הראשון שאומץ ב־1976 במטרה "להעניק למהפכה אסטרטגיה לטווח ארוך". בהקדמה לאמנה חדשה זו נאמר בין השאר: "דרך השלבים הקשים של המהפכה האלג'ירית... נוצרו תמימות דעים ועקביות עמוקה שלא סימפטומים שטחיים ולא בעיות קוניונקטוראליות יכולים להסתירן מעיני החוקר הקפדן המיליטנט האמיתי".

אולם זה כמה שנים לא קיימת עוד עקביות זו, גם לא בתוככי המשטר עצמו, לא בכלכלה, לא במדיניות החוץ ולא במדיניות הפנים. המפעלים הגיבוריים הגדולים, אבני היסוד של "הפיתוח" באלג'יריה, אמורים היו להשיל מעליהם את הנהגים הביורוקרטיים הנושנים מאז פרסום האמנות החדשות שמטרתן היתה להעניק עצמאות למפעלים ולהמריץ את רווחיותם. "אמרתי 'כן' לרווחים, בתנאי שהם יהיו ריאליים, ולא לפטפוליום על חשבון האינטרסים של המדינה ושל האומה", הכריז שאדלי בן ג'דיד ב־1984. אבל האמנה החדשה הוסיפה להציג את ה"סוציאליזם" נוסח אלג'יריה כאופציה בלתי־הפיכה, והבנית התומש עדיין כופה את עצמה בעיוורון בתחום ההשקעות, יהיו אשר יהיו שינויי הקוניונקטורה.

אידיליה קצרה

הסקטור הפרטי נקרא לתפוש את מקומן של חברות ממשלתיות כושלות, אבל הוא נתקל בקשיים שמציבה בפניו אדמיניסטרציה נוקדנית. נוסף לכך, האם יכול סקטור כזה להתפתח במדינה שהורגלה לחיות באוטרקיה כלכלית? הפיקוח על מטבע זר מונע, בעצם, כל העברת כספים. היתרי היבוא, גם כשהמוצר בציוד הדרוש לייצור, ניתנים בקילוח דק. אנשי העסקים המרוקאים שביקרו באלג'יריה לאחר פתיחת הגבולות חזרו לביתם כשהם מגלים עניין באפשרויות השוק אך מבוהלים לנוכח הדרי התקנות וההגבלות. בשלב מסוים חשבו צרפתים כי יוכלו להקים מפעלים בבעלות מעורבת, בעיקר במסגרת שיתוף הפעולה הבינ־אזורי בים התיכון. אבל לשכות המסחר והתעשייה שעמדו בבסיסם של מגעים אלו נסוגו הבמיכו פרופיל.

שאדלי, הנשיא האלג'ירי הראשון שערך ביקור רשמי בפאריס, בנובמבר 1983, אמר אז כי אינו חש "שום סינה ושום תסביך כלפי העבר". ביקורו בא בעקבות חתימת חוזים גדולים על אספקת גז טבעי בתנאים שהיו נוחים במיוחד ליצרן. בהסכימה לשלם מחיר העולה על המחירים בשוק, חשבה צרפת כי תוכל לתרום להצלחה הכלכלית של אחת המדינות הגדולות דוברות הצרפתית ולהבטיח גם את השווקים ואת האפשרויות שנפתחו בפניה עם אלג'יריה. זו היתה האידיליה הקצרה של "החוזים הגדולים" בענפי הבניין, התחבורה וכו'. אך במוחה הבחינו הצרפתים כי "הגישה הכוללת" של אלג'יריה, שהצמידה את הסחר ליחסים בין מדינה למדינה, השאירה את השטח פתוח לתחרות של מפעלים זרים במפעלים הצרפתיים. כלומר, צרפת לא זכתה ליחס מועדף.

במהלך ביקורים מיניסטריוניים רבים מאוד, פייסה ממשלתו של שאדלי את בני שיחה הצרפתים והסבירה כי ניהול בריא המצדיק בבעל הוצעה הטובה יותר בכל הקשור בתנאי אשראי, אינו עומד בסתירה לידידות. אבל נימת העיתונים האלג'יראים כלפי צרפת החדשה מאוד – אין לשכוח שאלה עיתונים בפיקוח הממשלה – וראותה תמוהה גם לקורא האלג'ירי היודע יפה מאוד עם מי יש לו עסק. לשיא הגיעו הדברים במאי 1985, כאשר האשימה הטלוויזיה האלג'ירית את צרפת כי עשתה שימוש באסירים כבשפני־ניסיון בניסוי הגרעיני הראשון שלה ב־1960, היינו עוד לפני תום מלחמת העצמאות.

השאלה איזה סוג של יחסים יש לטפח עם המעצמה הקולוניאלית לשעבר, עם מפעליה ותרבותה, לא הוכרעה מעולם. פרשת בית הספר התיכון דקארט היא המחשה האחרונה לכך. לא היה שום רע כשלעצמו, בכך שאלג'יריה אסרה לבתי ספר ששפת הלימוד בהם צרפתית לתלמידים הבאים מהמעמדות העליונים, מסיבות של שוויון הזדמנויות, זהות תרבותית וליכוד הבוחרי. אבל האכזריות בה בוצע העניין דומה לבריחה קדימה מתוך חוסר יכולת לפתור את בעיית הדו־לשוניות באלג'יריה.

לאחר עזיבתם של מאות אלפי מהגרים – זרם שנפסק בעיקרו – יכלו המעמדות הבינוניים לנסוע לצרפת הודות לריכוך ההגבלות על מסירת דרכונים ולהקצבת מטבע זר (שבוטלה באחרונה). הן המהגרים העניים והן בני המעמד הבינוני רגישים הרבה יותר מכפי שחושבים בדרך כלל לתנודות היחסים הפוליטיים עם צרפת ולמהלומות היכולות לפיכך לנחות עליהם.

דרישה להבהיר במהירה

באותו נושא, נרמול היחסים עם מרוקו ופתיחת הגבולות המשותפים עוררו תקוות לא פחות משאלות. הדרישה להשיב תשובה בנושא זה של שאדלי היתה פגישתו הראשונה עם המלך חסן השני ב־1983. מהר מאוד התברר שהשניים רוצים למצוא פתרון לבעיית סהרה המערבית המהווה אבן נגף להקמת איחוד המאגרב המועלה כאידיאל בפני עמים בחלק זה של העולם. אין ספק ששאדלי הבין כי חסן, שיצא מנצח במישור הצבאי, לא יוותר שום ויתור משמעותי בנושא שעל הצלחתו הוא ביסס את יציבות משטרו.

אבל זמן רב לאחר פגישה ראשונה זו עדיין סיבכה הדיפלומטיה של שאדלי את הבעיה בגלל מאמציו להביא להכרה ברפובליקה הערבית הדמוקרטית של סהרה. מדינות מסוימות, כמו הודו ויוגוסלביה, ששאפו לחתום על חוזים מסחריים עם אלג'יריה התבקשו קודם לכל למלא אחר פורמליות זו ולהכיר במדינה עצמאית בסהרה. בעוד פוליסאריו העלתה התנגדויות לתכנית השלום של האו"ם, המשיכה ממשלת אלג'יר לדבוק בפיקציה כאילו הסכסוך הוא בין מרוקאים ואנשי סהרה, בלי שום הקשר אלג'ירי. לאחר העימותים הגדולים כעת יצטרך שאדלי לדבר באורח חד־משמעי אם ירצה כי רעיון המאגרב הגדול יהיה יותר מאשר נושא לחלומות, אותו מעלים מדי־קבע באורח כדי לטשטש את המציאות.

שאדלי בן ג'דיד בפתח ארמון הנשיאות. כן לרווחים, לא לפופוליזם — תצלום: פארי־מאץ'

לא רק קסקס חסר לאלג'ירים, חסרה להם גם גישה מלאה להיסטוריה של ארצם הצעירה. עם זה, שמאבק העצמאות שלו שימש השראה למאבקם של עמים כה רבים, נאלץ ללכת סחור־סחור סביב אירועים הטובים עדיין בזיכרונו של דור שלם. וזאת בגלל העימותים שפרצו לאחר השגת העצמאות. שאדלי, המוצג כביצועיסט ותו לא, גילה, עם זאת, אינטואיציה מסוימת בנושא זה המעורר מודרניזציה בסיסית, כפי שהראה בנובמבר 1984 בעת חגיגות יום השנה ה־30 לפרוץ המרד, אך גם הוא לא העז לשבור את כללי הטאבו. הוא הכריז על טיהור שמו של הקאבילי כרים בלקאסם, אחד המנהיגים ההיסטוריים של האף־אל־אן, שנרצח בצרפת ב־1970, שם חי בגלות מאז עלייתו לשלטון של בומדיין. שמות אחרים שנאסר להזכירם הופיעו מחדש בעיתונות האלג'ירית, והנשיא מסר את מדליית לוחם המהפכה לפרחאט עבאס, שזמן קצר לאחר עלייתו לשלטון ביטל את מעצר הבית בו היה עבאס נתון. עבאס, בזמנו ראש "הממשלה הזמנית של הרפובליקה האלג'ירית", חולה אנוש בסרטן, שמת זמן קצר לאחר הטקס, היה נרגש מאוד באירוע זה. אבל ספרו "העצמאות שהופקעה" (בהוצאת פלאמאריון בצרפת 1984) בו תיאר באורח בוטה גם את היריבויות האישיות השונות וגם את התהפוכות והזרמים האידיאולוגיים השונים בתחילת העצמאות, לא פורסם עד כה בארצו. כתיבת היסטוריה ללא מעצורים נעצרת בגבול אלג'יריה.

הגורם השני במבצע "פיוס" זה כלל משא ומתן חשאי עם כמה מהגולים הידועים כדי שיחזרו לארצם. כמה מהם התפתו לכך, אבל לא התגבשה שום התגייסות למען המשטר שיכולה היתה להאריך את שמו. חוסיין אייט אחמד, אחד המנהיגים ההיסטוריים המועטים שעדיין נשארו בחיים, דרש לשווא פתיחת "דיאלוג שיפתח בתהליך הדרגתי של חזרת שיטה רב־מפלגתית". באכזבתו פנה אייט אחמד, לשעבר ראש "חזית הכוחות הסוציאליסטיים" (מפלגת אופוזיציה במחתרת) לבן בלה, שדן אותו למוות לפני שהעניק לו חנינה ב־1965. לא בלי שהדבר יעורר הפתעה מסוימת בקרב אוהדיו, פרסם מנהיגה לשעבר של ההתנגדות הקאבילית למשטר באלג'יריה, יחד עם ידידו הנושן, קריאה "להחזרת הדמוקרטיה" בלונדון בדצמבר 1985.

לידידו של שאדלי אף פעם לא בא בכלל בחשבון משא ומתן עם הנשיא לשעבר בן בלה, שפתח במסע תדיף נגד המשטר לאחר שחרורו ובואו לצרפת. בפמלייתו של שאדלי אומרים לא אחת שבמדינות אירופה, כמו דיבר בן בלה, העומד כיום בראש "התנועה למען הדמוקרטיה באלג'יריה" כיצד נהג בן בלה עצמו בכל הקשור לחירויות כאשר היה הוא בשלטון. אלג'יריה השיגה מצרפת ללא קשיים את איסור הופעתו בתחומיה של הבטאון "אל באדיל הדמוקרטיק" שהוציא בן בלה, שבשלב מסוים פלירטט עם קבוצות אסלאמיות.

קבוצות פוליטיות קטנות מתייצבות לא אחת כנגד המיליטנטים של "אגודת הידידות של אלג'ירים באירופה", סניף של האף־אל־אן בקרב הגולה. קשה לדעת מה שיעור התמיכה המעשית בבן בלה ואייט אחמד, שבתקופה האחרונה הרבו להתבטא באמצעי התקשורת הצרפתיים.

גולים אלג'יריים משוכנעים שרצח אחד מידידיו של אייט אחמד, עורך הדין עלי מאסילי בשנה שעברה בפאריס, נעשה בידי השירותים המיוחדים האלג'יריים. הסלחנים ביותר סבורים שהיה זה מעשה פרובוקציה מצד האגף הנוקשה באף־אל־אן במטרה להביך את מצדדי הדיאלוג. אם פשע זה נעשה אכן בידי אלג'יריה, אפשר רק לשער את הד־לופי הדברים בין השליטים כאשר מדובר לא ב"כמרול" אדם אחד אלא בחלק של האוכלוסיה המתקוממת.

בחירות מעולם אחר

מאת ביל מארץ'אוה

The New York Times

מיוחד ל"הארץ"

כדי להתגבר על בליל של 750 שפות מדפיסה הממשלה בפאפואה גיניאה החדשה פתקי־הצבעה הנושאים את תמונות המועמדים. המצביע מסמן איקס לצד התמונה. "הצבעה באמצעות לחישה" מותרת

תארו לעצמכם בחירות ארציות עם 12 מפלגות פוליטיות גדולות וקטנות של 1800 מועמדים על 109 מושבים בממשלה לאומית. אחר־כך תארו לעצמכם ניסיון לערוך את מסע הבחירות ב־750 שפות שונות ללא פרשני טלוויזיה שיסבירו לכם מה קורה. אלה הם מרכיבי הפוליטיקה מלאות החיים הפרועה של פאפואה גיניאה החדשה. באומה זו, השוכנת על אי שגודלו כמעט כגודל ספרד, אך מונה רק שלושה וחצי מיליון נפש, היו תריסר מפלגות פוליטיות מוכרות ומסומנות בבחירות בשנה שעברה, ובנוסף לכך עשרות מפלגות אד־הוק נוספות שייצגו קבוצות כפריים או התאגדויות שבטיות.

מאז עצמאותה ב־1975 ערכה פאפואה גיניאה החדשה שלוש בחירות ארציות. כל בוגר הוא בעל זכות הצבעה ושיעור המצביעים יכול להגיע עד ל־95 אחוז בכפרים ובערים כאחד, כפי שנמסר לי, אף כי אין נתונים מדויקים. בשנה שעברה שהינו אשתי ואני חמישה חודשים בפאפואה גיניאה החדשה כיועצים כדי לעזור בארגון הקבוצה הפוליטית הידועה בשם פאנגו פסי, מפלגתו של ראש הממשלה לשעבר מייקל סומארה. אני הייתי גם כותב הנאומים שלו, אתגר הציני במדינה בת 750 שפות. כתבתי נאומים באנגלית, אחת משלוש השפות הרשמיות במדינה, וסומארה השמיע אותם בפני אנשי אקדמיה, קבוצות עסקים ועיתונאים. כמה מהנאומים האלה תורגמו לאנגלית־פידג'ין או מוטו, שפתו המקורית של העם בפאפואה, ושודרו ברדיו. אפאתיה של מצביעים היא תופעה בלתי מוכרת כאן. לכרזות מסע הבחירות הרוכבות על קירות בתים יש השפעה של מופעים טלוויזיוניים מיוחדים במערב. מאות נוהרים לצפות ולחזות בהן. במהלך מסע הבחירות התחרו בכפי־הרי־גינה שתי מפלגות יריבות על העצים הטובים ביותר לאורך הדרך הנעגל כדי שישמשו לתליית כרזות. התפתח ויכוח, אחר־כך הגיעו הדברים להתכתשות, ושלושה אנשים אושפזו בפצעים מגיזותו. דמוקרטיה מודרנית הוליך דמוקרטי ניצוק רק לאחרונה בתרבות שיש המכנים אותה פרימיטיבית. באספה פוליטית, למשל, מופיעים אנשים מקושטים בנוצות צבעוניות, בחצאיות מסורתיות קלועות מעשבים, פניהם וגופם צבועים, כאות כבוד למועמד המבקר אצלם. תושבי כפרים עורכים לכבודו "סינג סינג", המקביל של פאפואה גיניאה החדשה לברבקיו בטכסאס, יחד עם ריקודים שבטיים, תופים ופסטיבל חגיגי עד מאוחר בלילה. פחות מכך היה נחשב עלבון.

במדינה זו קיימת צורת שלטון פרלמנטרית. יש בית־נבחרים אחד. במקום לרוץ לתפקיד הנשיא או מגן הנשיא, המועמד פשוט רץ לבית הנבחרים. הליך הבחירות מתחיל בתקופה של מינויים פתוחים. במשך ארבעה שבועות אוספים המועמדים תמיכות לעצמות מינויים ומשלמים כ־100 דולר כדי להשתתף בבחירות. אין שום בחירות ראשוניות, כך שלא אחת מגיעים הדברים למצב בו 100 מועמדים מתחרים בכל אחד מ־19 המחוזות. לאחר הבחירות, בוחרים אלו שזכו למושבי פרלמנט בראש ממשלה משורותיהם. כיוון שהשנה יש מפלגות גדולות כה רבות, מנהלת קואליציה בת חמש מפלגות את המדינה. לעומת בחירות של יום אחד בארצות־הברית, הבחירות בפאפואה גיניאה החדשה נמשכות שישה שבועות. קלפיות ניידות מגיעות במשאיות לאורך הדרכים המהירות והשבילים לכפרים. ועדת הבחירות הארצית משגרת שליחים המשמשים גם כרוזים, הם מודיעים על בוא הקלפי ומיקומה. בדרך־כלל כמה מאות דרכים מוצפות והשפה מתוספת, כך שקשה לעמוד בלוח הזמנים.

תושבי גיניאה נושאים תיבת קלפי אל מקום ההצבעה — תצלום: איי־פי

כדי להתגבר על מחסום השפות מדפיסה הממשלה פתקי־הצבעה הנושאים את תמונות המועמדים. כדי להצביע אתה מסמן איקס במשבצת לצד התמונה. "הצבעה באמצעות לחישה" מותרת, כיוון שאנשים רבים אינם יודעים לקרוא, וגם אינם מצליחים להתמודד עם פתק־בחירה היכול להגיע לממדים של סדין. המצביע הדובר בשפת כפרו מורה למתורגמן בלחישה איך לסמן את הפתק. בדרך כלל נוכח פקיד נוסף כדי לפקח על התהליך ולמנוע הונאה. לאחר ההצבעה נחתמת ידו של כל מצביע בחותמת דיו שאינו ניתן למחיקה במשך ימים, כדי למנוע אפשרות של הצבעה כפולה. אף־על־פי־כן מועלות תמיד האשמות על הונאה בבחירות ועל מילוי הקלפי בפתקים רבים יותר על המידה. את הקלפיות שמים בתיבות נעולות ומשגרים במטוס לבירה, פורט מורסבי, לבנייה רשמית, והדרך־כלל למנייה חוזרת, לפני שמודיעים על המנצחים. התהליך בפאפואה גיניאה החדשה נוגה אמנם פרימיטיבי, אך לפחות הוא מעודד המונים להשתתף בבחירות, ולא רק את אלו העשירים דיים להרשות לעצמם מסע־בחירות מורכב באמצעי התקשורת. יש אפוא תקוה אופטימית בשיטה כזו.

מזרח-מערב

מאת אר סילבר

Newsweek

מיוחד ל"הארץ"

בשש השנים הקרובות יציגו מוזיאונים בארה"ב, בקנדה ובבריה"מ את המיטב שבאמנות תושבי סיביר ואלסקה. שיתוף־פעולה ראשון בין אוצרים אמריקאים ורוסים

וואשינגטון

אולי יעניין את הקרמלין ואת הבית הלבן לדעת, שהם לא המציאו את מושג הדיטאנט בין ארצותיהם. זה קרה כבר לפני 14 אלף שנה. התולדות הבין־תרבותיים התרחשו על אדמת הטונדרה הקפואה של סיביר המזרחית ואלאסקה. שם חיו השבטים של כל ארץ במרחק 84 ק"מ אלה מאלה וביניהם הציץ מיצר ברינג. "סמיתסוניאן" (קומפלקס מוזיאונים) אסף כ־600 חפצים והציג אותם בתערוכה שנפתחה בשם: "צומת של יבשות: התרבויות של סיביר ושל אלאסקה".

תערוכה זו, ראשונה מסוגה שאורגנה במשותף על־ידי אוצרים אמריקאים וסובייטים, כוללת מגוון רחב של אוצרות מתוקים ומרהיבים ביופיים שנאספו ממוזיאונים בארצות־הברית, בקנדה ובברית־המועצות. מוצאם של כמה מהפריטים מהיישובים המוקדמים, לפני כ־18 אלף שנים. בובות בגודל טבעי מסיביר ומאלאסקה – שנבנו על־פי יציקות־פנים אמיתיות שבוצעו במסעות במאה ה־19 – עומדות והזרות כלבוש התקופה. הבובות המחוקות בדיוק ציוד ריג'וציד צפות מעל רצפת השיש, בעד המריטים סביבן, מלאכת מחשבת של אמנות משוכללת, שופכים אור על מורכבות חייהם הטבעיים, הרוחניים והכלכליים.

סקיצות של בתים ששורטטו בידי חוקרים במאה ה־19 מגלות, כי בתים אלה היו פלא ארכיטקטוני. בית כזה הוקם בחלקו מתחת לפני הקרקע, כדי להיערך לקראת חורפים קשים ותקופות קיץ מתונות יחסית.

תלות הדדית

מעבר לעושרם ולופיים של החפצים, מבליטה התערוכה על תלותן ההדדית של התרבויות בסיביר ובאלאסקה, שאת הדמיון ביניהן אפשר לאתר בנהגים, בביגוד ובטקסים, עד לעיצוב האמנותי של כלי הציד. אבל ההבדלים מעניינים אף יותר. האלויטים, הטלינגיטים והאסקימואים של אלאסקה היו בראש ובראשונה שבטי ציד ודיג, ובתור שכאלה נהגו גיהם והתיים הדגלי־המבוריים היו שלובים זה בזה. ציידים בכל מחוזות אלאסקה נשאו קמיעות עשויים שנהב ונוצות ציפורים, כדי להרתיע רוחות רעות. כובעים שציירו עליהם ראשים צפון אמריקאיים וציפורים, נחבשו כדי להביע כבוד לבעלי־החיים, והם יצרו קשר סמלי בין הצייד לניצוד.

נראה כי בקרב השבטים בסיביר, כמו הקוריאקים, הצוקצ'ים והאבאנים, הגישה לציד היתה פחות בימה רוחנית. עבודות האמנות על כלי הנשק שלהם הפגינו את שליטתם על בעלי־החיים.

נראה שהעמים בסיביר ובאלאסקה הסתדרו היטב אלה עם אלה. אף כי מפעם לפעם פרצו התנגשויות הבלתי־נמנעות, הנוהג במוצריו של הצד האחר דירבן סחר משגשג בין שני עברי מיצר ברינג. עורות וזכוכית, ברזל, טבק והנה מסיביר תמורת פרוות, שנהב, אבן־הירקן ועצים מאלאסקה. אבל הסיבירים שמרו בקנאות על כישורי עבודת המתכת שלהם, שהעניקו להם עליונות הגברית על שכניהם באלאסקה ואיפשרו

רעשן משמאני — תצלום: ניוזוויק

להם להדוף כמה פלישות מכיוון דרום. חליפות שריון מתחכמות שיצרו כדי להגן על איברים חיוניים וכלי נשק משוכללים מברזל ומעץ מעידים על נחישותם לשרוד. כמו מדינות המצאות החדשות, מצאו כישורים אלה לבסוף את דרכם לעבר השני של המיצר.

בעקבות המידע שנאסף הוצג בתערוכה, מפריכים אתנוגרפים הלוטים תנועות אוכלוסין לאורך שולי האוקיאנוס הפאסיפי, תיאוריות שונות על דרך התפשטותן הגיאוגרפית של תרבויות. תיאוריה אחת שפותחה בעקבות מסע "ג'אספ" בסיביר בתחילת המאה, טוענת כי כמה מבני סיביר היו למעשה "אמריקנאודים", ילידי שבטים צפון אמריקאים שהיגרו מערבה וחצו את מיצר ברינג. מדענים נודדים כעת שההיפך הוא הנכון, וכי האינדיאנים של אמריקה הצפונית הם בעצם ממוצא סיבירי.

השפעת המצב הפוליטי

היחסים המתוחים בין ארצות־הברית לברית־המועצות במחצית הראשונה של העשור במעט הקפיאו להוציא את הפרויקט של "סמיתסוניאן". נדרשו 10 שנים כדי להביא את התערוכה לציבור, כפי שאמר ויליאם פיצ'ה, אנתרופולוג, שעמד בראש צוות של 12 אוצרים אמריקאים וסובייטים.

הוא ועמיתיו הסובייטים בוססו בביצה הכלכלית של הפלישה הסובייטית לאפגניסטאן ב־1979 והפלת מטוס חברת התעופה הקוריאנית ב־1983, שהאטה במידה ניכרת את התקדמותם. אך אולי המכשול הגדול ביותר בפני התערוכה היה סכסוך בספטי בין משרד התרבות לאקדמיה למדעים בברית־המועצות. בכל זאת המשיכו האוצרים במלאכה, חיטטו בעליות־גג של מוזיאונים ושמרו על קווי־תקשורת פתוחים: "היו לנו בעיות להבין זה את זה ובעיות עם המינהל הסובייטי", אומר ד"ר מריניה סארוב מהאקדמיה הסובייטית למדעים, "אך הן אף פעם לא השפיעו על עבודתנו".

למרבה המזל, החל עידן הפרסטרויקה והפרויקט עלה על המסלול. "זו עבודת חיים, שכדי לעבוד עם ברית־המועצות צריך לבנות ציגור", אומר פיצ'ה. "אנחנו מקווים שהדבר ישמש נקודת מוצא לפרויקטים מדעיים משותפים בעתיד".

לאחר שנה חודשים ב"סמיתסוניאן" תסייר התערוכה ברחבי אמריקה הצפונית, וב־1992 תגיע לברית־המועצות ותוצג שם שלוש שנים. "ההיסטוריה והאנתרופולוגיה של צפון האוקיאנוס הפאסיפי הן ספור בלתי־כתוב", אומר פיצ'ה. "הוא חשוב מכיוון שאנחנו עוברים מעידן של שליטה מערבית לעידן של שליטה פאסיפית". וגם אין להקל ראש בלקחים של הקיום בשלום. ככלות הכל, קשה למצוא דוגמה בתרבויות שחיו בהרמוניה יחסית במשך כ־14 אלף שנה.

אוניברסיטת תל-אביב

הקתדרה ע"ש אריק ומיקלה נוסבאום לגסטרואנטרולוגיה וסוכרת מבוגרים, הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר

המכון האנדוקרינולוגי לילדים ולמתבגרים, מרכז רפואי בילינסון, קופת חולים

החברה הישראלית לאנדוקרינולוגיה

הסימפוזיון השנתי הרביעי ע"ש סולומון א. ברסון לסוכרת

ההרצאה תינתן ע"י פרופ' ישראל ולדבסקי מהאוניברסיטה העברית, המח' לאנתקולוגיה ניסויית, ירושלים, בנושא:

תפקידו של גורם הגדילה מפיברובלסטים על יצירת כלי דם חדשים – קשר אפשרי למחלה מיקרווסקולרית בסוכרת

הסימפוזיון יתקיים ביום שלישי, 18.10.1988
בין השעות 17.30 – 14.00
בפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר, אוניברסיטת תל אביב
באולם ע"ש מארבאום

הסימפוזיון יתנהל באנגלית

כניסה דרך שער אוסטריה (1) חניה ברחובה מפול

NOVO RESEARCH INSTITUTE – DENMARK

The Public is invited — הציבור מוזמן.

BARD (קמ"ח)

מודיעה על

מילגות פוסטדוקטוראט לשנת 1988/89

BINATIONAL FELLOWSHIP PROGRAM

UNITED STATES–ISRAEL

BARD – The United States-Israel Agricultural R&D Fund has initiated a postdoctorat fellowship program promoting cooperative agricultural research between postdoctorate fellows from the United States and scientists from Israel and vice versa.

Grand applicants should be citizens of either the United States of Israel, should have fulfilled the requirements for a PhD degree within the last 3 years (postdoctorates) and should have no other sources of support

Deadline for Applications: December 1st each year.

For information on application procedures please contact YAIR GURON, EXECUTIVE DIRECTOR at either:

BARD
U.S.D.A., BARC-West
Bldg. 005
Beltsville, MD 20705
U.S.A.
Tel: 301-344-2605

BARD
POB 6
Bet Dagan
50250
ISRAEL
Tel: 03-9683598

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

היחידה ללימודי המשך ולימודי חוץ

בשיתוף עם
האגודה הישראלית לחקר יחסי עבודה
מודיעים על עריכת סמינר בנושא:

"בעיות נבחרות בניהול כח־אדם ויחסי עבודה"

מוקדש לזכרו של פרופ' ינאי טאב

אשר יתקיים בימים 19־21 באוקטובר 1988,
במלון "דן קיסריה", קיסריה

יתקיימו הרצאות ודיונים בנושאים הבאים:

★ "יחסי אמון והצמחת כח אדם מקצועי וניהולי" – ד"ר ראובן שפירא, מנהל אקדמי, מכללה אזורית מנשה.
★ "מחויבות לאיגוד המקצועי לעומת מחויבות לארגון: ממצאי מחקר בישראל" – מר אהרן כהן ופרופ' אליעזר רוזנשטיין, הטכניון.
★ "יישום שיטה אינטגרטיבית לניהול מערכת כח אדם, משימות ושכר עידוד" – ה"ה משה דב וצבי בר־דרור, מהנדסי תעשיה.
★ "גמישות בהפעלת כח אדם" – פרופ' אמירה גלין, אוניברסיטת ת"א.
★ "סוגיות נבחרות ברווחה ותעסוקתית כחלק ממערכת יחסי העבודה" – גב' שרה אלספקטור, יו"ר המחלקה לרווחה וחברת הועדה המרכזת בהסתדרות.
★ "שיתוף עובדים בהצבת יעדים, תנאים להצלחה" – פרופ' מרים ארז, הטכניון.
★ "האם יש עתיד לשיתוף עובדים על צורותיו?" – פרופ' רבקה בר־יוסף, האוניברסיטה העברית, ירושלים.
★ "THE INTERNATIONAL LABOR MARKET: THE FOREIGN WORKER PHENOMENON" מר א. ברום, יו"ר קבוצת חברות לשירותי כח אדם באנגליה.
★ "מגמות והתפתחויות באיגוד המקצועי וביחסי העבודה" – פרופ' אברהם פרידמן, האוניברסיטה העברית, ירושלים.
★ "יחודה של הגישה הסוציוטכנית בפיתוח משאבי אנוש ובשיפור האפקטיביות בארגונים" – מר יורם מינקי, מדרשת רופין באוני' ת"א.
★ "ההתפתחויות בשטחים על רקע התהליכים המדיניים האחרונים" – ח"כ בנימין בן־אליעזר (פואד), חבר ועדת החוץ והבטחון (לשעבר מתאם הפעולות בשטחים).
★ פנל בנושא: "הארועים בשטחים והשלכותיהם על המשק וכח האדם" – המנחה: פרופ' אליעזר רוזנשטיין. משתתפים ה"ה: צבי צילקר, מנכ"ל מרכז הקבלנים והבונים בישראל; עו"ד מעון בר־ישראל, חבר הועדה המרכזת של ההסתדרות ויו"ר אגף הארגון ומועצת הפועלים; דן זכאי, כלכלן בכיר במחלקת המחקר של בנק ישראל; איתמר זלץ, מנהל כח אדם, "ארגמן" בע"מ; ניר גלעד, מרכז תקציבי, המינהל האזרחי בשטחים, אגף התקציבים, משרד האוצר.
★ יועץ אקדמי: פרופ' אליעזר רוזנשטיין, הפקולטה להנדסת תעשיה ולניהול הטכניון.

ההרשמה: הטכניון, היחידה ללימודי המשך ולימודי חוץ, רח' ליסין 14, תל־אביב, טלפון: 8־262134־03, מיקוד: 62997.

CREATIVE SOLUTIONS
N.J., CA. ISRAEL

גיוס משאבים

גיוס משאבים עבור מלכ"רים וארגונים ציבוריים

פרטים: יפו 97, בנין כלל חדר 728, ירושלים
טל' 223819־02

אוניברסיטת בר־אילן

המחלקה לפסיכולוגיה

שרותי טיפול פסיכולוגי

הקליניקה הפסיכולוגית של המחלקה לפסיכולוגיה פתוחה לקהל למתן טיפול נפשי (פסיכותרפיה) לאנשים עם בעיות אישיות, בעיות בנישואין ובחיי המשפחה.

בקליניקה ניתנים טיפולים בשיטות טיפוליות מגוונות לפי צרכי הפונים, על־ידי סטודנטים לתואר שני בפסיכולוגיה, במסגרת עבודתם המעשית. פיקוח צמוד ניתן ע"י הפסיכולוגים הבכירים של המחלקה לפסיכולוגיה.

פניה לקליניקה יכולה להעשות בכתב – הקליניקה, המחלקה לפסיכולוגיה, אוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן או טלפונית (03־5318541) בימים ג' ר'ה' בין השעות 10.00 ל־14.00.

MENSA

מתארגנת בארץ!

מנהל מנסא, האיגוד הבינלאומי לבעלי/ות I.Q גבוה (ב־2 המאונים העליונים) יבקר בתל־אביב ובירושלים וירצה אודות מנסא וינהל בחינות למעוניינים להצטרף. (הצלחה בבחינות אינה תלויה בכישוריך בשפות).

מעוניין? שלח אלינו את שמך, כתובתך, מספר הטלפון והערב העדיף (7 בנובמבר בת"א; 9 בנובמבר בירושלים) ונאשר.

מנסא, ת.ד. 849
חיפה 31008

הזמנה להצעה

לרכישה נכס מקרקעין ברמת מוצא ע"י ירושלים

הנאמנים בהסדר הפשרה שנעשה בתיק אזרחי 839/87 בבית המשפט המחוזי בירושלים מכריזים בזה על קבלת הצעות לרכישת הנכס הידוע כוילה בת 6 חדרים עם כל הנוחיות ברמת מוצא ע"י ירושלים בגוש 30311 חלקה 17 ירושלים בשטח 588 מ"ר.
על המציע להפקיד ערבות בנקאית בידי הנאמנים בשעור של 10% מגובה ההצעה תוך 12 יום מיום פרסום מודעה זו.
המוזמנים שומרים לעצמם הזכות לנהל מו"מ לפני סיום המועד להגשת הצעות.
הנאמנים אינם מתחייבים לקבל ההצעה הגבוהה או כל הצעה אחרת.
הסכם לרכישת הנכס טעון אשור בית המשפט המחוזי בירושלים.
פרטים מדויקים יותר לגבי הנכס אפשר לקבל אצל אחד הנאמנים לפי מס' הטלפון הבאים:
(1) עו"ד עלי נתן טלפון 02/421680
(2) עו"ד גדעון גרינבוים: 02/232181
נא לצלצל בשעות הרגילות.

עוה"ד עלי נתן
עוה"ד גדעון גרינבוים
שניהם נאמנים על הסדר הפשרה כמפורט בת.א. 839/87 מחוזי

ירושלים, 12.10.1988

هكذا من الشمال

אבא רוצה מדינה. סמאח רמחי

תצלום: ציבי שיטמן

חדר לסמאח

זהו סיפור על ילדה קטנה ועולה ממנו, בעצם, רק זאת שגם ילדות שאבותיהם מחבלים צריכות לפעמים לעשות פיפי. אבל איך מגיע הסיפור אל העיתון

משפחת רמחי מתגוררת במחנה הפליטים ג'ילזון, שליד רמאללה. האב נדון לחמש שנות מאסר על עבירות פוליטיות וביטחוניות שונות, בהן מעורבות בהנחת מטען חומר־נפץ שלא התפוצץ באוטובוס של אגד.

עם מעצרו של האב, אטם צה"ל את בית המשפחה. כעבור זמן פנתה משפחת רמחי אל סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם, אונר"א, המופקדת בין היתר על הוצאת רשיונות־בנייה במחנה, וביקשה — וקיבלה — היתר להקים קומה שנייה, על גג הבית האטום.

הם הלכו לבנות, אך לפני שהספיקו לסיים את הבנייה בא צה"ל ודרש מהם להפסיק. המשפחה עברה להתגורר בבית שכור. כעבור זמן, הסתבך גם אחד הבנים ונעצר כחשוד בזריקת בקבוק־תבערה, ואז הרס הצבא גם את הבית שהמשפחה התגוררה בו בשכירות.

בעל הבית, פטריוטי כל כך, אינו לחוץ. הוא יקבל את שדי ביתו בימים טובים יותר. אך תושבי המחנה, והוריהם כל־כך, סירבו להשכיר למשפחת רמחי בית אחר. בלית־ברירה חזרה המשפחה אל ביתה האטום, השתכנה איכשהו על הרצפה בין קירות הבטון של השלד שהספיקו להקים לפני שהצבא הורה להם להסתלק משם: אין גג.

בינתיים חלתה ילדת המשפחה במחלת כליות ונזקקה לטיפול קבוע בדיאליזה. שמה סמאח והיא בת שש; ילדה חמודה, ביישנית. המשפחה פנתה אל השלטונות בבקשה שירשו להם לפתוח חדר או שניים בביתם האטום, כדי להקל על הטיפול בילדה. זה היה בתקופתו של הרופא הטוב שמשל או בגדה, אפרים סנה. הבקשה נדחתה.

בימים אלה הם מתכוננים להגיש לממשל בקשה מחודשת שירשו להם לחזור לביתם: עוד מעט החורף.

זהו הסיפור. זהו רק חלק מהסיפור. עכשיו שהוא מתפרסם בעיתון, גם זה שייך, אני חושב, וזה קורה כך:

האיש שצלצל אליי לספר לי על משפחת רמחי הוא רון ג'דרד מהעיתון "ג'רוזלם פוסט", נפש טובה. ג'דרד נתקל במשפחה במסגרת תפקיד לכתבה על הריסת בתים. מאז הוא משתדל לעזור להם. כמעט מאחורי כל סיפור אנושי מהגדה המתפרסם בעיתון — יש עכשיו מין רון ג'דרד כזה שיזום את פרסומו: ישראלי, פלשתינאי או זר.

ג'דרד הציע לי להתלוות אליו אל בית המשפחה: אני מבוש שלא הייתי נוסע לשם לבדי. בשער־שכם חיכתה לנו מונית ובה ארבע נשים מתל־אביב, פעילות בקבוצה הקרויה "עדי הכיבוש", השייכת לקבוצה הקרויה "השנה הי21". לקבוצות כאלה, ישראליות, פלשתינאיות וזרות, יש קשרי עיתונות מפותחים למדי.

לרגל הנסיעה שכרו עדות הכיבוש את שירותיה של סוכנות־ליווי פלשתינאית הפועלת במזרח־ירושלים על בסיס מסחרי ופוליטי, לשירותם של כתבים זרים וכל מיני ארגוני סעד, תמיכה וסולידריות.

המלווה שלנו, סטודנט באוניברסיטת בירזית המושבתת, היה מנומס מאוד, ענייני, לא תועמלני. התקף שורת העולמית המולות, אמר. היתה תקופה קשה לאינתיפאדה, בגלל האולימפיאדה. עכשיו המצב מתעורר. תמורת הליווי לג'ילזון הוא מקבל 20 דולר, אבל הפעם ויתר על הכסף. המשרד שלו מספק גם שירותי תקשורת אחרים, לרבות מידע. יש מקומות שקשה להגיע אליהם ויש ידיעות שלא היו מתפרסמות ללא שירות כזה. כנראה שאין דרך לחסל את הסוכנויות האלה: בכל שסוגרים אותן, אחרות קמות במקומן.

כ־5000 בני־אדם מתגוררים בג'ילזון; יש להם המון ילדים. לא מקום שהייתי בוחר לי למגורי (גם הם לא), אבל יש מחנות מסכנים יותר. אנשים מאירי פנים, אפשר להתרשם. משפחת רמחי חיה עכשיו ממשכורתו של בנה בן ה־21, איימן שמו, העובד כפקיד באונר"א. מקודם עבד ומקימה בעיתון "אל פאג'ר". בחור נבון, יודע כנראה להסתדר. הוא אמר לנו שהמשפחה איננה מקבלת מאש"ף מה שאומרים שמשפחות כאלה מקבלות.

הפתעה: מצבה של סמאח הקטנה שופר. ייתכן שעוד תזדקק לדיאליזה, אך כרגע הוטב לה. גם בעיית המגורים של המשפחה נפתרה, לעת עתה. המשפחה שכרה דירה ברמאללה. הם לא גילו לבעל הבית מדוע יצאו מג'ילזון. סידור זמני, לשלושה חודשים, יקר יותר ממה שהמשפחה יכולה להרשות לעצמה. הם רוצים לחזור למחנה. עדות הכיבוש הכסיפו, לאחר התייעצות מייגעת משהו, לממן את מחצית שכר הדירה, בסך הכל כ־450 שקל. לא יותר מדי בשביל ארבע עדות שבאו במיוחד לשם כך מתל־אביב: המונית משער־שכם עלתה 100 שקל.

בינתיים התברר שלמשפחה יש גם פרקליט יהודי, רבאם יאראן; רון ג'דרד היה המתמחה שלו. בעודו מנהל מחלקת הבג"צים במשרד המשפטים, הגן יאראן על מעשי שטות ועוול לאין־ספור שעשתה המדינה; היתה לו יד בהנחת הבסיס המשפטי המתיר למדינה להרוס בתים בגדה.

והיו שם גם הקווייקרים, ארגון־סעד יראי־שמים שיש לו הרבה כסף, מידה של השפעה בוואשינגטון ועניין בזכויות האדם. הקווייקרים מציעים לעורך הדין יאראן לפנות לבג"ץ. הם מוכנים לשלם 2000 דולר אם ייכשל, ועוד 2000 אם יצליח לקבל מבית המשפט פסק־דין תקדימי שיחייב את השלטונות להתחשב במצבה הסוציאלי של כל משפחה שבית מגוריה מיועד לאטימה או הריסה.

תמורת 4000 דולר אפשר לרכוש במחנה ג'ילזון בית קטן או חצי בית גדול. למרבה הצער הקווייקרים לא רוצים לקנות בית למשפחת רמחי: הם רוצים צדק. משפחת רמחי לא רוצה צדק: היא רוצה בית. אין כנראה דרך לגשר על ניגוד האינטרסים הזה.

ככה זה. אין כמעט עונש מתועב יותר מהרס בתים, אך גם לזוועה הזו האירוניה שלה. לא, העובדה שכל־כך הרבה אנשים טובים מוכנים לעזור למשפחת רמחי איננה [illegible]

נולדו אשמים, מוכרים ספרים

למה ילדי הנאצים קונים את הספר הזה, למה קונים אותו באמריקה. מה הוא עושה בישראל

פטר זיכרובסקי היה נחשב לאיש מוצלח גם אלמלא היטיב כל־כך למכור כמעט בכל לשון את תסביכיו כילד יהודי שנולד וגדל באוסטריה, בן להורים שניצלו בשואה וחזרו לווינה אחרי המלחמה, קומוניסטים. זיכרובסקי, כימאי על־פי השכלתו, כתב כמה ספרים ובין־השאר על הגישה בתעשיית התרופות הגרמנית. היתה שערורייה.

עכשיו הוא בן 41, איש סימפטי, ובשביל ילד יהודי שגדל באוסטריה כבן לניצולי שואה שחזרו לווינה אחרי המלחמה, קומוניסטים — הוא עושה רושם נורמלי למדי, בניגוד לצפוי. השבוע שהה זיכרובסקי בישראל לרגל הצגת הבכורה של מחזה "נולדו אשמים" בתיאטרון החאן הירושלמי: הסיפור היהודי־גרמני, גרמני־יהודי — נאצי — מתחיל להימאס עליו, הודיע לי, ונדמה לי שאני מבין מדוע.

המחזה המוצג בחאן מבוסס על ספרו השני במנה. בראשון ראיין זיכרובסקי צעירים יהודים שנולדו או גדלו בגרמניה המערבית ומוסיפים להתגורר שם גם היום. משהו חולה לגמרי: אם החתם כיהודים חשובה להם — מדוע הם יושבים בגרמניה. אם איננה חשובה להם — מדוע הם מקשקשים כל־כך הרבה.

הספר השני מבוסס על ראיונות עם צעירים גרמנים שאבותיהם היו נאצים, חלקם בעלי עמדות, חלקם פושעי מלחמה, חלקם פקידים בינוניים וחברי מפלגה מהשורה. מונולוגים, חלקם חזקים מאוד; ההצגה מרשימה מאוד לעתים, אבל הכל־בכל קולה על העצבים.

זיכרובסקי חיבר אוסף שכולו אגוצנטריות ורחמים עצמיים: המרואיינים שלו חושבים כנראה שהפשע הנורא ביותר של הנאצים היה שהם שיקרו לילדיהם, אחרי המלחמה. אוי כמה קשה היה להם לגדול כבנים של נאצים.

אני מתאר לי שזה אכן לא היה קל, אבל מה אכפת לי, בעצם: הנה תסביך אחד מתסביכי העולם שאינו שלי. בכלל, פושעי המלחמה הנאצים נראים לי מרתקים יותר מילדיהם כשם שניצולי השואה מרתקים יותר מילדיהם, "בני הדור השני".

זיכרובסקי אמר שספרו משקף את הפסיכולוגיה של גרמניה המערבית כולה: יש בזה משהו. הוא מבטא את העובדה שבני הדור הנוכחי של מקבלי ההחלטות, הפרלמנטרים, הפקידים, המנהלים בתעשייה, המורים — כולם קיבלו את חינוכם בבתים נאציים; מן הסתם הם נושאים אתם משהו שקיבלו מהוריהם. יש בהם שמוקיעים את הוריהם, יש המבינים אותם: כולם רואים עצמם קורבנות הנאצים.

זיכרובסקי הניף לבכיינותם: הנה המפתח להצלחתו המסחרית המסחררת של הספר. המרואיינים שלו אף לא נדרשו לחשוף את זהותם: זיכרובסקי הרשה להם לילל בעילום שם. מי יודע מה המציא מדמיונו.

זיכרובסקי אמר ש"עיבד" את הראיונות האלה, כדי לדלות מהם את תמציתם. כל אחד מהמרואיינים שלו חתם על תצהיר המאשר את תוכן דבריו, והתצהירים האלה שמורים אצל המו"ל. אולי.

הספר, אמר זיכרובסקי, מצליח מאוד גם באנגלית ובספרדית, עוד מעט ברוסית ובקרוב גם בעברית. זיכרובסקי למד מכך שבעייתם של בנים הצריכים להתמודד עם עולם הערכים של הוריהם, לפעמים עם הפשעים הפוליטיים של הוריהם, איננה מיוחדת לגרמניה. במובן זה, אמר זיכרובסקי, זהו ספר על פער הדורות בכלל, אבות ובנים, ועל מהותם היחסית של ערכי הטוב והרע, המותר והאסור, החיים והמוות.

הנה עוד נושא הנר לישראל, לפי שעה. הישראלים הראשונים שמרדו בעולם הערכים של הוריהם היו הביל"ויים. מאז מצטיינים הישראלים באמנותם לעקירת היסוד של אבותיהם. שמירת היסוד הזאת מסבירה בין היתר כיצד קרה שהחברה הישראלית עוד לא התפוצצה לרסיסים, חרף הניגודים הפעורים שלה.

אבל על בימת החאן זה נראה טוב.

בסך הכל הוא די נורמלי. פטר זיכרובסקי

עץ המיליון של הרב גורן

האם יתכנן משה ספדיה את בית המקדש השלישי, מה מחירו של יעקב אגם, איך שומרים שבת על הירח. טיול ברחבת הכותל: סיפור בדולרים

ברחבת הכותל המערבי בירושלים יש ישיבה הקרויה בית האידרא רבה והיא נושאת את שמות הוריו של שאול אייזנברג, דוד מתתיהו הלוי ז"ל ורעייתו זיסל בת שאול הכהן ע"ה. השמות חקוקים על הקיר הפונה אל הכותל. זה עלה למיליארדר 750 אלף דולר.

"עשינו דיל תוך עשר דקות", סיפר לי השבוע הרב שלמה גורן. אייזנברג שילם מיד. המחיר כלל התחייבות שהבית לא ישא שם אחר. כלומר לבד משמו של גורן עצמו, נשיא הישיבה. אידרא, בארמית, היא גורן. "אז זה קרוי על שמי", אמר גורן. שמו חקוק גם בפתח הישיבה, בצירוף התואר הרב הראשי. "מה זה ראשי", אמר גורן והגדיר ראשה: "כל רב זה עכשיו רב ראשי, אם רק יש רב פחות ראשי ממנו".

גורן, עכשיו בן 71, עודנו פעלתן כשהיה, כולו מרץ ותורה. הוא לומד וכותב ומלמד ופוסק הלכות, ובימים אלה הוא מוכר עלים ממתכת קטנים, שתולים אותם על מתקן גדול, אף הוא עשוי מתכת, זכר לשואה. "הכל ביד ושם", אמר גורן.

בעצם צלצלתי אל הרב כדי לשאול אותו אם נכון מה שמספרים בעיר שהוא הזמין אצל האדריכל משה ספדיה תכניות להקמת בית המקדש הבא. "מי כבר מדבר על זה" שאל גורן, ואמר שלא "הזמין" תכניות כאלה, אבל נכון שדיבר על זה עם ספדיה.

כשאומרים "הזמנה" זה נשמע כמו משהו שאחר כך צריך לשלם בעדו. לכן חשוב מאוד לקבוע שהוא לא הזמין מספדיה שום דבר, אבל נכון שהוא הציע לו, כאילו בדרך אגב, לא כמו משהו שעלה בכסף, שיתכנן את בית המקדש ויכין את התכניות במגירה, עד לבוא המשיח.

ממילא לא ניתן לבנות עכשיו, אמר גורן, כי יש הרבה [illegible]

למשל להרוס את המסגדים, אמרתי. זה מובן מאליו, אמר גורן. אבל יש גורן גם בעבודות עשר רבות הזיקה, כי לפי התוספות שערך רש"י על סמך האמור בספר יחזקאל, בית המקדש השלישי צריך להיות בנוי על שטח הגדול פי 36 משטחו של בית המקדש השני. זה כולל בין היתר את כל רחבת הכותל, ולפי חישוביו של הרב, כן כן, גם הישיבה שלו תיכלל בשטח בית המקדש.

אילו בית המקדש כבר היה ניצב כיום על תלו, אילו הרסו את המסגדים בסערת הקרב במלחמת ששת הימים, אמרתי. גורן אמר שאין לדעת. הוא לא היה בעד הריסתם, כי אמריקה היתה מכריחה אותנו להקים אותם מחדש ומי יודע, חס וחלילה היו צריכים לבקש בשביל זה כסף מיהודים.

מרדכי הוד, לשעבר מפקד חיל האוויר, אמר לו פעם אחרי המלחמה שאילו רק ידע אז כמה זה חשוב, הוא, הוד, היה מוריד את המסגדים מהאוויר, במכה אחת. גורן שמע שהוד מכחיש את זה עכשיו, אבל זאת האמת, ככה הוא אמר, אמר גורן וסיפר לי גם את הסיפור הזה:

ביום השלישי למלחמה, הוא היה אז הרב הראשי לצה"ל, פגש גורן את מרדכי גור, ליד מוזיאון רוקפלר. שעות אחדות קודם לכן החליטה הממשלה שלא לכבוש את העיר העתיקה אלא לשמרה כאזור בינלאומי, תחת פיקוח בינלאומי.

גורן האיץ בגור שיפר את החלטת הממשלה. אלפיים שנות גלות מתגמדות לעומת הרגע הזה, ניסה לשכנע, ההיסטוריה לא תסלח לו לעולם אם יחמיץ את שחרור העיר העתיקה, אבל גור אמר שאם יפעל בניגוד להחלטת הממשלה — ישיבו אותו בבית הסוהר. אתן לך פקודה, אמר האלוף גורן לאל"מ גור. גור לא התרצה.

זה נשמע כמו פוטש, אמרתי לגורן. הרב אמר שבאותו הרגע הוא היה מפר אפילו הוראה מאליהו הנביא בעצמו. שעות אחדות לאחר מכן שינתה הממשלה את החלטתה וצה"ל נכנס לעיר העתיקה.

גורן לא רצה שתישאר אי־הבנה: יש גרסה אחת שאומרת שהמשיח יוריד את בית המקדש מהשמים, בנוי על תלו, קומפלט, מוכן לשימוש, אמר, ואז לא יצטרכו שום אדריכל ושום תכניות. הנה עוד ראיה לכך שהוא, גורן, לא "הזמין" אצל ספדיה תכניות למקדש.

ספדיה הוא אדריכל בעל שם עולמי, שעשה הרבה מיליונים, אמר גורן, ולמרות מה שביטלו לו עכשיו את התכנית הוא בקולומבוס־סירקל בניו־יורק, שהיתה מכניסה לו מיליארדים, הוא אדריכל חשוב מאוד שגם תכנן את בית האידרא רבה. גורן כבר השקיע בו 2.5 מיליון דולר, הוא בניין שכל רואיו עוצרים את נשימתם למראהו, אמר, למרות שבקירה, מול מתקן ההנצחה הזה, לזכר קרבנות השואה, יש עכשיו סדק וספדיה יצטרך לתקן אותו.

זה הקיר שעליו יתקין הרב את מפת הקהילות החרבות, 5000 במספר. זה יעלה אולי 80 אלף דולר, כי זה הרי יהיה קיר אלקטרוני מרבבי, עם קומפיוטרים, שיהיה בו מין קטע כזה שאפשר יהיה בלחיצת־כפתור אחת לשמוע את תולדות הקהילות החרבות, כל קהילה והכפתור שלה בקומפיוטר, בעברית וגם באנגלית, אמר גורן.

"עץ החיים", כפי שגורן קורא למתקן ההנצחה שלו, ישא בסך הכל 1200 עלים נושאי שמות, על־פי הזמנת הרוכש. כל עלה מקושט בנר חשמלי ומחירו 1000 דולר. ההכנסה הצפויה — 1.2 מיליון דולר. בינתיים המכירה הולכת טוב מאוד, ברוך השם, אמר הרב בשמחה, אבל עוד נותרו עלים למכירה.

הוא מציע גם שלטי־זיכרון שתולים אותם בתוך הבית, בכיוון הכותל, להנציח את הנספים בשואה: חלקם בחדרי השינה של הבחורים, חלקם בחדר המדרגות, חלקם באולמות הלימודים, כולם פונים אל הכותל, עם גרעטי.

גורן, כמובן, לא עושה דבר שלא עשו לפניו: בארכיון הציוני המרכזי ראיתי השבוע מסמך המעיד שהתכניות הראשונות למפעל הנצחתם של קרבנות השואה הושלמו עוד לפני שהשואה התקרבה לשיאה, בספטמבר 1942.

על פי התכניות שהוגשו אז לסוכנות היהודית, אמור להקים קריית־הנצחה מונומנטלית, עם "ביתן גבורה", ו"היכל הפלאי הגדול" ואולמות לאירועים ובתי־מלון ואכסניות־נוער והאפשרויות שונות להנצחה פרטית, תמורת תשלום. התכנית, שכבר אז נקראה "יד ושם",

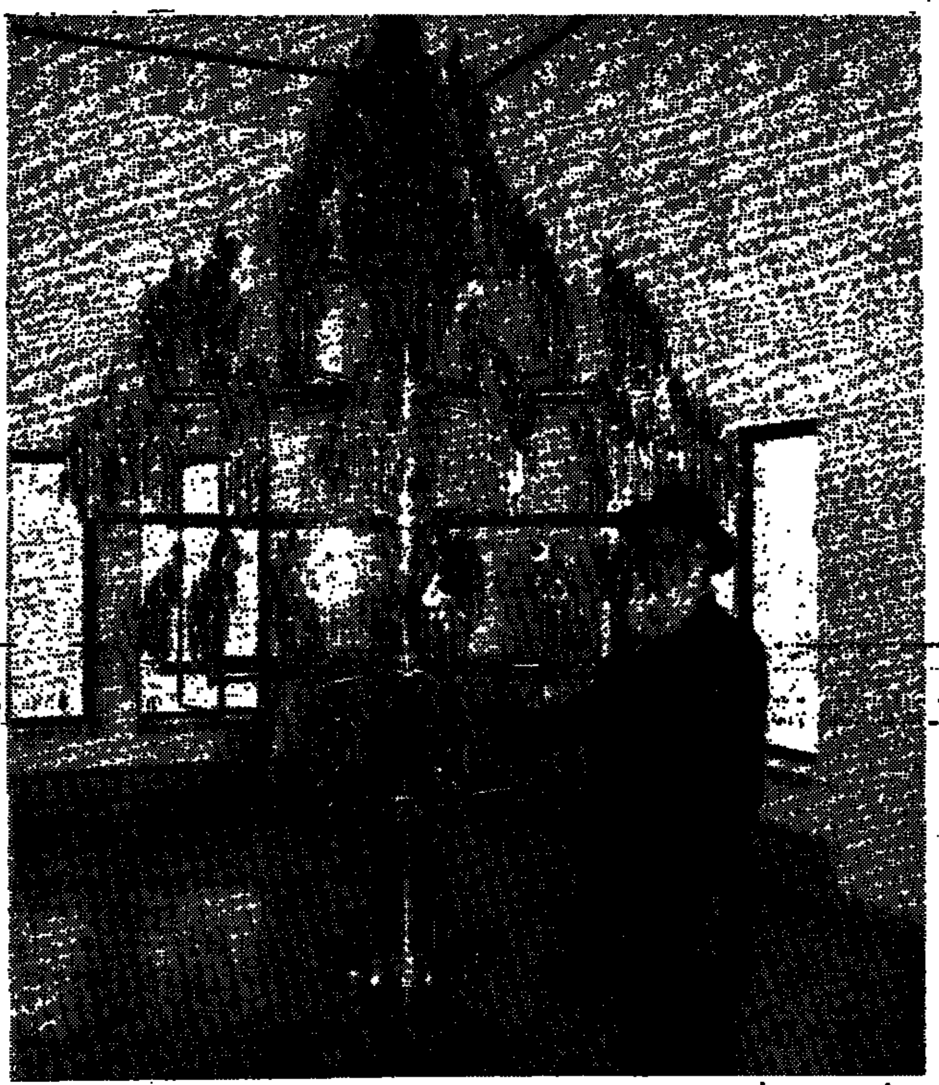

הכל נירוסטה. שלמה גורן

אמורה היתה להביא הכנסה ניכרת, סיוע לקידום התיישבות וקליטת עלייה.

"עץ החיים" של הרב גורן עוצב בידי יעקב אגם, כמוהו כששת נרות הזיכרון שגורן הציב על גג הישיבה שלו. העץ עלה 200 אלף דולר, הנרות 300 אלף. קודם שהלך לאגם, בחן גורן אפשרות להאיר את שמי הכותל בשש קרני לייזר, זכר לששת המיליונים, אבל מומחים אמרו לו שהקרניים עלולות להפריע לתנועת המטוסים מעל ירושלים.

מישהו הציע לו קרני הולוגראמה, שזה גם כן דבר יפה מאוד. גורן נסע למרכז ההולוגראמות בניו־יורק. ראה שם. הוא ראה תכף ומיד שזה מין קאמופלאז' כזה. הוא לא רוצה פיקציות. הוא רוצה להבות אמיתיות. וכך הגיע לאגם.

אגם עשה משהו משולב, אש ומים. זה לא היה טוב. המים השפריצו לתיירים על הראש. זה מתאים לדיסנילנד. גורן סגר את המים ונשארו ששת הנרות, התומים בידי אגם, מגדירים במקום האות הראשונה בשמו. הם פועלים על גאז, יומם ולילה. זה עולה לו 36 בלונים בשבוע, אמר גורן.

הנרות אינם מכערים את רחבת הכותל. ספק אם יש משהו שיכול להוסיף כיעור על כיעורה. הנרות אינם כעורים יותר מדודי השמש הניצבים על גגות הבתים הסמוכים, אבל עיריית ירושלים עדיין תובעת משום מה להסירם. אגם הוא איש עם הרבה מאוד מיליונים, אמר גורן, ולכן מקנאים בו. טדי קולק הוא איש המוקף שמאלנים ששנאה אנטישמית מפעמת בהם. הם אומרים לו להוריד את הנרות.

הפרשה תלויה ועומדת בבית המשפט העליון. השאלה הירושלמית כל־כך היא אם חוקי הבנייה של העירייה חלים גם במקום קדוש. הוויכוח מוליך בין היתר אל מסמכים מבהיבים מימי המנדט הנושאים שמות מציתי דמיון כ"דבר המלך במועצתו", וגם דין־וחשבון אחד שחיברה משלחת מטעם חבר הלאומים.

גורן שכר את שירותיו של עורך הדין אמנון גולדנברג, ואם הבנתי את הרב נכון — הוא הצליח לסבך את העירייה כהוגן. מסתבר שבמשפט אחר טענה העירייה כי אין לה סמכות במקום קדוש, ועל כן איננה מתערבת בפעולות בנייה שעשה הווקף ללא רשיון על הר הבית. העירייה השיבה בכך לעתירה שהגיש לבג"ץ גוף המקורב לתנועת "נאמני הר הבית". לכאורה נראה שהעירייה תפסיד במשפט. עכשיו אוחדו שני התיקים. גורן מרוצה מאוד מפרקליטו.

דיברנו עוד על זה ועל רע. היה יום יפה. שמש סתיו האירה את רחבת הכותל וגורן היה במצב־רוח מרומם. הוא כיהן כרבו הראשי של צה"ל כשהשבועון "במחנה" שלח אותי לשאול אותו איך אפשר לשמור שבת על הירח. זה היה ב־1969, ימים אחדים לאחר ש"אפולו 11" נחתה על המאור הקטן. גורן פסק אז שדין הירח כדין ירושלים, וכך גם זמני כניסת השבת ויציאתה. הפסיקה הזאת עוררה אי־שביעות, אמר גורן השבוע, אך בינתיים העמיק במחקריו ושכלל את פסיקתו וקבע כי הזמנים החלים על מי שיוצא לחלל החיצון הם הזמנים החלים בבסיס השיגור שלו, כבר כל מצוידים אותו בזמן כשם שמציידים אותו בחמצן הבמוון.

לפני שנפרדנו לא הצלחתי בשום פנים ואופן להתאפק ואמרתי ש"עץ החיים" של אגם, עם עלי הנירוסטה המוצבים הנרות החשמליים, נראה קצת כמו אשוח של חג המולד. "נא, נא", מחה גורן, אבל גם את זה הוא כבר שמע לפני כן, ממישהו אחר, אמר.

הופיע הרומן הגדול המתעד את האירועים בצ'ילה

בית הרוחות

מאת

איזבל איינדה

הגדה משפחתית רחבת יריעה המשתרעת על פני שלושה דורות במאה העשרים. דרך קורותיה של משפחת טרואבה לדורותיה, אשר ריאליזם ופנטאסיה משמשים בה בערבוביה, מתעדת הסופרת הצ'ליאנית הגולה (בת אחיו של סלבאדור איינדה) את קורותיה של צ'ילה במאה הנוכחית. את המעבר של בני משפחת טרואבה והחברה הסובבת אותם מן החיים באחוזה הפיאודלית אל העולם המודרני בעיר הגדולה.

התהפוכות הפוליטיות ותמורות הזמן הופכים את גיבורי הספר לשחקנים וקורבנות בסדרת אירועים טרגית וגוררת את ארצם למהפך פוליטי ולשלטון אימים תחת משטר צבאי.

זהו ספרה הראשון של איזאבל איינדה המופיע בעברית. הספר הופיע בארה"ב ובאירופה, היה לרב מכר גדול וזכה להצלחה רבה מפי הביקורות.

ש

הוצאת שוקן/ירושלים. ותל־אביב

עתונים באנגלית קלה – ללימוד וגם להנאה

בהוצאת "הג'רוזלם פוסט"

לחיילים ולמבוגרים בעלי ידע ראשוני באנגלית | לתלמידי תיכון ולדוברי אנגלית | לבני נוער בגיל 12–14

בשלושת העתונים חומר מגוון ועשיר: מאמרים וכתבות בנושאי חברה וכלכלה, סיפורים, ראיונות, מדורי ספורט, מוסיקה, מדע, תשבצים ועוד. הקריאה בעתונים מהנה, מעניינת ומקדמת את ידיעת השפה האנגלית. העתונים מופיעים מדי חודש במשך שנת הלימודים (ספטמבר 1988 – יוני 1989).

מחיר מנוי שנתי לכל אחד מן העתונים: —.20 ש"ח (כולל משלוח)

מלא את הספח ושלח בצרוף המחאה לפקודת "הג'רוזלם פוסט" לפי המען: עתוני הנוער, ת"ד 81, ירושלים 91000. טלפון 02-551651.

ברצוני להיות מנוי על (סמן בברור את העתון המבוקש):

YOURS ☐ כמות___ | STUDENT POST ☐ כמות___ | HEY THERE! ☐ כמות___

שם משפחה___ שם פרטי___

שם בלועזית___

כתובת___

עיר___ מיקוד___ טלפון___

כדי להתאים את העתון לרמת האנגלית של הקורא נשלח לך יחד עם הגליון הראשון שהוזמן, דוגמאות של שני העתונים הנוספים. אם ברצונך להחליף את העתון שהוזמנת בעתון אחר, נא להודיענו בכתב.

הא מצ"ב המחאה ע"ס___ לפקודת הג'רוזלם פוסט.

כספת /

נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, אבי גנאור

■ ארבעה ימים להחלטה

אם אתה בעל מניות בנקאיות שים לב: המועד האחרון למסירת ההודעה על רצונך מה לעשות איתם, חייבת להימסר עד יום ג' בשבוע הבא. באפשרותך לעשות את הפעולות הבאות:

● מסירת הודעת פידיון והוצאת הכסף.

● מסירת הודעת פידיון והשקעת הכסף באפיקי ההשקעה השונים המוצעים על ידי הבנקים. במקרה זה יפטרו אותך מעמלת פידיון. מוקדי ההשקעה בבנקים ייעצו לך כיצד להשקיע את כספך.

● אי מסירת כל הודעה. במקרה זו יחולו עליך באופן אוטומטי "תנאי ההסדר" המוצעים על ידי הממשלה. המניות יהיו רשומות למסחר בבורסה במשך שלוש שנים, וישאו תשואה דולרית של 6.5% או הצמדה למדד בלי תוספת ריבית — הגבוהה מבין השתיים.

אם החלטת לפדות, חשבונך יזוכה ב־31.10.88 בסכום בשקלים השווה ל־104 דולר (עפ"י השער היציג שיפורסם ב־27.10.88) עבור ניירות ערך ששוויים ב־6.10.83 היה 100 דולר.

להלן רשימה של ניירות הערך שניתן לפדותם ב־31.10.88, כשהם מחולקים ל־2 קבוצות:

קבוצה א': כלל"ל 88, פועלים ע"ש 88, פועלים מוכ"ז 88, דיסקונט א' 88, דיסקונט ב' 88, מזרחי מוכ"ז 88, מזרחי ע"ש 88, איגוד ע"ש 88, אי.די.בי. מ"ד 88, כללי א' 88.

קבוצה ב': מימון וסחר 1 88, מימון וסחר 5 88, פיננסים מבטחות 88, אידיבי. ב' 88, אי.די.בי. בבורסה א' 88, כלל"ל ש"ה 11 88, דיסקונט ש"ה ב' 88, כללי ש"ה 7 88.

לגבי כל אחת מהמניות שבקבוצה א' מציע האוצר הסדר הארכה של 3 שנים עד 31.10.91, שבמהלכן תיסחרנה המניות בבורסה.

לגבי ניירות הערך בקבוצה ב' לא יחול הסדר הארכה, הם לא ייסחרו בבורסה וקרוב לוודאי שכולם או חלקם יימחקו מהמסחר. לכן מומלץ לתת עבורן הוראה לפדיון.

■ מה לעשות עם הכסף

חברת "מיטב" ביצעה עבודה מקיפה בשאלה במה להשקיע את הכסף הנפדה בסוף החודש. להלן המסקנות העיקריות שלה:

1) הצעת האוצר אינה מהווה אמנם "אטרקציה" אבל היא עולה על השקעה ישירה בבורסה. עם זאת, היא נופלת מהשקעה בתכנית חיסכון בנקאית לשלוש שנים מבחינת התשואה, הן במסלול הדולרי והן במסלול המדדי. היא עדיפה על תכניות החיסכון מבחינת נזילותה.

2) השקעה ישירה בבורסה ברמת התשואה הנוכחית באיגרות חוב איננה אטרקטיווית — בוודאי למי שאינו מצוי ברזי הבורסה. גם קרנות הנאמנות הסולידיות, המהוות בבואה של הבורסה, מתכסות ברווחי השקעתן.

3) תכניות החיסכון עולות בתשואתן על שאר מכשירי ההשקעה, כך שלגבי מי שיכול לוותר על נזילות — תכניות החיסכון מומלצות, בפרט אלה שיש בהן "תחנות יציאה".

4) בין תכניות החיסכון סביר להעדיף את התכניות המדדיות המעניקות תשואה שנתית של 5% על פני תכניות הצמודות שבהן התשואה הדולרית היא אמנם כ־8% לשנה אבל המדדית רק כ־2.5%. הנסיון מראה שלאורך זמן קצב הפיחות מפגר אחר האינפלציה. יש גם לשים לב לכך שהמסלול הדולרי תלוי במעמדו בעתיד של הדולר בעולם ואת זאת קשה מאוד לחזות.

5) בקביעת החלוקה של הכספים בין חלופות ההשקעה השונות שהוצגו יש להתחשב כמובן גם במבנה תיק ההשקעות הנוכחי: מידת הנזילות שלו, הפיזור שלו בין אפיקי ההשקעה השונים ובין סוחרי ההשקעה השונים.

■ האם ייענו לגולדשמידט?

הבנקים עמדו למסור היום לאמנון גולדשמידט, המפקח על הבנקים, את תשובתם לגבי המלצתו שעמלת הפידיון של המניות הבנקאיות תהיה בשיעור של 0.1%. עד כה התכוון בנק הפועלים לגבות 0.5%, המזרחי 0.4% ובל"ל דיסקונט הבינלאומי 0.25%.

האם ייענו הבנקים לפנייה? בינתיים ניסו לשכנע אותנו בנק לאומי ובנק הפועלים שהם צודקים, כי בין כה וכה הלקוחות מתכוונים להמשיך ולחסוך ואז הם יהיו פטורים מכל עמלה.

אם זה כך, בנקאים יקרים, מדוע שלא תורידו, הרי בין כה וכה אף אחד לא ישלם.

■ הבנקים שינו

מחזיקי המניות הבנקאיות הוצגו על ידי הבנקים המסחריים בהצעות מפתות. בנק התחרה ברעהו על גובה ההטבה. הנה בימים אלה, מתברר כי הפירסומים הראשונים שונו, ללא מתן פירסומי ותנות. בנק הפועלים הפחית השבוע את הריבית על תכנית תשואה ב־0.25% לשנה. חלק מהבנקים המציעים הפחיתו את הריבית על תכנית בריית ההצמדה לדולר או למדד. אם החלטת לפדות ולהשקיע מחדש את כספך, בדוק פעם נוספת מהם התנאים.

■ הקופות חוגגות

התשואות שיפורסמו השנה על ידי קופות הגמל יהיו גבוהות מהרגיל, וזאת בזכות עליית השערים החדות יחסית שהיו בשוק האג"ח. נראה כי התשואות בקופות ינועו בין 5.5% ל־6%, והעליות יהיו חדות במיוחד בקופות שמרבית נכסיהן מושקעות באג"ח סחירות. אך אתה, המשקיע, אל תתפתה בקלות. מה שעלה הוא גם מה שיורד. אם החלטת להצטרף לקופת גמל, בדוק את התשואה לאורך מספר שנים רב.

■ 5 שקלים עבור ביטול

בשבוע שעבר הודיע הביטוח הלאומי לנישומים על ביטול תשלומי מקדמות העצמאים לספטמבר (המשולמות ב־15 אוקטובר). הבעיה היא שחלק ניכר מהעצמאים הפקידו את התשלומים כבר בתחילת השנה בהמחאות דחויות בבנק הדואר.

מה עושים? על פי סיכום שהושג השבוע בין נציגי ארגון העצמאים לבין הביטוח הלאומי, יוכלו העצמאים ששילמו את המקדמות בהמחאה דחויה לבטלה, ואלה שיבחרו שלא לעשות זאת גם הם לא יפגעו שכן התשלום יזקף לזכותם כתשלום עבור חודש נובמבר. באשר לעצמאים המבקשים לבטל ההמחאות הדחויות שהופקדו על ידם בשם שהביאו ידרשו למלא דו"ח חדש ולשלם 5 שקלים בהתאם לנוהג ביטול המחאה.

■ המחשב גם מסרבל

לעתים רחוקות קורה שהפעלת מערכת ממוחשבת מכבידה על החיים ומוסיפה סירבול, אך כזה הוא המקרה של משרד התעשייה והמסחר שמיחשב את תהליך הוצאת רשיונות הייבוא. המיחשוב בוצע כבר לפני כמה חודשים, אך היבואנים טוענים כי מאז הפכה הוצאת רשיון הייבוא למשימה כמעט בלתי אפשרית.

בעבר, למשל, ניתן היה לקבל רשיונות לייבא מוצרים כמו חלקי אלקטרוניקה, מחשבים וציוד ברשיון אחד. עכשיו ייבא אחד תחת סעיף כולל עם תוקף לשנה שלמה אלא שמאז הנהגת המיחשוב נדרש היבואן לפרט כל פריט ופריט שבכוונתו לייבא ובמקום להנפיק רשיון אחד לשנה נדרש כיום היבואן להשיג עשרות ומאות רשיונות המפרטים פירוט רב של סעיפים ותתי סעיפים — ובמשרד התעשייה פשוט אין מי שיתקתק את כל המידע הזה למסופי המחשב.

هكذا من الأصل

"קשה עם השנים"

כרבים אני חשה, לעתים, געגועים נוסטאלגיים לארץ־ישראל אחרת. אולי זו אשלייה ורק השנים מציירות אותה כאחרת. כתבה של עמוס כרמלי ב"יומן השבוע" מחזירה אותנו חמש עשרה שנים לאחור אל קורס קציני שריון, מחזור ג'ה – הקורס היחיד בצה"ל, שלא זכה למסדר סיום, הוטל בחיפזון למלחמת יום כיפור ויצא ממנה עם שישה עשר הרוגים ויותר משלושים פצועים. עכשיו, במקום מסדר הסיום שלא התקיים, נפגשים אנשי הקורס, בקיבוץ דברת, אצל משפחת ישראלי, ששניים מבניה, אפרים ודדי ז"ל, נפלו במלחמה.

"זה נהיה יותר קשה עם השנים", אומרת אם המשפחה, נחמה ישראלי, במפגש זה של אנשים וזכרונות. הדברים קורעים לב: דווקא מפני שהם נאמרים בבין שקט שלאחר יאוש, ללא כל התפרצות.

בוגרי הקורס של אז, גברים צעירים בשנות השלושים המוקדמות שלהם, אנשים שפוגשים ברחוב. קשה למשש ולשער עם איזה זכרונות הם חיים, ואיזה סיוטים וכתים מלווים אותם. הם הרי גם טיפוסיים לחלק ניכר מן האוכלוסיה הישראלית – אותם שלקחו חלק במלחמות הרבות. ומכולן – מלחמת יום הכיפורים היא המלחמה הטראומטית ביותר: פרשת דרכים ונפוצם של אמונות וערכים. לדבריהם של אלה שנאספו בקיבוץ דברת, לאחר שלא התראו כמעט מאז, "השוק היה נורא". אנשי הקורס פגשו את המחזור בשיאו כבר בקרב הראשון שלהם להילוץ מחזיקי מעוז בודפסט. קרב נואש כי התמודדו, בראשונה, עם טילים שלא הכירו. וגרוע מכל – הם לא ביצעו את המשימה, עניין לא מוכר ולא מקובל בצה"ל, שלא נקלט בתודעה, אולי גם עד עצם היום הזה. זו היתה רק הפתיחה.

אפרים בן ה־22, נהרג; דדי, אחיו הצעיר בן ה־20, נפצע כאשר הטנק שלו נפגע בטיל ועלה באש. היתה תקוה שיחלים מן הכוויות הקשות, אבל אמו ואחותו מספרות שבעצם החליט למות מצער, ומת שלושה שבועות לאחר מותו של אפרים. ואכן מכתב האהבה של דדי לאפרים, הוא מסמך מרגש המעלה דמעות בעיניים, גם לאחר חמש עשרה שנים. נחמה מספרת שיוסף, אביהם של השניים שהלך גם הוא לעולמו מצער, אמר לה "את יודעת אין לנו יותר בנים".

והיא בכאב חשוף, שאפשר כמעט לגעת בו, מספרת שלא הרגישה כך; אבל עכשיו היא יודעת. עכשיו היא אם שכולה, אחת מני רבות, שהכאב האין־סופי שלה – המלווה רבים בארץ – הוא אולי גם משמעות השלום עבורנו. שכן בגבול המצרי שוב לא נהרגים עוד חיילים. וגם אם אנו מתגעגעים לארץ־ישראל אחרת, חזקה – עלינו לזכור שהיתה זו ישראל קשה ואכזרית, שהכאב בה רב מן השמחה.

השריף של חברון

לוינגר: מצליח לשמור על זהירות דעת

חברון, להפתעתנו, היא עיר שקטה יחסית, כך לפחות מדווח גיל סדן ב"יומן השבוע". אבל לא אחר כרב לוינגר ישקט וינוח, והוא מביא, כמעט במו ידיו, את האינתיפאדה לחברון. הרב לוינגר לאחר שיידו אבנים ברכב שלו, ירה אמנם באוויר, לפי גירסתו; אבל הארוע הסתיים במותו של סוחר חברוני, קיים צלאח וב־פציעתו של אחר. ההרוג הוא מסוחריה העשירים של חברון, ובני־משפחתו האבלים אינם מצ־טיירים כקנאים־לאומניים וזורקי אבנים. אדרבה, הם משתייכים כנראה על בני המעמד הבינוני האמיד, שאין לו כבר מה להגיד, והצעירים נטלו אותם לחלוטין. פניהם מעידות על תחושותיהם הקשות.

לעומתם רוחו של הרב לוינגר זוחה, כשהוא משקיף על הבתים החדשים ההולכים ונבנים בחצר אברהם אבינו.

לוינגר, אולי באירוניה, תוהה ושואל "האם אני הקטן צריך לתת עצות לגנרלים של צה"ל?" אבל מתברר שכמובן הוא השליט הכל־יכול. לוינגר חוזר, כמובן, לתרפ"ט. "אם אין שלטון, הער־בים מרימים ראש" הוא מכריז, ועליו כנראה, מוטלת החובה להוריד להם את הראש וכל האמ־צעים כשרים בעיניו. הנוכחות שלנו כאן היא פרובוקטיווית, הוא קובע, ובנשימה אחת גם טוען, שהוא מתנגד לטרנספר, מפני שטרנספר מעיד על חולשה ולוינגר הוא בעד כח.

לוינגר, שלא כל המתנחלים האחרים מסכימים עם שיטותיו ודרכו, מאמין שיש סיכוי לדו־קיום, ללא צה"ל. נשמע פר־דוקסלי, כאשר במרחק מטרים ספורים מן השריף של חברון אנו מבחינים בחיילי צה"ל השומרים עליו ועל המתנחלים האחרים.

סיכום קצר בשולי שידורי הבחירות

"אמש בטלוויזיה", עקב מרי יום, בעמוד 2 של "הארץ" אחרי הבחירות. אבל בשולי השידורים של השבוע אציין כמה מן הדברים שהרגיזו אותי ומספר עניינים תמוהים.

א) מצת ההתחשה של אהוד אולמרט, שבמהר, לא אחר כבוד, לעשות את העבודה המלוכלכת של הליכוד, והוא עושה זה במין חדווה עילאית השפוכה על פרצופו – שעה שהבסיסים האחרים מחכים ומבדרים את עצמם, כמו לפני יום הדין.

ב) התורה הבלתי פוסקת על גבו־לות '67, שהמערך אמור לחזור אליהם: אפשר רק לצרוח.

ג) הווידוי של יוסי שריד, שמש־תף השידור התמוגגו ממנו – כנוסח של וידויים שהיו נהוגים במדינות טוטליטאריות. "אשמתי, חטאתי פש־עתי", מכריז שריד, ומכה על חטא בהבאה גלויה על כושר הצטמצאה הלאו־מקודי שלו. ועד כדי כך הוא מוסר עובדות לאי־צבנות: הוא פורש מן המערך רק לאחר מלחמת לבנון, ועד אז קרא להצביע עבור המערך, המפלגה הגדולה. לאחר שנחשף, אין הוא רואה חובה לעצמו להסביר, אלא מוצא לו שתאים המתגוללים לאיש תמורות כמותו. איש אינו פוצה פה על כך, מפני ששריד הוא הבובה של התקשורת. ויש אנשים העומדים למ־עלה מביקורת (ראה שריד).

ד) הזעם של הליכוד על שהשמיצו את רן פקר, מבחירי הטייסים של ישראל. אבל מה שמותר להם אסור לאחרים: באותה שעה הם תוקפים לראשו של עזר ויצמן, מי שהיה מפקד חיל האוויר – וטייס מהולל גם הוא – כפיה, ועוד ממשיכים להיתמם.

ה) ניסים זווילי ועצת הולב, כמגישים של המערך – בחירה מוטעית וגרועה. המערך נראה בין אנמיה, לעריפות. מאד לא מלהיב.

ו) הסיסמה "הדרך לפריצת הדרך", שהיא כמו גריפת הבצק ואכילתה נתקעת בשיניים ושוברת אותן.

ז) האלוף התורן של הליכוד (אהרים עלומי שם), שזועזת בכן כבד אמרה את דברה על מידת האחריות הלאומית שלו, בא ומזהיר מפני הנד־סיים בחיי עם – שהמערך עושה כביכול. תמוה כיצד מומחיות זו לא באה לידי ביטוי בימיה של מלחמת לבנון כאשר היה לו מה לתור. ובאמת, מה אומר אריק שרון על שגיא, כפרשן וכאלוף של הליכוד?!

ח) באיזה ארון־שלדים מחביאים, הליכוד, וגם המערך, את השרים והח־"כים הבכירים שלהם (להיכן נעלמו שרון, לוי ומודעי מכאן, ונבון, ויצמן, שחל, בר לב ובמיד מכאן וזו רק רשי־מה קצרה וחלקית). אם הם אינם נחשבים כנכס אלקטוראלי, הנכסים האמיתיים הם אולמרט, ארנס, זווילי, פרמינגר והולב וגם מיכאל בר־זוהר שהוצא מן הגנוזים, כיצד קרה שהם קא הנעלמים הגדולים שינהלו בארבע השנים הבאות והגורליות את ה־מדינה?

רמפול. ברוך שובו

רמפול חוזר

רמפול המפורסם חוזר למסך, ואיתו הבבואה שבצפייה. כדי להביא את הסדרה בפני הצופים חברו יחד ג'ון מורטימר, סופר, משפטן, ואחד מבכירי התסריטאים האנגלים, והשח־קן הנודע לשם ליאו מקקרן, שכמו נולד לתפקיד של תפקיד זה, והפך והיה עם דמותו של רמפול. רמפול הוא "הילד הנורא" שבין הפרקליטים המאכלסים את החדרים ספוני העץ הכהה, הוליד־יים למראה של הפרקליטים באנגליה. זה לעומת זה ניצבים רמפול, הפרקליט יוצא הדופן שדומה כי בכל רגע הוא עומד להתפרק – ואנשי הממסד המשפטי הבריטי, השמרני, והצנוע, המכופתר, ואנחנו משתעשעים וזה גם מגיע לנו בימים אלה. מומלץ מאוד, לאחר תש־דירי הבחירות.

אגרנט – ללא חרטות

חזרה אחורה פירושה גם שיבה של חמש עשרה שנים לאחור, לוועדת אגרנט ולמסקנותיה שהסעירו את הרוחות וגררו אחריהם גל של ביקורות קיצוניות שלא שככו עד עצם היום הזה. בראשה של ועדה שנויה במחלוקת זו, עמד שופט בית משפט העליון, שמעון אגרנט, שפרש לפני שתים־עשרה שנים, וזו הופעתו השנייה בטלוויזיה, לאחר שהתמנה לנשיא האגודה לזכויות האזרח.

השופט אגרנט, אחד מאותם אישים שהודות להם אנחנו חיים עדיין במדינת חוק דמוקרטית, איש לא צעיר, שוקל את דבריו. מבטאו האנגלו־סקסי ניכר. הוא ישר־דרך, אינו מנסה למצוא חן, ומחשבתו עדיין הגיונית בהירה וצלולה.

אם קיווה רם עברון ב"זה הזמן" לסחוט מפיו חרטות הוא לא זכה לכך. מחשבתו של אגרנט לגליסטית־פורמלית, והוא אינו מוכן, כנראה, לשלב בהכרעותיו שיקולים אישיים, כאז כן היום. בפרשת פיטוריו של דדו הוא מודה שזו אמנם לא היתה החלטה קלה, מה גם שדדו לא איבד את עשתונותיו כאחרים, ולמרות ההפתעה הוביל את צה"ל לנצחון על המצרים. אבל, הוא מספר, הגענו למסקנה, שדדו לא פעל כשורה, וישראל אינה יכולה להרשות לעצמה הפתעה.

אגרנט מבדיל בין הרמטכ"ל דדו ובין הדרג הפוליטי, כלומר ראש הממ־שלה ושר הבטחון, שיצאו נקיים מלפני הוועדה ועל כך קמו רעש וסערה. הוא מסביר באורך רוח שהוו־עדה לא מצאה רשלנות בפעילותם של אלה, והתפטרותם של דיין וגולדה, היתה שאלה פוליטית. לדב־ריו ועדת חקירה משפטית אינה יכולה לפסול אדם פוליטי, והשאלה היא מידת האמון שהבוחר נותנים בו.

כשם שהשופט אגרנט לא הגן מעולם על פסק־דין שלו, אין הוא מנסה כיום להגן על מסקנות הוועדה; חמש עשרה שנים אחריה אנחנו נתו־נים עדיין עם שאלות ותהיות קשות, שהופעתו ב"זה הזמן" לא הבהירה ולא הרגיעה.

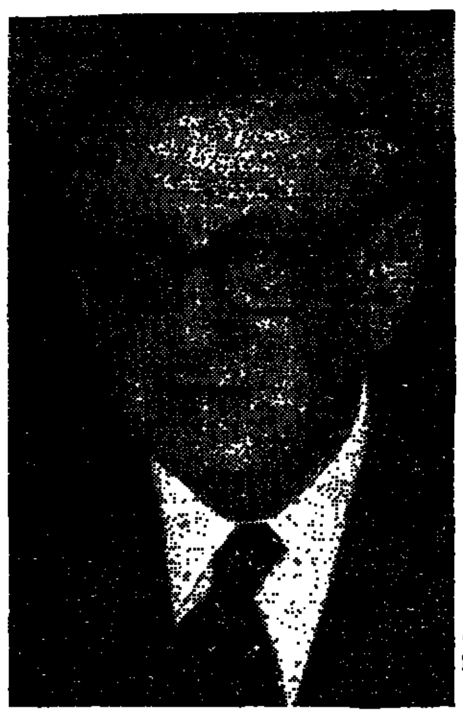
שמעון אגרנט. לא מנסה למצוא חן

שבועיים יספיקו

אודלי יניב חזרה סוף־סוף לטלוו־זיה ול"רואים עולם" בתחרות קצ־רה המבליטה את פניה היפים־רציניים. וכבר ציינתי שהמערך, לו היה נוהג בתבונה, היה בוחר בה כמגישה בתשדירי הבחירות, ואז היה האלפון עם נראה אחרת.

דוד ויצטום וחברי המערכת שלו, דווקא יודעים לבחור, והם גם מגישים את אחת התכניות האינטליגנטיות המעולות ביותר בטלוויזיה והתחרות אינה קשה, ולמעשה כמעט אין תחרות.

בין פיזור הפגנות ביוגוסלוויה המ־תעוררת (אלימות אינה מנת חלקנו בלבד) ובין ציפיה להתפטרותו של פינושה בצ'ילה, בין ניל קינוק, מנהיג הלייבור האנגלי בנאום רהוט בוועי־דת הלייבור בבלקפול, לבין דיוקן של פרנץ יוזף שטראוס, השמרן מבוואריה – משודרת כתבה של יואב טוקר על משדרי הבחירות בצרפת, ולנו יש הז־דמנות להשוואה. בצרפת מתי־רים המשודרים רק שבועיים לפני יום הבחירות, ואולי באמת ראוי ללמוד מזה. חודש ימים הוא פרק זמן ממושך, וכבר עכשיו מתחילים המ־שודרים לחזור על עצמם, קהל הצו־פים כמעט קטן והולך והופך אדיש. בצ־רפת, שלא כמו בישראל, אין מגמדים את מנהיגי המפלגות. אדרבה, הם "כוכבי" המשודרים, הם גם, יחד עם, לצד ולתוכמא כהלכה, התשדירים עצמם, בראייה השופ־טת, נבאים מתוחכמים ומלוטשים פי כמה מאלה שבישראל. אולי גם מפני שם, בניגוד לישראל, לא מתייחסים לקהל הבוחרים כאל אנשים בעלי מנת־משכל נמוכה. אפילו מתירים שם תכנית סאטירית, השמה ללעג את כולם, ולא רואים בכך אסון.

מבצע סתיו בסטימצקי
המחירים בשלכת

המבצע בתוקף מ־1.10.88 עד 31.10.88 או עד גמר המלאי

25% הנחה
על כל המבחר המגוון של ספרי HAMLYN באנגלית במבחר נושאים:
אמנות, טבע, בישול, אפיה, עבודות יד, ספרי עזר ועוד...

הצעות מיוחדות!

ספר פוסטרים
HOCKNEY POSTERS
35.- ש"ח במקום 72.50 ש"ח

הפתעה לילדים

שקית הפתעות לילדים־3 ספרוני צביעה, ספרון קריאה באנגלית וסט טושים צבעוניים־
4.- ש"ח בלבד

רבי מכר בעברית בהנחה

לי כל גל נושא מזכרת
(ספר + קלטת) גדעון מחנימי / י. רפל
24.- ש"ח במקום 31.90 ש"ח

ירושלים מבפנוכו
נתיבה בן יהודה
31.50 ש"ח מקום 42.- ש"ח

קוקטיילים
רותי קינן
19.- ש"ח במקום 26.- ש"ח

מכבי תל־אביב כדורסל
דני דבורין
27.- ש"ח במקום 35.90 ש"ח

זיגל
ברוך לשם
18.- ש"ח במקום 24 ש"ח

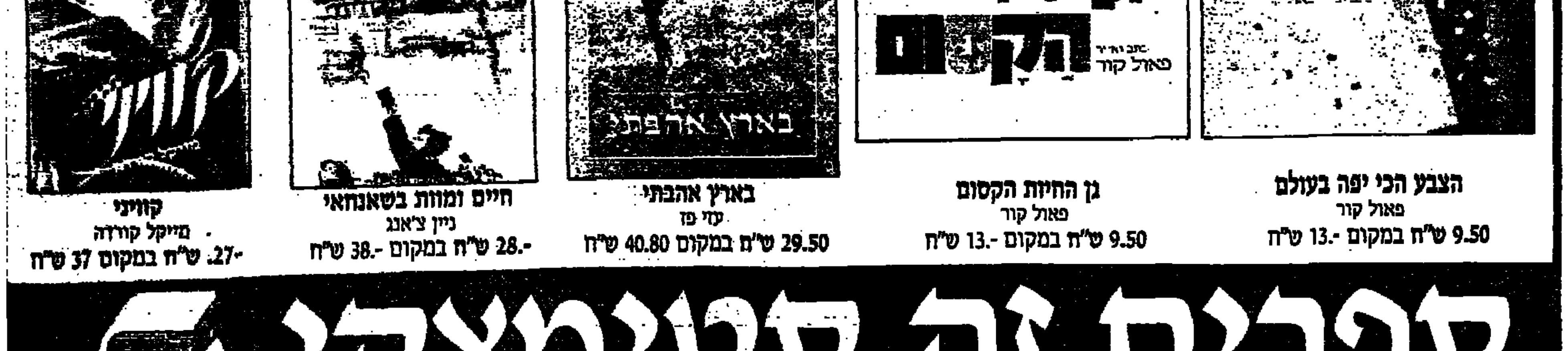

הצבע הכי יפה בעולם
פאול קור
9.50 ש"ח במקום 13.- ש"ח

גן החיות הקסום
פאול קור
9.50 ש"ח במקום 13.- ש"ח

בארץ אהבתי
עזי פז
29.50 ש"ח במקום 40.80 ש"ח

חיים ומוות בשאנחאי
ניין צ'אנג
28.- ש"ח במקום 38.- ש"ח

קוויני
מייקל קורדה
27.- ש"ח במקום 37 ש"ח

ספרים זה סטימצקי
מבחר הספרים הגדול בישראל

מכתבים למערכת הארץ

מינכן 1938, ישראל 1988

גדעון סאמט, במאמרו "ההטעיה של משוואת־מינכן" ("הארץ" 5.10), מנסה לפסול השוואה בין ועידת מינכן 1938, שמכוחה נקרע חבל הסו־דטים מצ'כוסלובקיה, לבין ועידה בין לאומית לשלום באזורנו, שתוביל להע־ברת יהודה ושומרון לשלטון ערבי. ניסיון הפסילה נועד לכישלון נוכח הדמיון במהות ובסמנטיקה. הן ב־1938 והן ב־1988 מדובר בהתגבשות מעצמות כדי לאנוס מדינה קטנה לוויתורים טריטוריאליים המסוכנים לבטחונה ולעצם קיומה.

אילו נימוקים הועלו לפני 50 שנה ובאילו מטבעות־לשון השתמשו אז – "הגדרה עצמית לגרמנים הסו־דטים"; "השבת הזכויות שנשללו מהם"; "שאיפה טבעית במציאות של דיכוי ועל חוסר תקוה"; "שלום בי־מינו"; "שלום המבוסס על צדק"; "פתרון בעיות ויישוב חילוקי הדעות באמצעות מו"מ"; "גבול הבטחון הטוב ביותר הוא שלום – השטח אינו חיוני לצ'כיה כגבול בטחון"; "ללא ויתור – תקראנה נשים האמהות להקריב בע־לים ובנים, רק כדי שקרלסבאד ומר־ינבאד תשארנה בידי צ'כוסלובקיה"; "שכנוע העם הגרמני, שבראש בריטנ־יה עומד איש רודף שלום שאפשר לסמוך עליו"; "הפתרון אינו מלחמה בגרמניה אלא מאמץ מתמיד למנוע מלחמה ע"י איתור סיבותיה וסילוקן בדרך של מו"מ ושתוף פעולה".

טענת השוללים דאז: "דיפלומ־טיה של אשליות, מיסטיקה של שלום, היפנוזה עצמית"; "המחלוקת בינינו אינו בין רודפי שלום לרודפי מלחמה, אלא בין מי שמאמינים להיטלר לבין מי שאינם מאמינים לו... כשלונו של צ'מברלין נעוץ באי־הבנתו את הפסיכולוגיה של הדיקט־טורים... אין לפייס את גרמניה הנאצית".

האין הדמיון מדהים? ומי צריך אח?

ידידיה באירי
תל אביב

★

גדעון סאמט ניסה להחלץ מא־חיזתה של אנלוגיה היסטורית (בעצם, פסוודו־היסטורית) – ונלכד בפחיזון של משוואות אחרות. כך, למשל, המשוואה "גרמנים סודטים = ערבים פלשתינאים". לדידי היא אינה תקפה יותר מטענתו של יאסר ערפאת, כי הערבים הפלשתינים הם צאצאי הכנענים, וגירושם מבתיהם זהה עם הורשת הכנענים ע"י יהושע בן־נון. אבל אם הגרמנים בחבל הסודטים הם הפלשתינאים, הרי הדעת נותנת כי מדינות ערב = גרמניה הנאצית, ואידך זיל גמור.

אבל אין זה הצד הגרוע ביותר. אין ספק, שחוזה ורסאי טמן בתוכו כמה וכמה זרעי־פורענויות. אחד מהם הוא הקמת מדינות רב־לאומיות ודו־לאו־מיות. האם חשב מר סאמט בצורה אחראית לאן עלולה הטענה הזו להו־ליך ולידי מי היא משחקת? מה גם ששיעורם של הגרמנים באוכלוסיה של צ'כוסלובקיה (23%) מזכיר באופן מפתיע נתון דמוגרפי אחר שבודאי לא התכוון אליו. ולבסוף – כולנו יוד־עים איך נפתרה הבעיה ההיא אחרי מלחמת העולם.

מי שנוקט אנלוגיות ולקחים היס־טוריים יואלץ להודות, כי בפרשת הסכם מינכן מרבית הנקודות נוטות לפרשנותה של משפחת בגין: אסור לסמוך על המעצמות, סמוך רק על כוחך שלך. אבל האמת היא, שכל הפ־רשה ההיא אנלוגית למצבנו כפי שלב־דאשתקד (כפול 50) על פיס־גות הרי הסודטים וזה לָלָט של הנגב.

אריה סיון
רמת השרון

★

גדעון סאמט מעיר: כמו מר סיון אינני בעד השוואות היסטוריות, וכך הדגשתי במאמר, אך ביזון שהן נעשות ללא הרף על־ידי מפיצי המשוואה המוטעית, העמדתי אותה על ראשה. בניגוד לקריאתו המוטעית של מר באירי, ההשוואה איננה לוועי־דה בינלאומית אלא להיפך: בגלל סי־כוניה של מדינה רב־לאומית עשויה להיווצר גם אצלנו האפשרות הבלתי רצויה של כפיית הסדר על־ידי המעצמות לאחר שהצדדים לא הצ־ליחו לפתור את הבעיה ביניהם.

הצד האפל של הונגריה

בשידור היום ("הארץ" 16.9.88) התראיין אנדרש מאי על היחסים המתחדשים עם הונגריה. הוא ביקר בחריפות את ראשי הקהילה היהודית הוקנה המתבוללת. לא מאי האיש המתאים לבקר את ראשי הקהילה, שגם בזמנים הקשים ביותר בהונגריה שמרו על הגחלת ודאגו לאותם הי־הודים שרצו קשר איתה ואת שידור־תיה. מאז ידר מאי מהארץ מטעמים אידיאולוגיים, התנתק לחלוטין מכל קשר עם הקהילה ופעל אך ורק במסג־רת המפלגה ורק בשנים האחרונות, מאז ש"יחסים עם ישראל" התחילו להיות באפנה שינה מעט כיוון והת־חיל לנגן אחרת. ראוי שיהדות הונג־ריה תיוצג על ידי אנשים יותר מתאימים.

בתוך האמור מתהדקים הקשרים עם הונגריה, חשוב שנזכור, אנו ההו־נגרים, גם את הצד האפל שלה.

ב־1942, גייסה ממשלת הונגריה 50,000 יהודים לעבודות כפיה. מהם נשארו בחיים כ־5,000 השאר המתו, הורעבו, הוכו ע"י הסגל ההונגרי שהיה ממונה עליהם. הצבא ההונגרי שנכנס ליוגוסלביה בתחילת המלחמה ביצע טבח אכזרי באלפי יהודים ביוזמתו שלו. ב־1944 סייעה ממשלת הונגריה בהתלהבות לגרמנים בכינוסם של 600,000 יהודים בב־סאות בעזרי הכורים ובהעברתם בסודי מופתי להשמדה באושוויץ. לשם השוואה: רומניה באותו זמן מנעה זאת.

ירושלים
י. בן משה

שוטר ללא תבונה

הזדעזעתי מהמקרה שפורסם ב"הארץ" מיום 28.9.88 בדבר השוטר שעצר אב שהוביל במכוניתו את גופת בתו לקבורה ועיכב אותו בחוצה שעתיים ויותר, תקף אותו ונהג בדרך אל־אנושית.

אינני מבין כיצד אפשר להשאיר שוטר כזה בשורות המשטרה אחרי שפעל בצורה נוטה בתפקידו. כיצד יתכן להעמיד שוטר כזה לדין משמעתי ולפסוק לו... נזיפה חמורה וקנס? אדם כזה לדעתי אינו ראוי שילבש מדי שוטר וייצג את המדינה, כי לשם כך דרושה לו תבונה ושיקול דעת.

משה ל. מרון, עו"ד
תל אביב

טקסט חובה

רשימתו של נחמיה שטרסלר "פחדנים" ("הארץ" 7.10) מצביעה על התנהגותם השגויה של מנהי־גינו בחלק ניכר מאירועי התקופה האחרונה. הרשימה ראויה לשמש טקסט ללימוד חובה ע"י כל פו־ליטיקאי בישראל וקנה מידה לכל אזרח (בוחר) להערכת המתיימרים להקרא "מנהיגים" (משתי המפלגות הגדולות).

י. שגב
גאולת יהודה